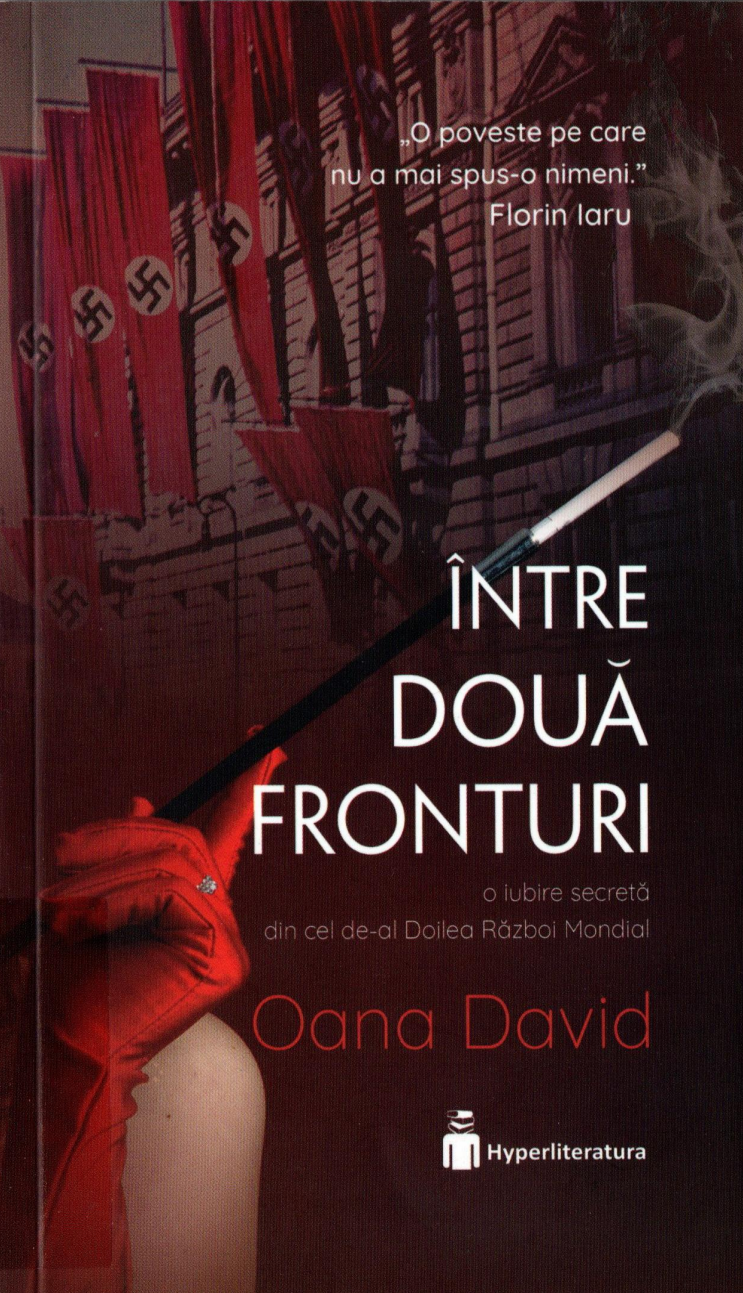
„O poveste pe care
nu a mai spus-o nimeni."
Florin Iaru
ÎNTRE
DOUĂ
FRONTURI
o iubire secretă
din cel de-al Doilea Război Mondial
Oana David
Hyperliteratura

Oana David
Între două fronturi

Copyright © Hyperliteratura, 2021, pentru prezenta ediție.

www.Hyperliteratura.ro
www.Facebook.com/Hyperliteratura
www.Instagram.com/Hyperliteratura
e-mail: office@hyperliteratura.ro

DISCLAIMER: Pentru o viață sănătoasă,
consumați minimum două cărți pe lună.

Detalii online despre carte:
www.Hyperliteratura.ro/produs/intre-doua-fronturi

Publicarea romanului *Între două fronturi* a fost realizată prin suportul publicului, o parte din fondurile necesare tipăririi fiind strânse printr-o campanie de crowdfunding inițiată de Hyperliteratura pe platforma Sprijina.ro.

Redactare: Florin Iaru
Corectură: Teodor Hossu-Longin
Tehnoredactare: Dan Iancu

Copertă: Andrei Ruse

Tiraj 1 (aprilie 2021): 1.000 exemplare

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
David, Oana
Între două fronturi / Oana David. - Timișoara : Hyperliteratura, 2021
ISBN 978-606-9671-13-9

821.135.1

Oana David

ÎNTRE DOUĂ FRONTURI

Oana David s-a născut în 1985 la Ploiești și a locuit în Suceava, Cluj, București și Brașov, unde trăiește și astăzi. A studiat Limbile Străine și Jurnalismul, iar acum, la 35 de ani, pentru că iubește literatura, a devenit din nou studentă, la Litere. Este un mic antreprenor, copywriter, scriitoare și cititoare avidă. Este căsătorită, are o fetiță, un cățel și foarte multe cărți.

Între două fronturi este romanul ei de debut, scris și documentat în mai bine de trei ani.

Lui Paul, care, fără să știe,
a trezit și povestea asta.

PARTEA I

DE LA BUCUREȘTI LA BERLIN

1.

Noiembrie 1940, București

– Coniță, coniță! Or sosit nemții!

Aici începe povestea mea.

Și când mă gândesc că nici măcar nu mi-am notat data în jurnal! Mi-am răsfoit toate caietele, de mai multe ori, înainte să mă apuc să aștern rândurile acestea pe hârtie, dar n-am găsit nici măcar un singur cuvânt. Atât de lipsit de însemnătate îmi păruse evenimentul.

A trecut mult de atunci – ani ce au șters încet-încet toate umbrele, iubirea, amintirea războiului, trădarea, chiar și vinovăția ce m-a hărțuit atâta amar de vreme, cumplit de vie, de care nu aveam nicio speranță că mă voi elibera vreodată –, dar încă revăd momentul acela, ca surprins pentru totdeauna într-un instantaneu: Olguța, fata noastră în casă, în pragul ușii de la camera mea de culcare, într-o cămașă basarabeană cu altițe și cu codițele subțiri atârnându-i pe spate, cu ochii măriți și umezi și răsuflarea grea și întretăiată, ca și cum urcase scările în fugă, aducându-mi cea mai banală veste dintre toate în vremurile acelea.

– Haide, nu-ți fie teamă! i-am răspuns eu atunci Olguței, fără prea mult interes. N-ai de ce. S-au mai schimbat lucrurile de la primul război încoace. Nemții ne sunt acum aliați și prieteni, ne ajută să ne apărăm de bolșevici. Domnul a venit? am întrebat-o repede apoi, mai degrabă ca să schimb vorba, decât că aș fi vrut să aflu.

– O venit, da' o plecat iară. O zis să vă zic că este la biurou la minister până diseară.

Deși știam foarte bine că Barbu nu era la minister, ci la Athénée Palace, că doar în seara aceea avea loc recepția de primire a delegației oficiale a Misiunii militare germane, n-am spus nimic. Oricum, cel mai probabil Barbu venise direct de la Jeni, *sa dernière affaire*[1], și de aceea nu trecuse pe la mine, ca să nu-l simt iarăși mirosind a parfum străin și să-i fac vreo scenă. Dama în cauză era actriță – soțul meu avea o pasiune recunoscută și mereu arzândă pentru artiste de toate condițiile, actrițe, cântărețe de cabaret, balerine și ce se mai găsea –, dar eu, o obișnuită a lojii de teatru, nu o văzusem niciodată pe scenă, așadar însemna că nu era decât vreo dublură și pentru titulatura asta se culcase cu toată direcțiunea. Iar Barbu era temut și lingușit de toată lumea; exact de ce avea nevoie o actriță închipuită ca să reușească în viață. Nu că mi-ar fi păsat mie prea tare cu cine se întindea soțul meu, dar măcar acolo, din principiu, preferam să nu aibă toți cunoscuții mereu subiecte noi de bârfă prin saloane și cafenele pe seama noastră.

– Pregătește-mi o rochie pentru diseară, te rog, am decis, într-un impuls de moment. Vreau să ies. Periază-mi și vizonul... Ah, și află pe unde mi-am rătăcit mănușile alea *crème*. Știi tu care.

– Da, coniță. Să îi zic și lui Pavel să vă scoată un otomobil?

– Nu-i nevoie. O să telefonez după un taxi.

Olguța a încuviințat și a ieșit, închizând fără zgomot în spatele ei ușa grea de mahon. Am oftat, am dat dru-

1 Ultima lui aventură

mul la aparatul de radio, iar ultimele câteva note minunate din Andantele concertului de Bach de la Viena au umplut încăperea. Mi-am turnat în cafea o doză bunicică de Courvoisier, din sticla ascunsă printre blănurile și cutiile lăcuite de pălării din *garderob*, și mi-am înfipt o țigară în portțigaret, ascultând muzica. În ultimii ani, eu cântasem la pian rar, numai pe la seratele muzicale de la care chiar nu aveam cum să mă eschivez și întotdeauna repede și plictisită, ca și cum n-aș fi făcut altceva decât să duc la îndeplinire o corvoadă. Până și Steinway-ul meu de concert, cu coadă lungă, făcut în Hamburg, la comandă, stătea mai tot timpul închis, strălucind în lumina ce se revărsa prin ferestrele salonului, ca un exponat de muzeu. Noroc că îl mai ștergea Olguța din când în când de praf, căci altfel ar fi rămas neatins cu săptămânile. Cine ar fi crezut că în urmă cu doar câțiva ani stăteam și studiam ore întregi la pian, că într-adevăr cândva cântasem chiar și la Palat, pentru Curtea Regală, și îl acompaniasem la pian pe George Enescu, pe scenă la Ateneu, în fața a sute de spectatori, printre râuri de aplauze. De fapt, parcă nici mie nu-mi mai venea să cred. Abia dacă-mi mai aminteam. De-atunci căpătasem complet alte ocupații: premiere la Național, recepții la ambasade, dejunuri la Capșa, ceaiuri la Nestor, curse de cai la Băneasa, ruletă la Sinaia, sindrofii și *garden party*-uri prin Cotroceni și Filipescu, voiajuri la Londra și Paris când se schimba sezonul și se cereau toalete noi, vacanțe la Balcic, la Karlsbad și la Nisa.

După câteva minute, transmisiunea de la Filarmonica din Viena s-a încheiat, iar un crainic a început să citească comunicatul oficial german de presă. Nimic nou. Bombardamentele asupra Londrei continuau de câteva zile în același ritm teribil, în Africa de Nord era acalmie generală pe toată linia frontului, iar Goebbels declara încă o dată că războiul urma să se sfârșească cel mai târziu în primăvara următoare.

Imediat după, s-au auzit octavele metalice și declamatoare ale lui Hitler, ce ținea un nou discurs la

Berliner Sportpalast[2]: „...poporul german trebuie să rămână mereu la fel de puternic în fața confruntărilor și deciziilor viitorului! Numai împreună le putem demonstra dușmanilor noștri că nu ne vor putea niciodată învinge! Nimeni nu va putea să ni se opună! Nicio forță de pe pământ nu ne va putea distruge!"

Am mai ascultat câteva fraze, după care am închis brusc aparatul. Am tras ultimul fum din țigară, am stins-o cu mișcări lente în scrumiera din cristal și, în timp ce-mi prindeam în urechi solitarii cu safir, am aruncat o privire în oglindă. Deși îmi ascunsesem cu destulă iscusință cearcănele sub un strat de pudră și îmi colorasem buzele într-o nuanță puternică de roșu, arătam palidă și obosită, iar claviculele mi se deslușeau subțiri și ascuțite pe sub piele. Numai de ieșiri în societate nu-mi ardea mie atunci, însă, dacă mă duceam după Barbu așa de înfiptă, nu o făceam ca să îl prind în flagrant delict cu vreo muiere, ci ca să-l enervez. Iar asta merita orice efort.

Câteodată, rar, când mai devin nostalgică, mă întreb care ar fi fost oare viața mea dacă în ziua aceea fără dată mi-aș mai fi turnat încă un pahar și aș fi rămas acasă.

*

– Ați ascultat discursul de azi al lui Hitler, stimabililor?!... Ceva colosal! Turbaseră tribunele! Mai avea puțin și îl amenința pe Roosevelt, nu care cumva să intervină în favoarea Londrei! Europenii cu europenii, americanii cu americanii, numai asta a răcnit! Ăsta nu-i prea zdravăn la cap, ascultați-mă pe mine!...

N-am apucat însă să aud și continuarea, pentru că Elvira, punând picior peste picior și etalându-și astfel despicătura până la coapsă a rochiei de seară, s-a aplecat înspre mine și, plictisită de conversațiile atât

2 Fostă arenă interioară polivalentă, care a fost pentru o vreme cea mai mare sală de întruniri și manifestații din Berlin

de nesărate ale bărbaților, mi-a șoptit ceva infinit mai interesant decât politica externă a Germaniei:

– Ghicește cine e aici, *ma chère!*... Dar nu mi-a lăsat deloc timp să încerc să ghicesc, căci a continuat aproape în aceeași clipă: Madam Gabroveanu cu ibovnicul!... Nici nu s-a răcit bine trupul lui *pauvre député*[3] la Bellu, că a și început să se afișeze cu junele în lume! A făcut un semn din bărbie către un separeu mai depărtat, a chicotit și a adăugat, coborându-și conspirativ glasul: Vezi în spate, lângă ușă. Dumnealui, de se întreține cu maiorul Hariton. *Il est bien, n'est-ce pas?!*[4]... Frumos ca ghiocelul, prost ca ciubota. Asta între noi. Și viitor ofițer de carieră, auzi tu, proaspăt ieșit de pe băncile școlii militare...

– Ei, na! m-am minunat eu. Așa tânăr?

– Numai cu vreo cincisprezece primăveri mai mititel ca dumneaei!... Mă rog, *un p'tit sot, une p'tite salope*[5], dacă e să ne luăm după Baudelaire. Ah, și *à propos* de maiorul Hariton, închipuiește-ți... Se aude că podoaba de fie-sa, Margot, o știi, ar fi amanta unui individ important din SS. O porumbiță și dumneaei, poftim! Chipurile s-ar fi cunoscut într-un voiaj la Salzburg și chestiunea e serioasă, nu așa... A ridicat delicat o sprânceană perfect arcuită și apoi a strâns din umeri: Nu știu cât e de adevărat, *ma chérie*, îți dai seama, că informația o am de la madam Vulpescu și doar cunoști și tu cum împrăștie dumneaei bârfa, ca pe influența spaniolă... Dar dacă vezi ce schimbare de vederi politice au suferit Haritonii în ultima perioadă, *oh là là*, parcă îți vine să crezi imediat fiecare cuvințel! Mai ții minte ce-o tot dădea maiorul înainte cu englezii? Când deodată, alaltăieri, eram la dejun la Danielopoli și ce să vezi?! Începuse să ne povestească punctual despre geniul diplomatic al lui Ribbentrop, de era să o iau razna de plictiseală!

3 Bietul deputat

4 E bine, nu-i așa?!

5 Un prostuț, o curvișteină

Am surâs. „Geniul diplomatic al lui Ribbentrop", asta da glumă bună. Dacă citeai orice altceva în afară de gazetele nemțești de proslăvire a regimului, puteai să-ți dai seama într-o clipită, oricât de inocent ai fi fost într-ale politicii, că von Ribbentrop – un negustor de vinuri, care ajunsese și dânsul peste noapte ministru de externe al lui Hitler – era înzestrat cu tot atâta spirit diplomatic cât un bolovan. *Tel maître, tel valet*[6], pe cuvânt.

Elvira a înălțat din nou din umeri, cu o lucire de ironie în ochi, și și-a văzut mai departe de cercetatul mondenilor de primprejur. Ca întotdeauna, sufletul saloanelor cum era, își pregătea cu migală de artist cancanurile de a doua zi. Doar pentru asta se prezentase și ea acolo, nu pentru altceva. Dar adevărul era că venirea Misiunii oficiale germane în România era senzația sezonului și la Capșa, și la restaurantele de la Șosea, chiar și pe la ceaiurile de cucoane. Iar la noi acasă, Barbu, dintr-odată mare germanofil, aștepta Misiunea militară ca pe a doua venire a lui Iisus.

Pe fundal, arcușurile violoniștilor din cvartetul ascuns într-un colț al sălii de recepție s-au ridicat și au coborât în același timp, *Die Fledermaus* s-a schimbat în *An der schönen blauen Donau,* iar eu am încercat să-mi regăsesc gândurile prin hărmălaia din jur. Ca întotdeauna, *hall*-ul, Barul Englezesc și salonul cel mare, scăldate toate în lumina orbitoare a candelabrelor, erau ticsite de lume. Protipendada bucureșteană, oameni politici, industriași, finanțiști, avocați, gazetari, cucoane din societatea bună, dame scumpe de moravuri ușoare, destinși, suferind de blazare și emanând bunăstare prin toți porii, își luau obișnuitele trabucuri, coniacuri, cafele și *meringues glacées*, adânciți în discuții înflăcărate, exclamau, râdeau și se admirau din când în când în oglinzile uriașe. Aceleași fracuri, smokinguri, plastroane scrobite, rochii din mătăsuri prețioase și briliante scânteind; păr pieptănat pe spate, lucios de briantină, tâmple sure distinse, ochelari cu rame din

6 Așa stăpân, așa slugă

aur, barbișoane aranjate la frizer, mustăți largi și nobile, obraji proaspăt bărbieriți și stropiți discret cu apă de colonie franțuzească, cârlionți strânși, împodobiți cu piepteni cu diamante, păr tăiat drept, în stil paj, ce atingea gingaș, la fiecare mișcare din cap, umerii albi și parfumați ai posesoarelor. Aceiași ospătari, în sacouri albe, cu garoafe la butoniere și mănuși de ață, purtau pe deasupra capetelor tuturor tăvi din argint încărcate de cupe înalte cu șampanie înspumată. Ca de fiecare dată, șampania era frapată, icrele erau negre, coniacul franțuzesc, scotch-ul din Scoția, cafeaua din Brazilia și havanele din Cuba. Până și aerul mirosea ca de obicei, a *hors d'œuvres*[7], a Guerlain și a țigări de foi scumpe.

Totuși, în pofida faptului că la prima vedere toate păreau la fel cum le știam, în seara aceea de la sfârșitul lui noiembrie 1940, la Athénée Palace, kilometrul zero al vieții politice și sociale a Bucureștilor de atunci, ceva se schimbase din temelii. Printre obișnuiții casei mișunau deodată și o mulțime de uniforme nemțești și cizme negre sclipitoare, cu tălpile bătute în blacheuri metalice, ce răsunau strident pe pardoseala de marmură. De pe anumite revere de mătase se observau sclipind discret insigne aurii cu svastică. Portretul în ulei al lui Carol al II-lea, în uniforma de sărbătoare a Frontului Renașterii Naționale, fusese schimbat cu alte două portrete, ale Regelui Mihai I și Generalului Ion Antonescu, iar prin zumzetul familiar de glasuri, se distingeau și conversații în limba germană. Era oficial: România semnase Pactul Tripartit și urma să susțină economic, politic și militar efortul de război al Germaniei.

Însă, în seara aceea, ce avea să-mi schimbe destinul, eu, străină de politică și război cum eram pe atunci, cu viața ce mi se desfășura molcom între loja de la teatru, seratele muzicale, recepțiile și drumurile la croitoreasă, nu mă gândeam deloc la chestiunile acelea. Eram mult mai presată de micile mele mizerii personale: soțul meu își prezenta apucăturile de crai

7 Aperitive

în văzul lumii și bârfele urmau să delecteze din nou societatea pe seama noastră.

M-am uitat pe furiș la Jeni. Cu un surâs neastâmpărat pe buzele rujate cu roșu aprins și ochii scăpărându-i obraznici pe sub sprâncenele subțiri, desenate cu creion dermatograf, își ținea gâtul grațios arcuit, capul puțin aplecat înspre spate și se uita drept în ochii soțului meu, peste masă, fără să-mi acorde vreo atenție. Scârbită, mi-am coborât privirea și am dat să-mi iau paharul cu vin de pe masă. Însă, chiar în același moment, mâna lui Barbu a apărut lângă mine și mi l-a îndepărtat din față, cu un gest discret și firesc, abia observabil. Prins în conversație, ședea picior peste picior și fuma o havană. Ca întotdeauna, era sobru, solemn și adânc pătruns de înalta sa importanță. Indiscutabil elegant și chipeș, în fracul cu coadă lungă, croit la comandă la Neumann[8], în Brașov, și pantofii din lac cu vârfuri ascuțite, cumpărați chiar de pe Rue Saint-Honoré, avea prestanță, era ușor ireverențios – dar numai atât cât să-l facă interesant în fața interlocutorilor – și cu pretenții de mare finețe intelectuală. Dar mie, soția lui, după șase ani de mariaj, în care împărțisem patul și viața de zi cu zi, îmi era la fel de indiferent ca oricare dintre necunoscuții de acolo. Nu îl luasem din dragoste și nici el pe mine – nu ne iubiserăm niciodată, nici măcar puțin, dar fiecare îl dorise pe celălalt, din motive de amor-propriu și interese sociale și bănești –, iar în momentul acela, când mă vedeam nevoită de circumstanțe să îi vorbesc și să îi zâmbesc drăgălaș, prăpastia dintre noi mi se părea mai adâncă decât oricând. De fapt, mai aveam puțin și mă întrebam cine era străinul acela atât de neplăcut și de ce stătea atât de aproape de mine. Dar, *voilà*, mi-am spus și m-am uitat din nou la pahar, cu tot disprețul pe care ni-l purtam unul altuia, mă cunoștea și el la fel de bine pe cât îl cunoșteam eu.

I-am surâs cât de nevinovat am fost în stare. Apoi însă, privindu-l lung și sfidător pe sub gene, am luat de

8 Casă de modă celebră în epoca interbelică

pe tava unui ospătar o cupă de șampanie și am dat-o toată peste cap, dintr-o singură înghițitură, în cea mai marinărească manieră posibilă. Mmm, am recunoscut-o imediat; era o *Veuve Clicquot* absolut minunată, de cea mai înaltă calitate, probabil pradă de război, adusă de nemți direct din Parisul ocupat.

– În spatele tău, Lulli! s-a precipitat chiar atunci Elvira la urechea mea. *Vite, vite!*... Știi cine-i cucoana aia slută care-a intrat? Tocmai *Frau* Fabricius!... Coana ministru, *bien sûr*, cine altcineva?... Uită-te și tu mai discret, dragă, m-a mustrat ea apoi, încă n-am fost prezentate!... Vocea i-a coborât și mai mult: Sper nici să n-am prea curând onoarea... Cică madam ar fi fascistă dintr-alea de nici amor nu pot să facă fără poza lui Hitler la căpătâi!

Era prima oară când o vedeam, deși auzisem de ceva vreme că, împreună cu alte câteva neveste ale nemților din corpul diplomatic – numai zgripțuroaice și matracuci încrezute, dacă era să mă iau după spusele Elvirei –, începuse să se ocupe de tot felul de opere filantropice și misiuni sociale. Ba aducea medicamente din Germania, ba vizita spitale, ba își dădea cu părerea despre chestiuni de interes exclusiv național, care nu o priveau în niciun fel, ce mai, ca la dumneaei acasă. Ca și când ar fi fost deja nevastă de Gauleiter[9] de România. Iar toată povestea îmi răscolea niște amintiri tare neplăcute, pe care le-aș fi dorit uitate. Am măsurat-o de sus până jos. Solidă, cu umeri bărbătești și maxilarul cam ieșit în afară, era foarte aprinsă în obraji, așa cum devin femeile cu carnație foarte deschisă la cea mai mică schimbare de temperatură. Deși purta o rochie frumoasă, *noire satinée*, o vulpe argintie pe umeri și cercei lungi din diamante mari, foarte eleganți, mi se părea că dădea dovadă de cam tot atâta rafinament și gingășie cât o lăptăreasă de prin Alpii Bavarezi și un răcan din Wehrmacht la un loc. Surâdea îngăduitor în

9 Liderul partidului unei filiale regionale a Partidului nazist, oarecum echivalent unui guvernator

dreapta și-n stânga și se purta cu deferență zdrobitoare, așa cum se poartă stăpânii amabili și înțelegători cu supușii cuminți, iar privirea ei se plimba peste capetele tuturor, severă și disprețuitoare.

Elvira a oftat din adâncul inimii, risipindu-mi gândurile, și s-a aplecat din nou înspre urechea mea, ca să reverse peste mine o altă avalanșă de vorbe:

– *Bah, ma chère, je déprime, je te le jure!*[10] Numai nibelungi dintr-ăștia palizi pe-aici și știi doar cum mă-nnebunesc eu după creoli! Mmm, genul lui Rudolf Valentino!... Și, ca să-și ofere mai multă greutate cuvintelor, s-a uitat cu coada ochiului înspre grupul de ofițeri nemți dintr-unul din separeurile alăturate, a suspinat din nou, după care a adăugat: Ce poți să faci cu dumnealor? *Euh*, parcă le-ar curge apă cu gheață prin vene!... Și ce-i cu obiceiul ăsta îngrozitor să facă scrimă cu sabia ascuțită? Brrr! Mai toți sunt tăiați pe față! A scuturat ușor din buclele ei blonde: N-ai pomenit așa nație agresivă!... Păi, înțepații ăștia, la așternut, în loc să-ți șoptească vorbe dulci, îți dau ordine!

Am aruncat și eu o ocheadă discretă către grupul de nemți; reci și rigizi în uniformele lor strălucitoare, ferchezuiți și pomădați ca motanii de rasă, păreau într-adevăr atât de ceremonioși și de marțiali, încât nu m-aș fi mirat câtuși de puțin dacă ar fi început dintr-odată să mărșăluiască pe Calea Victoriei, pe ritmurile de fanfară din *Preußens Gloria*.

Am înălțat din umeri, mi-am înmuiat lung buzele în paharul ei cu vin – doar așa, ca să moară Barbu de ciudă – și am dat să îi răspund, când însă el a ridicat deodată glasul:

– Păi tocmai de aceea, domnilor!... Nici acum nu vă e clar? Doar vă spun de atâta vreme! Noi suntem tocmai la răscruce, între Balcani și Soviete, împresurați numai de dușmani, e normal să fim un pion de maximă importanță pentru Hitler!... – S-a uitat pe rând în ochii tuturor celor de la masă, îngâmfat și sfidător, ca

10 Ah, draga mea, este deprimant, pe cuvânt!

și cum meritul poziției geografice a României îi aparținea lui personal. – Și Basarabia, domnilor, și Ardealul! a continuat el, la fel de emfatic. Peste chestiuni dintr-astea de conștiință națională nu se poate trece! Disprețul cu care ne-a tratat tot timpul Rusia este de neacceptat pentru orice român căruia îi bate în piept o inimă mândră românească!... Sute de ani de umilințe și batjocură! Gata!... Nu avem altă soluție decât alianța cu nemții. Acum doar Antonescu mai poate să-l facă pe Hitler să vadă că Ardealul ne aparține de drept!

– Păi și dacă ajungem la un război cu Sovietele? a întrebat Jorj Deaconu, avocatul lui Barbu și soțul de-al doilea al Elvirei.

– Ce război cu Sovietele, domnule? Propagandă de la Londra și nimic mai mult! N-ați observat?... Cum se complică puțin situația în Balcani, cum răsar toate zvonurile astea. Doar ca să distragă atenția! Le țâțâie dosurile de frică englezilor, asta-i de fapt problema. Prea perfidul Albion nu se dezice!... Dar haide să îți fac pe plac, domnule dragă, și să zicem că, prin imposibil, Stalin s-ar aventura într-un război cu nemții. Cum ar putea să-l facă, mă rog? Războiul ăsta este modern, mecanizat, bazat pe tehnică militară avansată, de care rușii nu dispun. Nu se mai poate, domnul meu, în secolul douăzeci, să te apuci de război cu baioneta și tunul tras de cai, ca pe vremea țarilor! Acum, ca să te angajezi în conflict, trebuie să dispui de blindate și aviație. Dacă nu, te ferești cum poți... Pentru Stalin nu-i fezabil un război, asta-i la mintea cocoșului!

– Perfect adevărat, m-am trezit eu vorbind. În cazul ăsta, numai Napoleon ar mai putea găsi ceva de comentat.

Mda. Se părea că bietul pahar de Courvoisier băut acasă începuse deja să își facă efectul. Poate că avea totuși și Barbu dreptatea lui; n-ar mai fi trebuit să beau și șampania aia.

Auzindu-mi cuvintele, Scarlat Nenițescu, de *vis-à-vis* de mine, chel și fălcos, cu fața mare și rotundă, fruntea

îngustă și gușa revărsându-i-se într-o cută de grăsime peste gulerul prea strâmt al cămășii, a exclamat, în timp ce-mi zâmbea larg și curtenitor:

– Câtă dreptate aveți, preafrumoasă doamnă! Rusia nu trebuie în niciun caz subestimată!

Și a spus-o convins și emfatic, ca și cum participasem la discuție până atunci și-mi luase întotdeauna părerea drept politic competentă.

– Ei aș, domnule! a spus Barbu, pe un ton de îndrăgostit, așezându-și ușor mâna peste a mea. Lulli a mea e prea frumoasă și gingașă ca să priceapă ea trivialitățile astea! Politicul, *les affaires de la guerre*[11], astea sunt și vor fi întotdeauna treburi pentru judecata superioară a bărbaților!... Să fericească bărbatul și să crească copii mulți, ăsta-i rolul femeii pe lume!

Așa se purta războiul mariajului nostru, nu onorabil, la vedere, ci pe la spate, mișelește, prin lovituri sub centură, cuvinte cu două înțelesuri și ironii usturătoare.

La cuvintele lui Barbu, ceilalți au încuviințat, iar Jeni a început să chicotească delicat, cu mâna la decolteu, așa cum fac toate damele de consumație în fața glumelor bărbătești, probabil singurele pe care sunt în stare să le priceapă. Numai Elvira, tot cu luminița aceea ironică în ochi, s-a aplecat din nou înspre mine și mi-a șoptit la ureche:

– Știi ceva, *ma chérie*? Tot spectacolul ăsta jalnic nu face decât să confirme o teorie mai veche de-ale mele... *Les hommes ont peur des femmes intelligentes.*[12]

Iar eu, deși pe dinăuntru clocoteam de furie și îmi simțeam obrajii în flăcări, m-am surprins surâzându-i înapoi lui Barbu și mi-am sprijinit mâna de coapsa lui.

Acum, când mă uit în urmă la mine însămi și la toate lucrurile care mi s-au întâmplat și pe care am ales să le neglijez, doar pentru că eram atât de preocupată

---

11 Treburile războiului

12 Bărbaților le e frică de femeile inteligente.

de ce ar zice lumea și de ce *il faut* și *il ne faut pas*[13], o fac cu amuzament și cu bunăvoință îngăduitoare, așa cum chiar eu mă uitam de atâtea ori la Olguța, cu câtă fudulie naivă purta nu știu ce gablonț ieftin, cumpărat de pe undeva de pe Calea Văcărești, cu pietre mult prea mari ca să pară vreo clipă veritabile.

Apoi, din nou, s-a pornit același zgomot de fundal: „Țărișoara noastră prea a fost toată vremea la discreția jidanilor, domnule! Eu v-am zis. Ar trebui să fim mai rapizi cu românizarea. Gunoiul din ograda ta ţi-l arunci singur, nu aştepţi să vină străinii să ți-l mature!"

Aveam nevoie de aer curat.

Afară se lăsase deja noaptea și începuse să picure încet; o burniță rece, aproape înghețată, ce urma cel mai probabil să se transforme cât de curând în lapoviță. Cerul era negru-smoală, nicio stea nu reușea să spargă perdeaua groasă de nori. M-am retras într-un colț, la adăpostul întunericului, dincolo de ovalurile de lumină palidă pe care le imprimau felinarele pe trotuarul umed. Piața era aproape pustie; doar din când în când, câte un automobil mai oprea sau demara cu zgomot, cupluri sau invitați singuratici intrau și ieșeau din Athénée, ducându-se cine știe unde, valetul în fireturi aurii le împingea eficient și discret ușa rotativă, iar câteva ordonanțe își așteptau plictisiți ofițerii în automobilele militare.

Am respirat adânc aerul rece, pișcător, mi-am scos portțigaretul și tabachera și mi-am aprins o țigară. După câteva clipe fără niciun gând, mi-am ridicat ochii către fumul ce mi se ridica din țigară deasupra capului și privirea mi-a căzut pe cele două drapele imense roșii, cu svastica în cerc alb, așezate în cinstea delegației nemțești de-o parte și de alta a intrării și întinzându-se pe toată înălțimea hotelului. M-am uitat îndelung la ele și, așa cum se întâmplă întotdeauna atunci când îți fixezi privirea într-un singur punct, el își mărește în mod inexplicabil dimensiunile și îți ocupă tot spațiul vizual și

13 Ce se face / Ce nu se face

toate gândurile, așa și svastica; nu se mai afla doar pe Athénée Palace, o vedeam deodată și pe Brandenburghische Tor, pe Tour Eiffel, pe Wiener Staatsoper, pe Colosseum și prin toate locurile pe unde trecusem cândva, cunoscusem oameni, cumpărasem cărți și discuri de gramofon și aveam amintiri. Cât de mult se schimbase lumea în doar câțiva ani! Și cât de mult mă schimbasem și eu odată cu ea.

*

Aveam pe atunci cam șaisprezece ani, eram în cursul superior la Liceul de fete Regina Maria, purtam rochii înflorate și strânse pe talie, berete închise la culoare, așezate cochet pe-o parte, așa cum văzusem prin revistele franțuzești de *mode* că purtau mai toate pariziencele, citeam numai Verlaine și Baudelaire, făceam muzică cu un profesor mare, fost elev de-al lui Debussy, și cântam la pian compoziții grele, *préludes* de Chopin, suite de Bach și Appassionata lui Beethoven.

– Iete la mamzel, ce se mai boierește! mi-a zis într-o zi *tante* Alexandrina, o vară acră de-a lui *papa*, cu o grimasă abia ascunsă și măsurându-mă critic pe sub sprâncene. Iar apoi, cu voce coborâtă: Leit mamă-sa mare!

M-am înroșit de necaz. *Granmama*, mare frumusețe a Bucureștilor pe vremea bătăilor cu flori de la Șosea, fusese și ea melomană, îi plăcuse pianul și avusese talent muzical. Zicea lumea că puteai să o asculți o viață întreagă cântând și nu te săturai. Dar, zicea aceeași lume, parcă și mai mult îi plăcuseră balurile și sindrofiile, briliantele și bărbații. Din cauza ei își topise bunicul, boiernaș de prin Ialomița, moșiile pe la Monte Carlo, prin *palace-uri* și cazinouri, înainte să-și facă seama, de ajunsese tata să țină birt pe Calea Griviței, în loc să fie rentier, așa cum fuseseră toții bărbații din familia lui. Când era tata foarte mic, *granmama* fugise în străinătate cu un tânăr pianist rus și nu se mai auzise ni-

ciodată nimic despre dânsa. O aveam însă într-o poză dintr-un album: o doamnă picantă, înaltă și subțire, cu trăsături fine, într-o rochie lungă cu coadă și guler înalt din dantelă și cu pălărie mare cu egretă, privind languros de după un evantai din pene albe.

– Ei, acuma și tu, Alexandrino, da' ce-oi vrea altceva? i-a răspuns însă tata. De ce n-ar trage-a lume mare? Frumoasă e, păpușă, și citește toată ziua versuri și romane! Și-n franțuzește! Și-n nemțește! Pe deasupra, auzi-o cum cântă la pian! Zici că-i un înger coborât din ceruri! Măcar ea să aibă parte, dacă eu n-am avut!... N-o s-o dau decât cel puțin dup-un doctor, dacă nu chiar dup-un ministru! S-o poarte de cucoană, să-i așeze automobil la scară și valet la ușă!

Apoi m-a învăluit într-o privire drăgăstoasă, mi-a zâmbit cu toți dinții lui îngălbeniți de tutun și mi-a făcut cu ochiul. Ce l-am mai iubit atunci pe *papa*! Avea o fire atât de inimoasă, un optimism și o demnitate cum n-am mai întâlnit, ierta ușor și nu purta ranchiună nimănui. Nici măcar mamei lui, persoana care îl lăsase cu atâta ușurință în urmă, când ar fi trebuit să îl iubească cel mai mult pe lume. Un gigant adevărat, aproape ca-n filmele de la cinematograf – avea peste o sută de kilograme –, cu gușă proeminentă sub bărbie, ceafă lată și grasă, dispusă pe trei straturi, și atât de pântecos, încât abia îl cuprindea cureaua nădragilor – aveam să aflu ceva mai târziu că de fapt era o ciroză, ce îl rodea pe dinăuntru de multă vreme –, era și foarte vesel, cu ochii mereu sclipindu-i în cap și inteligent peste măsură. Dar, defect profesional probabil, îi cam plăcea să bea. Era însă un bețiv blajin și cuminte, care, atunci când dădea pe gât un păhăruț mai mult decât se cădea, spunea anecdote cu trimitere politică deosebit de spirituale, preamărea de la tejghea cuvântările lui Iorga din Parlament, citea mușteriilor cu voce tare și emoționată poeziile lui Arghezi și Coșbuc din paginile de *loisir*[14] ale gazetelor și iubea întreaga omenire. Iar

14 Timp liber

eu îl iubeam pe el ca pe ochii din cap. Pe mama, fostă profesoară la Notre Dame de Sion, mi-o aminteam doar vag, ca pe o umbră aplecată serile deasupra patului meu, citindu-mi povești în franțuzește, pe o voce la fel de firavă ca și ea. Murise de tuberculoză înainte ca eu să ajung de școală. Nu-i simțeam însă lipsa, tata constituia pe atunci toată lumea mea.

În după-amiaza aceea, când el îmi rostise atât de inocent soarta în cuvinte, locuiam încă pe Calea Griviței, într-o casă pe două caturi, printre prăvălii, localuri, birturi și hoteluri de mâna a doua. Sus erau cele trei odăi de locuit, jos era cârciuma. *La Mulți Mititei – Vasile Plămădeală. Vinuri. Aperitive. Mititei și momițe. Tuslama. Ciorbițe. Tochituri. Țigani lăutari* scria cu vopsea albă pe firma mare din tablă cenușie de pe fațada de la uliță. Era o cârciumă faimoasă pe-atunci, cu grădină de vară în spate și taraf de țigani în mai toate serile, unde veneau în mare parte negustori înstăriți, dar și lume bună, avocați, politicieni și industriași, când aveau poftă de fudulii și de unii dintre cei mai buni patricieni cu mustar din București și – mai ales – ca să-și ascundă de ochii societății înalte escapadele sentimentale și afacerile mai dubioase printre valuri de fum de țigară, acordeon și țambal și miros de mici prăjiți în aer liber. Acolo mi-l amintesc cel mai bine pe tata: jovial, se plimba dintr-o parte într-alta pe la mese, vorbea cu toată lumea, ciocnea ici-colo câte un pahar de vin sau un țoi de țuiculiță și își număra mândru a doua zi monedele din teșcherea, ce-mi plăteau mie cărțile, lecțiile de pian și „buna creștere". Eu, în schimb, strâmbam din nas. Nu-mi plăcea cârciuma tatei și nici taraful în costume naționale, eu tânjeam să merg la Athénée Palace, să-i ascult pe Silvestri și Lipatti la Ateneu și să ies cu limuzina sâmbetele la Chateaubriand[15], în toaletă scumpă de seară, așa cum făceau părinții prietenei mele de la liceu, ce locuia într-o vilă uriașă în capătul Parcului Fili-

15 Restaurant de lux faimos în perioada interbelică, situat pe Șoseaua Kiseleff

pescu, înspre Calea Dorobanți. Mă atrăgea lumea aceea de snobi, atât de minunat de diferită de tot ceea ce cunoșteam eu și care-mi părea pe atunci depărtată și strălucitoare ca un astru. Voiam la Ateneu, și nu numai pe scenă, dar și în lojile cele mai elegante.

Așa că, în ziua aceea, când l-am auzit pe *papa*, puțin aghesmuit și roșu în obraji, ca de obicei pe la orele respective, cum se făcea cu mine și-mi hărăzea un viitor strălucitor, am râs grozav de rușinată și măgulită, a râs și *tante* Alexandrina, și au râs și toți ceilalți din cârciumă, ca de o glumă teribil de nostimă, după care ne-am văzut fiecare de treburile lui. Eu însă n-am uitat. Astfel că, peste doar câțiva ani aveam să intru la Conservator, să obțin o bursă de la Regina noastră Maria, să studiez pianul la Paris, la Université de Beaux Arts, și să ajung să cânt pe scenele Ateneului, Operei și prin toate saloanele elegante bucureștene. Fată cu școli mari, prin străinătăți – pas cu pas, îl făceam pe tata mândru.

Sărmanul de el, nu m-a dat după un doctor, dar chiar m-a dat după un demnitar. Și, în pofida vorbelor lui, ce-mi sunaseră atât de convinse la vremea lor, nu m-a dat deloc cu inima deschisă după Barbu, cât era el de bogat, influent și cu situație socială. De fapt, s-a opus căsătoriei mele din toate puterile. Zicea despre viitorul meu soț ba că era prea în vârstă – avea deja aproape patruzeci și cinci de ani –, ba că-i fugeau tot timpul ochii în dreapta și-n stânga, ba că era numai un parvenit, care iubea doar banii și puterea și de fapt mă cumpăra pe post de trofeu, ba că se schimbaseră vremurile și puteam să-mi fac singură o situație, să am profesiunea și banul meu, nu să stau toată viața la mâna bărbatului, fie el chiar și ministru.

Dar eu, cu visurile mele de mărire mereu în fața ochilor, atunci când Barbu Leonida-Lăzărescu, mare industriaș și om politic promițător, client vechi de-al nostru, mi-a cerut solemn mâna, într-un genunchi, după ce timp de câteva luni mă urmărise peste tot,

trimiţându-mi în fiecare zi, acasă şi în culise, buchete imense de la florăria de la Athénée Palace, cea mai scumpă florărie din Bucureşti, şi bijuterii splendide de la Djabourov, de pe Calea Victoriei, ce aruncau scânteieri de vis din cutiuţe mici şi elegante din catifea, nici măcar n-am clipit când am zis *da*, cu toate protestele tatii. Ce să fac altceva?, gândeam eu pe atunci. Să predau pianul toată viaţa, suplinitoare pe la cine ştie ce liceu de fete de pe la marginea Bucureştilor, pentru o chenzină de mizerie, să îmbătrânesc prea devreme, să mă cocoşez şi să mă urâţesc sub povara grijilor şi a lipsurilor? Eram conştientă că succesul meu pe scenă nu avea să ţină o veşnicie. Pe atunci, o diplomă, fie ea şi de la Paris, nu însemna chiar aşa de mult când aparţinea unei femei. La o adică, arma unei femei inteligente n-a fost niciodată talentul sau cultura, ci doar frumuseţea.

Din nefericire, tata n-a mai trăit suficient încât să mai pot apoi să fug la el, să-l iau de după gât şi să-mi aşez capul pe umărul lui gros, cum făceam când eram mică şi aveam necazuri, ca să-i mărturisesc câtă dreptate avusese. Şi nici în cârciuma de pe Calea Griviţei, unde mi-am petrecut copilăria, n-am mai călcat vreodată. Întâi, pentru că am vrut să uit de unde veneam, iar după aceea, când nu voiam decât să-mi amintesc, pentru că n-am mai avut unde să mă mai întorc; birtul nostru a fost spulberat în primăvara lui 1944, la bombardamentele americane, împreună cu mare parte din zona Gării de Nord.

Dar cât de mult mă schimbasem în acei şase ani! Mi se deschiseseră toate uşile saloanelor lumii bune bucureştene, văzusem aproape toată Europa, citeam tot ce apărea prin gazete, reviste şi librării, îmi plăcea să am opinii interesante, aşa cum se cădea soţiei unui demnitar, şi mi se spunea mereu că eram răscolitor de frumoasă, compliment pe care îl acceptam cu drăgălăşenie studiată şi îl luam ca pe un adevăr universal. De fapt, le acceptasem pe toate ca pe un dat, ca şi cum mi

se cuveneau de drept. Asta îmi dorisem cel mai mult, Athénée Palace și Chateaubriand, poziție socială, admirație, lucruri frumoase, cărți și muzică pe săturate și nicio grijă pentru ziua de mâine. Le obținusem pe toate – și câte altele pe deasupra! – și mă credeam fericită.

Numai câteodată, în astfel de momente, când nu mă mai aflam în mijlocul societății, pe la vreo premieră sau supeu, înconjurată de glasuri, ci singură undeva, în liniște, doar eu cu mine însămi, mă surprindeam întrebându-mă dacă asta avea să fie viața mea întotdeauna, dacă o să mă scald așa mereu, doar în frivolități și nimicuri mondene, înecată într-un mariaj mut și sufocant, fără copii. Aveam doar douăzeci și ceva de ani; totuși, mi se părea că îmbătrâneam fără să trăiesc nimic, niciun sentiment mai înalt, nicio emoție, nicio mare iubire. Din ce în ce mai des – și mai ales atunci când mi se termina coniacul din garderob –, mă simțeam ca un negustor înșelat.

Dar, în clipa aceea, mi-am alungat repede gândurile. Se auzeau deja primii pași cadențați pe caldarâmul din spatele gardului de fier de la Palat, anunțând schimbarea gărzii, iar burnița se îndesise. Înfrigurată, mi-am strâns mai bine mantoul de blană pe lângă trup, am stins țigara sub sanda și am pornit către intrare, fără să îmi mai arunc privirea către svastică și fără să am idee că acele câteva minute pe care le petrecusem singură afară, fumând o țigară, minute ce atunci îmi păruseră goale, fără nicio semnificație, reprezentau totuși punctul de cotitură din viața mea și aveau să stea pentru totdeauna între *înainte* și *după*.

2.

Înăuntru, candelabrele scăpărau deodată parcă mai puternic, iar zumzetul strident din jur, același melanj de voci, clinchete de cristaluri și note de vioară, se

înțepise. Într-un târziu, am reușit să-l ochesc pe Barbu în mulțime; era la bar, într-un colț mai ferit, dar nu în compania lui Jeni, cum mă temusem eu, ci alături de *Herr* Schäffer, atașatul comercial al Reichului la București, și de un ofițer neamț.

Știam că Barbu îl tatona de ceva vreme pe Schäffer în legătură cu o întreprindere de textile pe care soțul meu o avea undeva prin județul Teleorman și prin care spera să prindă un contract bănos cu Wehrmacht-ul, așa că nu m-am mirat. „Capitalul nu se face stând pe fund și așteptând să-ți cadă în poală", obișnuia să spună Barbu, „trebuie tot timpul să fii cu ochii-n patru, să prinzi orice ocazie din zbor, că nu se știe când vine următorul tren." Așadar, imediat ce l-am văzut alături de diplomatul neamț, am știut ce fel de conversație purtau – una lungă și întortocheată, presărată ici-colo cu măguliri naționaliste, menită să dovedească ce vederi germanofile înalte avea dânsul și cât de bine se descurca în germană.

Și, pentru că nu-mi ardea deloc de repriza numărul doi, am dat să mă întorc și să dispar rapid din raza lui vizuală, înainte să mă observe. Însă a fost prea târziu, Barbu m-a zărit și mi-a făcut un semn din mână să mă apropii.

Galant, diplomatul s-a întors și el în direcția mea, iar celălalt, încă cu spatele la mine, n-a făcut nicio mișcare; Schäffer, mic la stat, moale și rotofei, cu ochelari rotunzi pe nas, purtând insigna din aur a partidului pe reverul smokingului și o brasardă roșie cu svastică pe brațul stâng, iar ofițerul, înalt și blond, drept și încordat, îmbrăcat în uniforma gri-albăstruie a Luftwaffe și amintindu-mi în cel mai neplăcut mod cu putință de ilustrațiile colorate din revista Signal[16], cu soldați blonzi, înalți și arătoși, în uniforme elegante, ce striveau harta desfășurată a Europei sub bocanci.

Eu am schițat o jumătate de surâs, Schäffer mi-a surâs înapoi, grav și politicos, și ofițerul s-a întors și el în sfârșit înspre mine.

16 Revistă publicată de către Wehrmacht, între 1940 și 1945.

Ochii ni s-au întâlnit de-a lungul distanţei dintre noi. Pentru o clipă, am crezut că inima mi se va opri în piept.

El m-a mai privit timp de câteva momente, rece şi îngândurat, apoi şi-a întors ochii către interlocutorii săi, fără vreun semn că m-ar fi recunoscut.

„Imaginează-ţi, draga mea, să fie Heinrich în România şi nici măcar să ne anunţe! Să ajungem să ne întâlnim în societate din întâmplare! Păi se poate, domnule, parcă n-am fi familie! Trebuie neapărat să vii la noi la supeu într-una din serile viitoare..."

Doar atât am auzit desluşit. Restul s-a desfăşurat ca într-un vis înceţoşat şi nelămurit, pe care a doua zi nu ţi-l poţi aminti decât vag, deşi câteva secvenţe sunt foarte clare şi evidenţiate, cu toată amorţeala trezirii. Întâi, vocea lui adresându-mi-se – aceeaşi voce pe care mi-o aminteam, gravă şi liniştită –, mâna lui strângând-o pe a mea – aceeaşi strângere de mână, la fel de fermă ca întreaga lui persoană –, un sărut formal pe dosul palmei, aproape fără s-o atingă cu buzele, iar la sfârşit, ochii lui, aşa cum îi ţineam minte, de un albastru deschis, aproape cenuşiu, ce mă priveau distant şi politicos.

Abia după câteva clipe foarte lungi de tăcere, cât mi-am mai venit puţin în fire, l-am măsurat de sus în jos, cu atenţie, ostentativ aproape – ca să fiu sigură că-mi observă direcţia privirii –, de la părul blond-închis, tuns după moda militărească nemţească, mai scurt pe tâmple şi pe ceafă şi pieptănat cu briantină într-o parte, epoleţii galbeni şi tresele de pe umeri, vulturul de pe piept, cu ghearele încleştate pe svastică, pantalonii bufanţi şi până la cizmele ca oglinda şi am spus:

– Heinrich! Ce surpriză! Era cât pe ce să nu te recunosc.

– Tu însă eşti neschimbat de frumoasă.

– Mulţumesc. De fapt, nici tu nu te-ai schimbat prea mult.

– Şi atunci?

– Să zicem că sunt doar uimită.

– Uimită de...? m-a presat el.

Eu am ridicat din umeri, iar el m-a mai privit timp de câteva momente, la fel de rece și rezervat ca și până atunci, fără niciun cuvânt. Apoi și-a întors privirea de la mine și și-a concentrat-o asupra țigării de foi, căreia tocmai îi reteza capătul. I-am invidiat în același timp și stăpânirea de sine, și norocul; cine știa de când se afla el acolo împreună cu Barbu, avusese timp să se pregătească pentru întâlnirea noastră, nu ca mine, care fusesem cât pe ce să fac un atac de apoplexie. Am sorbit din șampanie, ca și cum ar fi fost elixirul vieții fără de moarte, l-am privit peste marginea cristalului, întrebându-mă dacă și el își dorea oare să intre în pământ, așa cum îmi doream eu – bineînțeles că n-am reușit să-mi dau seama, era mereu la fel de greu de spus la ce se gândea –, după care m-am întors către Schäffer, am profitat că rămăsese de câteva secunde fără subiect de dialog și l-am angajat repede într-o conversație:

– Ați reușit să ajungeți la Sibiu, *mein Herr*?

– Da, da, cum să nu! mi-a răspuns el. Hermannstadt. Tare frumos! Am ajuns tocmai până la Szeged. Admirabilă țară aveți! – *Szegedul e în Ungaria, friț nerod și ignorant!* m-am rățoit eu la el în gând, indignată. – Și la Klausenburg am fost, a continuat însă dumnealui, nonșalant, neghicind ce-mi trecea mie prin minte. Îi spune Cluj în limba română, dacă nu mă înșel?!... Vedeți, am reținut! Mă onorează să învăț limba aliaților noștri!

M-a cuprins o nevoie covârșitoare să îi amintesc – și în termeni dintre cei mai puțin eleganți – că orașul nu mai era nici el al nostru, ci tot al ungurilor, așadar ar fi trebuit mai degrabă să-l numească Kolozsvár sau, și mai bine, măcar să-și țină gura, dacă tot n-avea nici cel mai mic habar de politica externă a propriei lui țări, cogeamitea diplomatul, dar am făcut încă o sforțare să mă abțin și doar am mișcat vag din cap.

– Poate la anul ajungeți și la băi la Herculane...

– Scumpă doamnă, dar cine știe ce va fi la anul! E gata și războiul până atunci! Vom vedea în care parte a lumii o să aibă nevoie Reichul de serviciile mele...

– Poate avem totuși noroc și Führerul o să vă rețină mai mult printre noi, am răspuns eu, zâmbind mereu, fără să-mi dau seama dacă reușeam sau nu să-mi ascund ironia.

– *Gnädige Frau*[17], sunteți prea amabilă cu un om bătrân ca mine!

Vizibil stânjenit, și-a așezat cu o mișcare repezită ochelarii mai bine pe nas. Obrajii i se împurpuraseră de plăcere. Poftim poznă, cât era dumnealui de neamț, tot era sensibil la atenții feminine. Mâna lui Barbu mi-a coborât chiar atunci pe talie; se părea că nu eram singura care observase ce se întâmplase. Apoi, soțul meu s-a aplecat ușor înspre mine și, în timp ce se prefăcea că îmi sărută tâmpla, mi-a șoptit în păr: „Întreține-l tu pe Heinrich, că am o chestiune cu neghiobul celălalt... Ai grijă ce vorbești."

Carevasăzică, de aia mă chemase atât de nerăbdător, ca să-l ajut să încheie afaceri.

Rămași singuri, m-am uitat la Heinrich. Mă ignora. Fuma liniștit, sorbea din când în când dintr-un pahar de coniac și privea undeva peste umărul meu, la forfota din sala de recepție. Privirea mi-a căzut pe Crucea de Fier de pe panglica roșie, bordurată cu negru și alb, ce-i strângea gulerul scrobit al cămășii, și m-am întrebat ce anume făcuse ca s-o primească; dar am făcut-o mecanic, fără să-mi doresc cu adevărat să știu. Și cum să-l întreținem, mă rog? Nu fusese niciodată mare amatoare de conversație lejeră de societate și mă îndoiam să se fi schimbat chiar atât de mult între timp.

Însă, după câteva minute de tăcere grea și ambarasantă, am făcut totuși o încercare:

– Și, spune-mi, când te-ai înrolat?

– Mai demult.

– Ca ofițer de aviație?

17 Stimată doamnă

– Pilot de vânătoare.
– Nu văd diferența.
– Nici nu trebuie.
– Sună oricum remarcabil.
– Nu este.
– Hm.

Eu i-am zâmbit stingherită, el mie glacial, după care am tăcut din nou amândoi. Avea să fie complicat.

– Ei, nu-i remarcabil! a exclamat însă Barbu și i-am simțit din nou palma pe spate. Heinrich este doar modest, draga mea. De parcă nu l-am cunoaște!... Niște bestii Messerschmitt-urile astea, nu-i așa, nepoate? l-a întrebat apoi, bătându-l prietenește pe umăr.

– Nepoate? a întrebat și Schäffer, uitându-se confuz de la unul la altul.

– Cum, dar nu v-am povestit?! a exclamat Barbu, cu o voce plină de inocență. Nu se poate, domnule, ce scăpare! *Hauptmann*[18] von Reinhardt aici de față este nepotul meu, fiul cel mare al cumnatului meu de la Berlin, Excelența-sa amiralul baron Wilhelm von Reinhardt. – l-a pronunțat numele tare și apăsat, cu tot cu grad militar, titlu și particulă nobiliară, în stilul cel mai snob posibil. – Este căsătorit cu sora mea de ani buni. Ce om distins, cât caracter! Într-o vreme era foarte apropiat și de *Herr* von Ribbentrop... Ce curios lucru că dumneavoastră nu știați că suntem rude!

– Știu acum, a făcut diplomatul și a clătinat ușor din cap, vizibil impresionat.

O fi fost alde Schäffer dat pe spate de măreția caracterului și cunoștințelor sociale ale lui *Herr Admiral*, dar mie era cât pe ce să-mi scape o grimasă necuviincioasă. Din instinct, mi-am ridicat ochii și m-am uitat la Heinrich. Îl privea pe Barbu la fel ca până atunci, grav și liniștit, dar parcă mai întunecat.

– Vedeți, *meine Herren*[19], a declamat din nou soțul meu, ridicându-și brațele în lateral, ca și cum ar fi

18 Căpitan
19 Domnii mei

vrut să îmbrățișeze audiența, și uitându-se pe rând și la Schäffer, și la Heinrich, românii și germanii au fost dintotdeauna legați sufletește și în spirit! Cât de norocoși suntem, oameni cu două patrii! Ce poate fi mai înălțător?... Iar apoi, a arătat larg către Heinrich și a continuat, pe același ton: Și, după cum observați, ca și tatăl său, și dumnealui se trage tot din aceeași stofă sublimă, din care se confecționează legendele!

Mi-am mușcat preventiv limba, nu cumva să fac imprudența să pufnesc în râs.

Schäffer însă nu arăta amuzat de fanfaronada lui Barbu – admirabilă de altfel, căci doar avea un talent la dintr-astea ca nimeni altul –, ci de-a dreptul mișcat și măgulit. A clătinat din cap și i-a șoptit ceva soțului meu. El mi-a făcut un semn din mână, după care s-au îndepărtat din nou împreună, discutând aprins, cu siguranță în alți termeni decât până atunci. Interesante vremuri, ce să zic. Se părea că nu mai exista carte de vizită mai impresionantă pe lume decât un cumnat mare știab fascist și vreo trei nepoți, falnici ofițeri germani.

– Tot la fel de fermecător a rămas soțul tău, a spus Heinrich la un moment dat; trecuseră câteva minute bune de când nu mai rostise un cuvânt.

– Nu-i așa?

– Îmi aduce aminte într-o oarecare măsură de tata.

– Te rog. Tatăl tău este un caz mult mai grav. Spre deosebire de Barbu, el chiar crede ce spune.

A înălțat din umeri, uitându-se în continuare peste mine și învârtind ușor coniacul pe fundul bombat al paharului. Când l-a dus însă din nou la buze, nu l-a sorbit ușor, cu înghițituri mici, ci l-a dat peste cap pe nerăsuflate, dintr-o singură mișcare fermă a încheieturii. Iar imediat după ce a așezat paharul gol pe bar, barmanul i l-a schimbat cu altul. M-am uitat la pahar cu coada ochiului, întrebându-mă al câtelea era oare, și din nou la el. Nu părea în vreun fel afectat, stătea foarte drept și nici nu-l auzisem să articuleze vorbele cu vreo dificultate oarecare; totuși, în ochi începuse parcă

să i se distingă împăienjenirea aceea specifică stării de ebrietate. Semn rău.

– Se pare că m-am înșelat, a spus el chiar atunci, din senin. Observ că în unele privințe chiar te-ai schimbat. Nu mai spui tot ce-ți trece prin gând.

Zâmbetul forțat de până atunci mi-a murit pe buze.

– Te rog să mă ierți dacă te-am indus în eroare. N-a fost cu intenție. Data viitoare o să-ți amintesc din prima clipă cât ești de ipocrit.

El a primit înțepătura în față, fără nicio tresărire, doar și-a întors capul și s-a uitat în sfârșit la mine. Privirile ni s-au întâlnit timp de câteva secunde.

– Ții cu tot dinadinsul să mă insulți?

– N-am ce face.

– Dar măcar posezi în continuare același simț al umorului absolut singular, mi-a replicat el, la fel de calm și rece ca până atunci, deși ochii i se întunecaseră ușor. Ai să te miri, Lulli, dar te anunț că ne aflăm în război. N-am făcut nimic mai mult decât ce așteptau toți de la mine. Oricum, tot s-ar fi întâmplat până la urmă, mai devreme sau mai târziu. Doar că, dacă nu mă grăbeam, îmi ștergea tata numele din biblia familiei.

Era cea mai lungă frază pe care o rostise până atunci.

Și pentru că, într-adevăr, nu realizam că lumea din jurul meu se afla în război – la vremea aceea, războiul era pentru mine încă numai o abstracțiune oarecare, reprezentată exclusiv de titlurile de primă pagină ale gazetelor, și nici nu puteam concepe cele ce urmau să se petreacă –, am spus complet altceva decât intenționasem:

– Permite-mi totuși să te citez: „Pur și simplu nu văd de ce ar trebui să mă înjosesc și să ascult de ordinele unor indivizi mult inferiori mie."

După câteva momente de tăcere, cât m-a privit cu atenție în față, el a înclinat ușor din cap și mi-a spus:

– Mulțumesc. Mă onorează că mi-ai reținut cuvintele ad litteram.

Spre oroarea mea, am simțit cum îmi iau foc obrajii. Mi-am întors imediat privirea de la el, sperând din

toată inima că nu-şi va da seama şi că acelea nu erau singurele lui cuvinte pe care le reţinusem. Iar celelalte mi-au răsunat deodată atât de clar în amintire, atât de precise şi nuanţate, încât am avut tendinţa fizică să mă întorc, ca să îl surprind din nou în spatele meu, mai tânăr şi însufleţit, aşa cum fusese în seara aceea târzie de toamnă când mi le spusese, când îmi zâmbise mai frumos decât îmi zâmbise vreodată vreun alt bărbat şi ochii albaştri îi străluciseră ca de febră:

„– Eşti o femeie teribil de neobişnuită, Lulli.

– Mi s-a mai spus, da. Niciodată într-un sens pozitiv, din păcate.

– Niciodată, până acum."

Mâna lui Barbu, apărut parcă de nicăieri, s-a lăsat din nou, străină şi grea, pe spatele meu gol. I-am simţit răceala adânc în fierbinţeala pielii şi am tresărit din amintire. Era din nou singur, Schäffer întârzia în cealaltă parte a barului, discutând cu cineva.

– Ce-i, dragă, iar eşti plină de opinii neconforme? m-a întrebat el.

– Dacă n-ar avea opinii neconforme, i-a răspuns însă Heinrich, atunci n-ar mai fi ea însăşi.

– Femeile astea sunt toate o pacoste! a râs Barbu, după care mi-a înconjurat mijlocul cu braţul. Numai necazuri aduc şi pe toate le complică! Eee, dar ştii prea bine la ce mă refer, că doar eşti şi dumneata om însurat!... S-a aplecat înspre el şi i-a şoptit, pe un ton confidenţial, ca şi cum nu m-aş fi aflat şi eu doar la un pas distanţă şi auzeam perfect: Şi, ca să-ţi zic adevărul adevărat, ca între bărbaţi, nişte coapse frumoase de femeie deschise seara, înainte de culcare... atâta avantaj are mariajul!

Neobrăzarea lui m-a plesnit peste faţă, ca o palmă, lăsându-mă timp de o clipă fără aer. Asta era parcă prea mult chiar şi pentru el. Dar, spre meritul lui, Heinrich nici măcar n-a clipit.

După câteva momente de tăcere, plictisit de evidenta lipsă de interes a interlocutorului, Barbu s-a uitat la ceasul de mână şi a spus:

– Bun, cred că e timpul să ne întoarcem la masă. Ne-am luat cu vorba și uite cum a trecut vremea!... – S-a uitat după Schäffer de-a lungul barului, concediindu-l astfel pe Heinrich. Se părea că rolul lui în toată povestea se încheiase. – Însă, *Hauptmann*, a continuat el, cu galanterie prefăcută, te rugăm, mai onorează-ne puțin cu compania. Mai servim un Courvoisier, două, ne mai pui și pe noi la curent cu capitularea Angliei...

– Mi-e teamă că sunt complet pe lângă problemă, a răspuns el. În plus de asta, sunt așteptat. – A făcut un semn cu capul către un loc nedefinit din spatele lui. – Dar a fost o plăcere să vă revăd... *Frau* Lăzărescu, permiteți-mi să vă conduc până la masă măcar.

Mi-a oferit mâna și n-am avut ce să fac altceva decât să accept. Mi-a strâns ușor vârful degetelor timp de câteva momente și apoi mi-a trecut mâna pe sub brațul lui, apropiindu-mă de el. Mirosea tot așa cum îmi aminteam.

Barbu a încuviințat, a întârziat timp de câteva clipe cu privirea asupra mea, după care a luat-o înapoi către masă, împreună cu Schäffer. Când apăruse oare și dumnealui? Nici măcar nu-l observasem. Și mi-am dat seama, îngrozită, că în ultimele câteva minute nu mai văzusem nimic altceva în jurul meu, ca și cum timpul se oprise în loc și forfota din jur înghețase; aveam din nou aceeași senzație – neplăcută, dar familiară, pentru că o mai trăisem în urmă cu câțiva ani și o recunoșteam –, o slăbiciune în întreg corpul, ca și cum m-aș fi sufocat. Încă o dată aveam impresia că, atunci când ne găseam amândoi în aceeași încăpere, Heinrich inhala tot oxigenul dinăuntru, iar eu începeam să respir cu dificultate.

– Puteai totuși să-mi precizezi și mie că soțul tău știe, mi-a șoptit el și a încetinit în același timp pasul, special ca să rămânem mai în spate, în urma lor.

– Ce să știe?

El doar și-a arcuit sprâncenele la mine, fără niciun cuvânt.

– Oh!... Nu știe nimic, n-ai nicio grijă, am zis eu repede, după care am surâs cât am putut mai încântător, salutându-le în treacăt pe două cucoane pe care le cunoșteam.

– Știe, Lulli. Mi-am dat seama încă din prima clipă. M-a privit ca și cum, dacă ar fi putut, m-ar fi strivit sub pantof, ca pe un gândac.

– Așa privește el pe toată lumea. Nu știe nimic, crede-mă pe cuvânt. Ești doar băut și spui prostii.

– Uite cine vorbește! a exclamat el, izbucnind în râs. Să înțeleg atunci că numai din cauza revederii cu mine ești atât de... – a făcut o pauză plină de înțeles – ...spirituală?

Am simțit cum îmi urcă sângele în cap și am vrut să îi dau o replică ce ar fi putut să aibă legătură cu orice altceva, numai cu spiritul nu. Dar câteva capete coafate se întorseseră deja în direcția noastră, foarte curioase să vadă cine era ofițerul german care se amuza așa de bine împreună cu soția lui Leonida-Lăzărescu de la Afaceri Străine, așa că mi-am înghițit replica tăioasă și am spus altceva, pe o voce joasă:

– Spre ghinionul tău, se întâmplă să nu fiu deloc o natură sentimentală. Și, te rog, am putea să schimbăm subiectul?

– Și despre ce altceva ai dori să vorbim?

– Cât rămâi în România?

– Plec în câteva zile.

– Unde pleci?

– În Anglia. Escadrila mea se află aici doar ca să... ăă... – a mișcat evaziv din cap – ...în tranzit.

De fapt, escadrila din care făcea parte decolase dintr-o bază Luftwaffe din Franța ocupată, se ciocnise violent cu Aviația Regală Britanică deasupra Canalului Mânecii, iar piloții care supraviețuiseră se aflau în România în refacere, amănunt pe care aveam să îl aflu ceva mai târziu. RAF-ul le cam dăduse peste nas.

– Credeam că ești pe lângă problemă, am șoptit.

El a înălțat din umeri, abia perceptibil:

– Și să clatin și eu înflăcărarea generală cu opiniile mele neconforme? Ar fi și păcat.

Măcar asta nu se schimbase. Dar detașarea din vocea lui tot m-a surprins. Am vrut să îl întreb cum făcea de părea atât de indiferent în fața subiectului, dar n-am mai apucat, pentru că, exact în momentul acela, Schäffer, până atunci adâncit în conversație cu Barbu, s-a oprit deodată, s-a întors către noi și și-a ridicat paharul în aer:

– Mâine-poimâine cade Anglia, nu-i așa? Jos cu RAF-ul, pilot!

– Poftim! mi-a șoptit Heinrich printre dinți. Exact ce-ți spuneam.

– *Gott strafe England! Deutschland über alles!*[20] a continuat Schäffer tot la fel de sonor ca până atunci, dar cu un glas ceva mai răgușit, după ce dăduse paharul peste cap. Apoi a pocnit țanțoș din călcâie și, cu o smucitură zdravănă a brațului și o grimasă, a strigat: *Heil Hitler*!

M-am pomenit pufnind în râs.

Heinrich mi-a strâns atât de tare antebrațul între degetele lui, încât m-a durut.

Atunci n-am mai râs. De fapt, m-am îngrozit. Nu m-am întors însă către el și n-am lăsat nicio clipă să se înțeleagă că i-aș fi înțeles gestul, ci doar mi-am mușcat buzele și m-am uitat într-altă parte, până când degetele lui și-au relaxat strânsoarea. Apoi însă am privit urmele roșiatice de pe pielea mea până când au dispărut și, din nou, fără să vreau, mi-am amintit cum, în urmă cu doar trei ani, într-un moment asemănător, la fel de comic prin ridicolul lui, tot el fusese cel care mă privise adânc în ochi, ca și cum împărțeam un secret numai de noi știut, după care ne zâmbiserăm cu atâta ușurință unul altuia. Așa de tare să schimbe oare lumea un omuleț mărunt și gălăgios cum era Hitler? Imposibil! Totuși, o teamă necunoscută, dar înghețată și amenințătoare, de care nu am reușit să mă scutur apoi multă vreme, mi-a strâns stomacul ca într-un clește.

20 Dumnezeu să pedepsească Anglia! Germania mai presus de orice!

Dar atunci nu am mai avut timp să mă mai gândesc la ea, pentru că, din nou, m-am trezit față în față cu mizeriile mele personale.

Soțul meu se așezase deja la masă, alături de ceilalți, iar Jeni stătea deodată chiar lângă Barbu și îi șoptea ceva la ureche, puțin aplecată înspre el, cu sânul ei plin și pe jumătate dezvelit lipit de brațul lui. A revenit la poziția inițială, ca apoi să-și întoarcă ochii din nou înspre soțul meu și să se uite numai la el, parcă asigurându-l că niciun alt bărbat nu merita atenția ei, în afara lui. Mi-am întors privirea, dezgustată. Proastă zi îmi mai alesesem să fac pe soția geloasă.

– Spune-mi, *Frau* Lăzărescu, mi-a șoptit chiar atunci Heinrich la ureche – mi-a pronunțat numele de căsătorie ceva mai tare și ușor ironic, cu accentul lui minunat, înalt și sofisticat, de aristocrat berlinez –, ai devenit și mai ironică decât erai sau doar ai căpătat concepții liberale?

Apoi, imediat, fără să-mi lase timp să ripostez, și-a îndreptat umerii, mi-a șoptit un *auf Wiedersehen* grăbit, a înclinat ușor din cap, și a trecut pe lângă mine, uitându-se numai înainte. Brațul lui, acoperit de gabardina aspră a uniformei, l-a atins din greșeală pe al meu, gol; o atingere ușoară, ca o părere. Dar eu nu m-am întors să-l privesc sau măcar să-i răspund la rămas bun; rămăsesem înțepenită în loc, cu obrajii arzând, dar cu tâmplele reci. Și, în ciuda muzicii și vocilor ce ne înconjurau, tot i-am auzit pașii cum se depărtau; fiecare pas pe rând, unul după altul, aproape că aș fi putut să-i număr, ca și cum ar fi fost o liniște mormântală și noi doi singurii oameni de acolo.

S-a mai oprit pentru o vreme tot la bar, alături de un alt ofițer, timp în care nu m-am uitat niciodată în direcția lui. Știam că e acolo, aveam chiar impresia că privirea lui îmi ardea spatele, îmi pătrundea prin mătasea rochiei și apoi direct prin piele. Cuvintele lui, imediat ce-mi reveneau în minte, îmi făceau din nou obrajii să ardă de rușine și umilință. Îmi dădeam perfect sea-

ma – *oare își dădea și el seama?* – cât de crispată eram, cât de nervos surâdeam, cu câtă grijă evitam ca privirea să-mi alunece înspre el. Eram însă conștientă de prezența lui tot timpul, știam ce făcea, cum se mișca, cu cine vorbea, chiar și mai târziu, când a părăsit hotelul, tot l-am simțit cum a străbătut sala de la un capăt la altul, înainte să iasă pe ușa rotativă. Abia atunci am reușit să respir cu adevărat.

Chiar în momentul când mă bucuram mai tare că plecase și că puteam să fiu din nou eu însămi și să gândesc în voie, atunci nu m-am mai concentrat, iar privirea mi-a alunecat prin geam. Stătea în picioare lângă un Wolkswagen militar, drept și nemișcat, sub lumina palidă a unui felinar, cu degetele pe mânerul portierei, ca și cum dorise să o deschidă și se răzgândise. Privirile ni s-au întâlnit prin sticla ferestrei. Atât doar. Dar a fost suficient ca să-mi stârnească o senzație puternică de *déjà-vu* și, timp de o clipă, mi-a trecut prin fața ochilor aceeași imagine, într-un alt decor. O zi posomorâtă, cu cerul gri și aerul subțire și străveziu, semnalul ascuțit și strident al unei locomotive, un nor de abur albicios, scrâșnit metalic de roți pe șine, zarvă pe peron, călători ce zoreau dintr-o parte într-alta împiegați de mișcare, ce verificau roțile cu ciocane uriașe de fier, și Heinrich, nu în uniformă, ci într-un *trench-coat* gri elegant, cu gulerul ridicat împotriva vântului, dar tot așa, drept și nemișcat, cu degetele pe mânerul unei portiere, iar apoi privirile noastre, întâlnindu-se pentru câteva momente prin geamul *wagon-lit*-ului.

Am clipit.

El și-a ridicat chipiul, m-a salutat din cap, iar după aceea a urcat în mașină.

– Cine-i neamțul? m-a întrebat Elvira, urmărindu-mi curioasă privirea. *Il est très bien*, așa, ca animal, chit că nu prea mă dau eu în vânt după blonzi... S-a aplecat către mine și și-a coborât vocea: Vreun *Kronprinz*[21], ceva? Am cunoscut și eu în seara asta câțiva Siegfriezi

21 Prinț moștenitor

și Siegmunzi dintr-aștia înfumurați, născuți din cur de domn, și să-ți spun drept, nu-s deloc prea răscolită. Au niște aere de stăpânii lumii de-ți vine să-ți iei câmpii!

– Niciun *Kronprinz*. Doar un biet baron. E nepotul meu cel mare.

Dar, chiar atunci, dintr-un motiv pe care aveam să-l înțeleg abia ceva mai târziu, Elvira a izbucnit în râs. Și a râs mult și cu poftă, ca și cum aceea ar fi fost cea mai nostimă chestiune imaginabilă.

Eu mi-am întors ochii și mi-am aprins o țigară. Iar singurul lucru pe care îl mai simțeam era că începuse iarăși să mă doară capul. O durere surdă, amorțită, ca și cum și ea de-abia ce se deșteptase dintr-un somn îndelungat, odată cu mine.

3.

Septembrie 1937, Berlin

– ...nimic nu se poate clădi fără o conștiință supremă, o conștiință aleasă de Providența însăși, care să comande, să conducă și să fie ascultată de toți ceilalți, de la cei mai de sus, până la cei mai de jos! În asta constă esența măreției revoluției național-socialiste. Nu vrem o democrație slabă și bâlbâită, ci un Imperiu puternic și autoritar, ce își depășește granițele și își impune valorile și celorlalte popoare înfrățite, demne și mândre să i se supună! Ăsta este marele nostru proiect, misiunea noastră, a tuturor, pentru următoarea mie de ani. Un Reich German grandios, al cărui nume să fie imortalizat în panteonul istoriei![22]

Am clipit de mai multe ori, năucită.

Încheindu-și peroratia, *Herr Admiral* a tras un fum adânc în piept, a lăsat țigara groasă pe marginea scru-

22 Conține fraze din discursurile lui Hitler de la mărea adunare de la Nürnberg, din septembrie 1935.

mierei din cristal, după care ne-a privit pe fiecare în parte, demn și sever, cu aerul grav al unui profesor ce tocmai își terminase de predat lecția și aștepta întrebările. Săracă cu duhul cum mă aflam, aș fi putut găsi cel puțin o duzină – și asta așa, la prima strigare, fără vreun efort deosebit de concentrare –, dar n-am zis nimic. Mai mult din indiferență. Am aruncat însă o ocheadă peste masă. La dreapta lui, Marie, tăcută și blajină, cu ochi migdalați și umezi, înconjurați de cearcăne viorii, și semănând atât de puțin cu Barbu, încât nimeni niciodată n-ar fi putut măcar bănui că erau frați buni, își privea soțul peste marginea cești elegante din porțelan subțire de Meissen cu mâner aurit, din care sorbea din când în când, fără zgomot; senină, fără nicio expresie mai deosebită pe chip, ca și cum cuvântările acelea afectate, demne de tribuna cea mai de sus a Reichstagului, ar fi făcut parte din rutina ei cotidiană. Lângă ea, Friedrich își privea tatăl cu atenție și satisfacție, sorbindu-i fiecare cuvânt, ca un mândru pui al Tineretului Hitlerist ce era. Iar Barbu, mereu diplomat și interesat de cultivarea oricărei relații care la un moment dat i-ar fi putut aduce un avantaj cât de mic, a încuviințat; tot senin, ca și cum nici nu fusese el acela care, tocmai în dimineața aceea, blagoslovise românește, de mamă și biserică, statul polițienesc și paranoid al lui Hitler, când, după ce trenul de noapte București-Berlin oprise în Anhalter Bahnhof[23], la controlul pașapoartelor, săriseră niște gestapoviști uriași cu moacă de călăi pe noi, ca și când am fi fost dușmanii declarați ai poporului german, deși aveam pașapoartele și vizele diplomatice în deplină ordine.

Soțul meu a mai tăcut câteva secunde, după care l-a atras pe *Herr Admiral* într-o discuție lungă și detaliată despre chestiunea aceea atât de interesantă a remilitarizării malului stâng al Rinului.

De fapt, spre dezolarea mea, pe toată durata cinei nu se discutase despre nimic altceva. Doar despre

23 Fostă mare stație de cale ferată din Berlin

ce-o să facă Hitler cu Austria, ce-o să facă Ribbentrop la Londra, ce-o să facă Hitler și Mussolini cu republicanii din Spania, ce-o să facă Chamberlain și Daladier în general, dar, mai ales, ce ar face Barbu și amiralul dac-ar fi în locul lor. Eu n-am vorbit prea mult, doar am ascultat cât am putut eu mai inteligent, am zâmbit admirativ când a fost nevoie, am adăugat câte un *nein*! și un *wirklich*?![24] pe ton uimit sau impresionat, în funcție de necesitățile de moment ale conversației, m-am bucurat moderat de vinul parfumat de Rin și Oratoriile lui Bach de pe fundal și m-am întrebat, în inocența mea de atunci, dacă oare mai exista vreo masă pe undeva prin Europa noastră mare, în jurul căreia să se mai discute și altceva în afară de politică și război.

Era mult mai rău decât îmi închipuisem. Nimic nu mai era la fel. Nici măcar Berlinul, așa cum fusese el întotdeauna, un amestec de clădiri gri din piatră și verdeață multă, modern, zgomotos, plin de energie, cu tramvaiele S-Bahn circulând pe pasarelele înalte, cu bulevardele lungi și aglomerate, străjuite de copaci, straturi de trandafiri și statui ale foștilor lideri prusaci, cu muzeele sale, universitățile și academiile, palatele, galeriile de artă și teatrele; deși îl știam, nu-l mai recunoșteam. Îl mai văzusem o dată, prin 1932, când eram în trecere spre Paris, dar asta fusese înainte de venirea național-socialiștilor la putere, într-o altă epocă, care, deși dominată de revolte, frământări politice și nemulțumiri sociale și economice ce rodeau Germania pe dinăuntru, putrezind-o ca pe un fruct prea copt, era totuși o epocă a culturii și creației, a gânditorilor și a poeților, a cabaretelor, a *Berliner Luft*[25]-ului și a unui Thomas Mann genial, cum nu urma să se mai nască altul. Deodată, portretele cu chipul Führerului împânzeau orașul.

---

24 Serios?!

25 Aerul din Berlin, din opereta *Frau Luna*, imnul neoficial al Berlinului și cea mai cunoscută compoziție a lui Paul Lincke, considerat părintele operetei berlineze

Dar atunci ne aflam la începutul toamnei lui 1937, Hitler era deja cancelar de câţiva ani, Germania se ridicase din cenuşa tratatului de la Versailles ca pasărea Phoenix şi, în mod bizar, deşi toate erau aşa cum le ştiam, aveau complet altă înfăţişare, atât de diferită de ceea ce ţineam eu minte, încât aveam impresia că mă aflam într-un loc nou, complet necunoscut, şi care, în ciuda aerului modern şi dinamic, îmi stârnea o senzaţie neplăcută în adâncul stomacului, ca o presimţire. Şi, din nenorocire, instinctul nu mă înşelase deloc. Următoarea dată când aveam să ajung în Berlin, nouă ani mai târziu, avea să fie încă o dată altfel, din nou schimbat, de data aceea însă, dintr-una din cele mai frumoase capitale ale Europei, într-un morman de ruine fumegânde, mirosind pestilenţial a praf de piatră mărunţită şi a cadavre putrezite.

Sora lui Barbu şi soţul ei locuiau pe atunci în vestul Berlinului, în suburbia Dahlem, cuibul celor mai bogaţi şi puternici dintre berlinezi – erau vecini chiar şi cu Ribbentropii –, o oază minunată de verdeaţă, pe malul lacului Wannsee şi în apropiere de pădurea Grünewald, într-o vilă confortabilă în stil bavarez, pe două etaje, din lemn şi cărămidă vopsită în alb, plasată în mijlocul unei peluze largi şi însorite, presărată cu pini semeţi şi alei elegante din prundiş.

Mi-amintesc şi acum casa aceea. Culorile s-au diluat odată cu trecerea timpului, e drept, dar impresia lor mi-a rămas pentru totdeauna. Camerele spaţioase, cu ferestre înalte, ce dădeau spre lacul sclipind sub ultimele raze ale soarelui la asfinţit, mobila în stil Biedermeier, din lemn roşiatic de mahon, cu sofalele şi fotoliile tapiţate în mătase *crème,* vărgată cu vişiniu, pianul în *demi-queue*[26], cu acoperitoarea pentru clape ridicată, ca şi cum cineva tocmai se ridicase de pe taburetul din faţa lui, Monet-ul micuţ şi studiul-portret în creion de Vermeer de pe peretele opus ferestrelor, fotografiile înrămate de pe poliţa de la căminul din

26 Pian cu jumătate de coadă

piatră: *Herr Admiral* și Marie la cununie – amiralul, în uniformă de mare ținută și purtând Crucea de Fier la gât, mai tânăr, dar aparent la fel de sobru, și Marie, cu tocă albă pe cap, surâzând, absolut neschimbată –, Friedrich, copil, cu bretonul tăiat drept, chiar deasupra sprâncenelor, și *lederhosen*[27]-i scurți din piele, cu bretele, ce își prezenta într-un zâmbet mare dintele lipsă din față, un blond înalt și frumos, demn și important, într-o uniformă elegantă, la braț cu o blondă rumeioară și rotunjoară, într-un *costume-tailleur* negru, un alt blond înalt și frumos, dar într-un costum sportiv deschis la culoare și pozând destins, sprijinit ușor de un biplanor și cu mâinile în buzunarele pantalonilor.

Revederea dintre frați a fost cât se putea de rece. Marie, micuță și palidă, într-un dirndl bavarez verzui, cu mânecuțe bufante și șorțuleț din mătase roz, ce o făcea să arate mult mai tânără decât cei vreo cincizeci și ceva de ani pe care îi avea, i-a întins mâna lui Barbu, cu politețe distantă – de fapt, în niciuna dintre scrisorile ei de până atunci, căci ne scriam destul de des, nu se arătase interesată de fratele ei mai mult decât cerea minima etichetă –, însă, pe mine, deși mă întâlnise o singură dată, la nuntă, m-a sărutat pe amândoi obrajii, ca și când mă cunoștea de când lumea, cu o familiaritate drăgăstoasă despre care aveam să aflu că îi era specifică.

Soțul ei, serios și autoritar, model clasic de înalt ofițer prusac, cu sânge în nuanța cea mai pură de albastru, coborât probabil direct din linia Casei domnitoare de Prusia, cu monoclu în arcada sprâncenei, inel cu blazon pe deget, dar și cu broșa din aur a NSDAP[28]-ului sclipind la vedere pe rever, ne-a zâmbit amândurora, a dat mâna cu Barbu, cu care a schimbat și câteva cu-

27 Pantaloni din piele, scurți sau până la genunchi, port tradițional în unele regiuni ale țărilor vorbitoare de limbă germană

28 *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei,* partidul nazist

vinte despre călătoria cu trenul și vremea splendidă de afară, iar mie mi-a sărutat vârful degetelor, aplecându-se tare din mijloc, cu politețe impecabilă, ca un fost ofițer de școală veche ce era. Un ofițer prusac de origine nobilă, fost comandant de crucișător în timpul războiului – pentru o scurtă perioadă chiar și ofițer în statul-major al Amiralului Alfred von Tirpitz, comandantul Marinei Imperiale Germane – și voluntar în Freikorps[29] după terminarea lui, naționalist înflăcărat și fascist convins; asta era într-adevăr o combinație destul de rară în zilele acelea de glorie ale național-socialismului, când marea parte a aristocraților cu *von* în față și a fostei înalte ofițerimi prusace spera la reîntoarcerea monarhiei, răsturnată de către proletariat. Mă uitam la ei, unul lângă altul, și mă întrebam, cinică și plictisită, ce oare văzuse Marie, așa cum era dânsa, caldă și iubitoare, la omul acela rece și inflexibil, cu doi copii din căsătoria anterioară și care se comporta ca și cum ar fi avut tot timpul un țurțure înfipt adânc în dos. Se cunoscuseră în 1917, când capitala noastră se afla sub ocupație germană, la un bal al nemților de la Cercul Militar. Atât știam. Deși bârfe au circulat cu nemiluita, ce s-a întâmplat între ei doi în noaptea balului n-am aflat exact, însă, câțiva ani mai târziu, când România noastră era întregită, Barbu, pe atunci doar un alt negustor care se îmbogățea văzând cu ochii și dădea din coate ca să intre și-n politică, s-a trezit la ușă cu un pețitor pentru sora sa, sosit special din Germania. Și încă ce pețitor!

„Să trecem dincolo, masa e gata!" a zis Marie, după ce ne-am lăsat pardesiele în brațele subretei. M-a cuprins de mijloc și, cu mâna cealaltă, l-a tras în fața mea pe băiatul bălai pe care îl ținuse până atunci de umeri;

29 Miliții paramilitare de dreapta de după perioada Primului Război Mondial, formate din veterani ai războiului, ce luptau împotriva comuniștilor germani, susținuți de sovietici. Cu toate acestea, *Freikorps*-ul a disprețuit în mare măsură Republica Weimar și a fost implicat în asasinările susținătorilor săi.

un băiat cu obraji rumeni, înalt și deșirat, alcătuit parcă numai din membre lungi, ca toți adolescenții abia ieșiți din copilărie, și mi-a spus, pentru prima dată până atunci în limba română: „El e Friedrich, băiatul meu cel mai mic. A împlinit șaisprezece ani. Luna trecută l-au admis la Krampnitz[30], la cavalerie, dragul de el... O să fie ofițer, ca și tatăl lui." – Oare de ce nu mă miram?! – „Din păcate, Gerhardt nu poate să ajungă. N-a primit învoire... E de la începutul anului la Bad Tölz și știi și tu cum sunt ăia de acolo, cu regulamentul lor și restul..." – Nu numai că nu știam cum erau *ăia de acolo*, dar nici măcar nu aveam habar despre ce vorbea; apoi am aflat că de fapt făcea referire la SS Junkerschule Bad Tölz, școala militară care pregătea viitorii ofițeri superiori din Waffen-SS, ce aveau să îngrozească Europa câțiva ani mai târziu. – „În plus de asta, soția lui se află de câteva săptămâni într-o stare delicată, de când... Înțelegi tu... În fine, tocmai astăzi s-a întâmplat să nu se simtă bine, sărăcuța. O să fiu și bunică și soacră cu trei nurori, cine ar mai fi crezut și una ca asta! Poate și mătușă într-o zi, că doar timp e destul..." Dar s-a uitat la mine și, probabil citind în ochii mei cât de delicat era subiectul acela, și-a luat seama cuvintelor și n-a mai continuat, reluându-și însă monologul inițial: „O să vină și Heinrich ceva mai încolo. E prins cu niște treburi, dar a promis c-o s-ajungă pe la opt..."

Eram la cafea, *apfeltorte* și dedesubturile revoluției naţional-socialiste când a apărut. Și a făcut-o exact când buletinul de la radio anunța ora opt. Atunci l-am văzut pentru prima oară; blond, înalt și zvelt, foarte elegant în costumul lui *gris fer*, cu cămașa albă apretată rigid, butoni din aur și cravată *bleu foncé*, la fel de distant și de înțepat ca tatăl său – temperament teutonic, am râs eu în sinea mea –, dar cu siguranță atrăgător, cu frumusețea aceea aparte a nordicilor, liniile nobile ale

30 *Krampnitz Kaserne*, complex militar din Potsdam, creat de germani în perioada de reînarmare și folosit până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial

frunții și nasului, pomeții înalți, buzele subțiri și ochii deschiși la culoare. L-am urmărit pe fereastră cum și-a parcat cu mișcări scurte și abile automobilul sport, de culoarea vișinei putrede și cu nicheluri scânteietoare, și a intrat, cu pardesiul subțire aruncat neglijent pe braț, arătând liniștit și îndepărtat și comportându-se întocmai ca nobilul privilegiat ce era, cu politețe impecabilă și eleganță simplă și firească. Aristocrat până în vârful firului de păr.

– Mulțumim că ai binevoit în sfârșit să ne onorezi cu prezența, a spus amiralul, privindu-l atent peste rama din aur a monoclului.

El doar a înălțat din umeri, abia perceptibil. Nici Marie n-a dat vreun semn că și-ar fi auzit soțul, doar s-a ridicat să-l întâmpine, i-a luat mâinile într-ale ei și, în mod surprinzător, i s-a adresat în limba română:

– Dragul meu, iar conduci decapotabilul cu capul gol?

I-a zâmbit și i-a îndepărtat niște scame inexistente de pe rever, cu un gest afectuos. Arăta mică și pierdută pe lângă el, abia ajungându-i la umăr, mai mult ca o copilă într-o rochiță înflorată, decât ca o mamă autoritară de băieți. M-am mirat puțin de câtă dragoste și altruism putea să dea dovadă. Bănuisem deja din scrisorile ei cât de mult își iubea fiii, din cum îi lăuda pe fiecare în parte, cu câtă mândrie neascunsă povestea despre dânșii, cum viața ei părea să se învârtă numai în jurul lor; doi dintre ei băieții altei femei, amândoi deja mari și crescuți rău, în disciplina aceea specific nemțească, de către un militar sobru și sever și niște guvernante rămase fete bătrâne, amândoi străini de ea și de neamul ei românesc.

Heinrich mi-a sărutat vîrful degetelor și mi-a adresat câteva cuvinte. Nu am reușit apoi niciodată să mi le amintesc. Probabil ceva amabil, de complezență. A dat mâna cu Barbu și a schimbat și cu el câteva cuvinte, după care s-a așezat la masă, la dreapta Mariei și *vis-à-vis* de mine. Și-a scos o țigară de foi din buzunarul de la piept, i-a tă-

iat atent capătul și apoi a aprins-o, cu o brichetă subțire din aur. Marie l-a mustruluit, bătându-i ușor mâna cu a ei, ca și cum n-ar fi fost bărbat de douăzeci și ceva de ani, înalt și cu umeri lați, ci un copil obraznic, surprins cu mâna în borcanul cu bomboane. Am observat însă că, deși până atunci conversația din jurul mesei fusese atât de animată, intrarea lui instalase liniștea.

– Așadar, despre ce discutați când v-am întrerupt?

Of, Doamne, nu din nou! mi-am zis, aproape suspinând de plictiseală.

– Despre relațiile actuale ale Europei cu frumoasa dumitale țară, a răspuns Barbu, în maniera lui afabilă și plăcută, de *causeur*[31] prin excelență. După cum bănuiesc că știi, zilele acestea Hitler și Chamberlain se luptă din răsputeri pentru pacea de pe continent. Dumneata ce crezi, se mai poate oare o înțelegere bilaterală germano-engleză în circumstanțele astea?

– Spuneți-mi Heinrich, vă rog. Iar, în legătură cu întrebarea dumneavoastră, nu am nicio părere. Nu mă interesează politica.

– Cum să nu te intereseze?!... Mai ales în vremurile astea, când toți ochii omenirii sunt ațintiți către Germania, când de politică depinde soarta fiecărui individ în parte!

– Nu mă pasionează lucrurile ce implică riscuri de orice fel.

Asta venind din partea unui pilot de încercare și campion la acrobație aeriană. În sfârșit, se întâmpla ceva demn de luat în seamă – un neamț cu simțul umorului.

Am zâmbit și m-am întrebat dacă și Barbu simțise oare ironia. Însă, chiar dacă da, soțul meu era prea diplomat și trecut prin uzanțele societății înalte ca să lase vreo clipă să se observe că ar fi fost deranjat de o sărmană glumă.

Și, bineînțeles, Barbu, în spiritul cel mai pur al politicianului de carieră, care minte cum respiră, a surâs și a zis exact ce mă așteptam să zică, aproape *mot-à-mot*:

31 Comunicativ, locvace

– Bizar lucru, mai ales având în vedere cu ce te ocupi. Nu uita, Marie ne-a povestit deja ce pilot de excepție ești.

– Am auzit pe cineva zicând că politica este totuși un sport mult mai periculos decât aviația, a comentat Heinrich serios.

– Ei, asta-i bună! Pe cine ai auzit zicând așa ceva?

– Pe o doamnă deosebit de inteligentă. Și chiar din țara dumneavoastră. Doamnă care se întâmplă să se ocupe în același timp și cu politica, și cu aviația, deci cu siguranță știe ce spune. Am auzit-o cu urechile mele rostind vorbele astea și mi s-au părut foarte relevante. Dacă nu mă înșel, cred că este vorba tocmai de soția președintelui Federației Aviatice Internaționale.

– Ah, prințesa Bibescu! O cunoști personal?

– Din nefericire, nu. Ne-am întâlnit în cadrul mai multor dineuri ale federației, dar nu am apucat să fim prezentați.

Nimeni n-a considerat oportun să continue discuția și, pentru că se instalase iarăși tăcerea, lucru care îi displăcea groaznic, Barbu s-a întors din nou către Heinrich:

– Am înțeles că ai fost propus pentru președinția aeroclubului german anul acesta.

El doar a încuviințat, fără niciun cuvânt și fără să pară că ar fi vrut în vreun fel să vorbească despre sine însuși.

– Și nu doar atât! a sărit și Friedrich, din cealaltă parte a mesei, pe un ton grav și serios, cu mândrie evidentă, ton ce se voia de adult, dar care suna ușor hilar pe vocea lui în schimbare. Heinz a câștigat toate campionatele de acrobație aeriană din ultimii ani. Toate-toate! Plus o grămadă internaționale! A străbătut și Atlanticul în zbor. Normal că el trebuie să fie președinte! E cel mai bun de departe.

– Friedrich, nu-i frumos să intervii neîntrebat în conversația adulților! l-a dojenit ușor Marie. Dar apoi, întorcându-și privirea către noi, a adăugat moale, pe alt glas: Dar are dreptate. Heinrich al nostru este cel mai bun.

– Cât talent, domnule!

Heinrich i-a mulțumit politicos din cap lui Barbu, dar tot n-a spus nimic. Doar i-a mai turnat niște vin mamei sale, fără să-și ridice privirea. În locul lui însă a răspuns *Herr Admiral*:

– Oricum, n-are nicio șansă. Göring nu va oferi niciodată președinția federației cuiva care nu are brevet militar. Păcat de tot talentul ăsta al lui, dacă nu face cu el și ceva util. Doar figuri și bani cheltuiți pentru senzații tari.

– Chiar nu înțeleg de ce este nevoie să vorbești despre mine ca și cum n-aș fi de față, a spus Heinrich, întorcându-se liniștit către tatăl lui. Să mă retrag, ca să mă poți calomnia mai în tihnă?

– Haide, Heinrich, nu te supăra, glumește și el, a intervenit Marie.

– Ba vorbesc extrem de serios!

– De ce nu vrei să te înscrii în aviația militară? a întrebat Barbu, brusc înveselit, ca de fiecare dată când se încingeau spiritele în jurul lui.

– Nu e limpede? a răspuns din nou *Herr Admiral* în locul fiului său, cu buzele strânse într-o linie subțire. De încăpățânat ce este!... Tradiția de sute de ani a familiei noastre spune că baronii de Reinhardt trebuie să poarte uniforma militară și să îmbrățișeze cariera armelor și tocmai din pricina aceasta el nu vrea. Îi place să sfideze autoritatea cu orice chip. Așa a fost de mic.

– Nu sunt încăpățânat. Pur și simplu nu văd de ce ar trebui să mă înjosesc și să ascult de ordinele unor indivizi mult inferiori mie. M-am născut liber și plănuiesc să rămân liber în continuare. Cariera armelor nu mi s-ar potrivi deloc.

– Incredibil, câtă aroganță!

– Oare de la cine oi fi moștenit-o?!

Ei s-au fulgerat din ochi peste masă timp de câteva clipe lungi, iar eu mi-am dat seama că ceea ce-mi scrisese Marie nu era nici pe departe o exagerare, așa cum crezusem până atunci, ci că, de fapt, până și cuvintele și le alesese extrem de potrivit:

„Încă de vreo doi ani, casa noastră se află sub o continuă stare de asediu, culminând aproape în fiecare seară cu câte o bătălie în front deschis. Rezultatele sunt mereu aceleași: și victorii strălucitoare, dar și înfrângeri nemiloase de ambele părți. Ca să nu mai amintesc și de victimele colaterale, precum subsemnata. Am momente când starea asta de ostilitate continuă mă și amuză, cu atât mai mult când observ că nu se văd deloc unul pe altul, tată și fiu, și cât de mult își seamănă, dar, în general, sunt obosită teribil să stau tot timpul ca pe ghimpi, terorizată ca nu cumva să sară vreunul la gâtul celuilalt, și nu-mi doresc altceva decât niște clipe de liniște și pace. Bărbații sunt îngrozitor de copii. Cum a ajuns oare politica să dezbine familii?"

Începusem să mă luminez asupra cuvintelor ei.

M-am uitat la Heinrich pe furiș, dar n-am făcut-o suficient de abil, pentru că m-a surprins imediat. I-am întâlnit timp de câteva momente privirea – am remarcat involuntar ce ochi frumoși avea, în nuanța mării dimineața, mai mult cenușii decât albaștri, limpezi și cu ceva grav și melancolic în adâncul lor –, dar apoi, cu un aer deranjat de curiozitatea mea, s-a întors să-și ia paharul de șnaps de pe masă. Mi-am coborât și eu imediat privirea, stânjenită, și m-am surprins dorindu-mi să se reia discuția aceea plictisitoare despre politică. Iar dorința mi s-a îndeplinit imediat, pentru că Heinrich a revenit politicos cu privirea la Barbu și a rupt în sfârșit tăcerea:

– În plus de asta, nu sunt un mare admirator al regimului. E mult prea grosolan și neevoluat. Găsesc că nu este deloc elegant să te apuci de răcnit toată ziua pe străzi, doar pentru că așa ți-a zis Führerul. El e omul războiului. Iar, după câteva clipe de tăcere, a adăugat: Nu, mulțumesc. Eu sunt de părere că adevărul, oricare ar fi el, nu are nicio nevoie să fie impus cu forța. Și nu mă pun la dispoziția nimănui, dacă nu sunt complet convins că merită. Vreau să mă lase toată lumea în pace și atât.

– E inteligent băiatul ăsta, mi-a șoptit Barbu după câteva momente, în română. Păcat că vorbește exact ca o pușlama.

Dar șoapta lui s-a auzit ceva mai tare decât ar fi fost elegant; o greșeală pe care Barbu, cu manierele lui perfecte de om de lume, n-ar fi făcut-o niciodată. Fusese un gest deliberat. Din păcate, bănuisem bine – îl deranjase gluma de mai înainte.

– În fiecare dinastie, a zis și Heinrich, fără să-și întoarcă privirea către noi, cam o dată la o sută de ani, se naște câte o pușlama, care terfelește valorile superioare ale familiei. E un adevăr matematic ce nu poate fi combătut.

Mda. Nu numai că auzise, dar mai și înțelesese perfect.

Mi-am ridicat ochii să-l privesc și am realizat că, deși tonul îi fusese liniștit și ironic, albastrul ochilor i se întunecase și umerii îi deveniseră din nou rigizi sub stofa sacoului. Pentru câteva clipe, i-am admirat deschis și chiar i-am invidiat stăpânirea de sine. Eu mă pierdeam imediat cu firea, eram emotivă, iute la mânie, imprevizibilă și schimbătoare ca vremea; mă enervam, trânteam, plângeam și mă gândeam nopți în șir chiar și la o amărâtă de vorbă, dacă mi se păruse vag nelalocul ei.

Chiar atunci, el s-a uitat drept în ochii mei, ca și cum mi-ar fi auzit gândurile.

Nu s-a încruntat și nici nu m-a privit cu reproș, privirea lui doar a trecut peste mine, la fel de neclintită și indiferentă, poate și puțin plictisită, dar mi-a fost de ajuns. Am simțit cum încep să-mi ardă obrajii și mi-am coborât din nou ochii. Și nu numai din pricina lui Barbu mi-era rușine, ci și din a întregii situații. Trăiesem mereu cu impresia că toți ăștia, înfumurații de viță nobilă, cu educație privilegiată, crescuți cu guvernante, institutori și profesori privați, prin pensioane din Alpi și școli militare înalte, erau totuși ceva mai civilizați. Se părea că mă înșelasem. Până și muritorii de rând ca mine tot știau că scenele de genul acela n-ar trebui să aibă loc cu martori.

– De fapt, pe Heinrich îl interesează politica, dar are vederi *democrate*, i-a spus după o vreme *Herr Admiral*

lui Barbu, apăsând pe ultimul cuvânt, ca și cum el ar fi explicat turnura atât de neplăcută a conversației.

Însă, chiar în momentul în care Barbu deschidea gura ca să-i răspundă, Marie, de a cărei prezență aproape că uitasem, atât fusese de tăcută, s-a ridicat brusc, și-a trântit șervetul de pe genunchi în farfuria în care bucata de *apfeltorte* rămăsese neatinsă, și-a proptit mâinile pe masă, făcând tacâmurile și cristalurile să se lovească între ele cu un clinchet, și a spus, pe un ton ridicat, pe care nu i-l auzisem niciodată și de care nici măcar n-aș fi crezut-o în stare:

– Doamne , dar nu se poate să purtăm și noi o conversație despre altceva?! Artă! Voiajuri! Literatură! Orice altceva! Oricare alt subiect ar fi minunat, câtă vreme nu mai aud scandal în casa asta! Așa m-am săturat, tot timpul numai război, politică și Hitler! Cât să mai suport?... Voi doi o să mă băgați în mormânt!

Glasul îi tremura de încordare, iar mâna ei o strângea pe a amiralului atât de tare, încât i se vedeau tendoanele tensionate prin pielea palidă. A respirat adânc și s-a uitat de la Heinrich la soțul ei și înapoi, cu ochii sclipindu-i de enervare. După câteva clipe, amândoi au înclinat scurt din cap, fără niciun cuvânt. Barbu însă, sub masca lui perfectă de politețe, îndelung exersată, bănuiam că se distra teribil.

Apoi s-a instalat din nou tăcerea.

Jenată, am preferat să nu-mi mai ridic ochii de pe albul feței de masă.

Cineva a aprins o brichetă, altcineva a așezat ceașca pe farfurie prea brusc, provocând un clinchet ușor, o rață a măcăit surd undeva în depărtare, pe întinderea lucioasă a lacului. Ca un făcut, programul de muzică de la radio s-a întrerupt și el chiar atunci. După câteva secunde de liniște perfectă, s-a auzit vocea afectată a *Reichminister*-ului Goebbels, ce începea o nouă cuvântare.

Când, într-un sfârșit, s-a auzit tradiționalul *Heil Hitler!* de final de discurs și a reînceput muzica, Marie și-a

întors privirea către noi și ne-a întrebat, de data aceea pe tonul ei obișnuit, blând și coborât:

– În altă ordine de idei... Cum vi s-a părut expoziția?

– Minunată! a răspuns Barbu imediat, după care s-a lansat într-o tiradă apreciativă la adresa măreției nemaivăzute a artei național-socialiste.

Deși îmi era evident că nici el nu credea niciun cuvânt din ce spunea, m-am văzut nevoită încă o dată să apreciez faptul că soțul meu se dovedea un diplomat de real talent. N-o fi fost el înzestrat cu prea multe calități, dar tactul cu siguranță nu-i lipsea. Spunea aproape mereu numai ce trebuia. Spre deosebire de mine, care doar am mormăit un *hm* deloc convingător și mi-am văzut de vinul meu.

Partea de sculptură fusese atât de neoriginală, încât la un moment dat uitasem că mă aflam în faimoasa *Nationalgalerie zu Berlin*, ci mai să cred că eram undeva prin fundul pieței Văcărești, într-o zi de târg, în fața unei tejghele ce vindea reproduceri neinspirate după clasicii greco-romani: statui olimpiene din bronz, reprezentând bărbați dezbrăcați, prea falnici și frumoși, cu mai mulți mușchi decât ar fi permis orice compendiu de anatomie – zău că *übermenschen*[32] – și doar nuduri feminine albe și despletite, toate la fel, prea frumoase, tinere și senine, lipsite de orice individualitate sau suflet. Dar, dacă expoziția de sculptură fusese monotonă, cea de pictură fusese de-a dreptul comică: Hitler, în uniformă căcănie, cu banderolă roșie cu svastică pe braț și luat de jos, ca să pară mai înalt, privind glorios spre dreapta, Hitler, privind glorios spre stânga, Hitler, privind în față și eclipsând prin strălucire personală soarele ce tocmai răsărea în spatele lui, Hitler, pe cal, în armură de cavaler și cu steagul Reichului în mâna dreaptă et caetera.

– Să înțeleg că nu ți-a plăcut? a insistat Marie, mirată de tăcerea mea și disperată să facă antren, să nu care cumva să se revină la conversația anterioară. Te știam o mare amatoare de artă.

32 Supraoameni

– Soția mea se consideră chiar o artistă neînțeleasă, a făcut Barbu.

– Și soțul meu se consideră un domn, am zis și eu, zâmbind. Evident, amândoi ne înșelăm groaznic.

Marie și-a înălțat sprâncenele, cu o jumătate de surâs, abia stăpânit.

– Dar, ca să-ți răspund la întrebare, am continuat după câteva momente, întorcându-mă către ea, în cazul ăsta, pur și simplu se întâmplă să prefer arta modernă. Indiferent cât de degenerată zice *Herr* Hitler că e.

– Cum să nu îți placă? a exclamat *Herr Admiral*, teribil de uimit, dar clătinând din cap cu indulgență față de orizontul meu artistic limitat. Imposibil să nu îți placă! Ilustrează atâta eroism, putere, optimism! Avântul trupului și al spiritului împreună, către triumf! Nu există ceva mai înălțător! Nu găsești?!... – Nu găseam. – Pesemne că n-ai înțeles dumneata despre ce era vorba...

Mi-aș fi dorit să-i ignor insolența aceea gratuită, dar n-am putut; oi fi fost eu naivă din punct de vedere politic, dar simțul estetic chiar nu-mi lipsea. Mi-am ridicat ochii timp de o clipă spre Monet-ul din fața mea, am admirat din nou culorile atât de vii și vibrante de pe pânză și m-am mirat, în mod de-a dreptul filosofic, de nețărmurita ipocrizie a ființei omenești.

– Ei bine, am spus într-un sfârșit, eu cred că ilustrează mai degrabă nevoia unor persoane mediocre de a se lua în serios. Foarte... foarte... – și pentru că nu am găsit niciun alt cuvânt potrivit în limba germană, l-am folosit pe cel românesc – ...caragialesc.

După primul icnet nestăpânit de oroare al Mariei, nu am mai auzit altceva în afară de propria mea respirație. Toată lumea înlemnise, cu un pahar sau un tacâm în mână, ca într-unul din jocurile acelea caraghioase de societate când, la un semn, toți participanții trebuie să înțepenească în poziția în care se găsesc la momentul respectiv. Părea o scenetă coborâtă fix dintr-o piesă de Molière. Dacă am fi fost pe scenă la *Comœdia*, acela ar fi fost momentul, regizat înainte în amănunt, când tot publicul s-ar fi prăpădit de râs.

Atunci am înțeles și eu în sfârșit că, în Germania lui Hitler, singurul loc în care îți puteai exprima deschis opinia era în gând.

După acele câteva clipe lungi, când toate privirile au fost ațintite asupra mea, cel care a întrerupt liniștea a fost, în mod surprinzător, Heinrich, care și-a dres ușor glasul în pumn. Mi-am ridicat ochii și am realizat cu mirare că făcea eforturi considerabile să nu izbucnească în râs. Măcar el mai poseda niscaiva simț al umorului; un avantaj nesperat, având în vedere circumstanțele. Și-a întors și el privirea către mine, fixându-mă cu ochii lui albaștri într-un fel de-a dreptul ciudat, cu atenție și curiozitate, ca și cum atunci ar fi fost de fapt prima oară când lua cunoștință de persoana mea, după care a făcut ceva atât de incredibil, încât i-a lăsat pe toți ceilalți și mai înlemniți decât îi lăsasem eu. Și-a ridicat paharul cu șnaps, l-a mișcat ușor în văzduh, ca și cum ar fi cinstit cu cineva nevăzut, și, chiar înainte să-l dea peste cap, a spus:

– Să ciocnim în cinstea doamnei Lăzărescu! De departe cea mai inteligentă persoană din jurul mesei acesteia. *Prost!*[33]

Toate privirile s-au întors de la mine către el.

– Heinrich, a șoptit Marie, cu glas stins.

– Soția mea încă nu stăpânește în totalitate arta diplomației de societate, a sărit repede Barbu să salveze situația, vorbind printre dinți și cu mâna strângând-o puternic pe a mea, mai să-mi strivească degetele cu verigheta. Trebuie să o iertați.

– Înțeleg, a zis amiralul glacial, măsurându-mă cu exact aceeași considerație pe care i-ar fi acordat-o și unei entități unicelulare. Doamna n-a făcut decât o greșeală pardonabilă de etichetă.

Herr Admiral începea să mă scoată din pepeni.

– Îmi pare rău dacă v-am ofensat în vreun fel convingerile, am făcut eu, cât de inocent am putut, dar chiar nu văd cu ce am greșit. Credeam că arta este totuși ceva subiectiv.

33 Noroc!

– N-ai greșit cu nimic, draga mea, a intervenit Marie, parcă și mai palidă ca până atunci. Doar că Wilhelm are păreri foarte ferme în ce privește anumite subiecte.

Păreri ferme?! Mie îmi păreau atât de obtuze, încât ar fi putut să-l scoată din sărite și pe Buddha. Dar n-am îndrăznit să o zic cu voce tare.

După o altă liniște lungă, s-a auzit vocea lui Heinrich:

– Ce înseamnă „caragialesc"?

Dintre toate lucrurile politicoase pe care am sperat că le va spune în momentul acela atât de delicat, ca să mai atenueze tensiunea, acela era cu siguranță ultimul.

După câteva clipe, cât am stat și m-am gândit cum ar putea oare cineva să-l explice pe Caragiale unui occidental, i-am răspuns:

– Caragiale este un scriitor român, autor de comedii.

– A fost tradus în vreo limbă de circulație internațională? Româna mea este precară.

– Mi-e teamă că este oarecum intraductibil. S-ar pierde esența.

– Mare păcat!

Am realizat că schimbam un zâmbet.

Apoi, pentru că nimeni n-a mai zis nimic, mi-am coborât din nou ochii în paharul cu vin și am surâs fără să vreau. La urma urmei, întâmplarea aceea de-a dreptul excepțională era de departe cea mai distractivă situație la care luasem parte de foarte multă vreme.

– Să încheiem discuția, vă rog, a zis Marie, zâmbind împăciuitor. Se prelungește inutil. Și-a întors lent privirea către *Herr Admiral*, l-a atenționat din ochi, după care i-a zis, moale, dar răspicat: Și, ca să o spunem pe aia dreaptă, *lieber*[34] Willy, expoziția nu surprinde prin nimic. La un moment dat începuse să mă plictisească și pe mine. Poate să zică Führerul nostru iubit ce-o vrea, dar arta este într-adevăr ceva personal.

34 Dragă

Iar el, trecându-și ochii pe deasupra mea fără să mă vadă, și-a oprit privirea la Barbu și l-a întrebat ceva în legătură cu regimul politic de la noi din țară, ca și cum nimic deosebit nu se întâmplase.

În seara aceea și în zilele următoare, cât am mai rămas în Berlin, *Herr Admiral* nu m-a mai privit niciodată și nici nu mi-a mai adresat personal vreun cuvânt.

– Cine mai dorește o felie de *apfeltorte*? Heinrich? s-a auzit din nou vocea Mariei. Nu tu, Friedrich, te rog frumos, ai luat prea mult desert deja. O să ți se facă rău... Helga, unde ești? Încă un rând de cafele, te rog!

Ceva mai târziu, *Herr Admiral* l-a invitat pe Barbu la Hotel Adlon, unde avea loc o importantă întrunire de partid, ca să-i prezinte nu știu ce personaje remarcabile, Heinrich și Friedrich au dispărut pe-afară, iar eu m-am retras cu Marie în salon, doar noi două, la un ceai, fursecuri și conversație ușoară.

Nu aveam să-i mai revăd niciodată împreună, ca o familie, pe cei cu care mâncasem *apfeltorte* și ascultasem Bach într-o seară de toamnă aurie și blândă, în casa aceea atât de minunată de la marginea lacului.

Friedrich, *Feldwebel*[35] în divizia 21 de panzere din *Afrikakorps*, de sub comanda lui Rommel, avea să moară în martie 1941, în Africa de Nord. Apoi, într-o noapte înstelată de la începutul lui 1944, în Berlin, a murit și Marie, strivită sub dărâmături în timpul unui bombardament aliat. Iar undeva în vara lui 1948, amiralul, deși supraviețuise unor bătălii navale încrâncenate în Marea Nordului, unui lagăr englezesc de prizonieri de război de pe lângă Oldham și, per total, celui mai îngrozitor război pe care l-a văzut vreodată omenirea, urma să-și tragă un glonț în cap cu un Luger[36] ruginit, în bucătărioara mică, cu un singur ochi de geam, dintr-o fermă de cartofi din Bavaria.

---

35 Sergent

36 Luger P08 sau Parabellum 1908, pistol semi-automat german, folosit din 1900

*

– *Ai dori să luăm mâine masa împreună?*
– *De ce?*
– *De ce nu?*
– *Eşti cam îndrăzneţ.*
– *Deloc. De fapt, sunt complet lipsit de imaginaţie.*
– *Aici trebuie să îţi dau dreptate. Şi nu, mulţumesc.*

De fapt, începusem cu cel mai banal şi mai puţin inspirat schimb de replici pe care îl pot avea doi oameni care nu se cunosc, dar care se găsesc la un moment dat singuri undeva şi trebuie neapărat să găsească un subiect de conversaţie:

– Germana dumitale este excelentă.
– Crezi? Hm.
– Ai studiat limbile germanice?
– Nu.
– Dar ce-ai studiat?
– Pianul.
– Pianul!
– Cânţi şi dumneata?
– Spune-mi Heinrich.
– Heinrich...
– Şi da, cânt şi eu, dar prost. Eşti pianistă de concert?
– Am fost. Acum sunt numai profesoară de pian.
– Ah, predai?
– Nu.
– ...
– Tu eşti pilot de profesie?
– Nu, sunt numai inginer.
– Glumeşti.
– Prea rar.

Abia atunci conversaţia noastră a devenit cu adevărat interesantă.

I-am aruncat o ocheadă discretă. Aşa cum se prezenta în momentul acela, conducând cu o singură mână decapotabilul sport vişiniu cromat, cu mănuşi

galbene fine de căprioară pe mâini, elegant până la ultimul detaliu de vestimentație, ca și cum ar fi coborât direct din *Elegante Welt*[37], secțiunea *Die neue Sport und Freizeit Mode für Herren*[38], mi se părea că nu arăta chiar deloc a inginer, așa cum îmi imaginam eu că ar fi trebuit să arate inginerii, ca niște cunoscători ce erau într-ale matematicilor superioare și a altor științe exacte de nepătruns, ci mai degrabă a personaj din societatea înaltă, meșter în mersul politicii de gazetă și diletant artistic și cultural, obișnuit al cafenelelor și seratelor mondene, fără vreo ocupație reală, dar suficient de bogat încât să n-aibă nevoie, și pasionat cam de orice modă vremelnică, inclusiv adrenalina, așa cum se găseau o mulțime și prin București în perioada aceea atât de ușuratică și plăcută de după primul război. Dar, pentru prima dată de multă vreme, am preferat să-mi păstrez părerea pentru mine însămi.

– Inginer în construcții aeronautice, a adăugat el după câteva clipe, cu o umbră de surâs, ca și cum mi-ar fi citit gândurile. În teorie, proiectez motoare de avioane.

– Și chiar proiectezi motoare de avioane?

– Nu. Eu sunt doar cel care testează motoarele proiectate de alții, mai deștepți decât mine.

– Îți place atât de tare să zbori?

– Da. Sunt chiar ferm convins că faptul că putem zbura este cea mai mare realizare a omenirii de la tipar încoace. Ți-ar plăcea și ție să zbori?

– Deloc. Am o frică teribilă de înălțimi.

– Atunci poate că ar trebui să-mi permiți să te iau cu mine într-un zbor în zorii zilei, chiar înainte de răsăritul soarelui. S-ar putea să îți schimbi părerea.

– Nu, mulțumesc frumos. Nu mă urc în niciun avion. Prefer să admir răsăritul de la nivelul pământului.

37 Revistă germană la modă în anii 1930

38 Noua modă masculină pentru sport și timpul liber

– Ce pierdere!

A surâs și apoi și-a scuturat capul blond, ca și cum ar fi vrut să mai adauge și altceva, dar se răzgândise între timp, așa că decisese să-și alunge gândul.

Eu am ridicat ușor din umeri, după care am tăcut din nou amândoi, îndelung, însă deloc apăsător. După doi ani petrecuți în vâltoarea saloanelor atât de gălăgioase ale Bucureștilor, învățasem și eu să apreciez compania celor care nu se prea omorau cu conversația.

– Mulțumesc pentru... pentru... știi tu, am spus la un moment dat. – N-am găsit cuvintele suficient de repede, așa că am făcut un semn oarecare. – Începusem să mă simt ca o insectă dintr-alea urâte, cu multe picioare, la care se holbează toată lumea.

El a zâmbit.

– Tatăl tău este capabil să bage pe cineva în pământ cu o singură privire. Repede, firesc, eficient.

– Iartă-l. Nu e nici pe departe așa de rău precum pare.

Am preferat din nou să-mi păstrez părerea pentru mine însămi.

Horch[39]-ul a descris o curbă elegantă și am intrat pe Siegesallee, chiar prin mijlocul Tiergarten-ului, pustiu și nemișcat sub coroanele întunecate ale copacilor. Doar câteva umbre se vedeau strecurându-se grăbite pe trotuare; câțiva întârziați, la fel de cenușii și speriați ca niște șoricei surprinși de un bec aprins, străduindu-se să se facă nevăzuți înainte să atragă atenția asupra lor. Întunericul era spart doar de cele câteva felinare aprinse, cu lumină gălbuie, pătând cenușiul aleilor.

Undeva mai departe, în beznă, niște luminițe roșiatice scăpărau sinistru, ca niște ochi ai unor dihănii venite direct din măruntaiele iadului.

Nu erau decât capetele incandescente ale unor țigări aprinse. Un grup de soldați din SS, aprigi și bătăioși în uniformele lor negre, cu brasarde roșii cu svas-

39 Producător auto german, unul din predecesorii companiei Audi de astăzi

tică, armele la vedere sub braţul stâng şi bocancii ca oglinda, fumau lângă o statuie ecvestră. Toţi blonzi, înalţi, puternici şi robuşti, cu umeri masivi. M-am uitat lung după ei şi, în ciuda faptului că afară era cald, m-am înfiorat.

– Chiar crezi ce ai spus mai devreme? m-am trezit deodată întrebând, în timp ce îmi strângeam mai bine pardesiul pe lângă corp.

– Cred tot ce spun în general. La ce anume te referi acum?

– Că Hitler este omul războiului.

El nu mi-a răspuns, dar şi-a desprins privirea de la întinderea pustie a bulevardului şi s-a uitat înapoi, să vadă de unde îmi venise întrebarea aceea. Pentru o clipă, mi s-a părut că pe faţă i-a apărut o umbră necunoscută. Însă fusese numai o impresie creată de lumina difuză a felinarelor, pentru că şi-a întors din nou ochii şi a zis, pe acelaşi ton egal:

– N-aş fi bănuit niciodată că doamnele au astfel de interese.

Am mişcat din mână, uşor iritată de o încercare atât de evidentă de evitare a răspunsului. Mă aşteptasem la mai mult din partea lui.

– Sunt doar curioasă.

– Mai devreme nu păreai deloc aşa curioasă. De fapt, păreai plictisită de moarte.

Şi eu, care avusesem impresia că nici măcar nu mă observase.

Mi-am dat seama că ar fi vrut să mai adauge ceva, dar, dintr-un motiv oarecare, n-a făcut-o. Abia după alte momente de tăcere, mi-a răspuns în sfârşit la întrebare, ceva mai înflăcărat decât m-aş fi aşteptat:

– Cu siguranţă că va fi război. Istoria este ciclică şi repetitivă. Iar specia omenească n-a fost niciodată în stare să înveţe ceva din propriile greşeli.

– Şi totuşi Hitler numai despre pace vorbeşte.

– Chiar mă întrebam cum de acceptă lumea toate vorbele astea mari despre pace. Se vede prin ele ca

prin sticlă. Ne pregătim cu toţii de război. Este iminent. Şi-a întors din nou privirea înspre mine şi, pentru că probabil arătam la fel de confuză pe cât mă simţeam, a continuat: Din păcate, ştiu ce vorbesc. Până anul trecut am lucrat la München, în uzinele BMW. Testam numai bombardiere şi avioane de vânătoare şi nimic altceva. Asta ca să îţi alunge orice urmă de îndoială. Cine mai crede acum în pace în lume ori e orb, ori e un naiv incurabil.

N-am îndrăznit să îl contrazic. Dar, în naivitatea mea de atunci, eram sceptică. Războiul era o barbarie mult prea mare ca să fi putut într-adevăr să îl percep ca pe ceva real, palpabil şi ameninţător. Niciunul dintre noi n-a mai spus nimic multă vreme. De altfel, peste întreg Berlinul se aşternuse complet liniştea. Trotuarele se goliseră. Nicio damă nu îşi mai plimba căţelul, niciun alt automobil nu mai ambreia cu zgomot pe Siegesallee, niciun băiat pe bicicletă nu mai striga în gura mare titlurile de pe prima pagină ale ediţiei de seară a lui *Völkischer Beobachter,* oficiosul partidului naţional-socialist. Tot oraşul parcă amorţise.

Heinrich mi-a cerut permisiunea să-şi aprindă o ţigară. Mi-a oferit şi mie una, dar am refuzat. Flacăra i-a luminat timp de o clipă figura şi atunci i-am surprins privirea asupra mea. Eram obişnuită cu privirile febrile ale bărbaţilor, aşa că i-am susţinut-o, jucăuşă şi sfidătoare, exact atât cât permiteau regulile nescrise ale decenţei, după care mi-am întors ochii de la el şi mi i-am fixat pe geam. Am parcurs restul drumului tot în tăcere, el părând ceva mai încordat decât până atunci, cu ambele mâini pe volan şi ţigara în colţul buzelor, iar eu, cu mâinile ascunse în buzunarele pardesiului şi încercând să nu mă gândesc prea mult la ceea ce-mi spusese.

Când am oprit în faţa hotelului, în penumbra copacilor şi a felinarelor înalte din fier de pe Bellevuestrasse, după ce el m-a condus până aproape de intrare, oprindu-se la doar un pas distanţă de mine, a avut loc discuţia aceea atât de neaşteptată.

Nepotul lui Barbu mă invita să luăm masa împreună, tocmai când soțul meu urma să plece din Berlin pentru câteva zile, și o făcuse în cel mai direct mod posibil. Într-o zi plină de situații extraordinare de tot felul, aceea era cu siguranță cea mai extraordinară dintre toate.

Mi-a acceptat refuzul surâzând, fără să insiste, să protesteze sau să ceară vreo explicație.

– Credeam că nu te pasionează lucrurile care implică riscuri de orice fel, am făcut eu, cochetă.

– Să zicem că anumite lucruri merită din plin orice risc. Păcat că sunt atât de puține.

Atunci a fost de fapt prima oară, dintr-un șir foarte lung de asemenea situații, când mi-am dat seama că el, spre deosebire de bărbații de lume pe care îi cunoșteam eu, nu era deloc adept al conversației lejere de societate, dantelată și fără obiect, debordând de complimente subtile și aluzii vagi, ci avea un fel foarte direct de a spune lucrurilor pe nume, scurt și cuprinzător.

– Cât mai rămâi în Berlin? m-a mai întrebat apoi.

– Câteva zile, până se întoarce Barbu. Apoi revenim în România.

– O să ne mai întâlnim?

Luată din nou pe nepregătite, am tăcut. Abia după alte câteva momente lungi de liniște – nepermis de târziu – am răspuns:

– Mă îndoiesc.

– Îmi pare rău, *Frau* Lăzărescu. Am apreciat compania dumitale. Noapte bună.

Și-a ridicat pălăria, m-a salutat înclinând din cap și s-a întors către mașină, fără să se uite înapoi. Abia după ce s-a îndepărtat câțiva pași, l-am strigat pe nume. S-a întors către mine și m-a privit întrebător. Mi-am ridicat ochii către el și am spus:

– Spune-mi Lulli, te rog.

El a încuviințat, după care ne-am uitat din nou unul la altul, fără niciun alt cuvânt.

În seara aceea, ne privisem tot timpul unul pe altul. Prea mult, de fiecare dată cu câteva clipe mai mult decât ar fi trebuit. Fără să-mi dau seama, fără să vreau, mă îndrăgostisem.

4.

Iunie 1941, București

– Nu am spus eu încă de la bun început că un război cu Rusia este inevitabil?! Poftim, domnule, suntem în război! a exclamat Barbu, făcând un gest de triumf cu furculița de argint, cu o bucățică de morun încă înfiptă în ea, către geamul camuflat cu oblon negru.

În război nu ne aflam încă, dar îl simțeam deja plutind în văzduh, printre noi. În Capitală era atmosferă de război încă de vreo săptămână, începuse mobilizarea peste tot în țară, curgeau potop ordinele de concentrare, iar armatele a IV-a și a V-a erau deja mobilizate dincoace de Prut. Curentul se întrerupea imediat după căderea serii, se săpau șanțuri antiaeriene în fiecare curte, cucoanele de la Consiliul de Patronaj al Mariei Antonescu se dădeau de ceasul morții cu pregătirea spitalelor și pe Bulevardul Kiseleff vedeam mereu trecând nesfârșite coloane motorizate și blindate germane, îndreptându-se către Moldova; iar odată cu întunericul camuflajului, peste întreg orașul se așternuse și o frământare nemaiîntâlnită, care se răspândea cu viteză pe străzi și printre oameni, transmițându-se pe nesimțite de la unul la altul, de la stăpâni la servitori și invers, de la lumea necăjită din Piața Obor, despre care-mi povestea Olguța după ce se întorcea de la târguieli, până la mondenii ce-și făceau veacul prin cafenelele de pe Calea Victoriei. Toți știam că avea să înceapă războiul, aproape că nu mai exista îndoială, dar nimeni nu știa cu exactitate când anume, poate chiar în seara

aceea, poate mâine, poate săptămâna viitoare. Trăiam într-o stare continuă de neliniște, cu spaima înăbușită a unei primejdii inevitabile, care întârzia totuși să se producă. Se vorbea numai despre război.

– Gata, domnule, nu mai este cale de întoarcere! Antonescu se află deja la Berlin, cu Hitler și cu Ribbentrop, încă de alaltăieri! Discută ultimele amănunte...

Și, pentru că nimeni nu a replicat nimic – eu, ca întotdeauna, îmi îndepărtasem vocea undeva prin minutul cinci al conversației, Elvira doar a surâs vag, plimbându-și în continuare cu vârful furculiței mâncarea dintr-o parte într-alta a farfuriei, fără niciun chef de vorbă, lucru care nu-i stătea deloc în fire, iar Jorj, ca orice avocat isteț de pe lumea asta, nu expunea prea multe opinii personale de față cu soțul meu, de la care căpăta un cec lunar consistent, ci doar îl aproba la intervale regulate, privind în paharul său de vin –, tot Barbu a continuat:

– Rusia va fi spulberată. Nimicită! Și atât de repede, încât nici n-o să aibă vreme să-și dea seama ce i se întâmplă... Ne vom alipi din nou pământul sfânt al Basarabiei!

Ploua, cinam la noi acasă – toate localurile și grădinile de vară erau închise de câteva zile, tot prin dispoziție de la guvern –, la lumina lumânărilor și cu toate geamurile acoperite de obloane mate negre, doar noi și familia Deaconu, singurii dintre apropiații noștri care rămăseseră în București. Toți ceilalți, mai ales doamnele de familie bună, ce aveau și copii mici, plecaseră deodată în vilegiatură, pe la moșiile din Oltenia și stațiunile de pe Valea Prahovei, chipurile la răcoare și aer curat. Deși nu ar fi recunoscut-o nimeni niciodată, de fapt doar se refugiaseră departe de Capitală, de frica vreunor posibile bombardamente. Era drept că Barbu îmi sugerase și mie că n-ar fi fost rău să mă duc pe timpul verii la via noastră de la Valea Călugărească, doar până aveau să se mai așeze lucrurile. El însă nu putea să mă însoțească, era imposibil, obligații de stat îi im-

puneau să rămână pe loc et caetera. Rămăsesem și eu. Nu sufeream să mă duc la țară. Ultimele veri mi le petrecusem toate la Balcic, pe *chaise-longue*-ul din fața viluței cu pereți albi și acoperiș roșu din apropiere de plajă, colindând fără țintă străduțele înguste pietruite, străjuite de oleandri, urcând și coborând pe coastă și privind cum răsărea luna de după Capul Caliacrei și se profilau minaretele geamiilor pe deasupra mării, mai albastră acolo decât oriunde în altă parte; doar eu cu gândurile mele, uitând de tot și de toate, legănată de melodia valurilor ce se spărgeau de plajă. Dar pierdusem și Cadrilaterul, care devenise deodată al Bulgariei. Așadar, nici Balcicul drag și sfânt, micuța bijuterie a Coroanei României, unde dorise Regina Maria să-și doarmă somnul de veci, nu mai făcea parte din țara noastră. Și iată că ne pregăteam să intrăm din nou în război. Așa de curând după primul!

– Am auzit ieri că s-ar discuta totuși despre un tratat de neagresiune de ultim moment, a îndrăznit totuși Jorj, după o vreme.

– Unde ai auzit, domnule, așa ceva?

– La Capșa. Tocmai ce intrasem pentru un șvarț... Eram cu Apostoleanu, poate să vă confirme și dumnealui, veneam de la tribunal... În sfârșit... când colo, pe cine zărim noi la o masă mai ferită?!... Pe Filipescu, din corpul diplomatic de la Berlin! Era cu Aristide Xenopol și, din vorbă-n vorbă, ne-a zis că ar fi...

– Bolșevicul ăla? l-a întrerupt însă Barbu, încruntându-și sprâncenele la el și făcând din mână o schimă plictisită. Dumneata în ăla te încrezi? Mă dezamăgești, domnule!... Pungașul ăla ar vinde-o și pe maică-sa dacă ar primi ordin de la Moscova! Am auzit că a plâns de față cu toată lumea când i-au făcut felul lui Troțki. Avea pe obraz lacrimile cât pumnul. Cică ar fi jurat și răzbunare! Și hop, deodată e împătimit după Stalin! Păi ăla e om de încredere, domnule?

– România nu este pregătită nici măcar moral pentru un nou război, d-apoi militar! a exclamat Jorj.

– Cum nu! Moralul ostașului român a fost întotdeauna ca oțelul!

– Dar nu avem apărare antiaeriană adecvată! Am un văr ofițer, la artileriști la Băneasa, și e foarte îngrijorat din pricina asta. Ce ne facem în caz de bombardamente sovietice? Câte vieți omenești, câte orori...

– Ce bombardamente sovietice? Ce spui dumneata acolo?... Chiar ai impresia că rușii vor ajunge vreodată până aici? Imposibil! Rusia va depune armele drept în inima ei. Bolșevismul va fi stârpit direct din rădăcină! Alături de Germania, România va trece prin cea mai glorioasă epocă de la Mihai Viteazul încoace!...

– Mi-e frică să nu...

– Să n-ai nicio frică, domnule! Hitler este cel mai mare geniu militar pe care l-a văzut lumea vreodată, mai mare chiar decât Napoleon!

– ...războiul sfânt pentru dezrobirea Basarabiei...

– ...va fi război, nu se poate altfel...

– ...război...

Război și numai război. Mă săturasem până peste cap.

Intrarea Ilenei în salon m-a făcut să tresar din gânduri. Se oprise în picioare, lângă ușă, și se tânguia cu un glas moale și sfârșit, arătându-i lui Barbu, cu mâini tremurânde, o hârtie verde mototolită.

Barbu și-a pus pe nas ochelarii cu rame subțiri din aur și ne-a citit-o cu voce tare. Era ordinul de încorporare, prin care Gheorghiță Tudose, în vârstă de douăzeci și cinci de ani, fiul Ilenei și al lui Toader Tudose, decedat, era chemat să se prezinte în termen de trei zile la Regimentul 19 infanterie, care pleca înspre Prut.

– Nu mă lăsați, conașule, vă rog, e singurul meu copil! se căina Ileana cu glasul slab, curmat din când în când de hohote de plâns și frângându-și necontenit mâinile. E băiat cuminte și numa' ce iscusit! Tocmai ce s-o însurat anu' trecut... Nu mai am pe nimenea, conașule, omu' mi l-or omorât bulgarii la Turtucaia, în '916, de-am rămas singură, cu pruncii de țâță. Numa' fata de

se ridicase pe picioare... A murit de piept acum câțiva ani! Nu am alt sprijin pe lumea asta! Nu mă lăsați la necaz, conule Leonida, nu mă lăsați!...

– Bine, Ileană, stai liniștită, o să văd la Ministerul de Război... Poate îl scutim, se face, că doar e singurul fecior al unei văduve de oștean căzut, a răspuns Barbu, cam sastisit, dar și mulțumit că putea să își dovedească trecerea și inima bună de față cu musafirii.

– Sărut-mâna, boierule! a suspinat Ileana, înălțându-și în sfârșit ochii din pământ. – Și i-a șters de lacrimi cu colțul șorțului de bucătărie și l-a privit pe Bárbu cu recunoștință. – Să vă deie Dumnezeu sănătate și zile multe, că prea sunteți bun la inimă!

I-a sărutat repede dosul mâinii și, după o plecăciune, a dispărut în întunericul de pe holul din dos.

Barbu a strâmbat din nas și și-a șters discret palma de pantaloni. Și-a scos un trabuc și, în timp ce îl aprindea de la flacăra unei lumânări, a spus, flegmatic și plictisit:

– Așa a fost întotdeauna țăranul român, domnule! În loc să-și dorească să se descătușeze, să se înalțe deasupra propriei condiții și să îmbrățișeze un destin măreț, care să-l așeze în istorie alături de marile popoare, el o dă înainte cu traiul lui mărunt și cu ce bagă-n burtă. Gena mediocrității. De aia nici n-ai cum să-l schimbi...

Apoi a înălțat definitiv din umeri și a schimbat subiectul.

*

– Tocmai acum te-ai gândit să ne afumi? a întrebat Barbu tăios, din colțul opus al compartimentului, înălțându-și privirea din gazetă.

Eu nu mi-am ridicat ochii din cartea mea, ca și cum nu mie mi se adresase. Eram obosită și prost dispusă și nu-mi ardea de niciun fel de contre. Așa că doar am întors liniștită pagina, am expirat, iar fumul s-a ridicat,

străveziu, către tavanul lambrisat al vagonului. Chiar atunci, am auzit o poşetă deschizându-se şi zgomotul metalic al unei brichete aprinse. *Vis-à-vis* de mine, Elvira îşi aprinsese şi ea o ţigară. Am observat-o pe furiş cum a tras un fum adânc, l-a pufăit afară pe gură, într-un fuior perfect, cu ochii numai pe fereastră, şi am surâs involuntar.

După câteva secunde, l-am auzit şi pe Barbu, întâi cum oftează exasperat către Jorj, apoi îşi schimbă poziţia pe banchetă, punând picior peste picior şi, din nou, foşnetul *Universului* din mâinile lui. Capitulase şi îşi reluase lectura.

Eram doar noi patru în compartimentul de clasa I, deşi expresul „de plăcere" de la ora două înspre Sinaia era plin. Era o zi de sâmbătă, la sfârşit de iunie, vremea era splendidă şi, pentru că de ceva vreme automobilele nu mai aveau voie să circule decât cu dispensă specială, iar benzina începuse să fie raţionalizată, toată mondenitatea ce-şi petrecea de obicei sfârşitul de săptămână în Valea Prahovei luase trenul. Nu că Barbu n-ar fi putut obţine o dispensă de la minister dacă ar fi dorit, dar era atât de entuziasmat că în sfârşit România intrase în război, încât era dispus să şi ofere un exemplu de sacrificiu de sine.

După ce am tras ultimul fum, am lăsat cartea pe banchetă şi m-am ridicat, ca să ies din compartiment, ocolindu-i cu grijă lui Barbu picioarele încălţate în pantofi englezeşti, fără să-l privesc. Şi-a ferit uşor vârful pantofului, iar nici el nu şi-a ridicat ochii din gazetă.

Afară, pe culoar, erau alţi câţiva fumători, bărbaţi şi dame, toţi bine îmbrăcaţi, după ultimul jurnal, jovialişi şi fără griji, bucurându-se de viaţă, de ziua splendidă de vară şi propria bunăstare, râsetele ascuţite şi norişorii albăstrui de fum împletindu-li-se pe deasupra capetelor. Pe fereastră, liziera pădurii de conifere, verde şi proaspătă, coborând până aproape de calea ferată, părea că mişcă şi ea odată cu noi, în mersul lent al trenului. În zare se înălţa masivul Bucegi, iar cerul de

deasupra lui era perfect senin, fără niciun nor, un cer înalt și etern, dumnezeiesc de albastru.

Totuși, în ciuda cerului acela curat, de vreme de pace, ne aflam în război. Haltele mici de munte erau deodată pline ochi de soldați, români și nemți, iar pe lângă noi treceau tot timpul trenuri lungi, încărcate cu tunuri, obuziere și garnituri de cisterne cu petrol, îndreptându-se către front. Convoaiele militare aveau prioritate, așa că trenul nostru înainta ca melcul și se oprea des între stații, unde rămânea timp îndelungat, căci se schimbau tot timpul macazurile.

Mi-am văzut reflexia în sticla geamului, atârnând ca o umbră fantomatică deasupra verdelui viu al pădurii, și am plescăit nemulțumită. Arătam palidă și trasă la față, cu cearcăne adânci. Nu apucasem să dorm mai deloc cu o noapte în urmă. Abia închideam ochii, că mă și trezeau alarmele antiaeriene, iar în clipele acelea înspăimântătoare, buimacă și cu sirenele răsunându-mi strident în urechi, mi se părea că auzeam bombardamente, răpăit de artilerie, bubuituri de tun și răsunet de șenile de tancuri pe caldarâm. Așa îmi petrecusem aproape toată noaptea, singură cu Olguța – Barbu fusese plecat cine știe unde, sosind acasă abia spre zori –: începeau să urle alarmele, noi săream din somn, fugeam prin beznă, năuce și speriate, ne adăposteam în pivniță, sub firidele de cărămidă, ne întorceam când se sfârșeau, apoi o luam de la capăt. Fusese cumplit. În pofida nopții senine și înstelate, cu o lună rară, imensă și albă, apărută parcă special ca să ghideze bombardierele sovietice, Bucureștiul, scufundat în întuneric din cauza camuflajului, cu toate felinarele publice stinse, ferestrele oblonite sau astupate cu pânză neagră, farurile automobilelor acoperite, sirenele sunând, clopotele bătând și câinii urlând înfricoșător prin mahalale, se transformase într-un loc sinistru.

Deși nu căzuse nicio bombă – tunurile de apărare antiaeriană și avioanele de vânătoare alungaseră rapid avioanele sovietice, înainte să ajungă în spațiul

aerian al Capitalei –, neliniștea zilelelor trecute, când căzuseră câteva bombe pe undeva pe la periferie, încă nu-mi trecuse, motiv pentru care mă bucuram de cele câteva zile pe care urma să le petrecem la Sinaia. Fuseserăm invitați la o serată de binefacere la Casino Palace – avea să fie chiar ultima recepție desfășurată la cazino, înainte să fie închis și transformat în spital, din ordinul lui Antonescu –, iar banii strânși urmau să fie donați Crucii Roșii, pentru întemeierea la nevoie a altor câteva spitale de campanie pentru soldați. Ce prevestire sumbră! „Ei, da' de unde atâta nevoie, mă rog?! Mâine-poimâine intrăm în Cernăuți și gata războiul! E doar o ocazie bună pentru cucoanele de la Patronaj să se mai facă văzute!" spusese Barbu când primisem invitația și era una din rarele situații când chiar eram de acord cu el. În curând aveam să ne alipim din nou Basarabia, Hitler uma să ne dea înapoi Ardealul, iar războiul nostru urma să se sfârșească glorios, fără să lase prea multe urme. Și atunci, în răstimpul acela, de ce nu încă o sindrofie? Vremea era superbă, frontul departe, iar Bucureștiul la fel de însuflețit ca întotdeauna.

– Nu mai fi și tu așa bosumflată, dragă! l-am auzit pe Barbu prin ușa întredeschisă. Știi și tu cât de tare mă irită când se fumează lângă mine. Mi se îmbibă mirosul în toate hainele. Și nici măcar n-am vreme să mă schimb. De la gară mă duc direct la club.

– Nu sunt bosumflată, sunt obosită, i-am replicat eu calmă, în timp ce intram din nou în compartiment.

– Păi, dacă ești așa obosită, încearcă să dormi mai mult zilele astea, m-a sfătuit el, pe un glas binevoitor. De la Ploiești încoace e liniște. Nu înțeleg de ce n-ai vrut să te duci la moșie. Doar până trecea greul, nu mai mult. Așa au făcut toate femeile cu capul pe umeri, numai tu... Dar nu și-a dus gândul până la capăt, ci și-a trecut privirea de la mine la Elvira și, clătinând din cap, a adăugat, de data aceea pentru amândouă: Ce să vă fac eu dacă sunteți așa de încăpățânate?

– Mișcarea sufragetelor ne-a luat mințile, a chicotit Elvira radioasă, făcând boticul ei dulce de pisicuță. Ne emancipăm.

– Lulli, a continuat însă Barbu, ignorând-o, telefonez diseară, dacă te hotărăști totuși să te duci.

– O să mă mai gândesc, am răspuns eu, la fel de distrată ca și până atunci, cu ochii pe geam. Oprisem din nou între stații și auzeam foarte clar frunzele foșnind și păsărelele ciripind în copaci, scăldate toate de razele soarelui. O perioadă mai lungă de pace și liniște, fără alarme și artilerie antiaeriană, doar eu cu mine însămi – ideea începea să-mi sune din ce în ce mai bine.

– Să ne izolați la țară, asta vă doriți voi de fapt! a protestat însă Elvira, îmbufnându-se drăgălaș. Să nu știm nimic din ce se petrece în lume, să nu putem să vă temperăm pornirile războinice! Cine să mai aibă grijă de voi? Mai ales în vremurile astea nestăpânite, ce-ar fi dacă ar rămâne doar bărbații în București?... *Je n'ose même pas y penser!*[40]

– În câteva zile, o să se termine cu toată hărmălaia asta, a zis Barbu, consultându-și ceasul cu lanț de aur, din buzunarul de la piept al hainei bej. Poftim belea, că iar avem întârziere! Și mă așteaptă Sturdza la Palas la cinci...

– Chiar crezi asta? am întrebat moale, privind în continuare țintă pe fereastră.

– Bineînțeles. A ajuns încă de ieri seară. Cu toată clica de netoți din ambasade.

– Nu... Crezi că o să se termine repede cu bombardamentele?

Barbu nu mi-a răspuns, ci doar și-a încruntat sprâncenele la mine, strângându-și în același timp buzele într-o linie subțire, evident deznădăjduit în fața ignoranței mele femeiești.

– N-ai nicio grijă, Lulli! mi-a zis însă Jorj, după câteva secunde, cu glas convins și făcând un gest din mână care nu admitea contradicție. Sunt doar niște încercări

40 Nici măcar nu îndrăznesc să mă gândesc!

de represalii sovietice, fără nicio forță. Din răzbunare... Doar știu ei, bolșevicii, foarte bine ce-i așteaptă. N-ai de ce să te temi. Doar ai văzut și dumneata, în câteva zile de amenințări, abia vreo două bombe! Și alea aruncate mai mult la nimereală, peste niște magherniță de prin Rahova. Nu-ți bate dumneata căpșorul dumitale frumos cu problema asta! Aviația germană își face treaba de minune.

Liniștea care s-a lăsat apoi a fost întreruptă într-un târziu de Barbu, care, după ce și-a netezit ușor cravata verzui din mătase, și-a pocnit degetele încântat, ca și cum și-ar fi adus aminte de ceva chiar în momentul acela, și mi s-a adresat de data aceea mie:

– *À propos* de aviație, draga mea, ghicește cu cine m-am întâlnit!

Și s-a uitat la mine într-un fel anume.

Dacă mă gândesc acum la privirea aceea, știu foarte bine că ar fi trebuit să facă să sune în mintea mea un clopoțel. Dar atunci, apatică și departe de lume cum mă simțeam, nu mi-am dat seama de nimic.

– Hm? am întrebat, neatentă.

– Cu Heinrich. Ți-a transmis complimente și sărutări de mână.

N-am avut nicio tresărire. Înghețasem.

Elvira însă și-a ridicat iute privirea – i-am surprins-o timp de o clipă, pentru că s-a uitat drept în ochii mei –, apoi și-a îndreptat-o către Barbu și, surâzând și umezindu-și buzele, a zis:

– *Vrai?!*... I-auzi! Ce băiat nostim!

Iar mie nu mi-a scăpat faptul că deodată glasul, surâsul și ochii ei răspândeau o strălucire misterioasă.

– Cine e Heinrich? a întrebat Jorj. Îl cunosc?

– Nepotul nostru de la Berlin, i-a răspuns Barbu. Ți-am povestit despre dumnealui.

– A! *Der Flieger*[41].

– Da, da. E cam așa, nu știu cum, băiatul, da-i obraz subțire. Se vede că-i german.

41 Aviatorul

– E aici? am întrebat și eu după câteva clipe, sperând că glasul îmi suna neutru. Ciudat. Îl bănuiam deja prin Rusia.

– Nu încă, mi-a răspuns Barbu cu un surâs. L-am întâlnit alaltăieri, la Ploiești. Lua masa la Berbec[42]. Eu ieșisem cu directorul de la rafinărie... Și-a întors privirea către Jorj, adresându-i-se de data aceea lui: Și știi dumneata cu cine se afla nepotul meu la masă, printre alții?... Cu Speidel[43] în persoană!

– I-auzi! a făcut Jorj, rotunjindu-și ochii. Cunoștințe suspuse, ce mai!

– Și mai era și ălalalt, i-am uitat acuma numele... Iar apoi, întorcându-și din nou ochii înspre mine, a adăugat: Tot așa mutălău cum îl cunoști, draga mea. Doar cu cleștele scoți vorba de la dânsul. Și, din nou către Jorj, însă pe altă voce: Și când dă Domnul și vorbește, spune niște enormități de-ți pare și rău că n-a mai tăcut, de parcă chiar ar fi neam cu nevastă-mea!... Dar, în sfârșit, la dintr-astea, motoare, avioane de vânătoare, cai putere, chiar se pricepe...

Conversația se îndepărtase. Mi-aș fi dorit să o întorc la ceea ce mă interesa pe mine, dar n-am îndrăznit; mi-era teamă că mi-ar fi citit cu toții tulburarea pe chip. Mi-am privit mâinile așezate în poală ca și cum n-ar fi fost ale mele – fără mănuși, îmi păreau grele și străine, iar vinele mărunte albăstrui ale încheieturii prea evidente sub pielea prea palidă – și am încercat să-mi potolesc bătăile cam rapide ale inimii.

Dar atunci, ca și când Elvira mi-ar fi înțeles frământarea, vocea ei dulce și răsfățată a întrerupt conversația bărbaților:

– Eu nu mai înțeleg nimic, domnilor! – Deodată, ochii îi erau mari, umezi și străluceau de naivitate fe-

42 Restaurant de lux din Ploiești în perioada interbelică, existent și acum

43 Hans Speidel, general german în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și al Războiului Rece, iar mai târziu comandant suprem al forțelor terestre NATO în Europa Centrală.

minină. – De ce să fie toți aviatorii ăia nemți însemnați adunați tocmai la Ploiești?!... Credeți că se va întinde frontul până la noi? a mieunat ea apoi la Barbu, ducându-și o mână la baza gâtului și părând atât de natural de îngrijorată, încât am rămas mută de uimire. *Oh, mon Dieu, mais c'est horrible!*[44] Aș muri de frică!

– Haide, doamnă dragă, cum nu înțelegi? Cum să se întindă frontul? Niciodată! România are cea mai bună apărare antiaeriană!

– Așa-i, draga mea, domnul Lăzărescu are dreptate! a spus și Jorj, luând mâna Elvirei într-a sa și mângâindu-i-o ușor, protector, adânc mișcat de sensibilitatea soției sale. Să n-ai nicio grijă, porumbița mea! Țara noastră n-o să știe niciodată ce sunt alea bombardamente sau război!

– Asta a zis și nepotul dumitale? a continuat ea, cu mâna în mâna soțului ei, dar cu aceeași ochi de căprioară speriată ațintiți înspre Barbu. *S'il vous plaît, rassurez-moi*[45], ca să pot dormi liniștită la noapte!

– Of, ce idee! a făcut Barbu strâmbându-se, vădit ajuns la disperare de atâta nepricepere din partea femeilor. Concluzia am tras-o singur, că doar e evidentă pentru oricine gândește cu capul lui! Cu dumnealui n-am vorbit decât nimicuri. Simple amabilități, cum era și firesc. M-a întrebat de sănătate, de Lulli, pe unde mai petrecem... Dintr-astea, de lume. L-am invitat să ne țină companie la cazino, dar n-a vrut. Cică e ocupat. Zicea că mai rămâne câteva zile la Ploiești, apoi pleacă pe front. Și, întorcându-se către mine, m-a privit în ochi și a adăugat: Dacă mai e aici, poate îl invităm la supeu, când ne întoarcem de la Sinaia. Nu strică să avem și ditamai ofițerul german în cercul nostru intim. Noi patru, el, Mihăileștii, cu băiatul și fata, poate și Comărnescu de la ambasadă cu soția. Ce zici, draga mea?

L-am privit în continuare fix, fără niciun cuvânt. M-am și văzut, pentru o clipă doar, cu ochii minții, la

44 Oh, Doamne, dar este îngrozitor!

45 Vă rog, asigurați-mă!

noi acasă, în salon, stând la aceeași masă cu Heinrich, privindu-l, făcând conversație și fâțâindu-mă pe lângă el, ca orice amfitrioană bună și îndatoritoare. După ce se întâmplase în seara aceea de la Athénée, ideea mi se părea ca venită din altă lume.

– *Ce serait bien, n'est-ce pas, Jorj?*[46] a exclamat Elvira. Poate îl arvunește Mihăileasca pentru fie-sa. Că tot umblă s-o mărite de atâta vreme! Ah, e însurat?!... Păcat. Ar fi fost o partidă bună... Închipuiește-ți, ofițer superior în aviație. La vârsta lui! Îți dai seama ce avere și renume o să aibă după război. Poate să ajungă chiar și general în marele Reich! Și, pe deasupra, mai e și bărbat bine nepotul ăsta al vostru. Deși Colette, săraca, ea e cam...

– Poftim, natura femeiască! a spus Barbu plictisit, așezându-și din nou ochelarii pe nas și deschizându-și gazeta. Tu le explici chestiuni importante, de interes global, iar lor le arde numai de ce-ar fi dacă Cutărescu ar lua-o pe Cutărească...

Mi-am luat portțigaretul de pe măsuță și am dat să-mi scot o țigaretă din tabacheră. Barbu și-a înălțat din nou ochii pe deasupra jurnalului și m-a privit iritat. Mi-am mușcat obrazul pe dinăuntru și m-am ridicat:

– Afară, dragă, mă duc afară, nu te impacienta!

– Vezi, așa-mi placi! Când ești cuminte și ascultătoare!

Când am ieșit pe culoar, abia din a doua încercare am reușit să-mi aprind țigara; îmi tremurau degetele. Am inhalat adânc, iar fumul a reușit în sfârșit să-mi mai liniștească bătăile inimii.

– Dă-mi și mie repejor un fum, a șoptit Elvira, apărând de nicăieri și așezându-se la dreapta mea, la ceva distanță de geamul compartimentului nostru. Ține-mi de șase, să nu iasă Jorj!... Așa mă ceartă când mă vede toată ziua cu țigara!

A tras un fum rapid și mi-a înapoiat portțigaretul, îndepărtându-și fumul din preajmă cu o fluturare scur-

46 Ar fi bine, nu-i așa, Jorj?

tă a încheieturii. Am tăcut amândouă ceva vreme, cu ochii pe fereastră și trecând țigara de la una la alta, la intervale regulate.

– Și crezi că o să vină? a întrebat ea din senin.

– Cine să vină și unde?

– Cum cine?! Nepoțelul tău neamț, la voi acasă, la supeu... A tăcut o secundă, gânditoare, și apoi a continuat: Sigur vine!... Ah, abia aștept! Asta chiar e de văzut!

– Nu știu, am zis eu. Să vină... De ce să nu vină? Îl așteptăm.

– Haide, Lulli! a exclamat ea, dându-și ochii peste cap. Mi-a luat portțigaretul din mână, s-a uitat lung în jur, grijulie, să nu cumva s-o surprindă Jorj în exercițiul păcatului, și a mai tras în plămâni un fum prelung, fără să continue. Apoi și-a ridicat ochii către vârful Caraiman, ce se profila înalt pe cerul ca oglinda, și a adăugat, șoptit: *Tu me prends pour qui, toi?*[47] Toamna trecută, la recepție la Athénée... oarbă să fi fost și tot mi-aș fi dat seama că tu și neamțul ați fost amanți!

M-am întors către ea; mult prea repede și atât de uluită, încât probabil că mi s-a citit și pe figură. După câteva momente, când am reușit să-mi revin cât de cât din uimire, am întrebat-o:

– Ce spui tu?!

– Haide acuma, nu te face că nu m-ai auzit! Tu și cu *soi-disant*[48] nepoțelul tău...

A făcut o pauză cu înțeles, înnodându-și în același timp strâns degetele arătătoare, cu unghii lungi vopsite în roșu aprins.

– Nu este adevărat! De unde ți-a venit ideea asta?

– Of, Lulli, te rog frumos! A zâmbit și a continuat, de parcă noi două nu ne-am fi făcut confidențe amoroase de când lumea: Nu v-ați scăpat unul pe altul din ochi toată noaptea. Chipurile pe ascuns... ha-ha! Se vedea de la o poștă... Și în ce fel vă priveați numai! Doam-

47 Drept cine mă iei?

48 Așa-zisul

ne ferește să fi scăpat careva atunci vreun chibrit aprins pe jos! Sărea hotelul imediat în aer!... Trebuie să fie tare pătimaș neamțu-n amor, chit că nu se-arată, *hein?!* E drept că se și afumase binișor... A băut toată noaptea ca un descreierat, cu ochii numai după tine! Iar tu, nici nu mai zic! Încremenisei toată, de nu mai putea omul să scoată o vorbă de la tine! Trebuia să te fi văzut! Mi-am dat seama într-o clipită că-i ceva simpatic tare la mijloc!...

Imaginile îmi veneau în minte toate laolaltă, învolburate, iar în îngrămădeala aceea, nu reușeam să mă văd pe mine însămi decât printr-un soi de ceață tremurătoare, fără contururi precise, ca printr-o apă tulburată de o adiere. Ce făcusem oare de mă trădasem atât de ușor? Vorbisem prea mult? Râsesem prea tare? Nu reușeam deloc să-mi amintesc. Îmi aminteam însă perfect că, deși mă străduisem tot timpul să-mi controlez trupul și mintea, să nu-mi ridic privirile înspre el, să nu-l văd, să uit că după atâta vreme ne găseam din nou amândoi în aceeași încăpere, atât de dureros de aproape, fusesem totuși conștientă de prezența lui în fiecare moment, știusem tot timpul unde era, cum se mișca, ce gesturi folosea, reușisem de câteva ori chiar să-i surprind și surâsul, ca și cum numai pe el l-aș fi avut în fața ochilor. Mie atunci mi se păruse că depășisem cu bine momentul, dar pulsul îmi gonise tot timpul atât de tare, încât nu puteam fi cu adevărat sigură de nimic.

– Ietete la madam cum roșește! a râs Elvira. *Allez*[49], dacă-ți zic!

Mi-am pus palmele – deodată reci – pe obraji și, într-adevăr, i-am simțit arzând. Ea a făcut un semn mic din bărbie către ușa compartimentului, m-a luat de mână și m-a tras ceva mai departe.

– Ia mai bine lasă tu aerele astea de mama cuviosaselor și dă-mi niște amănunte picante! Mor să aflu!... Știi și tu cum mă hrănesc eu cu bârfa din alcovul altora!

49 Haide

– Nu vreau să vorbesc despre asta.

– Să-ți fie rușine atunci! a exclamat ea, pe un ton ofensat și înălțându-și sprâncenele. – Ochii îi râdeau în cap. – Ai un amant și mie nu-mi spui chiar nimic? Tocmai mie?!... Eu sunt de părere că nicio femeie n-ar trebui să treacă prin viața asta efemeră fără să se lăfăie măcar o dată în brațele unui baron adevărat!... Parol! Cu cât mai nobile brațele, cu atât mai dulce amorul! Întreabă-le pe Zizi și Lupeasca dacă nu-i așa!...

– Nu suntem amanți, Elvira. Și chiar nu vreau să vorbesc despre asta acum. Serios. Poate altă dată, când o să...

Ea a tras încă un fum din țigară și, rotunjindu-și buzele înroșite puternic, a pufăit un alt rotocol perfect.

– Aaa! Despre altceva e vorba de fapt aici!... A făcut o altă pauză lungă, plină de substrat, și, după ce s-a uitat în jur, s-a aplecat din nou către mine, de data aceea șoptindu-mi la ureche: Chestiunea dintre voi doi s-a terminat prea devreme, *c'est ça le problème!*[50] Și pare-se că nu v-a fost suficient!... Tensiune sexuală nefinalizată, așa îi zice. Termen de manual de medicină de cap. L-am citit pe Freud, pe cuvânt. Individ tare înțelept, păcat că-i ovrei.

– E mult, mult mai complicat de atât, am șoptit după câteva momente de tăcere, uluită de perspicacitatea ei.

– De fapt, *ma chérie*, nimic nu e mai puțin complicat de atât. Totul e teribil de simplu. Primitiv chiar. Că doar nu...

S-a oprit însă înainte să-și ducă gândul la capăt; i-am văzut apoi ochii cum i se măresc – pupilele i s-au dilatat, acoperindu-i aproape complet maronul frumos al irisului – și trăsăturile i se luminează de înțelegere. Cele două fețe ale Elvirei nu-mi erau deloc necunoscute, așa fusese ea întotdeauna, de când o cunoșteam – un amestec neobișnuit de copilăreală și înțelepciune, frivolitate exuberantă și înțelegere matură –, dar în clipa aceea am apreciat-o parcă mai mult ca niciodată.

50 Asta e problema!

– Asta fost demult, Elvirica mea dragă, s-a terminat. Trecutul este trecut. Timpul n-am cum să-l dau înapoi. Te rog, să nu mai vorbim despre asta.

– Cum vrei tu, *ma chère,* a răspuns ea și doar a ridicat din umeri, părând iarăși jucăușă și nepăsătoare. Dar oricum, mare, mare păcat că nu vrei să-mi povestești! O să mă perpelesc de-acuma în toate nopțile... Halal prietenă mai ești și tu!

Mi-a făcut cu ochiul, apoi a căutat o bomboană de mentă în poșetă și i-a dat drumul de sus, de la înălțime, prinzând-o între dinți, așa cum fac copiii, în joacă.

– Mă duc înăuntru, că apoi mă ghicește Jorj... Haide, vii?

– Mai stau puțin.

A dat să deschidă ușa compartimentului.

Dar n-a intrat. S-a oprit cu mâna pe mâner, fără s-o deschidă, și și-a mușcat buza de jos încântată, ca și cum tocmai și-ar fi amintit ceva de importanţă capitală. S-a întors către mine dintr-o singură mișcare bruscă, într-o fâlfâire de mătase albă înflorată, dezvelindu-și mai sus de genunchi coapsele albe și rotunjoare, în ciorapi de mătase *beige* și atrăgând imediat privirile admirative a doi studenți din apropiere, și m-a strigat pe nume, cu voce tare și entuziasmată:

– Lulli!

– Da?

– William Shakespeare!

– Poftim?!

– *Furtuna,* Lulli, chiar nu mai ții minte?... *Mon Dieu!* Cu Tony Bulandra în Prospero, la Național! Prima scenă din actul doi!

– !?

– Trecutul e-un prolog.

Atunci am izbucnit în râs, înveselită de entuziasmul ei contagios.

Mult mai târziu, după război, când ne-am reîntâlnit și am depănat împreună amintiri, i-am luat mâna, am plâns și i-am dat dreptate.

5.

Septembrie 1937, Berlin

– Heinrich a fost întotdeauna o desfătare pentru ochii doamnelor...

Am tresărit și mi-am coborât într-o clipită ochii în ceașca mea de ciocolată, stânjenită că fusesem surprinsă urmărindu-l.

Dar remarca Mariei nu-mi fusese adresată mie; fusese doar o afirmație oarecare, ieșită din context, ce nu avea nicio legătură cu mine.

L-am privit din nou, cu coada ochiului. Drept și elegant, într-un costum *gris*, cu cămașă albă și fără cravată, ci cu o eșarfă *bordeaux* înnodată neglijent în jurul gâtului și înghesuită în deschizătura cămășii, discuta cu cineva, fără să-și întoarcă privirea. De fapt, asta făcea de câteva ore, de când îl urmăream: se conversa îndelung cu oficialitățile, strângea mâinile civililor, saluta țeapăn militarii, zâmbea des și politicos – îl surprinsesem de câteva ori chiar și râzând; și ce râs frumos avea! –, mereu la fel de rezervat, stăpân pe sine și cu gesturi puține și sigure. Totuși, deși arăta destins și degajat, eu aveam senzația că îi recunoșteam în ochi aceeași privire indiferentă pe care o observasem și prima oară când îl întâlnisem, în casa părinților lui. Îmi părea detașat, prezent fizic, dar absent la ceea ce se întâmpla în jurul său, ca și cum s-ar fi izolat mental de toată lumea. Poate era numai impresia mea. Oricum, îmi imaginam că așa trebuiau să fie toți piloții; obișnuiți mai degrabă cu nemărginirea cerului, pe *terra firma* se distanțau reflex. Nu știam de ce, dar nu puteam să-mi iau ochii de la el.

Mai târziu, aveam să înțeleg de ce persoana lui îmi atrăsese atât de magnetic atenția de la bun început; instinctual, ca și cum mi se ascuțiseră deodată toate simțurile, percepusem imediat că nu mai eram doar

eu intrusa, cea care nu-și găsea locul nicăieri, niciodată, mereu singură și pierdută în forfota celorlalți, ci mai apăruse și altcineva, la fel de străin și rătăcit ca și mine.

Ne aflam la Reichssportflughafen Rangsdorf, aeroportul piloților civili, situat undeva cam la patruzeci de kilometri în afara Berlinului, unde învățau să zboare civilii germani și o mulțime de elevi de peste granițe, se țineau tot timpul mitinguri aviatice și unde Heinrich și ceilalți pasionați ai zborului își păstrau avioanele personale în hangare.

„Și acum, momentul pe care îl așteptăm de fapt cu toții", tunase comentatorul într-un *haut-parleur*[51], iar ecoul cuvintelor lui se împrăștiase pe deasupra tribunelor arhipline. „Campionul național la Acrobație Aeriană și dublul medaliat cu aur la Campionatele Europene", – făcuse o pauză și-și schimbase tonul serios de până atunci cu unul poznaș și șăgalnic, în stilul unui prezentator de curse la hipodrom, chitit să distreze publicul – „...deși sunt convins că doamnele de față îl cunosc mai degrabă de la cinematograf, frumușelul cascador de la studiourile UFA. Nu-i așa, scumpe doamne?..." – altă pauză, timp în care de peste tot de prin tribune se auziseră râsete și chicoteli cochete – „... vă va prezenta noul prototip Messerschmitt Me-108C Beinhorn al uzinelor Bayerische Flugzeugwerke, pentru zbor sportiv și turism. După care, ca să nu ne scadă tensiunea prea tare..." – alte râsete animate – „...vă va face și o demonstrație acrobatică pe biplanul Bücker Bü 133..." – urmaseră câteva specificații tehnice. „Așa că luați-vă inima-n dinți și respirați adânc! În aplauzele dumneavoastră..."

Heinrich, în salopeta de piele pentru zbor, cu cască maron cu clapete și ochelari de protecție, apăruse în mijlocul peluzei, lângă micul avion gălbui, cu nelipsita svastică vopsită pe coadă și pe aripi, și salutase publicul cu mâna. Își aruncase timp de câteva momente privirea înspre tribune, chiar în direcția în care mă aflam

51 Megafon

eu. Cel mai probabil nu mă observase, era prea mare aglomerația, dar pulsul tot îmi accelerase. Îmi coborâsem repede ochii, ascunzându-mă mai bine sub borul larg al pălăriei de vară, iar când îi ridicasem din nou, Heinrich dispăruse în carlingă.

Avionul alunecase pe peluză, cu motorul huruind, și prinsese repede viteză. După câteva sute de metri, începuse să se înalțe ușor, trecând razant pe deasupra câmpiei, iar apoi din ce în ce mai sus pe cerul albastru. Toate privirile se ridicaseră înspre el. Se rotise în aer de câteva ori, lăsând în spatele lui o trâmbă perfectă de fum albicios, și coborâse puternic în picaj, atât de repede și de brusc, încât, pentru un moment absolut terifiant, crezusem cu adevărat că urma să se striveasc ă de pământ – după tresărirea Mariei și țipetele de prin tribune, nu fusesem singura –, se ridicase totuși imediat și luase iarăși înălțime. Se răsucise în aer și se învârtise, la doar câțiva metri de pământ, stârnind din nou peste tot în jurul meu țipete îngrozite și încântate în același timp.

Era greu să nu remarci cât de talentat era. În aer devenea o forță a naturii. Parcă schimba consistența văzduhului. Îmi era clar că găsea în zbor ceva inaccesibil pentru ceilalți. M-am surprins întrebându-mă cum vedea oare lumea de acolo de sus, din spațiul îngust al carlingii. Cu siguranță nu la fel de sufocantă cum aveam eu impresia că o găsea jos. Mă uitam după avionul lui, simțeam ceva fierbinte pâlpâind în mine și nu puteam să-mi dau seama dacă avea legătură cu reprezentația sau cu el. Prezența lui în apropiere mă lăsa cu răsuflarea tăiată, atâta lucru știam.

Abia după ce aterizase reușisem să respir cu adevărat.

După reprezentație, începuse dineul oficial de la AeroClub Haus, o clădire cu două etaje, din bârne de lemn, ce privea spre lacul Rangsdorf și aducea cu hanurile germane din cărțile poștale, la care participau tot felul de oficialități, delegați ai uzinelor, militari, investitori, zi-

arişti şi câţiva demnitari ai statului. Dar era mai degrabă un dejun relaxat de după-amiază târzie, într-un salon luminos, după tipicul bavarez, cu mese grele şi lungi şi banchete din lemn lăcuit, plin de flori colorate şi plante ornamentale, unde, în afara evenimentelor oficiale, elevii şcolii poposeau între două zboruri să mănânce *Weißwurst mit Sauerkraut*[52], să bea bere nefiltrată din stacane uriaşe cu capac, din porţelan alb pictat, şi să discute aprins despre incursiunile aviaţiei germane de război în Spania, unul dintre subiectele cele mai discutate în perioada aceea în toată Europa.

– Gerhardt spune tot timpul că Heinz este un pilot înnăscut, mi-a zis chiar atunci Hedwig, ca şi cum ghicise la ce mă gândeam. Până şi *Herr* Göring îl apreciază, deşi...

Dar nu şi-a dus fraza până la capăt. Doar mi-a zâmbit frumos, cu gurița ei mică şi rozalie – nu părea să folosească niciodată *rouge,* cum de altfel nici nu-şi colora unghiile şi nu se îmbrăca cu dichis –, după care s-a întors la gândurile ei. Blondă ca toate nemţoaicele, cu părul numai inele, ochii căprui, obrajii rotunzi şi trandafirii şi silueta nordică clasică, cu oase mari, piept rotund şi şolduri ample şi cărnoase, etalându-şi silueta rotunjoară şi sarcina avansată cu mândrie, nu ca noi, româncele, care, etern frământate de mirajul franţuzoaicelor din *L'Officiel* şi *Marie Claire* şi a marilor case de modă pariziene, încercam să fim cât se poate de subţiri, suple şi alungite, şi ne visam cu toatele numai trestii, liane şi nuieluşe, care de care mai trasă prin inel şi cu mijlocelul mai de viespe.

Apoi, după alte câteva momente de tăcere, cât am reflectat din nou la cât de tare se schimbase spiritul Berlinului în doar câţiva ani, mi-am întors din nou ochii către Hedwig şi Marie şi ne-am reluat conversaţia de unde o lăsasem înainte:

– *Als ich das letzte Mal in Paris war, die kleine Krempen waren in Mode, aber jetzt sah ich...*[53]

52 Cârnaţi albi cu varză murată

53 Când am fost în Paris ultima oară erau borurile înguste la modă, dar acum am văzut...

Când s-a terminat subiectul pălăriilor, mi s-a povestit despre *madame* Bertrand, cuturiera franţuzoaică care se măritase cu un oarecare văr al Anneliesei von Ribbentrop şi se mutase la Berlin, unde reuşise să dea peste cap tot cuconetul subţire al partidului, de avea sărmana agenda ocupată cu multe luni în avans, iar apoi, despre noua coafură foarte îndrăzneaţă, ridicată în sus, eliberând fruntea şi descoperind urechile, lansată chiar de Christina Soderbaum, cea mai iubită actriţă a Germaniei, parcă tocmai în ciuda lui Hitler, care, în nemărginita lui înţelepciune, nu vedea cu ochi buni toată găteala aceea fandosită şi nici cosmetizarea frumuseţii naturale a femeii germane de rasă pură.

Se înserase şi un soare roşu cobora lent peste pădurea care mărginea lacul. Nu mi-am mai ridicat privirea deloc să mă uit direct la Heinrich, deşi nu-l scăpam nicio clipă din vederea mea periferică. Aşa că am observat imediat şi când nu a mai fost singur; o frumuseţe foarte blondă şi subţire apăruse la dreapta lui. El i-a luat mâinile şi i-a zâmbit, iar ea, dezinvoltă şi veselă, s-a ridicat pe vârfuri şi l-a sărutat pe ambii obraji, părând să povestească încontinuu. Cu siguranţă părea alt tip de femeie decât Hedwig, modernă, dinamică şi puternică. *Das Deutsche Mädel*[54] în persoană. Vâzându-i atunci împreună cât de mult semănau, amândoi eleganţi şi în acelaşi timp sportivi, ea, agăţată de braţul lui, el, cu mâna aşezată pe curbura mijlocului ei, am crezut în mod firesc că era iubita lui.

Nu m-am putut abţine şi, având în vedere că Marie se ridicase pentru câteva clipe de la masă, ca să salute pe cineva, a trebuit să o întreb pe Hedwig:

– Domnişoara aceea e iubita lui Heinrich?

Ea a ridicat ochii, distrată, şi s-a uitat către ei, expresia feţei i-a trecut de la plictiseală la uimire, iar apoi mi-a şoptit, vizibil consternată de neştiinţa mea:

54 Revistă de propagandă nazistă destinată fetelor, în special membrilor Ligii Fetelor Germane. În text, face referire la modelele feminine de pe copertă.

– Nu! Cum să... nu, nu! Este Hanna Reitsch!

Și, probabil pentru că n-am fost nici măcar în stare să mă prefac că aș ști despre cine era vorba, a adăugat:

– E cea mai faimoasă femeie-pilot din Germania! Cum să nu fi auzit de dânsa?! Răsfățata Führerului... E absolut minunată! Toată lumea o adoră!...

Am mai așteptat câteva clipe și, tocmai când eram cât pe ce să cred că, oricât de straniu ar fi sunat, nemțoaicele chiar nu aveau obiceiul să-și bârfească aproapele, Hedwig s-a aplecat puțin către mine și mi-a șoptit:

– Iubita lui Heinrich locuiește în München, *Liebchen*[55]. Gerhardt mi-a povestit că au fost cu toții prieteni, încă de când erau copii și-și petreceau vacanțele de vară la reședința lor de acolo. Îți dai seama, ea acolo, el aici... – A ridicat critic din sprâncene, lăsându-mă pe mine să trag concluziile inerente. Așa deci, la întâlnirile nemțoaicelor de la NS-Frauenschaft[56] se mai discuta și altceva decât despre tiparele de cusut. – Un aranjament convenabil pentru dânsul, după cum îți imaginezi, a continuat ea, mai ales că am auzit că de fapt ar avea mai multe... – a făcut o pauză, s-a aplecat și mai tare spre urechea mea și mi-a șoptit moale, dar apăsat – ...amante.

A mai tăcut puțin, permițându-mi să bag bine la cap ceea ce tocmai auzisem, după care, cu o figură inocentă, a revenit la tonul vocii de dinainte:

– Crede-mă, *Liebchen,* nici n-ai idee cine este iubita lui Heinrich!... A făcut o mică pauză teatrală, pentru a crește în importanță valoarea informației pe care urma să mi-o ofere, și m-a privit cu atenție pe sub genele ei blonde, cu ochii strălucitori de anticipație, să nu care cumva să rateze impresia extraordinară pe care aveau să mi-o imprime cuvintele ei pe figură: Nepoata lui Kirchmeyer.

55 Dragă

56 Liga Femeilor Național-Socialiste, aripa femeilor a Partidului nazist

Eu am privit-o pe ea placid – habar n-aveam despre cine vorbea –, iar ea pe mine teribil de uimită, întrebându-se probabil cu milă din ce groapă adâncă și întunecată mă săltasem și eu, așa ignorantă cum eram. Începeam deja să mă simt prost că o plictiseam atât de tare cu neștiința mea.

– Kirchmeyer aparține de anturajul foarte restrâns al lui Heydrich, mi-a șoptit ea apoi, scurt, ca și cum acea precizare ar fi fost de ajuns ca să mă dumirească pe deplin.

Bineînțeles că pe atunci nici Heydrich nu știam cine era, dar n-am mai întrebat. Doar am clătinat din cap, ca și cum chiar aș fi înțeles cât de însemnat era respectivul Kirchmeyer, și am decis că societatea doamnelor berlineze era mai puțin interesantă chiar și decât a celor bucureștene.

Însă, chiar atunci, Hedwig s-a aplecat încă o dată către mine și, în sfârșit, mi-a șoptit ceva ce mi-a atras atenția:

– Am înțeles de la Gerhardt că Marie nu ar fi totuși prea încântată... – A făcut un semn teatral din mână. – Nu știu exact de ce, dar bănuiesc eu ceva. Doar ai văzut și tu cu ochii tăi cum e ea... Cel mai probabil își dorește pentru dânsul vreo *Erbprinzessin*[57] din casa de Hohenzollern.

Din păcate, nu am apucat să mai ascult și continuarea, pentru că, exact în momentul acela, a apărut Marie. Hedwig și-a coborât imediat privirea, roșie la față de rușine că era cât pe ce să fie surprinsă pomenind pe cineva care nu era de față. Mi-am înăbușit un zâmbet. Hedwig ar fi avut urgent nevoie de o tură de onoare prin saloanele de ceai ale capitalei României, unde ponegrirea mamei soacre era sport național, cu tradiție strămoșească.

Mi-am ridicat din nou privirea și am aruncat o ocheadă către Heinrich. Domnișoara pilot dispăruse de lângă el și, pentru prima oară în după-amiaza ace-

57 Prințesă moștenitoare

ea, era singur. Iar de data aceea se uita înspre mine. Privirile ni s-au întâlnit printre frunzele lucioase ale ficusului în ghiveci de lângă masa noastră. Mi-a zâmbit. I-am surâs la rândul meu. Apoi, încă o dată, ne-am privit unul pe altul de-a lungul sălii, printre plante și trupurile celorlalți. În răstimpul acela, în minte mi-a apărut iubita aceea necunoscută a lui; doar o siluetă ștearsă, fără contururi. Poate nu chiar vreo prințesă moștenitoare, dar cu siguranță trebuia să fie la fel de fină, complicată, inteligentă și cultivată ca el. Altfel n-ar fi fost posibil.

– *Oh, mein Gott!* a exclamat deodată Hedwig, cu ochii măriți de emoție și făcându-mă să tresar din gânduri. A sosit Göring!

Mi-am întors privirea de la Heinrich și m-am uitat la ea, mai mult intrigată de atâta entuziasm neașteptat, decât cu adevărat curioasă. Ochii mei s-au întâlnit însă chiar atunci cu ai Mariei. Se uita la mine cu atenție; apoi privirea ei a trecut repede de la mine la Heinrich și înapoi, fixându-mă din nou. Sau poate doar mi s-a părut, pentru că, în numai câteva momente, ochii îi erau ațintiți către intrarea din față, direcție în care se uita deodată toată lumea.

Marele Göring – la propriu și la figurat –, flancat de doi aviatori în uniformă *bleu gris,* își făcea o intrare la fel de grandioasă ca el însuși, pășind apăsat, țanțoș ca un curcan. Toți cei prezenți s-au ridicat brusc de pe scaune în același timp și l-au salutat cu brațul drept ridicat, ca hipnotizați. Imediat apoi, a fost înconjurat de ziariști și fotografi.

M-am întrebat amuzată de unde atâta adorație în ochii lui Hedwig. Göring nu se prezenta ca o desfătare pentru ochii doamnelor. Dimpotrivă. Era masiv, cu un pântec enorm, aproape revărsându-se cu totul pe deasupra centurii care îi ținea pantalonii bufanți de uniformă, cu obraji rozalii și buhăiți și, chiar dacă avea ochi albaștri frumoși și aprinși, îi erau îngropați în grăsime. Era îmbrăcat într-o uniformă albă de pro-

tocol, la fel de mare ca o foaie de cort – cei doi aghiotanți ar fi încăput amândoi lejer în ea, fără să o întindă prea tare pe la cusături – și avea atâtea decorații și galoane pe piept, încât ai fi putut crede că în trecutul dumnealui câștigase de unul singur toate războaiele contra lui Napoleon. Pe o mână îi strălucea un safir așa de mare, încât se observa până la mine, tocmai în cealaltă parte a sălii. În plus, la un moment dat s-a întors către unul dintre aghiotanți – un pilot de vreo douăzeci de ani și cu aspectul general al unui zeu gotic –, i-a zâmbit, i-a îndreptat epoleții, păstrându-și câteva secunde mâinile pe umerii lui, și i-a șoptit ceva la ureche. În pofida înfățișării importante și atitudinii pe măsură, Göring părea prea puțin milităros, ci mai degrabă jovial și prietenos, vorbea cu toată lumea și surâdea tot timpul.

După ce le-a cuvântat îndelung ziariștilor, gesticulând aprins, și s-a lăsat fotografiat în diverse poziții avantajoase, bombându-și pieptul acoperit de fireturi, a strâns mâinile tuturor reprezentaților oficiali ai uzinelor. Apoi, l-a salutat pe Heinrich, parcă și mai cordial decât până atunci și întârziind ceva mai mult în fața lui. Silueta lui zveltă a dispărut din raza mea vizuală, ascunsă cu totul în spatele trupului colosal al feldmareșalului. I-am văzut discutând timp de câteva minute; după aceea Göring i-a zâmbit larg, Heinrich a înclinat ușor din cap, l-a salutat cu brațul sus și i-a urmărit din priviri, fără nicio expresie pe chip, spatele de mamut, în timp ce ieșea din clădire, însoțit de cei doi aghiotanți și *Heil Hitler!*-urile și saluturile solemne ale tuturor.

După câteva momente, l-am văzut pe Heinrich venind înspre noi.

S-a așezat pe vine în fața scaunelor ocupate de mine și Marie, cu pieptul la nivelul genunchilor mei. Și-a apropiat capul mai tare de noi, ca să nu-l audă Hedwig – care doar îl salutase rece, aruncându-i o privire scurtă peste marginea cești ei de ciocolată – și a șoptit:

– Într-o încăpere plină de doamne care de care mai plăcute, nu știu cum se face, dar tot romîncele sunt de departe cele mai frumoase!

Am surâs, înveselită, iar Marie l-a mustrat în glumă cu degetul. I-a pus mâna înmănușată pe obraz și i l-a mângâiat ușor. El și-a frecat timp de o clipă obrazul de palma ei, cu ochii închiși pe jumătate, ca un pisoi fericit, după care i-a luat mâna și i-a sărutat-o. Timp de o clipă de-a dreptul nebunească, m-am întrebat care ar fi oare senzația pielii lui pe pielea mea, dacă i-aș atinge și eu cumva obrazul cu vârfurile degetelor. Gândul acela venit de nicăieri m-a surprins peste măsură și, tot la fel de nebunesc înspăimântată că el ar fi putut să mi-l audă, mi-am întors privirea și mi-am concentrat-o pe fereastră.

– Ce mare *charmeur* ești tu, Heinz! i-a spus Marie, cu un surâs mic. A căzut pe gânduri timp de câteva momente, după care l-a întrebat direct, dar atât de încet, încât abia am auzit, deși mă aflam chiar lângă ea: Ce-a vrut Göring de la tine?

– Aceeași poveste, a răspuns el, ridicând din umeri și făcând un gest evaziv din mână. Un gest care din punctul meu de vedere ar fi putut să însemne orice, de la faptul că feldmareșalul remarcase doar cât de potrivit era cerul acela senin de toamnă pentru zborul de agrement și până la cazul extrem în care îl invitase să conducă el însuși Legiunea Condor[58] și să mai arunce niște bombe asupra Guernicăi.

– Lulli.

Vocea lui mi-a risipit într-o clipă gândul acela atât de straniu.

Nu mi-a rostit decât numele, deși eu am rămas multă vreme cu impresia că mai dorise să-mi spună și altceva, dar se răzgândise. Cu el stând pe vine în

58 Divizie Luftwaffe, detașată de Hermann Göring pentru sarcini speciale alături de forțele naționaliste ale generalului Franco în timpul Războiului Civil Spaniol și aflată sub comandă germană pe toată durata detașării

fața mea, ochii noștri erau pentru prima oară la același nivel.

– Heinrich.

Dar, spre deosebire de acele câteva minute de mai înainte, când mă privise atât de intens, încât uitasem că se mai afla și altcineva acolo în afara noastră, în clipa aceea s-a uitat la mine scurt și politicos, fără să insiste în vreun fel cu privirea asupra mea, așa cum se cuvenea situației în care ne găseam. M-a salutat cu o ușoară înclinare a capului și mi-a surâs. După aceea, s-a ridicat, și-a îndreptat ținuta, i-a șoptit ceva Mariei la ureche, a salutat-o pe Hedwig – care de data aceea nici nu s-a mai obosit să-i răspundă la salut – și s-a îndreptat din nou către estrada oficială.

Pentru câteva momente, i-am urmărit contururile trupului, mișcările și pașii, fără însă să mă pot concentra cu adevărat asupra lor. Mă simțeam dezorientată, ca și cum tocmai gustasem dintr-o băutură tare, ce îmi încălzise adâncul pântecelui și îmi împrăștiase toate gândurile.

Apoi, pentru aproape tot restul serii, m-am prefăcut că am uitat complet de el.

*

– Pot să-ți țin companie?

Când a tras ușa după el, lumina dinăuntru, gălbuie și difuză, s-a restrâns din nou într-un fascicol îngust pe podeaua din scânduri a balconului. S-a postat la vreo doi pași distanță de mine, și-a așezat paharul de coniac pe balustrada din lemn, printre ghivecele cu mușcate tiroleze curgătoare sângerii, și apoi s-a sprijinit cu antebrațele de ea, relaxându-și postura. Și-a rotit gâtul de câteva ori, ca și cum ar fi încercat să-și dezmorțească niște mușchi încordați, și a rămas cu ochii pe linia orizontului, fără niciun cuvânt. Soarele apusese de vreo jumătate de oră, ștergându-și ultimele urme trandafirii de pe întinderea lacului, iar pe cerul de cerneală se aprindeau deja primele stele.

– Să știi că nu este deloc elegant să te ascunzi de admiratori, am zis după un timp.

– Eu ca eu, dar tu de cine te ascunzi?

Nu i-am răspuns. Mi-a surâs moale. L-am privit cu coada ochiului, încercând să îi disting trăsăturile în penumbră. Arăta în continuare impecabil, cărarea din păr îi era perfect dreaptă și costumul fără nicio cută, totuși...

– Pari obosit.

– Puțin. Prea multă lume mă face întotdeauna să-mi pierd concentrarea.

– Te cred pe cuvânt. Atâta adulație într-o singură zi... Trebuie să fie epuizant.

– Nici n-ai idee.

– Nu îți face nicio plăcere să te afli aici, nu-i așa? l-am întrebat din senin, după câteva clipe de tăcere.

– Aici, cu tine? Dimpotrivă. Îl subliniez chiar pe *dimpotrivă*.

– Aici, în general.

Și-a întors privirea către mine, s-a uitat timp de câteva secunde drept în ochii mei, îndeaproape, prin penumbra insuficientă, lăsându-mi impresia că șovăia dacă să-mi recunoască sau nu. Însă apoi, hotărându-se, a mai luat o gură din coniac, și-a îndreptat din nou ochii către întinderea apei și a spus:

– Nu, nu-mi face nicio plăcere. Dar e foarte, foarte grav dacă este chiar atât de evident.

Am ezitat și eu timp de câteva momente înainte să răspund:

– Sau poate numai pentru mine este. Nu-mi dau seama.

– Sunt surprins că ai venit. Nu credeam că o să apucăm să mai vorbim.

– Eram curioasă.

– Și?... Ți-a fost satisfăcută curiozitatea?

– Mi-a plăcut. Cred. În special partea aia cu... ăăă... – am făcut câteva semne cu degetele prin aer, străduindu-mă să-mi amintesc cuvintele prezentatorului –

...așa... cu *looping-urile* și *ranversările*. Nu am fost la fel de impresionată ca *Herr* Göring de mai devreme, dar...

– Bineînțeles, m-a întrerupt el. Nici n-aș fi avut vreodată pretenția.

– ...dar a fost totuși interesant. Friedrich nu te lăuda degeaba, chiar ești talentat. Felicitări.

A surâs și mi-a mulțumit din cap.

– Ce face soțul tău?

– E în Augsburg pentru vreo două-trei zile. Cu niște întâlniri de afaceri. Adică face ce știe el mai bine... Bani.

A surâs din nou.

– Și tu ce-ai făcut frumos zilele astea?

– Păi, să vedem... În primul rând, am făcut ce știu eu mai bine: am cheltuit o mică avere pe discuri, pe Kufursterdamm. Apoi, m-am plimbat prin oraș, m-am fotografiat sub Poarta Brandenburg și lângă o fântână ciudată, cu niște personaje cvasicomice din folclor, după care am avut incredibila șansă să mă găsesc prin Königsplatz tocmai când treceau *Herr* Hitler și *Herr* Goebbels pe la Reichstag... E drept că mă aflam cam departe și era plin bulevardul de oameni în extaz, dar tot am ce povesti cucoanelor pe la ceaiuri când mă întorc în țară.

– Ai fost așa de mișcată? m-a întrebat el, cu o voce plină de înțelegere.

– Îți imaginezi... Mi se pare chiar că Goebbels aduce puțin cu actorul principal din filmul acela mai vechi al lui Murnau, *Nosferatu*.

– Întotdeauna spui tot ce-ți trece prin minte? m-a întrebat el serios, după câteva momente de tăcere.

– Uneori chiar mă străduiesc să mă abțin.

– Atunci poate că ar trebui să te străduiești mai tare.

– Nu ești prea glumeț, așa-i?

– Ba da. În sinea mea râd mai tot timpul în hohote.

Am mai stat așa câteva momente, mutându-mi din nou privirea de la el către întinderea nemișcată a lacului – se întunecase însă de tot și nu se mai vedea

nimic în depărtare, în afara celor câteva stele –, apoi m-am întors și m-am sprijinit cu spatele de balustradă, cu fața la clădire. Auzeam foșnetul ușor al copacilor, mișcați de o adiere, iar umbrele oamenilor dinăuntru se mișcau negre și tremurânde pe podea.

Mi-a oferit o țigară din tabachera lui.

– Și iubita ta ce face? am întrebat.

El și-a ridicat privirea și s-a uitat curios la mine.

– Cea din München, dacă te întrebi care anume, m-am grăbit să adaug, înăbușindu-mi cu greu un zâmbet.

M-a mai privit câteva clipe în tăcere, după care, complet neașteptat, a izbucnit în râs. Iar de data aceea, chiar a fost un râs adevărat; și-a dat puțin capul pe spate și și-a schimbat și poziția, îndreptându-se din umeri.

– Ce este așa de nostim? am făcut eu, inocentă. Încercam numai să fiu politicoasă.

– Știu, știu, îmi cer iertare, mi-a răspuns el, tușind diplomatic în pumn, probabil ca să-și stăvilească vreun alt hohot de râs. Numai că mă amuză teribil faptul că, atunci când mai multe doamne gingașe se întâlnesc în societate, soarta Europei nu mai interesează pe nimeni și dormitoarele bărbaților devin imediat subiectul principal de conversație. Voi, femeile, sunteți o specie aparte.

Am râs și eu, înveselită de râsul lui.

– Nu este cazul să te flatezi singur. Dormitorul tău nu interesează chiar pe toată lumea.

– Ai fi surprinsă.

– Mă îndoiesc. Am ajuns la concluzia că nemții sunt oricum, numai surprinzători sau spontani nu.

– Ei bine, eu sunt un cetățean al lumii.

– Tu și Socrate, am râs eu.

– Exact.

După câteva clipe, și-a ridicat paharul, a rotit ușor lichidul arămiu dinăuntru, după care l-a atins ușor de al meu, așezat pe balustradă, și a sorbit grav din el.

– Și, ca să-ți răspund la întrebare, Martha, *logodnica* mea – a accentuat ușor cuvântul – face ce știe ea mai bine... Se pregătește să fie și o soție bună.

– Felicitări.

– Mulțumesc. În mod ciudat, ești chiar prima care află vestea.

– Sunt onorată, serios, am spus zâmbind. Promit să nu spun mai departe. Cu atât mai mult cu cât biata Marie o să fie distrusă că n-a aflat ea prima. Mi se pare că pentru ea răsare soarele odată cu tine.

– Și viceversa. Oricum, puțin probabil să se mire în vreun fel de veste. De fapt, nu cred că va fi o surpriză pentru absolut nimeni. E unul dintre lucrurile acelea pe care le știe toată lumea dintotdeauna.

– Am auzit.

Și-a dat teatral ochii peste cap și a mormăit un *naturlich* abia auzit.

– Și atunci de ce Marie nu...

M-am auzit însă vorbind și am tăcut imediat, stingherită. Dar era prea târziu, păsărica îmi scăpase.

– Știi că acum e prima oară în existența mea când aflu ce vorbesc de fapt femeile între ele când se întâlnesc? m-a întrebat el, zâmbind în fața stânjenelii mele. Mai zi-mi, te rog. E pasionant.

– Îmi pare rău. Câteodată mi se întâmplă să nu filtrez suficient ceea ce urmează să spun.

– Am observat. Ești o femeie teribil de neobișnuită, Lulli.

– Mi s-a mai spus, da. Niciodată într-un sens pozitiv, din păcate.

– Niciodată, până acum.

6.

– Chiar crezi că o să-și joace până la urmă și ceasul? am întrebat-o în șoaptă pe Elvira, ascunzându-mi

jumătatea de surâs în cupa de cristal. Șampania mă ameţise şi gălăgia din jur mă binedispunea.

– *Mais certainement!*[59] mi-a şoptit ea înapoi, fără să-şi ridice ochii de pe masa de ruletă. Asta-i chestiune veche la dumnealor în neam. Se găseşte câte-un jucător dintr-ăsta pătimaş în fiecare generaţie!... *Voilà,* Patek Philippe[60], cu capace din aur...

Apoi a chicotit, ceva mai tare decât s-ar fi cuvenit – şi ea se ameţise binişor –, atrăgându-şi o ocheadă mustrătoare de la crupierul grav, în uniformă elegantă, care mânuia grămăjoarele de jetoane colorate, valorând averi, aşa de degajat şi firesc, de parcă n-ar fi fost decât nişte monezi de-un pol. Elvira doar a surâs moale, a scuză, şi şi-a scuturat cochet buclele blonde. Rochia aurie de seară, cu mâneci lungi şi decolteu adânc, i-a scânteiat în lumina candelabrelor, învăluindu-i silueta de clepsidră ca într-o aură.

– *Les jeux sont faits, mesdames et messieurs, rien ne va plus!*[61] a zis chiar atunci crupierul, iar eu am dat să mă-ntorc la masa noastră.

– Unde pleci? m-a întrebat Elvira. Gata, nu mai jucăm?

– Eu iau o pauză. Am pierdut suficient pentru seara asta.

– Nicio grijă, *chère,* nu sărăceşte Barbu cu una, cu două! – A râs uşor şi m-a sărutat zgomotos pe obraz. – Hai, mai stai, o să ratezi tocmai finalul!... Uită-te şi tu, a început deja să-şi caute prin buzunare... Sigur îl pune pe masă tura viitoare, dacă nu-i iese acum cu negrul!... Şi poftim că se prelungeşte distracţia! s-a entuziasmat ea la urechea mea, după ce bila s-a oprit – cu suficiente emoţii – pe roşu. Numai să vezi ce vâlvă mâine prin gazete!

– Cu atât mai bine, am spus. O să citesc finalul în gazete.

---

59 Cu siguranţă

60 Producător elveţian de ceasuri de lux

61 Jocurile sunt făcute, doamnelor şi domnilor, nu mai merge nimic.

Însă, între timp, la masa noastră apăruseră Barbu și Nenițescu, prinși până atunci într-o *salle privée*[62] cu un poker și evident, cu pusul țării – și al Bursei – la cale, precum le era obiceiul; soțul meu, ca întotdeauna, serios și atent la tot ce se întâmpla în jurul său, fără să fi pus vreo picătură de alcool în gură, impecabil în smokingul său negru – și probabil și foarte atrăgător, pentru oricare altă femeie în afară de mine –, iar Nenițescu, asudat, foarte roșu la față și vizibil turmentat, cu trupul lui mare și pântecos adunat cu greu într-un frac prea strâmt, cu papion alb și batistă de mătase în buzunarul de la piept.

– Ah, cea mai tulburătoare frumusețe a Europei răsăritene! a exclamat el în gura mare de cum am ajuns, făcând înspre mine un gest larg și afectat, ca de actor. A trebuit să fac un oarecșce efort de voință ca să-mi păstrez expresia impasibilă și doar să îi surâd elegant, nu să izbucnesc în râs. S-a aplecat repede să-mi sărute mâna. Și-a apăsat însă prea tare buzele de dosul palmei mele – i-am simțit gura pe piele ca pe o moluscă mișcătoare, umedă și cleioasă – și mi-a aruncat un zâmbet mare, fără însă să mă privească în ochi, ci doar într-un punct undeva mai jos, la nivelul corsajului, așa cum mă privea dumnealui de obicei, fără să-i pese dacă soțul meu se afla sau nu prin preajmă. Și nici atunci, ca de obicei, Barbu n-a părut să aibă vreo reacție; doar mi-a zâmbit rece, din colțul buzelor, m-a studiat timp de câteva clipe, să vadă dacă mă prezentam adecvat circumstanțelor, iar apoi și-a reluat trabucul fumegând și discuția cu Nenițescu, fără să-mi mai acorde atenție.

M-am așezat în fotoliul opus lor. Mă dureau picioarele și eram obosită. Concertul lui Enescu de binefacere se terminase demult și de atunci numai pe lângă mesele de joc stătusem. Timp de câteva momente, am tras cu urechea la conversația lor: fabrici de armament, termene de livrare, societăți comerciale, fluctu-

62 Încăpere privată

ațiile prețului petrolului brut, *Reichsmarks*, active bancare, acțiuni et caetera. Nu, mulțumesc. Mi-am aruncat ochii pe fereastră, încercând să ghicesc cât era ceasul. Cerul era în continuare negru și înstelat, iar dimineața părea încă departe.

Un ospătar, cu jachetă și mănuși albe, s-a materializat chiar atunci lângă mine.

– *Madame, s'il vous plaît!*[63] mi-a spus și a făcut o plecăciune în unghi perfect de nouăzeci de grade, cu o mână îndoită la spate și cealaltă ținând în echilibru pe palmă tava de argint, plină de cupe înspumate de șampanie.

Am luat zâmbind o cupă, de parcă n-aș fi fost deja suficient de amețită, am refuzat pișcotul și i-am mulțumit. Totuși, ospătarul nu s-a mișcat de lângă mine. Atunci mi-am dat și eu în sfârșit seama – din cale-afară de surprinsă – că pe tavă, chiar sub pișcotul destinat mie, se mai afla și un bilețel. Abia când l-am luat, înlocuindu-l discret cu o bancnotă, ospătarul s-a îndreptat din șale, mi-a mulțumit cu o scurtă plecăciune și a dispărut, sprinten și agil ca un pui de pisică.

Un bilețel alb, împăturit de mai multe ori; de fapt, o foiță albă pentru rulat țigarete.

Am surâs în timp ce-l desfăceam. Elvira, ca întotdeauna, nu mai avusese răbdare și-mi transmisese finalul direct de la locul faptei, probabil împreună cu alte câteva adăugiri picante delicioase.

Draußen. Bitte schön.[64]

H.

Și dacă ar fi fost iscălit de însuși Regele Mihai și însemnat cu sigiliul Coroanei, tot n-aș fi putut fi mai uluită.

Cu un gest reflex, am ascuns repede foița de tutun în pumn și mi-am ridicat privirea, ca să mă uit la Barbu;

63 Doamnă, vă rog!

64 Afară. Te rog frumos.

era în continuare prins în conversaţie, mâzgălea cu un stilou nişte cifre direct pe un şervet apretat de masă şi îi explica pătimaş lui Neniţescu ceva. Am privit discret în jur, sperând că era totuşi o glumă proastă şi Elvira avea să ţâşnească de pe undeva, râzând în hohote. Dar Elvira nu se vedea pe nicăieri şi nimic nu se schimbase în jurul meu. Totul era la fel cum fusese în urmă cu câteva secunde. Doar mie un bileţel îmi ardea palma. Doar mie îmi accelerase bătăile inimii. Heinrich aici? Ce dorea oare de la mine? Nu îl mai întâlnisem de atâta vreme, din noaptea aceea îngrozitoare de la Athénée, şi, chiar dacă aflasem numai cu câteva ore înainte că el era la Ploieşti, tot nu înţelegeam. Avusesem impresia că, după ce se întâmplase atunci, ajunseserăm amândoi la concluzia că nu era deloc indicat să ne mai vedem vreodată faţă în faţă.

M-am uitat din nou pe fereastră, dar n-am reuşit să disting nimic în întunericul de afară, doar reflexiile în sticla geamului ale celor ce încă dansau înăuntru şi cerul de culoarea indigoului, adânc, plin de stele pâlpâind slab şi o lună plină, albă şi strălucitoare. Am stat în cumpănă câteva momente. Nu, nu puteam să ies afară şi să mă întâlnesc în văzul lumii cu un alt bărbat, ofiţer german şi, pe deasupra, fost amant.

Dar, în pofida deciziei aceleia de bun-simţ, m-am ridicat. Mi-am luat cu mine etola din nurcă şi cupa de şampanie, pentru a lăsa impresia că ieşeam doar ca să iau nişte aer, şi i-am surâs cât am putut eu mai firesc lui Barbu. Ca întotdeauna, el doar a clătinat din cap în direcţia mea, fără nimic altceva.

Afară era răcoare, iar aerul nopţii de munte îmi înfiora braţele goale. O mulţime de smokinguri şi fracuri negre, mătăsuri şi blănuri scumpe se plimbau înainte şi înapoi pe aleea din faţa cazinoului, mărginită de o peluză de gazon englezesc şi tufişuri de trandafiri japonezi.

– Lulli.

Glasul lui a răsunat în spatele meu, foarte aproape. Am tresărit, încordată, și m-am întors dintr-o singură mișcare.

– Ce cauți aici? am șoptit, privind în jur. Nu pot să fiu văzută în compania ta.

El a aruncat o privire scurtă către clădirea albă a cazinoului, cu ferestrele înalte strălucind de lumină, apoi și-a coborât privirea, parcă măsurând din ochi distanța dintre noi – vreo doi pași, distanță cât se putea de decentă – și a spus încet:

– Te asigur că nu sunt un pericol pentru reputația ta.

– Te asigur că asta nu contează.

– Ai dori atunci să facem câțiva pași împreună? Trebuie să-ți vorbesc.

Eu doar am încuviințat, fără niciun cuvânt, și am pornit către adâncul parcului, unde lumina felinarelor din jurul cazinoului nu pătrundea.

L-am auzit urmându-mă pe aleea pietruită, la o distanță politicoasă. Ne-am oprit în penumbră, la adăpostul unui pâlc de castani. Eram singuri. Și deodată mi se părea că era atât de liniște în jurul nostru, încât, peste cântecul moale al greierilor și ecoul celor câteva note abia auzite dintr-o melodie veselă de jazz, ce pătrundeau din sala de recepție, îi puteam distinge lui răsuflarea și mie bătăile inimii. Un minut, sau poate mai mult, niciunul n-a spus nimic.

– Ce cauți aici? l-am întrebat eu din nou. N-ai niște bolșevism de stârpit din rădăcină sau altceva la fel de glorios de făcut?

– Iar ești amuzantă. Îmi pare rău dacă te-am deranjat, dar trebuia neapărat să-ți vorbesc.

– Te ascult...

– Am nevoie să-mi acorzi câteva momente, te rog. M-ai luat pe nepregătite. Nu m-am așteptat nicio clipă să ieși.

– De ce să nu fi ieșit? Posed un simț al ridicolului foarte bine dezvoltat.

– Știu. Doar că meritam să mă zbat ceva mai mult ca să te întâlnesc.

– Și, dacă nu aș fi ieșit, ce s-ar fi întâmplat? Ai fi intrat după mine?

– Da. Aveam și smokingul pregătit în mașină.

Am surâs fără să vreau și, după câteva clipe de tăcere, am zis moale:

– Întotdeauna am fost de părere că ai un simț al umorului mult prea englezesc pentru un german.

Expresia nu i s-a schimbat în vreun fel, iar eu am realizat, stupefiată, că de fapt vorbise serios.

– Aștept totuși cu sufletul la gură să aud ce ai de spus, am zis tot eu, după încă o tăcere.

– Voiam să te văd.

– Iată-mă. Altceva?

– Și să-ți cer iertare.

După câteva clipe, când am reușit și eu în sfârșit să-mi revin din surpriză, am întrebat:

– Pentru asta ai venit până aici?!... Nu era mai simplu să-mi fi telefonat sau să-mi fi scris?

– Ceea ce ți-am spus atunci a fost... hm... Din nefericire, am fost băut și de o grosolănie incalificabilă. Sunt conștient că nu este o scuză pentru necuviința mea, dar te rog să mă ierți. Nici nu-ți închipui cât de tare regret. Dacă aș putea să...

Dar nu l-am lăsat să sfârșească:

– Nu este nevoie să-mi ceri iertare. Pe cuvânt. Nu mi-ai greșit cu nimic. Nu sunt supărată. De fapt, am și uitat.

Apoi am tăcut din nou amândoi. La picioarele noastre, umbrele lungi ale copacilor se profilau pe peluza perfect tunsă. Știam că era timpul să-mi iau rămas bun și să mă întorc înăuntru, înainte să mi se observe absența, dar tot ce-mi doream în momentul acela era numai să găsesc un motiv să mai întârzii.

Și, chiar atunci, fără ca eu să fi spus o vorbă, el și-a căutat în buzunarul de la piept al vestonului și mi-a întins tabachera deschisă:

– Îmi permiți să-ți ofer o țigară?

S-a aplecat înspre mine și mi-a aprins-o. Flacăra i-a luminat ușor chipul. Arăta încercănat și foarte tras la față, cu ochii duși în fundul capului, ca după multe nopți nedormite sau ca și cum abia se ridicase după o boală grea. Albastrul-cenușiu al irișilor îi rămăsese însă la fel cum mi-l aminteam, adânc și limpede. Îmi doream să zică ceva, dar nu zicea nimic.

– *Herr Hauptmann,* l-am întrebat eu după o vreme, privind cu interes *Chesterfield*-ul dintre degetele mele, cum se face că țigaretele englezești nu îți afectează nou-descoperitele năzuințe național-socialiste?

El a surâs vag și apoi m-a întrebat, cu țigara aprinsă în colțul buzelor:

– Ăsta ce fel de umor este? Tot englezesc?

– Nu. Românesc. A face haz de necaz. Umorul german cum e?

– Teutonic.

– Sună anost.

– Este.

– Dacă tot vrei să schimbi vorba, mai bine povestește-mi ce face Marie. Și Friedrich?

– Oh! a exclamat el, după câteva secunde, timp în care m-a țintuit cu privirea. Nu știi?

– Ce să știu?

– Friedrich a murit.

– Poftim? am șoptit după câteva momente lungi, abia auzit, și mi-am dus inconștient mâna la buze, ca să nu-mi scape un geamăt de groază.

– Friedrich a murit, a repetat el simplu. Pe front. În primăvară, în Libia. Cum de n-ai aflat? Nu ți-a scris Marie?

Poate că îmi scrisese, cine știe. Dar, în cei aproape patru ani care trecuseră de la vizita mea la Berlin, corespondența mea cu ea se redusese doar la câteva telegrame de complezență, de sărbători și cu ocazia unor evenimente de familie – și nici măcar atinse de linia neagră îngroșată a cenzurii regimului, atât erau de impersonale –, pe care însă, după o vreme, le lăsam

nedesfăcute pe măsuța din *hall*-ul mare de la intrare, le mai deschidea câteodată Barbu – când și dacă își amintea – și despre care se întâmpla să mai aducă vorba câteodată, pe la vreun dejun, când rămâneam fără subiect de conversație.

– Nu, nu mi-a scris, am răspuns însă. Cum să fi murit? am murmurat după alte câteva clipe lungi. Dar era numai un copil! Câți ani avea?!... Douăzeci și unu?

– Douăzeci.

– Douăzeci, am repetat eu. Îmi pare atât de rău, Heinrich. Nici nu știu ce să spun.

– Mulțumesc.

– Și Marie?

– Supraviețuiește. Nu îi este deloc ușor, după cum îți imaginezi, dar rezistă. Iar, după alte câteva clipe de liniște, a adăugat: Scrie-i, Lulli. Lasă copilăriile și scrie-i. O să se bucure. Ceea ce s-a întâmplat între noi a... n-are nicio legătură cu ea.

De fapt, el a vrut să zică altceva – mi-am dat seama după cum i s-au mișcat buzele –, dar a schimbat repede remarca. Eu am încuviințat abia vizibil, fără să zic însă nimic. Nu-mi găseam cuvintele. Și am tăcut iarăși amândoi.

– Din păcate, trebuie să plec, a spus el după un timp, privindu-și ceasul de la mână. La ora opt fix am decolat.

– Desigur, am spus și eu, clătinând din cap. Te duci să... Dar nu am mai continuat, ci doar mi-am ridicat ochii, l-am măsurat de sus până jos, ca apoi să-mi fixez privirea pe svastica de pe vestonul lui și, într-un sfârșit, am zis ce voiam să zic de atâta vreme: Nu înțeleg. Cum de...

Nu mi-am dus însă nici gândul acela până la capăt, ci doar am mai tras un fum din țigară și mi-am întors în același timp privirea. Deși n-a părut surprins de întrebarea mea, el nu mi-a răspuns numaidecât. Iar atunci când a făcut-o, a făcut-o cu voce scăzută, rezervată și prudentă, ca și cum își alegea cu multă grijă cuvintele înainte să le rostească:

– Nu pot să-ți răspund, Lulli. Sincer. Nici măcar eu însumi nu știu cum s-a întâmplat. Contextul politic este foarte, foarte complicat. N-am pretenția să înțelegi. E totul foarte...

– Te rog să nu folosești tonul ăsta superior cu mine! am izbucnit eu pe negândite. Și nici nu-mi vorbi ca și cum aș fi doar o prostuță dintr-aia care nu-și dă seama pe ce lume trăiește! Eu am stat pe jumătate goală în fața Gestapoului în dimineața aia din tren, nu tu... El a încremenit în loc, văzduhul a încremenit și el în jurul nostru, iar eu am tras aer adânc în piept și am repetat, de data aceea mai puțin tăios: Eu am stat în fața Gestapoului în dimineața aia, Heinrich. Eu, nu tu. Dar pentru tine. Ce, credeai că nu mi-am dat seama?!... Mi-am dat seama. Din păcate, nu atunci, pe loc, dar mai târziu da. N-ai urcat în trenul ăla pentru mine. De fapt, ajutai pe nu știu cine să iasă din Germania. Asta făceai... Stai, cum i-a numit atunci individul ăla, Kirchmeyer?!... Așa, citez: „niște evadați foarte periculoși, trădători de patrie". Cine erau? Evrei? Sau doar niște dintr-ăștia ca mine, care nu știu să-și țină gura?... Nu, te rog, nu-mi răspunde. Nu mă interesează. Ce mă interesează pe mine este că ți-ai petrecut noaptea cu mine ca să-l convingi pe Kirchmeyer că nu erai implicat. Te bănuia. Și ar fi trebuit să-mi dau seama încă din seara de dinainte că pe tine te bănuia. Ce idioată am fost, nu-mi vine să cred!... Kirchmeyer, Heinrich! Gestapoul!... Atunci nu știam ce semnifică asta de fapt, dar acum știu foarte bine. Și a doua zi, când...

– Lulli, a șoptit el, nu-i adevărat. Ascultă-mă, te rog. Nu-i adevărat. Și trebuie să vorbești mai încet. Astea sunt lucruri care...

– Iar eu te rog să nu mă-ntrerupi, am spus aprinsă, coborând însă ușor vocea. Și să nu mă mai minți. Amândoi știm că e adevărat. Imediat ce am deschis ușa în dimineața aia, Kirchmeyer a știut că ai dormit în compartimentul meu. Mi-am dat seama după cum m-a privit. Mă și mir că ți-a mai permis apoi să te însori

cu sora lui!... Nu plecasei înainte de control pentru că erai un domn, cum am avut eu naivitatea să cred, ci pentru că aveai o treabă de dus la capăt! Alibiul tău era asigurat, așa că ce mai contam eu?! N-am fost în viața mea așa de umilită!...

– Lulli, te rog...

– Și nu numai atât... Dar ați băgat și spaima în mine! Tu, tatăl tău, Kirchmeyer, Hitler al vostru... Ați băgat cu toții spaima în mine. Cum ai zis în dimineața aia?!... Că mai nou sunteți o nație formată doar din hărțuiți și hărțuitori?! Și da, am reținut și asta ad litteram... După o pauză de câteva secunde și fără să-mi desprind privirea de la el, am încheiat: Așa că înțeleg perfect contextul politic, mulțumesc frumos. Chiar prea bine, din nefericire. L-am trăit în același timp cu tine.

Deși era evident că eu sfârșisem deja ce aveam de spus, el a mai tăcut timp de încă câteva momente, continuând să mă privească cu atenție în ochi, prin penumbră.

– Gata, te-ai răcorit? Acum pot să zic și eu ceva?

– Depinde ce ai de gând să zici.

– În primul rând, că îmi pare rău. Nu m-am gândit nicio clipă că ți-ai putea da seama. Situația a fost una de forță majoră, nu mi-a permis prea mult timp de gândire. A trebuit să acționez din instinct. Îmi pare rău dacă...

– Nu vreau scuze. Te asigur că nu am niciun fel de resentimente în ceea ce te privește.

– Lulli, te rog, ascultă-mă. Nu am vrut să te înspăimânt. Și n-ai fost nicio clipă în primejdie, crede-mă. Nu te-aș fi pus niciodată voit în pericol.

– Știu.

– Atunci?

– De ce m-ai mințit, asta vreau să aflu.

– Nu te-am mințit. Îți dau cuvântul meu de onoare, cum ți l-am dat și atunci. Nu te-am mințit. Pentru tine am urcat atunci în tren. Numai pentru tine. Ce s-a întâmplat după aceea a fost o sumă de coincidențe nefe-

ricite și atât. Iar, după o pauză scurtă, a adăugat: Dar tu știi asta în sinea ta. Știi foarte bine că nu te-am mințit.

– Heinrich...

– Și, în al doilea rând, îți mulțumesc. Dacă nu erai tu, chiar și indirect, poate că acum zăceam în cine știe ce lagăr. Sau eram dat direct dispărut.

– Hm, am mormăit eu, întorcându-mi privirea. Mai bine mori pe front. Înțeleaptă decizie, ce să zic. Exact ce m-așteptam de la tine.

– N-a fost decizia mea. Iar tu, repet, nu poți să spui astfel de lucruri. Știi și tu că nu poți. Nu se poate. Indiferent ce gândești de fapt. Și n-o să mor pe front, mulțumesc pentru grijă.

– Chiar nu te gândești că s-ar putea să mori?

– Nu. Nu mă mai gândesc. M-am gândit suficient. Dacă am noroc, n-o să mor.

– Și de obicei ai noroc?

– Nu, de obicei nu am, a răspuns el într-un târziu, ridicându-și ochii și uitându-se undeva peste umărul meu. Însă, ultima oară când a fost nevoie am avut. Acum rămâne de văzut dacă l-am terminat sau nu pe tot... A mai tăcut timp de câteva momente, după care, din senin, a căutat din nou în buzunarul de la piept al vestonului, și-a scos portvizitul și, întinzându-mi o fotografie, mi-a mai zis ceva: Am un copil acum, Lulli. Nu-mi permit să mor.

După primele câteva clipe, cât am asimilat lovitura, am întins mâna mecanic și am luat fotografia.

Fetița din poză, în vârstă de aproximativ un an, surprinsă pe un căluț de lemn și îmbrăcată într-o rochiță marinar cu volănașe, cu șorțuleț deasupra și guleraș din dantelă brodată, după moda nemțească, avea ochi mari, deschiși la culoare, pometi înalți și trăsături delicate și elegante. Semăna cu Heinrich. În momentul acela, n-am simțit mare lucru. Doar cerul înstelat de deasupra noastră mă apăsa parcă pe creștet. Pe toate celelalte, tristețea, pierderea, dezamăgirea, aveam să le simt mai târziu și să nu le mai uit niciodată.

– Numele ei e Klara. Locuiește cu mama ei, în München.

– Felicitări, e minunată, am șoptit, pe un glas pe care-l speram neutru.

– Seamănă cu mine, nu-i așa?

– Are ochii tăi, da.

– Toată lumea spune același lucru.

Am încercat un surâs și apoi i-am înapoiat fotografia.

– Părinții prea mândri sunt atât de plictisitori!

Și, pentru că mi-era teamă că mi-ar fi putut vedea ochii umezi, în ciuda penumbrei, m-am uitat peste umăr și am șoptit:

– E timpul să mă întorc. În curând o să mi se observe lipsa.

– Să te conduc înapoi sau...?

– Aș prefera să mă întorc singură.

– Bine, a aprobat el scurt, cu o plecăciune ușoară din cap. Atunci nu pot decât să-ți urez petrecere frumoasă în continuare. La revedere, Lulli.

– La revedere, Heinrich.

Eu i-am întins mâna, el mi-a luat-o să o sărute, strângând-o într-a lui doar atât cât se cădea, nicio clipă mai mult, și a dat să plece. A făcut o jumătate de pas în lateral, ca și cum ar fi voit să treacă pe lângă mine, dar s-a oprit chiar în fața mea. Și, fără niciun avertisment, mi-a luat capul între palme, și-a lipit fruntea de a mea și, pentru prima oară după atâta vreme, i-am simțit din nou răsuflarea pe față. Nu m-a sărutat, a fost numai promisiunea unui sărut, dar eu, mai mult din instinct, fără să conștientizez cu adevărat ceea ce făceam, mi-am așezat palmele peste ale lui și am rămas așa alte câteva secunde, atât de aproape încât îi simțeam inima bătând lângă a mea; exact ca în noaptea aceea albastră și senină, puzderie de stele, din Orient Express-ul ce se întorcea la București, când stătusem tot așa, unul lângă altul, pe aceeași pernă, față în față, nemișcați, cu frunțile atingându-ni-se și răsuflările amestecate, și când eu știusem, fără nici cea mai mică urmă de îndoială, că mă îndrăgostisem de el.

Și tocmai gândul acela m-a făcut să mă dezmeticesc. M-am desprins rapid din îmbrățișare și am făcut un pas înapoi, fără niciun cuvânt.

– *Auf Wiedersehen*, Lulli, a repetat el încet, iar de data aceea chiar a trecut pe lângă mine, fără să mă mai atingă, și a dispărut în întuneric.

Nu m-am uitat peste umăr până când am ajuns în capul scărilor, aproape de intrare. Dar apoi, tot fără să știu de ce, m-am întors privind de-a lungul bulevardului pietruit, mărginit de felinare negre înalte, până acolo unde se pierdea în vale, parcă drept în liziera întunecată a pădurii de brad, sperând inconștient că poate aveam să îl revăd; așa cum îl revăzusem și în noaptea aceea de la Athénée, când stătuse și mă așteptase, ca și cum simțise că aveam să-l caut cu privirea. Dar de data aceea chiar plecase și nu bănuiam dacă aveam să ne mai întâlnim vreodată.

Nu știu cât am mai stat așa, singură printre cei ce se foiau pe scări, uitându-mă în zare și așteptând ca inima să-mi revină la bătaia ei regulată de dinaintea lui, dar, la un moment dat, un braț îmbrăcat în auriu mi-a înconjurat mijlocul, iar cineva mi-a spus pe nume. Am tresărit ușor.

– Tot cu baronul după tine, *ma chérie*? m-a întrebat Elvira, în stilul ei cinic. – S-a ridicat în vârful picioarelor și mi-a lipit ușor bărbia de umăr, învăluindu-mă într-o undă fină de Chanel n° 5. – *Dis donc*[65], a suspinat ea apoi, nu mai poți să faci și tu un pas pe undeva, că te și împiedici de dumnealui!

– Nu-i nimic de genul ăsta. A venit doar ca să-mi zică ceva.

– Ce să-ți zică, mă rog?

– Să fiu sinceră, n-am prea înțeles.

Înțelesesem însă perfect. Venise să îmi spună că începuse războiul.

Deși nu se luminase încă de ziuă, răsăritul începuse să se coloreze în umbre pale de roz, iar ceața se ridica

65 Ia te uită!

ușor de pe masivul Bucegi, mascându-i vârful într-un nor ca de vată. Deasupra brazilor, violetul cerului se dizolva încet-încet, înmuindu-se parcă într-o apă cenușiu-trandafirie, cu adâncimi aurii. În momentul acela nu puteam să cred că era într-adevăr război.

Peste numai câteva săptămâni însă, în iulie 1941 – o lună atât de arzătoare, încât aveam impresia că oricând mi se putea topi caldarâmul Bucureștilor sub tălpi –, când armatele române atinseseră linia Nistrului, Gheorghiță Tudose, în vârstă de doar douăzeci și cinci de ani, fiul Ilenei și al lui Toader Tudose, avea să fie sfârtecat de un obuz, undeva prin apropiere de Cernăuți, și îngropat acolo, cu două palme de pământ deasupra. Am auzit mai târziu, prin Olguța, ce aflase de la unul dintre puținii soldați ce scăpaseră cu viață din plutonul lui, că Gheorghiță s-ar fi aflat de fapt printre cei norocoși, pentru că murise printre primii și astfel, chit că nu se găsise niciun preot care să-i facă slujba creștinească, tot avusese cine să îi sape groapa.

Ceva mai târziu, când România devenise din nou stăpână pe hotarele ei strămoșești, chiar în timp ce Bucureștiul își sărbătorea victoria pe străzi, cu armatele române defilând în ritm de fanfară pe sub Arcul de Triumf, printre cascade de flori, steaguri tricolore, urale și lacrimi de bucurie, Ileana, bucătăreasa noastră, s-a aruncat în Dâmbovița, cu un bolovan de gât.

Abia atunci am înțeles și eu că începuse războiul.

7.

Septembrie 1937

Ieșisem de mai puțin de o oră din München.

Roțile țăcăneau sacadat și monoton pe șine, locomotiva gâfâia liniștit, iar Alpii, cu crestele înalte albite de zăpadă, treceau în goană prin fața ferestrelor trenului.

Afară, orizontul era cenușiu-roșiatic, de amurg târziu, iar în compartiment plutea o lumină slabă crepusculară. De pe măsuța de la fereastră, lampa elegantă, cu picior din bronz și abajur trandafiriu, proiecta pe tavan un cerc de lumină rozalie și câteva umbre calde pe pereții îmbrăcați în lambriuri din lemn de mahon. Se încălzise și era liniște. Nimic nu se mișca.

Mă aflam de câteva ore bune în drum spre București. Prima parte a călătoriei, de la Berlin, o făcusem cu un D-Zug[66] obișnuit, schimbându-l apoi în gara din München cu Simplon Orient Express-ul, în care îmi rezervasem un compartiment în vagonul de dormit. Dar călătoria decurgea foarte nefericit, înecată într-o cumplită durere de cap și multe gânduri ce nu-și aveau locul. Pesemne din cauză că nu dormisem mai deloc. Un alt motiv nu aș fi acceptat niciodată.

Mi-am strâns tâmplele în mâini. Încercam o stare sufletească bizară, un fel de nemulțumire tulbure și chinuitoare, cum nu-mi aminteam să fi cunoscut vreodată până atunci, laolaltă cu o supraexcitare nervoasă, ce nu-mi permitea să mă concentrez la nimic mai mult de câteva clipe. Gândurile îmi erau acaparate de altceva, presant, imposibil de ținut în frâu. Nu aveam stare. Mi se părea chiar că trenul nu înainta suficient de iute; mi-aș fi dorit să gonească, să ajungă mai repede la destinație, ca eu să pot lăsa odată în urmă delirul acela inexplicabil și să mă întorc la viața și normalitatea mea, neatinse.

Nu știu cât timp a trecut așa, dar, la un moment dat, într-un nor de abur alb și scrâșnit metalic de roți și frâne, trenul s-a oprit. Ajunsesem într-o gară. O gară oarecare, nu foarte mare, din piatră și lemn, undeva prin Alpii Bavarezi. Zăcea rece și nemișcată, într-un semiîntuneric înșelător; doar câteva drapele roșii cu svastică fluturau ușor în vânt. Contururile a două turle, ce țâșneau de undeva din spatele gării, se proiectau pieziș pe deasupra umbrelor munților din fundal. Pe fațada albă din cărămidă scria, în caligrafie gotică: Ro-

66 Tren express din Germania.

senheim. Sub lumina gălbuie palidă a felinarelor de pe peron, siluetele închise la culoare ale celor câțiva oameni nu se desluşeau clar.

Şi, din nou, de-a lungul peronului, răsunau aceiaşi paşi din toate gările de la Berlin şi până acolo, călcând apăsat, în cizme de piele tare, cu tălpi bătute în ţinte metalice şi carâmbi strânşi pe gambe. După doar câteva clipe, chipiile negre erau din nou în vagoane, tropăiau sonor pe culoare, loveau în uşile compartimentelor, ordonau şi răcneau *Heil Hitler!* în drepta şi-n stânga, pe glasuri guturale şi răstite, şi în general făceau o grămadă de tărăboi.

Abia aşteptam să ieşim de pe teritoriul Reichului. Ceva mai dezolant nu trăisem de multă vreme. Stătusem în Germania doar o săptămână şi mi se urâse deja până peste cap de tot tapajul acela naţionalisto-belicos, uniformele negre ostile patrulând peste tot şi paradele zgomotoase de pe Unter den Linden şi Wilhelmstrasse, miile de oameni cu pancarte cu Hitler, torţe aprinse şi steaguri roşii cu svastică, ce cântau în gura mare *Deutschland Erwache*[67] şi *Horst Wessel Lied*[68] până trepidau ferestrele. Pe lângă ei, derbedeii noştri legionari şi paradele lor de la poalele dealului Patriarhiei păreau mici copii.

Într-un sfârşit, hărmălaia din vagoane a încetat. Locomotiva s-a învăluit din nou în aburul alburiu subţire, a şuierat puternic, iar trenul, pufăind şi trăncănind răguşit pe şine, s-a urnit din gară. Dar eu nu mai puteam suporta încordarea. În pofida ferestrei deschise, mi se părea că aerul dinăuntru devenise înăbuşitor.

Pe coridor era penumbră; nu ardeau decât cele câteva mici lămpi de perete, cu abajururi alb-lăptoase,

---

67 Germania, trezeşte-te!, unul dintre cele mai cunoscute sloganuri ale Partidului Naţional-Socialist German, refren din *Sturmlied*, imnul de facto al SA, până când a fost înlocuit treptat de *Horst-Wessel-Lied*. (wikipedia)

68 Numit şi *Die Fahne hoch!* (Sus drapelul!), imnul oficial al partidului nazist până în 1945.

ce luminau palid pereții îmbrăcați în același lemn maron-roșiatic de acaju și lungeau umbre de-a curmezișul pe mochetă. De undeva dintr-un compartiment se distingeau niște note calme familiare; cineva asculta la un gramofon o lucrare pentru vioară de Bach.

Prima oară am avut impresia că eram singură; dar nu, în partea cealaltă a coridorului se mai afla cineva. Un bărbat. Rezemat cu spatele de perete, lângă ușa crăpată a unui alt compartiment, prin care pătrundea aceeași fâșie îngustă de lumină trandafirie a veiozei, cu chipul ascuns pe jumătate în umbră, fuma, liniștit și depărtat, privind prin fumul străveziu al țigării noaptea de dincolo de fereastră. Auzind scârțâitul ușii, și-a întors privirea de la geam și s-a uitat – mai mult din reflex, aparent fără nicio curiozitate – de-a lungul culoarului îngust, înspre mine. Privirile noastre s-au încrucișat, iar eu am rămas timp de mai multe clipe fără aer.

Era Heinrich.

Relaxat, cu un aer degajat și confortabil, într-un costum ușor de voiaj, din care însă nu purta decât pantalonii și vesta, fără sacou și cravată, cu cămașa albă deschisă la gât și mânecile suflecate, părea că tocmai ce ieșise și el din intimitatea compartimentului său, ca și mine, numai pentru câteva minute, cât să se dezmorțească și să fumeze o țigară.

Dând cu ochii de mine, după o scurtă clipă de surprindere, chipul i s-a luminat brusc într-un zâmbet și și-a înclinat ușor capul în direcția mea. M-am uitat timp de câteva momente la el, uluită de o asemenea coincidență improbabilă. Fusese tot timpul în același vagon, la numai câteva compartimente distanță de mine, atât de neverosimil de aproape, și eu n-avusesem habar. Care erau șansele ca gândurile mele confuze de până atunci – toate învârtindu-se în jurul lui – să îi fi invocat pur și simplu prezența?

Privind retrospectiv, poate că ar fi trebuit să accept chiar din momentul acela că întâlnirea noastră era o coincidență mult prea mare ca să fie într-adevăr o coinci-

denţă şi aşadar să acţionez în consecinţă, dar eram prea vlăguită din cauza frământării ultimelor ore ca să mă mai pot împotrivi plăcerii neaşteptate de a-l revedea.

– *Sei still, mein Herz!*[69] a exclamat el, apropiindu-se şi ducându-şi teatral o mână la piept, ca un personaj dintr-un film de la Hollywood. Ce surpriză neaşteptată!

Nu aveam idee despre inima lui, dar îmi amintesc cât de tare bătea a mea. O auzeam perfect şi mă întrebam dacă nu cumva o putea auzi şi el.

Mi-a strâns mâna într-a lui, scurt şi ferm, iar apoi a dus-o la buze.

– Încotro? l-am întrebat.

– La Viena.

– Voiaj de plăcere?

– De acum încolo cu siguranţă că da, mi-a răspuns el, cu galanteria lui obişnuită. Dar şi în interes profesional. Trebuie să mă prezint mâine la o masă a federaţiei de zbor.

– Şi te duci cu trenul la o masă a federaţiei de zbor? Nu e cam antagonic?... Asta ca să nu zic că e moartea pasiunii.

A râs încet, trecându-şi mâna prin păr, pentru a-şi da înapoi peste cap nişte şuviţe ce-i căzuseră pe frunte. Ochii albaştri şi inteligenţi îi sclipeau uşor, pe sub genele de culoarea nisipului ud, la fel de tulburători cum mi-i aminteam.

– Este, da. Dar, din nefericire, natura terestră a fiinţei umane mă obligă din când în când să folosesc şi mijloace de transport mai practice.

– Călătoreşti atât de mult?

A înălţat uşor din umeri.

– Dar tu? Te întorci în România? Deja? Nu-ţi place la noi?

– Am treabă acasă, am minţit eu, cu un surâs.

– *Herr* Lăzărescu este înăuntru? m-a întrebat el apoi, politicos, şi s-a uitat peste umărul meu, către uşa compartimentului. Mi-ar plăcea să-l salut.

69 Stai liniştită, inima mea!

– Îmi pare rău, am minţit eu din nou, senină, pentru că de fapt nu-mi părea deloc rău, dar nu e. Din păcate, a fost nevoit să mai rămână în Augsburg. Cel puţin încă o săptămână.

Am tăcut amândoi timp de câteva momente. El şi-a coborât privirea şi s-a uitat la ceasul de la mână. Se făcuseră aproape orele opt.

– Ţi-e foame? m-a întrebat, cu un surâs.

– Depinde de ce mă întrebi.

– Mă gândeam că poate de data asta ai vrea să luăm masa împreună.

– Ah!... În cazul ăsta, mi-e foarte, foarte foame.

Apoi, după nici măcar jumătate de oră, într-o rochie neagră şi decoltată de cocktail, zâmbitoare şi încântată, nebănuind nimic mai mult, păşeam în urma lui, înspre vagonul-restaurant.

Înăuntru, ca şi pe coridoare, stăpânea acelaşi *chiaroscuro* intim şi discret, ce tăinuia chipurile pasagerilor din jurul meselor. Doar paharele din cristal şi tacâmurile din argint, cu sigiliul Orient Express-ului, mai sclipeau din când în când, fără pată, în lumina blândă a aplicelor din cristal veneţian. Din celălalt capăt al vagonului, de după glasvandul din sticlă Lalique, gravat cu frunze de laur, prin care se întrezărea o umbră aplecată deasupra unui pian, se revărsau notele melancolice ale unei romanţe franţuzeşti de *café-chantant*, foarte la modă, ce cânta despre o iubire pierdută şi masca astfel zgomotul metalic şi anost al roţilor pe şine. Deşi era ora cinei şi vagonul-restaurant se găsea aproape plin, tonul glasurilor era coborât. Toată lumea vorbea încet. Chiar şi mai încet decât ar fi fost cuviincios într-un local public, ca şi cum ar fi avut cu toţii de împărtăşit secrete.

– Să ştii că trei sferturi din pasagerii din trenul ăsta sunt spioni, mi-a şoptit Heinrich, aplecându-se către urechea mea, în timp ce îmi trăgea un scaun, să mă aşez.

– Şi celălalt sfert? am întrebat eu, cu un zâmbet.

– Poliţiştii care-i caută.

– Şi atunci noi doi unde ne încadrăm?

– Eu sunt excepţia. Iar cu tine abia aştept să mă lămuresc.

I-am surâs din nou şi, după câteva momente în care ne-am susţinut unul altuia privirile, mi-am întors ochii către fereastră. Afară, noaptea fugea pe lângă noi, sclipind de stele, umbrele vineţii ale Alpilor creşteau pe cer văzând cu ochiul liber, iar crestele li se înecau în nori străvezii. Recunoşteam peisajul. Ne apropiam de Salzburg.

Un ospătar s-a înfiinţat imediat la masa noastră şi ne-a adus nelipsita şampanie cu icre negre. Ne-a prezentat recomandările, a luat comanda şi a dispărut, la fel de discret cum se şi ivise. Şampania venea la gheaţă, în frapieră cu picior înalt, era răcoritoare şi efervescentă şi-mi înţepa proaspăt limba şi cerul gurii. Fără niciun cuvânt, Heinrich s-a aplecat uşor peste masă, ca să-mi ofere o ţigară din tabachera sa.

– Dar pe cine avem noi aici!

Mi-am ridicat privirea pe deasupra cupei.

Eu, să fi fost în locul lui Heinrich, dacă cineva s-ar fi materializat pe nesimţite în spatele meu, probabil că aş fi tresărit, ca să nu zic că aş fi făcut o criză complet nedelicată de spaimă. Nu şi el însă. El n-a avut nicio reacţie mai deosebită şi nici expresia feţei nu i s-a schimbat în vreun fel; poate doar o uşoară încordare a umerilor şi spatelui pe spătarul fotoliului, dar a fost atât de puţin perceptibilă, încât nu eram foarte convinsă că nu mi se păruse.

Cel ce apăruse la masa noastră era un tânăr înalt şi spătos, cu părul în cea mai deschisă nuanţă de blond pe care o văzusem vreodată. De fapt, pentru că stătea chiar în lumină şi era tuns foarte scurt, periuţă, luat milităreşte cu maşina pe la tâmple şi pe ceafă, părul îi părea aproape alb. Avea o ţinută gravă şi importantă, pe braţul drept al uniformei negre, cu diagonală din piele, purta banderola latră roşie, iar pe piept insigna

ovală argintie a *Geheime Staatspolizei*[70], cu același omniprezent vultur german ce cuprindea în ghearele lui coroana de laur din jurul svasticii.

Era prima mea întâlnire *face à face* cu preatemutul Gestapo – din nefericire, nu și ultima –, însă, pe atunci, când ne aflam încă în 1937 și nu petrecusem decât câteva zile pe pământul Reichului, eram prea crudă și neștiutoare ca să realizez cu adevărat cu cine aveam de-a face.

– Nu te ridica, Heinz, te rog, i-a spus el, punându-i pe umăr mâna mare și albă, cu câteva fire de păr auriu foarte deschis pe încheieturile falangelor, ca să-l împiedice să se scoale de la masă, și în același timp și-a întors privirea către mine, cu un zâmbet și o înclinare scurtă a capului. Avea ochi albaștri opaci, ca de gânsac leșesc, neprietenoși, mici și depărtați de nas – un nas foarte frumos însă, acvilin, de om ambițios –, pe o față colțuroasă, însă nu lipsită de o oarecare frumusețe virilă, cu maxilarul zdravăn și gâtul scurt și musculos. Dar, spre deosebire de accentul aristocratic al lui Heinrich, lejer și atrăgător, el vorbea *Plattdeutsch*[71]-ul din nordul Germaniei, cu sonoritate aspră.

– Ah, Wolf, a zis Heinrich cu aceeași politețe liniștită și distinsă cu care se adresa tuturor și și-a întors capul ușor în direcția celuilalt. Iar apoi, afișând o umbră de zâmbet ironic în colțul buzelor, a adăugat: Te asigur că viza mea de ieșire din țară este în perfectă ordine.

– N-am nicio îndoială, *mein Freund,* a râs respectivul Wolf, dezvelindu-și dinții albi și frumoși, și l-a bătut pe umăr cu aceeași familiaritate cu care i se adresase, folosindu-i numele diminutiv. Te-am văzut de când ai intrat... cu ce ocazie pe ruta asta? a continuat el, coborându-și confidențial glasul. – Și-a întors din nou ochii înspre mine și m-a măsurat cu atenție din priviri. – Și însoțit de o asemenea frumusețe răpitoare!...

---

70 Poliția Secretă a Statului

71 *Germana de jos*, grup de dialecte germane.

În fața complimentului prea cabotin ca să fie cu adevărat nevinovat – sau măcar bine intenționat –, eu doar am clătinat drăgălaș din cap, fără nicio vorbă.

– Am treabă la Viena, i-a răspuns Heinrich. Wolf Kirchmeyer, mi l-a prezentat el, cu un gest din mână. Wolf, doamna este...

– Divă de cinematograf cu siguranță, l-a întrerupt el. *Untersturmführer*[72] Wolf Kirchmeyer, în serviciul Führerului, a precizat apoi cu ostentație, în timp ce-mi ridica mâna, ca să o ducă la buze, și i-am simțit privirea cum mi-a întârziat asupra decolteului cu o secundă mai mult decât ar fi fost oportun. Am plăcerea, *Gnädige Fräulein*.

– *Frau*, l-am corectat eu, pe un ton glumeț, dar crispându-mă în sinea mea. *Frau* Lucreția Eleonora Leonida-Lăzărescu. Încântată.

– Doamna este soția fratelui mamei mele, i-a zis Heinrich, răspunzându-i astfel și la întrebarea nerostită. Oricât ar suna de ciudat, este mătușa mea.

– Dar de unde sunteți, frumoasă doamnă? Vorbiți o germană splendidă.

– Din România.

– Ah, România, cât de frumos! a exclamat el și a clătinat din nou din cap, fără să se străduiască însă prea tare. Și cum vă place la noi?

Mi-am întors ochii către noaptea de dincolo de geam, unde ghiceam liniile Alpilor și, cu mintea puțină și tactul inexistent, atât de caracteristice mie pe atunci, am remarcat în treacăt:

– Cred că ne aflăm deja în Austria, *Herr Untersturmführer*.

– Adică în viitorul mare imperiu german milenar, mi-a replicat el, pe un ton solemn, grav și afectat, cu ochii sclipindu-i în cap de satisfacția pe care i-o stârneau propriile cuvinte.

---

72 Grad paramilitar al *Schutzstaffel* german (SS), oarecum echivalent gradului de sublocotenent în armata obișnuită.

– Ah! am exclamat după cele câteva momente de tăcere de care avusesem nevoie ca să trec cu bine peste impresia pe care mi-o lăsaseră cuvintele lui. Vi-itorul mare imperiu german milenar, am repetat, cu glasul meu cel mai afabil și întorcându-mi din nou pri-virea înspre fereastră. Îmi place. Foarte mult chiar. Îmi adâncește simțul istoriei... Până undeva dincolo de era noastră, prin perioada migrațiilor popoarelor.

Dar, spre deliciul meu – care, pe atunci, când încă eram atât de rizibil de ingenuă, înainte să fiu înecată de torentul evenimentelor de mai târziu, mi se părea întotdeauna așa de amuzant să îmi fac interlocutorii de ocazie să se întrebe dacă nu cumva eram oare mai inteligentă decât ar fi fost potrivit pentru o femeie sau pur și simplu doar nesfârșit de proastă –, *Untersturm-führer*-ul n-a reacționat în vreun fel, se uita în conti-nuare la mine mut, cu fața încremenită într-o mască amabilă, având aerul că aștepta să mai zic ceva.

Au trecut câteva momente.

Heinrich, la fel de netulburat ca și până atunci, și-a ridicat capul către el și i-a zis:

– Nu este nevoie să te prefaci că ai înțeles, Wolf. Serios că nu. Doamna posedă un simț al umorului cel puțin neobișnuit. Te asigur că nu e nimic nou pentru dumneaei ca lumea să nu-i priceapă glumele. Din ex-perință vorbesc, desigur.

– Nu face nimic, i-a răspuns el, ca și cum îi luase vorbele ca pe o încercare de scuză, și m-a sfredelit din nou cu ochii lui albaștri, îngustați și atenți, aproape fără să clipească.

Iar eu, citindu-i imediat expresia – mă categorisise deja, eram doar o păsărică frumoasă, cu minte puțină spre deloc – și ca să-i întăresc ideea, așa cum se cădea, i-am dăruit un surâs galeș și sfios și mi-am coborât în același timp genele peste ochi.

– Te las să-ți continui cina, Heinz, a zis Wolf după câteva secunde de tăcere, apăsându-și din nou pal-ma pe umărul lui. Mi-a făcut plăcere să te revăd. Și-a

întors din nou ochii către mine și m-a salutat cu încă o aplecare a capului: *Gnädige Frau*... Apoi, îmbătoșându-se sub epoleții lui argintii, și-a împins pieptul masiv în față, a luat o poziție perfect reglementară de drepți și, izbindu-și sonor călcâiele, a ridicat brațul și a strigat: *Heil Hitler!*

S-a întors și s-a îndreptat înspre masa lui, călcând apăsat, cu aceeași gravitate importantă de până atunci. S-a așezat alături de ceilalți doi gestapoviști, cu spatele la noi, fără să ne mai arunce nicio privire.

– Un individ remarcabil *dein Freund*, am curmat după o vreme tăcerea care se așternuse și am făcut un semn mic din bărbie peste umărul lui.

– Nu este prietenul meu, mi-a replicat el scurt, în timp ce ne turna din nou amândurora în pahare. De fapt, se întâmplă să am față de persoana dumnealui o mare silă. Iar, după alte câteva clipe de tăcere, a adăugat: Este unul din frații Marthei.

– Oh!... Deci ăsta e motivul pentru care stăruia atât să afle cine anume sunt eu. Chiar mă întrebam.

– Mă îndoiesc. Nu cred să fie dumnealui afectat de fineți dintr-astea. Mai degrabă a fost atras de frumusețea ta. Dar presupun că nici asta nu este ceva neobișnuit pentru tine.

Am înclinat ușor din cap către el, cu un surâs mic, ca să îi dau de înțeles că îi apreciam complimentul, iar după ce mi-am înmuiat din nou buzele în șampanie, am zis:

– Nu numai spioni în trenul ăsta, dar și legături de familie care de care mai încurcate.

Înainte să-mi dau seama că gândurile malițioase ce-mi treceau atunci prin minte nu-mi veneau din răutate, ci din complet alt motiv, apariția ospătarului la masa noastră m-a transportat înapoi la realitate. Acesta ne-a adus încă o sticlă de șampanie, ne-a servit mâncarea – *Wiener Schnitzel* pentru Heinrich și friptură de fazan pentru mine – și ne-a lăsat din nou singuri.

După ceva vreme, între două îmbucături, am șoptit:

– Sper că domnul de dinainte n-a intrat cumva la idei.

– Cine, ospătarul? s-a mirat Heinrich inocent.

– Wolf. Nu mi-aș dori să-și închipuie ceea ce nu e cazul.

– Nu-și închipuie.

– Sper să ai dreptate.

– Am dreptate, a spus el simplu, fără să-mi explice și fără să mai adauge nimic altceva. Însă, după o scurtă tăcere, și-a fixat din nou privirea pe fața mea și m-a întrebat din senin: Chiar nu-ți place la noi, nu-i așa?

Întrebarea lui, ca de altfel mare parte din ceea ce spunea el în general, m-a lovit tocmai prin simplitatea și francheța ei. Și, din păcate, am cam șovăit înainte să încerc să îl mint:

– Nu știu. Nu-mi dau seama. Iar apoi, coborându-mi din nou ochii în farfuria mea, am adăugat ceva mai încet: Și, în fond, ce mă privește pe mine?

Dar, pentru că el se uita în continuare la mine, cu o sprânceană ușor arcuită, așteptând adevărul, am pus jos furculița și cuțitul, am mai luat o înghițitură de șampanie și de data aceea i-am spus clar:

– Ai dreptate, nu-mi place. Sau, cel puțin, nu-mi mai place. Îmi plăcea mai mult pe vremuri. Acum mi se pare că Germania a devenit o țară foarte, foarte posomorâtă. Totul e foarte difuz. Și atmosfera. Și presiunea. Mă simt de parc-aș fi participat la un priveghi care-a durat o săptămână... Tu cum de reușești să te menții la suprafață?

– Ce vrei să spui?

– Nu știu cum să-ți explic. Mi se pare că totul s-a transformat într-o luptă politică. Tu ești cel mai bun exemplu.

– Eu?!... Eu sunt cel mai puțin politic personaj pe care ți-l poți închipui.

– Nu ești. Dar oricum nu despre asta e vorba... De trei ori cineva a încercat să-și impună opinia politică în fața ta. Întâi tatăl tău, apoi Göring în persoană și acum individul ăsta, cum îi zice... Nu-ți e greu?

– Nu-mi e ușor, a admis el după câteva momente de tăcere. Dar, față de multă altă lume, eu am marele

avantaj că sunt un fel de vedetă națională. După cum ai văzut, până și Göring mă onorează cu atenția lui neplăcut de des în ultimul timp. În fine, sistemul are nevoie de mine, de imaginea și renumele meu. Cel puțin deocamdată. Mai târziu, când și dacă n-o să mai aibă nevoie... și cel mai probabil n-o să mai aibă, atunci nu știu ce va fi. Probabil nimic bun pentru mine. Ca să fiu complet sincer, mă aștept la ce-i mai rău. Așa că prefer să nu mă gândesc până acolo.

– Și de ce nu pleci atunci?

– Unde să plec?

– Nu știu. Undeva în străinătate, presupun. Sunt convinsă că ai putea avea aceeași carieră strălucită oriunde în lume.

– N-am unde să plec, mi-a răspuns el simplu. Asta e țara mea. Aici sunt toți pe care îi iubesc.

– Și dacă o să se pornească războiul, ce-o să faci atunci? O să te duci să mori pentru o cauză în care nu crezi?

– Dacă nu o să am de ales... Dar de ce vrei neapărat să vorbim despre asta?

– Pentru că ultima oară când am făcut-o, păreai convins că va fi război. Iar tu nu îmi lași deloc impresia unui om care vorbește ca să se afle în treabă. Așa că nu-mi iese din minte.

– Sunt convins. Sunt cât se poate de convins. Ăsta fiind și motivul pentru care încerc să evit subiectul. Te rog, să vorbim despre ceva mai vesel.

Însă n-am mai vorbit despre nimic. Eu mi-am coborât privirea, iar el și-a întors ochii către fereastră și a rămas tăcut multă vreme. Dar, ceva mai târziu, când eu sorbeam din șampanie, gândindu-mă la ce tocmai îmi spusese, s-a întors deodată înspre mine și, cu o sclipire înveselită în ochi, mi-a surâs cu înțeles, ca și cum aș fi spus ceva amuzant – deși nu spusesem nimic –, dovedindu-mi astfel că, în pofida tăcerii și a privirii fixate pe fereastră, fusese de fapt tot timpul atent la mine și la expresiile mele faciale.

– Ce e? l-am întrebat după câteva momente, stingherită de privirea lui.

– Îți trece chiar acum ceva prin minte. Mi-ar plăcea să știu ce anume.

Am surâs. Ce ciudat îmi era ca cineva să-mi ghicească aproape tot timpul gândurile! Am mai luat o gură de șampanie – începuse să mi se scurgă prin tot trupul, prin fiecare os și mușchi, împrăștiindu-mi căldura ei delicioasă până în vârfurilor membrelor –, mi-am rezemat coatele de masă, mi-am împreunat mâinile sub bărbie și, întâlnindu-i ochii, m-am auzit vorbind:

– Mă gândeam la tine.

– La mine?!...

– Da. La cât de intens ești. Atâta tot.

– Intens? Ce înseamnă asta?

– Închis. Serios. Neobișnuit de serios, de fapt. Și foarte, foarte complicat. Mă amețești pur și simplu.

Nici n-am apucat bine să-mi duc cuvintele la sfârșit, că am și simțit cum mi se aprind obrajii. Și, după câteva momente de buimăceală, ca trezită dintr-un vis, am realizat că, absorbită de maniera în care mă privea, din instinct mă aplecasem ușor peste masă, înspre el, și că eram atât de tulburată de efectul apropierii lui asupra simțurilor mele, încât trebuia să fac un efort de concentrare sporit ca să pot respira cât de cât normal.

– Îmi pare rău, am spus repede, umezindu-mi buzele și revenind în același timp cu spatele lipit de spetеaza scaunului. Nu trebuia să zic ce am zis. Era menită să fie doar o observație pentru mine însămi. Iar apoi, mi-am dus ușor degetele la tâmplă și am remarcat: Cred că am băut cam multă șampanie.

– În cazul ăsta, a spus el, încercând să își ascundă un surâs, și s-a întins către sticla de șampanie din frapieră, permite-mi, te rog, să-ți mai torn un pahar. – Mi-a umplut cupa și i-a făcut semn ospătarului să mai aducă încă o sticlă. – Nu-mi amintesc să fi primit vreodată un astfel de compliment de la o femeie, a continuat, după câteva momente. Dar, în clipa imediat

următoare, și-a întors brusc ochii înspre mine și, ridicând o sprânceană, m-a întrebat cu seriozitate: Adică *este* un compliment, nu?... Sau doar m-ai jignit foarte subtil și nu mi-am dat eu seama?

Am pufnit fără să vreau în râs.

– De ce râzi? Venind din partea ta, nu se știe niciodată.

– După cum ai remarcat deja, cu sau fără șampanie, câteodată am tendința să zic cu voce tare tot ce-mi trece prin cap.

– Atunci învață-mă și pe mine cum să par mai frivol.

– Crezi într-adevăr că eu sunt frivolă?

– Nu, mi-a răspuns el după câteva clipe de tăcere, cât m-a privit adânc în ochi, și am știut imediat că era sincer. De fapt, nu am cunoscut niciodată o femeie atât de puțin frivolă ca tine. Ceea ce cred însă e că tu știi de minune să te prefaci. Poate că într-adevăr ar fi trebuit să fii actriță, așa cum a observat Wolf mai înainte... Așadar, te rog. Să părem amândoi mai frivoli. Zi-mi o glumă.

– O glumă?

– De ce nu?... Ai un simț al umorului deosebit, Lulli. Sunt convins că știi și niște glume bune.

L-am ascultat rostindu-mi numele și, cu un fior, am realizat că era pentru prima oară când o făcea în seara respectivă. Cât de neplăcut m-a lovit mai târziu precizia cu care îmi aminteam!

În momentul acela, neștiind încă ce avea să fie, m-am aplecat din nou înspre el – de data aceea s-a aplecat și el către mine, astfel că deodată era atât de aproape încât îi simțeam răsuflarea pe față; mirosea proaspăt, ușor dulceag, a tutun și șampanie scumpă, miros care se îmbina perfect cu parfumul discret de mosc, abia perceptibil, al coloniei lui bărbătești, de foarte bună calitate – și am inventat pe loc o anecdotă:

– Un neamț, la granița cu Austria. La *Passagierkontrolle* îl întâmpină vameșul: *Zuname?*... Hitler. *Vorname?*... Adolf. *Okkupation?*... Ah, nu încă, deocamdată am venit doar în vizită.

După câteva momente fără nicio reacție de vreun fel din partea lui, am adăugat, cu un surâs:

– Îmi pare rău. N-am mai spus glume din școală.

– Nu, nu, chiar a fost bună, a zis și el ceva într-un sfârșit, încet, în timp ce își tampona buzele cu șervetul. Pe cuvânt. Numai că ai ratat începutul.

– Nu înțeleg.

– Nu știi cum încep în Germania toate glumele despre Hitler?

– ...?!

– Uitându-te peste umăr.

– Mi-e și teamă să râd, am spus cu un surâs moale, uitându-mă peste umărul lui, înspre masa de la capătul vagonului.

– Din păcate, să-ți fie teamă să râzi începe deja să intre în ordinea firească a lucrurilor. Iar apoi, după câteva secunde cât m-a privit în ochi – de data aceea i-am susținut cu ușurință privirea –, a conchis: Bun. Cu glumele m-am lămurit. Mai bine mai zi-mi cum era cu averea aia cheltuită pe discuri. Era mult mai pasionant.

Am râs și i-am dat dreptate. Astfel că, la desert, conversația a alunecat ușor spre lucruri mai subțiri.

Cu fiecare minut care se scurgea, realizam că mi se întâmpla ceva neobișnuit. Îmi simțeam capul ușor și respiram rar, cu răsuflări scurte, ca și cum creierul meu ar fi avut nevoie deodată de o cantitate mai mică de oxigen decât de obicei. În schimb, inima îmi bătea într-un fel necunoscut, cu pulsații foarte dese, dezordonat, dar distinct. Bizar de distinct. Îi auzeam în urechi și în tâmple fiecare bătaie.

Ne-am ridicat de la masă abia după orele 11, când vagonul-restaurant se golise aproape complet, noaptea de dincolo de ferestre se adâncise și era de un violet închis, plină de stele și cu o lună mare ce poleia priveliștea grandioasă de dedesubtul ei, ca într-o icoană. Trecuseră mai bine de trei ceasuri, dăduserăm gata împreună două sticle și jumătate de șampanie –

el chiar și un pahar de coniac după masă – și eram amândoi amețiți și bine-dispuși. Totuși, pe drumul înapoi spre vagonul nostru, n-am scos niciunul vreun cuvânt. Coridoarele erau pustii și era liniște. În afara uruitului uniform al roților pe șine, nu pătrundea niciun alt sunet de pe nicăieri. Nici măcar pașii nu ni se auzeau pe podeaua mochetată. Trenul înainta prin noaptea albastră ca printr-un vis.

Așa am stat și când am ajuns în fața compartimentului meu, în tăcere deplină, unul lângă altul, față în față, fără niciun cuvânt. Nu-mi doream altceva decât să găsesc ceva de zis, ușuratic sau cochet, fără prea multă substanță – ceva, orice, numai să dizolve tăcerea aceea grea –, dar, cu el atât de aproape de mine, nu eram în stare să gândesc limpede.

Însă n-a mai fost nevoie să spun ceva, pentru că un val de aer rece, încărcat de miresme, a volatilizat într-o clipită tensiunea aceea neobișnuită dintre noi. La capătul celălalt al coridorului, cineva pe care nu-l auzisem – cum, de altfel, senzorial, în ultimele câteva zeci de secunde nu percepusem nimic altceva în afara prezenței lui lângă mine –, deschisese o fereastră și intrase din nou înăuntru, fără s-o mai închidă. Am simțit adierea vântului pe față și am respirat adânc, dar fierbințeala tot nu mi-a trecut. Heinrich s-a mișcat și el ușor din loc, ca și cum ar fi vrut să se ducă să închidă geamul, dar n-a făcut-o. Doar și-a trecut degetele peste frunte, a aruncat o privire către munții înecați în clar de lună și apoi s-a uitat la ceas:

– În curând ajungem la Viena. E timpul să plec.

– Și eu trebuie să mă retrag. Sunt foarte obosită. Îți mulțumesc pentru cină.

– Cu plăcere. Drum bun în continuare.

– Și ție. Succes mâine la dineu.

Mi-a ridicat mâna, și-a lipit buzele de ea și i-a dat drumul ușor, fără nimic altceva.

Dar, în clipa imediat următoare, înainte ca mintea mea să perceapă cu adevărat ceea ce voiam să fac și

să mă împiedice, am făcut-o. Nu știu cum s-a întâmplat, cât de amețită eram de fapt, care dintre simțuri se deșteptaseră în mine și care îmi amorțiseră, cât a fost trupul meu la mijloc și cât altceva, mai presus de voință, dar eu, înainte să îmi las mâna să-mi cadă moale pe lângă trup, mi-am așezat timp de o clipă arătătorul pe buzele lui.

Când le-am coborât, el mi-a urmărit degetele cu privirea, iar apoi și-a întors încet ochii, surprinzându-i pe-ai mei.

Totul n-a durat decât câteva momente, dar au fost suficiente ca să schimbe din rădăcină cursul evenimentelor. El n-a mai coborât la Viena, iar eu...

*

Les billets, s'il vous plaît!

M-a trezit o bătaie ușoară în ușă.

Dindărătul ei, cineva a mormăit câteva cuvinte nedeslușite, iar altcineva, din nou, mai tare ca prima oară, dar la fel de politicos: *Les billets, s'il vous plaît!*

Abia atunci am deschis cu adevărat ochii.

În compartiment era întuneric; numai o geană subțire de lumină alb-cenușie reușea să se strecoare pe lângă draperia groasă din *jacquard* roșu-burgund. Se părea că afară se înfiripaseră deja zorile, iar trenul era oprit.

Și, slavă Domnului, Heinrich nu se mai afla lângă mine. Plecase. Am răsuflat de ușurare, cu inima mică în piept. Asta mi-ar mai fi lipsit, să fiu surprinsă împreună cu un bărbat care nu era soțul meu, închiși într-un compartiment de tren.

Vocea de dincolo de ușă a repetat aceleași cuvinte pentru a treia oară.

Mi-am tras repede halatul pe mine, mi-am luat pașaportul și biletele din poșetă și am descuiat ușa. Însă, n-am deschis-o în lături, ci doar am crăpat-o ușor, cât să pot arunca o privire afară.

În fața ușii, în lumina incertă de pe coridor, filtrată de perdelele încă trase pe deasupra ferestrelor, se găsea un steward, în uniforma lui albastru-regal, alături de un vameș în uniformă, dar ale cărei însemne nu le puteam distinge din cauza întunericului. Ne găseam într-o gară de frontieră.

– *Bon matin, madame,* a spus steward-ul, înclinându-se politicos, în timp ce vameșul, fără niciun cuvânt, îmi lua din mâini pașaportul.

De ce oare se verificau iarăși hârtiile? m-am întrebat, complet dezorientată. Doar ieșisem de ceva vreme din Germania. De fapt, dacă era să mă iau după culoarea luminii intrând pe după colțurile perdelelor, era dimineață. Așadar, trebuia să ne găsim deja prin Ungaria. Ce se întâmpla oare? Mi-am încordat auzul, dar de afară nu pătrundea decât ecou surd de pași; pași moi și ușori, somnoroși, diferiți de pașii apăsați și bătăioși din gările din Germania și Austria.

– Cât e ceasul? am întrebat, în timp ce vameșul îmi înapoia pașaportul.

– *Il est presque dix heures et demie, madame.*[73]

– *Déjà?!*... Unde suntem?

– Ne aflăm în gara Jimbolia. *Nous venons d'entrer en Roumanie.*[74]

Ora zece și jumătate! mi-am spus, perplexă. Ce mult dormisem! Și intrasem în România! Și Heinrich? Unde era Heinrich? Coborâse undeva prin Ungaria? Poate la Budapesta? La Szeged? *Doamne, fă să fi coborât în Ungaria!* m-am rugat eu în gând, strângându-mi în același timp inconștient pleoapele deasupra ochilor, ca să alung imaginile dindărătul lor.

– Vă rugăm să permiteți o verificare rapidă a compartimentului dumneavoastră.

– Poftim? am șoptit, după câteva momente, înmărmurită, și am aruncat fără să vreau o privire peste umăr. – Imaginea așternuturilor răvășite m-a lovit în

73 Sunt aproape orele zece și jumătate, doamnă.

74 Tocmai am intrat în România.

plin drept în capul pieptului, ca o suliță de gheață ce mi-a oprit pentru o clipă răsuflarea. – Dar de ce?!... S-a întâmplat ceva?

– *Rien*[75]*, madame.* Este doar o verificare de rutină. Vă rugăm să ne acceptați toate scuzele pentru inconvenient. Nu ține de noi.

Am mai șovăit timp de câteva secunde, neliniștită, dar apoi am deschis ușa larg.

Și am dat ochi în ochi cu cea mai sigură metodă de a-mi strica complet dimineața.

– *Untersturmführer* Kirchmeyer!

Stătea la câțiva pași distanță de steward și vameș, dar ascuns în penumbră, astfel că, până ce nu deschisesem ușa larg, permițând luminii dinăuntru să pătrundă adânc pe coridor, nu avusesem cum să-l observ. Și nici nu era singur, ci însoțit de un alt zdrahon în uniformă neagră, tot un blond tânăr, cu trăsături aspre și colțuroase, cel mai probabil un subaltern, după însemnele de pe epoleți. Cu picioarele ușor desfăcute și mâinile la spate, încordați și nemișcați, fără să se descopere de chipiuri, arătau cam ca niște vipere gata să atace. Și, pentru că, dacă te întâlnești cu o viperă e indicat doar să o admiri – și încă de la distanță –, în niciun caz să o provoci, i-am salutat pe amândoi cât de demn am fost în stare în momentul acela, având în vedere conjunctura atât de jenantă în care mă găseam, zbârlită, în *robe de chambre*[76] și cu picioarele goale, buzele mușcate, obrajii încă încinși și probabil mirosind de la distanță a colonie bărbătească și a sex.

– Ah, dumneavoastră erați, doamnă... doamnă... ăăă..., a zis Kirchmeyer pe un ton deconcertat și oprindu-se în mijlocul frazei. Și-a înclinat capul către mine, și-a scos în sfârșit chipiul și mi-a aruncat o privire lungă pe sub genele lui albicioase. Și-a ridicat ochii și s-a uitat în interiorul compartimentului, peste umărul meu, iar după numai câteva clipe, din nou la mine.

---

75 Nimic

76 Halat

– Leonida-Lăzărescu, am șoptit eu mașinal. S-a întâmplat ceva, *Herr Untersturmführer?*

– *Frau* Lăzărescu, îmi cer iertare pentru deranj, mi-a răspuns el, cu aceeași voce aspră și gravă, parcă și cu o undă de iritare în glas, și m-a măsurat din nou de sus până jos, de-a dreptul nedelicat de atent, așa cum făcuse și cu o seară în urmă. – A trebuit să mă forțez să nu-mi strâng chiar și gulerul halatului mai aproape de gât, ca să-mi ascund de privirea lui orice centimetru de piele dezgolită. – Se pare că avem o problemă de securitate, a continuat el, la fel de solemn ca și până atunci. În acest tren este posibil să se afle niște evadați foarte periculoși, trădători de patrie, acuzați de activitate politică subversivă, ce au urcat între stații în Austria și încearcă să-și găsească scăparea fugind în Turcia. – A schițat un gest de dispreț. – Autoritățile maghiare ne-au oferit dreptul să acționăm și pe teritoriul țării lor.

– Oh!... *Herr Untersturmführer*, permiteți-mi, vă rog, să vă asigur că nu ascund niciun fel de fugar sub pat.

– Sunt convins, *meine schöne Dame*[77], dar, în situația asta, protocolul îmi cere să...

– Atunci, dacă e vorba de protocol, l-am întrerupt eu repede, cu un surâs molatic – și nu foarte ironic, speram eu – în colțul buzelor, dându-mă ușor în lături și făcându-le un semn din mână către interiorul compartimentului meu. Vă rog.

Aghiotantul lui n-a stat înăuntru decât câteva momente; spațiul era mic, nu existau prea multe locuri unde ar fi putut să se ascundă cineva. Nu m-am întors să mă uit ce făcea, dar l-am auzit cum a deschis ușa de la lavaboul micuț din colț, ușa *armoire*-ului și, după aceea, a mai întârziat puțin, poate chiar ca să se uite și sub pat. Apoi s-a strecurat din nou pe lângă mine, fără niciun cuvânt.

– Mulțumesc, *gnädige Frau*, a zis Kirchmeyer. Sper să am plăcerea să vă mai revăd.

Eu nu, mulțumesc. Mi-e deja suficient de greață.

77 Frumoasa mea doamnă

Spre norocul meu, n-am zis-o însă cu voce tare. Doar i-am surâs și am încuviințat din cap. Dar, înăuntrul meu, neliniștea îmi strângea măruntaiele într-un ghem dureros. Începeam să realizez și eu, aproape mai presus de orice îndoială, că se întâmplau lucruri foarte grave; și nu numai în Germania, ci încet-încet și în restul Europei, întinzându-se ca o pecingine. Pas cu pas, se apropia ceva groaznic.

Ei s-au îndreptat spre compartimentul următor, iar eu, înainte să intru într-al meu, am aruncat o privire cu coada ochiului înspre capătul celălalt al coridorului. Deși Kirchmeyer venise din direcția aceea, așadar trecuse și pe la Heinrich, înăuntrul compartimentului său părea să fie complet liniște. Poate chiar coborâse în decursul nopții undeva prin Ungaria, de unde ar fi putut să ia repede o legătură înapoi spre Germania. Timp de câteva clipe, mi-a fulgerat pe dinaintea ochilor imaginea lui. *Doamne, fă, te rog, să fi coborât în Ungaria!* am repetat în gând rugăciunea disperată de mai înainte, în timp ce închideam ușa în spatele meu. Am stat timp de câteva momente rezemată de ea, cu urechea lipită de lemn, și am ascultat vocea egală și obsechioasă a steward-ului, mult estompată, vorbind probabil cu pasagerul din compartimentul alăturat, dar apoi a trebuit să mă așez. Aveam impresia că deodată nu mai eram foarte sigură pe picioare. În pofida spaimei prin care tocmai trecusem și angoasei crescânde umplându-mi sufletul, îmi simțeam în continuare carnea trupului moale și fierbinte, iar ochii îmi ardeau în orbite, ca și cum aș fi fost cuprinsă de febră.

Mi-am acoperit ochii cu palmele, apăsându-mi peste pleoape cu putere, aproape dureros, dar imaginea din spatele lor nu a dispărut; mai mult, a lăsat loc alteia, una atât de vie și limpede, încât a făcut din nou să-mi zvâcnească inima în piept.

Trupul lui lângă al meu, fruntea albă și înaltă lipită de a mea, răsuflarea împletindu-mi-se caldă cu a lui, inimile noastre, una lângă alta, bătând din nou normal,

în același ritm, cu bătăi regulate și moi, antebrațul lui pe mijlocul meu, aproape de curbura șoldului, degetele mele ce îi trasau lent, aproape inconștient, doar cu vârfurile, dunga proeminentă a șirei spinării printre mușchii spatelui, șoaptele noastre, întâi stinse, dar apoi suind încet-încet, pătrunzând ca de departe, parcă direct din *Liebesträume*[78]-ul lui Liszt:

„– Ce vrei, de fapt?

– Vreau să nu se termine. Vreau să nu fii nevoită să te întorci.

– Asta nu se poate. Știi foarte bine.

– Știu. Dar tu m-ai întrebat ce vreau."

Locomotiva a fluierat chiar atunci, prelung și ascuțit, risipindu-mi amintirea, iar trenul s-a urnit din gară și a început din nou să înainteze. Dar convingerea liniștită dindărătul cuvintelor lui Heinrich mi-a mai plutit un timp în subconștient, apăsându-mi peste niște gânduri pe care nici nu le gândisem încă.

Nu-mi venea să cred. În urmă cu o săptămână nici măcar nu-l cunoșteam, iar deodată nu mai puteam să mi-l scot din minte. Și trebuia neîntârziat să-mi iau gândul de la el. Nu aveam voie. Era mult, mult prea primejdios. Interzis.

M-am ridicat și m-am dus la fereastră, ca să trag draperia. Afară, cerul era de plumb – și vai, cât de repede, având în vedere că numai cu o zi în urmă fusese albastru ca de cleștar –, căzut deasupra unor coline domoale gălbui, pătate cu nuanțe de maroniu și roșcat, ce alunecau înaintea trenului, ca să se piardă apoi în zarea cenușie și cețoasă. Pe deasupra văilor dintre ele, foarte jos, se târau fuioare de aburi fumurii și umezi, izvorâte parcă direct din pământ.

Iar pe deasupra cenușiului, de partea cealaltă a ferestrei, umezit de ploaie, se suprapunea reflexia mea străvezie și imprecisă, ca de spectru. Chiar și prin cristalul gros al geamului mi se puteau ghici obrazul ușor

78 *Vis de Dragoste*, compoziție pentru pian de Franz Liszt din 1850.

febril, ochii împăienjeniți, cu umbre dedesubt, genele umezite, buzele tremurătoare, nefiresc de înroșite, linia albă și prelungă a gâtului tresăltând în convulsii slabe la fiecare respirație.

Mi-am întors privirea și am observat imediat colțul hârtiei albe ieșind dintre paginile volumului de pe măsuța de la fereastră. Din nu știu ce motiv, când de-a lungul timpului am uitat atâtea alte lucruri infinit mai importante, amănuntul acela neînsemnat a rămas pentru totdeauna întipărit în memoria mea: volumul pe care îl citeam atunci era tocmai *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* al lui Camil Petrescu, una dintre primele ediții, cu coperți maronii broșate și pe care era desenat în creion un peisaj întunecat, de noapte cu lună, din munții Piatra Craiului.

Îmi pare rău că am plecat pe neașteptate, dar am auzit forfotă în tren și am bănuit că vor avea loc alte controale. N-am vrut să te trezesc și nici să te inoportunez prin prezența mea în compartimentul tău.

H.

PS: Te aștept la aceeași masă. Oricând vrei tu.

Mașinal, am așezat din nou biletul între filele cărții.

Așadar, nu coborâse. Mă aștepta. M-am uitat din nou pe fereastră. Eram foarte confuză. În momentul acela, sub presiunea luminii zilei, în loc să-mi doresc să mă ferec în compartiment și să nu mai ies de acolo până la București, să nu mai dau niciodată ochii cu el, descopeream cât de mult îmi doream să-l revăd.

Fără să vreau propriu-zis, dar și fără să mă pot stăpâni, mi-am luat inima în dinți, m-am îmbrăcat, am încercat pe cât posibil să acopăr cu pudră semnele nopții nedormite și m-am dus să-l întâlnesc.

La ora aceea, vagonul-restaurant era aproape gol, fără nicio lumină electrică aprinsă; doar lumina alb-cenușie și palidă a dimineții înnorate de afară intra pe ferestre. Un singur domn întârziat își lua cafeaua într-un

colț mai depărtat, aproape de glasvand, un ospătar își căuta ocupație pe lângă masa lui, iar Heinrich se afla la aceeași masă, exact așa cum îmi scrisese.

Cu umerii foarte drepți, ca întotdeauna, și părul pieptănat din nou cu grijă cu cărare pe-o parte, fuma și sorbea dintr-o cafea în tăcere, cu privirea într-un jurnal; și el cu umbre albăstrui de nesomn sub ochi, fără să pară însă obosit, ci la fel de liniștit și imperturbabil ca de obicei, foarte pătruns de ceea ce citea. În afara faptului că se juca mecanic cu bricheta, învârtind-o dintr-o parte într-alta pe masă, gest de nerăbdare oarecum nefiresc pentru el, expresia lui nu trăda nimic.

Iar eu stăteam încă în ușă, cu un gol în stomac, vlăguită și agitată în același timp, într-o așteptare crispată, nehotărâtă dacă să mă duc sau nu la el. După câteva clipe, am văzut cum ospătarul s-a înființat la masa lui, Heinrich și-a ridicat privirea din gazetă, a schimbat cu el câteva cuvinte neauzite și a înclinat din cap, iar imediat ce ospătarul a dispărut, și-a reluat lectura. Abia după alte câteva momente lungi, și-a întors capul din jurnal și și-a consultat ceasul de la mână. Și-a înălțat apoi ochii, aruncându-și fugar privirea de-a lungul vagonului, iar mie inima mi-a zvâcnit puternic între coaste.

Chiar atunci, în clipa în care i-am întâlnit privirea, în pofida faptului că mă străduisem din răsputeri toată dimineața să nu-mi amintesc, am revăzut foarte limpede în minte cum, doar cu o seară în urmă, în dreptul ușii compartimentului meu, se aplecase înspre mine, își trecuse ușor degetele ambelor mâini pe sub părul meu, eliberându-mi-l din agrafe și acoperindu-mi gâtul cu palmele, într-un gest în același timp masculin, posesiv și mângâietor, și mă sărutase, tăindu-mi răsuflarea. Mi-am amintit perfect și că, cu toată ceața din mintea mea, sărutul lui și căldura pe care mi-o împrăștia prin vene mi se păreau mai firești decât orice altceva de pe lumea asta. După aceea, își coborâse mâinile în jurul mijlocului meu, lipindu-mă dintr-o singură mișcare de el, și mă sărutase din nou. Și încă o dată, și încă o dată,

și mai adânc, și parcă mai aprins, și deodată ne sărutam încontinuu, fără oprire, brațele mele erau încolăcite în jurul gâtului lui, îi auzeam ca prin vis degetele bâjbâind prin spatele meu după încuietoarea ușii, iar deodată eram ferecați în întunericul dinăuntru, subțiat doar de lumina lunii intrând pe fereastră, nu-i mai puteam distinge trăsăturile, dar îi simțeam răsuflarea, fierbinte și umedă, peste buze, prin păr, de-a lungul gâtului și pe deasupra umerilor, prin toate locurile cele mai tăinuite, după aceea mai jos, peste sâni, pătrunzându-mi parcă prin satinul rochiei și dizolvându-l, iar apoi greutatea trupului său peste al meu și...

El s-a ridicat să mă întâmpine, iar eu am hotărât pe loc să fac cale întoarsă și să nu-l mai văd niciodată. Însă tocmai în momentul când luam decizia aceea înțeleaptă, ospătarul și-a făcut apariția lângă mine, ca să mă conducă la masă, și n-am mai avut de ales.

– Bună dimineața, mi-a zis Heinrich, în timp ce ospătarul îmi trăgea scaunul să mă așez. Cum ai dormit?

– Foarte bine, mulțumesc. Tu?

– La fel, mulțumesc.

Nu i-am întins mâna și nici el n-a părut că se aștepta s-o fac. Ospătarul ne-a turnat cafea, apoi ne-a lăsat din nou singuri.

A urmat o tăcere lungă.

Deși în liniștea aceea mare dintre noi, aveam impresia că îi puteam auzi distinct fiecare respirație, nu mi-am ridicat ochii înspre el. Priveam doar în jos, către mâinile mele înmănușate și încrucișate cuminte pe fața albă de masă, astfel că nu-l puteam zări decât cu coada ochiului, dintr-o parte; antebrațul sprijinit de marginea mesei, cu manșeta albă scrobită ieșind câțiva centimetri de sub mâneca sacoului și cureaua maron de crocodil a ceasului de la mână, trabucul subțire fumegând uitat pe buza scrumierei din cristal, colțul jurnalului împachetat alături și, mai ales, degetele lui lungi și elegante ce învârteau încontinuu pe masă bricheta subțire din aur, gravată cu monograma von Reinharzilor.

– Vorbești și maghiara? l-am întrebat după o vreme, tot fără să-mi ridic ochii.

– Poftim?... Nu. De ce?

Am făcut un semn din bărbie către jurnalul împăturit. Era unguresc, o ediție de dimineață, cumpărat pesemne de printr-o gară din Ungaria, de la vreunul dintre băieții cu gazete ce băteau peroanele de fiecare dată când erau trenuri oprite. El mi-a urmărit privirea, după care, pricepând în sfârșit la ce anume mă refeream, a înălțat din umeri și mi-a zis:

– Ah!... Dar nu citeam. Doar mă prefăceam că citesc.

Și asta cu cel mai liniștit și firesc ton din lume.

Eu am ridicat ceașca aburindă la buze și am sorbit îndelung din ea, ca să nu fiu nevoită să zic ceva. Nu că la o asemenea remarcă ar fi existat ceva de zis.

A urmat încă o tăcere, accentuată de clinchetul porțelanului atunci când am așezat din nou ceșcuța pe farfurie. Bricheta lui se lovea în continuare de masă, ritmat, aproape melodios. Sub noi, osiile grele măcinau pe metalul șinelor. Deodată le auzeam bătându-mi de-a dreptul în creieri; surd, monoton, exasperant. Dar parcă și mai tare mă iritau degetele lui frumoase, albe și suple, ce nu se mai opreau din învârtit bricheta aceea nenorocită. Capul îmi vuia înăbușit. Îmi simțeam toți nervii întinși, gata să se sfâșie.

– Te rog să încetezi odată cu bricheta aia! am izbucnit eu din senin, dezintegrând liniștea aceea asurzitoare. Dar apoi, am realizat cât de disproporționată fusese reacția mea în raport cu situația și am adăugat, ceva mai potolit, întorcându-mi în același timp privirea către fereastră și apăsându-mi tâmpla cu vârful degetelor: Mă doare foarte tare capul.

El a lăsat bricheta din mână, a împins-o pe fața de masă cu o mișcare scurtă și apăsată a degetului arătător, și mi-a zis:

– Te-au trezit din somn, presupun.

Deși eu nu mă uitam la el, ci mereu pe fereastră, la peisajul înceţoșat de afară, simţeam cât de atent mă privea.

– Da, am răspuns. Despre ce-a fost vorba?... N-am înţeles. Ce s-a întâmplat?

– Nimic mai mult decât ce se întâmplă de obicei. Mai nou, noi suntem o naţie formată doar din hărţuiţi și hărţuitori.

După o altă tăcere, am mai murmurat ceva:

– Mulţumesc că ai plecat înainte să... să... Mi-am pierdut însă gândul înainte să apuc să îl duc până la sfârșit.

El a înclinat ușor din cap:

– Aș vrea să spun *cu plăcere,* dar nu obișnuiesc să mint.

Abia după alte câteva secunde lungi de tăcere, timp în care, deși el n-a zis niciun cuvânt și nici n-a făcut vreo mișcare, îl simţeam în continuare fixându-mă cu privirea, am spus în sfârșit acel ceva care, în mod obișnuit, nu s-ar fi spus niciodată cu voce tare:

– N-aveai treabă la Viena, nu-i așa?

– Îmi pare rău. Voiam numai să te mai întâlnesc o dată înainte să pleci.

– Ah! a fost tot ce-am reușit să zic, dezarmată complet de francheţea cu care recunoscuse.

– Te rog, nu-mi spune că nu ţi-ai dat seama.

– Bineînţeles că mi-am dat seama. Din prima clipă.

– Și eu am știut imediat că n-ai crezut niciun moment povestea aia cu Viena. Cum, de altfel, știu și ce urmează să-mi spui acum.

– Te rog, am șoptit eu abia auzit, nu mai încerca să ghicești ce gândesc.

– Fii serioasă, Lulli, mi-a spus el cu un surâs rece. După câteva secunde, și-a ridicat privirea și, înălţând ușor dintr-un umăr, a conchis: Și dacă ţi-ai fi scris pe frunte cu cărbune *verboten*[79], tot nu mi-ar fi fost mai evident ce anume gândești. În plus, ești aici de cincisprezece minute și încă nu m-ai privit în ochi.

79 Interzis

Cuvintele lui m-au obligat să-mi ridic ochii și să-i înfrunt în sfârșit privirea, prin plasa rară a voaletei. Câteva momente n-am făcut decât să ne uităm unul la altul. Apoi, el și-a înclinat ușor fruntea, semn că luase act de semnificația gestului meu, și mi-a spus:

– N-am avut în minte să te seduc. Îți dau cuvântul meu de onoare. Nu m-am gândit niciun moment la un asemenea deznodământ. Ceea ce s-a întâmplat a fost...

– Te rog frumos, l-am întrerupt eu repede, într-un acces de ipocrizie vinovată, auzindu-mi însă perfect crisparea din glas. Nu vreau să vorbim despre asta. Lucrurile au degenerat și... Nu trebuie să-mi explici. Nu a fost vina ta. A fost vina mea. Eu am fost cea care... care... În fine. Am fost amețită și iresponsabilă. Iar ceea ce s-a întâmplat a fost o greșeală. O greșeală îngrozitoare, pe care... hm... Îmi pare rău. Nici n-ai idee cât de rău îmi pare. – Mi-am dus din nou degetele la tâmplă, unde, dedesubt, aveam impresia că ceva urma să se sfărâme în multe bucățele mici. – Te rog, să nu mai vorbim despre asta, am repetat după alte câteva secunde, ceva mai încet. Mă doare înfiorător de tare capul.

– Ei bine, mi-a replicat el, eu am fost perfect conștient. Am știut de la bun început că, mai devreme sau mai târziu, asta avea să se întâmple. Încă din momentul când te-am privit pentru prima oară în față. Cum, de altfel, ai știut-o și tu.

Am avut nevoie de câteva secunde ca să înregistrez înțelesul cuvintelor lui.

– Te rog, nu spune asta, am șoptit însă, simțind imediat cât de firavă îmi era vocea. Nu trebuie să spui asta. Te rog. Nu este adevărat. Ceea ce s-a întâmplat a fost o greșeală. Lucrurile astea se mai întâmplă. Sunt regretabile, într-adevăr, dar asta nu înseamnă că nu se întâmplă.

– Poate ție ți se întâmplă. Mie nu. Dar asta nu înseamnă că regret că s-au întâmplat. Cum, de altfel, nici tu nu regreți... Și-a mușcat pentru o clipă buzele – buzele care mă sărutaseră de nenumărate ori și al căror

gust încă îl mai simțeam –, uitându-se și el undeva departe pe fereastră, și a adăugat: O să te rog să-mi ierți faptul că-ți vorbesc atât de deschis, detest să fiu nedelicat, dar, judecând după felul cum reacționezi, sunt convins nu numai că nu ți se întâmplă, dar și că ceea ce simt eu este cât se poate de reciproc.

– Te rog, taci. Nu poți să spui așa ceva. Nu putem purta conversația asta. Niciodată. Eu sunt măritată. *Măritată*, Heinrich. Cu fratele mamei tale. I-am jurat fidelitate în fața lui Dumnezeu. Și nici nu vreau să mă gândesc ce scandal ar stârni o asemenea poveste... L-am văzut că a vrut să riposteze și am știut imediat ce voia să spună, așa că l-am oprit: Și da, *pe mine* mă interesează. Foarte tare chiar. Iar tu abia ce te-ai logodit. Îți amintești?... Ai cerut-o pe Martha în căsătorie. Zilele trecute chiar. Tu mi-ai zis. Tu, cu gura ta.

El s-a albit la față sub ochii mei, dar vocea i-a sunat la fel de liniștită ca și până atunci:

– Nu am cerut-o în căsătorie, Lulli. Te înșeli. Suntem logodiți, este adevărat. Dar ăsta este doar un lucru care trebuia să se întâmple. Și atât. După o scurtă pauză însă, a adăugat, parcă ceva mai apăsat: Și abia *asta* a fost o greșeală. Tocmai mi-am dat seama. Dar o greșeală pe care am de gând s-o repar bărbătește.

Am împins chiar atunci scaunul și m-am ridicat de la masă. Și am făcut-o atât de repede, încât era cât pe ce să-mi vărs ceașca de cafea în poală. Clinchetul porțelanului s-a auzit ascuțit în liniștea vagonului.

– Nu, am zis, în timp ce așezam din nou ceașca pe farfuriuță, cu mai multă grijă decât ar fi fost necesar. Te înșeli. Greșeala a fost că am venit aici.

– Te rog, Lulli, rămâi.

– Am rămas mai mult decât suficient. La revedere.

Am părăsit vagonul-restaurant fără să mă uit înapoi, deși știam foarte bine că el, cu determinarea lui calmă, pe care aveam să i-o cunosc cu adevărat abia câțiva ani mai târziu, era în spatele meu; politicos, la câțiva pași distanță, ca să nu lase impresia că ar fi voit să mă ajungă din urmă.

Am dat să intru în compartiment, dar, chiar în clipa când am pus mâna pe clanță și am deschis ușa, i-am văzut brațul apărând de undeva de peste umărul meu și trăgând-o la loc. Degetele mi-au căzut de pe clanță și m-am întors. Și, încă o dată, la fel ca în urmă cu o seară, am stat așa multă vreme, nemișcați și fără niciun cuvânt, pe culoarul îngust, chiar în același loc, și tot la fel, cu trupurile apropiate, aproape înghesuite, cu răsuflările întrepătrunse, conștienți amândoi de prezența celuilalt la doar jumătate de pas distanță, atât de aproape unul de altul încât eram convinsă că, dacă durerea de cap m-ar fi lăsat măcar o singură clipă și aș fi reușit să mă concentrez, i-aș fi putut număra bătăile inimii. Nu mi-am ridicat însă privirea, mi-am ținut-o tot timpul fixată asupra nodului cravatei lui albastre, în spatele căruia, numai cu câteva ore în urmă, îi descoperisem cu buzele zvâcnirea pulsului sub piele; mi-era prea teamă că, dacă aș fi făcut-o, ochii mei ar fi fost la distanță de doar câțiva centimetri de ai lui.

– Heinrich, am izbutit să șoptesc, nu pot să respir.

El a făcut jumătate de pas în spate. De atins, nu mă atinsese, dar mă simțeam ca și cum o făcuse. Palmele îmi erau umede, respirația rapidă și neregulată și inima îmi bătea puternic în piept.

– Te rog frumos să nu-mi mai întorci spatele. N-am făcut nimic ca să merit un astfel de tratament. Iar după câteva clipe, a adăugat: Și da, chiar a fost vina ta. Eu aș fi coborât la Viena și nimic din ce s-a întâmplat nu s-ar mai fi întâmplat. Nu am fi ajuns să purtăm conversația asta. Dar, din nefericire, se pare că nu sunt din fier. Așa că acum, că tot e prea târziu, spune-mi, te rog, ce vrei. Lămurește-mă. Cum anume să procedez?

– În primul rând, vorbește mai încet, te rog, am șoptit uitându-mă în jur; dar culoarul era în continuare pustiu și de nicăieri dindărătul ușilor închise nu se auzea vreun sunet. La București mă așteaptă șoferul în gară. Nu se poate să mă vadă în compania ta. Nu se poate pur și simplu. Știi și tu în ce hal fără de hal bârfesc servitorii.

Nici nu vreau să mă gândesc ce vorbe s-ar auzi. M-ar omorî Barbu. Ne-ar omorî pe amândoi. Înţelegi tu?!... Mi-ar rupe pur şi simplu gâtul. Cu mâinile goale. Ca unui pui de găină.

– Soţului tău nu îi pasă suficient de tine încât să fie gelos. Lucru pe care îl ştii şi tu foarte bine. Şi el este chiar ultimul lucru de pe lumea asta de care mi-ar putea fi mie frică.

– Trebuie să cobori, am repetat, fără să-i iau în seamă cuvintele. Vreau să cobori înainte să ajungem la Bucureşti. Eu să nu trebuiască să te mai văd. Şi tu să uiţi că s-a întâmplat vreodată ceva între noi. Înţelegi?!... Asta vreau.

– Eşti sigură?

– Foarte sigură.

– Fie, a consimţit el rece, cu o uşoară înclinare a capului. Şi data viitoare când vei veni în vizită la părinţii mei, o să am grijă să iau cina în oraş.

El s-a întors pe călcâie, eu am intrat în compartimentul meu, el într-al său, fără să ne mai privim şi fără să ne mai adresăm vreun cuvânt. Asta a fost tot. Dar senzaţia răsuflării lui mi-a rămas multă vreme pe obraji. Şi mi-a mai rămas încă ceva din el şi în suflet, în toată fiinţa mea interioară, ceva latent şi izolat, aproape imaterial, bine tăinuit, dar nu îngropat, în toţi anii ce au venit după.

O oră mai târziu, aproape de prânz, când ploaia încetase, lăsând în urma ei doar cerul gri şi aerul subţire şi străveziu, atunci când, cu acelaşi semnal ascuţit al locomotivei, într-un nor de abur albicios, scrâşnit metalic de roţi pe şine, prin zarva de pe peron, călătorii zorind dintr-o parte într-alta, impiegaţii de mişcare ce verificau roţile cu ciocane uriaşe de fier, Orient Express-ul se pregătea să se urnească din încă o gară, să lase în spate şi să uite şi Parisul, şi Berlinul lui Hitler, şi Viena, şi Budapesta, ca, într-un târziu, aproape de miezul nopţii, să ajungă şi în Bucureşti, a mai fost silueta lui, dreaptă şi nemişcată ca o statuie, cu liniile impozante

ale gării din Timișoara desenându-se pe cerul din spatele său, gulerul *trench-coat*-ului ridicat împotriva vântului și degetele pe mânerul portierei unui taximetru, părând indecis dacă s-o deschidă sau nu, și au mai fost și privirile noastre întâlnindu-se din nou, doar pentru câteva clipe, prin geamul *wagon-lit*-ului.

27 ianuarie 1942, Poddorie

Dragă Lulli,

Primul lucru care mi-a trecut prin minte când am primit scrisoarea ta a fost că, de fapt, bărbații au inventat războiul ca să se bucure de impresionabilitatea naturală a doamnelor. Ce preț să mai aibă viața noastră în fața unui surâs fugar! Că și tu erai de fapt susceptibilă, ei bine, pe asta n-aș fi bănuit-o niciodată. Păcat. Dacă mi-ar fi trecut prin minte, poate că aș fi găsit o manieră să-mi pun mai devreme viața în primejdie și n-ar mai fi fost nevoie să treacă atâția ani înainte să-mi vorbești din nou. Dar, din nefericire, n-am fost niciodată o fire prea inspirată și, precum știm amândoi, subiectul este vechi și delicat, și nici nu-și mai are în vreun fel rostul, nici acum, nici altădată.

Îți scriu acum dintr-un cătun din apropiere de Leningrad, undeva pe lângă mijlocul nicăieriului, unde de dimineață termometrul meu de bord a arătat uluitoarea temperatură de -38 de grade. Altceva nu știu ce ți-aș putea povesti. Cu siguranță nu există nimic pe care ți-ai putea dori să îl știi. Sunt blocat la sol de câteva zile, din cauza viscolului. Nu se vede nici măcar la un metru în față. Oricum, când nu este viscol, este atât de ger, încât îngheață uleiul de motor, iar când chiar reușesc să zbor, zbor numai la razantul ierbii. Ieri am văzut un transportor cum a luat foc direct la decolare. Nici măcar nu a reușit să se ridice vreun centimetru în aer; cauciucurile înghețaseră atât de tare pe parcursul nopții, încât din cauza frecării cu solul s-au sfâșiat și au explodat pe loc. Pilotul avea douăzeci de ani și abia ce ajunsese pe front. A ars de viu în cabină și

nimeni nu a avut ce face. I-am privit trupul în flăcări, s-a zvârcolit îngrozitor, apoi a înţepenit şi a început să se micşoreze, ca o hârtie care arde. Ce dureri teribile trebuie să fi îndurat! Cât de singur a trebuit să se simtă în faţa morţii! Dar eu n-am stat să mă gândesc prea mult la lucrurile astea, am preferat să mă duc să mă îmbăt, soluţie dovedită anterior a fi foarte eficientă. Ocazie cu care am descoperit şi motivul pentru care sovieticii sunt aşa de căliţi şi nepăsători. Doctoria asta minune se numeşte în limba voastră „basamac" şi este cel mai îngrozitor lichid pe care ţi-l poţi imagina, un distilat grosolan din cartofi putreziţi şi sfeclă furajeră, cu vreo şaizeci de grade de alcool... Puteam la fel de bine să arunc în aer o divizie de tancuri cu ea. Cred că am arsuri de gradul patru pe esofag şi probabil n-o să mai pot înghiţi nimic altceva vreodată, dar măcar a funcţionat; după al doilea pahar, n-am mai simţit nici frigul, nici tristeţea. După al cincilea pahar – sau al şaselea, nici asta nu-mi pot aminti cu exactitate –, mi se părea deja că venise primăvara. Mai exact, m-am îmbătat ca un porc. Da, Lulli, zilele când mă consideram un individ civilizat şi rezonabil, cu preocupări intelectuale, sunt demult apuse.

Totuşi, se aude că cel târziu până la sfârşitul iernii, Stalin se va preda şi ne vom putea întoarce acasă. Nu ştiu ce să cred. Din păcate, toată povestea asta nu face altceva decât să îmi adâncească şi mie simţul istoriei. Didi îmi scrie că cel mai probabil mi-a degerat şi simţul umorului, dar după cum ştii, umorul meu a fost dintotdeauna nefericit de selectiv. Ar trebui totuşi să ştie şi el asta, că doar mă cunoaşte dinaintea ta. Oricum, războiul ăsta este o ruşine pentru omenirea întreagă. Dar suficient despre asta. N-are rost să mă ostenesc să mâzgălesc aici lucruri care oricum vor fi cenzurate şi tu nu le vei citi niciodată. Dar uite, Lulli, cum se dovedeşte cât de mult m-am înşelat şi, aşadar, cât de puţin am înţeles eu până la vârsta asta viaţa. Adevărul chiar poate să fie impus cu forţa. Cine-ar fi crezut?

Mi-ar fi plăcut să sfârşesc într-o notă ceva mai veselă, să mi te imaginez zâmbind când citeşti, dar este atât de frig, încât nici măcar nu mă pot gândi la ceva drăguţ să

îți spun. Doar îți mulțumesc că mi-ai scris. Oricum, când simt nevoia să mă gândesc la ceva frumos, la tine mă gândesc.

H.

22 decembrie 1942, Pitomnik

Dragă Lulli,

Pierdusem o aripă, mă prăbușeam cu botul înainte, motorul era în flăcări, avionul nu mai răspundea la comenzi, iar un umăr mă ustura înfiorător, o durere aproape de nesuportat. Aveam foc și înăuntru, în cabină. În momentul acela am știut că urma să mor. Nu am crezut, ci am știut că voi muri. Și nu oricum, ci într-unul din cele mai îngrozitoare moduri în care poate muri un om – arzând de viu și, în același timp, perfect conștient de ce i se întâmplă.

Am știut că o să mor și mi-a fost frică, totuși, nu mi-a trecut viața toată prin fața ochilor, nu m-am gândit că n-am să-mi văd copilul crescând și nici nu am regretat viitorul pe care nu am apucat să-l trăiesc. Nici măcar nu m-am rugat să mor mai repede, să nu mă chinui prea mult. M-am gândit doar la Marie. Muttimarie[80] *a mea dragă. M-am întrebat dacă va putea ea oare să supraviețuiască după moartea mea. Întâi Friedrich, apoi eu. Câte a făcut ea pentru noi, iar noi nici măcar să supraviețuim de dragul ei n-am fost în stare. În acele câteva secunde pe care credeam că le mai aveam de trăit, mi-am amintit cum ne-a adunat ea pe mine și pe Gerhardt – când s-a recăsătorit tata, eu aveam deja zece ani, gândeam cu mintea mea și acționam pentru mine însumi –, ne-a strâns sub aripa ei ca pe niște pui părăsiți – de fapt, dacă mă gândesc mai bine, asta și eram, niște cățeluși fără stăpân, ce nu cunoscuseră vreodată vreo mângâiere, crescuți de niște guvernante care se schimbau atât de des, încât abia*

80 Mama Marie

reușeam să reținem cum se numeau, și de un tată care și acasă tot căpitan de navă era – și ni s-a dăruit cu totul nouă și ne-a iubit cum poate nici mama noastră adevărată n-ar fi făcut-o. Ăsta a fost gândul meu de dinainte de moarte. Cum o să poată oare Marie să treacă și peste moartea mea?

Știi cum mulți spun că au văzut moartea cu ochii? E numai o metaforă. Și eu am fost convins că voi muri în momentul acela, totuși, moartea n-am văzut-o în fața ochilor. Eu l-am văzut pe Dumnezeu. Există, Lulli, și e mare și bun. Există un Dumnezeu, care, în înțelepciunea Lui, s-a gândit la Marie și ce-ar mai rămâne din sufletul ei după moartea mea și de aceea nu m-a lăsat să mor, așa plin de păcate cum sunt. Altă explicație pentru faptul că sunt acum în viață nu găsesc. M-am prăbușit în flăcări, îmi este imposibil să-mi explic cum de am reușit să aterizez avionul pe burtă, când nu mai funcționa nicio comandă, de ce combustibilul nu a explodat imediat ce m-am izbit de pământ și cum de am reușit să ies afară înainte ca avionul să explodeze, cu jacheta de pe mine în flăcări, când aproape că îmi pierdusem și cunoștința, și prin ce minune am fost evacuat în spatele frontului, într-un spital de campanie. De trei zile, doar la asta mă gândesc, încerc din toate puterile să-mi amintesc cum s-a întâmplat și mai ales să găsesc o explicație plauzibilă pentru faptul că încă trăiesc. Dar, ca om de știință, sunt absolut convins că, din punct de vedere matematic, fizic și tehnic, este imposibil ca un om să supraviețuiască unui astfel de accident. Și nu numai că eu am supraviețuit, dar am doar o mână ruptă, vreo câteva coaste rupte și jumătate din spate ars, răni care nici măcar nu sunt grave în adevăratul sens al cuvântului, cel mult chinuitoare. Ultima oară când mi-am rupt o mână s-a întâmplat când eram adolescent și patinam pe Wannsee. Să fie oare vorba despre același grad de risc?... Așadar, singura concluzie pe care o pot trage de aici este că, în pustietatea asta, unde pentru marea parte a germanilor nu mai există demult Dumnezeu, pentru mine a existat.

Tocmai am recitit ce am scris și mă mir. De trei zile, de când nu mai sunt apt de zbor și am prea mult timp de gândire, mă tot întreb dacă să îți povestesc sau nu ce mi s-a întâmplat. Până la urmă am decis să o fac; dacă nu ți-aș putea povesti ție, atunci n-aș putea să-i spun nimănui, niciodată. Așa că n-am să șterg și nici n-am să înlocuiesc vreun cuvânt, am să ți le trimit așa cum le-am scris prima oară; apoi, pesemne că voi sta multe zile la rând și mă voi întreba dacă o să crezi ce ți-am scris, sau pur și simplu vei considera că războiul ăsta care nu se mai termină m-a transformat într-un nebun sentimental, sau poate, cine știe, chiar îți va fi și puțin milă de un biet soldat care și-a pierdut și el mințile pe front, ca atâția alții înaintea lui. Mi-ar plăcea să aflu ce gândești, așa că te rog să nu te ascunzi nici de data aceasta de mine. Te asigur însă de un lucru – ceea ce ți-am scris în rândurile de mai sus, Lulli, ți-am spus numai ție și nu voi mai spune nimănui altcuiva. Acesta va fi secretul nostru pentru totdeauna.

Ce să-ți povestesc în rest? Același lucru. Stalingradul va cădea curând și într-un fel îngrozitor, însă eu nu voi mai fi aici să asist. Pentru mine, campania din Rusia s-a încheiat. Mâine seară voi fi în sfârșit în Berlin, lângă Klara și lângă Marie, după mai bine de doi ani, și apoi, probabil până când voi fi declarat din nou apt de zbor, mă voi afla în spatele vreunui birou, printr-o țară ocupată. Se aude că ar fi vorba despre Norvegia. Vom vedea. În teorie, ar trebui să mă bucur, dar acum sunt atât de epuizat și zguduit, încât nu pot să mă gândesc prea mult la lucrurile astea. Doar mă uit la ce se întâmplă în jurul meu și nu-mi vine să cred.

Nu știu când, nu știu nici cum, dar am încredere că ne vom revedea. Lucrurile nu s-au încheiat între noi.

H.

PARTEA A II-A

ADEVĂRUL DOARE CEL MAI TARE

1.

Noiembrie 1943, București

– Uită-te și tu la dânsa, *ma chère!* mi-a șoptit Elvira, făcând un semn mic din bărbie către partea cealaltă a foaierului, unde o oarecare cucoană se conversa aprins cu o alta și-și făcea vânt cu programul. Stă rochia pe ea de parc-ar fi de căpătat!... Nu știu pe cine are modistă, da' e toantă ceva de speriat! Război-război, dar nu poți să te lași nici așa, la mâna oricărei apucate! *Surtout*[81] când ești cine ești...

Eu am încuviințat din cap, distrată, fără să am idee cine anume era cucoana în cauză și ce nu era în regulă cu rochia dumneaei, iar Elvira și-a scuturat ușor onduleurile blonde perfect aranjate la *coiffeur* și a luat o pauză de la bârfeală – prima oară în ultimele cincisprezece minute –, trăgând însă în continuare cu ochiul prin vânzoleala de oameni, în căutare de alte posibile victime.

Ne găseam în plin eveniment monden.

În ciuda atmosferei mohorâte de toamnă, în război, într-un București umed și friguros, adâncit în întuneric,

81 Cu atât mai mult

peste care umbra morții de la Cotul Donului atârna ca un linţoliu, în interior, în spatele draperiilor de camuflaj, din catifea groasă, clădirea albă a Ateneului, cu toate luminile aprinse, strălucea de sărbătoare și răsuna de zumzet, saluturi, conversații, râsete, ecouri prelungi de tocuri înalte și cizme nemțești pe marmură și instrumente care se acordau sonor, revărsându-se din sala mare de spectacol prin toate foaierele de la parter – câteva note de pian, niște corzi blânde de vioară, apoi sunetul adânc și melancolic al violoncelului. Minunata orchestră a Filarmonicii de la Viena, aflată în turneu prin toate țările de sub influența celui de-al Treilea Reich, poposise și la noi.

Nu văzusem încă programul, dar aș fi putut să jur că era plin de Beethoven și Wagner, poate și puțin Strauss, compozitorii cei mai iubiți de național-socialiști. De altfel, în rotonda Ateneului se găsea nu numai toată crema Bucureștiului, dar și toți mai-marii corpurilor militare și diplomatice germane din România.

Cineva ne-a făcut cu mâna de la intrare. Era Neniţescu, alături de o femeie splendidă, de care părea foarte prins. Mai să răsuflu de ușurare.

– Miți Rădulescu, mi-a oferit Elvira repede la ureche. *Actriță* – a apăsat lung pe cuvânt, surâzând delicat – din provincie, măritată *bien sûr*, dar de profesiune amantă, e instalată pe Calea Victoriei, chiar *vis-à-vis* de Lafayette. Închipuiește-ți numai în ce lux... Fată în casă, bucătăreasă, automobil nou la scară și tot ce-i mai trebuie. De aia ai scăpat de Neniţescu, *ma chérie, dis merci*. S-a reorientat. E bine cocota, ce-i drept. Foarte... *femme fatale*. Distrasă însă de altceva, și-a întors privirea către ușa de la intrare și mi-a șoptit precipitat: Lulli, repede, la ora trei! A venit și sclifosita de madam Stratulat... Colonelul e pe front la ruși de mai bine de un an și nu se știe mare lucru despre soarta dumnealui, iar ea se ține în văzul lumii cu un danez de la legație... A clătinat dezaprobator din cap.

Dacă nu mi-aș fi petrecut mai toate zilele și nopțile din ultimii doi ani cu gândurile după un ofițer german,

atunci poate că i-aș fi amintit că și ea se afla cam în aceeași situație cu madam în cauză – Jorj, ofițer pe frontul de Răsărit, fusese trimis într-o acțiune de recunoaștere undeva pe lângă Odessa, dispăruse și nu se mai știa nimic despre el, dacă era mort sau prizonier, iar ea se ținea în văzul lumii cu un neamț de prin SS –, având în vedere istoria mea delicată, n-am zis nimic. Decât ipocrită, mai bine necredincioasă.

– Ce ți-e, domnule, și cu nemții ăștia! l-am auzit pe Barbu zicându-i lui Nenițescu, care ajunse lângă noi, la braț cu respectiva Miți. Așa melomani pasionați... Mai rău decât cucoanele!

– Ia să mă mai slăbească! Am ajuns să n-am loc de ei nici la mine-n țară! Mai nou trebuie să ne ducem doamnele la Ateneu la staluri, ca toți prăpădiții, că lojile sunt toate rezervate pentru dânșii!

Asta venind tocmai din partea lui Nenițescu, așa mare admirator al fasciștilor cum fusese numai cu vreo doi ani înainte, care însă, imediat după Stalingrad și Kursk, odată cu imaginea deloc îmbucurătoare a unui război prelungit și creșterea valorii dolarului american pe piața bancară internațională, se lepădase repejor de ei, se făcuse foc și pară și pe Hitler, și pe Mareșal, și pe tot războiul în ansamblu, deși, în cea mai frumoasă tradiție românească, încă se înfrupta și el cu polonicul din afacerile cu nemții.

Și-a scos din buzunar o batistă și și-a șters fața mare, rotundă ca un balon și lucind de sudoare. Spre deosebire de Barbu, care purta un smoking ce-i venea impecabil, croit chiar de cuturierul Majestății Sale Regele Mihai, dânsul era îmbrăcat ca un fante, într-un frac parizian, cu aripi lungi și garoafă roz la butonieră, iar haina abia reușea să-i cuprindă pântecul gros. Pe lângă el, respectiva Miți, subțire și înaltă, cu ochi de un verde închis, mari și codați, ca de pisică, și păr negru bogat, părea un înger trist căzut printre muritori și atrăgea toate privirile. Pentru că dânsa purta tocuri înalte, Nenițescu era cu un cap mai scund decât ea. Dar, firește, ce-i lip-

sea în înălțime, Nenițescu compensa în lățime – era de trei ori mai lat. M-am uitat lung la ei, cât de caraghios și stânjenitor arătau unul lângă altul, și, timp de o clipă, m-am consolat cu gândul că măcar nu eram eu singura naivă de pe lume care avusese la un moment dat impresia că banii puteau aduce fericirea.

– Ei, lasă, domnule, a zis și Barbu, cu o voce joasă, că nici cu Mareșalul nu-mi e rușine! Toată ziua îl auzi răcnind pe la guvern, ba că nu-i voie cu muzică, ba că nu cu dans, că moare soldatul român pe front la ruși și nouă de paranghelii ne arde?!... Gata, regim de austeritate! Dar, când vine vorba de dom' baron și toți ai lui de la legație, hop, nu mai e nicio problemă! Că doar trebuie să-i distrăm pe frițI. Facem serată muzicală la Ateneu, ne cântă vienezii, ne dăm în stambă, ce ne mai doare pe noi de front...

A aruncat o privire către baza scării de onoare, acoperită de covorul roșu, unde Manfred von Killinger, ambasadorul Reichului în România, în civil, însă cu toate insignele și decorațiile la vedere pe piept, puțin cam slăninos, dar vânjos și vârtos ca un taur, cu un cap mare și roșcovan și gât scurt și rotofei, se întreținea cu generalul Alfred Gerstenberg, comandantul Misiunii aeriene germane în România, în uniforma lui elegantă de Luftwaffe, cu eghileți aurii – de parcă n-ar fi știut tot Bucureștiul că de fapt dumnealui se ocupa mai mult cu spionajul și contraspionajul german, decât cu aviația propriu-zisă –, nu prea înalt, dar tot voinic și lat în spate, mai să crape umerii uniformei. Pe lângă ei doi mai erau și alți câțiva ofițeri superiori necunoscuți, toți impunători în uniformele lor de mare ținută, cu Crucile de Fier sclipindu-le discret pe piepturi, ce se conversau numai între ei, fără să catadicsească să arunce vreo privire în jur, și arătau și se comportau mai degrabă ca o armată de ocupație, decât ca niște aliați.

– Rudolf n-a venit? am întrebat-o pe Elvira, trăgând și eu cu coada ochiului printre grupul de ofițeri germani. Încercam să-mi amintesc figura lui și nu reușeam

decât vag. Îl zărisem și eu cu ceva vreme în urmă, într-o ocazie oarecare de societate, dar nu-mi făcuse nicio impresie mai deosebită. Un individ parcă nu foarte tânăr, auster, blond ca toți nemții, atrăgător și nu prea.

– E la legație la Sofia de vreo două zile, mi-a șoptit ea înapoi. Îl plimbă baronul zi-lumină, dintr-o parte-n-tr-alta!... Eee, dar nu mă plâng, că oricum nu ne-am fi putut prezenta împreună și nici singură n-aș fi putut să vin încoace. M-a disperat Rudi cu geloziile! Mai deunăzi mi-a spart buza cu pumnul și... – Dar, observându-mi figura, s-a oprit din povestit și a început să râdă. – Ei na, și tu acum! a exclamat. Lui îi șade tare bine puțin brutal așa, *ça fait son charme!*[82]... *Et puis*[83], ca să mă împace, vezi Doamne, mi-a adus o blană de samur tocmai de la Minsk! E așa splendidă de zici că-s cel puțin țarină într-însa! Trebuie neapărat s-o vezi... o să te înverzești de invidie, *ma foi!* Rudi e chiar fermecător când ajungi să-l cunoști. Și mai face și amor dintr-ăla de-mi place mie, știi tu, blitzkrieg... Scurt, intens și violent. Și, dacă vrei să știi, *il aime bien se faire insulter au lit, le cochon!*[84]

Am clipit. Zău că n-aș fi vrut să știu.

– Adevărul e că și nemțălăii ăștia prea se cred buricul pământului! I-am auzit chiar atunci pe Nenițescu, care se uita în aceeași direcție. Mai bine și-ar vedea dumnealor de război, să mai lase distracțiile, că mâine-poimâine le fac iarăși americanii vreo surpriză și nu-i văd bine deloc! Ați văzut doar ce s-a întâmplat la Ploiești!

– Ei, aș! i-a replicat Barbu, cu un semn plictisit din mână. Dar ce credeau americanii ăștia, domnule, că România e sat fără câini?! Vin și bombardează și gata? Oricum, e clar că nu-s prea zdraveni la cap. Să se deplaseze ei până aici tocmai din Africa! Și apoi stau și se miră că de ce nu le-a ieșit. Cât zgomot pentru nimic!

Lângă mine, Elvira continua să se salute prin semne din mână cu diverse cucoane, fără să fie atentă la

82 Ăsta-i farmecul lui

83 Iar apoi

84 Îi place ca în pat să fie insultat, porcul!

discuție. Însă nu uita să se întindă din când în când către mine și să-mi mai șoptească tot felul de bârfe suculente:

– Ia te uită, *chérie*, ca să vezi, generalul Andronache are metresă nouă! Și zidită bine, *en chair*[85], tocmai cum îi place dumnealui! Crezi că doamna general bănuiește ceva?!... Anvizajez un scandal nou!

Și, apoi:

– Văleu, Lulli, tu vezi în ce hal a pus pe ea *madame* Fieldermann?!... Și a mai fost și ditamai prim-balerina la Operă în tinerețe! Acuma zici că-i o Holstein cu tot cu vițel. Încă puțin și crapă corsajul pe dumneaei. Cum de nu i-o fi și rușine!... Orișicât, splendid colierul! Crezi că alea-s perle veritabile de Mallorca? C-așa-mi par de-aici! Curios lucru, că umblă un zvon cum că pe bărbat-su l-ar fi ruinat nemții!

Și, mai ales:

– Am auzit că alde von Killinger guiță printre așternuturi mai ceva ca un purcel scăpat la noroi. Mi-a spus madam Vulpescu. Și știe direct de la sursă, nu așa... chiar de la o demoazelă de la Cruce[86]! Cică se umflă de râs cocotele când apare dânsul în incintă. Se bat care să-l lucreze!... Numai groh-groh prin toate stabilimentele. Na, ce să-i faci, e și dumnealui baron, e de-nțeles. Distincție aristocratică.

De fapt, de peste tot din jur se auzeau astfel de conversații amestecate. Se discuta cu același aplomb și familiaritate despre sonatele lui Beethoven, cucoana Cutare, măritată cu Cutărescu, războiul din Răsărit, stabilitatea activelor bancare elvețiene și cum mai poartă pariziencele dantela de *guipure*.

– Hopa, nici n-ai idee cine tocmai a intrat! a exclamat ea deodată. Antrenorul ăla de tenis de la club, cu care erai încurcată tu anul trecut! Cum îi spune, c-am și uitat de emoție...

85 Cu carne

86 Crucea de Piatră, bordel celebru în București în perioada interbelică și belică

– Puiu Zamfirescu?!... Aaa, nu, *merci*, n-am fost deloc *încurcați*. A fost numai așa, o idee. A lui, cu siguranță nu a mea.

– Puiu Zamfirescu, așa... L-a cântărit apreciativ din priviri: Hm, frumușel-păpușel, lat în spate... Ce-ai avut cu el, mă rog? De ce nu ți-a plăcut?

– Mi-a trimis o scrisoare de amor plină de greșeli de ortografie.

Elvira nu și-a dat însă seama că era de fapt doar o glumă, ci și-a aruncat capul pe spate și a izbucnit într-un râs zgomotos.

– Vai, Lulli, dar cui îi pasă de așa ceva? Doar n-oți vorbi despre dativ și genitiv printre așternuturi! N-ai văzut ce ochi are? Și ce brați! Să te bage-n boală și-alta nu!...

– Și după ce m-ar băga-n boală alea douăzeci de minute, ce-am face?

– Fiecare la casa lui, te rog frumos! *La petite mort*[87] și valea!... Trăim totuși în vremea civilizației occidentale, a amorului liber și de plăcere.

În timp ce încercam din răsputeri să mă văd băgată-n boală de Puiu Zamfirescu și mă întrebam la modul serios care ar fi fost șansele matematice ca în cazul respectiv să mi se șteargă din amintire o altă boală, de data aceea una cronică, Miți, probabil ca să nu se zică că nu ne întreținem, m-a întrebat:

– Ați reușit să plecați undeva vara asta?

– Am fost plecată puțin la Valea Călugărească. Avem acolo o vie. Din păcate, singură, că Barbu a trebuit să fie tot timpul la minister, cu tot corpul de miniștri. Situația a fost de așa natură să... înțelegeți dumneavoastră. M-am întors oricum și eu destul de repede, înainte să se sfârșească vara, că au bombardat americanii rafinăriile și cam asta a fost.

Ea a clătinat din cap, compătimitoare:

– Da, da, ce îngrozitor!... Am fi vrut și noi să evadăm câteva zile la Techirghiol, dar mai poți să te miști pe un-

87 Mica moarte (termen romantic folosit de francezi pentru a denumi orgasmul feminin)

deva cu războiul ăsta?!.. Cât de cumplit de plicticos! – A aruncat de-a lungul foaierului o privire goală și apoi a înălțat din umerii ei albi și fragili. Cu o mișcare grațioasă a mâinii, și-a ridicat un onduleu care-i căzuse peste decolteu. Smaraldele din urechi i-au scânteiat în lumina candelabrelor, genele i s-au coborât moale peste ochii verzi, iar toate privirile bărbaților din jur, cu sau fără uniformă, s-au întors vrăjite către ea. – Să luăm un cocktail la Athénée după spectacol, doamnă Lăzărescu? Spunea și Elvira adineauri că ar vrea să mergem. Am auzit că au adus un jazz-band nou, care ar fi performat și prin cabaretele de la Berlin înainte de război!

Sigur că da, uite acuma! Asta-mi mai trebuia mie, cucoana asta și aerele ei. Abia puteam s-o văd și să vorbesc cu ea, d-apoi să mai ieșim împreună.

– Aaa, nu, nu am cum în seara asta, nu sunt liberă, am răspuns, afișând cu greu un surâs. Poate într-o altă seară.

Dar Miți n-a observat răceala mea. A mai comentat puțin despre cât de plictisitor devenise Bucureștiul de când cu Antonescu și cu nemții, după care a uitat de persoana mea – pesemne și eu la fel de plictisitoare ca și restul – și a început o conversație cu Elvira. Da, își imagina cât este de neplăcut să nu știe nimic despre Jorj, și scrisorile soțului ei ajungeau atât de greu la dânsa, și era teribil de îngrijorată, și cu tot războiul ăsta care pur și simplu nu se mai termina, și atât de tare o durea despărțirea, că nu putea să doarmă nopțile et caetera. Toate acelea firesc, fără să se fandosească sau să afecteze în vreun fel, ca și cum nici nu s-ar fi aflat în foaierul Ateneului cu unul dintre actualii sau viitorii ei amanți, de față cu toată lumea. Dar era o actriță excelentă, cu mult talent, virtuozitate scenică și măiestrie profesională, trebuia s-o recunosc; era clar că era de văzut și pe scenă.

– Mda, l-am auzit iarăși mormăind pe Nenițescu, și nici nu mai zic de program! Fanfară de atac pentru barbari și nimic altceva. N-ai văzut așa lipsă de gust!...

Păi, dacă ăștia o să fie stăpânitorii lumii în următoarea mie de ani, nu știu zău unde o să ajungem cu toții!

Mi-am coborât ochii către programul galben din mâna cu unghii lungi și roșii a lui Miți. Ea mi-a înțeles rugămintea, mi-a surâs senin și inexpresiv și mi l-a întins, fără vreun cuvânt și fără să-și arunce nici măcar vreo clipă ochii peste el, de impresie artistică.

Nicio surpriză, numai Wagner și Beethoven, dar nimic mai prejos de la ce mă așteptam de la Filarmonica din Viena: părți din cele mai elevate opere ale lui Wagner, *Die Meistersinger von Nürnberg*, *Die Walküre*, *Tannhäuser*, și una dintre cele mai frumoase opere create vreodată, *Pastorala* lui Beethoven. Dar firește că mereu se găsea și câte un fudul dintr-ăștia, fără vreo cultură muzicală și cu mintea rarefiată, să-și dea cu părerea.

– Nu vă place muzica germană? l-am întrebat pe Nenițescu, iritată.

– Cum să nu!... Dar numai Wagner și Beethoven, scumpă doamnă? Chiar așa? Prea o țin nemții ăștia pe-a lor!... Ar fi mers de minune acum măcar un Mendelsohn, care e oricum ceva mai complex, nu ca toate șarjele astea de cavalerie!

Păcat. Încă o ocazie irosită, când ar fi putut să aleagă să tacă și să pară filosof.

– Mendelsohn a fost evreu, am făcut eu, abia reușind să-mi maschez un surâs.

– O! a exclamat el, cu ochii mari, și s-a uitat repede în jur, să vadă dacă nu cumva auzise și vreunul dintre nemți conversația. N-am știut.

– Evident că nu.

– Ei, nevastă-mea e cunoscătoarea în domeniul ăsta, a intervenit și Barbu, pe tonul lui superior, fără să-mi adreseze nici măcar o privire, ca și cum aș fi fost numai o vietate fără nicio însemnătate, pripășită pe acolo din greșeală. Ea a studiat muzica la Paris, în buricul Europei, nu ca alde noi, încă cerșind la porțile Orientului... Că doar așa s-a ajuns și dânsa în viață. Nu-i așa, draga mea?

N-am răspuns provocării și nici nu m-am supărat – trecuseră demult timpurile în care părerile lui mă afectau în vreun fel –, doar am oftat interior, plictisită. Dar Elvira se întorsese deja către noi și-și mușca bătăioasă buzele, gata să sară să-mi ia apărarea în caz că Barbu ar mai fi comentat ceva la adresa mea. Numai Miți n-a reacționat în vreun fel; prin ochii ei frumoși și umezi n-a trecut nimic, nicio umbră, nicio scânteiere. Era evident că habar nu avea și nici n-o interesa să afle ce sau cine era acel mendelzân, de intervenise atât de abrupt în conversație.

– Se pare că dama asta fatală nu-i chiar cea mai deșteaptă găinușă din cuib, mi-a șoptit Elvira la ureche după o vreme, în timp ce se uita cu coada ochiului la ea. Dar n-a mai avut timp să-și continue bârfeala, pentru că de sus, din sala mare, au început deja să se audă primele acorduri, de chemare a publicului, și lumea se pornise să se înghesuie pe scări. Începea concertul.

M-am întors către Elvira și am dat s-o iau de braț, ca să urcăm și noi, dar n-am mai apucat, pentru că ceva m-a frapat în privirea ei. Ochii ei mari se măriseră parcă și mai tare, fața îi căpătase o paloare neobișnuită și se uita fix la mine, parcă pândindu-mi toate mișcările. Apoi însă, aproape în aceeași clipă – mult prea repede –, mi-a zâmbit și m-a luat ea pe mine de braț, să mă tragă după ea.

– S-a întâmplat ceva? am întrebat-o eu, cât de discret am putut, și am dat să mă uit în jur.

– Uită-te doar la mine, Lulli, mi-a șoptit, abia auzit.

Firește că n-am ascultat-o.

Deși se uita chiar în direcția unde mă aflam eu, Heinrich nu m-a observat, pentru că, exact în clipa când eu mi-am întors privirea, el și-a coborât-o pe ceasul de la mână, ca și cum ar fi vrut să vadă dacă nu cumva întârziase.

Apariția lui atât de neașteptată m-a lovit cu putere în piept. După mai bine de doi ani, Heinrich se afla iarăși la câțiva pași de mine, atât de drept și de frumos, încât

aproape că mi s-a tăiat răsuflarea. Era același Heinrich după care trupul meu tânjea dureros și a cărui voce o auzeam noaptea, în toate visele, dar însoțit de o altă femeie.

Și, în fracțiunea aceea de secundă, cât privirea mi-a căzut asupra lui, am realizat că o luase înainte prin foaier, către scările din mijlocul rotondei, și, în numai câteva momente, urma să treacă chiar prin spatele meu, în chipul cel mai firesc cu putință, fără să știe că mă aflam acolo, fără să mă observe, ca pe lângă o străină. Heinrich, cu o altă femeie la brațul lui. Mi-am întors imediat privirea. „Respiră, Lulli!" mi-a șoptit Elvira. „Ești albă ca varul la față și te vede lumea." Dar n-am putut s-o mai fac, pentru că exact atunci el a trecut pe lângă mine, nici la jumătate de metru distanță, făcând să răsune marmura de sub cizmele lui, fără să știe că eu îl simțisem cu tot trupul; s-a înfiorat carnea pe mine de prezența lui, i-am recunoscut mirosul pielii și i-am auzit în mintea mea fiecare pas. Aveam impresia că până și inima încetase să-mi mai bată.

Mi-am întors privirea după el, hipnotizată. Nu-l mai văzusem de atâta vreme! Se oprise în grupul lui von Killinger și se conversa cu generalul Gerstenberg, dar chiar în spatele coloanei de la marginea scărilor, astfel că n-am mai reușit să-l observ așa cum mi-aș fi dorit. Însă, pe femeia aceea care-l însoțea o vedeam cu totul, din spate. Înaltă și puternică, voinică și zdravănă, ca o valkirie de-ale lui Wagner, cu umeri largi și constituție sănătoasă, de femeie sportivă, ce călărea în timpul liber, era îmbrăcată într-o rochie neagră de seară, sobră, închisă din fermoar până sus, și avea părul blond strâns într-un coc sever, la baza cefei. Aș fi vrut să-i pot vedea și chipul, să știu dacă era frumoasă – din masochism, nu din alt motiv –, dar nu s-a întors. A rămas mereu cu spatele la mine, la brațul lui Heinrich, cu trupul atât de aproape de al lui, la fel de nemișcată și de rece ca și el.

M-am mai uitat timp de câteva clipe în direcția lor, amețită, apoi am făcut o sforțare să mă concentrez

la ce se întâmpla în jurul meu. Barbu începuse o discuție aprinsă cu Nenițescu despre ofensiva germană în Atlanticul de Nord, fără să-mi acorde nicio atenție, iar Miți privea pierdută peste capetele tuturor, fără ca fruntea ei albă și frumoasă să fie tulburată din nemișcarea ei statuară de vreun gând. Numai Elvira privea în jos, serioasă și tăcută.

– Habar n-am cine e, mi-a spus ea după câteva clipe, arătând înciudată nevoie mare, ca și cum faptul că nu o cunoștea era cel mai de necrezut lucru care i se întâmplase vreodată. Vreo funcționară pe la Statul Major sau telefonistă la Otopeni, cine știe... *Mais, si tu veux*[88], pot să fac niște cercetări. – Am refuzat din cap, fără niciun cuvânt. – Oricum, a continuat ea grăbită, e foarte urât pentru o femeie să fie așa de... ăăă... otova! Uită-te și tu la ea, *comme elle est grande!*[89] Și aproape cât dânsul de înaltă...

– De când s-o fi întors? am murmurat eu. Știam că e în Norvegia!

– E în București de cel puțin o săptămână.

Am fost atât de siderată de cuvintele ei, încât n-am fost în stare să-i precizez că fusese o întrebare retorică și chiar n-aș fi dorit să aflu răspunsul, așa că, interpretându-mi greșit tăcerea, s-a apropiat mai tare de mine, ca nu o audă Miți, și mi-a șoptit:

– L-am văzut săptămâna trecută la Chateaubriand. Era undeva pe la miezul nopții... – N-am întrebat-o ce căuta în miezul nopții tocmai la Chateaubriand, viespar de mahări nemți, iar ea nu s-a oferit să-mi spună. – Era cu alți doi ofițeri de-ai lor la o masă... Și nici nu vrei să știi în ce stare se găseau toți trei, *ma chérie,* că dacă-ți zic, uite-așa îți trece tot amorul!... A aruncat o ocheadă către grupul de nemți, după care mi-a mai șoptit ceva: Și dumnealui are cameră tot la Grand. S-a umplut hotelul ăla de ofițerime nemțească spălată zilele astea. Sigur se pregătește ceva însemnat.

88 Dar, dacă vrei...

89 Ce mare e!

– De unde știi unde are el cameră?

– M-am ținut după ei cu o mașină când au ieșit de la restaurant... Ceilalți doi au coborât la Splendid, numai dumnealui la Grand. Cherchelit zdravăn, da' tot țeapăn și cu aere... A intrat în hotel și n-a mai ieșit. În plus, băiatul de la ușă părea că-l cunoaște bine, că l-a salutat cu șapca până la genunchi! Deci sigur acolo locuiește. Și lasă și bacșișuri frumoase.

– Ai urmărit cu mașina trei ofițeri nemți beți?! am întrebat, și mai stupefiată decât înainte.

– Eram curioasă unde se ducea ăsta al tău, a făcut ea, înălțând din umeri, cu aerul cel mai nevinovat din lume. Cum era să aflu altfel?

– Și de ce nu mi-ai spus și mie?!...

Dar Elvira n-a mai apucat să-mi răspundă, pentru că Barbu mi-a făcut semn că trebuia să mergem să ne ocupăm locurile în sală. L-am luat de braț și, printre toate celelalte trupuri care se foiau pe scări, am încercat să-mi ascund cât mai bine figura când am ajuns lângă grupul de ofițeri germani, înainte să urcăm scările. Un efort inutil, pentru că Heinrich nu și-a întors privirea nicio clipă. Spre norocul meu, nici Barbu n-a părut să-l observe sau să-l recunoască, pentru că nu s-a oprit să-l salute. Însă, când am trecut pe lângă ei, câteva cuvinte distincte au pătruns până la mine – discutau despre muzică. Într-o vreme când nu se mai vorbea despre altceva decât despre război și viitorul nostru, al tuturor, pe voci îngrijorate și sceptice, cei care îl porniseră, cei care dăduseră foc Europei și se luptau deodată împotriva întregii lumi, toți marțiali și belicoși, încinși în uniforme, cu grade mari și decorați, se conversau nonșalanți despre armonii, suite și sonate, de parcă ne-am fi aflat în vreme de pace și aceea nu era decât o seară mondenă obișnuită.

Și astfel, în timp ce urcam scările spiralate deasupra grupului lor și mai prindeam câte un cuvânt sau când îmi mai apărea în fața ochilor capul blond al lui Heinrich, am realizat că dragostea mea pentru el nu

era numai nefericită, ci de-a dreptul absurdă. El aparţinea altei lumi.

Totuşi, în pofida gândurilor acelea, simţeam cum parcă fierbeam de dorul lui şi îl doream cu tot sufletul, zbuciumată şi cuprinsă de înfrigurare, geloasă pe femeia de lângă el, pe mama copilului lui, pe toate femeile din trecutul şi viitorul lui, pe toate cele cu care se culcase şi cu care avea să se culce. Şi am hotărât că nu mă voi mai îndrăgosti niciodată, indiferent.

Ce moment profetic s-a dovedit de fapt a fi! Cine să fi crezut vreodată ca tocmai eu să fiu femeia unei singure iubiri?!

Chiar şi sus, în sala de spectacol, dreaptă şi nemişcată în scaunul meu, aproape de scenă, drapată de ambele părţi de steaguri purpurii cu svastică, prin bâzâitul vesel de glasuri, şoapte şi râsete, printre sclipirile Crucilor de Fier, mătăsurilor fine şi briliantelor, tot nu mă puteam stăpâni să nu mă uit încordată după el. Îl căutam din priviri peste capetele tuturor. Luminile din tavan se stinseseră, rămăseseră aprinse doar luminile de sub scenă şi aplicele de pe pereţii laterali, ce împrăştiau o lumină palidă peste lojile pline, iar instrumentiştii începuseră deja să îşi ocupe locurile pe scaune. Dar el tot nu apăruse.

N-am mai avut răbdare şi mi-am întors capul să mă uit peste umăr, i-am văzut intrând pe amândoi şi n-am mai reuşit să-mi iau ochii de la ei. Ea, puţin mai în faţă – atunci i-am văzut şi figura pentru prima oară şi am realizat că da, era frumoasă, cu trăsături germanice, ten curat, fără pic de pudră sau *rouge*, şi cu ochi foarte deschişi la culoare –, el, la jumătate de pas în urma ei, aşa cum îl ştiam, înalt, distins şi sobru, cu mişcări măsurate. Au făcut câţiva paşi şi s-au oprit pe culoarul din dreapta mea, în semiobscuritate, dar atât de aproape, la doar câţiva paşi mai jos de stalul unde mă aflam eu, tot fără ca el să-şi ridice vreo clipă privirea înspre mine, fără să mă vadă. Au urcat amândoi în lojă, i-au salutat pe cei doi ocupanţi ai lojii alăturate, o doamnă

într-o rochie închisă la culoare și un alt ofițer, tot în uniforma aviației germane, după care Heinrich a făcut un pas într-o parte și i-a făcut loc ei, oferindu-i scaunul cu poziție mai bună, mai aproape de scenă, și a rămas în picioare până când ea s-a așezat. Arăta palid și cearcăne vinete îi subliniau ochii, dar tot atât de frumos în uniforma aceea albastră-cenușie, cu câteva nuanțe mai închisă decât culoarea ochilor lui, cu manșetele cămășii albe atât de apretate încât păreau din hârtie zărindu-se doar atât cât trebuia din mânecile tunicii, cu mai multe galoane și broderii aurii pe umeri decât îmi aminteam – ceva mai târziu mi-am dat seama că nu mai era căpitan, ci maior –, de data aceea cu trei însemne de rănit pe mâneca stângă și cu Crucea de Fier la gât, la fel de grav și reținut ca întotdeauna, aproape impenetrabil în rigiditatea lui.

L-aș fi privit așa tot timpul, fără să mă mișc, să respir și să mă mai intereseze altceva, ca și cum el ar fi fost de fapt singura persoană din sală, dar chiar atunci, partenera lui s-a aplecat către el să-i șoptească ceva la ureche și mi-am amintit că se afla și ea acolo, lângă dânsul. Heinrich și-a întors privirea, ea i-a mai zis ceva – i-am zărit buzele palide mișcându-se foarte aproape de urechea lui, ca și cum i-ar fi murmurat cuvinte de dragoste –, el i-a răspuns și ea a râs ușor, aruncându-și puțin capul pe spate, cu un gest cochet, după care a început să-i povestească ceva, însuflețită, cu chipul ei frumos la doar câțiva centimetri de fața lui, iar el o asculta atent, parcă sorbindu-i fiecare cuvânt, așa cum numai el era în stare să asculte și cum mă ascultase și pe mine cândva, ca și cum ceea ce-i spusesem era cel mai interesant lucru pe care-l auzise vreodată. M-am întrebat îngrozită dacă acela era oare momentul când el urma să îi ia mâna și aveam să îl trăiesc și eu, dar nu am mai apucat să văd, pentru că lampa de deasupra lojii lor a pâlpâit timp de câteva secunde, apoi s-a stins, lent, ca flacăra unei lumânări în care a suflat cineva, și i-a ascuns pe amândoi în întuneric. Celelalte lumini

s-au stins și ele, freamătul din jur a încetat dintr-odată, ca la un semn, și toată lumea a început să aplaude. Intrase dirijorul.

Apoi, la prima mișcare bruscă a baghetei lui, a început concertul, cu minunata *Pastorală* a lui Beethoven, din care eu însă n-am auzit nimic. Mi se părea că bolta înaltă absorbea absolut toate notele, aveam mintea goală și privirea fixată pe scena din fața mea, dar fără să văd nimic; doar din când în când, la intervale mult prea rare, în incidența încrucișării fascicolelor de lumină ale reflectoarelor de sub scenă, mai zăream cu coada ochiului chipul lui ivindu-se din întuneric, palid și concentrat, transportat de muzică ca dintr-un vis frumos.

Mai târziu, în antract, când luminile s-au aprins din nou, am așteptat să se golească sala înainte să ies să fumez, să nu fiu cumva nevoită să mă intersectez cu ei doi. Nu știu cât am stat în fumoar, despre ce anume s-a discutat, ce-am spus, pe ce ton, nici măcar pe Elvira n-am mai auzit-o cu adevărat, deși mi-a vorbit aproape încontinuu. Doar am stat și-am fumat în tăcere, tot timpul cu ochii în jos. Îmi era teamă că dacă i-aș ridica chiar și pentru o singură clipă, tot pe el l-aș vedea în fața ochilor. Apoi, după ce mi-am terminat țigareta și am coborât pe scări către camerele de *toilette* de la demisol, am făcut-o tot aproape fără să-mi ridic privirea din pământ.

Heinrich tocmai ce ieșea din lavoar.

A închis ușa în urma lui, în timp ce-și încheia ultimii nasturi de la veston. Avea părul umed, ca și cum s-ar fi spălat pe față și apoi și l-ar fi dat peste cap cu degetele încă ude, iar ochii îi erau încercănați și obosiți, fără nicio strălucire. M-am oprit în mijlocul holului, înlemnită. Abia atunci m-a observat; ochii ni s-au întâlnit de-a lungul culoarului, printre trupurile ce se mișcau printre noi. A încremenit și el în loc, cu degetele încă pe nasturele de la gât al tunicii, a clipit de mai multe ori, de surpriză, iar mușchii fălcilor i s-au încleștat. Însă, într-o singură clipă, și-a îndreptat ținuta din umeri și a făcut cel mai neașteptat gest cu putință – mi-a zâmbit. Cu zâmbetul lui

minunat, blând și tandru, pe care-l iubeam atât de mult și pe care nu-l mai văzusem de atâta vreme.

În clipa aceea, nu mi-am mai dorit decât să stau acolo la nesfârșit și să-l privesc așa. Toate gândurile rezonabile de mai înainte mi s-au risipit ca și cum n-ar fi fost și, în modul cel mai mic și egoist cu putință, am realizat că, dacă el era atât de aproape și îmi zâmbea în felul acela, se putea întâmpla orice, să se prăbușească pereții în jurul nostru, să mi se surpe chiar atunci pământul de sub picioare și să mă înghită, să dispară Europa de pe hartă și tot nu mi-ar fi păsat.

Dar, chiar atunci, l-am văzut pornindu-se din loc și mi-am dat seama, înspăimântată, că în doar câteva secunde s-ar fi oprit lângă mine, mi s-ar fi adresat și eu aș fi fost nevoită să-i răspund, să purtăm cine știe ce conversație de complezență, despre cum găseam concertul, sau ce vreme ploioasă era afară, sau cât avea oare să mai dureze războiul ăsta, ca două cunoștințe oarecare ce se întâlneau în mijlocul societății mondene și nu împărțiseră niciodată nimic mai mult.

Am știut imediat că nu eram în stare.

Și, pentru că nu am știut ce să fac altceva, m-am întors, fără să-i mai arunc nicio privire, și am pornit în direcția opusă. Pentru o clipă m-am simțit vinovată, dar, la o adică, el fusese cel nedelicat și se prezentase în public cu noua lui cucerire; iar asta într-un loc unde știa foarte bine că erau șanse mari să mă aflu și eu. Am trecut colțul calmă și impasibilă, cu toată demnitatea de care eram în stare în momentul acela, dar, imediat ce am știut că nu mai putea să mă vadă, am luat-o la goană pe scări, lovindu-mă de trupuri străine și murmurând mecanic scuze. Nu m-am oprit decât în mijlocul mulțimii ce umplea foaierul de la parter, cu respirația întretăiată și inima ce-mi bătea să-mi spargă pieptul. Bănuiam că arătam ca cineva care tocmai văzuse o stafie. M-am ascuns în spatele unei coloane, în mijlocul agomerației, și am așteptat să urce, să dispară și să nu-l mai văd niciodată.

Dar tot l-am văzut când a urcat scările; a făcut-o liniștit, cu pas măsurat și încordat ca un motan înfuriat. Zâmbetul lui frumos îi dispăruse de pe față. De fapt, era livid. Ochii îi sclipeau de mânie, umerii îi erau rigizi sub epoleți, iar postura îi era tensionată și agresivă. Se părea că îi cam clătinasem proverbiala lui stăpânire de sine.

Știam că nu avea cum să nu mă zărească și m-am întrebat terifiată, cu pulsul zbătându-mi-se neliniștit în urechi, cum anume urma să mă scuz și să îi explic de ce fugisem așa de el, ca o copiliță fără minte. Ce-ar fi crezut oare despre mine? Mi-ar fi citit sufletul în ochi și n-aș fi suportat. Chiar atunci, în fața lui a apărut nemțoaica cea frumoasă și ochii i s-au fixat asupra ei. Ea i-a surâs, și-a întins trupul înspre el, i-a șoptit ceva la ureche, iar el i-a răspuns cu un gest din cap. Au mai discutat așa timp de câteva secunde, până când au început să se audă primele acordări de instrumente, ce chemau din nou publicul în sală, și s-au pornit amândoi pe scări; ea, tot în fața lui, el, imediat în urma ei, ferindu-i în aglomerație mijlocul cu palma, fără s-o atingă.

După câteva momente, l-am mai zărit printre celelalte siluete de la etaj. Se aplecase peste balustradă și se uita prin mulțime. Apoi, când nu l-am mai văzut, mi-am recuperat pardesiul de la garderobieră și am dispărut pe ușă, sub ploaia mocănească de afară. Nici măcar Beethoven n-ar mai fi putut să mă rețină încă o oră acolo, în aceeași încăpere cu el. Să se descurce Elvira cum o știi cu o explicație.

Nu știu cât am mers așa prin întuneric, pe sub felinarele camuflate de pe Calea Victoriei, cu toate vitrinele cu obloanele de fier trase – mi se părea deodată îngrozitor de lungă și de pustie –, tremurând de frig, cu ploaia ce-mi strica coafura atât de migălos aranjată, apa ce mi se scurgea rece din păr pe sub guler, brațele și spatele goale sub mantoul mult prea subțire, sandalele deschise de ocazie prin toate bălțile și trena rochiei roșii Lanvin, adusă de la Paris, mătu-

rând trotuarele ude și murdare ale Bucureștiului, ca și cum n-ar fi fost decât o cârpă, până când am găsit un taxi care să mă ducă acasă, dar știu cu siguranță că nu m-am uitat nicio clipă înapoi.

2.

– *Encore un capuținer, madame?* m-a întrebat ospătarul.

Am clipit de câteva ori, ca să-mi risipesc gândurile, și mi-am coborât ochii. Capuținerul, din cafea adevărată, adusă tocmai din America de Sud și râșnită proaspăt, ca să nu-și piardă aroma, albit de spumă groasă de lapte și cu două degete de frișcă deasupra, zăcea uitat în ceașcă. Vinovată, am dus-o repede la buze și i-am sorbit jumătate din conținut dintr-odată, fără să răsuflu, după care am răspuns repede:

– Sigur, *merci, un autre. Et, Léon, s'il te plaît,* mai aș-teaptă puțin cu aperitivele. Se pare că doamna întârzie.

El a făcut o reverență ceremonioasă și a dispărut printre mesele acoperite de damasc alb.

Oare cât stătusem așa, pierdută în gânduri? Orologiul din partea cealaltă a restaurantului arăta ora cinci și un sfert după-amiaza. Pierdusem noțiunea timpului. Iar Elvira nu se vedea pe nicăieri. Întârziase deja mai bine de un sfert de oră, dar eram obișnuită să o aștept.

Am aruncat o privire pe fereastră. Afară aproape că se întunecase. Ploaia de până atunci încetase, dar cerul era gri-petrol, foarte jos, și dinspre miazănoapte bătea un vânt aspru, ce zbura frunzele căzute. Peste drum, la Café de la Paix, mesele și scaunele ce împânziseră încă din primăvară trotuarul dispăruseră, iar nimeni nu mai pierdea vremea sprijinindu-se de balustrade. De fapt, pe toată Calea Victoriei, de obicei atât de aglomerată și vânzolită, nu se mai vedeau decât câțiva oameni zgribuliți, ce-și ascundeau obrajii de vântul rece în gulerele

de blană ale paltoanelor, își țineau cu mâinile înmănușate pălăriile din fetru și săltau la fiecare doi pași, ca să nu-și murdărească prea tare galoșii prin noroaie.

Însă, ca întotdeauna, fie vară, fie iarnă, fie pace, fie război, la Capșa era hărmălaie mare.

Paharele de pe mese, porțelanurile și tacâmurile de argint, cu sigiliul casei, sclipeau de lustru, șervetele albe de masă, din pânză fină de olandă, erau impecabile, iar glastrele pline de flori proaspete. Mirosea a bucătărie rafinată și a cafea tare, iar fumul aromat de tutun fin plutea în văzduh, indiciu sigur că șuetele aprinse despre politică erau în toi. În ciuda vremurilor de război și austeritate, la Capșa se mâncau în continuare numai icre negre, trufe de Périgord și antreuri cu somon fumé și se beau doar șvarț, coniacuri și vinuri franțuzești. Având în vedere că în băcănia Dragomir Niculescu de pe Calea Victoriei nu se mai găseau cam demultișor astfel de delicatese, intuiam că bunătățurile ce umpleau toate mesele reprezentau de fapt marfă de contrabandă, achiziționată pe sub mână și pe bani grei, chiar de la intendența Wehrmacht-ului, practică răspândită printre toți patronii restaurantelor cu ștaif din București.

M-am întrebat, înciudată și plictisită, de ce oare, dintre toate locurile din București, Elvira ținea să se desfășoare tocmai acolo, nici pe departe un spațiu al înaltelor bârfeli mondene care îi plăceau ei atât de mult, ci mai degrabă un fel de front domestic, unde se împleteau și se desfăceau ițele războiului mai ceva ca în clădirea Consiliului de Miniștri. Parcă în vremea aceea se discuta politică și numai politică absolut oriunde. Măcar cu ea să mă fi văzut mai în intimitate, la o cofetărie, sau la mine în salon, la un ceai prelungit. Și cât mai avea oare de gând să întârzie?! Nu făcea punctualitatea parte dintre virtuțile ei superioare, știam foarte bine, dar nici răbdarea dintr-ale mele.

Când, într-un sfârșit, s-a deschis ușa de la intrare și o femeie a pășit înăuntru, maiestuoasă ca o regină, inițial, am crezut că era ea.

Însă nu era Elvira, ci Miți, într-o superbă vulpe polară și purtând în urechi niște briliante mari cât alunele, urmată, firește, de Neniţescu, într-un palton maron din păr de cămilă, cu fular *citron*[90] din mătase și nelipsita lui garoafă la butoniera costumului englezesc vărgat de dedesubt.

O, Doamne, nu iarăși perechea asta de nătângi! mi-am spus, acră și mai hotărâtă ca niciodată să mă mut undeva în mijloc de codru des, cât mai departe de umanitate.

În timp ce *le maître d'hôtel*[91] îi lua vulpea de pe umeri, îi făcea reverenţe și o copleșea cu atenţii, Miți și-a rotit ușor privirea prin sală, surâzând strălucitor în dreapta și-n stânga, lăsându-se admirată și observând la rândul ei pe toată lumea. Un ofițer neamț, singur la o masă, s-a ridicat, grăbit să-și facă simţită prezenţa, și-a îndreptat ţinuta și a salutat-o așa de drept și de ceremonios, aplecându-se atât de adânc din mijloc, de parcă intrase pe ușa de la Capșa Führerul în persoană. Ea i-a zâmbit fără prea mult interes, iar apoi, spre stupoarea mea, s-a întors către mine. Mi-a făcut cu mâna și mi-a trimis o bezea din vârful buzelor înroșite, părând atât de fericită că mă vede, încât mai aveam puţin și mă uitam peste umăr, curioasă să văd pe cine saluta ea de fapt cu atâta entuziasm. Că doar nu pe mine, care o cunoscusem numai în urmă cu câteva zile, când abia dacă schimbaserăm două-trei politeţuri convenţionale. Neniţescu a început să își strângă mâinile cu câţiva domni de pe la mese, iar ea s-a îndreptat către masa mea.

– Lulli, ce bine-mi pare că te văd! a exclamat. Mi-a luat ambele mâini în mâinile ei și s-a întins să mă sărute pe obraz. Se părea că peste noapte începuserăm să ne și tutuim.

M-am întrebat iritată ce anume voia de la mine de mă îmbulzea așa cu prietenia. Se culca și ea oare cu

90 Lămâie

91 Șeful de sală

Barbu? Asta trebuia să fie, că n-avea ce altceva. Minunat. Oare cum procedau toate cucoanele astea ca să evite ambuteiajul la intrarea în patul soțului meu? Cereau bonuri de ordine?

– Vai, dar arăți splendid! a ciripit ea în continuare, toată numai un surâs și fără să intuiască reflecțiile mele interioare, cam malițioase chiar și pentru mine. Ce *tailleur* fermecător! Dar cine-i modista ta? Trebuie neapărat s-o chem și pe la mine!

– *Madame* Aliman, de pe Calea Plevnei, i-am răspuns eu la întrebare, ca să mă arăt politicoasă, dar ignorând celelalte efuziuni.

– Omagiile mele, preaiubită doamnă! a exclamat Nenițescu, ce apăruse în spatele ei și rânjea lacom la mine. Sunteți resplendisantă ca întotdeauna!

S-a aplecat să-mi sărute mâna. Dar, ca de obicei, în loc să-mi sărute ușor vârful degetelor, ca un bărbat cu maniere de lume ce se considera, dumnealui aproape că mi-a lins mâna, de la unghii până la încheietură. M-am abținut cu greu să nu-mi șterg dosul palmei de fața de masă. Mai rar așa individ respingător. Miți ar fi meritat, sărmana, niște lauri.

După ce și-a trecut lent privirea peste pieptul și șoldurile mele, a apucat-o pe Miți de cot, pregătindu-se să o conducă la masă, iar eu a trebuit să-mi mușc limba, ca să nu-i scap vreo două vorbe de duh. Într-una din zile tot aveam eu să-i spun lui alde Nenițescu niște chestiuni direct de la obraz. În momentul acela însă, de rușinea ei, am ales să-l ignor.

– Vino să stai puțin cu noi! m-a invitat ea. Scarlat tocmai ce s-a întâlnit cu Papadopolii. S-au întors din Argentina... Să auzi numai ce chestiuni pasionante povestește despre dumnealor!

Dacă n-aș mai fi vorbit cu ea până atunci, aș fi putut să cred că era numai ironică. Dacă și Nenițescu povestea chestiuni pasionante, atunci eu eram Benito Mussolini. Însă eu eram eu și Miți era Miți, așa că doar mi-am dres glasul în pumn, ca să nu cumva să izbuc-

nesc în râs sau, și mai grav, să spun cu voce tare ce-mi trecea prin gând.

– Îmi pare rău, i-am răspuns, aștept pe cineva.

– Te rog mult! a insistat ea, pe un ton dulce și răsfățat, și a făcut în același timp și un botic expert. Doar până-ți apare compania... De data asta nu mai scapi, draga mea. Așa de rar te vede omul în societate!

Am suspinat interior, dar, prinsă la înghesuială, am acceptat. Ea m-a luat de braț și mi-am dat seama că ne îndreptam chiar către masa ofițerului neamț, care tot în picioare se găsea, așteptând să-i dea onorul.

Miți ne-a făcut prezentările de rigoare – din nefericire, numele lui mi-a scăpat, *Leutnant* Reiner și încă ceva – și, spre surprinderea mea neascunsă, mi-am dat seama că neamțul, în tunica lui neagră de tanchist, scurtă până la mijloc, și cu Crucea de Fier la vedere pe piept, vorbea limba română la fel de bine cum o vorbeam și eu. Neamțul era de fapt român de-al nostru. Era născut în România, într-un burg săsesc de prin Năsăud – se mutase în Germania în adolescență, împreună cu părinții –, și era văr mai de departe cu Miți, printr-o alianță complicată din partea unei mătuși de după tată. Era și foarte tânăr; în primă instanță, m-am speriat pur și simplu de cât de tânăr părea. Mai mult de 21-22 de ani nu avea cum să aibă. Foarte înalt și ciolănos, cu tenul rozaliu și uleios, mai mult de adolescent decât de bărbat, părea mai degrabă un elev de liceu militar, îmbrăcat într-o uniformă prea mare pentru el. Când ajunseseră oare toți băiețandrii aștia ofițeri în armata germană? Deși atât de tânăr, trecuse prin *cei trei de ce,* cum numeau amar pe atunci soldații români frontul de Răsărit – Crimeea, Cotul Donului, Caucaz. În momentul acela, revenea dintr-o permisie și se îndrepta înspre Nipru. Însă, în pofida vârstei fragede și a aspectului de copil, vorbea elegant, prelungind vocalele, avea o voce foarte bărbătească, joasă și gravă, și o atitudine demnă și discretă.

Nenițescu a deschis repede o conversație despre ultimele știri de pe frontul rusesc, bombardându-l pe

locotenent cu întrebări și reflecții personale. El îi răspundea grav și punctual, fără să comenteze sau să intre în amănunte, ca un militar serios ce era. Iar eu, afectuoasă cum îmi era felul pe atunci, văzându-l cum o urmărea pe Miți cu ochi de câine credincios, n-am putut să nu mă întreb dacă nu cumva se culca și cu dumnealui. Partea aia cu „suntem veri, așa, mai de departe" putea s-o creadă Nenițescu dacă avea poftă, eu în niciun caz.

O vreme, tot trăgând discret cu ochiul către ușa de la intrare, poate-poate apărea Elvira, i-am ascultat fără vreo atenție deosebită. Conversația divagase mult. Locotenentul spunea că, în cazul în care Hitler ar fi pierdut războiul – avusese însă deosebită grijă să precizeze, pentru audiența nevăzută, că era doar un caz ipotetic, având în vedere armele secrete pe care le pregătea Führerul –, soarta României nu ar fi ajuns pe masa verde a aliaților occidentali, cum observase că susțineau anglofilii de prin București, ci la discreția tavarișcilor lui Stalin. *„Die Bolschewiken sind die echte Tiere"*[92] a zis ofițerul la un moment dat, de data aceea pe germană, scurt și milităros, ca și cum ar fi dat raportul unui superior în grad, dar în același timp clătinând trist din cap, ca un român, dar și cunoscător îndeaproape al rușilor ce era. *„But Monty is a real gentleman"*[93] i-a replicat Nenițescu, admirându-și probabil de unul singur magnifica englezească de Dâmbovița și pufăind din trabuc.

Conversația a continuat în același ritm, cu Nenițescu perorând despre anglo-americani și ofițerul ascultându-l politicos, dar cu un aer ușor indulgent, de soldat trecut prin toate focurile și nenorocirile războiului. Ochii lui o urmăreau numai pe Miți. Ea însă, ca de fiecare dată când conversația îi depășea nivelul de competență intelectuală – se părea că mai tot timpul –, tăcea cuminte, trăgea din când în când câte un fum

92 Bolșevicii sunt adevăratele brute.

93 Dar Monty este un adevărat gentleman. (porecla lui Bernard Montgomery, feldmareșal britanic)

prelung din ţigareta ei subţire şi admira pe rând ba pereţii, ba propriile unghii.

La un moment dat, în toată pălăvrăgeala aceea, locotenentul a spus ceva în germană şi mai mult pentru el însuşi, care m-a trezit din letargie: *„Dieser Krieg ist eine große Schande für die ganze Menschle!"*[94]

Cuvintele acelea mi le spusese şi Heinrich, într-una din scrisorile lui.

Şi, chiar dacă le citisem de pe o foaie scrisă de mâna lui şi nu îl auzisem propriu-zis rostindu-le, atunci, cu vocea gravă a locotenentului acela atât de tânăr, ce nu păruse până atunci a avea nimic în comun cu Heinrich, l-am auzit pe el vorbind. Iar amintirea lui m-a învăluit din nou, ca un suflu de aer cald. Ştiam că senzaţia aceea de lipsă trecea în doar câteva clipe, mă obişnuisem cu ea, dar când avea oare să dispară cu adevărat, când orice cuvânt, oricât de neînsemnat, răscolea în mine dorul de el? Aveam momente când aproape că îl vedeam intrând pe uşă, nopţi când mă trezeam din somn cu impresia răsuflării lui pe faţa mea, zile când mi se părea că îl vedeam în mulţime, apărând după vreun colţ, şi momente ca acelea, când, din senin, îl simţeam din nou aproape de mine.

Mi-am întors privirea către locotenent. Se uita foarte atent pe fereastră. Din privirile lui rătăcite, am realizat că nu vedea Calea Victoriei, ci se uita undeva mult mai departe, probabil de sus, din turela tanćului, cine ştia unde, poate pe deasupra dunelor fierbinţi din Egipt sau Libia, nivelate de şenilele grele ale panzerelor, sau pe deasupra gropilor lăsate de obuze în noroaiele nesfârşite din stepele ruseşti.

Şi, pentru că locotenentul s-a ridicat chiar atunci, şi-a cerut scuze şi a dispărut în spatele glasvandului, înspre sala de lavoar, Nenițescu s-a văzut nevoit să tacă, concentrându-se asupra trabucului şi a propriei importanţe, eu şi Miţi nu aveam ce ne spune, iar să vorbim despre vreme sau modă părea destul de

94 Războiul acesta este o ruşine pentru omenirea întreagă.

inoportun în momentul acela, în jurul mesei s-a instalat liniștea, întreruptă doar de clinchetul tacâmurilor și al porțelanurilor și de glasurile venind de la mesele din jur. Am beștelit-o în gând pe Elvira. Era numai vina ei că mă aflam în compania aceea atât de neplăcută, apăsată de tristețe, în preajma ofițerului acela care parcă vorbea cu vocea lui Heinrich și-mi aducea din nou aminte de el. Am cercetat din nou discret orologiul de pe perete, iar apoi ușa de la intrare. Însă ea se încăpățâna să rămână închisă.

Nu știu cât timp a mai trecut așa, dar, la un moment dat, pentru că locotenentul nu mai apărea odată, Nenițescu, plictisit, a aruncat și el un ochi către orologiu și m-a întrebat:

– Dar cât să mai întârzie domnul Lăzărescu, doamnă dragă? Ce-o fi cu dumnealui? Că doar discutasem ceva ieri seară, să mă îndatoreze cu o chestiune...

– Ah, îmi pare rău, dar cred că ați înțeles greșit. Nu pe Barbu îl aștept, e prins la minister până târziu, astăzi nu cinează în oraș. De fapt, cu doamna Deaconu am *rendez-vous*. Dar așa are ea obiceiul, să se lase așteptată...

Chiar înainte să termin de vorbit însă, am văzut cum ochii bulbucați ai lui Nenițescu se bulbucă și mai tare, iar Miți și-a ridicat și ea în sfârșit privirea. S-au uitat amândoi câteva clipe la mine, iar apoi unul la altul. După aceea, Nenițescu s-a aplecat mult peste masă, ca să nu-l audă careva nedorit, și, cu răsuflarea lui grea răsfrângându-mi-se peste față, mi-a șoptit:

– Dar cum se poate, scumpă doamnă, tocmai dumneata n-ai auzit?...

– Ce să aud?

– Să nu cumva să se ducă mai departe, Doamne ferește, a făcut el și a privit din nou grijuliu în jur, că-i capul meu la mijloc... Iar după câteva secunde, și-a coborât vocea și mai tare: Umblă un zvon că pe doamna Deaconu ar fi arestat-o Gestapoul și Siguranța alaltăieri noapte...

*

– Nu, n-am auzit. De unde era să aud așa ceva?

Barbu a înălțat din umeri, plictisit. După câteva momente, a mai tras un fum din trabuc și a mormăit ca pentru sine, dar suficient de tare cât să fie sigur că îl auzeam și eu:

– Eu mereu am zis că femeile ar trebui să-și vadă numai de ocupațiunile lor. De ce să-și bage nasul în problemele astea? E de la sine înțeles că le depășesc. Valabil și pentru tine, draga mea, m-a avertizat el cu trabucul, dar fără să mă onoreze cu vreo privire, uitându-se numai în hârtiile împrăștiate pe birou. Las-o tu pe Elvira cu nemții ei, că astea-s chestiuni delicate, cu care nu se glumește... Mai ales acum, când stăm cu toții pe-un butoi de pulbere... Apoi, într-un sfârșit, și-a ridicat ochii către mine, m-a măsurat lent, de sus în jos, după care a decis chestiunea tranșată și m-a concediat cu un gest din mână: Haide, dragă, că eu am treabă și tu mă reții cu toate scornelile astea de cafenea. Dacă te plictisești așa tare, ia și zdrăngănește la pian sau du-te pe la modista aia a ta și află ce mai flecăresc celelalte cucoane.

În momentul acela, mi-a venit pur și simplu să mă reped la el și să-i scot ochii cu unghiile. Dar am făcut o sforțare și m-am abținut. Am numărat în gând până la zece. Cu Barbu, numai vorba bună și măgulirea inteligentă puteau avea succes. Astfel că, după ce am reușit să-mi compun o expresie mai binevoitoare, am spus moale și inocent:

– Credeam că tu, cu relațiile și trecerea ta, ai aflat totuși ceva mai mult decât bârfa de cafenea. Altfel n-aș fi venit să te deranjez.

Și, firește, măgulirea mea a avut rezultatul scontat. Barbu și-a ridicat din nou privirea, atent. Vanitatea era totuși punctul lui vulnerabil.

– De ce nu pot să dau de ea? am continuat eu. Cum este posibil așa ceva? Doar nu s-o fi evaporat! Încearcă

să vorbești tu la minister, Barbule, te rog. Să aflu măcar ce-i cu dânsa, unde o țin închisă.

– Fii serioasă! Nu mă bag eu peste ei, dă-i în mă-sa pe toți! La ei nu merge treaba ca la noi, cu intervenția, cu șperțul, cu peșcheșul. P-ăștia nu-i ungi ca p-ai noștri.

– Te rog, Barbule, fă ceva! am făcut eu o ultimă încercare, văzând că se îndepărtează de subiect. Știi că nu ți-aș fi cerut asta, dacă nu aș fi fost absolut disperată.

Și nu exageram deloc. Situația aceea îmi părea atât de cumplită, încât nici nu puteam să mă gândesc prea mult la ea fără să mi se ridice părul pe ceafă de groază. Am sperat numai să nu izbucnesc în plâns. Însă soțul meu, precum mă obișnuise de-a lungul vremii, nu numai că nu s-a arătat impresionat, ba chiar s-a mai și enervat.

– Cum ar fi, dom'le, a strigat dânsul, dac-ar afla Mareșalul că în loc să-mi văd de treabă cu războiul nostru... că deja e cât se poate de împuțită chestiunea, eu stau și mă căciulesc pe la nemți pentru o cucoană neghioabă, care s-a gândit cu mintea ei puțină să spioneze tocmai pe unul din Gestapo?!... Și pe deasupra una apropiată de nevastă-mea! Aia mi-ar mai trebui mie acum, niște suspiciuni dintr-astea!

M-a fulgerat cu privirea, iar apoi și-a coborât-o din nou pe hârtiile din fața lui, concediindu-mă cu un gest scurt din mână. Deși îmi tremurau buzele și începuseră să mă înțepe ochii, am reușit să nu izbucnesc în plâns. Am închis foarte ușor ușa în urma mea, cu mult mai multă atenție.

Și cum stăteam acolo, de partea cealaltă a ușii închise, încercând să-mi calmez bătăile inimii și să-mi pun ordine în gânduri, am avut un moment de luminare și mi-am dat seama că, din nou, în stilul lui unic și aproape genial, Barbu vorbise foarte mult, dar fără să spună de fapt nimic. Habar n-avea ce se întâmplase cu Elvira. Oricum, și să fi știut, tot nu mi-ar fi zis mie.

Doar îi plăcea să se împăuneze și să se distreze pe seama mea.

În clipa aceea, pentru că pur și simplu nu mai vedeam altă opțiune, m-am gândit la acea persoană la care, cu numai o zi în urmă, nici măcar n-aș fi conceput că o să mă gândesc vreodată.

M-am gândit la Miți. M-am gândit cum fugise după mine când plecasem val-vârtej de la Capșa, cum stătuse lângă mine pe trotuarul de pe Calea Victoriei, când așteptam taximetrul, tremurând în rochia ei subțire din mătase, pentru că nu mai avusese timp să-și ia și blana de la garderob, cu coafura ei atât de modernă, *à la* Marlene Dietrich, stricată ireparabil de burnița rece de noiembrie, și cum se aplecase să mă îmbrățișeze, timp în care îmi desfăcuse palma și-mi strecurase hârtiuța aceea împăturită, ce mă lăsase atât de năucă.

3.

Ne aflam chiar în dreptul vilei doctorului Minovici, când taximetristul a virat din scurt și a pus o frână atât de bruscă, încât era cât pe ce să mă izbesc cu capul de spătarul banchetei din față. Automobilul s-a oprit, iar o altă mașină ne-a depășit în viteză, claxonând violent.

– Dumnezeule, omule, ce-i cu tine? am țipat eu și mi-am dus mâna la piept.

– Da' bine, doamnă, păcatele mele, ce te răstești așa la mine, nu vezi cum mână neamțu' mașina? s-a indignat șoferul, zbârlindu-și mustața și arătând înspre Mercedesul negru strălucitor, cu însemne nemțești de corp diplomatic și steguleț roșu înfipt în aripa dreaptă, ce accelera înainte pe șosea.

N-am zis nimic. Mi-am scos oglinjoara din poșetă, mi-am controlat cu atenție *rouge*-ul – cât de palidă și crispată arătam! –, iar apoi mi-am fixat privirea pe geam, hotărâtă să nu mi-o mai desprind de acolo până la destinație.

Afară, cerul era mohorât și inert, dușmănos, lumina dimineții difuză și, chiar dacă nu dăduse până atunci niciun fulg, doar câte o burniță răzleață, de câteva zile începuse să geruiască, iar caldarâmul, acoperit cu o pojghiță subțire de gheață, scrâșnea sub roțile automobilului. Altceva nu se mișca. Poate că era numai din cauza liniștii neobișnuite sau poate a norilor murdari ce atârnau deasupra orașului, dar deodată aveam impresia, pentru prima oară de la începutul războiului, că Bucureștiul era și el cenușiu și sumbru, făurit parcă după chipul și asemănarea Berlinului din amintirea mea, iar oamenii posomorâți, ferecați cu toții într-o tăcere ostilă și ferindu-se, ca niște șoricei înfricoșați. Deși la noi încă nu pătrunsese războiul în adevăratul sens al cuvântului, începuse deja să pândească pe la toate colțurile de stradă.

Depășisem hipodromul și treceam pe lângă Waldlager[95]. Mai departe în zare, în pofida stratului gros de nori joși, se vedeau o mulțime de avioane ce zburau solitare sau în formații de luptă, aflate probabil la antrenamente. Ne apropiam de aerodromul de la Otopeni. Mi-am dat seama că, deodată, bătăile inimii mi se întețiseră.

Mi-am amintit de biletul Elvirei, bine ascuns într-o carte din *secrétaire*-ul din camera mea – îmi scrisese doar câteva cuvinte, să mă anunțe că era bine și fusese scoasă din București fără vreo problemă – și am simțit chiar și un fior de teamă. Ce căutam eu de fapt acolo, m-am întrebat încă o dată, la fel de năucă cum fusesem tot timpul în ultimele zile. Cum aș fi putut eu oare să duc la capăt misiunea care mi se încredințase?

*

Adresa unde mă chemase Miți se afla în Cotroceni, pe strada Doctor Carol Davila; un apartament dintr-un bloculeț cărămiziu elegant, pe jumătate ascuns printre

95 Comandamentul militar german, situat în zona Băneasa

copaci și înconjurat de un grilaj pitic din fier împletit. Doar un imobil frumos, într-un cartier frumos, nimic ieșit din comun. Dar, înainte să mă prezint la adresă, conform noii împrejurări, ocolisem de câteva ori strada în cauză, plimbându-mă cu taxiul pe Șoseaua Cotroceni, pe Bulevardul Kalinderu și pe dealul Romniceanu, prin fața Școlii Superioare de Război, ca apoi să cobor la capătul străzii străjuite de castani desfrunziți și să parcurg restul distanței pe jos, fără să mă grăbesc, în pas de plimbare, ca și cum aș fi ieșit la o promenadă, însă tot timpul cu ochii și urechile ciulite la ce se întâmpla în jurul meu. Exact ca-n filmele americane de *espionage* de dinainte de război.

După al doilea țârâit, Miți, în ținută de casă, un halat cu mâneci clopot din mătase roz pal aruncat neglijent peste un *dezabié*[96] scurt până la genunchi, a deschis ușa și m-a invitat înăuntru, zâmbindu-mi cu toți dinții ei albi și strălucitori, afabilă și prietenoasă. Ne-am și pupat pe obraji, chiar în holul imobilului, afectate și însuflețite, ca și cum venisem la ea într-o vizită amicală, la un ceai sau un *diner-bridge* mai intim.

Salonul era o cameră spațioasă și înaltă, cu mobilă puțină, modernă, din lemn lucios, cu picioare elegant arcuite, o vitrină cu ferestre din cristal, o măsuță, o canapea micuță și două fotolii, iar un candelabru negru, cu brațe subțiri și ondulate din fier, atârna în mijloc, susținut de plafon cu lanțuri. Nimic altceva. Nicio bibliotecă, niciun tablou pe pereți. Doar pe una dintre etajere tronau o glastră și o bomboniera de Bohemia, goale amândouă. Pe fereastra înaltă, prin perdelele subțiri și printre ramurile teiului bogat ce creștea direct în față, umbrind încăperea, se vedeau profilându-se în zare, pe cerul trandafiriu de amurg, acoperișurile Cotrocenilor și turlele argintii strălucitoare ale Bisericii Sfântul Elefterie Vechi.

– Îmi pare rău, mi s-a terminat cafeaua, a spus ea, când m-am așezat. A trebuit să dau afară servitoarea

96 Îmbrăcăminte ușoară (elegantă), purtată de femei în casă (franțuzism)

acum vreo două săptămâni. Era una din *alea*... A făcut un gest de lehamite din mână: Nu se mai putea cu ea. Dar am niște Cinzano, dacă vrei, a continuat după câteva clipe, cu un surâs mic și fără să aștepte să-i confirm dacă voiam sau nu, ci turnându-ne direct amândurora în pahare, dintr-o sticlă neîncepută.

M-am uitat la paharele mici din cristal, fără picior. Pentru cineva care nu mai avea servitoare de două săptămâni, erau cu siguranță foarte bine lustruite. Ca și cum tocmai fuseseră scoase din cutie.

Apoi Miți a pus tacticos picior peste picior și mi-a întins tabachera ei:

– Te rog, Lulli, ia și o țigară. Sunt minunate. Apoi, făcându-mi cochet cu ochiul, a adăugat cu glas intim: Mi le-a adus Scarlat alaltăieri, de la cineva care a venit din Cuba, dacă-ți poți imagina.

– Chiar locuiești aici? am întrebat eu după un minut sau două, după ce am reușit să mă mai adun, și trăgând adânc din țigară, recunoscătoare, ca să-mi mai calmez nervii. Avea o aromă delicioasă de vanilie.

– Adică?

– Nu ai nicio carte, am spus, ridicându-mi ochii și uitându-mă din nou în jur. Nici măcar gramofon n-ai. Ce faci toată ziua?

Mi s-a părut că Miți a avut o ezitare, iute reprimată. Preț de câteva clipe am văzut ceva ciudat în expresia ei. Curiozitate. Și încă ceva, o sclipire ce aducea a surpriză plăcută. A dispărut însă imediat. Probabil doar mi se păruse.

– Nu citesc, mi-a răspuns ea apoi.

– Niciodată?

– N-am timp pentru toate fleacurile.

Îmi venea să îi zic că poate ar fi trebuit totuși să-și găsească, să se mai deștepte, dar m-am abținut. N-o fi fost Miți vreo lumină, dar măcar era drăguță și înțelegătoare. Exact de ce aveam eu nevoie în momentele acelea. Să nu fiu singură.

– E-ngrozitor, am șoptit după o vreme, sorbind din băutură și cu ochii din nou numai în podea, încercând

să-mi stăpânesc lacrimile. Mi-am dat seama că vocea îmi tremura, așa că am mai luat o înghițitură de Cinzano, ca să mă liniștesc, și am continuat: Absolut îngrozitor. E ca-ntr-un vis urât. Nu știu pur și simplu ce să fac. Barbu nu știe nici el nimic și, probabil dacă ar ști, tot nu m-ar ajuta. Iar Elvira, Elvira este probabil în vreun beci și... Am clătinat din cap, scuturată de un fior.

– Gata, draga mea, liniștește-te, a spus Miți, întinzându-se înspre mine și luându-mi mâna într-a ei cu blândețe. Găsim noi o soluție. N-o să i se întâmple nimic, ai să vezi.

Însă tonul vocii ei, moale ca torsul unei pisici, atât de diferit de cel al lui Barbu de cu o zi în urmă, a avut efectul opus. Nu numai că nu m-a liniștit, ci a stârnit în mine un alt vârtej de emoții. Iar de data aceea, nu m-am mai putut stăpâni și am izbucnit în plâns.

– Să înțeleg că Elvira chiar făcea spionaj? am întrebat apoi, după ce mi-am șters ochii. Mi-a spus și Barbu câte ceva, dar... Cum se poate așa ceva? Elvira, care...

Ea a ridicat teatral din umeri.

– Ei, dar de ce n-ar fi putut să fie spion, mă rog? Știi doar cât de nărăvașă e! O fi făcut-o ca să se amuze. Și tu puteai să fii spion, și eu puteam. Câte lucruri nu se pot face pe lumea asta!

– Ești o filosoafă, draga mea, parol, am mormăit eu printre dinți, abia auzit. Iar apoi, încercând să-mi compun un ton mai amabil: Și chiar cunoști pe cineva care ar putea interveni pentru Elvira la nemți? Asta mi-a lăsat impresia bilețelul tău. Deși Barbu zicea că...

– Da, mi-a răspuns ea, fixându-mă calm cu ochii ei verzi, cunosc pe cineva. Nu este ușor, după cum îți imaginezi, dar dacă știi la cine să apelezi, se poate.

– Slavă Domnului! Nu îmi dau seama dacă știi, dar Elvira nu are pe nimeni altcineva pe lume și...

– Lulli, m-a întrerupt ea de-a dreptul nepoliticos și pe un complet alt ton decât cel de până atunci, cunoști termenul de *quid pro quo?*

Abia după câteva momente, când am reușit și eu să filtrez ce însemna termenul, am întrebat neîncrezătoare:

– Adică vrei să îți fac un serviciu la schimb?

– Nu mie propriu-zis, Lulli, dar da, asta vreau. Iar după o scurtă pauză, a adăugat: Eu o să îi cer persoanei respective să îți facă un serviciu, și unul deloc ușor de făcut... Cu nemții nu se lucrează una-două, nu știu dacă îți dai seama. Ei reprezintă un angrenaj foarte complex, cu mecanisme, încrengături și relații care de care mai difuze, ce nu funcționează după legile noastre românești. Eu îți promit că o să încerc tot posibilul să te ajut, dar, pentru asta, trebuie să oferi și tu ceva la schimb. Înțelegi?

– Asta înțeleg. Ceea ce nu pricep este ce aș putea să ofer eu cuiva.

– Atunci calmează-te și ascultă-mă.

– Te ascult cu tot interesul. Numai că nu suport tensiunea. Am nervii cam slabi.

– Grav. Dar, oricât ți-ar suna de improbabil, chiar stă în puterea ta să faci cuiva un mare favor. Să zicem că ai un potențial foarte mare de acces la niște informații de care e mare, mare nevoie.

– Dar, Miți, crede-mă, nu...

– Mă cheamă Margareta, m-a întrerupt ea sec.

Am tăcut timp de câteva momente, intimidată de tonul ei rece. Iar apoi, într-o singură clipă, am realizat ce anume se schimbase atât de brusc în ultimele câteva minute. Nu doar numele îi era altul. Aerul de femeiușcă nostimă, dar cam înceată la minte, îi dispăruse și el complet. Privirea îi devenise serioasă și cercetătoare, iar ochii verzi îi căpătaseră sclipiri de vulpiță șireată în alertă. Deodată, persoana ei nu mai degaja cochetărie și frivolitate, ci siguranță și stăpânire de sine. Duduia aceea mondenă, prostuță și fără prea multe opinii, se reinventase complet. Fusese doar teatru de înaltă clasă.

– Margareta, am spus eu, sperând că vocea îmi suna la fel de stăpânită și calmă cum îmi imaginam eu că ar trebui să sune într-o astfel de situație absolut

incredibilă, te înșeli, nu am niciun potențial de... de nimic. Barbu nu-mi povestește niciodată nimic în legătură cu ce se întâmplă la Palat sau la guvern. Nu tăifăsuiește despre mașinațiuni politice și afaceri de stat cu mine la dejun sau înainte de culcare. De fapt, Barbu nu tăifăsuiește chestiuni de ordin politic cu nimeni în adevăratul sens al cuvântului. Spune numai ceea ce-l avantajează pe el în momentul respectiv sau ceea ce bănuiește că ar vrea interlocutorii să audă. Acum a fost o situație rarisimă, pentru că era vorba despre Elvira. L-am și tras puțin de limbă, recunosc. Dar tot nu mi-a spus nimic concret.

– Am înțeles. Dar nu mă interesează statutul tău de soție a lui Lăzărescu. Ci cel de amantă a lui von Reinhardt.

Probabil că, la auzul numelui lui, în ciuda efortului pe care l-am făcut să nu mă dau de gol, tot am tresărit involuntar sau am avut vreo reacție oarecare a feței, căci Miți mi-a zâmbit și a clătinat ușor din cap:

– Mă bucur că am reușit în sfârșit să-ți captez atenția.

Indignată, am dat să mă ridic și să protestez.

– Stai jos și ascultă-mă, mi-a spus însă ea, atât de rece încât m-am reașezat aproape imediat. Plănuiam să vorbesc cu tine de mai multă vreme, înainte de evenimentul ăsta nefericit. Din păcate, n-am reușit să te întâlnesc. Tu nu prea te lași întâlnită. Iar dacă apăream într-o zi la tine acasă *à l'improviste*[97], ca să bârfim puțin cucoanele bridgiste, nu cred că ai fi stat să mă asculți... Măcar acum nu mă mai consideri atât de proastă, îți mulțumesc. Începeam să mă cam ofensez. S-a uitat din nou la mine, studiindu-mă de sus până jos: Ești în permanență la fel de simpatică ca un arici arțăgos. *Bref*[98], tu colaborezi cu mine, îmi spui ceea ce vreau să aflu, iar eu voi avea grijă ca până diseară Elvira să fie eliberată și în deplină siguranță. Ăștia sunt termenii. Și nu sunt negociabili.

97 Pe neașteptate

98 Pe scurt

– Dar nu sunt amanta lui Hei... ăăă... von... Mi-am dat seama că mă bâlbâiam, așa că mi-am dres vocea în pumn: Adică am fost, cu ani în urmă, dar nu mai sunt. Legătura noastră s-a terminat de multă vreme.

– Sunt la curent, da. Dar sunt convinsă că încă îmi mai poți spune niște lucruri despre dumnealui. Se întâmplă să facă parte dintre cei care trebuie să fie ținuți sub observație. Ăsta este serviciul pe care trebuie să-l oferi la schimb... Doar să vorbești puțin cu mine despre el.

– Cum adică „face parte dintre cei care trebuie să fie ținuți sub observație"?!... Să fie ținut sub observație în vederea a ce?

– Să zicem că, în cazul, absolut ipotetic, al unei schimbări de orientare politică a țării noastre, e indicat să se știe încă de la bun început de unde ar putea interveni pericolul, sau de ce nu, suportul, în cazul ofițerilor germani staționați în România. Cu siguranță că sunt o grămadă care doresc, ca și noi, să se încheie odată războiul.

– Schimbare de orientare politică?

– De ce nu? Doar s-au mai văzut cazuri.

Am bănuit că făcea referire la armistițiul dintre Italia și forțele Aliate, semnat în septembrie, deși eu mă îndoiam serios că în cazul nostru ar fi fost vreodată posibilă o astfel de rezolvare. România nu ar fi putut ieși niciodată din război așa, pur și simplu, depunând armele, făcând plecăciuni și zicând *perdonami, scusami, mi dispiace* în dreapta și-n stânga, așa cum făcuse Italia regelui Victor Emanuel al III-lea, ce dăduse o lovitură de stat, îl arestase pe Mussolini și preluase el frâiele țării, renunțând la alianța cu Reichul. Mareșalul nostru însă, cel mai de încredere aliat al lui Hitler, declama unul și același lucru: „Noi mergem sută la sută, până la moarte, alături de Axă. Ori triumfăm cu Axa, ori cădem cu Axa."

Mai era o problemă.

– Regele nostru nu-i din Casa de Savoia, am spus.

– Irelevant. Nu despre asta e vorba acum. Acum este vorba numai despre faptul că, pentru binele

țărișoarei ăsteia năpăstuite, trebuie să slăbim neapărat presiunea Reichului asupra ei, înainte să o sufoce. Și cât mai repede posibil. Nu se știe cât timp mai avem la dispoziție. Așa că mă interesează să-mi imaginez cam cum ar reacționa și ce decizie ar lua nemții dacă și-ar închipui și dânșii un astfel de scenariu, înainte să se întâmple. *Par exemple,* că tot suntem la chestiune, von Reinhardt, ofițer superior al Misiunii militare germane din România, și-ar putea imagina vreodată un asemenea caz? Având în vedere că-l cunoști atât de bine, ce mi-ai putea spune despre el care să mă ajute să-mi dau seama ce ar face? Orice informație mi-ar putea fi de folos.

– Nu știu. Nici nu-mi dau seama ce anume vrei să-ți spun. Pui întrebările la fel de vag cum oferi informațiile.

– E prima oară când aud așa ceva. De obicei mi se spune că expun informațiile foarte... hm... să zicem ilustrativ.

– Ce anume nu știi despre el și ți-aș putea spune eu? Nu înțeleg.

– Știu că e inteligent, disciplinat, tactician excelent, personalitate austeră și temperament flegmatic. Și mai știu și că e bănuit prin anumite cercuri nemțești că ar fi un... element refractar, ca să mă exprim așa. Este adevărat?

Element refractar, am repetat eu în gând. Doar să fi bănuit măcar cercurile respective ce gândea Heinrich de fapt și ar fi fost urcat în primul tren spre Mauthausen, cu tot cu uniformă și cu decorații.

– N-aș putea să-ți zic, am răspuns însă. N-am de unde să știu eu așa ceva. Dar este nobil. De fapt, aș spune mai degrabă că noblețea este a doua lui natură.

– Dacă zici tu, a făcut ea, la fel de vag ca și până atunci.

– Iar, ca să-ți răspund la întrebarea de mai înainte, eu cred că ar face ceea ce consideră el că este corect. Oricum, nu văd de ce-ar conta. Heinrich este doar un pilot. Nimănui nu-i pasă ce crede el.

– Von Reinhardt nu este *doar* un pilot. Este un înalt ofițer Luftwaffe, as de vânătoare, comandant de escadrilă și de flanc, instructor pentru escadrilele românești ce activează sub Luftwaffe, de curând ofițer în statul-major al generalului Gerstenberg, mai exact șef al secției de vânătoare, maior-inspector al forțelor aeriene de vânătoare din grupul de armate german A, de pe frontul de Răsărit, și titular al unui dosar de distincții militare, decorații și citări pe ordinea de zi gros cât un ceaslov bisericesc.

– O... am șoptit eu, abia auzit.

– O, într-adevăr. Și, peste toate astea, se întâmplă să fie și un von, care, prin natura lor de aristocrați, cam toți îl disprețuiesc pe Hitler.

Se părea că, într-adevăr, Miți expunea informațiile foarte ilustrativ.

Dar eu, în loc să mă gândesc la ceea ce auzisem, în momentul acela mi-am adus aminte de tatăl lui Heinrich. Nu toți von-ii îl disprețuiau pe Hitler. Sau...? M-am întrebat oare ce mai credea *Herr Admiral* după Friedrich, Stalingrad și restul. Nu că aș fi ținut neapărat să aflu.

– Și mai are și niște cunoștințe foarte, foarte interesante, a adăugat.

– Cine? Ce vrei să spui?... Te-aș ruga să îmi zici ce ai de zis clar și punctual. Mă derutezi.

– Ți-a pomenit vreodată von Reinhardt de un anume Dieter von Walden?

Didi.

– Nu, am mințit eu. Ar fi trebuit să-mi pomenească?

Ea nu a lăsat să se vadă dacă mă credea sau nu, ci doar a continuat netulburată, expirând în sus, către plafon, un fuior de fum alb:

– În timpul universității, von Walden și von Reinhardt au fost prieteni foarte buni. Au băut împreună, au colindat cabaretele, au făcut scrimă pe la cluburi și tot tacâmul. La un moment dat, undeva imediat după '33, se pare că au fost chiar și membri ai unei organizații

studenţeşti social-democrate, rezistente naţional-socialiştilor. Firește, actualmente și von Walden e în armata lui Hitler, ca toată lumea. În mare parte, profilul lui este asemănător cu cel al lui von Reinhardt. Aristocrat de viță veche, conte sau baron de Walden sau ceva asemănător, că ăştia sunt prieteni numai între ei de când lumea, și dumnealui mai degrabă intelectual decât om de formaţiune militară, mare umanist, în civilie a absolvit filosofia, dacă poți să crezi așa ceva. Relaţiile dintre ei au fost apropiate și după terminarea universităţii, mai exact până undeva pe la începutul lui '38, când von Walden a intrat într-o școală de ofițeri dintr-aia pretenţioasă, plină de odrasle de ștabi prusaci, iar von Reinhardt, aviator pasionat, s-a înrolat în Luftwaffe și a plecat în Spania, cu Legiunea Condor...

N-am avut nicio reacţie mai deosebită, nu mi-am schimbat în niciun fel poziția trupului, nu mi s-a părut că inima mi-ar fi bătut altfel decât până atunci și nici degetele nu mi-au tremurat pe paharul cu Cinzano, pe care tocmai îl duceam la buze, dar tot a trebuit să îl las jos imediat, de teamă ca nu cumva să văd și în reflexia cristalului ceea ce știam deja – că mi se scursese tot sângele din obraji. Mi-i simţeam reci ca gheaţa.

Miţi s-a oprit diṇ povestit și s-a uitat cu atenţie la mine. Sub privirea ei verde, am încercat pe cât posibil să-mi păstrez expresia feţei sub control.

– Judecând după felul cum ai pălit deodată, a continuat ea după câteva clipe, fără să-și modifice în vreun fel tonul vocii, intuiesc că habar n-aveai. Așadar, clar și punctual, după cum m-ai rugat, la începutul lui '38, von Reinhardt s-a înrolat în Luftwaffe și a participat la războiul civil spaniol, de partea falangiștilor lui Franco, susţinuți de Hitler și de Mussolini, de unde s-a întors cu o Cruce de Fier pe piept și niște epoleți frumoși pe umeri. A fost, timp de aproape șapte luni, pilot pe bombardiere de asalt și avioane de luptă, tocmai în Legiunea Condor, divizia de aviaţie care a inventat bombardamentul de teroare și a băgat spaima în toată Europa. Nici măcar

n-a trebuit să treacă prin vreo școală de ofițeri, ca toată plebea, ci a ajuns ofițer prin dispensă extraordinară. Noua stea strălucitoare de pe blazonul lui Göring. Și s-a remarcat imediat, bineînțeles. Chiar din prima lui misiune, ca orice talent înnăscut. Sigur ai citit și despre Puebla de la Valverde în jurnalele alea străine pe care le citești tu pe ascuns pe la Athénée Palace. Provincia Aragon, nord-estul Spaniei, vreo douăzeci de kilometri de Teruel, când trupele franchiste au recuperat orașul de la naționaliști cu ajutorul aviației germane și când escadrila aia faimoasă de Stuka a ras de pe fața pământului o biserică unde se ascunseseră câțiva luptători naționaliști, dar și mai toți civilii satului. Imposibil să nu-ți amintești. Stai, cum i-a numit atunci *The Times*?!... Așa, *The Butchers of Valverde*[99].

S-a oprit și a așteptat să spun ceva. N-am zis nimic, pentru că niciun cuvânt nu mi-a mai ajuns pe buze – sau poate că, pur și simplu, în momentul acela am știut și eu că nu mai era nimic de zis –, nici să mai aud ceva nu mai voiam; doar am încercat, pe cât posibil, să-mi țin firea și să afișez o indiferență pe care n-o simțeam. Însă îmi simțeam pulsul zvâcnindu-mi puternic sub piele și inima strângându-mi-se dureros în piept.

– Acum, Lulli, că ne-am lămurit că von Reinhardt nu este *doar* un pilot și nici așa nobil cum credeai tu, putem să continuăm cu ceea ce e cu adevărat important?

– Mă cheamă Lucreția, am spus. Iar apoi, încercând să mă scutur prin brutalitate de tristețea care mă copleșise, am ridicat ușor tonul: De unde știi tu astfel de lucruri?

– Adică?

– Aș fi preferat să nu fiu nevoită să fiu atât de nedelicată, dar având în vedere că și tu ai fost cumplit de nedelicată cu mine... Mă întreb ce fel de spion ești tu de fapt. Spui niște chestiuni mult peste ceea ce cred eu că ar trebui să știe o actriță oarecare din provincie. Fie ea și una care face spionaj întinzându-se cu tot aparatul de guvernământ și cu toată legația nemțească, când e bărbat-su la moșie.

99 Măcelarii de la Valverde

Ea m-a privit lung, cu o sprânceană ridicată interogativ. Apoi, cu mișcări la fel de lente și de măsurate, a stins chiștocul în scrumiera de cristal și și-a aprins imediat altă țigară. Abia după ce a mai tras un fum a vorbit:

– Așadar, clar și punctual, cum îți place ție, dar și ilustrativ, cum îmi place mie, soțul meu nu este plecat la nicio moșie, ci este plecat pe front, în Răsărit, încă din 1941, este un colonel român decorat, comandant de batalion, iar eu nu sunt o actriță *oarecare* din provincie, ci o actriță *foarte bună* din provincie, nu mă întind cu aparatul de guvernământ și nici cu legația nemțească și, chiar dacă aș face-o, nu are de ce să te intereseze pe tine cu cine mă întind eu. Sunt un ofițer de informații al armatei române, în grad de locotenent, nu vreo Mata Hari de Calea Victoriei.

După câteva clipe de stupoare, fără niciun cuvânt, m-am uitat din nou în jur. Mă găseam într-un apartament ca oricare alt apartament din București, stăteam într-un fotoliu ca oricare alt fotoliu, pe masă îmi lăsasem țigările mele favorite și același portțigaret din fildeș pe care îl foloseam întotdeauna, Miți îmi vorbise pe aceeași voce pe care o cunoșteam, de contraaltă, cu rezonanță înaltă și plăcută, de partea cealaltă a ferestrelor soarele aluneca lin către asfințit, ca în oricare altă seară pe la ora respectivă, totuși, eu nu mă puteam scutura de impresia că mă trezisem de dimineață în lumea lui Kafka. Sau, cine știe, poate că mă împiedicasem și mă dădusem de-a dura printr-o gaură de iepure tocmai până-n Țara Minunilor. Nici nu știam dacă să râd sau să plâng, atât de dramatică mi se părea toată situația.

Iar Miți, nepărând să-mi ia în seamă năuceala, a continuat de unde rămăsese și pe același ton de până atunci:

– Von Walden este acum șeful cel mare al unei unități de informații și contrainformații a Abwehr-ului de pe frontul din Răsărit, care ține sub observație, printre alții, și unitățile militare românești ce luptă alături de

Wehrmacht. Adică ne spionează nouă armatele de pe linia frontului și ține legătura cu Misiunea militară germană din țara noastră. Sper că până aici ai înțeles...

– Nu numai că nu înțelesesem, dar nu pricepeam nici măcar cum de înțelegea ea însăși ce zicea acolo. Am făcut totuși un efort de voință să mă concentrez. – Deși, a continuat ea, în teorie, von Walden și von Reinhardt nu se mai găsesc în niciun fel de relații încă de dinainte de război, am fost informați că, acum de curând, când von Reinhardt a fost într-o inspecție pe frontul din Ucraina, s-ar fi văzut amândoi în privat, neoficial, undeva pe lângă Kiev. S-au conversat până în zori. Ceea ce este și mai interesant e că și-au luat toate precauțiunile necesare ca să nu afle că s-au întâlnit. Că tot am aflat până la urmă a fost noroc pur.

– Nu înțeleg unde vrei să ajungi.

– Ce anume nu înțelegi?... Este foarte posibil ca von Reinhardt să se afle în posesia unor informații deosebit de folositoare pentru viitorul țării noastre.

– Nu-i cam mult spus? Viitorul țării noastre?!... Puteau să vorbească despre absolut orice. Chiar tu ai zis, cu gura ta, că au fost prieteni foarte buni ani de zile.

– Ai dreptate. Puteau la fel de bine să depene amintiri din studenție și să se converseze despre o eventuală ocupare a României de către trupele germane.

– Ce?! am întrebat, cu doar un firicel de voce, după câteva clipe de stupefacție îngrozită.

Nu, ăsta era un coșmar.

– E și ăsta numai un scenariu ipotetic, nu trebuie să te sperii, a spus ea imediat apoi, cu un surâs dulce și foarte sincer, *à la* Iuda. Dar să-ți explic cum a apărut și de ce orice detaliu despre orice pe care l-am putea afla este important... Mă asculți?... Lulli?! Respiră. Ești foarte palidă.

Am tras aer adânc în piept, o dată, de două ori, de mai multe ori, până mi s-au mai potolit bătăile inimii, tot fără niciun cuvânt.

– Din păcate, se pare că într-adevăr ai nervii cam slabi, a comentat ea.

Serios?!

– Pot să continui? m-a întrebat apoi, după alte câteva clipe. Să-ți explic de unde a apărut scenariul ăsta. Pe fronturi lucrurile merg din rău în mai rău pentru germani. Moralul neamțului din prima linie nu mai e ce-a fost. Retorica eroismului nu mai are atâta succes ca pe vremuri. Italienii le-au spus *ciao*. Soldatul român este foarte nemulțumit și el. Pe bună dreptate, căci războiul ăsta nu mai e de mult al nostru. De la Nistru, mai precis. Ideea e că o ocupare de tip blitzkrieg a României ar putea să mai schimbe raportul de forțe. Cam cum s-a întâmplat și în Danemarca... – Nu aveam idee ce anume se întâmplase în Danemarca, dar mi-am promis că o să mă interesez mai târziu, când mă trezeam. – Astea sunt numai supoziții, dar dacă într-adevăr s-ar decide la un moment dat o ocupare a țării noastre, cine ar transforma Bucureștiul în teatru de război?... Aviația. Adică Gerstenberg și aghiotanții dumnealui de la Băneasa. Într-un astfel de caz, în mâinile lor stă soarta Bucureștiului. Și, în contextul ăsta, unul dintre ofițerii însemnați ai lui Gerstenberg, von Reinhardt al tău, se duce în Ucraina, ca să se întâlnească pe ascuns cu un șef de la spionaj și contraspionaj, chiar pe linia frontului ținut de armatele românești... Serviciile de informații dezvoltă sute și sute de scenarii și supoziții de genul ăsta. Cu asta ne ocupăm. Încercăm să prevenim cele mai urâte dintre situații, adunând și punând cap la cap tot felul de informații dispersate, care poate ție îți par neimportante, dar fără de care este foarte posibil să ajungem să nu mai existăm ca țară. E mereu nevoie de informații cu care să lucrăm, motiv pentru care eu caut persoane care le-ar putea obține. Înțelegi tu, Lulli? Nu ți-aș fi povestit ție niciodată astfel de lucruri, dacă nu ar fi fost de o importanță vitală.

Înțelegeam. Ceva mai târziu, urma să înțeleg și că nu fusese niciodată ceva pur ipotetic; mai mulți lideri politici importanți și câțiva dintre membrii guvernului Antonescu se gândeau demult cum să tatoneze tere-

nul și să stabilească contacte cu ambasadele britanice și americane din mai multe țări neutre, în vederea negocierii unei ieșiri a țării noastre din alianța cu Reichul. Lucru pe care, existând precedentul italian, ar fi putut oricând foarte bine să îl bănuiască și nemții și să treacă la represalii asupra României.

– Parcă noi și nemții eram aliați, am spus eu, după multă vreme.

– Te rog. Integritatea și loialitatea nu au avut niciodată nici în clin, nici în mânecă cu politica și războiul.

Am mai stat așa câteva clipe, cu ochii pe geam, privind lumina stacojie de amurg ce se răsfrângea peste acoperișurile din țiglă ale Cotrocenilor și scânteia în ferestre, după care m-am hotărât și am zis:

– Scenariul ăsta nu cred să fie valabil. Cel puțin nu deocamdată. Dacă s-ar pune problema de bombardamente asupra Bucureștiului, Heinrich mi-ar spune. Sau măcar mi-ar sugera să părăsesc orașul. Îmi place să cred chiar că ar insista. Îl cunosc de multă vreme și am încredere că, dacă s-ar pregăti așa ceva, nu mi-ar risca mie viața sub nicio formă. Și da, mi-a povestit și despre Dieter von Walden. *Graf*[100] von Walden. Dar numai lucruri banale, amintiri și situații din vreme de pace, nu despre spionaj și contraspionaj și ce ai mai zis tu mai înainte.

Miți m-a privit îndelung pe sub genele ei negre și dese și mi s-a părut chiar că ochii verzi i-au scânteiat din nou timp de o clipă, ca unei pisici satisfăcute, după care a spus, clătinând ușor din cap:

– În ciuda atitudinii tale dezagreabile, mereu mi-ai lăsat impresia unei femei inteligente, cu o minte deschisă. Observ cu plăcere că nu m-am înșelat. Și da, asta cred și eu... că ți-ar spune. Cum, de altfel, mai cred că ți-ar spune și o grămadă de alte lucruri interesante. Trebuie doar să te învăț cum să-l întrebi.

– Și cum se presupune, mă rog, că ar trebui să-l întreb ceea mă înveți tu? am întrebat, după altă tăcere lungă.

100 Conte

– Nu e greu, draga mea, mi-a răspuns ea, afișând un surâs frumos, în domeniul ăsta de activitate informarea în alcov este o metodă folosită literalmente de la Adam și Eva. E o abordare care rareori dă greș.

– Informarea în alcov?

– Spionajul la orizontală.

– Spionajul la orizontală, am repetat și eu, pentru că altceva n-am știut ce să zic.

– Cum spuneam, una dintre abordările care rareori dă greș. Mi-a zâmbit și a continuat: Și nu te mai strădui să pari indignată. Știu foarte bine că te-ai culcat și te-ai culca oricând cu von Reinhardt. Doar să pocnească din degete și imediat îți rupi ciorapii în genunchi în fața lui. Destul de trist pentru tine, să știi. Dar măcar acum ai ocazia s-o faci în interes patriotic.

Am simțit cum îmi năvălește un val de sânge în tâmple, dar am ales să îi ignor ultimele cuvinte și să îmi păstrez calmul.

– Deci să înțeleg că o valență a activității ăsteia de adunare a informațiilor o reprezintă să faci pe madama de bordel și să plasezi în patul nemților niște femei care chiar își iubesc țara, poate-poate îi fac să scape vreo confidență militară? Așa ai convins-o și pe Elvira?... SS-istul ăla e un bețiv nenorocit, care-a pocnit-o și-a violentat-o de câte ori a avut ocazia! Uite ce s-a întâmplat din cauza lui!

– Nostimă comparația asta cu madama de bordel, a zis ea, deși în vocea ei am simțit mai degrabă amărăciune decât amuzament. A aruncat din nou o privire către ceas și a continuat, la fel de serioasă ca și până atunci: Într-adevăr, nu este ceea ce se cheamă o metodă ortodoxă, dar crede-mă că și-a dovedit eficiența de foarte multe ori. Din experiența mea îndelungată îți spun că bărbații fac câteodată niște lucruri de neînchipuit de dragul femeilor. Nici n-ai idee ce chestiuni incredibile am aflat în felul ăsta... Să o numim o măsură excepțională, luată în vremuri excepționale.

Mi-am mijit involuntar ochii la ea, impresionată neplăcut de cinismul ei. Versiunea aceea nouă a lui Miți, sfidătoare, insolentă și sclipind de inteligență, care se părea că avea replică la orice, mă călca pe nervi la fel de tare ca și cea de gâsculiță decorativă de dinainte.

– Însă, a adăugat ea chiar atunci, măsura în cauză ar fi și mai excepțională dacă lucrurile ar funcționa întotdeauna ca unse. Dar, din păcate, câteodată se mai și împotmolesc. Situația de față se întâmplă să fie chiar un exemplu excelent.

– Adică?

– Adică, în mod neașteptat, von Reinhardt, printre alte defecte, se dovedește a fi și un individ foarte, foarte plictisitor. Deși este și dânsul venit direct de pe front, nu se preumblă din bordel în casă de toleranță, așa cum fac toți ceilalți când se văd scăpați din focuri, nu se duce prin cabarete și localuri de noapte, nu petrece prin separeuri cu damele de la Cruce, iese în oraș la masă doar cu camarazii lui sau cu nemțoaicele din corpurile auxiliare, nu se îmbată decât de unul singur sau tot împreună cu nemții lui, niciodată cu altcineva, se duce la Operă și la Ateneu pentru muzică, nu pentru flirturi subțiri, și tot așa. Nici măcar nu are vreo prietenă oarecare pe undeva, pe care să o viziteze timp de o oră, două, în zile fixe, ca toată lumea. Nu am pur și simplu cu ce lucra.

Iar eu, pentru că de felul meu n-aș fi văzut adevăratele priorități nici dacă m-ar fi mușcat de fund, în loc să mă gândesc la cuvintele ei, mă gândeam doar la nemțoaica cea frumoasă, cu care se prezentase Heinrich la concertul de la Ateneu. Nu mi-o puteam scoate din minte. Dar am profitat că Miți tocmai își aprindea o altă țigară – deja nu mai știam a câta era, pierdusem demult șirul, fuma ca un turc – și doar am făcut un gest vag, zicând:

– Ei bine, Margareta, dacă tot voiai să-ți ofer eu informații despre el, află că este și foarte reținut, retras și mai deloc abordabil. Asta e firea lui. Și nu e doar inteligent, ci foarte inteligent. E nevoie de mai mult decât

nişte cochetării ieftine şi zâmbete fermecătoare ca să poată pătrunde cineva până la el. Nu e deloc aşa de uşor de spionat cum crezi tu.

Ea a mai tras un fum din ţigară, după care a întrebat:

– Vrei să-ţi povestesc ceva nostim?

– Nu, mulţumesc.

– După ce am aflat şi eu de la Elvira despre legătura ta cu von Reinhardt, amor vechi şi scandalos, dar şi despre vederile tale în legătură cu regimul, la fel de scandaloase, am decis să te abordez, să văd în ce ape te scalzi şi dacă ai fi dispusă să laşi aerele şi să faci şi tu ceva util pentru neamul tău. Şi vrei să ştii ce mi-am zis atunci?

– Nu vreau.

– Mi-am zis că ia te uită, ce minune, mama natură chiar a fost în stare să găsească doi inşi la fel de nesuferiţi, încrezuţi şi reci ca sloiurile de gheaţă, ca să-i împerecheze!... M-aş mira dacă n-au prins şi pojghiţă aşternuturile de sub fundurile voastre. Sau...? – Pentru o clipă, paralizată de vulgaritatea ei, am uitat să respir. – *Enfin,* pe onoarea mea dacă la momentul ăla nu mi s-a părut aproape romantic.

– N-a fost tocmai o legătură şi nici amor vechi şi scandalos, ci...

– Te rog, slăbeşte-mă, m-a întrerupt ea, pe o voce glacială. Natura amorului vostru nu mă priveşte. Ce mă priveşte pe mine este că, în momentul ăsta, nu am decât trei opţiuni: ori să apelez la o cocotă care să se ducă cum a făcut-o mă-sa peste el tocmai când e sub duş, ori la fosta amantă, ori să mă las păgubaşă. Chestiunea cu dama nudă cade repede, pentru că nu prea văd eu cum ar fi posibil ca von Reinhardt, care este numai neamţ, nu şi idiot, să romantizeze la ureche o străină cu nişte secrete de logistică militară, iar să mă las păgubaşă cade şi mai repede, pentru că, dacă ne-am lăsa păgubaşi de fiecare dată când simţim nevoia, acum am fi protectorat nemţesc sau gubernie sovietică. Acum înţelegi unde bat?...

De înțeles, înțelegeam perfect, că nu eram chiar așa de idioată cum avea ea impresia, dar pur și simplu nu-mi venea să-mi cred urechilor.

– Adică țara mea are nevoie ca eu să mă duc să mă fâțâi la el ca să-l seduc?!... După care să încep să-l *spionez la orizontală,* poate-poate o să-mi spună și mie, în focurile pasiunii, așa aiurea, ce mai plănuiește Gerstenberg pe la comandament?!

Și, eventual, dacă se putea, să-l înjunghii și pe la spate.

– Nu să-l spionezi, draga mea, mi-a subliniat ea, ignorându-mi sarcasmul, cum de altfel ignorase cam tot ce spusesem eu până atunci. Să-l asculți. Să-l observi. Unde pleacă. De unde vine. Cu cine se întâlnește. Nu spionaj. Atenție. Monitorizare. Culegere sistematică de informații importante. Informații care, deși pentru tine nu înseamnă nimic, pot să schimbe direcții de acțiune și chiar să pornească sau să stopeze operațiuni de interes național.

– Adică n-aș fi spion? am întrebat.

– Nu. Ai fi agent de culegere de informații.

– Ai impresia că ai un răspuns pentru orice întrebare?

– Nu am impresia, chiar am un răspuns pentru orice întrebare. Asta este meseria mea. Racolez agenți de culegere de informații. E ca și cum aș fi căutător de aur.

– Atunci, draga mea, am spus, după multă, multă tăcere, am și eu o mică chestiune la care aștept răspuns.

– Desigur, a încuviințat ea sec.

– Aștept să aud, așa clar și punctual cum îmi place mie și ilustrativ cum îți place ție, cum anume crezi tu că o să reușească respectiva fostă amantă a lui von Reinhardt, cucoană înfumurată și rece ca gheața, să recucerească un bărbat la fel de încrezut și rece ca ea și care în mod evident n-o mai vrea, pentru că are pe alta și, mai ales, când ultima lor întrevedere n-a fost nici pe departe trandafirie.

– Având în vedere natura meseriei mele, Lulli, am bănuit că vei aduce în discuție și chestiunea în cauză. Și da, am răspuns și pentru asta. Te-aș ruga numai să fii atentă, pentru că te interesează în mod deosebit ceea ce urmează să îți spun și, spre deosebire de alții, eu n-am nici prea mult timp de pierdut. Încă o dată clar și punctual, știu foarte bine că ultima voastră întrevedere n-a fost dintre cele mai fericite, pentru că s-a întâmplat să mă aflu și eu pe acolo chiar atunci și, crede-mă, a fost teribil de supărător să văd cu ochii mei cum doi oameni în toată firea, dintre care unul târâie-sabie foarte important, în mâinile căruia e posibil să stea soarta țării mele, se poartă ca niște mâțe opărite din cauza daraverelor lor amoroase de doi bani, tocmai în mijloc de măcel mondial... – Mi-a aruncat o privire rece și îngustată pe sub genele ei lungi. – Dar să trecem peste... Având în vedere că știam deja de la Elvira de când o tot duceți voi doi așa și, mai ales, după scena aia jenantă de căprioară rănită pe care ai făcut-o tu și de care ar trebui să-ți fie rușine până pe lumea ailaltă, când l-am văzut și pe von Reinhardt, alt nătărău amorezat, cum pleacă de la Ateneu și se ține după tine, de la distanță, prin beznă și ploaie, nu care cumva să ți se întâmple ceva, așa singurică și plânsă noaptea pe străzi, și se mai și întoarce cu o figură atât de lungă de parcă ar fi pierdut deja războiul, cu flerul meu de vulpe bătrână, am știut imediat că nu este vorba numai de un amantlâc oarecare, ci de aur curat, și că von Reinhardt chiar este unul dintre bărbații aceia inteligenți, dar foarte proști, care ar face lucruri de neînchipuit pentru o femeie. Și anume pentru tine... Romantici incurabili și nemții ăștia, a mai comentat ea acid, după câteva clipe de tăcere. Toți mândri urmași de-ai lui Goethe. Cum zicea alde Goebbels că se numește filosofia asta de vidanjă? Romantismul de oțel?!...

Eu nu am zis niciun cuvânt.

– În concluzie, a continuat ea imediat, culcă-te cu von Reinhardt, elogiază-i calitățile, oftează pierdută în

fața lui, șantajează-l emoțional, cântă-i la pian, fă-i de mâncare, fă ca rața, fă orice, numai reia-ți locul ăla călduț din patul lui... că oricum e evident că ce-i al tău e pus deoparte... află ce mai știe dumnealui despre diverse chestiuni care au legătură cu țara noastră și, mai ales, spune-mi și mie. Convinge-l că, atunci când el discută cu Gerstenberg la telefon despre ce mai delirează dementul de la Rastenburg[101], nu e nevoie să te roage să ieși din cameră. Doar stai acolo și ascultă. Între timp, voi puteți să vă iubiți până la sfârșitul lumii. Sau al Reichului, care-o veni primul... S-a mai uitat o dipă la lichidul din pahar și, înainte să-l ducă în sfârșit la buze, a spus: Să bem pentru asta!

– Miți, am întrerupt-o eu.

– Hm?

– De ce aș accepta să fac așa ceva? Cu atât mai mult cu cât, din nefericire, romantismul ăla de vidanjă de care-mi vorbeai tu adineauri se întâmplă să fie și reciproc.

– O să-ți treacă, mi-a răspuns ea, glacială. O să-ți dai și tu seama curând că există lucruri mai importante pe lume decât o pereche de ochi albaștri frumoși.

Ca și cum iubirea mea pentru Heinrich, care mă însoțise ca o umbră atâția ani de zile, mi s-ar fi putut topi în memorie așa, pur și simplu, doar pentru că trebuia.

– Și nici n-ai de ales. E sora ta la mijloc.

Eu n-am avut nicio reacție, dar ea, deși fără să se uite la mine, tot a surâs, apoi a ridicat paharul cu vermut și l-a dus la buze. N-a băut, ci doar a privit atentă lichidul auriu-transparent, l-a rotit puțin pe sub năsucul ei obraznic, i-a inhalat aroma dulceagă, a plescăit puțin din buze și apoi l-a lăsat din nou pe măsuță, neatins. Abia după câteva alte clipe de tăcere, am auzit-o vorbind din nou:

– Pentru ea, da. Pentru că știu foarte bine că Elvira este de fapt surioara ta cea pierdută și regăsită și

101 Oraș din nord-estul Poloniei, în trecut în Prusia Orientală, unde s-a aflat buncărul lui Hitler în timpul celui de-al Doilea Război Mondial

singura ta legătură de sânge de pe lumea asta. Știu că tatăl tău, proaspăt văduv, a avut o legătură pasională cu solista unui taraf ce cânta serile în cârciuma voastră, o țigancă focoasă de pe lângă Craiova, care mai apoi însă s-a întors acasă însărcinată cu un copil ce s-a dovedit a fi mult mai alb la piele decât țiganul ei lăutar. Istorie lungă. Cu siguranță nu știi, dar acum mulți ani, înainte să îți povestească tatăl tău despre Elvira, să vă cunoașteți și s-o aduci la București, s-o *aranjezi* în societate, noi două am fost colege. Unde crezi?!... La internatul de fete din Năsăud, unde-a trimis-o tatăl tău în secret. Acolo ne-am împrietenit. – *Acolo te-ai împrietenit și cu Reiner și încă ceva, sas din județul Năsăud, locotenent-tanchist în Wehrmacht,* am auzit eu deodată un gând, venit parcă de nicăieri. Dar de gândul acela aveam să-mi amintesc mai târziu și să înțeleg. – N-am mai uitat-o de-atunci, a continuat ea, după câteva secunde. Nici n-aveam cum, știi și tu foarte bine. O mare originală surioara ta, face senzație pe oriunde-ar trece, n-ai cum s-o uiți pur și simplu. Sângele ei țigănesc înfocat o fi de vină, cine știe. Oricum, nu ca tine, rece și pretențioasă, de mă plictisești de mor. Chiar m-am și întrebat cum de sunteți voi atât de apropiate, atât de diferite cum sunteți. Toată ziua una pentru alta. Ce aveți oare voi două în comun?!... Dacă mă gândesc acum, cred că nu e numai glasul sângelui, ci probabil că te-a rugat și tatăl tău, cu limbă de moarte, să ai grijă de surioara ta mai mică și fără minte. Nu te-ai da înapoi de la absolut nimic ca s-o protejezi. Așadar o să o faci și pe asta. Ca și orice altceva. Așa este?

N-am zis în continuare nimic, doar am cercetat-o atent din priviri. Părea exact aceeași Miți de până atunci, pe care o cunoșteam eu și toată lumea, pe cât de decorativă, pe atât de inutilă. Numai că îmi dăduse șah mat în mai puțin de treizeci de minute.

Poate că totuși din cauza asta încă mai existam ca țară.

– Așa este, am răspuns printre dinți, după o tăcere scurtă și tensionată. O să o fac și pe asta pentru ea. Ca

și orice altceva. Dar știi deja, nu, dacă tot le știi tu pe toate?... Iar apoi, fixându-mi ochii pe fereastră – între timp, cerul începuse să-și piardă și ultimele urme de roșeață ale apusului, înnegrindu-se –, am șoptit: Nu înțeleg de ce era nevoie de toată conversația asta. De ce trebuia neapărat să mă chinui. Ai știut din prima clipă că mă aveai la mână și că o să o fac. Și probabil pentru ea aș face și lucruri mai neplăcute decât să trebuiască să mă culc cu un bărbat cu care țin minte și acum cât de mult mi-a plăcut să mă culc.

– *Langsam langsam*[102], a zis Miți, cu un surâs mic și misterios pe buze. Așa se făurește istoria.

Mai târziu, aveam să aflu și ce voise de fapt să spună. Nu aștepta de la mine numai să-l descos pe Heinrich și să transmit mai departe ceea ce-mi spunea el. Aștepta de la mine să-l conving să-mi deschidă toate ușile cuiburilor de nemți din București, să mă poarte la brațul lui peste tot pe unde se ducea și el, la recepții, la mese oficiale, în reședințe private, în niște cercuri nemțești închise și cam pe oriunde pe unde aș fi putut auzi lucruri pe care nu le auzea nimeni altcineva. Nu voia să fiu doar o Mata Hari de Calea Victoriei, voia să ajung să mă strecor printre nemți surâzându-le. La propriu și la figurat. Bineînțeles, cu același fler al ei de vulpe bătrână, Miți evitase atunci să-mi precizeze și amănuntele respective. Probabil că în momentul acela aș fi crezut că nu eram în stare.

– Știam că o vei face, da, a adăugat ea apoi, dar voiam să văd și cum reacționezi într-o situație neprevăzută și dificilă. Și dacă într-adevăr ești așa de inteligentă cum se spune. Nu ești. Iar după câteva secunde de tăcere, ceva mai tare: În schimb, ești curajoasă. Iar curajul nu este un lucru de lepădat în vremurile astea. – Și-a coborât privirea și și-a cercetat ceasul de la mână. – Elvira îți va trimite cât de curând știri.

Am prins insinuarea și, automat, m-am ridicat. S-a ridicat și ea să mă conducă și, în timp ce ieșeam din salon, mi-a șoptit:

102 Încet-încet

– Von Reinhardt nu mai stă la Grand. Locuiește pe lângă pădure la Băneasa. Chiar în vila rechiziționată de la doctorul Stein, ăla de-a fugit în America. O găsești tu. Dacă nu-i acasă, atunci e la aerodrom la Otopeni. Instruiește piloții mai mititei. În fiecare zi, de la prima oră dimineața, rar vreo excepție. E înfiorător de previzibil.

Am vrut să îi adresez o ironie, că nu se mai putea altfel, dar nu am mai avut când, pentru că a continuat aproape imediat, de data aceea însă pe un ton foarte serios:

– Nu trebuie să mă cauți. O să te caut eu, atunci când m-o apuca dorul de tine. Dacă ne întâlnim în societate din întâmplare, te vei purta ca și până acum. La un moment dat, o să găsim o metodă să raportezi cifrat, dar mai încolo. Acum trebuie doar să stai cât mai mult în preajma lui von Reinhardt. Discret. Gestapoul este foarte bănuitor față de corpul ofițeresc. Trebuie să ai grijă, ochii deschiși, mintea limpede și sentimentele la distanță, să stai doar în lumină și să-ți vezi de viață ca și până acum. Dar, până discutăm mai pe îndelete, în funcție de cum merge chestiunea cu dumnealui, trebuie neapărat să reții un lucru: dacă von Reinhardt nu-i undeva anume, într-un moment în care ești absolut sigură că ar trebui să fie, atunci este la Waldlager-ul lui Gerstenberg, iar asta înseamnă cel mai adesea că se întâmplă ceva important și absolut niciodată ceva bun, deci eu trebuie să aflu urgent. Prioritate zero. Și-a schimbat din nou tonul vocii și a înălțat ușor din umeri: Faptul că un bărbat este atât de previzibil are câteodată și avantaje. Mai trist e dacă este la fel și printre așternuturi, că atunci...

N-a mai continuat însă, cum de altfel n-am apucat nici eu să-i dau replica, pentru că a deschis ușa și, chiar acolo, în prag, mi-a dăruit două bezele din vârful buzelor pe undeva pe lângă obraji și mi-a spus:

– Săptămâna viitoare trec și eu pe la madam Aliman, că nu se mai poate! Rochia asta de pe tine e o nebunie...

În timp ce coboram scările, n-am putut să mă abţin să mă uit peste umăr, încercând din răsputeri să mă gândesc la un calificativ potrivit pentru o asemenea creatură excentrică. Cu siguranţă că era ţicnită. Şi nu aşa, oricum, ci de pus în cămaşă de forţă, de luat pe sus şi internat într-un sanatoriu în vârf de munte, de unde să nu i se mai dea voie să plece niciodată. Însă, imediat apoi, mi-am adus aminte că tocmai încuviinţasem să-mi seduc fostul amant, ilustru ofiţer german, şi să-l conving să-mi spună şi mie, în mijloc de război, când şi cum anume avea de gând Hitler să ocupe România. De preferat fără să ajung să înfund beciurile Gestapoului sau să plutesc lin pe Dâmboviţa, cu faţa-n jos. Aşa că am încheiat repede momentul de cugetare şi m-am consolat cu ideea că de-a lungul timpului cu siguranţă că se puseseră câteva dintre cărămizile istoriei pe spatele unor bezmetici dintr-ăştia ca noi două.

Când am ajuns din nou în stradă, în timp ce mergeam agale, aşa cum se cădea noii mele ipostaze de *agent de culegere de informaţii*, încercând să mă lămuresc dacă toate lucrurile acelea chiar se întâmplaseră şi nu doar le visasem – soarele apusese deja şi primele stele, mici ca nişte scântei, se aprinseseră pe boltă, circumstanţă normală la prima vedere, dar deja nu mai aveam încredere în nimic –, mi-am recapitulat în cap misiunea ce mi se încredinţase şi m-am întrebat cum aveam eu oare să o duc la capăt. Conştientizam cu adevărat anvergura a ceea ce tocmai auzisem şi ceea ce se aştepta de fapt de la mine. Mă asaltaseră nesiguranţa, teama, îndoiala şi o mulţime de alte sentimente neplăcute. Aveam chiar şi impresia că detaliile se şterseseră complet din mintea mea şi nu mai înţelegeam nimic.

Înţelegeam însă că, aşa cum mi se tot întâmpla de câţiva ani, aproape ciclic, trebuia încă o dată să-mi reiau legătura cu Heinrich. Numai că – probabil printr-o ironie divină, că pur şi simplu altă explicaţie nu vedeam –, deodată, chestiunea iubirii noastre complicate devenise şi problemă de interes şi securitate naţională.

*

– *Halt!*

Gefreiter[103]-ul, ieșit din foișorul de pază, cu gulerul mantalei ridicat împotriva vântului rece și automatul la vedere, mi-a făcut semn cu mâna înmănușată să las jos geamul. Pe sub casca verzuie de oțel, avea un aer de pechinez imperial, cu un nas foarte turtit, roșu din cauza frigului, și nările largi și ovale, aproape lipite de obraji.

– *Papieren, bitte, Fräulein!*[104]

La norocul meu, bineînțeles că din toată grămada de autovehicule militare, automobile civile și camioane de aprovizionare ce se foiau pe șosea înainte și înapoi până la aerodrom fără niciun impediment, oprindu-se cel mult câteva secunde la punctul de control de la barieră, tocmai pe mine se găsise să mă legitimeze cu atâta rigoare nemțească. Un început nu foarte fericit pentru noua mea profesiune de spion. Mai ales că aș fi preferat să nu fiu nevoită să-mi las numele și să-l iau astfel pe Heinrich prin surprindere. Așa că m-am bizuit pe faptul de netăgăduit că de la *Gefreiter* la *Major* se găseau multe împletituri pe epoleți și o grămadă de disciplină militară germană și am hotărât să merg la intimidare. M-am prefăcut că n-am auzit ce-mi spusese, mi-am ridicat ușor ochii pe sub borul îngust al pălărioarei elegante, de culoarea cobaltului, din care mi se revărsau peste umeri buclele drăgălaș coafate, l-am privit pe sub gene, lung și – speram eu – fermecător, am afectat o expresie seducătoare, toată numai ochi duioși de căprioară, și i-am spus, cu glasul meu cel mai dulce:

– *Ich bin hier für Herr Major von Reinhardt. Er hat mich gerufen.*[105]

---

103 Cel de-al doilea rang sau grad militar în care putea fi promovat un soldat.

104 Actele, vă rog, domnișoară!

105 Am venit la domnul maior von Reinhardt. A trimis după mine.

M-a privit neîncrezător prin geamul întredeschis.

– *Wartet er auf Sie?*[106]

– *Warum kommst du nicht mit um ihn zu fragen, Soldat?*[107]

A ezitat. *Touché.*

Eu am fluturat încă o dată artistic din gene, iar el m-a privit deconcertat, fără niciun cuvânt, răsuflând puternic pe nări aburi albicioși. După câteva secunde de gândire – și probabil câțiva ani de antrenament forțat în a reacționa pozitiv la orice mențiune a unui mai-mare în grad, indiferent de situație –, s-a dat doi pași în lături și i-a făcut semn șoferului să treacă mai departe. Chestiunea aceea atât de improbabilă chiar funcționase.

Aerodromul de la Otopeni, aflat sub controlul Luftwaffe, era de fapt doar un maidan; mii de metri pătrați de islaz, acoperit de iarbă uscată, înnegrită de înghețul care dăduse prea devreme în anul acela, întinzându-se până departe în zare și despărțit prin garduri de sârmă ghimpată de liniile întunecate ale mai multor pâlcuri de pădure. Era împânzit de avioane, unele în repaus, altele cu motoarele pornite, gata de decolare, Messerschmitt-uri, bombardiere ușoare și Fieseler Storch-uri micuțe de recunoaștere. Ceva mai departe, chiar înainte de deschiderea pistelor de zbor, se găseau cele câteva anexe, niște clădiri pitice cenușii, baracamentele din lemn, hangarele-atelier, depozitele, magaziile, rezervoarele de combustibil săpate în pământ și, peste tot, radare și antene de radio-comunicație. O luminiță albăstruie pâlpâia intermitent undeva la înălțime, într-un turn de control. Văzduhul mirosea puternic a praf, catran și fum de benzină și duruia de zgomot amestecat de motoare, avioane decolând, aterizând, vuind în zbor pe deasupra acoperișurilor, roți ce scrâșneau pe pământul bocnă, pași cadențați, cu răsunet metalic și ascuțit.

106 Vă așteaptă?

107 Dar de ce nu vii cu mine să-l întrebi, soldat?

I-am făcut semn taximetristului să oprească și i-am achitat repede cursa. Un taximetru staționat prea multă vreme în mijlocul unui aerodrom militar ar fi stârnit o mulțime de întrebări. El și-a îndesat cu lehamite banii în buzunarul de la haină și a demarat în trombă.

În pofida automobilelor nemțești care se foiau pe șoselele înspre și dinspre aerodrom și avioanelor ce împânzeau câmpurile, în jurul clădirilor comandamentului era destul de liniște. Doar o patrulă de câțiva soldați, în mantale lungi de iarnă, cu căști de oțel și pistoale automate pe umăr, patrulau înainte și înapoi, câteva santinele stăteau în posturile înalte de observație scrutând depărtările, într-un hangar cu ușile larg deschise, un mecanic foarte tânăr, într-o salopetă albastră unsuroasă, meșterea ceva la un avion, secondat de un aviator în combinezon de zbor, care îi tot explica ceva pe germană, iar două nemțoaice, în uniformele albăstrui ale personalului auxiliar Luftwaffe, trăgeau din țigări lângă un perete, comentând aprins ceva între ele. Undeva în depărtare, în zona pistelor, un detașament de muncă nivela și terasa pământul înghețat. Soldații s-au uitat la mine lung și scrutător, dar probabil pentru că n-am părut periculoasă – sau poate că, cine știe, damele se plimbau prin bazele militare nemțești ca la ele acasă, încă de la prima oră dimineața –, și-au văzut de treabă.

Am ocolit barăcile, către pistele de aterizare, așa cum îmi spusese Miți, ascunzându-mi figura în gulerul mantoului și sub borul pălăriei de cei care-și întorceau privirile după mine.

Pe platoul din spatele barăcilor, l-am zărit în sfârșit. Inima mi-a tresărit în piept. Era într-un grup de vreo câțiva piloți, aplecat în fața unei mese improvizate din câteva lăzi de lemn, în scurta lui de aviator din piele maron, cu guler îmblănit, cu o țigară aprinsă în colțul buzelor și măsura concentrat cu rigla și compasul pe o hartă. Explica ceva în același timp, iar cuvintele îi erau însoțite de aburi albi, ce se pierdeau repede în văzduh.

M-am uitat cu atenție la el, încercând să-mi dau seama dacă, după conversația cu Miți, îmi părea în vreun fel diferit. Pentru că deodată nu mai era Heinrich, ci altcineva, complet necunoscut. Cineva care aruncase bombe peste oamenii dintr-o biserică. Aveam impresia că diferența ar fi trebuit să i se vadă de-a dreptul pe figură, ca o pată de murdărie. Însă părea neschimbat. Chipul, expresia gravă și gânditoare a obrazului, ochii inteligenți, osatura nobilă a maxilarului, linia umerilor, gestica, îi erau toate la fel cum le cunoșteam.

S-a îndreptat din mijloc, și-a așezat creionul după ureche și i-a spus ceva pilotului de lângă el. Acesta a început să râdă. Heinrich a izbucnit și el în râs. Din cauza zgomotului din jur, râsul lui n-a ajuns până la mine. Îl aveam oricum demult întipărit în memorie. După câteva clipe, și-a reluat figura serioasă și s-a aplecat din nou deasupra hărții. Ca și atunci, la Ateneu, am remarcat încă o dată, cu neplăcere, cât de potrivit arăta acolo, printre ceilalți, cât de sobru și sever părea, cât de bine înțepenit în pământ și cât de semeț în uniforma lui de pilot al lui Hitler. Ca și cum n-ar fi avut niciodată o altă viață înainte de război, ca și cum n-ar fi fost niciodată altul, ci doar el din momentul acela.

În ciuda amărăciunii difuze, care de câteva zile mă apăsa încontinuu, undeva sub sânul stâng, chiar deasupra inimii, îi urmăream flămândă fiecare respirație, fiecare tresărire, fiecare mișcare a capului și a mâinilor. Și, în același timp, cât de greu îmi era să-l revăd! Trecuse mai bine de o săptămână de la concert; o săptămână lungă, timp în care, deși fusesem prinsă în vârtejul plăcerilor mondene de zi cu zi, ieșisem în societate – aproape că nu fusese seară fără vreo sindrofie, concert sau cină în oraș –, primisem vizite, mă plimbasem printre oameni mereu cu un zâmbet întipărit pe buze, citisem și ascultasem muzică, mă gândisem la el tot timpul, aproape în fiecare clipă. Prezența lui nu se pierduse, ci dăinuise latent și adânc în ființa mea, mi se strecurase în vise și îmi furase somnul. Și deodată,

iată, se revărsa din nou peste mine, ca o cascadă, mai vie decât oricând.

În momentul acela, nu-mi doream altceva decât să își ridice ochii și să mă vadă.

N-a făcut-o.

Și, pentru că în fond nu eram decât o lașă, nu l-am strigat pe nume și nici nu m-am dus direct la el, așa că m-am întors la hangar, la mecanicul cel tânăr, care și el, ca toți ceilalți, se uitase curios după mine în urmă cu câteva minute. Era român, cu trăsături de copil și accent moldovenesc. A aprobat din cap, a luat hârtiile pe care i le-am strecurat în pumn, le-a înghesuit în buzunarul salopetei, s-a șters îndelung pe mâini de bluză și s-a dus să-l cheme. M-am luat după el, dar m-am oprit tot după colț, unde stătusem și până atunci. Atenționat de mecanic, Heinrich și-a ridicat în sfârșit ochii de pe hârtiile de pe masă.

Imediat apoi, a părut că se încruntă și și-a întors repede privirea de la mine. Pentru o clipă mi-a fost teamă că avea să se prefacă că nu mă văzuse. Însă după câteva clipe, și-a îndreptat umerii, și-a strivit țigara neterminată sub vârful cizmei – a făcut-o lent și meticulos, fără nicio grabă, sau poate asta a fost doar impresia mea – și a venit înspre mine.

M-a prins cu putere de braț și m-a tras după el, în spatele barăcii, departe de privirile celorlalți.

– Lulli, mi-a spus, iar glasul i-a sunat rece și ușor ironic, ce surpriză!

– Îmi pare rău, am murmurat eu, dar trebuia să-ți vorbesc.

– De ce? S-a întâmplat ceva?

N-am știut de unde să încep și, chiar dacă aveam un plan bine pregătit de acasă, de care până atunci fusesem foarte sigură, față în față cu el mi-am dat seama că nu aveam nici cea mai vagă idee cum să abordez așa, tam-nesam, o tentativă de seducție. Era mult prea neverosimil. Așa că am repetat:

– Îmi pare rău că te deranjez. Nu te-aș fi căutat... ăăă... – era cât pe ce să adaug *tocmai pe tine,* dar am reușit să mă stăpânesc chiar în ultima clipă – ...dacă nu ar fi fost cu adevărat important.

– Ce s-a întâmplat, Lulli? Uită-te la mine, te rog.

Abia când mi-a atins obrazul cu mâna înmănușată – prin mănușa din piele atingerea îi era rece și străină –, atunci mi-am ridicat ochii din pământ. Nu știu de ce anume evitasem cu atâta grijă până atunci să îi întâlnesc privirea. Arăta palid și tras la față, doar cu obrajii ușor aprinși de frig, iar ochii îi erau obosiți și încercănați, încărcați parcă de tot plumburiul cerului de deasupra capetelor noastre, și cu riduri fine în colțurile lor, pe care eram aproape convinsă că în urmă cu doi ani nu le avusese. Stătea atât de aproape de mine, încât aburii albicioși ai răsuflărilor noastre se împleteau, confundându-se.

– Ce s-a întâmplat? m-a întrebat el încă o dată.

M-am uitat în jur, să mă asigur că nu ne auzea nimeni, dar tot fără să știu ce să îi spun. El mi-a surprins însă privirea și, după câteva clipe de gândire, mi-a spus:

– Haide să vorbim.

Am încuviințat moale și l-am urmat. Câteva trepte de piatră, un hol îngust și întunecos, câteva becuri chioare învelite în globuri de sârmă împletită, dușumele din blană de scândură dată prin rindea, dar negeluită, mirosind a gaz. El a deschis o ușă și s-a dat într-o parte, ca să-mi facă loc.

Imediat ce am pășit înăuntru, am dat ochi în ochi cu Führerul. Veghea plin de sine într-o fotografie mare în ramă aurită, alături de un drapel roșu cu svastică. L-am luat ca pe un semn de rău augur. Încăperea era înghesuită și friguroasă, cu un singur ochi de geam zăbrelit, un birou acoperit de hârțogărie, creioane, instrumente de măsurat și scrumiere nevărsate, ce răspândeau un miros greu de tutun iute stătut, un fichet gri din metal, cu multe sertare și, într-un colț, o sobă micuță de teracotă, în care nu era făcut focul. Iar, ală-

turi, pe un cuier, stătea agățat vestonul de uniformă al lui Heinrich, proaspăt curățat și scrobit.

Îmi amintesc și acum cât de lung m-am uitat, cu câtă atenție, la vestonul acela albăstrui, la epoleții aurii, insigna de pilot al celui de-al Treilea Reich și celelalte însemne pe care nu le luasem niciodată cu adevărat în seamă până atunci, de rănit, trăgător de elită, Crucea de Fier și restul decorațiilor. Am făcut-o cu mirare, aproape neînțelegând, ca și când atunci i-aș fi văzut uniforma pentru prima oară și nu ar fi purtat-o de fapt de atâția ani, uniforma aceea care, chiar și in extremis, îl făcea complice la tragedia Europei tocmai pe el, despre care avusesem mereu impresia că făcea atât de ușor diferența între bine și rău, corect și incorect. Simțeam cum mă apasă din nou acea tristețe înfiorătoare, să mă strivească, și a trebuit să-mi întorc ochii. Mi i-am fixat pe peretele de lângă ușă, unde, ocupându-l aproape în totalitate, se afla harta lumii. Pe ea, în diverse puncte, erau răspândite svastica lui Hitler și steagurile Americii, Rusiei, Angliei și Japoniei. Pe tot globul, din Asia de sud-est până în Africa de Nord, din Balcani și până la arhipelagurile din Pacificul Occidental, numai săgeți roșii și albastre, ce semnificau probabil mișcările de trupe. O învălmășeală de fronturi, direcții de atac și linii de apărare.

Mi-am concentrat atenția pe bucățica din Rusia unde erau adunate cele mai multe dintre steguleţele roșii, nemțești și sovietice – dar ceva nu era bine, pentru că erau așezate imposibil de aproape de contururile României –, am urmărit din ochi linia îngroșată cu creionul chimic, ce lega niște localități mici de pe malul Niprului – Dniepropetrovsk, Kremenciuc, Krasnograd, Zaporojie – de Kiev și Smolenks, și deodată m-am auzit întrebând:

– Acolo e linia frontului?

Heinrich s-a întors – până atunci nu se uitase deloc înspre mine, privise tot timpul prin geam, fără să-mi fi

adresat vreun cuvânt, înțepenit într-o poziție regulamentară severă, cu mâinile la spate și picioarele ușor depărtate. Într-un sfârșit, ne-am încrucișat privirile. Mi-a răspuns, accentuând ușor doar două cuvinte:

– Acolo *a fost* linia frontului, în urmă cu câteva zile. Acum e mai în spate... Dar ia loc, te rog, a adăugat repede, ca și cum abia atunci realizase că stăteam în picioare, privind stingheră ba mustăcioara lui Hitler, ba harta lumii în război.

– Nu, mulțumesc, nu rămân mult.

– Deci ce s-a întâmplat?

– Nimic. Am venit să te întreb cum a fost în Norvegia.

Câteva momente de tăcere.

– Ceață, a răspuns el în cele din urmă.

– Ce?

– În Norvegia a fost ceață, Lulli. Multă, multă ceață. Altceva?

– De ce nu mi-ai spus că te-ai întors în România?

– N-am avut când. Am fost ocupat. Aveam de gând să te caut, dar... S-a oprit în mijlocul frazei și a continuat cu altceva: Dar cum îndrăznești să-mi ceri tu mie explicații? De fapt, cum se face că vrei să vorbești cu mine? Ultima oară când ne-am întâlnit ai luat-o literalmente la goană.

– Ah, dar nu..., am bâiguit eu după câteva momente de tăcere încordată. Îmi pare rău. N-am știut ce să fac altceva ca să... să... Îți cer iertare, a fost o copilărie.

– M-ai insultat. Nu ne-am mai văzut de doi ani! Cum ai putut să faci așa ceva?

– Îmi pare rău. Sincer. Nici acum nu-mi pot explica ce s-a întâmplat. Cred că mi-a fost teamă să nu... sau... nu știu.

– De ce ți-a fost teamă, mai exact? Că o să mă reped la tine și o să te regulez acolo, pe podea, de față cu toată lumea, ca un barbar de Rin ce sunt?

Am fost atât de uimită de cuvintele lui, încât timp de câteva momente lungi, n-am putut să spun nimic.

– N-am vrut să te incomodez, atâta tot, am spus într-un târziu. Erai împreună cu domnișoara aceea și păreați așa de... și n-am vrut să creadă că...

– Să îndrăznesc să sper că ai fost geloasă?

– Cred că pur și simplu m-am pierdut cu firea.

– O să te mai pierzi cu firea? O să fugi de mine de fiecare dată când o să ne întâlnim față în față într-o situație oarecare? Ca să știu să mă pregătesc din timp.

– Nu, am răspuns moale și fără să cred ce spuneam. Mi-a trecut.

– Mă bucur. În lumea mea, elementul surpriză este extrem de nesănătos. Iar apoi, pe nepregătite: Era Martha.

Iată. După atâta vreme în care Heinrich avusese delicatețea să nu-mi vorbească despre soția lui, mama fetiței lui – o dată nu îi pomenise numele în scrisorile sale! –, deodată nu numai că realizam și eu în sfârșit că *Frau* von Reinhardt exista cu adevărat, dar fizionomia ei căpătase și contururi clare. Și dintr-odată simțeam din nou cum mi se încovoaie inima de durere în piept.

Am observat că voia să-mi mai spună ceva, așa că l-am împiedicat imediat:

– Nu-mi datorezi nicio explicație.

Auzindu-mi cuvintele, el s-a întunecat vizibil, dar n-a mai zis ceea ce avea de gând. S-a mulțumit numai să încuviințeze scurt și a strâns din umeri, gest care ar fi putut foarte bine să însemne orice. Am mai stat ceva vreme în tăcere. Deși eram conștientă că de afară pătrundea o gălăgie infernală, tot aveam ciudata impresie că mare parte din zgomot fusese amortizat de ceva necunoscut și că nu mai ajungea până la noi.

– Bun, Lulli, a rupt el într-un sfârșit tăcerea, privindu-și discret ceasul de la mână, ai aflat cum decurg luptele din Răsărit, ce mai e prin Norvegia și ce face Martha, vremea nu este foarte agreabilă, conform anotimpului, probabil că în curând o să și ningă, și tot așa. E timpul să trecem la adevăratul motiv al vizitei tale. Cu ce îți pot fi de folos?... După numai câteva clipe

însă, a mai adăugat ceva, complet neașteptat: Pentru că, din nefericire, îmi este evident că n-ai venit aici pentru că îți era dor de mine.

Iar mie îmi era evident că faptul că îi era atât de ușor să mă citească nu avea să se schimbe nicicând. Totuși, în ciuda tensiunii dintre noi și a cuvintelor puține și reci, mi s-a părut că recunosc în spatele vorbelor acelora vechiul său ton blând, care însă, în loc să mă mângâie, m-a făcut să-i evit privirea.

– De ce mi-ar fi dor de tine? l-am întrebat. M-ai făcut să cred că... hm... nu contează ce-am crezut... Iar apoi m-ai abandonat în cel mai nedelicat mod cu putință. Zi mersi că încă mai binevoiesc să te salut când te întâlnesc.

Timp de câteva clipe, el nu a spus nimic și nici n-a făcut vreo mișcare; doar s-a uitat lung la mine, cu o privire tăioasă. Apoi l-am văzut apropiindu-se. Și, încă o dată, am avut impresia că în încăperea aceea strâmtă și întunecată – deodată parcă și mai strâmtă și mai întunecată – nu mai rămăsese niciun pic de aer. S-a oprit la vreo doi pași de mine și mi-a zis mai încet decât până atunci:

– N-am auzit ceva mai fundamental greșit în viața mea, Lulli. Unu, tu m-ai făcut pe mine „să cred că" și apoi m-ai abandonat, la fel cum ai mai făcut-o. Doi, nu numai că nu binevoiești să mă saluți când mă întâlnești, dar o iei de-a dreptul la fugă prin beznă, numai ca să nu fii nevoită să o faci. Trei, pentru că îmi lipsești în fiecare clipă a vieții mele, sunt în continuare suficient de naiv încât să-mi doresc să fie reciproc.

– Te rog, n-am venit să vorbim despre asta, am șoptit eu, deși exact despre asta venisem să vorbim.

– Așadar, Lulli, ai în minte ceva anume?

– Crede-mă pe cuvânt, chiar nu-ți dorești să afli ce am eu acum în minte. S-ar putea să fii foarte surprins.

– După scena aia de la Ateneu, mă îndoiesc că m-ar mai putea surprinde ceva în ceea ce te privește.

Și, imediat apoi, în ciuda faptului că el, în doar câteva cuvinte și la fel de direct cum mă obișnuise de-a lungul

timpului, mă ajutase într-un mod de-a dreptul nesperat cu ceea ce aveam de făcut, că nu mai era nevoie de niciun efort din partea mea, mi-am dat seama că nu-mi era deloc așa de ușor. Probabil pentru că, așa cum se întâmplă în general cam cu orice gând interzis de pe lumea asta, cuvintele lui Miți mi se implântaseră adânc în carne, ca un glonț rătăcit, și nu-mi mai dădeau pace, m-am auzit îngrozită întrebându-l altceva:

– De ce te-ai dus în Spania?

– Poftim?

– Ai auzit foarte bine. Te-am întrebat de ce te-ai dus în Spania.

Nu m-a întrebat de unde știam, cel mai probabil că era o informație de cunoștință publică, doar eu nu avusesem atâta bun-simț încât să-mi bat capul s-o aflu. După câteva momente de tăcere, în care m-a fulgerat cu privirea, m-a întrebat, pe un ton de-a dreptul tăios:

– Ai venit până aici să mă întrebi de ce m-am dus acum aproape șase ani în Spania?!... Lulli, tu vezi unde ne aflăm?

S-a uitat în jur lung și demonstrativ, trecându-și privirea peste toți pereții, peste portretul lui Hitler, peste harta lumii, peste geamul mic și zăbrelit ce dădea înspre pistele de aterizare și înapoi la mine.

– Ce-are a face?!... De ce mă întrebi? Sunt microfoane?

Pentru o clipă, el doar s-a uitat la mine, fără să clipească, vizibil dezorientat, după care însă mi-a răspuns simplu:

– Nu sunt. Verific în fiecare zi.

Apoi a părut și mai derutat decât până atunci, ca și cum faptul că îmi răspunsese cu atâta seriozitate la o astfel de întrebare era și mai uluitor decât întrebarea în sine. Ne-am mai uitat câteva secunde unul la altul, înmărmuriți amândoi de uimire – în decursul anilor, mai purtasem noi într-adevăr câteva conversații de necrezut, fie față în față, fie prin scrisori, dar cu siguranță că aceea era cea mai de necrezut dintre toate –,

dar apoi el și-a întors privirea și a zis, mai încet decât până atunci:

– Nu sunt microfoane, dar, fiind o bază militară germană, toți pereții au urechi.

– Te rog. E o gălăgie infernală aici. De-abia aud eu ce spui, d-apoi pereții.

Am așteptat să zică ceva și, peste câteva secunde, când tot n-a zis nimic, mi-am întors privirea de la el și m-am uitat și eu pe geam, în zare.

– Lulli, uită-te la mine, te rog. Te uiți mereu în altă parte. Ce-i cu tine?

– Cu mine nu este absolut nimic. Ți-am pus o întrebare. Una foarte simplă, de altfel. Iar tu continui să te prefaci că n-ai auzit-o.

– Nu știu de ce m-am dus, Lulli.

– Ăsta nu-i un răspuns.

– Poate că nu e un răspuns, dar este purul adevăr. Nu știu de ce m-am dus. Pur și simplu nu-mi pot explica. Poate din inerție, sau poate entuziasm naiv, sau paralizie de moment a rațiunii. Sau poate că de fapt am un caracter slab și influențabil. Sau poate, cine știe, în sinea mea chiar sunt un barbar dornic de vărsare de sânge. Nu știu.

Deși nu zărisem nicio tresărire pe chipul lui, deodată parcă pălise și mai tare decât până atunci, avea maxilarul strâns și o expresie tăioasă în ochi. Iar pentru că eu n-am spus nimic, după câteva momente lungi, a adăugat:

– Poți să-mi zici ce crezi despre mine. Chit că mie liberul arbitru mi s-a furat demult, eu continui să susțin libertatea opiniilor.

– Nu înțeleg de ce ești furios.

– Nu sunt furios.

– Ba ești furios.

– De fapt, ai dreptate, sunt furios, mi-a spus el după câteva clipe, perfect calm și arătând așa cum arăta el întotdeauna, liniștit și rece ca un lac înghețat. Nici n-ai

idee cât de furios pot să fiu. N-am lovit în viața mea o femeie, dar pe tine te-aș strânge de gât cu mâinile mele.

– Și de ce n-o faci?

S-a uitat urât la mine, dar nu mi-a răspuns. Abia după alte câteva momente de tăcere, și-a întors din nou privirea către geam și a zis:

– Te hotărăști să-mi vorbești după atâta vreme și asta este ce-mi spui?!... Ai impresia că mie îmi este ușor? Sunt atâția ani de când o țin în felul ăsta și nimic nu se schimbă! Absolut fiecare lucru pe care îl fac sau îl spun se întoarce la un moment dat la mine, ca un bumerang. Cum a fost, de altfel, și faptul că, într-o zi oarecare, în loc să-mi văd de viața mea frumoasă și liniștită, mi-am ridicat ochii și te-am privit pe tine în față.

– Nu înțelegi. Eu vreau doar să-mi spui...

– Și nu-mi mai cere explicații, m-a întrerupt el. M-am săturat să-ți tot dau explicații. Doar asta fac de când te-am cunoscut. Că ești sau nu lângă mine, orice fac, orice gândesc, orice decizie iau, cât de mică, trebuie să o trec mai întâi prin filtrul judecății tale. Oare ce ar crede Lulli despre asta? Dar despre cealaltă? Dar, dacă ar fi Lulli aici, oare ar... – A vrut să mai spună ceva, dar s-a răzgândit și s-a oprit în mijlocul propoziției. Deși sensul cuvintelor lui îmi părea la fel de îndepărtat și tăinuit ca el însuși, glasul îi sunase atât de neașteptat de blând, atât de apropiat și tandru, încât am simțit cum mi se înmoaie picioarele. – Nici nu bănuiești cât de tare mă obosește, a adăugat după câteva momente. Te rog să încetezi.

– Heinrich, am șoptit, privindu-mi numai mâinile, îmi pare rău, dar mie îmi este foarte greu să mă cert cu tine. Nici măcar nu pot să discut în contradictoriu. Nu pot să explic cu adevărat ce simt într-o limbă care nu este a mea, oricât de bine aș vorbi-o. N-ai înțelege.

– Am înțeles perfect, mi-a spus însă el. Nu mă crezi.

– Nu, n-ai înțeles. Sunt foarte multe nuanțe care îți scapă. Mi-ar fi incomparabil mai ușor dacă pur și simplu nu te-aș crede și gata.

Sau dacă am putea alege pe cine să iubim.

Ultimele cuvinte le-am rostit doar în gând, dar au răsunat atât de puternic în mintea mea, încât pentru câteva clipe mi-a fost teamă că le spusesem cu voce tare.

Dar el n-a părut să-mi ia în seamă vorbele, ci doar s-a dus la ușă, a deschis-o, și-a întors ochii către mine și mi-a spus sec:

– Te conduc.

Timp de câteva clipe n-am fost în stare să zic niciun cuvânt.

– Mă dai afară? am întrebat apoi. *Raus!*[108] și gata, am terminat discuția?

– Te rog să mă ierți, mi-a răspuns el, la fel de calm și rece ca și până atunci – calm sub care ghiceam că de fapt clocotea de mânie, pentru că trupul îi părea la fel de încordat ca o coardă de pian și ochii îi scăpărau în cap –, dar se întâmplă să ne aflăm în război și eu să fiu ocupat.

– Și dacă nu plec de bunăvoie, ce-o să faci? Pui să mă aresteze?

Însă el nici măcar n-a clipit.

– Ce spirituală ești. Ca de obicei... Dar da, dacă va fi nevoie, probabil că o să pun să te aresteze. Așa că ți-aș fi recunoscător dacă ai pleca de bunăvoie.

În clipa aceea, pentru că îmi era evident că situația degenerase – ca să nu zic că devenise de-a dreptul ridicolă –, am hotărât că cel mai bine ar fi fost totuși să plec. Dar nici n-am apucat să mă mișc, pentru că Heinrich, cu o mișcare scurtă și violentă a mâinii, a trântit ușa la loc. Am tresărit din tot corpul și mi-am dus o mână la buze, ca să-mi opresc țipătul. Iar apoi, pentru că ușa tot nu voise să se închidă, a mai izbit-o și cu pumnul.

Ușa s-a închis într-un sfârșit. Eu am rămas acolo unde mă găseam, cu mâna la gură și uitându-mă la ea, încremenită, iar el și-a îndreptat umerii, și-a mușcat buza de jos și și-a compus din nou expresia. Într-o clipă fusese perfect liniștit și calm, în următoarea avuse-

108 Afară!

se nervii întinşi la maxim. Şi asta venind din partea cuiva cu o fire rece şi temperată, care fusese întotdeauna tăcut şi serios, mereu potolit în gesturi, indiferent de situaţie, nu era lucru puţin. A mai stat aşa timp de câteva clipe, nemişcat, uitându-se tot la uşă.

În momentul acela m-am gândit la faptul că Miţi poate chiar avusese dreptate, poate că eram într-adevăr doi oameni în toată firea care se purtau ca două mâţe opărite din cauza daraverelor lor amoroase, tocmai în mijloc de război.

– Îmi pare rău, a spus el după o tăcere lungă, pe acelaşi ton de dinainte, rece şi egal, ca şi cum nimic ieşit din comun nu se întâmplase.

Eu am încuviinţat moale, dar, uitându-mă la el – deşi arăta din nou calm, începuse să îşi flexeze degetele de-a lungul pantalonului –, am şoptit:

– Eu, dacă aş fi pilot, aş avea mai multă grijă de mâinile mele.

– Tu eşti pianistă.

– Exact.

A zâmbit – un zâmbet care i-a înfrumuseţat chipul palid –, dar n-a mai zis niciun cuvânt. Doar s-a mai uitat câteva clipe la mine; apoi, neaşteptat, s-a întors şi a înaintat câţiva paşi, oprindu-se chiar în faţa mea. Deşi inconştient am simţit că poate ar fi trebuit să fac un pas în spate, nu m-am mişcat. M-am uitat în ochii lui şi am realizat că de data aceea chiar nu îl minţisem; mi-ar fi fost într-adevăr incomparabil mai uşor să nu-l cred şi gata. Poate că, în momentul acela, când eram din nou numai noi doi şi el îşi deschisese sufletul în faţa mea ca niciodată până atunci, când tot ce avea el mai tainic fusese deodată aruncat între noi, la vedere, nu mai era acelaşi pe care îl cunoscusem eu cu mulţi ani în urmă, dar tot ştiam cine este. Şi chiar atunci, în timp ce-mi treceau prin cap gândurile acelea confuze, în liniştea ce se lăsase între noi, aprinsă doar de zgomotele motoarelor de afară, i-am simţit braţul cum mi s-a strecurat uşor în jurul taliei şi trupul lui s-a lipit de al meu, ca un zid

ocrotitor. Mi-am trecut și eu brațele pe după mijlocul lui și doar am stat așa, timp de mai multe secunde, fără niciun cuvânt, cu ochii la nivelul gâtului său, unde, prin gulerul deschis al cămășii, pulsul îi ticăia moale sub piele, în mica scobitură dintre clavicule. I-am simțit răsuflarea fierbinte pe tâmplă și buzele mișcându-mi-se ușor prin păr. Îmi șoptea ceva, dar o făcea atât de încet, încât nu înțelegeam niciun cuvânt. Nu m-a ținut aproape de el decât câteva momente, dar, pentru că după atâta vreme mă aflam din nou în brațele lui, cu parfumul trupului său înfiorându-mi pielea pe sub haine, cu lacrimile ce-mi apăruseră din senin și îi lăsau urme umede pe jacheta de piele, i-am spus tot ce simțeam, cât de mult îl iubeam, mai mult decât și-ar fi putut el închipui vreodată, și cât de ușor îmi era să-l iubesc, cât de bine îl înțelegeam și cât de bine îl înțelesesem mereu, chiar din prima clipă, pentru că, dincolo de toate, eu știam că era bun și nobil, știam și știusem întotdeauna că alesese să facă numai ceea ce era corect, și tocmai de aceea îl iubeam atât de mult, că nu fusese niciodată altcineva în gândurile și în sufletul meu, el și numai el, și că, cel mai probabil, orice s-ar întâmpla cu noi doi, îl voi iubi numai pe el cât voi trăi.

Însă pentru că eu spuneam, aproape fără excepție, cu voce tare doar ceea ce nu trebuia, toate acelea i le-am spus fără cuvinte. Speram numai că-mi intuise gândurile.

După acele câteva secunde minunate, el s-a desfăcut din îmbrățișare, s-a dat un pas mai în spate, m-a privit în față și probabil pentru că-mi văzuse ochii umezi, mi-a spus:

– Îmi pare rău dacă te-am supărat.

– Nu sunt supărată. Sunt numai o proastă sentimentală.

– Ești.

Am vrut să mai spun ceva, nu-mi amintesc ce, dar n-am apucat să continui, pentru că, în mod neașteptat, el m-a întrerupt, cu glas moale și blând, atât de diferit

de glasul pe care îl folosea de obicei, încât dacă i l-aș fi auzit la telefon, fără să îl văd vorbind, probabil că nu i l-aș fi recunoscut:

– Și nu numai atât, dar mai ești și genul ăla enervant de prostuță sentimentală care nu vrea să vadă singură cum stau lucrurile, ci trebuie să pună întrebări.

– Atunci răspunde-mi, am șoptit, ștergându-mi ochii cu dosul palmei.

– Așadar, ca să-ți răspund, din nefericire pentru mine, n-am exagerat când am spus că îmi lipsești în fiecare clipă. Ani de zile tu ai fost singura lumină în bezna zilelor mele. Ăsta e adevărul în fața lui Dumnezeu. Așa că singurul lucru pe care mi l-aș dori acum ar fi să nu te dezamăgesc. Și am impresia că tocmai pe tine te-am dezamăgit cel mai tare.

În ciuda locului în care ne aflam, luminii reci și cețoase ce se strecura prin geam și a larmei de afară – zgomotele înfiorătoare ale armamentului de război, atât de aproape de noi –, cuvintele lui m-au înfiorat tot la fel de tare cum ar fi făcut-o și niște șoapte de dragoste, rostite prin întuneric. Aproape că nu-mi mai simțeam propria respirație.

După câteva clipe, s-a întors imediat către geam, privind ceva necunoscut la orizont, prin stratul de nori cenușii, și a zis:

– Trăim vremuri excepționale.

În momentul acela, mi-am adus aminte că, numai cu câteva zile în urmă, Miți îmi spusese și ea același lucru, aproape *mot-à-mot*. Cum era posibil ca Heinrich și Miți, două persoane atât de diferite, din toate punctele de vedere, să spună lucruri atât de asemănătoare? Poate că într-adevăr trăiam vremuri excepționale.

Mi-am aruncat și eu privirea pe fereastră. Afară, chit că era abia dimineață, lumina zilei scăzuse mult și începuse să cearnă lapoviță. Dăinuia o penumbră tristă și cenușie. Undeva în spatele plăpumii groase de nori, pe care nu reușea s-o străpungă nicio rază de soare, se pregătea deja să vină iarna.

– Acum o să plec, m-am silit să spun într-un târziu, când tăcerea devenise deja prea apăsătoare și n-o mai puteam suporta. Te-am reținut mai mult decât plănuisem.

– Bine. Îți mulțumesc pentru vizită. O să te lase aghiotantul meu la hipodrom. De acolo poți găsi o mașină.

Revenise la glasul lui de totdeauna, rece și rezervat, aproape impersonal.

Când m-am văzut din nou afară, sub lapovița mărunță și rece, am tras aer în piept cât de adânc am putut. Pe lângă lapoviță, vântul aspru dinspre miazănoapte se întețise și șuiera surd în jurul nostru, învolburând fulgii de nea și plesnindu-mă înghețat peste obraji. Mi-am ascuns fața în gulerul de blană al mantoului, ținându-l ridicat cu mâna înmănușată până aproape de nivelul ochilor, mai puțin din cauza vântului, ci ca să nu mai fiu nevoită să-l privesc. Dar și el îmi evita privirea.

Aghiotantul, un soldat tânăr și înăltuț, cu ochi gri spălăciți, palizi și triști și o față rotundă și copilăroasă, albă, dar ciupită de vărsat și trandafirie de frig, a tras mașina în fața mea, fără să-mi arunce nicio privire, cu mâinile înțepenite pe volan.

– Heinrich, i-am spus într-un sfârșit, întorcându-mă către el, și i-am întins mâna.

El s-a uitat timp de câteva clipe la ea, părând că se gândește dacă să mi-o strângă sau nu. Mi-a strâns-o până la urmă, dar foarte ușor, doar cu vârful degetelor, fără să o atingă de buze, și a lăsat-o imediat să-mi cadă moale pe lângă corp.

– Și tu îmi lipsești în fiecare clipă a vieții mele, am șoptit.

– Oare? m-a întrebat el încet, dar apăsat, și tot fără să se uite la mine.

A închis ușor portiera în urma mea, s-a aplecat să îi spună ceva soldatului de la volan, după care s-a îndreptat din nou din umeri și a înțepenit în loc, așteptând să plec, la fel, fără să-mi arunce nicio privire.

Automobilul s-a urnit greoi din loc, cu roţile scrâşnind pe pământul care începuse să se dezgheţe, transformându-se în mocirlă, iar Heinrich a plecat şi el imediat fără să se uite vreo clipă înapoi. A dispărut după prima baracă, lăsând în urma paşilor lui doar durerea sfâşietoare care se aşternuse din nou peste sufletul meu.

Peste ea, s-a mai aşternut şi altceva, necunoscut până atunci, dar la fel de dureros: înţelegerea deplină a ceea ce-mi spusese Miţi.

Mintea limpede şi sentimentele la distanţă.

4.

Mi s-a părut că am auzit ceva în depărtare.

Am ciulit urechile. Deşi ascultam cu încordare, în afara ecoului domol al picăturilor de ploaie ce se loveau de geamurile automobilului, nu distingeam nimic altceva. Niciun pas rătăcit, niciun claxon de maşină, niciun lătrat de câine.

Cât să fi fost oare ceasul? Am aprins bricheta şi, la lumina tremurătoare a flăcării, mi-am aruncat privirea pe ceasul de la mână. În ciuda întunericului dens, ca de miez de noapte, nu erau nici măcar orele zece. Mi-am încrucişat din nou mâinile în poală şi am continuat să aştept, ascultându-mi bătăile neliniştite ale inimii şi căderea ploii pe capotă.

Ploua de câteva zile aproape fără oprire. O ploaie rece şi mărunţă, ce dezgheţase bulgării de pământ şi-i transformase în noroi. Şoseaua către Ploieşti se desfăcea, udă şi pustie, până hăt-departe, cât puteam vedea cu ochii, iar pădurea zăcea scufundată în tăcere. Peste tot domnea acelaşi întuneric artificial de război, adâncind parcă şi mai tare liniştea nefirească. Doar pe străduţa din faţa mea, îngustă şi nepietruită, două felinare împrăştiau o lumină albăstruie, difuză şi tremurătoare, peste mocirla murdară. Cele câteva case erau afundate în beznă şi nemişcare.

Dar casa pe care o pândeam eu avea un bec albăstrui de veghe aprins deasupra ușii de la intrare, astfel că era ascunsă numai pe jumătate în umbră. O viluță boierească cochetă, cu colonade și domeniu generos în spate, și o imagine aproape dispărută, dar mereu la fel de vie pentru mine, a Bucureștiului strălucitor din zilele de dinainte de război: cele două porți metalice înalte, curtea largă, pavată cu piatră cubică, fațada de culoarea untului topit, cu intrare în arc de cerc, ferestrele înguste și boltite, acoperite de grilaje de fier împletit, în stil maur, ușa grea și maiestuoasă, sculptată în stejar, becul albastru de camuflaj, un *Luftschutz Lampe* nemțesc ieftin, dar ascuns într-o cupă elegantă din sticlă groasă mată în formă de lalea curgătoare, ce îi făcea lumina albăstruie să pară și mai pală, și mai nesemnificativă.

Nu știu cât timp a trecut așa, tot așteptând, dar cu siguranță că se făcuse târziu. Posibil să se fi apropiat de miezul nopții, dar n-am mai vrut să mă uit la ceas. N-avea nicio importanță.

Tocmai când mă pregăteam să mă las încă o dată păgubașă și să mă întorc acasă, am auzit în depărtare, dinspre Ploiești, motorul unei mașini. Întâi, i-am zărit fascicolele slabe de lumină ale farurilor camuflate mijind în beznă, precum ochii doar pe jumătate deschiși ai unui aligator ce se ridica dintr-o mlaștină, și spărgând întunericul cu numai vreo trei metri în față. Apoi, când a cotit pe străduță, i-am deslușit și silueta – o mașină grea de teren, cu linii aspre și pătrățoase și gardă înaltă, un automobil militar. S-a oprit chiar în fața porții, la nici douăzeci de metri distanță de mașina mea.

Heinrich a coborât dintr-o săritură, l-a salutat cu degetele la chipiu pe șofer, iar mașina a demarat în trombă, a cotit din nou către șoseaua principală și a dispărut în beznă, lăsându-l singur în ploaie.

A dat să descuie poarta și să intre, dar chiar atunci eu am aprins farurile.

După o tresărire, când și-a dus repede mâna la centură, ca să-și scoată revolverul, m-a recunoscut.

Și nu a părut foarte mirat că mă vedea acolo, femeie mică și fricoasă, în pădure în puterea nopții, în mijloc de război. A renunțat să mai descuie poarta și, fără nicio șovăire, a venit înspre mine. A deschis portiera de pe partea pasagerului și s-a așezat, fără să-mi arunce nicio privire. Odată cu el, înăuntru a intrat și frigul umed al nopții târzii, înfiorându-mă.

– Putem să vorbim? l-am întrebat eu, cu o șoaptă.

– Despre ce să vorbim?

– Despre ce vrei tu.

El a încuviințat. Se uita numai undeva înainte, în întunericul de dincolo de parbrizul ud de ploaie. L-am văzut cu coada ochiului cum și-a aruncat chipiul pe bancheta din spate și și-a trecut degetele prin părul umed, ciufulindu-l.

Arăta obosit și tras la față, iar din păr, pe sub gulerul îmblănit al jachetei și apoi pe sub cămașă, i se scurgeau picături grele de ploaie.

Lumina slabă a farurilor îi imprima pe chip irizații albăstrui, iar pleoapele, îngreunate de oboseală, îi păreau aproape viorii.

– Mă bucur că ai venit, Lulli.

– Nu pari să te bucuri.

– Mă bucur. M-ai scutit de o întâlnire neplăcută cu soțul tău. Aveam în plan să te caut să-ți vorbesc, imediat ce aș fi revenit în București... Probabil că eu am făcut ochii mari, pentru că, imediat, el mi-a zâmbit și a adăugat: Neplăcută pentru dumnealui, vreau să spun, pentru că ți-aș fi bătut direct la ușă.

Am tăcut din nou amândoi. Eu deja nu-mi mai doream să vorbim; nu voiam altceva decât să-mi apropii obrazul de pieptul lui și să ascult cum îi bătea inima.

– Unde ai fost plecat? am întrebat într-un târziu; și asta numai pentru că liniștea dintre noi devenise prea apăsătoare și trebuia să o curm într-un fel.

– Într-un loc foarte dezagreabil din Ucraina. De ce?

Apoi, poate pentru că nu i-am răspuns, poate pentru că a surprins pe chipul meu vreo umbră sau vreun

tremur al buzelor, mi-a aruncat o privire lungă pe sub gene și m-a întrebat:

– De când aștepți aici?

– De săptămâna trecută, am șoptit.

– De săptămâna trecută, a repetat el simplu, fără nicio intonație în glas. Dar apoi, după câteva secunde: Te rog, spune-mi că glumești.

Eu am încuviințat ușor, cu un surâs. El m-a privit adânc în ochi, arătând confuz și indecis, ca și cum nu știa ce să facă, dacă să râdă sau nu, dacă era sau nu una dintre glumele acelea atât de extravagante, pe care le tot făceam eu în cele mai nepotrivite momente, după, mi-a spus serios:

– Umorul tău este deconcertant. Creierul meu îl percepe ca fiind amuzant, dar, în mod ilogic, corpul meu refuză să reacționeze și să râdă.

Eu am înălțat din umeri, glumeață cum mă găseam.

Numai că de data aceea chiar nu glumeam. Îl așteptasem timp de o săptămână, în fiecare seară, de la apusul soarelui până după miezul nopții, mereu în același loc, în mașina ascunsă printre tufișurile desfrunzite de la intrarea în pădure, fără să mă mișc de acolo, deși poarta grea din fier rămăsese mereu închisă, iar ferestrele cufundate în întuneric. Plouase aproape în tot răstimpul acela, mocănește, iar o ceață deasă și cenușie, sinistră, îmbrăcase zarea.

Inconștientă cum eram pe atunci, nu-mi trecuse nicio clipă prin minte ce mi s-ar fi putut întâmpla dacă m-ar fi observat cumva vreo santinelă germană, dintr-acelea înarmate până în dinți, care lăsau impresia că mai întâi trăgeau și abia apoi te întrebau cum te cheamă și ce-ți trebuie, cum pândeam cu atâta interes vila în care erau încartiruiți doi înalți ofițeri nemți, și nu oriunde, ci tocmai în raza Waldlager-ului de la Băneasa, obiectivul militar german cel mai important din toată zona București-Valea Prahovei. Dar na, dă-i Doamne, dacă ai cum, lui Lulli cea fără de minte, mintea cea de pe urmă.

– Totuși, de ce aștepți aici? m-a întrebat el, după alte câteva clipe.

– Ca să-ți mai spun încă o dată că ai înțeles greșit și că te cred. Mi-ai lăsat impresia că nu ți-a fost foarte clar ultima oară.

– *Wie bitte?!*[109] – S-a aplecat către mine, făcându-și mâna pâlnie la ureche. Însă, în ciuda reacției neașteptate și a tonului ironic și amuzat, nu arăta deloc înveselit sau cu chef de făcut spirite, ci tot la fel de rece, obosit și impasibil ca și până atunci. – Lulli, dar nu se poate să fi venit să-mi ceri iertare!... De când ne cunoaștem, se întâmplă întotdeauna numai invers.

– Atunci înseamnă că în curând o să se inverseze polii pământului, pentru că exact de asta am venit.

Eu sperasem la un zâmbet, dar nici măcar un mușchi nu i s-a clintit pe față. Revenise la poziția rigidă de dinainte, cu spatele lipit de banchetă și privirea ațintită la picăturile scurgându-se pe parbriz.

– Lulli, cred că și tu ai înțeles greșit. Dacă m-ai cunoaște atât de bine pe cât ar trebui, ai ști că nu sunt genul acela de bărbat. Sentimentele mele nu se schimbă peste noapte.

Și-a întors din nou ochii către mine și, în sfârșit, i-am întâlnit privirea.

– Dar? am șoptit.

– *Dar* – a accentuat ușor cuvântul –, dacă vreau să supraviețuiesc nenorocitului ăsta de război și să mă întorc acasă, la fetița mea, nu pot să mă las distras de... de... Să zicem că nu-mi permit să fiu la cheremul unei femei capricioase, care se joacă cu mine cum vrea ea, doar pentru că poate.

– A fost o simplă întrebare, Heinrich. Înțelege odată. O întrebare idioată, pe care nu ai idee cât de tare o regret. Îmi pare rău. Am spus niște lucruri pe care nu trebuia să le spun, iartă-mă.

– N-ai de ce să-ți ceri iertare pentru asta, a zis, după câteva momente de tăcere. Și când m-am îndrăgostit de tine, tot așa, spuneai lucruri pe care nu trebuia să le spui.

109 Pardon?

În momentul acela mi-am dorit numai să îi iau mâna și să îi sărut podul palmei, să-mi lipesc buzele de pielea lui, pe care mi-o imaginam rece de la ploaie, și eventual să nu mi le mai desprind niciodată. Nu știu de ce n-am făcut-o. Din nou, s-a instalat tăcerea. Mi-am concentrat toată atenția pe sunetul indistinct al ploii.

– Lulli, ai un har extraordinar de a devia de la subiect. Nu că n-ar fi captivant, dar este foarte târziu și n-am mai dormit de nu mai știu când. De ce ai venit de fapt?... Pentru că și acum mi-am dat seama la fel de repede că nu ca să-mi ceri iertare ai venit.

– Motivul adevărat este că te aștept aici de săptămâna trecută și tot nu am avut suficient timp să inventez un motiv.

Buzele lui s-au mișcat și am crezut că o să zică ceva. N-a spus nimic. Ceva mai târziu, mi s-a părut că mi-ar fi șoptit numele. Dacă ar fi încetat ploaia măcar pentru o singură clipă și s-ar fi făcut complet liniște, mi-aș fi dat poate seama dacă mi se păruse sau nu. Au mai trecut câteva momente, apoi, din senin, el a întins brațul și a stins farurile. Lumina lor palidă a murit, iar noi ne-am scufundat în întuneric.

În clipa imediat următoare, fără să știu cum s-a întâmplat, urcasem deja în brațele lui, coapsele mele dezgolite îi înconjurau trupul și ne sărutam neîntrerupt, fără să ne desprindem unul de celălalt. Jacheta îi dispăruse, cămașa îi era pe jumătate descheiată și coborâtă peste umeri, bluza mea era și ea deschisă și scoasă din fustă, degetele lui erau în părul și pe ceafa mea.

Tot ceea ce fusese până atunci real și palpabil în jurul meu s-a evaporat pe loc și nu au mai rămas decât senzațiile. Pielea mea încinsă lipită de hainele lui umede, răcorindu-mi-o, pieptul lui, prin cămașa desfăcută, despărțit de sânii mei doar de mătasea subțire a furoului, răsuflarea lui fierbinte pe deasupra buzelor mele întredeschise, sărutările umede și adânci, ce parcă mi se scurgeau de pe buze drept în piept și

pântece, aprinzându-mi tot trupul, respirația lui grea și înfierbântată în urechea mea. I-am simțit mâinile – nu erau reci, așa cum îmi imaginasem, ci aproape că îmi frigeau pielea – cum mi se strecurau pe sub furou, vârful degetelor atingându-mi coastele și partea din lateral a sânilor, coborând și urcând din nou, pe mijlocul spatelui, înfiorându-mi carnea și trezindu-mi la viață fiecare nerv adormit, pe talie și către șolduri și apoi pe sub fustă, ca să se oprească pe exteriorul pulpelor, sus de tot, chiar deasupra jartierei.

Îl sărutam fără să mă pot opri și mă luptam, îngrădită de spațiul prea îngust, grăbită și stângace, cu restul de nasturi care încă îi mai ascundeau trupul de atingerea mea, întrebându-mă ca prin vis dacă aveam oare să-l mai văd vreodată îmbrăcat în altceva în afară de uniforma aceea blestemată. Mi-am strecurat mâinile pe sub cămașa lui, peste abdomenul tare de dedesubt, și m-am desprins din sărutare; buzele mi-au coborât de-a lungul gâtului său, peste venele pulsându-i ușor sub pielea fierbinte, printre clavicule și pe piept, tot mai jos, urmărind în același timp cu vârfurile degetelor, prin deschizătura cămășii, linia mușchilor. I-am simțit sub degete bătăile inimii, rapide, dar distincte, apoi mâinile, urcându-mi deodată pe interiorul pulpelor, și m-am înfiorat.

Ne-am sărutat din nou și cred că i-am mușcat și buzele, în timp ce, cu degetele bâjbâind nerăbdătoare prin beznă, i-am găsit catarama grea de metal a centurii de la pantaloni. L-am auzit gemând peste buzele mele, ușor, aproape imperceptibil. Iar când l-am simțit scufundându-se în mine, abia atunci mi-am dat seama și eu de febra ce-mi ardea în obraji și piept, mi-am auzit propria respirație, rapidă și agitată, și, fără să vreau, mi-am încleștat unghiile în mușchii tari ai brațelor lui, prin materialul moale și uzat al cămășii. N-a mai tresărit, ci mi-a încercuit mijlocul cu brațele și, cu respirația grea și întretăiată, și-a lipit buzele pe mica adâncitură dintre gât și umăr, sărutându-mi pielea până sus, sub lobul

urechii, și din nou mi-a sărutat buzele, și încă o dată, și încă o dată, până am avut impresia că-mi pierdusem de tot suflul; i-am trecut degetele ambelor mâini prin păr, ca să-l trag și mai aproape de mine, și din instinct, mi-am arcuit gâtul sub amprenta umedă a buzelor lui. Am rămas așa până aproape de sfârșit, cu capul puțin pe spate, cu degetele în părul lui, fără să-i văd ochii, dar simțindu-i tot timpul răsuflarea pe piele. Și, poate chiar în ultima clipă când am mai fost în stare să gândesc, înainte ca trupul lui să îmi frângă latura conștientă și să nu mai simt altceva decât faptul că nu mai puteam respira și că mă prăbușeam în gol, atunci abia mi-am auzit și inima. Pornea din nou, ca întoarsă cu cheia.

Mai târziu, încă în brațele lui, sărutându-ne ușor printre zâmbete, i-am luat în sfârșit mâna și i-am sărutat podul palmei, așa cum îmi dorisem mai înainte, și mi-am păstrat acolo buzele îndelung, respirându-i parfumul pielii. Am stat așa multă vreme, nemișcați, până ni s-au liniștit respirațiile și ne-au încetinit bătăile inimilor. Eu, cu capul pe umărul lui, răsuflându-i foarte aproape de gât și atingându-l din când în când cu buzele, iar el, cu o mână sprijinită sub cap și cu cealaltă mângâindu-mi în neștire umărul dezgolit, în sus și-n jos de-a lungul brațului, abia atingându-l, doar cu buricele degetelor; amândoi cu hainele răvășite și pielea mirosind a celălalt, cu obrajii încinși și buzele mușcate și aprinse, fără să rostim niciun cuvânt. În liniștea aceea minunată, deși înlănțuită de brațul lui și ascultându-i ritmul respirației, ca un ecou al ploii mărunte și domoale de dincolo de geamurile aburite, mi-am dat seama că eram mai neliniștită ca niciodată.

*

– Ce-o să se întâmple cu noi dacă Germania o să piardă războiul?

El nu mi-a răspuns; încă dormea. Nu doream să-l trezesc, așa că mi-am lipit din nou obrazul de pielea lui și am închis ochii, însă fără să mai pot ațipi.

Bănuiam că afară se crăpase deja de ziuă, pentru că pendula din cealaltă cameră tocmai bătuse ușor de șase ori, dar obloanele negre opace erau trase peste toate ferestrele și nicio geană de lumină nu pătrundea înăuntru. Doar lampadarul înalt, cu abajur gălbui și franjuri aurii din mătase, descria un cerc de lumină palidă pe covorul cu flori, menținând restul încăperii în penumbră, iar ultimele sclipiri gălbui-roșiatice ale focului pâlpâiau în soba maronie de teracotă, îndărătul ușiței din fier împletit. Ploaia bătea în continuare în ferestre și pe pervazuri, monoton și tihnit.

– Când, a zis deodată, după câteva clipe. Era treaz.

– Hm? am murmurat, deschizând din nou ochii.

Apoi, fără să aștept să mai spună ceva, m-am ridicat ușor pe palme, dezlipindu-mi partea de sus a trupului de al său – așa adormisem, lipită toată de el, cu membrele amestecate, capul sprijinindu-i pe omoplat și sânii striviți de spatele lui, ca să-i simt fiecare răsuflare, fiecare ridicare și coborâre a pieptului, fiecare încordare a mușchilor sub piele – și am început să-i sărut ceafa, pornind de sus, de sub linia părului, și coborând încet, pe dunga mai accentuată a coloanei vertebrale, mi-am trecut buzele peste cicatricea întunecată de lângă încheietura umărului – urma cine știe cărei răni, provocate de vreun glonț sau fragment de șrapnel –, peste bicepsul drept, de unde i se răsfira peste umăr, către mijlocul spatelui, pielea aceea nouă, mai albă decât pe restul trupului, pentru că pe dedesubt nu mai circula sângele, aspră și părând strânsă și împuținată, ca și cum ar fi intrat la apă – o arsură adâncă vindecată – și, din nou, pe gât și umeri.

– Ce ziceai? l-am întrebat după o vreme, surâzând, printre sărutări.

– Ce-o să se întâmple cu noi *când* Germania o să piardă războiul.

Cuvintele lui au avut asupra mea efectul unui duș rece. Surâsul mi-a înghețat pe buze.

– Poftim?

– Am pierdut deja războiul, Lulli. E numai o chestiune de timp până devine oficial. M-aș mira însă să nu-ți fi trecut asta prin minte tocmai ție, cu cinismul și opiniile tale...

– Mi-a trecut deja prin minte, am mărturisit eu, șoptit.

Am mai stat așa timp de câteva secunde, încremenită, după care m-am ridicat și m-am așezat alături. Mi-am lăsat capul pe pernă, foarte aproape de al său, iar el m-a înfășurat cu brațul. N-am spus niciunul nimic multă vreme.

Era adevărat că în ultima jumătate de an comunicatele germane de presă vorbiseră numai în termeni destul de confuzi – *succese defensive*, *retrageri strategice*, *sustrageri inteligente*, *inițiative de apărare* –, ce lăsau impresia că nemții nu mai făceau altceva pe fronturi decât să prevină alte tragedii de genul Stalingradului, dar să piardă războiul? Să fi fost oare lucrurile chiar atât de grave? Să ajungă rușii în România?

Auzisem, într-adevăr, șoptindu-se că frontul româno-german de pe Nipru se clătina, îmi confirmase și Miți, dar tot nu voiam să cred. Dacă nemții pierdeau războiul, atunci noi îl pierdeam alături de ei. Iar, dacă pierdeam războiul, veneau bolșevicii peste noi. Nu, nu se putea. Era ceva de neimaginat. Însă, oricât m-am străduit să nu-mi închipui asemenea lucruri cumplite tocmai în clipele acelea minunate alături de el, multă vreme am auzit în minte numai acele câteva cuvinte, ca un disc blocat sub acul patefonului: *războiul este pierdut, vin rușii, războiul este pierdut, vin rușii, războiul este pierdut, vin rușii.*

– Pari foarte sigur de ceea ce spui, am șoptit, după un timp.

– Sunt foarte sigur de ceea ce spun.

– Atunci, ce-o să se întâmple cu noi *când* Germania o să piardă războiul?

– Depinde la care *noi* faci referire. La mine și la tine, sau la tine și la țara ta, sau la toată lumea în general.

– Există vreo diferență majoră între astea trei cazuri?

– Nu știu. Probabil că nu. Apoi, după o scurtă pauză de gândire, a închis din nou ochii și mi-a șoptit în păr: N-am idee ce-o să se întâmple, Lulli. Vom vedea când va veni vremea. Nu vreau să mă gândesc la asta chiar acum.

– Dar la ce vrei să te gândești acum?

– La nimic. Îmi doresc numai să mai stau așa cum stau în momentul ăsta. Atât. – Mi-a strâns ușor mijlocul cu degetele. – Să stau aici, împreună cu tine, să așteptăm amândoi în pace dezastrul și să nu mai vorbim despre el. Mi-a sărutat tâmpla, buzele lui abia atingându-mi părul, după care a continuat, pe un alt ton, ceva mai aspru: Chiar nu vreau să mai vorbesc despre asta, te rog. Îmi ajunge. M-am săturat. M-am săturat de toate.

– Și funcționează tactica asta, a struțului?

– Nu prea, a recunoscut el după câteva momente de tăcere. Dar așa am obosit, Lulli. Nici n-ai idee. Nu mai dorm, stau tot timpul treaz și mă gândesc doar la ce-o să se întâmple cu noi, cu Marie, cu Klara, ce-o să se întâmple cu tine, ce-o să se întâmple cu toată lumea. E extenuant. Mă seacă de energie. Nu mai pot să mă gândesc numai și numai la asta. O s-o iau razna în felul ăsta. Așa că, Lulli, te rog, nu mai zice nimic și sărută-mă.

L-am sărutat, dar în momentul acela, nu mă gândeam decât la faptul că Barbu – care, așa cum era dânsul, era totuși un om foarte inteligent și cu capul pe umeri – îmi spusese și el același lucru. Cum era posibil oare ca Heinrich să fie dușmanul, când zicea același lucru ca toată lumea?

– Dar, dacă războiul este pierdut, de ce mai lupți atunci? am șoptit. De ce mai luptați cu toții?

– Pentru că, dacă trebuie neapărat să mor, aș prefera să mor mai onorabil decât atârnat în streang sau cu fața la zid și cu un glonț în ceafă. Am un copil care rămâne după mine și trebuie să trăiască cu capul sus mai târziu, indiferent ce se întâmplă acum. Dar exact despre asta vorbeam când spuneam că războiul este pierdut.

– Nu înțeleg. Nu înțeleg mai nimic din ce-mi spui.

– Să zicem că, atunci când îți este mai teamă că vei muri de mâna alor tăi decât de mâna dușmanului, înseamnă că nu prea mai sunt speranțe. Și, având în vedere că acum se poate ajunge în fața Curții Marțiale pentru orice fleac, sau, mult, mult mai grav, pe mâna Gestapoului, cred că asta spune tot. Înțelegi?... Oricum, nu mai contează acum, a adăugat însă, după alte câteva secunde. Războiul o să se încheie curând. Nu prea mai are cum să continue. S-a terminat. Să vedem ce-o să se întâmple după.

Războiul avea să mai dureze încă un an și jumătate.

Acum, când îmi amintesc câteodată cuvintele lui din dimineața aceea și tonul atât de categoric cu care le rostise, aproape fără niciun dubiu în glas, mă gândesc cu inima strânsă că, deși Heinrich posedase întotdeauna un simț al realității care friza cinismul, nici măcar el nu și-ar fi putut imagina vreodată că războiul urma să mai dureze din momentul acela, o zi oarecare de la sfârșitul lui noiembrie 1943, încă fix 537 de zile. Încă 537 de zile de lupte, când războiul era deja pierdut!

– Cum se face că noi doi ajungem mereu să vorbim despre război și despre moarte? l-am întrebat după multă vreme, când, în liniștea aceea, înfășurată în brațele lui, cu răsuflarea sa caldă pe tâmplă și bătăile inimii atât de aproape de inima mea, începeam să-mi simt din nou pleoapele grele.

– Tu ai început discuția, Lulli. Tu începi întotdeauna discuția. Mie îmi plăcea mai mult ce făceai înainte.

Am surâs.

– Nebunia asta o să se sfârșească, eu o să supraviețuiesc și-o să rămân aici cu tine, sau o să plecăm amândoi la Berlin, sau în Montevideo, sau oriunde vrei tu în altă parte și o să fim împreună pentru totdeauna. O s-o iau și pe Klara cu noi, ca să crească lângă tine și să devină și ea o femeie cel puțin la fel de minunată cum ești tu, și o să mor alături de voi două foarte fericit, de bătrânețe sau de râs.

– Ești ciudat de optimist câteodată... După câteva secunde, mi-am trecut ușor degetele prin părul lui și am adăugat moale: Nu-mi face nicio plăcere să-ți stric momentul, dar trebuie să-ți reamintesc că suntem căsătoriți. Fiecare cu altcineva.

– Eu nu mai sunt. De multă vreme. Iar cu soțul tău e simplu: ori îl părăsești tu de bunăvoie, ori îl împușc eu.

– Oh!

– Îmi pare rău. Sânge latin și fierbinte cum ești, nu mi-ai oferit ocazia să-ți spun. Ultima oară ai luat-o la goană înainte să apuc măcar să te salut, d-apoi să mai ajung să-ți explic în ce calitate se afla Martha cu mine acolo.

– Te rog, nu-mi mai aminti, am șoptit, închizând repede ochii și apăsându-mi palmele pe obrajii înfierbântați. O să mor de rușine. Ai avut dreptate, am fost geloasă.

– Am sperat, da. Dar Martha n-a fost niciodată o rivală pentru tine. Nici înainte, nici după ce ne-am căsătorit. Tu ai fost singura femeie pe care am dorit-o vreodată. Eu și Martha am fost căsătoriți doar un an, din care șapte luni eu le-am petrecut în Spania. Timp în care ea s-a îndrăgostit de altcineva. Eu eram deja îndrăgostit de altcineva și suntem prieteni din copilărie, deci n-a fost complicat de rezolvat. Tu nu ai vrut să mă crezi, dar căsătoria noastră a fost doar un lucru care, la momentul respectiv, trebuia să se întâmple și atât. Și care, din nefericire pentru toți trei, s-a și întâmplat...

– Să-ți zic și eu ceva?

– Zi-mi.

– Mai știi ce mi-ai spus în seara aia, când ne-am reîntâlnit? Că Barbu știa de noi doi?... Cred că ai avut dreptate. Cred că într-adevăr știa și știuse tot timpul. Dar nu-i pasă.

Am vrut să mai zic ceva, dar n-am apucat, pentru că el m-a sărutat, împiedicându-mă:

– Șșș... Haide să nu mai vorbim nici despre asta. Le vom rezolva pe fiecare în parte, când le va veni vre-

mea. În ceea ce ne privește pe noi doi, lucrurile au fost mereu simple. Noi le-am complicat. O să fim pentru totdeauna împreună și atât.

Apoi s-a ridicat în capul oaselor și s-a întins după ceasul de mână, așezat pe noptiera de la capătul patului.

– E târziu, *Schatzi*. Trebuie să plec.

– Mai stai puțin cu mine. Te rog...

– Nu am cum. Îmi pare rău. Am întârziat deja. Și eu nu întârzii.

Însă n-a plecat chiar atunci. Am mai stat așa câtăva vreme, împreună, fără niciun cuvânt, iar când s-a ridicat de lângă mine, eu mi-am păstrat ochii închiși și răsuflarea ușoară și regulată. Deși îmi simțeam pleoapele grele, nu dormeam. L-am văzut, printre genele coborâte, cum a mai pus două lemne peste jarul roșiatic din sobă. Flăcările au început să pocnească ușor, împresurându-le. Simțeam cum în încăpere se făcea din nou cald, iar căldura îmi cobora încet-încet înspre membre, ca o toropeală apăsătoare. Capul începuse să mă doară – reminescență pulsatilă a nopții nedormite, dar și a atâtor alte nopți albe, pline de gânduri, din ultima perioadă –, iar așternuturile erau calde și îi păstrau parfumul trupului. L-am urmărit ca prin ceață cum se mișca în penumbra încăperii în picioarele goale; și-a pus tăblița de identificare la gât și ceasul la încheietură, și-a încheiat nasturii cămășii, ca apoi să treacă în baie, unde, prin sunetul fluid al apei curgând în chiuvetă, bănuiam că se bărbierea. Iar eu, chiar și în starea aceea de amorțire în care mă găseam, când parcă nu mai aveam niciun gând logic, dar, în mod paradoxal, perfect conștientă de ceea ce aveam de făcut după ce ar fi plecat el, tot îmi dădeam seama că, dincolo de mine însămi și de toate spaimele și contradicțiile ce-mi apăsau mie sufletul, el rămânea același. Și că nu aveam idee cum să mă vindec de dânsul.

Ascultam, tot ca printr-un vis înceţoşat, cum pendula din camera alăturată bătea ora șapte. Am închis pleoapele pentru câteva momente, învinsă.

Tot bătăile moi ale pendulei m-au deșteptat. Letargică, fără să deschid ochii, le-am numărat din nou în gând – zece, unsprezece, douăsprezece. Mi-am dat seama, cu o tresărire, că era deja miezul zilei. Adormisem. Și, pentru prima oară de multe zile, dormisem adânc și fără vise.

În cameră era tot semiîntuneric, lampadarul aprins, obloanele trase peste toate ferestrele, iar ploaia cădea în același ritm molcom pe sticla geamurilor. Doar focul din sobă părea că se stinsese de multă vreme, pentru că se răcorise. Iar Heinrich plecase.

Mi-am îmbrăcat furoul și m-am dus la fereastră. Am ridicat oblonul și, de după draperie, am aruncat o privire afară. Ziua era cețoasă, cu lumină tristă, mai mult cenușie decât albă. Printre picăturile de ploaie se strecurau și fulgi apoși de zăpadă, topindu-se însă imediat ce atingeau sticla încălzită a geamului. Automobilul meu, pe care-l lăsasem cu o seară în urmă tocmai în partea cealaltă, la marginea pădurii, era parcat în curte. Nu se vedea nicio mișcare.

Peste câteva minute, când îmi încheiam nasturii bluzei, am simțit din nou apăsarea aceea dureroasă deasupra inimii. Nu dispăruse. Trăiam cu ea de mai bine de o săptămână, tot timpul, în fiecare clipă, zi și noapte, trează sau dormind, dar, pentru că îl avusesem pe Heinrich lângă mine, o uitaseṃ; prezența lui era atât de copleșitoare, încât altceva nu mai puteam să simt. Însă el plecase, în timp ce nesiguranța și spaima erau tot acolo, aievea, la fel de reale și intense ca dragostea mea pentru el.

Apoi, repede, înainte să am timp să mă răzgândesc, am întins mâna și am tras de mânerul auriu al noptierei de la capătul patului.

Surprinzător, sertarul s-a deschis foarte ușor. Nu era încuiat.

Înăuntru nu era nimic demn de luat în seamă – nici nu știam ce anume mă așteptam să găsesc, că doar nu îmi trebuia prea multă minte ca să-mi dau seama

că un ofițer de anvergura lui Heinrich nu și-ar fi ținut vreodată corespondența oficială sau planurile de operațiuni militare acasă, într-un sertar descuiat –, doar câteva volume nemțești de inginerie mecanică, aviatică și termodinamică, niște exemplare îndoite din *Universul* nostru și din *Völkischer Beobachter*, care arătau ca și cum nu fuseseră nici măcar desfăcute, d-apoi răsfoite și, chiar deasupra lor, la vedere, o ediție veche de buzunar, din 1878, cât palma, îmbrăcată în piele moale maronie de vițel, inscripționată pe cotor cu litere aurite și cu colțurile îndoite de prea multă folosință, a unui volum de poezii de Heine. O bucățică de literatură degenerată, arsă simbolic în Opernplatz de către Goebbels, într-o ditamai sărbătoarea publică, dar pe care Heinrich se părea că n-avea nicio reținere să o expună chiar acolo, la vedere, sub ochii oricui ar fi deschis sertarul.

În mod obișnuit aș fi surâs în fața unei astfel de dovezi de frondă, la fel de elegantă ca întreaga lui persoană, însă atunci n-am reușit. Gestul acela, pus alături de mărturisirea faptului că își verifica în fiecare zi biroul de microfoane ascunse, nu mi-a părut deloc subtil, ci de-a dreptul provocator, ca și cum ar fi râs de oricine ar fi îndrăznit să-i cotrobăiască printre lucruri. Gândul mi-a înfierbântat obrajii. Am închis într-o clipită sertarul.

Cu mișcări greoaie și străine, ce parcă nu mai atârnau de voința mea, ci de o forță mai presus de mine, am început să întorc rând pe rând tablourile, să văd dacă nu cumva se afla pe undeva vreun seif, al cărui cifru aș fi putut eventual să-l aflu mai târziu, să mă uit în spatele draperiilor, pe sub covor, printre paginile cărților din bibliotecă, să deschid uși și sertare și să-i scotocesc lui Heinrich printre haine și lucruri personale. Dar nu era absolut nimic suspect pe nicăieri. De la tunicile și cămășile lui de uniformă, înșiruite pe umerașe identice în garderobul de nuc, toate călcate la dungă, cu gulerele și manșetele atât de scrobite, încât se simțeau la atingere ca și cum ar fi fost din carton, la obiectele de toaletă

din dulăpiorul de la baie, ordonate milităreşte, şi până la zecile de cărţi din bibliotecă, perfect aranjate, fără nici cea mai mică urmă de praf, peste tot domneau numai severitatea şi rigoarea caracteristice lui.

Apoi, în *secrétaire*-ul din colţul încăperii, alături de o cutie de lemn plină cu ţigări din foi, cu sigiliul unei case cubaneze de tutun, şi de corespondenţa lui personală, am găsit în sfârşit şi ceva posibil folositor: teancuri de hârtii bătute la maşină, cu antetul *Großdeutsches Reich* şi semnătura lui oblică în josul paginilor, peste ştampila cu svastică şi vulturul german. Zeci şi zeci de hârtii, toate ordonate cu cea mai imposibilă precizie nemţească, aproape de necitit de cât de plictisitoare erau, dări de seamă, fişe de recepţie, rapoarte peste rapoarte şi lecţii de instrucţie. Totuşi, nimic nu părea cu adevărat important. Iar având în vedere că sertarul *secrétaire*-ului nu fusese încuiat şi cheiţa era doar de formă, mi-am dat seama, exasperată, că ceea ce făceam era doar un fel de căutare a proverbialului ac românesc în carul cu fân, numai cu o etică mai dubioasă. Dacă Heinrich ştia într-adevăr ceva vital pentru soarta României, trebuia s-o aflu chiar din gura lui. Trebuia pur şi simplu să îl conving să îmi spună. Cum aveam să fac asta, Dumnezeu cu mila.

Am luat o ţigară din cutie, am aprins-o şi, în timp ce trăgeam în piept fumul aromat şi mă gândeam din nou la Heinrich şi ce avea să fie mai departe, m-am surprins citind numele de pe plicurile corespondenţei lui personale. O mulţime de scrisori, de la Marie, Friedrich, Gerhardt şi alte nume necunoscute. Apoi, cu o uşoară emoţie, printre ele le-am recunoscut şi pe cele trimise de mine de-a lungul vremii, în plicuri şic de culoarea lavandei şi somonului. Am surâs amintirii şi le-am lăsat pe toate acolo unde se găseau. Să-i citesc şi corespondenţa privată ar fi fost deja prea mult. Dar, în fundul sertarului, dintr-un plic alb, se zăreau ieşind colţurile rotunjite ale unor fotografii. Bănuiam cam ce fotografii erau şi nu mă puteam abţine.

Marie și Heinrich, lângă un biplanor; Marie, cu o tocă cu voaletă de culoare deschisă, zâmbind mândră la brațul lui, iar Heinrich, cu o medalie la gât, foarte tânăr, abia ieșit din adolescență, cu obrajii rotunzi și trandafirii și părul blond ciufulit venindu-i în ochi.

Friedrich, la vreo nouăsprezece-douăzeci de ani, într-o poză oficială a Wehrmacht-ului, îmbrăcat în uniforma cenușie de *Gefreiter*, pomădat și spilcuit, fără să arate cu mult diferit de Friedrich cel de șaisprezece ani pe care îl cunoscusem eu și, în același timp, paradoxal, arătând a bărbat în toată firea. Friedrich, pe jumătate român și care de mai bine de doi ani nu mai pășea printre noi.

Heinrich și Klara; Heinrich în costum civil, iar Klara, mai mare decât în poza în care o văzusem pentru prima oară, la vreo trei anișori, în hăinuță de călărie bine strânsă pe corp, cu fața albă concentrată la aparatul de fotografiat și părul de culoarea spicelor de grâu, prins în două codițe împletite, legate cu fundițe, susținută de mâna tatălui ei pe un ponei cu coamă albă regală. La fotografia aceea m-am uitat mai mult decât la celelalte, încercând să-mi deslușesc mie însămi ce simțeam în legătură cu copilul lui Heinrich împreună cu o altă femeie. Mi-era greu să conștientizez că era într-adevăr copilul lui. Era doar o fetiță palidă și slăbuță, care parcă semăna cu Heinrich, dar care putea la fel de bine să semene și cu Martha.

Apoi, cu o tresărire și o zvâcnire a inimii în piept, m-am recunoscut pe mine.

Eu – eu! –, pe faleza de la Constanța, pe aleea pietruită din fața Cazinoului, printre băncuțele albe și felinarele din fier, într-o zi vântoasă, cu valurile înspumate ridicându-se din spatele meu, înainte să se zdrobească de stânci, îmbujorată și ciufulită, încercând în același timp să-mi țin în loc și pălăria albă din pai și poalele rochiei, ca să nu mi le zboare vântul, și râzând în hohote.

Nu numai că nu știam cum ajunsese fotografia aceea la Heinrich – poate prin Marie?! –, dar nici nu-mi amin-

team cine mi-o făcuse și cu ce ocazie. Barbu? Vreo cunoștință? M-am studiat atentă. Nu arătam cu nimic diferit față de cum arătam de obicei. Era greu de spus când anume fusese făcută, pentru că verile mele din ultimii ani fuseseră toate la fel, luni întregi cu băi de soare ziua, pe plajele fierbinți de la Eforie și Balcic, și nopți lungi și vesele, udate de șampanie fină, în jurul meselor de ruletă de la Cazino. De-a lungul timpului, adunasem zeci de astfel de instantanee copilărești și ridicole. Numai că una dintre ele se afla în posesia lui Heinrich și eu nu aveam idee de când și de ce.

Și, din nou eu, tot într-un instantaneu mărit, în rochie neagră de seară, cu trenă lungă, cu părul adunat într-un coc greu, coborât pe ceafă, arătând îngândurată și uitându-mă undeva în zare, cu mâna sprijinită de o balustradă albă din marmură. De data aceea, știam perfect când anume purtasem rochia respectivă, pentru că pur și simplu îmi era imposibil să uit. Într-o noapte parfumată de sfârșit de iunie, în urmă cu mai bine de doi ani, în fața cazinoului de la Sinaia.

Când am realizat că fotografiile fuseseră făcute de aceeași mână, am fost prea uluită ca să pot reacționa.

Iar apoi m-am înfuriat la culme.

Am aruncat fotografiile pe masă și, într-un impuls de moment, am pus mâna pe telefon. Centralista mi-a făcut legătura cu baza de la Otopeni, unde telefonista Luftwaffe, după ce mi-a cerut numele, m-a lăsat să aștept.

– Lulli! i-am auzit în sfârșit vocea la capătul celălalt al firului, egală și liniștită, doar puțin înăbușită, ca și când ar fi ținut receptorul în echilibru între bărbie și umăr, ocupat în același timp și cu altceva. Ce surpriză plăcută! Dar ce...

– Nu te-ai întors în Germania, nu-i așa?

– Poftim?!... – Câteva momente de tăcere nedumerită. – Nu. Cum să mă-ntorc? Sunt la Otopeni, Lulli. Nu aici ai intenționat să telefonezi?

– Te rog frumos, Heinrich. Știi foarte bine la ce mă refer. Atunci când ai coborât din tren la Timișoara. Nu te-ai întors în Germania. Abia acum mi-am dat seama.

Au trecut câteva secunde de liniște deplină. El n-a spus nimic și nici nu mi s-a părut că ar fi avut vreo reacție de vreun fel. Nu mi-a cerut nicio explicație. Nu m-a întrebat de unde aflasem. I-am auzit în continuare numai respirația în receptor, la fel ca până atunci, fără nicio tresărire. M-am întrebat dacă măcar era surprins că știam. Cu siguranță nu părea. Aproape ca și cum s-ar fi așteptat.

– Au trecut șase ani de atunci, am continuat eu. Șase ani!... De ce nu mi-ai spus nimic?

– Lulli, acum aștept pe cineva, a zis el, după încă o liniște foarte lungă. Trebuie să apară. Și nici nu putem să vorbim despre asta la telefon. Este ridicol.

– De ce să nu vorbim, mă rog?!... Gata, s-a terminat războiul? Nu mai are nimeni altă treabă decât să asculte idilele tale sentimentale?

– Nu fi sarcastică.

– Nu sunt sarcastică. Sunt furioasă.

– Nu, nu m-am întors chiar atunci, a mărturisit el deodată, pe neașteptate, după alte câteva momente de tăcere încordată de ambele părți. Știam că soțul tău rămăsese în Augsburg și am considerat că trebuia să-ți vorbesc. Am rămas o noapte în Timișoara și apoi am fost să te caut la București, la tine acasă. Dar nu erai acolo. Mi-a spus servitoarea că, imediat după ce ai revenit de la Berlin, ai plecat la Constanța cu o prietenă, la o sindrofie sau așa ceva, așa că m-am dus să te caut.

– Și? I-am presat eu, când mi-am dat seama că el n-avea de gând să continue.

– Și atât. Te-am întâlnit. Pe faleză. Râdeai. Te întorsesei la viața ta și... Păreai atât de fericită. Am crezut automat că ceea ce s-a întâmplat între noi n-a fost chiar ceea ce am avut eu impresia că ar fi. În sfârșit, îmi e dificil acum să-mi amintesc ce anume am gândit în momentele acelea. Cred că...

Însă nu l-am lăsat să sfârșească:

– Nu eram fericită! Nu eram deloc fericită. De aia sunt așa de furioasă. Pentru că niciodată de atunci n-am mai fost fericită! Nici măcar o singură clipă. Incredibil cât de naivă am putut să fiu să cred că viața mea ar mai putea fi vreodată la fel cum a fost înaintea ta! Și apoi, când...

– Lulli, te rog, a șoptit el.

– De ce n-ai făcut ceva? De ce nu mi-ai spus toate astea? Știai că simțeam la fel ca tine. Pentru motivul ăsta ai rămas. Pentru că tu ți-ai dat seama înaintea mea. Iar atunci, după ce m-am întors... Nici nu-ți poți imagina cum au fost zilele alea pentru mine. Atunci m-aș fi dus după tine legată la ochi. Mi-aș fi lăsat viața, bărbatul, țara. Aș fi lăsat totul baltă pentru dragostea ta. Nu mi-ar mai fi păsat de nimeni și de nimic. Dacă...

– Lulli, a spus el, încercând din nou să-mi întrerupă șuvoiul de vorbe.

– Dacă tot ți-ai dat tu seama înaintea mea cât de oarbă eram și că urma să ne zădărnicesc viețile amândurora, atunci de ce n-ai făcut ceva ca să mă împiedici? Dintre noi doi, tu ai fost întotdeauna cel cu capul pe umeri. De ce n-ai făcut tu ceva?!... De fapt, ce zic eu aici? am continuat după câteva momente de liniște apăsătoare, iar glasul mi-a sunat mai tăios decât intenționasem. Ai făcut ceva. Ai dat fuga înapoi, te-ai căsătorit și i-ai făcut un copil altei femei! Asta ai făcut. Cum vrei să trăiesc eu acum cu asta? S-o iau pur și simplu de la capăt, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat?...

– Te rog, nu ridica tonul la mine, mi-a replicat el, cu aceeași voce calmă și controlată de până atunci, doar ușor amenințătoare. Și nici n-o băga pe Klara în toată povestea asta. Nu-ți dau voie. Ea este singurul lucru clar din viața mea. Dar da, din nefericire, asta am făcut. Exact ce ai zis tu. Am dat fuga înapoi, m-am căsătorit și i-am făcut un copil altei femei. Nu am cum să mă justific. Cum, de altfel, datorită Klarei, nici nu am cum să regret.

– De ce? am întrebat, coborându-mi glasul.

– De ce nu mă pot justifica?

– De ce te-ai întors fără să vorbești cu mine.

Din nou, o scurtă tăcere.

– Heinrich? l-am presat eu.

– Pentru că, de fiecare dată când ai fost tu la mijloc, mi-a lipsit curajul. Sunt foarte laș în ceea ce te privește.

– Atunci aș fi vrut atât de mult să...

– Te rog, Lulli, a spus el din nou, cu altă voce decât până atunci, blândă și scăzută. Să nu purtăm conversația asta acum. Te rog. Nu mai are niciun rost. Au trecut atâția ani. Am greșit amândoi. Eram prea tineri, nu eram pregătiți pentru... pentru ce a fost. Cel puțin eu unul nu m-am așteptat nicio clipă. Întâlnirea cu tine m-a lovit într-un fel pe care nici măcar nu ți-l poți închipui. Tot ce s-a întâmplat după aceea în viața mea a pornit de la tine. Datorită sau din cauza ta. Absolut tot. Tu ai fost catalizatorul. Și am fost deja mult prea multă vreme bântuit de amintirea ta. Chiar nu mai vreau să vorbesc și acum despre asta. Nu mai contează.

– Nu mai contează, într-adevăr. Nu mai sunt aceeași persoană care eram atunci.

– Ba da, ești. Ești exact aceeași persoană. Numai că acum nu te mai ascunzi.

– Trebuia să îmi fi zis, am murmurat apoi, după câteva secunde, cu glasul stins și ochii umezi – între timp, furia mi se dizolvase, iar inima mi se umpluse de o tristețe covârșitoare –, dar am făcut-o numai pentru mine însămi, apăsându-mi receptorul de umăr, ca el să nu mă audă. Dacă aș fi știut, aș fi...

Nu mi-am dus însă gândul până la capăt. Și dacă aș fi știut, ce?

Peste câteva momente, când am reușit să mă adun și am dus din nou receptorul la ureche, nu i-am mai auzit glasul. Pesemne că acoperise receptorul cu palma, căci timp de câteva secunde n-am reușit să prind decât niște scârțâituri și murmurul nedeslușit al unor voci.

– Trebuie să închid, mi-a spus el, din nou rece și grav. Îmi pare rău. Îmi permiți să te invit diseară la cină, ca să vorbim mai pe îndelete?

– Tocmai ai zis că nu vrei să vorbim despre asta. Și nu pot. Am lipsit toată noaptea trecută de acasă și trebuie să... E foarte complicat, Heinrich. Trebuie să mă gândesc. Apoi, după câteva momente, am adăugat: Știi și tu că nu pot. Îmi pare rău.

– Da, știu. Atunci vorbim altădată. La revedere, Lulli.

Am așezat receptorul în furcă ușor, ca și cum mi-ar fi fost frică să nu-l sparg. Nu știu cât am stat apoi în picioare lângă telefon, fără să mă pot mișca din loc, cu ochii umezi și degetele apăsându-mi puternic pe buze, ca să nu izbucnesc în plâns.

Însă, chiar și prin amorțeala aceea, tot am auzit scârțâitul metalic al porților deschizându-se. Cineva intrase în curte.

Am încremenit.

În liniștea domoală a ploii, deși estompați de pereții groși de cărămidă, am ascultat niște pași cum străbăteau piatra din curte; pași apăsați, bărbătești, în cizme bătute cu ținte metalice. În numai câteva secunde, acel cineva avea să intre și să mă surprindă în mijlocul dormitorului răscolit al unui ofițer german, cu garderobul cu ușile date larg de perete, toate sertarele trase și hârtiile oficiále ale Reichului la vedere. Privirea mi-a căzut pe ușa ce dădea în antreu – cheia se afla în broască, dar ușa nu era încuiată. M-am uitat în jur îngrozită, căutând o scăpare. Nu aveam pe unde să fug, ferestrele erau toate ferecate. Așa că, din doar câțiva pași, m-am pitit în spatele ușii de la dormitor, abia reușind să mă strecor în despărțitura îngustă dintre perete și garderob. Era o ascunzătoare stupidă, ceva mai târziu aveam să-mi dau seama, nu numai că m-ar fi descoperit imediat, la prima cercetare mai atentă, dar nici nu aș fi avut cum să fug să mă salvez, eram prinsă acolo ca într-o capcană, dar atunci am reacționat din instinct și altceva nu mi-a venit în minte.

Așadar, cu inima zvâcnindu-mi dureros de repede, parcă lovindu-mi-se de coaste, m-am lipit toată de perete și am încercat să nu fac nicio mișcare.

Am ascultat ușa cum se deschide. S-a închis la loc, iar cizmele s-au oprit în antreu. Timp de câteva momente, nu s-a mai auzit niciun sunet, ca și cum cel care intrase rămăsese acolo la pândă. Apoi însă, o fâșâială, ca de haine dezbrăcate, cizmele au trecut prin dreptul ușii lângă care mă aflam eu, mai mult moartă decât vie de spaimă, au urcat scara interioară și au dispărut în spatele unei alte uși. Am ridicat ochii să mă uit în tavan. S-au mai auzit câțiva pași în încăperea de deasupra, dintr-o parte într-alta, niște țevi au gâlgâit înfundat, iar după aceea, arcurile unui pat au scârțâit ușor. Și, din nou, s-a așternut liniștea.

După ceva vreme, când mi-a mai coborât pulsul și au început să mi se dezmorțească sinapsele creierului, am realizat că de fapt nu fusese nimic. Celălalt ofițer încartiruit acolo, ce locuia la etaj, se întorsese și el după o perioadă de absență. Atâta tot. Fără îndoială că observase mașina necunoscută din curte, probabil simțise și fumul țigaretei în antreu, dar Heinrich îl avertizase că era posibil să mă aflu încă acolo, așa că se mișcase repede și eficient, ca să nu mă importuneze. Or fi fost nemții ăștia agresorii lumii întregi, dar cu siguranță nu se putea spune despre dumnealor că le-ar lipsi manierele.

Încă tremurând și cu inima cât un purice, mi-am desprins obrazul de perete și am dat să mă strecor afară, opintindu-mă în spațiul îngust. Dar, chiar în momentul acela, am auzit cum una dintre bucățile de parchet a sunat a gol sub piciorul meu.

Tocmai pentru că era la mintea cocoșului că Heinrich n-ar fi ținut niciodată nimic important chiar la el acasă, am găsit fără să vreau acel ceva pe care n-ar fi trebuit să-l găsesc niciodată.

Și a fost nevoie să mă așez jos chiar atunci, ca să nu cad din picioare de spaimă.

5.

Doamne, ce se întâmpla? De ce anume îi era așa teamă?

Dar glasul soțului meu nu mă lăsa deloc să gândesc. Plin de vervă politică, se întreținea, entuziast și vocal ca întotdeauna și ajutându-se de gesturi largi, cu Nenițescu și prefectul Poliției. Comentau chestiunea arzătoare a frontului german de pe Nipru.

Prefectul Poliției, un bărbat voinic, ca de cincizeci și ceva de ani, cu mâini tremurătoare și un barbișon de țap, gălbui și rar, era de părere că niciodată Jukov n-o să poată străpunge liniile nemțești și războiul acela static, de uzură, avea să mai dureze cel puțin câteva luni, cel mai probabil undeva până pe la sfârșitul primăverii, când mareșalul von Manstein urma cu siguranță să inițieze un contraatac catastrofal pentru ruși, obosiți de campania de iarnă. După opinia dumnealui, foarte priceput într-ale mișcărilor de trupe pe fețele de masă ale localurilor de lux, von Manstein trebuia să se oprească la Jîtomîr, căzut în mâinile rușilor și apoi recucerit de nemți, și să aștepte acolo venirea primăverii.

Barbu a zâmbit condescendent către prefect. Avea o scânteiere ironică în ochi, pe care eu i-o cunoșteam foarte bine de atâția ani, și care însemna că ceea ce gândea era de fapt complet altceva decât lăsa să se audă, de genul „vai de capul vostru, habar n-aveți cât de nătărăi puteți să fiți", dar cuvintele lui au fost, ca întotdeauna, doar cele care trebuiau să fie, perfect alese pentru context și conjunctură:

– Mai degrabă ar fi trebuit să citiți *Universul* de azi, decât să ascultați toate bazaconiile! Comunicatul german a anunțat oficial că frontul s-a stabilizat. S-a încheiat cu ofensiva rusească... *Finita la commedia,* domnule! Nemții sunt iarăși stăpâni în răsărit. Cum era de așteptat, de altfel. Era numai o chestiune de timp. Nu asta v-am spus eu mereu?...

– *Moi, j'ai jamais eu peur!*[110] a adăugat imediat și soția prefectului, o doamnă distinsă și rece, toată numai oase, cu buze subțiri de femeie rea și pielea lăsată pe față și brațe. În timp ce vorbea, și-a coborât privirea și a sorbit din șampanie, dovedind astfel inconștient că de fapt mințea.

Eu însă, preocupată să contemplez cu ochi somnolenți tabloul din imediata mea apropiere – o oroare în nuanțe violente de verde și albastru, care, în intenția artistului, se voia probabil Sicilia –, pentru prima dată de foarte multă vreme, n-am simțit nicio nevoie să-mi dau cu părerea. Doar am surâs; un surâs vag și absent, de care Miți ar fi fost cu siguranță mândră. Din nou, gândul mi-a zburat la Heinrich și la ceea ce mă făcuse să înțeleg, cum că rușii aveau să ajungă cât de curând în România, și am știut imediat că așa era, fără nicio umbră de îndoială. Și nu doar pentru că Heinrich era Heinrich și era înfiorător de lucid chiar și în cele mai tulburi dintre momente, ci pentru că se întâmplaseră Cotul Donului, Stalingradul și Kurskul și că era din ce în ce mai evident că începeam să trăim vremuri de neimaginat până atunci, când, dacă un ofițer al marii armate germane de neînvins – și încă unul care nu numai că reușise să supraviețuiască doi ani în Rusia, ci se mai și întorsese de acolo cu Crucea de Fier pe piept și mințile la locul lor – îți spunea cu atâta convingere că războiul era pierdut și nu se mai putea face nimic, trebuia să îl crezi și atât.

– Dar dumneata ce părere ai, sărut mânușițele dumitale de principesă? a întrebat Nenițescu.

Mi-am dat seama, iritată, că vorbea cu mine. Uitasem și că era acolo.

– De data asta, se întâmplă să am aceeași părere cu toată lumea, am răspuns eu, surâzând, fără să am idee despre ce se discuta și fără să-mi pese.

El a înclinat din cap în direcția mea, după care și-a plimbat privirea de sus în jos peste trupul meu, cu

110 Mie nu mi-a fost niciodată frică!

stăruința lui obișnuită, care nu numai că nu mă flata, ci mă umplea de-a dreptul de silă. Și parcă în ziua aceea mai tare ca niciodată. Mi-a zâmbit larg, dar cu ochii ușor plecați; nu îmi zâmbea mie propriu-zis, ci șoldurilor mele.

Simțeam deja cum începea să mi se sfârșească răbdarea, așa că, înainte să mă trezesc că-mi scapă vreo două vorbe neplăcute – în momentul acela, mi-aș fi dorit chiar să fi fost bărbat, să-mi permit să-l iau de guler și să-i cârpesc o pereche de palme –, mi-am întors privirea și mi-am fixat-o din nou pe tabloul de lângă noi, încercând totuși să prind și firul discuției.

– Am doborât-o de la distanță, monșer! a continuat Nenițescu ceva ce începuse anterior, întinzându-și brațul ca pe o pușcă de vânătoare și plasându-și un ochi la nivelul lui, ca și cum ar fi ochit un punct din depărtare, după care a apăsat lung și teatral pe un trăgaci nevăzut. Drept în piept am nimerit-o! Nici n-a știut ce-a lovit-o, atât de repede am tras. E vorba numai de tehnică. Eu am învățat-o de mic, aveam un unchi ofițer, cu școală la Saint-Cyr... Și am și-o Mauser splendidă!... A căzut întâi în genunchi, a mai mișcat puțintel din urechi și atâta tot. O frumusețe de ciută, domnule consilier, tânără și delicată, o splendoare! Numai dintr-astea avem pe domeniu. Trebuie să veniți neapărat într-o zi la o partidă. Am organizat chiar și o vânătoare regală de cerbi într-un an! Majestatea Sa a fost încântată!... Am mereu grijă să îi atrag atenția pădurarului să hrănească bine animalele iarna, că vine repede sezonul de vânătoare și cum altfel să mă mai destind și eu?!... Până și doctorul mi-a recomandat să nu mai surmenez! Am nervii întinși ceva înfiorător de când cu războiul ăsta...

Am făcut un efort aproape supraomenesc ca să nu-mi dau ochii peste cap și mi-am fixat privirea pe fereastră. Toate geamurile erau bine camuflate pe dinafară cu obloane negre mate, așa că nu puteam să văd nimic din ceea ce se întâmpla pe bulevard; mi-am surprins

doar propria reflexie. Bănuiam însă că se înserase, iar ploaia aceea măruntă, mocănească, încetase în sfârșit, după atâtea zile, pentru că nu se mai auzea bătând în ferestre. M-am întrebat dacă să-i telefonez sau nu mai târziu lui Heinrich, măcar să îi aud glasul, să mă mai liniștesc – aveam în continuare inima mică, pitulată și tremurându-mi în piept –, dar am hotărât să-l las să se odihnească. Cu o seară în urmă arătase ca și cum nu dormise de zile întregi.

În momentul acela, câteva cuvinte de-ale lui Neniţescu au pătruns până la mine:

– ...să organizăm totuși ceva săptămâna viitoare, domnule consilier? Că zicea și Albeanu de la Justiție că ar vrea să vină. Îl invităm și pe Ică, dacă vrea... Mai aflăm și noi cum stă treaba prin cercul cel mai de încredere al lui Antonescu. Să fim pregătiți, că nu se știe niciodată...

Și-a luat însă seama cuvintelor și a tăcut subit. Barbu n-a răspuns, doar a strâmbat din nas, probabil lovit în amorul propriu că nu era considerat ca făcând parte din cercul de încredere al Mareșalului.

– Poate i-ar plăcea și doamnei câteva zile la aer curat... Ați dori să mă cinstiți cu prezența, scumpă doamnă? Modesta mea moșie ar fi onorată să vă primească. Cum vă place vânătoarea?

Neniţescu iar vorbea cu mine. Incredibil. I-aș fi spus eu imediat ce părere aveam despre vânătoarea lui și unde anume să-și înfigă carabina, dacă voia neapărat să mă impresioneze, dar n-am făcut-o. Doar m-am uitat la el, la obrazul lui gras, congestionat și transpirat, plin de vinișoare roșii și albăstrui, palma, degetele ca niște caltaboși roz înnodați, mângâind aproape impudic sticla cupei de șampanie, ochii lui porcini, ficși, privindu-mă ca și până atunci, de aproape și de sus până jos, cântărindu-mă toată, de la pielea gâtului și până la curbura șoldurilor, ca pe o ciosvârtă de carne expusă într-o vitrină de măcelărie din Piața Obor. Măcar dac-ar fi strălucit printr-o inteligență superioară, ca

Barbu, chit că era orientată exclusiv în interes propriu. Dar individul ăsta mai avea și anvergura intelectuală a unei găini moțate.

Chiar atunci, tot în reflexia acoperită de oblonul negru al geamului, l-am zărit pe Barbu zâmbind mândru și superior, ca un proprietar ce era, pe deplin îndreptățit să-și expună invidiei și dorinței publice nevasta-trofeu, și ea cumpărată tot pe bani grei – un preț care deodată începuse să mi se pară derizoriu –, la fel ca pe automobilul nou și strălucitor, minune a tehnicii moderne, cu care avea obiceiul să iasă la Șosea la sfârșit de săptămână, ca să-l vadă toată lumea și să-l pizmuiască. În ciuda gustului proaspăt și înțepător al șampaniei, am simțit cum mi se usucă cerul gurii. Mi-am întors ochii către el și l-am privit peste marginea cupei.

În momentul acela, pentru prima oară de foarte mulți ani, privindu-mi soțul ca prin ceață, cum punea lumea la cale cu prefectul și beizadeaua nu știu cărui fost ministru, apoi pe toți cei din jur, câți oare dintre ei belferi și oportuniști de tot felul, politicieni și industriași cu morală elastică, burdușindu-și preventiv seifurile din Zürich cu dolari americani și tablouri – în timp ce floarea națiunii cădea pe capete în stepele rusești –, cucoane acoperite de briliante și vulpi argintii, care nu dădeau nici doi bani pe faptul că eram în război și nu se știa care va fi soarta noastră, a tuturor, de vreme ce pe niciuna nu o privea în mod direct, așa cum fusesem și eu atâta amar de timp, am simțit cum fata cârciumarului de pe Calea Griviței, bețiv, dar cumsecade și onest – mai cumsecade și onest decât ar fi putut să fie vreodată mulți dintre cei aflați acolo –, se deșteaptă în sfârșit din amorțire, deschide ochii mari, se uită cu atenție în jur și își face din nou loc în sufletul meu, acaparându-mă. Iar primul lucru pe care mi l-a șoptit fata cârciumarului, fata aceea hotărâtă și încăpățânată, a fost că n-aveam nevoie de niciun bărbat să mă apere, o puteam face foarte bine și singură.

– Mulțumesc de invitație, i-am spus lui Nenițescu, încercând să-mi pun gândurile la adăpost în spatele unui zâmbet binevoitor. Vă place atât de tare vânătoarea?

– Se întâmplă să fie pasiunea mea de căpătâi.

– Păreți și foarte înzestrat.

– Fără falsă modestie, frumoasă doamnă, dar chiar sunt. Vânătoarea scoate la iveală tot ce-i mai neîmblânzit într-un bărbat, a declamat el apoi teatral, cu mâna pe piept.

– În plus, domnul meu, precum știm amândoi, vânătoarea mai stabilește și măsura valorii unui bărbat.

– În ce fel?

– Depinde de caz. De pildă, chiar în cazul ăsta, dumneavoastră mai vânați și mistreți și urși sau numai căprioare fără apărare?

– Nu înțeleg întrebarea, a zis el după câteva momente, moale și fâstâcit, încercând să pară nedumerit de cuvintele mele, deși îmi era clar că le pricepuse perfect, pentru că gâtul lui gros începuse să se acopere de pete alb-roz.

Am preferat să nu intru în amănunte, ca să nu-i surmenez neuronul, așa că am scurtat-o:

– Ce vârstă aveți? Bănuiesc că în jur de treizeci, treizeci și ceva de ani... M-am uitat cu atenție la el timp de câteva secunde, de sus până jos, cântărindu-l din priviri, în același fel în care se uitase și el la mine în urmă cu doar câteva minute, ca și cum ar fi dorit să-mi fixeze prețul din ochi, și am spus, pe un ton apăsat: Totuși, în afara posteriorului mult prea gros pentru anii ăștia, nu văd niciun alt motiv onorabil pentru care să vă aflați aici și nu pe front.

Degetele lui Barbu s-au înfipt în brațul meu și am tresărit de durere. Dar eu l-am privit în continuare în ochi pe Nenițescu, căruia începuseră deja să i se înroșească vârfurile urechilor, și am continuat, cu o grimasă pe care nici nu m-am ostenit să o ascund suficient:

– Mai pe scurt, stimate domnule, hărțuirea femeilor care v-au refuzat deja de nenumărate ori este cam

același lucru cu vânătoarea unor animale care nu se pot apăra și cu intervenția tăticului pe la porți înalte ca să te salveze pe dumneata de front, om în toată firea. Și toate trei chestiuni invers proporționale cu dimensiunea podoabelor din nădragi.

Am așteptat o replică, dar n-a venit. Nenițescu era roșu ca un rac fiert, arătând ca și cum mai avea puțin și vărsa peste mine un val de șampanie regurgitată. Barbu însă, aproape negru la față de furie, m-a apucat de un cot și m-a tras deoparte.

– Ai înnebunit? mi-a șoptit printre dinți. Știi cine-i tatăl ăstuia?

– Vreau să divorțez, am spus eu simplu.

S-a uitat la mine disprețuitor, iar degetele i s-au încleștat și mai tare pe brațul meu gol.

– Ce-i cu scena asta? Ți s-a urât cu binele?

– Vorbesc foarte serios. Și ia mâna de pe mine. Înainte să îți fac o scenă adevărată, de să te țină minte toată Capitala.

– Ce-i cu tine, Lulli? m-a întrebat, după câteva momente, pe același ton de amenințare voalată. Și-a compus un zâmbet, după care mi-a șoptit: Te rog să te potolești și să nu te mai dai în spectacol. Se uită lumea la noi ca la urs. Mă faci de râs! Ești o târfă și nimic mai mult, a adăugat el apoi, foarte încet. Și asta ai fost întotdeauna.

Da, asta fusesem. Dar nu mai eram obligată să fiu. În momentul acela, aș fi vrut să îi spun ce dispreț nutream de fapt pentru el, dar m-am auzit spunând altceva, pe un ton liniștit:

– Dragul meu, eu, să fiu în pielea ta, aș lăsa-o mai moale cu agresivitatea și m-aș ocupa de chestiunile mai presante. Ca de exemplu, de ceea ce mi-a împărtășit într-o zi la bridge madam Theodorescu, nevasta medicului-șef de la Boale Contagioase... Că bărbat-su are de ceva vreme o pacientă, cică o *actriță*, Jeni numaiștiucum, posibil s-o știi, care provine dintr-un stabiliment dintr-ăla unde miroase ca în hala mare de pește

și care cică acum ar fi umplut jumătate din lumea bună din București de blenoragie...

Timp de câteva momente a domnit o stupefacție totală. Zumzetul din jurul nostru încetase complet. Barbu, alb ca varul la față, n-a schițat niciun gest. Doar degetele i s-au desprins ușor de pe brațul meu, aproape mecanic. Nici prefectul n-a clipit, deși ochii i se bulbucaseră atât de tare că mai aveau puțin și îi săreau din orbite. Soția lui a dus o mână osoasă și gălbejită la gură, cu un gest mecanic și prefăcut, ca și cum ar fi dorit să-și oprească un țipăt de oroare, dar fără să se arate în vreun fel indignată sau rușinată, ci cu o sclipire de plăcere în ochi, intrigată de un asemenea spectacol neașteptat și decisă să nu scape niciun moment. Chestiune care, în momentul respectiv, așa pornită cum eram, a reușit să mă scoată și mai tare din sărite. Așa că am continuat în forță, fără să las nimănui timp de replică:

– Iar dumitale, dragă doamnă, că tot se pare că îți plac scandalurile astea cu iz de bordel, permite-mi să-ți împărtășesc o bârfuliță încântătoare. Se pare că consortul dumitale aici de față dovedește o oarecare înclinare către băieții bruneți. Știe toată lumea din București, mai puțin dumneata. Probabil dacă te-ai gândi mai puțin la amantul dumitale și mai mult la patul conjugal, ți-ai da seama. Iar dacă nu crezi, poți să tragi o fugă până la Athénée Palace. Locuiește acolo un balerin subțirel și pătimaș, numai cu vreo douăzeci și ceva de anișori mai tinerel și pe care domnul prefect îl vizitează din când în când în camera de hotel, foarte discret. Sigur cunoaște mai multe amănunte despre subiect.

M-am delectat timp de câteva clipe privind cum îi urca roșul în obrajii pudrați. Biata cucoană. În proastă zi mă mai nimerise.

Simțindu-mă privită, m-am întors dintr-o singură mișcare scurtă. Cuplul din spatele nostru a reacționat precipitat. Doamna și-a întors imediat privirea către tablouri, iar domnul și-a coborât-o spre lacul pantofilor.

– Iar voi doi, am zis, ridicând tonul, mai lăsați ipocrizia asta socială de doi bani. Aveți Grigorescu, Petrașcu și Iser pe pereții vilei și prin seifuri și voi căscați gura ca la dentist la pânzele astea submediocre, doar pentru că *artistul*... – am ridicat brațele și am arătat înspre pereții laterali – ...și cred că e evident pentru toată lumea că folosesc termenul la peiorativ, se întâmplă să fie nu știu ce pe lângă prim-ministru. Mâine-poimâine năvălesc bolșevicii peste noi, țara va fi în genunchi și voi tot faceți coadă la pupat în cur.

Iar apoi, pentru că deja nu-mi mai ardea să-mi pierd timpul cu lucruri fără relevanță, sub privirile fixe și siderate ale tuturor celor din preajma noastră, m-am aplecat din nou înspre Barbu și am zis, cât de suav am fost în stare:

– Telefonează-mi după ce se perfectează hârtiile. Poate, dacă mă rogi frumos, o să-ți spun și cu ce buruieni ziceau slujnicele de la bucătăria din cârciuma tatei că le trece atunci când se-ntâmplă, ca să nu afle chiar toată Capitala de situația asta stânjenitoare. Am dat să mă întorc pe călcâie, dar m-am răzgândit și am revenit din nou către el: Ah, și încă ceva important, dragul meu, înainte să te scutesc pentru totdeauna de prezența târfei... Un domn adevărat nu ejaculează niciodată primul.

I-am surâs, l-am privit drept în față, după care i-am salutat din ochi pe ceilalți, pe fiecare în parte, roată și ceremonios, amuzată de figurile lor, care perplexe, care de-a dreptul șocate, am dat restul de șampanie peste cap și le-am întors tuturor spatele, pornind-o către ușă și lăsând în urma mea doar foșnetul rochiei mele. Zâmbeam fără să vreau.

Abia acum nu mă mai ascundeam.

6.

31 Decembrie 1943, București

– *Fräulein, Herr Major, herzlich willkommen!*[111]

Lacheul în livrea de la intrare ne-a salutat cu o înclinare respectuoasă a capului, însă nu s-a dat din calea noastră. În orice caz, eram convinsă că dumnealui numai lacheu nu era, având în vedere că arăta întocmai ca un dulap și abia reușea să-și mascheze rigiditatea mișcărilor. După câteva momente, conform protocolului recepțiilor de la legație, a întins către Heinrich pernuța de culoare albastră, iar el și-a depus revolverul pe ea, în tocul maroniu din piele. Pentru o clipă, la cum se prezenta situația, mi-a fost teamă că gestapovistul – sau ce-o fi fost zdrahonul respectiv – o să înceapă să mă controleze și pe mine, însă doar s-a dat un pas într-o parte, eliberându-ne drumul și spunându-și în același timp și poezia:

– *Danke schön, Herr Major! Viel Spaß und prosit Neujahr!*[112]

Ne-a împins ușa înaltă și grea, cu geamuri din vitralii colorate, iar Bucureștiul, acoperit de un strat gros de zăpadă albă și moale, sticlind de-a dreptul feeric în întuneric, parcă tocmai în ciuda camuflajului de noapte, a rămas în urma noastră neștiutor și indiferent.

În vestibul, în timp ce Heinrich îmi lua blana de pe umeri, am aruncat o ocheadă înspre încăperile vaste de la parter, luminate de sărbătoare, cu toate ușile înalte deschise larg și răsunând de acorduri de pian și voci însuflețite. Firește, primul lucru pe care l-am văzut a fost portretul uriaș al lui Hitler, în culori strălucitoare și ramă groasă aurită, împodobit cu crengi de brad și flancat de două drapele roșii cu svastică, ce domina

111 Domnișoară, domnule maior, bine ați venit!

112 Vă mulțumesc, domnule maior! Petrecere frumoasă și un an nou fericit!

peretele din mijlocul salonului oficial, chiar deasupra șemineului de marmură, în care ardea un foc liniștit. De pe peretele opus, mi-a furat ochii un Brueghel autentic – un magnific vas cu flori de câmp –, care mai degrabă ar fi trebuit să se găsească într-un muzeu de artă de prin Olanda sau Belgia, nu în legația nemțească de la București. Mi-am plimbat privirea roată peste ceilalți pereți și mi-am dat seama, perplexă, că erau acoperiți de tablouri de mare valoare, întocmai ca niște pinacoteci. Am recunoscut un Renoir, un Cézanne, un Dürer, un van Eyck și chiar și-o țigancă de-a noastră, de Aman. Și asta dintr-o singură ocheadă discretă. Numai artă degenerată. Și, mai ales, dacă aș mai fi avut nevoie, încă o lecție despre sfânta ipocrizie.

M-am uitat o clipă peste umăr. Heinrich oferise deja blana mea garderobierei și tocmai își scotea și el mantaua. Mi-am întors privirea către oglinda venețiană de pe peretele de la intrare și mi-am studiat reflexia, din cap până în picioare. În rochia simplă de seară din lamé negru, fără umeri și despicată discret puțin deasupra genunchiului, cu mănuși lungi până la cot și fără prea multe bijuterii, arătam așa cum văzusem că arătau mai toate nemțoaicele în ocazii sociale, simple și sobre, deloc ostentative. Dunga de la spatele ciorapilor era perfectă, chiar pe mijlocul gambei, îmi machiasem foarte discret ochii și pometii, doar roșul de buze era într-o nuanță puternică și elegantă. Mi-am mușcat buzele, ca să-mi întind mai bine rujul, și mi-am aranjat o buclă în jurul obrazului; mai îmbujorat decât mi-aș fi dorit, era adevărat, dar abia ce intrasem din frigul de afară.

Am respirat adânc, încercând să-mi potolesc pulsul, și m-am uitat din nou înspre salon. Acele ceasornicului de Meissen, îmbrăcat în foiță de aur și încărcat cu flori și figurine colorate din porțelan, așezat pe cămin, chiar sub portretul lui Hitler, arătau ora zece și jumătate.

Heinrich mi-a sărutat chiar atunci umărul gol. Încă o dată, m-am surprins tresărind în fața tandreții lui nereținute.

Se întorsese de pe front în urmă cu câteva ore. Plecase numai pentru câteva zile, dar şederea lui în Ucraina se prelungise la aproape două săptămâni. Îmi telefonase doar o singură dată în tot răstimpul acela. Se afla pe undeva prin nord, în apropiere de o oarecare localitate Korosten, de care eu n-auzisem niciodată; îmi povestise în numai câteva cuvinte că totul era bine şi luptele păreau să lâncezească, deşi, în ciuda legăturii foarte proaste – era cel mai probabil un fir de campanie –, mie mi se părea că disting undeva pe fundal, în depărtare, frontul huruind, în vuiet de avioane, bubuituri de obuze şi ropot surd de artilerie. Dar înţelesesem de ce nu îmi telefona mai des. Ceea ce auzisem la telefon nu erau zgomote pe care cineva dintr-o ţară ca România, oază de linişte, pe care încă n-o pârjolise războiul, ar fi dorit să le audă. Chiar şi eu, în ciuda felului în care mi se schimbase deodată viaţa şi chiar şi a faptului că deschisesem într-un sfârşit ochii şi conştientizasem dezastrul care ne pândea pe toţi de după colţ, tot mă simţisem pătrunsă de nelinişte. Primul lucru pe care îl făcusem după ce pusesem receptorul în furcă fusese să scormonesc prin sertare după atlas şi să caut pe hartă localitatea aceea necunoscută. Am descoperit-o la doar 400 de kilometri distanţă de Chişinău. Atât de aproape de noi se afla de fapt frontul.

Îmi amintesc şi acum cât de repede ieşisem apoi pe balconaşul noului meu apartament de pe bulevardul Elisabeta, *vis-à-vis* de librăria Cartea Românească, cât de înspăimântată mă uitasem la forfota de pe bulevarde, la vitrinele şi cinematografele cu firme luminoase, tramvaiele coborând dinspre Calea Victoriei şi urcând către Cotroceni, zăngănind tot timpul pe şine şi scuturându-şi clopoţeii, puhoiul de oameni revârsându-se pe trotuare, cât de adânc trăsesem în piept aerul rece de iarnă şi mireasma minunată a Bucureştilor de vreme de pace – ţurţuri pe olane şi castane coapte – şi de câte ori îmi repetasem în minte, reprimându-mi fiori, că de fapt doar mi se păruse, că nu auzisem cu

adevărat căzând obuze undeva în spatele lui Heinrich. Deși cu frontul atât de cumplit de aproape de noi, în București toate erau în continuare la fel cum le cunoșteam, războiul nu ajunsese încă la ele. Începuse să-mi fie teamă că nu era decât o chestiune de timp.

După aceea, când venise în sfârșit și ultima zi din an, mă deșteptasem devreme – după o noapte lungă, în care visasem mult și urât, tresărind din somn de nenumărate ori – și îmi petrecusem toată dimineața în neliniște, învârtindu-mă fără nicio treabă prin casă și numărându-mi pașii pe parchet, prăpăstioasă și îngrijorată, cum eram mai tot timpul după noaptea aceea de la Băneasa, făcând drumul fereastră și retur la fiecare zece minute. Afară, cerul se înmuiase, coborâse mult și se acoperise de nori albicioși de zăpadă, târându-se pe deasupra acoperișurilor Bucureștiului. Lumina era și ea nehotărâtă și tulbure. Se vestea ninsoare. Îmi era teamă că, din cauza condițiilor atmosferice, Heinrich nu ar mai fi putut să decoleze. Dar, pe la orele două după-amiază, chiarînainte să înceapă să ningă, aterizase pe aerodrom la Otopeni și, fără să mai treacă pe la comandament la Băneasa, se înființase direct la ușa mea.

– Ce-i pe front?

Iar el, încă o dată, cu seninătatea lui cinică, îmi spusese adevărul:

– Prăpăd.

– Atât de rău?

– Mai rău.

Apoi, în timp ce el adormise în dormitorul meu, eu stătusem multe ore înțepenită pe un fotoliu din salon, uitându-mă pe fereastră la cum scădea lumina, doar cu o singură lampă arzând într-un colț. Stătusem așa, fără niciun gând, în minte doar cu imaginea lui dormind. Și trecuse numai o lună. O lună și șase ani.

Mai târziu, când pendula din salon arăta deja aproape ora nouă seara, lumina scurtă a zilei se dizolvase de mult în întuneric, pe geam cerul se vedea adânc-violet, fără nicio stea, apăsând peste neaua proaspăt așternută

nută și scânteind albăstruie în lumina palidă a felinarelor camuflate, și primele zgomote plăcute ale nopții dintre ani începuseră să spargă liniștea – automobile prin intersecții, pași repezindu-se pe holurile și scările imobilului, ușile ascensorului închizându-se și deschizându-se tot timpul, șansonete și programe de radio pătrunzând de prin apartamentele vecine –, mă strecurasem sub cuvertură, lângă el. Îmi lipisem ușor buzele de pieptul lui, chiar în dreptul inimii – îi bătea domol și regulat, adormită –, iar el deschisese ochii abia după mai multe secunde, liniștit, fără să tresară, ca și cum mă așteptase. Apoi, după ce mă topisem încă o dată goală în brațele sale, mâinile lui îmi despărțiseră coapsele, buzele lui îmi sorbiseră și ultimele suspine și când îmi odihneam capul pe umărul său, simțindu-i adierea ușoară a răsuflării în păr, ceva fierbinte și neașteptat se dezlănțuise în mine și mi se păruse că uitasem de toate temerile de mai înainte, iar toată iubirea pe care i-o purtasem ani de zile se revărsase din nou peste mine. Încă o dată, fusesem încredințată că totul încremenise în jurul nostru, numai noi doi eram pe lume și viețile noastre erau împletite pentru totdeauna.

După numai o jumătate de oră, Heinrich își îmbrăcase vestonul de uniformă; el era din nou ofițer al armatei germane și noi eram cu toții în mijloc de război mondial. Numai eu nu mai știam cine sunt.

– Lulli?!... La ce visezi așa frumos?

Am clipit și am lăsat amintirea să se risipească. M-am mustrat în sinea mea; căzusem nepermis de mult pe gânduri. Mi-am întors privirea înspre el, i-am surâs, apoi m-am ridicat pe vârfuri și i-am șoptit la ureche:

– Mă gândeam că mi-ar fi plăcut să pot admira și niște Ziegler în seara aceasta specială. Nu numai degenerați dintr-ăștia.

– Să vezi ce colecție de artă are Göring la Karinhall, *Schatzi*. Tot, fără excepție, de la Botticelli la Van Gogh. Am avut mai tot timpul impresia că luam masa la Luvru.

– Nu-mi mai aminti, te rog. Nici acum nu m-am obișnuit cu ideea că ai luat într-adevăr masa cu Göring.

El doar a înălțat ușor din umeri, a luat două cupe de șampanie de pe tava unui ospătar, mi-a oferit mie una și ne-am croit drum prin salon.

Am intrat în legația nemțească la brațul iubitului meu, ofițer german, purtând *haute-couture* de la o casă de modă franțuzească, având un nume conspirativ, *Nora*, câteva ore de instrucție în materie de cod și transmitere de informații codificate și arătând calmă și liniștită, dar cu inima zvâcnindu-mi în piept de teamă, ca o păsărică speriată, strivită într-un pumn.

În jurul meu – tot ce avea nemțimea mai de soi prin București. Ministrul von Killinger, ce primea oaspeții în mijlocul salonului, însoțit la o distanță decentă de secretara lui personală, *Fräulein* Ingride, cu care se auzea că ar fi întreținut și un amor; toată oligarhia diplomatică nemțească din România, von-i influenți, înalți funcționari, atașați militari, consuli, consilieri, comisari, importanți industriași nemți, valorând milioane de *Reichsmarks,* toți în fracuri de ocazie, cu plastroane albe scrobite și papioane negre; crema corpului ofițeresc german, mai-marii ariergărzilor generalilor Misiunii militare germane, Hansen și Gerstenberg, ofițeri țepeni și solemni în uniformele de gală; gestapoviști în uniforme negre, ce scârțâiau înfiorător din cizme pe parchet, și nevestele tuturor, nemțoaice sobre, înalte și vânjoase, în toalete de seară scumpe și discrete, cu perle pe decoltee, bucle aurii coafate, tenuri lăptoase și buze înroșite, cele mai multe dintre ele sosite special din Germania pentru a-și petrece noaptea dintre ani alături de soții lor. Epoleți aurii, trese și galoane, decorații, panglici cu Cruci de Fier, lampasuri, svastici pe tunici, svastici pe brasarde, svastici pe revere, svastici pe butoni, fulgere wagneriene și capete de mort brodate pe petlițe negre, voci grave și militărești, brațe ridicate orizontal, toasturi în sănătatea Führerului, coruri de *Sieg Heil!* și *Heil Hitler!,* pași grei și apăsați, cizme ca oglinda,

conversații despre război între militari de carieră, care habar n-au să converseze despre nimic altceva.

Și eu, Mata Hari de Calea Victoriei.

Cu cât minutele se scurgeau, oricât de neplăcut îmi era să mă aflu acolo și oricât de înspăimântată și nesigură eram de ceea ce aveam de făcut, am observat, cu mirare și poate chiar și cu o jumătate de surâs, că, pentru prima oară de mai bine de o lună, de când oficinele de bârfeală ale damelor de societate vuiau ceva de speriat – cel mai probabil, saloanele de ceai ale Bucureștilor nu mai avuseseră parte de un asemenea *succès de scandale* de rang înalt de când fugise regele Carol cu madam Lambrino –, că pe consilierul de stat Leonida-Lăzărescu îl lăsase nevasta – „Și nu așa oricum, dragă, ci cu o scenă înfiorătoare! Mi-a povestit coloneleasa Lazarov, că era de față, era și nevasta prefectului Poliției, te crucești când auzi cum s-a întâmplat!" –, că plecase pur și simplu de acasă, luându-și cu ea doar lucrurile personale și fata în casă, și-și lăsase bărbatul și situația – „Și ce situație excelentă avea, *chère,* îți închipui ce lux, ce toalete, ce bijuuri!" –, că se mutase singură într-un apartament de pe Elisabeta – „Îți dai seama că mai mult de trei-patru odăi n-are cum să aibă și numai o singură servitoare!" –, că începuse din nou să dea lecții de pian pe la toate casele mari – „Chiar săptămâna trecută s-a dus la doctorul Niculescu pentru fii-sa aia mai mică, de vrea mă-sa să o bage în pension în Franța după ce se termină războiul. Și, auziți aici obrăznicie, madam Niculescu ne-a povestit la bridge că seara a venit un ofițer neamț s-o ia cu mașina!... Și chiar de la dumnealor din poartă, familie respectabilă!" – și de atunci se afișa peste tot împreună cu respectivul ofițer neamț, ba la matinee la Ateneu, ba la câte un pahar la Clubul Diplomaților, ba la restaurant la Cina, și nu se sfiau deloc să dovedească cât de prinși erau unul de celălalt – „A zărit-o într-o zi modista care-mi lucrează mie... Cică se plimba cu dumnealui la brațetă, în grădină la Cișmigiu, în vă-

zul lumii! Iar duminica trecută erau în sejur prin Valea Prahovei, i-am văzut eu cu ochii mei. Luau dejunul la Palace, la Sinaia. Se ţineau de mână pe sub masă, *parole d'honneur!*[113] Spectacol, ce mai!" –, erau mai tot timpul împreună – „Chiar ieri am văzut o maşină militară nemţească parcată în faţă la dumneaei la imobil!" –, probabil că de fapt erau mai demult amanţi – „E destul de chipeş, ce-i drept, dar să se prăpădească ea chiar aşa după dumnealui?... Ehei, eu am ghicit de la început că nu e lucru curat în ce-o priveşte..." –, el, un maior neamţ însemnat de la Băneasa, despre care însă nicio cucoană nu ştia nimic concret sau dintr-o sursă cât de cât sigură; umbla doar un zvon extraordinar, cum că dânsul ar fi fost niscaiva rudă cu Lăzărescu – „Dacă poţi să-ţi imaginezi aşa ceva, dragă, dintre toată lumea să se coţăie tocmai cu nepotul lui bărbat-su!... Nu mai are nimeni niciun pic de bun-simţ sau ruşine în oraşul ăsta! *C'est la guerre, c'est pourquoi!*[114] Nu ştiu, zău, unde o să se ajungă în felul ăsta!" – sau poate era vorba chiar de vreun incest, Doamne fereşte! – „Ei nu, parcă nu s-au mai văzut cazuri!" – şi, în plus, ca să fie de-a dreptul pur şi simplu – „Jean al meu s-a întâmplat să se afle aseară la bar la Athénée tocmai când s-au întâlnit neamţul şi Lăzărescu din greşeală. Erau cât pe ce să se încaiere, n-aţi auzit ce scandal a fost?!... Incident diplomatic în toată regula. Nu se cunoaşte de la ce s-au luat, dar chipurile i-ar fi zis Lăzărescu ceva, ştiu eu ce, l-o fi provocat! *Enfin*, am auzit că s-a repezit neamţul la el ceva de speriat, să-l omoare şi alta nu. Noroc că au sărit ai lui să-i despartă, că cine ştie ce nenorocire s-ar mai fi întâmplat!" –; pentru prima dată de la toate acelea, în noaptea Anului Nou şi tocmai în legaţia nemţească de la Bucureşti, deşi ne aflam împreună în mijlocul societăţii, braţ la braţ, nimeni nu ne sfredelea cu priviri curioase, nu se auzeau şoapte din spatele unor mâini mici înmănuşate, nu ni se aruncau

113 Pe cuvânt de onoare

114 Războiul, ăsta e motivul.

comentarii indignate peste umăr și, în general, nimeni nu-și bătea capul cu desfrânatele noastre persoane.

Miți avusese dreptate.

„N-ai de ce să îți fie teamă, Lulli", îmi spusese ea. „Ai încredere în mine. Faptul că amorul vostru a început cu ceva vreme înainte de război, înainte să fie *Stabsoffizier*[115] al lui Gerstenberg, o să dea minunat printre gestapoviști. Ei sunt suspicioși din principiu față de corpul ofițeresc. Îți trebuie doar suficient curaj să intri printre ei. Și exact din pricina asta te-am ales pe tine și nu pe alta. Dacă ai reușit să intri acolo... și tu o să intri fără probleme, crede-mă pe cuvânt... înseamnă că știu deja că n-ai apărut de nicăieri, știu și de tot amorul ăsta al vostru pe care îl luați mereu de la capăt, pentru că nu puteți să stați unul departe de altul și restul sentimentalismelor. Știu deja ce reputație excelentă ai, fără escapade amoroase, fără indiscreții, fără istorii delicate, că nu ai sânge dubios sau afilieri comuniste. Vorbești germana impecabil și până și soțul tău, adică viitorul tău fost soț, este înrudit cu un om important din partid și este cunoscut ca având vederi filogermane puternice. Ești doar o femeie frumoasă și deșteaptă, nefericită în căsnicie, pentru că pur și simplu a iubit toată viața pe unul de-ai lor. Ăsta e unicul motiv pentru care ești acolo. Crede-mă, draga mea, dacă ai reușit să intri pe ușa aia, înseamnă probabil că Gestapoul știe deja și în ce poziție v-ați regulat prima oară, așa că nu le mai pasă de tine. Norocul nostru că încă mai au dreptul să reguleze pe cine vor ei. Cică ar ajuta la moral."

Apoi, Heinrich a început nelipsita procesiune de prezentări, fraze de complezență, omagii, strângeri de mâini și saluturi militărești. Cât despre mine, m-am surprins surâzându-le grațios tuturor celor cu care îmi intersectam privirea. Am schimbat politețuri cu nemțoaicele, ne-am lăudat reciproc toaletele și coafurile, am împărțit replici convenționale în dreapta și în stânga, am schimbat fraze cordiale cu SS-iști, am ascultat

115 Ofițer de stat-major

zâmbitoare și încuviințând inteligent păreri de-a dreptul șarmante despre vremea neprielnică din România și starea rușinoasă a infrastructurii și, mai ales, infinite cuvântări și monologuri plicticoase despre măreția Reichului și a Führerului său, care se părea că rivaliza în materie de geniu războinic cu Alexandru cel Mare și Napoleon.

Ciuleam urechile. Dar toată lumea se conversa doar în formule patriotarde și sforăitoare, cu damf de comunicat militar, trecut mai întâi prin filtrul cenzurii. Ba despre mersul general al operațiunilor militare – discuții ce nu lăsau nicio clipă să se întrevadă ceea ce știa de fapt toată lumea, că nu mergeau deloc strălucit –, ba despre ofensive și contraofensive, niciodată despre retrageri, ba despre Rommel, numit comandantul corpurilor de armată de pe coasta de nord a Franței, în vederea unei posibile debarcări aliate – și care se părea că ar fi putut să câștige de unul singur tot războiul –, despre *Diese Russen* și *Mein Führer* și cum armele secrete pe care le pregătea Hitler aveau să stabilească rapid câștigătorul războiului. Nu cumva să facă vreunul vreo aluzie cât de mică la posibilitatea vreunui final nefericit. M-am întrebat ce gândeau oare în spatele optimismului acela afectat. Sau chiar credeau ce spuneau? Lucru mult, mult mai grav.

– Veniți de pe front, *Herr Major?* l-a întrebat la un moment dat pe Heinrich un domn, vreun industriaș sau diplomat, cu nasul nepermis de vânăt, având în vedere că nici măcar ora unsprezece nu era, și pe un ton vesel și răgușit de alcool, de parcă s-ar fi interesat doar despre niște chiolhanuri mai aprinse de prin popote. Ce imbold prețios pentru noi toți! a declamat apoi, umflându-și pieptul sub cămașa impecabilă de frac. Războiul va fi câștigat cu siguranță în luptele aeriene!... Ați luptat cumva sub Rommel?

– Nu. Eu am fost în Răsărit în majoritatea timpului. Sub von Kluge și von Manstein.

Am remarcat imediat că nu l-a precizat și pe Paulus, autorul Stalingradului.

– Care este moralul pe front? l-a întrebat apoi o doamnă blondă, de tip nordic, cu o capă minunată de hermină, prinsă pe deasupra decolteului cu o broșă mare în formă de svastică, bătută în aur și rubine.

– Moralul soldatului este mereu ridicat, *gnädige Frau*. Toată lumea luptă cu tot curajul pentru victoria finală.

Glasul îi era măsurat și liniștit, cum i-l cunoșteam, și înfățișarea convingătoare, dar atitudinea lui se schimbase cu desăvârșire. Nu mai era Heinrich pe care-l cunoșteam eu de atâta vreme, redevenise deodată maiorul de aviație von Reinhardt, ofițerul tipic german, bățos, dârz și curajos, fără opinii personale. Tot ce spunea era bine gândit și ponderat; nu mai zicea lucrurile pe care mi le spusese mie – despre superioritatea aeriană și nu numai a Aliaților, forțele umane și mijloacele tehnice net superioare, șirul amețitor de retrageri, disproporția de forțe. Declama lozinci, ceilalți comentau cu alte lozinci, doamnele surâdeau, eu surâdeam împreună cu ele și eram cu toții niște aliați foarte fericiți. Dacă n-ar fi fost de-a dreptul tragic, poate că m-ar fi pufnit râsul.

– Mi-aș dori să pot privi și eu situația cu aceeași detașare cu care o faci tu, mi-a șoptit el la un moment dat. Dintre multele lucruri care mă uimesc peste măsură la tine, ăsta este de departe cel mai uimitor.

Totuși, eu știam deja că el era cel mai uimitor dintre noi doi.

– De data asta, dragul meu, n-ai nimerit-o. Acum îmi vine mai degrabă să îi apuc pe ăștia pe rând de ceafă și să îi dau cu capul de-un tablou, până se trezesc. Poate să fie el și Rembrandt.

El a tușit în pumn, ca să nu pufnească în râs, mi-a strâns mâna și mi-a zis:

– Mulți s-au trezit, crede-mă pe cuvânt. Dar ceea ce vezi tu acum este exact chintesența mizeriei politice. Toți gândim liber, însă doar conform instrucțiunilor...

Acum haide să ne așezăm și să bem ceva mai tare decât șampania asta. Simt o nevoie acută să mă-mbăt.

Am găsit o masă liberă și discretă lângă perete; o mescioară rotundă din lemn de acaju, cu un singur picior și suprafață de marmură, pe care trona o vază pictată de Meissen, plină de trandafiri.

– Ce dorești să bei?

Și, pentru că, spre surprinderea mea neţărmurită, în spatele barului se afla tocmai unul dintre barmanii de noapte de la English Bar-ul din Athénée Palace – oare era și el spion infiltrat, ca mine?! –, m-am pomenit cerând de băut la legația germană exact ca la Athénée:

– *Cointreau*. Dublu.

Apoi, cât timp barmanul pregătea băuturile, Heinrich a ales două țigarete din foi, dintr-o cutie de argint deschisă pe bar, și s-a întors. A lovit ușor capătul uneia de lemnul lucios al mesei, a aprins-o și mi-a oferit-o.

– Pentru ce ciocnim? m-a întrebat după câteva momente, trăgând adânc din țigară și învăluindu-se pentru o clipă în fumul albăstrui.

– Pentru ce se ciocnește aici?

– Pentru Führer. Orice altceva vine pe locul doi.

– Serios?

– Serios.

Am ciocnit ușor, abia atingând paharele unul de altul. Lichidul de culoarea chihlimbarului a scânteiat timp de o clipă în lumină, lovindu-se de pereții de cristal.

– Și pentru ce altceva mai ciocnim? am întrebat după câteva clipe, după ce am gustat amândoi băutura din vârful buzelor.

– Pentru frumusețea copleșitoare a după-amiezei de astăzi, petrecută împreună?

– Intenționezi să mă faci să roșesc?

– A doua oară pe ziua de azi, vrei să spui.

Am râs ușor și am ciocnit din nou. Peste umărul lui, ceasul de pe șemineu arăta ora unsprezece fără zece minute.

La un moment dat, ariile clasice pe care le cântase până atunci în surdină pianistul au încetat, iar pe podiumul orchestrei a urcat o dizeuză rotofeie și lăptoasă, într-o rochie roșie din satin strălucitor și cu o orhidee mare prinsă în buclele blonde. Cu o voce tristă și răgușită, de fumătoare, *à la* Édith Piaf, și legănându-se languros în fața microfonului gros suspendat de tavan, a atacat un *schmaltz*[116] smiorcăit de-ale lui Zarah Leander. *Liebe kann nicht Sünde sein! / Auch wenn sie es wär' / So wär's mir egal*[117] cânta glasul ei.

Am stat așa amândoi, îndelung, doar ascultând-o și sorbind încet din lichior. Eu însă încercam să trag cu urechea la conversațiile din jurul nostru. Dar instrumentele se auzeau puternic, vocea cântăreței răsuna, peste tot lumea vorbea tare, se ridica câte un toast la fiecare câteva minute, iar paharele se loveau de suprafețele tari cu zgomot. Singurele fraze ce pătrundeau peste zgomotul de fundal erau cele rostite pe voci ridicate, special ca s-audă toată lumea: „am deschis o nouă eră în mersul lumii", „armele secrete vor schimba cursul evenimentelor", „suntem din nou stăpâni în Răsărit" și alte asemenea, pe care le uitam imediat ce le auzeam.

Când aproape că îmi pierdusem speranța, două voci diferite, foarte joase, parcă au spart cu berbecul bâzâitul surd din jurul meu și, pentru prima oară până atunci, am auzit câteva cuvinte la fel de limpede și amenințător ca apropierea unui șarpe cu clopoței: *„... la Galați... explozibil pe un submarin aflat în reparații... românii nu trebuie să se răzvrătească... să fim nevoiți să trecem la represalii... aprovizionarea cu muniții și-a reluat cursul normal... suntem pregătiți oricum pentru orice... în port a ajuns distrugătorul..."*

Veneau de undeva din dreapta mea, aproape; două capete grizonante aplecate în discuție privată,

116 Sentimentalitate excesivă, mai ales în filme și muzică

117 Dragostea nu poate fi un păcat / Dar chiar dacă ar fi / N-ar conta pentru mine.

cu glasuri doar puțin mai ridicate decât șoaptele. Cu fața la mine, un domn la a doua tinerețe, în frac cu coadă lungă și papion alb, lângă el, un spate lat, îmbrăcat în uniforma *dunkelblau*[118] a Marinei germane de război, cu câte trei trese aurii pe fiecare mânecă. Cea mai mare parte a conversației, din care nu reușeam să prind decât niște cuvinte răzlețe, era întreținută de cel în uniformă. Celălalt încuviința și îi șoptea din când în când câte un cuvânt, aplecându-se ușor înspre el. După câteva zeci de secunde, militarul l-a salutat cu brațul sus și s-a făcut nevăzut, iar celălalt a rămas singur. L-am privit cu coada ochiului. Deși multe dintre figurile de acolo îmi erau oarecum cunoscute, chit că nu le puteam mereu asocia un nume precis, de pe la mesele și recepțiile oficiale antonesciene la care fusesem nevoită să particip în ultimii ani, eram sigură că pe dânsul nu-l văzusem niciodată până atunci. Înalt și distins, avea un chip prelung, cu pomeți germanici bine pronunțați, obraji scofâlciți și o privire inteligentă. Părul rar îi era pieptănat pe spate cu briantină, iar tâmplele cărunte. S-a întors cu spatele și a început să examineze cu atenție – de cunoscător? – tabloul de deasupra lui, o scenă de balet de Degas, de mărime medie. Mâinile lui, elegante și îngrijite, răsuceau în neștire o havană groasă neaprinsă, cu o deprindere uluitoare.

Mi-am întors privirea către Heinrich. Fuma liniștit, sprijinit comod de spătarul scaunului și uitându-se peste capetele tuturor, absorbit de gânduri. N-aveam timp de pierdut. M-am ridicat de la masă.

– Mă duc până la garderob, *Schatzi*, să-mi iau țigările mele. Astea sunt prea tari.

Însă, precum și sperasem, el s-a ridicat imediat și, așezându-mi mâna ușor pe braț, m-a oprit.

– Nu-i nevoie. Mă duc eu. Amintește-mi doar ce poșetă ai.

– Plicul *bordeaux* de șarpe. Mulțumesc.

118 Albastru închis

De fapt, era plicul negru, dar o micuță neatenție de exprimare, împreună cu cei câțiva oameni ce se tot foiau prin vestibul, lăsând și ridicând paltoane de la garderobieră, aveau să-l întârzie puțin.

El mi-a surâs, s-a întors pe călcâie și s-a pierdut în mulțime, lăsându-mă singură la masă.

M-am ridicat, am dat restul paharului peste cap și am tras aer adânc în piept: *Acum ori niciodată*.

După câțiva pași, *en passant*[119], m-am oprit chiar în fața Degas-ului, la nici jumătate de metru de neamțul în frac. Nu i-am aruncat însă nicio privire, ca și cum nici măcar nu-mi dădusem seama că se afla și dumnealui pe-acolo, și m-am prefăcut că studiam cu luare-aminte azuriul blând al fustelor vaporoase de pe pânză. L-am observat însă cu coada ochiului. Mă cerceta discret.

– Aveți o slăbiciune pentru balerine?

Vizibil surprins de nonșalanța cu care pusesem o astfel de întrebare impertinentă, a ezitat. Apoi, când și-a revenit din uimire, mi-a dăruit un surâs de complezență, rece ca gheața, și a răspuns scurt:

– Doar pentru Degas.

– Doar?

– Pentru tablouri în general. Sunt colecționar de artă.

– Ce interesant! am făcut eu și mi-am întors privirea de la tablou la el. L-am cercetat timp de câteva momente lung, dându-mi puțin capul pe spate, ca și cum aș fi vrut să-i surprind ochii – deși nu era cu mult mai înalt decât mine –, și am adăugat, surâzând cât de fermecător am fost în stare: Așadar aveți o slăbiciune pentru plăcerile vieții.

– Se poate spune și așa.

– Deci și pentru balerine.

– Nu înțeleg ce vreți să insinuați. Există și bărbați cărora nu le plac balerinele?

– Probabil Rubens.

Deși expresia nu i s-a schimbat, ochii i-au scânteiat timp de un moment.

119 În trecere

– Vă pricepeți la artă?

Touché!

– Nu prea, am răspuns, cu falsă modestie. Și în cazul meu este tot doar slăbiciune pentru plăcerile vieții.

– Să înțeleg atunci că aveți ochiul format pentru viciu?

Deși eram curioasă ce față ar fi făcut dacă i-aș fi spus că îndemânarea cu care degetele lui învârteau havana neaprinsă îl trădau imediat ca pe un cartofor pătimaș și de mare fineță – că doar nu pierdusem atâtea nopți prin cazinouri degeaba –, m-am stăpânit, am zâmbit și am zis altceva:

– Tot ce se poate. Probabil din cauză că am și eu o mulțime.

– Intuiesc totuși că nu la balerine faceți referire.

– Nu. Prefer viciul integral, în toată complexitatea lui. Ca-n tablourile lui Hieronymus Bosch, de pildă.

Ochii i-au sclipit din nou. Eram pe drumul cel bun.

– Ah! *Grădina desfătărilor* sau *Cele șapte păcate capitale*? m-a întrebat, vizibil interesat.

– Prefer termenul de *desfătare* decât cel de *păcat*. Chestiune de gust.

Nu am mai avut timp să continuăm conversația, pentru că o mână mică și palidă, cu capilarele albăstrui foarte pronunțate sub pielea albă, s-a așezat chiar atunci pe mâneca neagră a interlocutorului meu. Aparținea unei cucoane în vârstă, cu ochii foarte deschiși la culoare, păr puțin, dar proaspăt platinat și prins într-o coafură modernă, gât fragil și siluetă prelungă, cu oase lungi și subțiri, de ogar de vânătoare, pusă în evidență de un *ensemble de soirée*[120] deosebit de elegant, de culoarea cerului de vară.

– Alfred, nu știam că ai companie, a spus ea, cu un surâs incert pe buzele elegant înroșite.

Dar nu s-a uitat nicio clipă la dânsul, ci numai la mine, cercetându-mă cu discreție de sus până jos.

120 Toaletă de seară

Incredibil! Doar nu își închipuia că flirtam cu soțul ei. Avea cel puțin șaizeci de ani!

După ce mă conversasem timp de câteva minute cu soțul ei, fără să facem prezentările de rigoare, dumneaei mi-a întins mâna. Avea o strângere fermă și energică, în deplin dezacord cu mâna ei mică și statura pipernicită.

Herr und Frau Alfred von Langenscheidt.

Numele nu-mi era chiar necunoscut, aveam impresia că îl mai auzisem, dar pe moment nu reușeam să-mi amintesc cu ce ocazie.

Iar eu am fost tot Lulli.

– Mă bucur de cunoștință, am spus moale, neștiind ce să zic altceva.

– Domnișoara este și dumneaei pasionată de pictură, a zis *Herr* von Langenscheidt după o vreme, politicos, văzând că se așternuse o tăcere penibilă. Discutam despre reprezentarea viciului în tablourile lui Bosch.

– Înțeleg, a spus ea, dar glasul nu i-a trădat nici cea mai mică urmă de înțelegere. Eu am preferat întotdeauna impresioniștii.

Cam prinsă la înghesuială, mi-am întors ochii de la ea, pironindu-i admirativ pe Degas-ul de deasupra noastră, și am lansat o ultimă nadă, de-a dreptul la întâmplare:

– Ah! Sunteți colecționari de școală impresionistă franceză! Minunat! Aveți și ceva din Degas?

– Nu, a răspuns von Langenscheidt. Renascentiștii sunt adevărata mea slăbiciune. Și suprarealismul. Și, a adăugat el, zâmbindu-mi complice, se întâmplă să am în colecție și un Bosch splendid. Chiar aici, la București.

I-auzi!

– O! Renascentiștii sunt și slăbiciunea mea! Și chiar aveți un Bosch?

– Printre altele. Le-am adus special din Germania, ca să le am tot timpul în fața ochilor. Îmi face bine să privesc lucruri frumoase. E un fel de terapie ocupațională.

Paşol na turbinca, ipocritule! De fapt, ţi le-ai pus la adăpost. Ţi-e teamă de bombardamente. Cum ţi-e teamă şi că Germania o să piardă războiul.

– Tocmai am detectat un accent, a spus chiar atunci soţia lui, cercetându-mă din nou cu atenţie.

– Şi eu l-am observat mai devreme, dar n-am îndrăznit, a făcut şi soţul ei, clătinând uşor din cap.

– Sunteţi cumva din München? m-a întrebat ea, arătând parcă mai binevoitoare. Alfred are nişte rude acolo. Cunoaşteţi familia contelui von Haßlach?

Eu nu eram din München, dar dumnealor cu siguranţă erau din Berlin. Numai berlinezii puteau discuta cu atâta interes despre fascinanta temă a accentului germanic. Şi uite că ajunsesem tocmai unde îmi fusese cel mai teamă că voi ajunge.

– Nu cunosc persoana. Nu sunt din München, sunt din Bucureşti.

– Sunteţi româncă? a întrebat von Langenscheidt, lărgindu-şi cu uimire ochii albaştri decoloraţi şi privindu-mă cu atâta neîncredere, de parcă i-aş fi spus că eram din partea cealaltă a Căii Laptelui. Imposibil! N-aş fi ghicit niciodată. Vorbiţi o germană excelentă.

– Şi cum se face atunci că vă aflaţi printre noi? a întrebat *Frau* von Langenscheidt, măsurându-mă din nou de sus până jos, de la coafură şi până la pantofi, de data aceea însă fără niciun fel de reţinere. Deja nu mai meritam nici măcar un minimum de discreţie, de vreme ce relaţiile dintre noi erau deja stabilite. Relaţii de vasalitate, se părea.

– Îmi însoţesc logodnicul, am spus eu repede, forţând un zâmbet, chiar înainte să mă scap şi să îi zic altceva, mult mai puţin amabil.

– O! au exclamat amândoi în acelaşi timp, uitându-se deodată de-a dreptul fascinaţi la mine, fără să îndrăznească însă să ceară amănunte, deşi se vedea de la o poştă că mureau de curiozitate.

Se părea că bârfeala amoroasă era oriunde cea mai picantă conversaţie de societate. Iar eu mă simţeam deja mai înviorată.

– Din când în când, cineva trebuie să mai şi întărească relaţiile diplomatice între ţările noastre, nu numai invers, am făcut eu, ridicând cochet din umeri. *Liebe statt Krieg!*[121]... Ah, dar uite-l!

Heinrich, ce tocmai reintrase în salon, observând că nu mai eram la masa noastră, mă căuta cu ochii peste capetele tuturor. M-am ridicat pe vârfuri şi i-am făcut un semn din mână.

Pentru o clipă, am avut impresia că o umbră i-a trecut peste chip. Apoi însă, a devenit din nou el însuşi şi nu i s-a mai citit nimic în privire. A zâmbit politicos şi şi-a croit drum înspre noi.

Am făcut prezentările, după care s-au schimbat câteva cuvinte de complezenţă despre mersul războiului şi acel atât de interesant conte von Haßlach din München, pe care, evident, pentru că toţi ăştia erau de când lumea prieteni între ei, după cum atât de bine observase Miţi, îl cunoştea şi Heinrich. Politeţurile banale au încetat la un moment dat, însă eu, pentru că fusesem atâţia ani soţia lui Barbu şi învăţasem fără să vreau de la el nişte mişmaşuri, mi-am dat seama imediat că mingea se afla pe terenul meu şi adversarul era în inferioritate.

– Vorbeam despre balerine, i-am şoptit lui Heinrich, cât de firesc am fost în stare, dar suficient de tare încât să mă asigur că auziseră şi ei.

– Ah! a exclamat el, fără nicio altă adăugire şi fără nicio expresie pe figură.

– Şi despre vicii, a adăugat *Herr* von Langenscheidt, mângâindu-şi bărbia.

– Şi despre amorurile între aliaţi, a spus repede şi doamna, cu un surâs suav.

– Ah! a exclamat Heinrich încă o dată, tot fără să arate dacă extravaganţa chestiunilor pe care le discutam cu nişte necunoscuţi îi făcuse sau nu vreo impresie. Dar, la cum îl cunoşteam eu, probabil că el nu s-ar fi arătat mirat nici dacă ar fi aflat că de fapt dezbăteam în amănunt vreo boală ruşinoasă.

121 Dragoste, nu război!

După câteva momente, tot el a vorbit, grav și serios:

– Balerinele, viciile și amorurile sunt subiectele preferate de conversație ale oricărui bărbat care se respectă.

Heinrich, probabil singurul neamț cu simțul umorului de pe lumea asta.

Von Langenscheidt a izbucnit în râs. Un dinte de aur i-a sclipit într-un colț al gurii.

– Chiar asta îi spuneam adineauri domnișoarei. Nu există bărbat căruia să nu-i placă balerinele.

– Nimic mai adevărat, a confirmat Heinrich. Și cu viciul cum stăm?

– Logodnica dumneavoastră consideră că viciul este un lucru bun, i-a răspuns *Frau*, pe același ton amuzat de până atunci, și i-a aruncat lui Heinrich o privire semnificativă, întrebându-se pesemne de unde mezalianța aceea atât de neașteptată între dânsul, exemplar perfect de rasă superioară cum se prezenta și vlăstar de viță veche prusacă, și o oarecare Lulli din România, cu origini evident pur răsăritene și fără nume de familie. Care mai era și vicioasă pe deasupra.

Heinrich, bineînțeles, pentru că era un domn și te puteai baza pe el indiferent cât de delicată era chestiunea tratată, nici măcar n-a clipit, d-apoi să mai și comenteze.

– *Logodnica* mea, a zis însă, privindu-mă în ochi și accentuând foarte ușor cuvântul, ca să-i surprind numai eu ironia, are în mare parte păreri foarte pertinente. Chit că la prima vedere par cam neobișnuite.

– Nu consider că viciile sunt lucruri bune, am remarcat eu. Doar că am fi foarte plicticoși fără ele.

– Insinuați cumva că și eu aș fi vicioasă? a întrebat *Frau* von Langenscheidt, ridicând o sprânceană. Sau numai plictisitoare?

– Nu sunteți vicioasă?

– Nu. Câtuși de puțin. Sunt doar o bătrânică neinteresantă, fără vreo slăbiciune.

– N-aș prea crede.

– De unde știți? Mă cunoașteți de zece minute.

– De la Christian Dior, am făcut eu. Mi-am coborât admirativ privirea peste splendida ei ținută și am adăugat: Colecția 1938. Modern, dar totuși clasic și cald.

Chemarea flateriei a avut efectul scontat, căci am văzut două pete rozalii de plăcere apărându-i chiar atunci pe obraji. Apoi mi-a dăruit un surâs de-a dreptul încântător. Am zâmbit și eu în sinea mea. Să mai zică vreodată vreun bărbat că femeile pentru dânșii își bat capul cu cochetăriile! Femeile sunt cochete pentru ele însele și pentru alte femei.

– Ah, a exclamat soțul ei, deci chiar aveți ochiul format pentru viciu!

– Și păreri foarte pertinente, cum spuneam, a completat Heinrich.

– Doar pentru *superbia*[122], am mărturisit eu confidențial, întorcându-mi din nou privirea către creația Dior și aplecându-mă ușor către proprietara ei, ca și cum aș fi dorit să-i împărtășesc un secret. Apoi am adăugat: Este unul dintre cele mai plăcute vicii pe care le poate avea o femeie, motiv excelent reprezentat și de Bosch. Dânsul exemplifică perfect cum, pentru o croială franțuzească, merită să ajungi și-n iad.

– Cât de adevărat! a râs ea, sonor ca un clopoțel.

– Sunteți foarte norocoasă.

– Se pare că sunt, a admis ea. Iar după câteva momente de gândire, în sfârșit a spus ceea ce mă rugam la toți dumnezeii de vreo zece minute să spună: Trebuie să îmi faceți neapărat plăcerea unei vizite într-o zi. Să-mi laud și eu colecțiile.

– O! Colecțiile de Bosch sau Dior?

– Care preferați! a răspuns ea, râzând în continuare.

O invitație de-a dreptul în mijlocul cuibului de viespi. Cu siguranță că nu exista loc mai potrivit unde să aud lucruri, așa cum aștepta Miți de la mine. Doamnele de societate erau mai informate și decât agenții de propagandă.

---

122 Mândria, ce-l de-al șaptelea păcat capital

– Ar fi drăguț să avem și un reprezentant al aliaților în cercul nostru de cunoștințe din București, a mai spus ea. Pentru savoarea conversațiilor.

– *Herr Major*, a zis von Langenscheidt, evident impulsionat de entuziasmul soției, organizăm un mic ceai la noi acasă zilele viitoare. Ceva foarte discret, *im intimen Kreis*[123]. Ar fi minunat dacă ne-ați putea onora cu prezența.

– Nu știu dacă..., a răspuns el, după câteva momente de tăcere nesigură.

Mi-am ridicat imediat ochii către el, cu prefăcută nevinovăție, l-am privit rugător – mai aveam puțin și-mi fluturam și genele – și i-am spus:

– O, *Schatzi*, dar trebuie să-ți găsești timp pentru artă!

S-a uitat lung și derutat la mine. Simțeam că ar fi dorit să mă refuze, dar nu-l lăsa inima. Și, firește, a cedat.

– Dacă nu se întâmplă nimic până atunci, o să facem tot posibilul să ajungem. Mulțumim pentru invitație.

– N-o să se discute despre război, s-a grăbit să-l asigure *Frau* von Langenscheidt. Doar despre balerine, Christian Dior și amoruri.

– Minunat. Aș putea discuta ore întregi despre balerine și taioare, fără să mă plictisesc. Orice, câtă vreme nu mă mai întreabă nimeni cum se vede războiul de pe front.

Von Langenscheidt a râs, a învârtit de câteva ori havana între degete și l-a întrebat:

– Cum se vede războiul de pe front, *Herr Major?*

Heinrich și-a ridicat privirea către tabloul din fața sa și a spus sec:

– Așa cum se vede și frumusețea balerinelor. Etern.

După aceea, conversația nu s-a mai oprit nicio clipă. *Herr* von Langenscheidt l-a angajat pe Heinrich într-un dialog lung și pasional despre avioanele cele

123 În cerc intim

noi și revoluționare despre care vorbea toată lumea și care urmau să îngenuncheze aviația inamică în doar câteva săptămâni, doamna mi-a istorisit niște povești despre o cunoștință de-a dumneaei care ar fi dorit să se mute în România după război, atât de tare îi plăcea atmosfera fremătândă a Bucureștiului, eu am plasat o anecdotă oarecare și am râs cu toții în hohote, și am tot continuat așa ceva vreme, râzând și conversându-ne, ca apropiații care se presupunea că devenisem.

– Vă cer îngăduința să ne retragem, *Herr Major,* s-a adresat peste vreo jumătate de oră von Langenscheidt lui Heinrich, în cea mai oficială și înțepată manieră posibilă, aplecându-se din mijloc. Din păcate, mă așteaptă niște îndatoriri politice foarte plicticoase. Dar ne revedem săptămâna viitoare, nu-i așa?

– Cu voia Excelenței voastre, a spus și Heinrich, la fel de ceremonios.

Von Langenscheidt l-a salutat milităreşte, cu degetele la tâmplă și tocurile plate ale pantofilor de ocazie din lac bine lipite.

– Abia aștept! a făcut și madam von Langenscheidt, în timp ce îmi strângea mâna.

Apoi, în timp ce ei doi se îndepărtau, i-am luat din nou brațul lui Heinrich și am dat să ne întoarcem către masa noastră. După câțiva pași însă, Heinrich s-a aplecat către urechea mea și mi-a șoptit:

– Dacă partea aia de dinainte cu *logodnica* a fost o aluzie cum că vrei să te cer de nevastă ca să mă pot bucura în continuare de favorurile tale, să știi că a fost foarte străvezie.

– Fii serios. Începuseră să afereze la mine aere de rasă superioară, atâta tot.

– Ah!... Și cu indivizii ăștia vrei să petrecem noi?

– Nu vreau să *petrec* cu indivizii ăștia, vreau să-l admir pe Bosch. E o diferență. Pe mine nu mă invită Hermann Göring în Luvrul lui personal, am adăugat apoi, pe o voce scăzută, care a sunat mai acidă decât intenționasem.

Dar el a râs, clătinând din cap și mângâindu-mi mâna împăciuitor:

– Spiritul tău incisiv a fost întotdeauna foarte atrăgător... Dar măcar ai idee cine este dumnealui? m-a întrebat după câteva momente, făcând un semn ușor din cap înspre spate, unde, întorcându-mi foarte încet privirea, am observat că von Langenscheidt discuta la o masă cu un alt ofițer, de data aceea în uniforma SS-ului. Soția lui nu mai era cu dânsul.

– Are vreo importanță?

– Nu știu, Lulli, tu să-mi spui. Von Langenscheidt este trimisul special în România al lui Albert Speer. Și, fiind cine este, îmi închipui că are un cerc intim pe măsură. Pur și simplu nu știu cât de plăcută este compania unor astfel de oameni. Par inofensivi la prima vedere, dar nu sunt, crede-mă pe cuvânt. Sau nu știi despre cine vorbesc?

Firește că știam. Iar asta nu mai era *chestiune de touché!, ci de-a dreptul de blackjack!* Mi-am păstrat însă privirea liniștită, ca să nu las impresia că-mi păsa în vreun fel:

– Poate să fie și fratele geamăn al lui Hitler, *Schatzi.* Vreau să-l văd pe Bosch.

– Cum dorești, a răspuns el, învins. N-ai să trăiești clipa când o să-ți refuz eu ceva care te-ar face fericită.

– Minunat! am spus repede și, ca să schimb subiectul, i-am întins mâna. Dansezi, *Herr Major?*

Orchestra și dizeuza atacaseră între timp un alt tango, lent și senzual.

El a râs și a întrebat:

– Am de ales?

– Nu.

– Atunci, cu plăcere.

Peste câteva zeci de secunde, Heinrich mi-a aplecat pentru ultima oară trupul pe spate, iar tangoul s-a încheiat. M-a ridicat din nou cu brațul și, înainte să-mi elibereze mâna, m-a îmbrățișat.

– Permiteți-mi să vă felicit, *Herr Major.* Vă aflați într-o companie absolut splendidă.

Surâsul mi-a înghețat pe buze.

M-am desprins ușor din îmbrățișare. Heinrich și-a coborât și el mâna de pe mijlocul meu, luând imediat o impecabilă poziție de drepți, după care a răspuns, înclinând ușor din cap:

– Mulțumesc, *Herr Sturmbannführer*[124]. Sunt conștient ce bărbat norocos sunt.

Am tras aer în piept și m-am întors înspre el.

În uniforma neagră de gală a SD-ului, elegantă și scrobită, cu insigna capului de mort pe petlița dreaptă, Rudolf Schulte arăta glacial și impunător – surprinzător de impunător, având în vedere că era de statură medie spre mică, cu doar vreo câțiva centimetri mai înalt decât mine și abia-abia trecându-i lui Heinrich de umăr –; un bărbat prezentabil, chiar arătos, cu un chip osos și linii severe, aproape agresive, un nas elegant, lung și subțire, maxilar puternic și o privire vulturească în ochii foarte albaștri, sticloși. Sub ochi avea însă pungi grele purpurii, de băutor înrăit, iar vocea îi suna pe măsură, răgușită și hodorogită.

Mi-a zâmbit, rece și politicos. Eu însă i-am dăruit cel mai strălucitor surâs al meu și, în timp ce el îmi lua mâna în mâna lui mică și fermă, să-mi ducă degetele la buze, i-am spus cochet:

– *Herr* Schulte, mă flatați!

– Deloc, *Fräulein* Lucreția. Spun întotdeauna numai adevărul.

– Mă surprinde că vă amintiți de mine, am mințit eu cu grație, ca și când habar n-aș fi avut că aveam de-a face cu unul dintre oamenii forte ai Gestapoului de la București, care știa tot ce trebuia știut despre toată lumea. Probabil știa și ce măsură purtam la pantofi.

– De ce să vă surprindă?... V-am ascultat odată cântând la pian. Anul trecut, la o serată muzicală. *Serenada* lui Schubert, mai precis. A făcut o pauză de câteva momente, înainte să continue: Se întâmplă să fiu me-

124 Rang paramilitar din SS, oarecum echivalent gradului de maior

loman, *Fräulein* Lucreția. Așa că, trebuie să mă iertați, dar imediat ce v-am văzut aici, a trebuit să vin să vă prezint omagiile mele. Faptul că vă aflați alături de noi în seara aceasta mă onorează personal.

– Mă măguliți, *Herr* Schulte, am repetat eu mecanic.

El însă nu a mai zis nimic și nici n-a făcut vreun gest, aproape lăsându-mi impresia că nu mă auzise; mi-a mai aruncat o privire scurtă, la fel de impenetrabilă ca întreaga lui persoană, apoi și-a întors ochii către Heinrich, care până atunci doar ascultase politicos schimbul de replici, și l-a întrebat din senin:

– Vă plac femeile, *Herr Major*?

Un scurt moment de tăcere penibilă.

Heinrich a clipit, vizibil luat pe nepregătite, dar s-a repliat aproape imediat:

– Moderat, aș spune. Nici mai mult, nici mai puțin decât altora.

– Mahatma Gandhi este de părere că nu ele sunt de fapt sexul slab.

Nu a așteptat ca Heinrich să-și dea cu părerea și asupra cugetării aceleia paradoxale, apărută de nu se știa unde și demnă de psihanaliza lui Freud, căci, cu o înclinare scurtă și milităroasă a capului, și-a luat rămas bun de la amândoi, spunând, pe același glas egal de până atunci:

– Atunci nu vă mai rețin. A fost o plăcere să vă revăd. *Fräulein*... *Herr Major*... Petrecere frumoasă! *Heil Hitler!*

L-am urmărit cu privirea cum s-a întors și s-a pierdut în mulțimea de uniforme, fără să se uite înapoi. Mi-a trecut prin minte una din replicile atât de comice ale Elvirei, pe care o folosise într-o zi când îmi povestea despre el – *il aime bien se faire insulter au lit, le cochon!* –, dar, în momentul acela, în loc să mă amuze, amintirea aceea stupidă a trezit în mine o teamă nelămurită. Începusem din nou să-mi aud bătăile inimii. Aveam impresia că toată discuția aceea bizară, ca și interesul lui atât de subit față de persoana mea, nu erau deloc sincere și, mai ales, nu făgăduiau nimic bun.

Mi-am trecut brațul pe sub brațul lui Heinrich, căutând inconștient apărare. El mi-a acoperit imediat mâna cu a lui. Mi-am întors privirea către el. Dar se uita undeva în mulțime, ca și cum i-ar fi urmărit în continuare pașii, deși *Sturmbannführer*-ul dispăruse demult din raza vederii noastre.

În momentul acela, cu mâna lui peste a mea, încercând fără prea mult succes să-mi dau seama ce se ascundea de fapt în spatele a ceea ce tocmai se întâmplase, am trăit un moment scurt – dar atât de cumplit! – de claritate, când am înțeles cu adevărat, pentru prima dată până atunci, că la cea mai mică răsuflare într-o direcție nepotrivită, nu numai eu aș fi înfundat beciurile Gestapoului, dar și Heinrich. Un simplu pas greșit din partea mea l-ar fi putut costa și pe el nu numai libertatea, cel mai probabil și viața.

Brusc, simțeam o nevoie acută să vomit.

Ceva mai târziu, în zori, după ce ne aflam din nou în locuința mea de pe Elisabeta, când primele raze începuseră să apară pe deasupra acoperișurilor îmbrăcate în omăt gros și strălucitor ale Bucureștiului, vestind răsăritul soarelui și noul an, și când Heinrich dormea din nou în patul meu, neliniștit și agitat, cu tresăriri, așa cum dormea el de obicei, ca și cum ar fi fost pregătit să sară oricând din somn, urma să vărs îngrozitor în chiuveta de la baie, îndelung, fără să mă pot opri până n-am mai avut ce să vărs.

În clipa aceea, la fel de repede cum se și ivise, am alungat gândul acela înspăimântător și senzația de greață, zbătându-mă din toate puterile să-mi redobândesc sângele rece.

– Ce individ fioros! am zis, doar ca să rup tăcerea și să nu las să se vadă în ce fel mă afectase momentul, căci la o replică din partea lui nu m-am așteptat nicio clipă.

– Nici nu-ți poți închipui, mi-a răspuns însă el. A fost comandantul unei *Einsatzgruppe*[125] din Ucraina, foar-

125 Grupări paramilitare formate de Heinrich Himmler și operate de SS, însărcinate cu executarea în masă a evreilor, comuniștilor și romilor în Polonia și URSS.

te... ăăă... să zicem *eficace,* iar apoi ofițer în statul-major al lui Heydrich, în Cehoslovacia. Au lichidat localități întregi.

– Oh... am murmurat, abia auzit, ducându-mi ușor mâna la buze, șocată de mărturisirea aceea neașteptată și năpraznică. Ce om îngrozitor trebuie să fie!

– Este. Unul dintre multele gunoaie de sub prețul lui Hitler.

Și atunci, cu o străfulgerare de groază, am înțeles. Toată întâmplarea aceea bizară nu avusese de fapt nicio legătură cu mine, ci cu el.

Din starea aceea m-a deșteptat numele meu.

A răsunat deodată în toată sala, pe deasupra capetelor tuturor, tare și deslușit. Murmurul general a încetat și am văzut cum câțiva dintre ochii din jur se roteau prin încăpere, în căutarea persoanei care era invitată să urce pe estradă. Cu un gest reflex, l-am strâns din nou pe Heinrich de braț, îngrozită. Pianistul s-a ridicat în picioare și a făcut o plecăciune discretă către taburetul tapițat din fața pianului deschis. Iar de data aceea, absolut toți ochii din încăpere, rând pe rând, ai ministrului von Killinger, diplomaților, corpului ofițeresc, întregului Gestapo și mai-marilor SS din București, s-au fixat asupra mea. Probabil că nu existase cineva mai evident în toată istoria spionajului.

– Lulli, mi-a șoptit Heinrich, așezându-și mâna peste a mea și strângându-mi-o încetișor. Fă ceva, te rog. Se uită toată lumea la noi.

– Ce anume sugerezi să fac?!

– Să te duci să cânți?!

N-am avut când să-mi exprim indignarea în fața unei asemenea idei, căci, printre toți ochii care mă priveau în momentul acela, de undeva din apropierea scenei, dintr-un grup de uniforme negre și cenușii, l-am văzut pe Schulte, aplecându-și țeapăn capul și ridicând un pahar cu coniac în direcția mea, cu un surâs înghețat întipărit pe buzele subțiri. Aha, deci dumnealui era de vină. A lăsat paharul pe o masă din apropiere

și a început să aplaude; ușor, mai mult de formă, abia lovind cu vârful palmei în podul celeilalte, și cu privirea pironită asupra mea. Răceala ochilor lui parcă mă străbătea pe șira spinării. Însă, odată cu el, a început să aplaude toată lumea și n-am mai avut ce să fac.

– Ce să cânt? l-am mai întrebat pe Heinrich, înainte să mă desprind de lângă el.

– Nu știu, mi-a murmurat el înapoi, abia mișcându-și buzele și privind numai înainte, prin mulțime. Dar chiar nu-ți sugerez Rachmaninov.

Replica lui mi-a alungat pe loc încordarea. De fapt, m-am văzut nevoită să-mi mușc buza de jos, ca să nu-mi scape cumva vreun hohot de râs, complet nepotrivit situației. De ce nu-și expunea oare el umorul acela straniu al său și în momente ceva mai puțin critice, nu aveam să pricep niciodată.

Ce să le cânt, m-am tot întrebat, în timp ce mă îndreptam spre estradă, cu toți ochii legației germane pironiți pe spatele meu și forțându-mă să surâd, ca să las impresia că apreciam marea cinste ce mi se făcea. Nu-i vorbă, știam eu cam ce le-ar fi plăcut lor, ceva epic, vitejesc, care să se înalțe, să se izbească de ziduri, să sfărâme zăgazuri, un *fortissimo puissant,* clocotitor, să le retrezească dorința să pună mâna pe sabie și să se repeadă în luptă. Dar ce anume? *Cavalleria rusticana*? *Imperialul* lui Beethoven? *Fuga* lui Bach? Sau poate niște muzică funerară, așa cum cerea situația de pe fronturi, *à la Requiem*-ul lui Mozart sau *Marșul Funebru* al lui Chopin? Sau poate chiar bucata de final din *Amurgul Zeilor*, că tot se potrivea perfect ambianței? Mă cam îndoiam că nemții, cu simțul lor recunoscut al umorului, ar fi gustat o astfel de glumă.

Am urcat estrada și m-am așezat în fața pianului, aranjându-mi cu prea multă atenție în jurul meu faldurile rochiei. Aplauzele se sfârșiseră și se așternuse liniștea. Mi-am aruncat o privire peste partituri, mi-am plimbat evaziv degetele pe clape timp de câteva mo-

mente, nehotărâtă, după care am început *Eroica*. Dacă nu Beethoven, atunci cine?

Însă, după primele măsuri, m-am oprit; nepremeditat, aproape mecanic. Și, pentru că în clipa aceea totul devenise dintr-odată foarte clar, am început cu altceva, măsurile dulci și tragice care se cereau de fapt cântate în momentul acela. *Rapsodia Română*.

Mai târziu, când am terminat și am coborât de pe estradă, din nou în aplauzele tuturor, Heinrich m-a întâmpinat cu un zâmbet. Și-a trecut ușor brațul în jurul mijlocului meu, apropiindu-mă de el. Peste umărul lui, l-am zărit pe Schulte. Și-a ridicat din nou paharul de coniac în direcția mea, cu același surâs rece și înclinându-se grav și corect. *Mai poruncești ceva, Întunecimea Ta?* Dar nu am zis nimic, doar am înclinat și eu ușor din cap înspre el, surâzând. El uitase deja de persoana mea; se întorsese cu spatele la noi și se conversa cu cineva, fără să-și mai întoarcă nicio clipă privirea. De fapt, nimeni nu se mai uita în direcția mea. Se părea că mă aclimatizasem chiar mai repede decât îndrăznisem să sper. Vrând-nevrând, Schulte îmi dăduse o mână de ajutor.

M-am desprins din brațele lui Heinrich abia atunci când ceasul arăta deja ora douăsprezece fără cinci minute, muzica se oprise, iar lumea de primprejur începuse să se agite. Invitații se strângeau ușor-ușor pe lângă pereți, făcându-le mai mult loc de manevră ospătarilor ce mișunau deodată dintr-o parte într-alta, golind sticle aburite cu șampanie franțuzească, învelite în șervete albe apretate și purtând pe deasupra capetelor tuturor, pe podul palmelor, tăvile de argint încărcate de cupe goale. În partea cealaltă a încăperii, von Killinger, cu o cupă goală într-o mână și cu cealaltă pe spatele lui *Fräulein* Ingride, luase poziție de drepți, bombându-și și mai tare pieptul taurin, iar dizeuza în satin roșu se oprise din cântat și doar stătea cuminte, zâmbind tâmp. Lumina electrică s-a stins și, în întuneric, printre șoaptele și râsetele ușoare din jurul meu,

jăraticul strălucea roșu și înfiorător în șemineu, ca o jivină teribilă dintr-o viziune a iadului din aceleași tablouri ale lui Bosch.

Candelabrele s-au reaprins și ploaia de lumină a invadat din nou salonul. Dopurile au zburat cu detunături puternice, iar șampania s-a revărsat în valuri peste gâturile sticlelor. Cristalurile au început să se ciocnească între ele, cupele să se golească, urările și corurile de *Sieg Heil!* să curgă din toate direcțiile, iar cuvintele lui Hitler au explodat dinăuntrul unui aparat de radio.

Intrasem în 1944, cel de-al cincilea an de război.

PARTEA A III-A

MOARTEA VINE DIN CER

1.

Martie 1944, București

– Era Kaltenbrunner.

Până atunci doar fumase în liniște, puțin indiferentă, mai mult privind pe fereastră decât la mine. Dar cele două cuvinte ale mele au făcut-o în sfârșit să-și întoarcă ochii:

– Kaltenbrunner... Adică Ernst Kaltenbrunner, *Obergruppenführer*[126]-ul SD?!

– În persoană.

– De unde știi?

– De la Heinrich.

– Și el de unde știe?

– Are vreo importanță?

– Bineînțeles. Poate că nici nu-i adevărat.

– Te asigur că e adevărat, Miți. Kaltenbrunner a aterizat alaltăieri noapte la Waldlager. A sosit de la Berchtesgaden, cu un avion privat al Führerului și escortat de o escadrilă de vânătoare. Iar în apropiere de spațiul

126 Cel mai înalt grad din SS, cu excepția *Reichsführer-SS*, deținut de Henrich Himmler

aerian al României a fost întâmpinat de încă una. Condusă tocmai de Heinrich. Mai exact, el a fost sculat din pat în miezul nopții, cu ordin direct de la Berlin, a fost nevoit să iasă pe ușă în două minute. Ăsta este motivul pentru care știe.

– Așadar, a spus ea după câteva clipe de tăcere, cu un surâs mic în colțul buzelor înroșite, bravul și cutezătorul Kaltenbrunner, jupân peste Gestapo, a cerut ca escadrila lui de escortă să fie condusă personal de un *Experten*[127] multiplu decorat, ditamai maiorul din statul-major al generalului Gerstenberg?!... Nu mai au ăștia pic de respect pentru corpul ofițeresc, pe cuvânt. Dar cât de sigură ești de ce zici? Dacă von Reinhardt te-a mințit? Că prea e de tot râsul.

– Nu m-a mințit. Și având în vedere că acum două nopți, când a țârâit telefonul, ditamai maiorul în cauză dormea în același pat în care dormeam și eu, sunt foarte, foarte sigură de ce zic.

Ea a tăcut timp de câteva secunde, după care a clătinat ușor din cap:

– Ce-i drept, mi-e și un pic silă să privesc cum vitejilor ăstora, ce-și tot trimit copiii în prima linie, de fapt le țâțâie cururile sub izmene când vine vorba despre viețile lor proprii, dar tot e amuzant. Nu care cumva s-o mierlească vreunul și să nu mai poată să-și aducă aportul la viitorul luminos al civilizației...

Heinrich îmi spusese și el același lucru. Dar lui nu i se păruse deloc amuzant. De fapt, aproape că făcuse o criză de nervi.

– Nemții se simt încolțiți, a zis ea apoi. Mă gândesc că începe să fie din ce în ce mai aprigă vânzoleala pe-acolo. Apoi, cu un alt surâs mic, mai mult pentru ea însăși, a continuat: Ce să zic acum, trebuie într-adevăr să recunoaștem și ironia vremurilor pe care le trăim. Cum era vorba aia cu ferește-mă, Doamne, de prieteni?

127 *Luftwaffe Experten*, termen echivalent cu *as de vânătoare* în limba română sau *fighting ace* în limba engleză

– Nu este nimic de râs. Este foarte trist.

– Ți se pare ție că aș râde? m-a întrebat ea, pe același ton rece de până atunci. A mai tăcut câteva clipe, s-a întins după o țigară și a aprins-o, după care a continuat: În fine... Și ce altceva ți-a mai povestit von Reinhardt despre vizita lui Kaltenbrunner?

– Doar că individul ăsta este una dintre cele mai josnice jigodii pe care le-a scuipat prin scobitura din dos imperiul prusac în ultimele trei secole. Că este un psihopat cu mai mult sânge pe mâini decât Nero. Și că probabil o să aibă parte de o formă a iadului croită special pe măsura dumnealui.

– Chiar asta a zis von Reinhardt?

– *Mot-à-mot.*

– Era beat?

– Deloc.

– I-auzi, ce frumos! Von Reinhardt fluieră și el cu spor în biserica lui Hitler! – Mi-am stăpânit un zâmbet; cu toată iritarea, începuse să mă amuze cu bagajul ei atât de creativ de metafore. – Altceva mai interesant?

– Nimic. Doar ce spune el de obicei când e nervos. Că în OKW[128] există un singur om mai prost decât Keitel și ăla e Hitler, că Göring se pricepe la aviație tactică cum se pricepe el la brodat, dintr-astea, ți-am mai povestit. Nu-l pot întreba mai mult. Decât de foarte departe. Pe lângă faptul că nu dă pe-afară de vorbăreț, mai este și mult, mult mai ager decât crezi tu. Și-ar da imediat seama că este tras de limbă. Dacă vrea să-mi spună ceva, îmi spune, dacă nu, nu. Pot cel mult să intuiesc eu ce anume gândește.

A clătinat ușor din cap și, privind cu o ușoară grimasă la fumul albăstrui ce i se ridica lent din țigară către plafon, a repetat:

– Deci Kaltenbrunner s-a deplasat personal în România...

Aparent, se gândea la ceva, pentru că o cută de concentrare îi apăruse între sprâncene. Ochii ei verzi

128 *Oberkommando der Wehrmacht,* înaltul comandament german în timpul celui de-al Doilea Război Mondial

și lucioși reflectau lumina blândă ce se oglindea în sticla ferestrelor.

– Să înțeleg că, până să îți spun eu, voi chiar nu aflaserăți că individul ăsta se află în România?!... Ce fel de servicii secrete are țara asta?

Și-a mijit ochii la mine, dar nu și-a schimbat tonul vocii când mi-a răspuns:

– Aflaserăm deja că un mahăr neamț a aterizat alaltăieri noapte pe Băneasa, în cel mai mare secret. Am aflat și că de la Băneasa a fost escortat în jos pe Kiseleff de ditamai coloana de automobile blindate cu geamuri acoperite, să nu se vadă exact în care se află. Și astea fără să dorm în același pat cu unul dintre ei... – A zâmbit. Eu mi-am dat ochii peste cap. – Dar, pentru că nemții sunt nemți, iar la nemți cuvintele de ordine încep cu *D,* știi tu, *Disziplin*[129]*, Denunziation*[130]*, Deutschland über alles* și restul, n-a transpirat de nicăieri cine anume e grangurul respectiv. Numai că acum, vezi tu, o fată deșteaptă de la informații – a arătat cu degetul spre ea însăși – a primit un pont de la o altă fată deșteaptă – a arătat cu degetul spre mine –, infiltrată tocmai ca să afle lucrurile astea splendide, care de obicei nu se află... *Voilà* că acum se dă drumul la cișmeaua cu întrebări, dragă Lulli... Cu ce treabă se află Kaltenbrunner pe la noi? Întrevederi de curtoazie cu von Killinger și restul șerpăriei de la legație? Sau poate cu Mareșalul, Doamne ferește, cu vreun mesaj ultrasecret din partea Führerului? Vreo misiune oficială, pe care noi, ăștia care am mai rămas de bună-credință, nu trebuie să o aflăm încă și o vom afla pe parcurs, când va fi oricum prea târziu, pentru că deja am luat foc și ne-am făcut scrum?...

– Ce vrei să spui?

– Ah, să înțeleg atunci că habar n-ai.

– Despre ce?

---

129 Disciplină

130 Denunț

A ridicat din nou din umeri, cu același gest disprețuitor, specific ei:

– În sfârșit, nu că m-ar mira că n-ai aflat... Oficinele de propagandă povestesc mai degrabă despre minunatele succese de apărare ale nemților, decât despre chestiunile astea neinteresante de politică externă. Apoi a făcut o pauză și a adăugat, sarcastică: Și se pare că nici von Reinhardt, cu toată inimioara lui vitează care bate pentru tine și noblețea aia cavalerească, cu care îi tot dai tu înainte, tot nu-ți povestește decât ce vrea dumnealui.

– Despre ce vorbești? Pentru Dumnezeu, Miți, fii mai precisă! Mă scoți din sărite.

– Nu știu cum se face, draga și naiva mea Lulli, dar tocmai alaltăieri, când mi-ai spus tu cu atâta siguranță că a sosit Kaltenbrunner la București, nemții au ocupat Ungaria.

Am tresărit ușor, ca și cum m-ar fi pătruns un fior, iar ea și-a continuat relatarea, la fel ca și până atunci, senină și aparent nestingherită de grozăvia a ceea ce spunea:

– Ca să-și poată retrage trupele din fața rușilor, nemții au dezarmat armatele ungurești, au ocupat Budapesta și practic au schimbat regulile în mijlocul jocului. O procedură tactică ad-hoc, în circumstanțe excepționale, și gata. Sau *foutage de gueule*[131], cum ar spune francujii. Cam până aici au mers balivernele alea încântătoare despre alianțe și aliați care-și păstrează autonomia. Nu că mi-ar fi mie prea milă de Horthy, dar imaginează-ți un București ocupat de nemți, în care intră rușii și se poartă un război a cărui miză este dominația militară în Balcani... Ne-ar face praf și pulbere din două direcții.

După câteva momente grele de liniște, când nu s-a auzit altceva decât un automobil trecând cu un zgomot înfundat pe o stradă din apropiere, tot ea a fost cea care a vorbit:

131 Expresie familiară, ce provine din locuțiunea verbală *foutre de la gueule* (a înșela, a minți, a-și bate joc de cineva).

– Ne-am făcut frate cu dracu' ca să trecem puntea, iar acum începe să se prăbușească puntea sub noi.

– Ce înseamnă asta?

Încă o dată – a nu ştiu câta oară în ziua aceea – a ocolit un răspuns ferm:

– Să zicem că, în ultimele luni, pentru nemți, România a început să semene cu o întindere mare și periculoasă de nisipuri mișcătoare.

– Din cauza înaintării frontului în Moldova, vrei să spui.

– Astea-s detalii militare în care nu are rost să intrăm. Dar lucrurile nu arată deloc bine, crede-mă pe cuvânt. Fiecare cu pielea lui, Lulli.

Era drept că folclorul de cafenea șoptea de mai multă vreme despre o presupusă plecare a prințului Barbu Știrbey la Cairo, ca să negocieze ceva pentru România, dar atunci a fost prima oară când am realizat cu adevărat cât era de grav.

Fără niciun cuvânt, mi-am întors ochii și am privit pe fereastră. Cerul era azuriu și nemișcat. Lumina roz-primăvăratică scânteia în sticla geamului.

Peste tot era liniște și tihnă; doar câte o boare ușoară mai mișca din când în când tulpinile golașe de glicină încolăcite pe gardul metalic al imobilului.

Țigara mea ardea, uitată în scrumieră, cu un fir de fum cenușiu înălțându-se lunguieț deasupra ei, când Miți m-a întrebat din senin:

– Ce mai știi de von Walden, Lulli?

Am clipit de mai multe ori, surprinsă de schimbarea atât de neașteptatată a subiectului.

– Nimic, am răspuns după câteva clipe, liniștită și fără să-mi feresc privirea, încercând să nu fac niciun gest inconștient care să-mi trădeze nervozitatea. Heinrich nu mi-a mai pomenit de foarte multă vreme despre dânsul. Cum, de altfel, îți repet, nu-mi mai pomenește nimic despre ce se întâmplă pe fronturi și nu mai face prea multe teorii politice în preajma mea.

– Se ferește de tine?

– Nu știu. Poate. Mi se pare că nu mai vorbește cu mine așa cum vorbea pe vremuri. Nu-mi dau seama de ce. Cred însă cu tărie că dac-ar exista ceva de zis, mi-ar zice. Numai că l-am văzut numai de vreo două-trei ori cu totul în ultimele săptămâni, de când s-a întors de la Berlin. Se încuie în cameră cu zilele și nici măcar la telefon nu răspunde. Astăzi de dimineață aproape că m-a repezit. Nu este deloc în apele lui.

Imaginea lui mi-a alunecat din nou prin fața ochilor, odios de limpede: lungit pe spate în patul meu, încălțat, cu nasturii de sus ai cămășii desfăcuți și cravata lărgită, cu brațul drept prins într-o eșarfă neagră sub tunica deschisă și cu cel stâng acoperindu-și ochii, ca și cum l-ar fi deranjat lumina, șoptind cu glas obosit și străin, mai mult pentru el însuși, decât pentru mine: *Îmi vreau viața înapoi, Lulli.*

– Îmi pare rău, a spus Miți după o tăcere lungă. Condoleanțe.

Însă eu n-am simțit nicio nuanță de părere de rău în vocea ei. Mă privea la fel ca până atunci, fără emoție.

– Nu-ți pare rău, mai slăbește-mă.

Ea n-a dat niciun semn că mi-ar fi simțit ostilitatea din glas. Doar s-a mărginit să ridice ușor din umeri, la fel de indiferent, și apoi mi-a spus:

– Haide, Lulli, te rog frumos. Nu meritau să moară. Atâta tot. După nemți nu mă dau în vânt și nici n-am încercat vreodată să o ascund. Dar trebuie să recunosc că am remarcat ironia că și-a pierdut mama și copilul tocmai într-un bombardament.

Am remarcat încă o dată intuiția ei formidabilă – și periculoasă – de a pune degetul drept pe rana cea mai dureroasă.

Îmi simțeam ochii umezi și, ca nu cumva să-mi dea lacrimile de față cu ea, mi-am aprins repede o țigară. Miți s-a întins peste masă și, fără să-mi ceară permisiunea, mi-a luat tabachera din față și și-a ales o țigară. Înainte să o aprindă, a privit-o timp de câteva clipe și a trecut-o pe sub nările ei trandafirii, aspirându-i aroma

și mijindu-și ușor ochii de plăcere. După multă vreme, cât am tăcut amândouă, fumând într-o liniște tensionată, cu vorbele ei de mai înainte încă proaspete în minte, i-am zis:

– Tu ai cumva impresia că, dacă pierd nemții războiul...

– Nemții au pierdut deja războiul, draga mea.

– Știu. Heinrich zice și el același lucru.

– Firește că zice același lucru. Pălăvrăgeala aia de la Reichstag despre victoria finală și nu știu ce arme secrete este pentru stafiile alea amărâte din prima linie, nu pentru ăilalți. Na, măcar von Reinhardt nu-și folosește capul doar pe post de paravânt, ceea ce nu se poate spune despre multă lume... Și-a întors din nou ochii către mine și, surâzându-mi, a continuat: Dar, te rog, nu mă lăsa să te întrerup.

– Te întrebam dacă tu ai cumva impresia că, dacă... sau *când*... pierd nemții războiul, cu bolșevicii o să ne fie mai bine?

– Nu, Lulli, nu cred că o să ne fie mai bine când or veni rușii. Dimpotrivă. Pentru că, la cum se prezintă lucrurile, nu o să *vină* propriu-zis, ci mai degrabă o să se *năpustească* peste noi. De fapt, cred că, dacă o să se întâmple, *când* o să se întâmple, n-o să mai rămână piatră pe piatră din țărișoara asta a noastră. Și mai cred că singurul caz în care nemții și rușii sunt în vreun fel buni pentru omenirea civilizată e ăla în care se află la doi metri sub pământ. Înțelegi tu, draga mea?... Eu nu vreau s-aleg. Avem un rege, și-un popor, și-un Dumnezeu deasupra.

– Ce năzuințe înalte!... Iar, după câteva momente, fără să mă pot înfrâna, am adăugat: Să știi că am citit într-o carte a unui doctor austriac că este mult mai ușor să te lupți pentru niște principii, decât să trăiești după ele.

– Atunci, Lulli, a spus ea, cu ochii sclipindu-i a râs, poate că destinul meu este să mă lupt pentru principii, chit că nu-mi place să trăiesc după ele. Să mă zbat

atâta cât se poate pentru niște amărâte de principii, pentru triumful libertății și pentru tot ce înseamnă ea.

Vă întrebați probabil, pe drumul monstruos și fără întoarcere pe care intrase România fără să știe în vremurile acelea, cât a mai avut oare Miți șansa unui destin în care să se zbată pentru principii și pentru libertate. Vă răspund eu – multă, multă vreme. Pe la sfârșitul toamnei lui 1947, Margareta Constantiniu, ofițer de informații în timpul regimului antonescian, soțul său, colonel în Armata Română Regală și expert în spionaj militar, luat la ochi pentru crime de război pe „sfântul pământ rusesc" și conexiuni cu mișcarea de rezistență armată anticomunistă, împreună cu un locotenent-aviator din Basarabia ocupată, evadat dintr-un lagăr sovietic din Bălți, au reușit să fugă din România comunistă, cu granițele bine ferecate. Și Miți nu și-a căutat libertatea așa, oricum, ci într-un mod de-a dreptul spectaculos – chiar așa cum îi era și firea –, pe calea aerului, furând – la propriu – un avion ușor de pe aerodromul din Târgșor și trecând – tot la propriu – printre focurile de mitralieră ale aviației sovietice de vânătoare, peste bucata românească a Mării Negre și strâmtoarea Dardanele, până în Turcia, ca să ajungă, câțiva ani mai târziu, în Germania Federală. Dacă s-a mai întors vreodată în țara pentru care s-a luptat cu atâta îndârjire, nu am de unde să știu, pentru că drumurile noastre s-au despărțit pentru totdeauna în vara lui 1944.

Pe lângă istoria fugii ei din România, parcă desprinsă dintr-un foileton de aventuri, am mai auzit și un zvon cum că, pe la sfârșitul anilor '50, deși cu Securitatea pe urmele ei, se găsea și ea tot la Paris, unde conducea un grup anticomunist al emigrației românești, iar pe la mijlocul anilor '60, era unul dintre liderii importanți de opinie de la *Europa Liberă*.

Am ascultat-o și eu într-o seară vorbind pe unde scurte. I-am recunoscut vocea plăcută de contraaltă, parcă făcută să fie voce de radio, și felul curgător și

limpede în care se exprima, asezonând pe ici, pe colo efecte stilistice, și mi-am zis, cu amintirile vii în fața ochilor, că poate într-adevăr, îndărătul tuturor vorbelor mari, destinul unor oameni anume, cei puțini și neînfricați, chiar este să se zbată la infinit pentru niște amărâte de principii și pentru triumful libertății. Iar eu, într-o singură viață, am avut incredibila șansă să cunosc nu numai un astfel de om, ci mai mulți.

Dar atunci, în ziua aceea de primăvară din 1944, Miți nu mă chemase să vorbim despre dânsa și principiile ei. A scos din poșetă câteva fotografii și mi le-a întins. Erau câteva instantanee foarte întunecate; doi bărbați la o masă, într-un birt ordinar, cu lambriuri din lemn și lumină chioară de lampă cu gaz.

– Cine sunt? am întrebat după câteva clipe, înapoindu-i fotografiile.

– Mă dezamăgești, Lulli. Mă așteptam ca până acum să ai deja ochiul format pentru blonzii cu cefele tunse. Ia mai uită-te o dată.

După alte câteva momente lungi, cât m-am uitat din nou la ele cu mai multă atenție, mi-am ridicat ochii, am privit-o în față, străduindu-mă din toate puterile să nu-mi las chipul să trădeze în vreun fel ceea ce simțeam. Unul dintre ei era Heinrich.

În civil, în planul depărtat de obiectiv și surprins cu figura în penumbră, stătea ușor aplecat peste masă și părea să-i povestească ceva celuilalt. Deși nici respectivul nu fusese surprins clar – deslușeam doar că purta ochelari eleganți cu ramă subțire, avea obrazul bărbierit și părul pieptănat pe spate –, eram convinsă că nu-l văzusem niciodată până atunci.

– Von Walden? am ghicit, sperând din toată inima că nu-și va da seama cât eram de încordată. E în România?

– A fost. Acum a dispărut. Ce știi despre asta?

– Nimic. Ți-am zis deja, Heinrich nu a mai pronunțat de multă vreme numele lui de față cu mine.

– În afară să te tăvălești cu von Reinhardt, ce mai știi altceva?

Am avut impresia că tot sângele din trup mi s-a ridicat deodată direct în cap.

– De unde ai fotografiile astea? am întrebat, după câteva clipe de tăcere ostilă, abținându-mă cu greu să nu i le arunc în față.

– Acum sper că n-ai impresia că tu ești singura lui codiță. Doar nu te-aș lăsa numai pe tine să te ocupi de o chestiune atât de însemnată... Cu atât mai mult cu cât se dovedește pe zi ce trece că intuiția mea încă funcționează brici și că pentru el ți-ai trăda și mamă, și tată, și patrie, și rege, și orice altceva.

Timp de o secundă, am vrut să mă ridic, să-i întorc spatele, să deschid ușa – eventual s-o și trântesc după mine, așa cum îi stătea bine stării de iritare în care reușea ea să mă aducă mai tot timpul – și s-o las în plata Domnului. A trebuit chiar să strâng cu putere mânerele fotoliului ca să n-o fac.

– Eu zic să te oprești, am șoptit. Înainte să încep să mă simt cu adevărat jignită.

Imediat, mi-am dat seama – și aproape că m-am speriat în sinea mea – de cât de ușor acceptasem pentru el insulta.

– Indiferent dacă mă crezi sau nu, ăsta e adevărul. Repet, pe Heinrich nu îl văd atât de des pe cât mi-aș dori. Trece printr-o perioadă neagră... Dar, după câteva momente, pentru că privirea ei sceptică a reușit să mă scoată cu adevărat din pepeni, am zis complet altceva decât plănuiam: Permite-mi, Miți, te rog, să-ți mai povestesc o dată cum stau lucrurile, dar așa ilustrativ cum îți place ție, că văd că altfel nu înțelegi. În afară de realitatea mai mult decât agreabilă de a mă tăvăli cu el, am mai ieșit într-o seară la Grand, împreună cu un inginer austriac și așa-zisa lui prietenă, o oarecare Mimi, dansatoare în trupa de balet de la Alhambra, astfel că n-am putut să fiu atentă la ce îi povestea austriacul lui Heinrich, pentru că a trebuit să stau să o ascult pe dânsa cum bătea câmpii despre viitorul ei strălucit în nu știu ce cabaret de peste ocean. În plus, ei doi s-au conversat

toată seara numai în termeni nostimi, precum *aerodinamică subsonică, fuzelaj sub presiune* și *sistem motopropulsor,* care în limba germană sună și mai teribil decât în română și care au reușit să-mi provoace o migrenă tare urâtă. Apoi, am mai fost și la niște chefuri foarte restrânse, la Bufet și la Brotăcei, chefuri care au durat până înspre zori și care mi-au provocat alte migrene foarte neplăcute, pentru că, la un moment dat, toți cei prezenți s-au îmbătat înfiorător, inclusiv Heinrich... Și, te rog să mă crezi, de obicei el este un individ grav și serios, care nu se îmbată. După aceea, când am fost la ceaiul trimisului lui Albert Speer în România, nu numai că nu s-a discutat despre Bosch și Dior, cum am fost prevenită, chestiune care, la o adică, nu m-ar fi deranjat așa tare, dar a trebuit să stau și să ascult surâzând pe niște nemțoaice fără pic de gust cum comentau serioase despre Paris că nu prea are farmec și despre Coco Chanel că nu e frumoasă. Iar că ți-am oferit pontul despre Kaltenbrunner se datorează tocmai faptului că în noaptea când a țârâit telefonul ăla de la Berlin chiar mă tăvăleam cu ante-numitul von Reinhardt, după cum atât de delicat te-ai exprimat tu, așadar dânsul nu dormea, cum de altfel nu dormeam nici eu...

– Ce păcat că umorul nu are și puterea să salveze țara asta! m-a întrerupt ea chiar atunci. De fapt, începe să-mi fie teamă că tocmai faptul că suntem un popor care nu face altceva decât să râdă de toate ne va duce la pieire... Apoi, imediat, fără să-mi lase timp să zic și eu ceva, a făcut un semn din deget către fotografiile din mâna mea și m-a întrebat: Ce pățise von Reinhardt? De ce avea brațul prins în eșarfă?

– Își dizlocase umărul.

– Au! Sună dureros.

– N-a fost foarte grav, mulțumesc pentru grijă. S-a refăcut complet între timp.

– Și cum s-a întâmplat, mă rog? I-ai pus piedică?

– Ceva cu o aterizare forțată de noapte pe teren accidentat. N-am înțeles exact.

– Ce aterizare forțată? Unde asta? În față la Ambasador?

– Pe front, Miți. În Ucraina.

– Von Reinhardt a fost de curând pe front? Când anume? Și cum de mi-a scăpat mie asta?

– Mai nou, este trimis tot timpul pe front, ce vorbești. O dată la una sau două săptămâni. Apoi mi-am coborât privirea către fotografii și am schimbat repede vorba: Când și unde au fost făcute astea?

– Cu niște vreme în urmă, mi-a răspuns ea evaziv. Undeva într-o bodegă puturoasă de prin Bucureștii Noi, într-o fundătură în care te împotmolești în glod pân' la genunchi chiar și-n pragul casei, ca-n Evul Mediu timpuriu... Mai exact, într-un loc unde n-ar avea niciodată ce să caute un baron și-un conte germani, ofițeri de rang înalt de-ai lui Hitler. Ce înțelegi tu din asta, draga mea?

Mi-am aruncat din nou privirea peste fotografii. Dacă încercaseră să se ascundă ca să nu fie văzuți împreună, nu prea le reușise. Ținutele amândurora, bricheta din aur a lui Heinrich, mănușile fine din căprioară ale celuilalt, aruncate neglijent pe fața de masă răpănoasă, precum și trenciurile lor elegante, așezate pe spătarele scaunelor vechi și roase, se potriveau în peisaj exact ca nuca în perete.

– Nu înțeleg, am admis după câteva clipe. Și în civil se vede de la distanță că sunt militari nemți. Poate că nu se ascund de fapt de nimeni.

– Ce să zic, nu prea se pricep să se prefacă.

– Încerci să-mi spui ceva anume? Pentru că, deocamdată, din toată retorica ta n-am înțeles absolut nimic.

– Lulli, te rog, acordă-mi puțin timp să te luminez, așa ilustrativ cum îmi place mie. Apoi, după o tăcere scurtă și încă un fum de țigară, a spus: Într-o dimineață, von Reinhardt a plecat undeva. În civil și din apartamentul tău, după ce v-ați petrecut noaptea împreună. A plecat într-un taximetru... reține, Lulli, într-un taxi-

metru, și nu în automobilul lui de la comandament. Și nici n-a plecat într-o dimineață oarecare, ci tocmai în dimineața imediat următoare revenirii lui în România. Să zicem că revenise din Ucraina, unde spui tu c-ar fi fost. Ah, și încă ceva... Având în vedere că în ziua în cauză tu ai părăsit apartamentul cu vreo treizeci de minute înaintea lui, pentru o oră de pian stabilită dinainte, la o familie de pe lângă Biserica Armenească, chiar te cred că habar n-ai ce-i cu fotografiile astea. Așa că nu era nevoie de atâta teatru de comedie, dar în sfârșit... – Mi-am mușcat obrazul pe dinăuntru, dar n-am zis nimic. – Ideea este că acea codiță a lui von Reinhardt, de care-ți pomeneam mai devreme, l-a urmărit tot drumul până acolo, și n-a fost chiar un drum scurt sau fără peripeții, din Calea Victoriei și până în Bucureștii Noi, mai ales că von Reinhardt a ocolit o grămadă, prin spate pe la Cișmigiu, pe la Gara de Nord și pe toate ulițele de pe Calea Griviței. Comportament tipic de om care crede că ar putea fi urmărit. La fel cum au făcut și la Kiev, și-au luat toate măsurile de precauție înainte să se întâlnească. Dar, după atâta străduință, când au ajuns în sfârșit în locul stabilit, deodată nu le-a mai păsat că și-ar putea da seama careva că de fapt sunt ofițeri nemți. *Par exemple,* cârciumarul sau țiganul lăutar, care, cine știe, poate colaborează cu serviciile noastre. E clar că primejdia să fie văzuți a existat doar până au ajuns acolo. Apoi nu le-a mai fost teamă. Și de cine le-ar fi teamă, mă rog? Cine ar putea să-i vadă într-un birt jegos de la marginea Capitalei? Niște cătane de-ale noastre, care să-și pună întrebări existențiale cum și de ce marea armată germană aliată nu-și permite un pahar într-un local mai select? Niște sticleți sub acoperire de la Siguranță, puși pe arestat comuniști? Și de ce i-ar păsa, mă rog, lui von Reinhardt, ditamai maiorul neamț, de niște pârliți de polițai români vai de mama lor? Nu mai zic de ălalalt, alt maharadjah de seamă prin Abwehr... Nimeni altcineva nu umblă prin locurile alea, nimeni de care să le pese lor.

– Deci cu siguranță nici gestapoviștii lor.

– Cu siguranță nici gestapoviștii lor. Ăia stau și pândesc corpul ofițeresc pe la Athénée Palace și-n barurile de noapte, unde petrec ei de obicei. Iar, dacă pe codița noastră von Reinhardt nu a reușit s-o piardă tot ocolind prin toate fundăturile Bucureștiului la întâmplare și nici n-a observat-o în bodega aia aglomerată, e pentru că ea se încadra perfect în peisaj. O coadă de polițai nemțălău nu s-ar fi putut ține niciodată după el. Imediat ar fi observat-o și ar fi lăsat baltă toată treaba.

– Dacă înțeleg eu bine, ce vrei tu să-mi spui e că ei se ascund, dar se ascund de ai lor, nu de ai noștri.

– Exact.

– Și atunci ce ne privește asta pe noi?!... Pentru atâta lucru ai făcut pe Hercule Poirot jumătate de oră?!

M-a privit mult timp gravă și atentă. A mai tras un ultim fum din țigară, după care a stins-o în scrumieră cu o mișcare apăsată, păstrându-și timp de alte câteva momente ochii asupra chiștocului strivit. Apoi a vorbit, iar eu am știut imediat că urma să îmi spună ceva neplăcut:

– Pentru că, Lulli, tocmai am aflat că alde Kaltenbrunner, demn urmaș de-ai lui Heydrich, a venit în România. Se întâmplă ceva important și eu nu știu ce. Lucru care, ca mai toate celelalte lucruri pe care nu le înțeleg... și să n-ai impresia că ar fi puține... mă îngrijorează la culme. Apoi, pe alt ton: Iar conversația asta veselă și plină de umor pe care am purtat-o noi două m-a făcut să fiu și mai îngrijorată decât eram.

– Poftim?!... De ce?

– Pentru că m-a lămurit pe deplin că-mi ascunzi ceva. Ai aflat ceva despre subiectul ăsta și mie nu vrei să îmi spui.

– Miți, fii...

– Nu te obosi să negi, m-a întrerupt însă ea, cu o mișcare grăbită a mâinii. O să-ți dai și tu seama cum de știu... – și-a întors privirea către fereastră – ...estimez că la cel mult o sută de pași după ce vei fi închis poarta

în urma ta. Ceea ce nu reușesc să-mi dau seama pe moment este *de ce* anume o faci. Și nu o faci doar prin omisiune, care să zicem că ar fi oarecum pardonabilă, ci prin ceea ce mirosul meu fin de vulpe bătrână învățată de meserie a adulmecat deja că este de fapt o minciună, chestiune care, cunoscându-ți slăbiciunea pentru von Reinhardt, mă face să cred că sunt șanse mari să însemne ceva infinit mai important decât cred eu acum că înseamnă.

– Hai, te rog, i-am replicat eu, cu un surâs. Nu mai încerca jocuri dintr-astea de cuvinte. Pe cuvânt că nu merge. Am citit și eu Agatha Christie.

– Repet, Lulli. Pe moment nu îmi dau seama de ce o faci. Sper doar că n-ai uitat ce ți-am zis eu cândva.

– Despre ce?

M-a mai privit câteva clipe în față, după care mi-a răspuns simplu:

– Despre ochii frumoși, Lulli. Despre ochii frumoși și trădarea de țară.

Ne-am despărțit scurt, fără nicio efuziune.

Iar apoi, pentru că eu eram eu și Miți era Miți, după cel mult o sută de pași pe trotuar, mi-am dat seama despre ce anume fusese vorba în acele ultime minute împreună și ce greșeală uriașă făcusem când îi scotocisem lui Heinrich prin buzunare.

Gauloises, les cigarettes de la France.

Și astfel, deodată, pe lângă toate temerile mele de până atunci, îmi era teamă și ca nu cumva Miți să bănuiască și ea ceea ce bănuiam și eu. Că Heinrich nu-și dizlocase umărul aterizând forțat într-o noapte în Ucraina, așa cum îmi spusese mie, iar eu îi spusesem la rândul meu ei. Ci pentru că aterizase forțat într-o noapte în Franța.

2.

Eram la a doua ceaşcă de cafea cu lapte, când mi-a dat prin gând că Heinrich întârziase.

Mi-am ridicat ochii de pe ceasul de la mână şi, intrigată de o asemenea idee, am aruncat prin uşa întredeschisă o privire în dormitor, unde Olguţa, fredonând *in falsetto* o şansonetă la modă, aşternea patul. Mica pendulă de pe noptiera de lângă pat arăta şi ea tot orele zece fără cinci minute. Heinrich chiar întârziase.

Timp de câteva clipe, am reflectat amuzată la acea chestiune nemaiîntâlnită, după care mi-am fixat din nou privirea pe fereastra larg deschisă. Cerul se desfăşura albastru şi vast pe deasupra Bucureştilor. După câteva zile în care ninsese peste primii muguri, în dimineaţa aceea ieşise soarele şi scânteia puternic în sticla geamurilor. O adiere înmiresmată înfiora perdeluţa subţire din dantelă. Jos, pe bulevard, pe sub reclamele luminoase şi panourile uriaşe cu actriţe nemţoaice blonde de la marile săli de cinematograf, şi până pe Calea Victoriei, dintr-o parte într-alta, se revărsa un şuvoi de oameni veseli şi însufleţiţi de vremea frumoasă. Din *hall,* de la aparatul de radio, se strecurau printre uşile larg deschise notele unui cvartet de Mozart.

Am sorbit din cafea şi mi-am consultat din nou ceasul de la mână. Se făcuse zece şi cinci. Heinrich întârziase mai bine de jumătate de oră.

Probabil că telefonase să anunţe că întârzie în timp ce îmi făceam eu toaleta şi, din partea cealaltă a apartamentului, nu auzisem telefonul. În ziua aceea, la orele prânzului, aveam ultima repetiţie pentru matineul de duminică de la Ateneu; tocmai *Rapsodia Română* a lui George Enescu.

Era prima oară când cântam pe scenă după mai bine de cinci ani de pauză. Eram prea emoţionată ca să mai iau în considerare şi lucrurile de zi cu zi care se întâmplau în jurul meu.

– Olguța, am strigat, aplecându-mă ca să-i surprind chipul prin ușa întredeschisă, a sunat cumva telefonul cât am fost eu în baie? A lăsat cineva vreun mesaj?

– Nu, a răspuns ea, uitându-se la mine cu aceeași expresie a ei crispată, ce-mi zicea fără cuvinte că știa exact despre cine anume era vorba și că subiectul nu-i făcea nicio plăcere. Să aștern micul dejun numai pentru dumneatale?

– Nu-i nevoie, Olguțo. Nu-i nicio grabă.

Ea a ridicat din umeri și a continuat cu scuturatul așternuturilor. Fără niciun motiv, fumul țigării mi-a trezit o greață adâncă și neașteptată, așa că am stins-o cu mișcări apăsate în scrumieră.

După câteva clipe, cât am așteptat să-mi treacă tulburarea aceea inexplicabilă – n-a trecut –, m-am ridicat de la masă și am trecut în salon, unde se afla telefonul. Până când centralistele mi-au făcut legătura, am stat în picioare, bătând inconștient darabana cu unghiile pe lemnul lustruit al mesei și cu ochii pierduți pe fereastra poleită de razele soarelui. Telefonul din biroul lui suna în gol. Plecase de la Otopeni și era pe drum. Am dat să închid telefonul, când:

– *Apparat von Major von Reinhardt.*[132]

Am recunoscut imediat vocea de la capătul firului.

– *Guten Morgen*[133]*,* Helmuth.

– *Ah! Gut'n Morg'n, Fräulein!* a spus el, ceva mai puțin aferat, lăsând să-i scape accentul lui greoi, de băiat neinstruit dintr-un sătuc minier sărac din bazinul Ruhr.

– Dă-mi-l pe domnul maior, te rog.

– Îmi pare rău, *Fräulein,* nu e aici. Apoi însă, pesemne dorind să se facă util, Helmuth a continuat neîntrebat: A plecat acum vreo două ore cu o mașină oficială, împreună cu *Herr Oberstleutnant*[134] Bruesewitz. Imediat după aceea, pesemne înțelegând greșit tăcerea mea, s-a scuzat repezit: N-a lăsat nicio vorbă. Se grăbea.

– Ai idee unde s-au dus?

132 Telefonul maiorului von Reinhardt

133 Bună dimineața

134 Locotenent-colonel

– *Nein, Fräulein. Herr Major* nu mi-a zis nimic. Au plecat foarte repede. Păreau agitați.

Pentru câteva clipe, m-am străduit să mi-l imaginez pe Heinrich agitat. N-am reușit.

– Să-i transmit un mesaj, *Fräulein?*

– Nu-i nevoie, Helmuth, mulțumesc. *Auf wiederhören*[135].

Am pus receptorul în furcă și m-am uitat din nou la ceas. Era zece și un sfert. Nu aveam idee dacă ne aflam într-una dintre situațiile de prioritate zero, de care-mi pomenise Miți, dar protocolul era protocol și trebuia urmat *à la lettre*[136]. Așa că am închis ușor ușile duble de la salon, ca să nu mă audă Olguța, am ridicat din nou receptorul și am format un alt număr. De data aceea însă, persoana de la capătul firului a răspuns imediat.

– Bună dimineața, am zis. Grădina Gioconda?... Doresc să reținduo bilete la revista *Gioconda la Savoy*. La matineu, da... Nora Procopianu... Când pot să le ridic?... În treizeci de minute o să fiu acolo... Mulțumesc.

M-am uitat din nou la ceas. Heinrich întârziase patruzeci de minute.

Mai apoi, în vestibul, chiar înainte să ies pe ușă, în timp ce-mi încheiam pardesiul și-mi potriveam niște bucle în oglindă, mi-am azvârlit în treacăt privirea peste calendarul Olguței din bucătărie, încadrat de un ștergar cu motive românești și așezat alături de fotografia Regelui Mihai, în uniforma de amiral al Marinei Române, și a Reginei-mamă Elena, decupate de printr-o gazetă. Iar tulburarea necunoscută de până atunci parcă mi s-a mai risipit. Era 4 aprilie. Venea în sfârșit primăvara.

*

Pentru că teatrul de revistă Gioconda se afla doar la câteva sute de metri mai jos pe Calea Victoriei, la cofetărie la Capșa am ajuns mai repede ca Miți.

135 La reauzire

136 Întocmai

Era prima dată când ne întâlneam într-un loc public, dar, având în vedere că era și prima oară când cerusem eu să ne vedem – și încă urgent –, bănuiam că nu găsise altă soluție. Oricum, la ora aceea nu era multă lume. Cofetăria abia se deschisese și marea parte a măsuțelor rotunde din marmură roz erau goale. Doar trei domni construiți parcă după același calapod – scunzi la stat și pântecoși, cu chelie în creștetul capului, dar cu restul părului lucios de la briantină –, probabil mici funcționari pe la cine știe ce minister de prin apropiere, citeau gazetele în fața ceștilor cu șvarț și dezbăteau pătimași comunicatul oficial al Înaltului Comandament al Armatei – Iașiul fusese evacuat și declarat zonă militară –, iar în fața galantarului cu cofeturi, o cucoană amplă, toaletată într-un vizon negru strălucitor, îi dădea unei vânzătoare indicații despre cum să împacheteze niște prăjituri, în timp ce gusta de zor din fondantele colorate, stivuite pe o tavă de argint.

M-am așezat la masa cea mai retrasă pe care am găsit-o, în partea cealaltă a salonului, și am comandat un capuținer și-o Joffre.

Miți a ajuns cu vreo zece minute mai târziu și s-a așezat chiar la masa de lângă fereastra ce dădea în Calea Victoriei. Parcă special ca să se facă văzută. Și, spre infinita mea surprindere, nu era nici singură, ci însoțită de un domn de vârsta a doua, cu o coamă de păr grizonat, bine pomădată, o mustăcioară îngrijită, tăiată englezește, și o alură generală de *bon vivant* vizibilă de pe lună. Deși era atât de devreme, Miți arăta parcă mai *affriolante* ca niciodată. Era fardată și coafată impecabil, îmbrăcată în rochie de seară; și nu în orice rochie de seară, ci într-una de-a dreptul indecentă, din lamé roșu, foarte mulată și decoltată generos atât în spate, cât și în față, și purta o magnifică etolă de nurcă albă pe umeri, închisă la gât cu o broșă mare cu briliante. Solitarii cu diamante i se legănau la fiecare mișcare a capului și scânteiau în soarele intrând pe ferestre. Însoțitorul ei era și dânsul echipat în frac de ceremonie,

cu revere de mătase, plastron alb apretat și papion de gală. Arătau ca și cum veniseră direct dintr-un local de noapte dintre cele mai cu ștaif sau de lângă vreo masă de ruletă. Bănuiam că fuseseră o prezență de-a dreptul savuroasă la ora aceea matinală pe Calea Victoriei, într-o marți oarecare.

Augustă cum îi era felul, Miți nu părea defel stingherită. Zâmbetul ei rece și superior spunea răspicat că nu ei doi greșiseră abordarea, ci toți ceilalți. N-am putut să nu mă întreb din ce situație delicată o deranjasem oare, de nu avusese posibilitatea să se schimbe în ceva mai puțin ostentativ.

Îi observam cu coada ochiului; discutau aprins, iar Miți surâdea suav din două în două cuvinte, arătându-și dinții perlați sub buzele rujate, și-și tot așeza câte o buclă după ureche. S-au conversat așa timp de câteva minute, fără ca ea să-și întoarcă vreo clipă privirea. Eram însă convinsă că mă văzuse.

Peste alte câteva minute, Miți s-a ridicat în sfârșit de la masă, și-a luat plicul mic de piton de pe masă, i-a așezat însoțitorului ei mâna delicat pe braț, i-a șoptit câteva cuvinte la ureche și apoi, demnă și impunătoare ca o zeiță printre muritori, s-a îndreptat, mlădiindu-se, către glasvandul din capătul salonului, către lavoar. Ochii însoțitorului ei au acompaniat-o apreciativ. Ca la un semn, cei trei funcționari și-au întors capetele după dânsa, sorbind-o din priviri. Vânzătoarea a privit-o cu minunare, rotunjindu-și ochii. Cucoana cea planturoasă a măsurat-o și ea toată, din creștet și până-n tălpi, dar nu pe față, ca ceilalți, ci numai din colțul ochiului, cu indiferență căutată, dar, în același timp, cu nările ei cărnoase și rozalii aproape tremurând de indignare. Iar apoi, ca să-și înece pizma, a mai înfulecat o fondantă.

Miți a trecut pe lângă mine, și-a coborât ușor ochii ca să mă salute, distant și politicos, așa cum saluți niște cunoștințe oarecare pe care le întâlnești în public, dar de care nu ești suficient de apropiat încât să te

oprești pentru mai mult, și a dispărut în spatele ușilor de sticlă.

Când am fost sigură că nimeni nu se mai uita în direcția lor, mi-am luat și eu poșeta și am ieșit către sala de toaletă.

Miți își pudra cu atenție desăvârșită născiorul. Nu și-a întors capul când am intrat. M-a urmărit însă cu privirea în cristalul oglinzii. Am închis cu grijă ușa după mine, mi-am scos și eu acareturile și, în timp ce-mi rujam buzele, am privit-o cu coada ochiului. Răspândea în jur efluvii de Yves Saint Laurent. Ochii verzi îi scânteiau în cap – părea că se dedase cu plăcere câtorva pahare de șampanie. Deși la prima vedere arăta proaspătă ca o floare, mi-am dat seama că ochii îi erau injectați de oboseală. Mi s-a părut chiar că nici degetele ei manichiurate nu erau foarte sigure pe puful de pudră.

A dat drumul la robinet, lăsând apa să curgă cu jet puternic în chiuvetă, și, fără să-și desprindă vreo clipă privirea de pe imaginea ei din oglindă, mi-a spus în șoaptă:

– Ce s-a întâmplat? Nu mi-a fost ușor să ajung aici așa de repede.

– Heinrich nu se află unde ar trebui să se afle și nici nu reușesc să dau de el, am șoptit. Nu știu ce înseamnă asta. Sper că nu te-am deranjat de pomană.

– Crede-mă, îmi doresc din tot sufletul să mă fi deranjat de pomană, a ripostat ea și și-a întors în același timp privirea către ușă, ca și cum s-ar fi temut că cineva nevăzut ne-ar fi putut asculta conversația de undeva din spatele ei. În ce context von Reinhardt nu se află unde ar trebui să se afle? Povestește-mi de la început.

– Am vorbit ultima oară aseară. Mi-a telefonat în jurul orei zece, să-mi spună că nu mai trece pe la mine... Era la bază la Otopeni și spunea că rămâne să doarmă acolo, că are de lucru cu niște rapoarte până târziu în noapte și nu are niciun rost să mă trezească din somn...

– Ce fel de rapoarte?

– Nu știu, nu mi-a dat detalii. Nu-mi dă niciodată detalii. – Mi-a făcut un semn grăbit să continui. – Astăzi trebuia să se ducă la aerodrom la Popești-Leordeni... nu știu cu ce treabă, nu mă întreba... Am stabilit însă că înainte de asta, la ora nouă și jumătate, se oprește pe la mine. Iar când Heinrich spune nouă și jumătate, înseamnă fix nouă și jumătate. Ideea este că la mine nu a ajuns, nu mi-a telefonat și nici nu mi-a lăsat vorbă. Am sunat la Otopeni și plecase deja de acolo, iar dacă a ajuns sau nu la Popești-Leordeni nu am cum să aflu. Nici măcar ordonanța lui nu știa unde s-a dus. Doar că a venit un oarecare *Oberstleutnant*[137] Bruesewitz să-l caute și au plecat împreună. Grăbiți și agitați. Iar el nu...

– Agitați? m-a întrerupt ea chiar atunci. Cum adică agitați?

– Agitați. Exact asta a spus ordonanța lui.

A încuviințat distrată din cap, iar eu i-am surprins privirea în oglindă. Expresia ochilor i se schimbase. Își mușca apăsat buza de jos, lăsând urme de dinți în rujul roșu. Mi s-a părut chiar că, sub stratul fin de pudră, pălise ușor.

– Miți, am șoptit peste câteva clipe, aplecându-mă ușor către ea, ca să-mi prindă cuvintele peste sunetul apei de la robinet, Heinrich nu întârzie, nu uită de întâlniri, nu dispare fără urmă și, mai ales, subliniez, nu se agită. E cât se poate de organizat, metodic, eficient și cu sânge rece și nu se exteriorizează mai deloc. Nu stă în firea lui să se hazardeze în vreun fel. Mi-e greu să mi-l și imaginez agitat.

Mi-am auzit glasul. Suna puțin tremurat. Aproape temător.

– Știu, mi-a răspuns ea. S-a prefăcut că își căuta ceva în interiorul plicului, după care a repetat ceva mai apăsat decât până atunci: Și tocmai pentru că știu, îți mărturisesc că mi-a crescut pulsul. Iar respectivul colonel Bruesewitz, de care ai pomenit mai deveme, se întâmplă să fie tocmai șeful de stat-major al lui Ger-

137 Locotenent-colonel

stenberg, chestiune care mă îngrijorează și mai tare. Află de la mine, Lulli, când se agită ăștia suspuși, care nu se agită de obicei, înseamnă întotdeauna ceva.

– Și cel mai adesea înseamnă că se întâmplă ceva important și absolut niciodată ceva bun, am șoptit eu.

– Este de încredere ordonanța lui? m-a mai întrebat ea.

– Are nouăsprezece ani, Miți. Abia i-a mijit mustața.

– Posibil vândut Gestapoului?

– Nicio șansă. Heinrich l-a scăpat de front.

A clătinat ușor din cap și apoi a spus, rece și indiferentă:

– Of, draga mea, câteodată ești de-a dreptul înduioșător de naivă.

Chiar în clipa aceea, clanța strălucitoare de alamă s-a coborât și cucoana rubicondă a intrat, însoțită de o mireasmă grea de parfum. A afectat un surâs din vârful buzelor și a început să-și contempleze fardul argintiu de pleoape în fața unei oglinzi. Eu mi-am întors privirea către oglindă, să-mi refac rujul de buze, iar Miți s-a spălat îndelung pe mâini și a ieșit, fără să-mi mai arunce nicio privire. Ochii mei au rămas plecați atunci când a trecut pe lângă mine. Înainte să iasă pe ușă, am avut impresia că s-a oprit timp de câteva momente, vrând parcă să-mi mai zică ceva. S-a răzgândit însă și a închis ușa în urma ei. Oricum, eu m-am simțit brusc cuprinsă de neliniște. Mi-am ridicat privirea și mi-am surprins reflexia în cristalul oglinzii. Mi se părea că arătam foarte palidă. Mi-am simțit palmele reci și umede, așa că mi le-am mai șters o dată.

După câteva clipe, am intrat într-un stal de toaletă și n-am ieșit de acolo până n-am auzit din nou ușa, iar apoi tocurile cucoanei pierzându-se dincolo de ea.

Când am revenit în cofetărie, Miți și însoțitorul ei dispăruseră. Pe masă rămăseseră doar cele două cafele începute, uitate în cești. Cuprinsă de aceeași aprehensiune fără nume pe care o simțeam încă de dimineață, de când dispăruse Heinrich, și parcă și amplifi-

cată de conversația cu Miți, am rămas multă vreme în fața capuținerului, cu ochii pe fereastră și copleșită de gânduri negre. Ce se întâmplase? Spărseseră oare rușii frontul de la porțile Iașiului? Mi-am alungat imediat gândul acela cumplit, cu o mișcare a capului, exact așa cum alungi o insectă sâcâitoare. Nu, nu trebuia sub nicio formă să mă las pradă panicii.

Abia când au început să bată clopotele bisericii Kretzulescu, ecoul lor străpungând murmurul înfundat de dincolo de ferestre, atunci am tresărit și eu din gânduri. Mi-am aruncat privirea pe ceasul de la mână. Timpul zburase. Cele mai multe dintre măsuțele roz din jurul meu se ocupaseră, iar în restaurant începuseră să-și facă apariția capșiștii de amiază. Ceva mai devreme de orele prânzului, așa cum îi șade bine omului cu înalte demnități și ocupațiuni și fără nicio grijă. Mesele, acoperite de damasc alb scrobit, se ocupau una după alta, iar mușteriii se salutau entuziaști și se conversau între dânșii cu aceeași patimă dintotdeauna.

Când am ieșit de la Capșa, m-a întâmpinat zumzetul minunat al orașului.

După o iarnă grea și lungă, Calea Victoriei era din nou exuberantă, plină de viață, încântare și freamăt. În pofida faptului că ne găseam în 1944, după atâția ani de război, Bucureștiul, la fel de ușuratic și nepăsător cum fusese întotdeauna, ferit de toate ororile, un fel de Tărâmul Făgăduinței într-o Europă însângerată, își regăsise imediat splendoarea odată cu primele semne ale primăverii. Oamenii se revărsau pe bulevard. Domni dichisiți, cu gazetele de dimineață îndoite la subraț, răsucindu-și bastoanele pe mâinile înmănușate, cucoanele, cu poșete elegante, vulpi argintii sau eșarfe colorate din mătase ce le fluturau pe umeri în ritmul pașilor, gălăgioși și sprinteni, plini de voie bună, își schimbaseră paltoanele groase cu gulere îmblănite, căciulile din blană și galoșii și șoșonii, atât de puțin distinși, cu redingote și pardesie primăvăratice, în culori deschise, meloane și berete ușoare și moderne și

pantofi bine lustruiți, cu bombeuri întărite sau tocuri joase, îmbrăcate în flecuri noi, ce răsunau pe caldarâm. Același miros amețitor de cafea bună, proaspăt râșnită, pătrundea de prin toate cafenelele și restaurantele de-a lungul trotuarului, iar în văzduhul căldicel simțeam deja mireasma primelor flori de castan.

Primul lucru pe care l-am făcut a fost să intru *vis-à-vis*, la Palatul Telefoanelor, ca să-i telefonez Olguței. Dar telefonul țârâia în gol. Pesemne că Olguța plecase deja după târguieli, așa că, și dacă Heinrich mi-ar fi telefonat între timp, nu ar fi avut cine să-i răspundă. Apoi, din nou afară, cu inima tot strânsă, am pornit-o ușor pe Calea Victoriei, înspre Ateneu.

La repetiția aceea n-am mai ajuns niciodată.

Nici *Rapsodia Română* nu s-a mai cântat în duminica respectivă la Ateneu.

Atunci când sirena a început să urle, eu mă găseam undeva pe trotuarul opus bisericii Kretzulescu. Iarăși exercițiu? m-am întrebat. Nu se mai terminau odată? M-am oprit, ușor iritată, ascultând glasul strident al sirenei, și am încercat să localizez de unde venea. În zadar. Mi se părea că venea de peste tot. Mi-am ridicat privirea, străjuindu-mi ochii cu palma de lumina strălucitoare. Cerul era tot albastru și senin, limpede precum cristalul. Nimeni altcineva nu se mai oprise, ca și cum nimeni altcineva nu mai auzea urletul sirenei. Parcă aș fi fost singura deranjată de zgomot.

– Nu vă fie teamă, cuconiță, ie numa' așa, de amplezir! mi-a spus, foarte serios, un băiat care vindea ziare și se oprise tocmai lângă mine; un țigănuș mic și negricios, cu fața lungă, murdar de tuș pe obraji și cu unul dintre dinții din față spart pe jumătate. O pălărie rotundă cu fundul rupt, slinoasă și prea mare pentru capul lui, rămasă de la vreun frate, îi cădea pe ceafă, descoperindu-i părul foarte închis la culoare, mătuit și plin de praf. Scrie și la gazetă că ie egzercițiu! a continuat el, important, ridicându-și până la nivelul ochilor mei antebrațul subțire, pe care atârna teancul gros de ziare.

Într-adevăr, pe prima pagină a *Timpului*, în colțul din dreapta jos, cu litere mari și negre, se anunțau exercițiile pregătitoare în cazul atacurilor aeriene. Iar dedesubt, se preciza tot cu litere destul de mari: „cu ocazia acestui exercițiu, activitatea nu-și va întrerupe cursul ei normal". El a scos cu degete dibace una dintre foi, fluturând-o îmbietor în fața mea.

Iar sirenele sunau alarma încontinuu.

Cine ar fi putut măcar să bănuiască că tocmai în ziua când în București se desfășura un exercițiu de alarmă aeriană anunțat public, o formație de câteva sute de bombardiere americane decolase de la baza militară aliată de la Foggia, din sudul Italiei, trecuse peste Marea Adriatică și survolase granițele Iugoslaviei și Bulgariei, îndreptându-se către România.

Eu.

Eu am bănuit.

Înțelegerea a năvălit peste mine când scotoceam prin poșetă după acei câțiva lei cu care să plătesc gazeta. Poate a fost și un gând blestemat sau poate numai prevestirea sumbră a unei tragedii cumplite, dar, într-o singură clipă, am avut impresia că sângele mi s-a răcit în vine. Am rămas împietrită, fără să respir. Degetele mi-au scăpat poșeta, iar toartele metalice s-au lovit de caldarâm cu un zăngănit. Vizibila neliniște de pe chipul lui Miți, *Ilse Zwei*, sistemul de urmărire german de la Băneasa, dispariția inexplicabilă a lui Heinrich, căpătaseră toate într-un singur moment un alt sens pentru mine.

– Mamzel, vă simțiți bine? am auzit – ca prin vis – o voce moale și nesigură, ce m-a trezit din amorțeală.

Între timp, alarma încetase. Am tras aer adânc și mi-am apăsat amândouă palmele pe piept, ca să-mi potolesc atât galopul inimii, cât și degetele ce-mi tremurau încontinuu, fără să se supună. Puștiul s-a aplecat și mi-a ridicat poșeta. N-am mai stat să număr acei câțiva firfirici, ci i-am îndesat în pumn prima bancnotă pe care am găsit-o.

– Fugi și adăpostește-te! am reușit să zic într-un sfârșit, dar pe un alt glas, înalt și spart, parcă nu al meu.

Cu ochii lui negri și mari rotunjiți de uluială și ațintiți numai pe bancnotă, n-a spus nimic. Apoi a încuviințat grăbit și, după câteva clipe, cât m-a privit ca pe o smintită scăpată de la ospiciu, și-a îndesat hârtia în buzunarul nădragilor și, pesemne înspăimântat că aveam să mă răzgândesc și să i-o cer înapoi, a țâșnit de lângă mine și a luat-o la sănătoasa, făcându-și loc cu coatele printre lumea de pe trotuar. Își ținea cu o mână pălăria, cu cealaltă strângea la piept teancul de gazete și se uita mereu în urmă, îngrijorat să nu-i fi scăpat cumva vreo foaie.

Eu am rămas acolo, cu inima bătându-mi ca un ciocan. Pieptul mă durea din cauză că îmi ținusem inconștient prea mult respirația. *Ce să fac?* mă întrebam. Unde era primul adăpost antiaerian? Parcă la Palatul Consiliului de Miniștri? Nu reușeam să-mi aduc aminte. Nu puteam să gândesc coerent. Apoi mi-am scuturat capul. Nu, lucrurile acelea nu se întâmplau. Nu era posibil să se întâmple. Erau numai în mintea mea. Cel mai probabil ceea ce se întâmplase nu avea nicio legătură cu România. *Ilse Zwei* ar fi putut foarte bine intercepta mișcare în oricare altă parte în spațiul aerian al Balcanilor. Poate din nou în Ungaria sau chiar în Iugoslavia. Nu se putea să fie tocmai la noi. Eram eu nebună, atâta tot.

Dar alarma a început iarăși să sune. Și, de data aceea, se mai auzea și altceva, un zumzet surd, ce venea de departe și creștea necontenit. În jurul meu, văzduhul parcă tremura. Simțeam trepidațiile cu tot trupul, ca și cum m-aș fi desfăcut în bucăți, membru cu membru, celulă cu celulă. Iar odată cu ele, tot din depărtare, începuseră să se audă niște bubuieli infernale, de neconceput, cum n-auzisem niciodată până atunci. Geamurile prăvăliilor și cafenelelor de la stradă începuseră să vibreze, cu un zgomot înăbușit, parcă gata să se spargă, iar tencuiala se desprindea de pe pereți, în căderi de praf. În minte, avea să-mi rămână pentru

totdeauna imaginea șobolanilor fugind în șir indian pe lângă ziduri, printre picioarele noastre. O turmă de șobolani mari și negri, de talia unor pui de pisică, care, cu instinctul lor neștirbit, de la începutul lumii, simțeau că se apropia moartea și părăseau corabia. După aceea, am auzit zgomotul motoarelor – un huruit îndepărtat, la înălțime, urmat de salvele masive de artilerie. Le auzeam răpăielile grele și ascuțite până în fundul timpanelor. Începuseră să tragă bateriile antiaeriene de pe Palatul Telefoanelor.

Iar apoi au apărut avioanele. Stoluri și stoluri de avioane. Înaintau în valuri dinspre nord și întunecau cerul; puzderie de bombardiere cu patru motoare, probabil aceleași Liberatoare americane care bombardaseră rafinăriile cu o vară în urmă. Grupate în formațiuni compacte, zburau la mare înălțime și înaintau în unghi ascuțit, așa cum zboară primăvara stolurile de berze venind din țările calde. Siluetele lor argintii scânteiau puternic în lumina soarelui, iar, în urma lor, zarea se pierdea într-o perdea densă de flăcări și fum. Alarmele sunau tot timpul bezmetic.

Atunci s-a instalat panica pe Calea Victoriei. O teroare nebună îi încolțise pe toți trecătorii. Parcă treziți brusc dintr-un somn greu, se învârteau în cerc, asemenea unor găini fără cap, țipând și întrebându-se cu voce tare dacă să intre în adăposturi sau să fugă cu mașinile prin pădurile de la marginea orașului. Câțiva sergenți de la circulație fluierau și făceau semne din mâini, oprind automobilele și tramvaiele în mijlocul bulevardului, iar niște gardieni de la Apărarea Pasivă, cu căști de metal și banderole albe pe mânecile hainelor, împreună cu un *Feldgendarm* neamț, îndemnau la calm și încercau să ghideze organizat oamenii către adăposturi. O femeie se trântise deja la pământ, pe burtă, și, cu mâinile în jurul capului, țipa în neștire, cu un glas subțire și înalt, de sălbăticiune încolțită. Cineva a apucat-o de subsuori și, târând-o pe pavaj, cu trupul moale și încă urlând, a dispărut cu ea în scara unui imobil.

Abia după alte câteva momente, am reușit să mă adun suficient cât să realizez că trebuia urgent să mă adăpostesc. Îmi amintisem; cel mai apropiat adăpost antiaerian era cel de sub teatrul Comœdia, la vreo sută de metri mai jos pe trotuar. Mi-am făcut cu greu loc în învălmășeală și am luat-o și eu la fugă într-acolo, laolaltă cu toată lumea.

S-a auzit un șuierat pătrunzător și prelung și mi-am simțit urechile țiuind. Sunetul care prevestea căderea unei bombe. Iar bomba propriu-zisă a căzut la câteva secunde distanță, într-o bubuitură grea, cu răsunet asurzitor, ca și cum ar fi spintecat pământul pe din două. Apoi a căzut încă o bombă, și apoi încă una, și încă una, și tot așa. De undeva de departe se auzeau explozii asurzitoare. Formațiile de bombardiere, virând larg pe cer, lansau bombe în covor. Geamurile, smulse de suflu din cercevelele lor, săreau într-o ploaie de țăndări de sticlă și din ziduri se desprindeau cărămizi, se spărgeau de caldarâm, loveau oamenii ce fugeau îngroziți să se adăpostească și ridicau în jur nouri grei de praf. Mirosea puternic a ars, iar văzduhul se încinsese și se umpluse de o pulbere fină, de piatră spartă, ce îmi îngreuna respirația. Nu-mi amintesc dacă mi-a fost vreo clipă frică – sau poate tocmai, îmi fusese atât de frică, încât mă paralizase complet și nu mai puteam s-o simt –, dar, într-un moment teribil de inconștiență, am întors capul.

La celălalt capăt al Căii Victoriei, aproape de intersecția cu Episcopiei, Hotelul Splendid, de douăzeci de etaje, în vremurile acelea unul dintre cele mai mari și luxoase hoteluri din București, se prăbușea arzând sub ochii mei, încet, aproape cinematografic, de sus în jos, etaj cu etaj, ca și cum ar fi fost doar un biet castel de cărți de joc. Fusese lovită puternic și o aripă a Athénée Palace-ului, iar vâlvătăi roșiatice ieșeau prin ferestre. Coloane de fum negru se ridicau în vălătuci și din clădirile din jur. Oamenii fugeau care încotro, parcă fără țintă, ca niște potârnichi înspăimântate, prin-

tre flăcări și ziduri prăbușite. Un automobil a zburat prin aer, împins de suflul exploziei, și s-a oprit într-un castan, smuls din pământ și aruncat pe trotuar, cu rădăcinile pământii și contorsionate în sus. Castanul s-a aprins imediat de la automobil și a ars cu o flacără ciudată, roșie-albăstruie. Orizontul întreg se preschimbase într-o mare de flăcări. Dacă aș fi putut să și văd cu ochii minții, nu numai să aud scena de final din aria *Götterdämmerung*[138], despre sfârșitul lumii și al zeilor, atât de grandios de înspăimântătoare, de parcă ar fi fost compusă de Dumnezeu însuși și nu de un simplu muritor, Bucureștiul arzând ar fi fost poate cea mai bună reprezentare.

Totuși, nu aceea a fost priveliștea cea mai cumplită dintre toate, cea care urma să mă însoțească toată viața, ci o alta. Pe trotuarul celălalt, în apropierea bisericii, pe un morman de dărâmături, zăcea laba unui picior, smulsă de suflul bombelor din restul membrului. Un picioruș mititel de damă, fin și delicat, încălțat cu un papuc argintiu din satin, împodobit cu pene albe, murdărite de sânge, și cu o brățară din aur atârnând încă în jurul bucății de os alb ca laptele, curățat de carne, chiar acolo unde ar fi trebuit să se continue cu glezna. Laba fusese desprinsă fără cusur din osul piciorului, aproape geometric, ca și cum ar fi fost tăiată cu bomfaierul. În lumina puternică a soarelui, aurul sclipea oribil și sfidător.

Mi-am acoperit gura cu ambele mâini, înainte să încep să urlu de groază, și un val de fiere mi-a urcat până în gâtlej. Aveam impresia că aerul nu-mi mai pătrundea până în plămâni și că aveam să-mi pierd cunoștința. În momentul acela, mi-a fost teamă că o să mor chiar acolo unde mă aflam, sub bombele americane, dar sufocată de propria mea vomă, la numai câțiva pași de adăpost, ca țiganul înecat la mal. Printr-o minune însă, am reușit să nu vărs și nici să leșin, ci am început să plâng.

---

138 *Amurgul Zeilor*, operă de Richard Wagner, care încheie tetralogia *Inelul Nibelungilor*

Așa am intrat în adăpost, plângând necontrolat, cu lacrimile întunecându-mi privirea și curgându-mi șiroaie pe obraji. Umerii îmi tremurau, ca scuturați de frig. După ce am coborât scările înguste, împrejmuite de conducte ruginite, ușa metalică zdravănă s-a închis în spatele meu cu un zgomot strident. Sunetul ascuțit al zăvorului, ferecându-ne pe toți înăuntru ca într-un cavou, s-a auzit prelung între cei patru pereți, cu ecou.

Am rămas în picioare la baza scării, cu spatele rezemat de perete. Picioarele abia mă mai susțineau. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul, urechile îmi țiuiau, ochii îmi erau împăienjeniți, iar obrajii fierbinți și uzi de lacrimi. Mi-am înfășurat brațele în jurul umerilor, încercând – fără prea mult succes – să-mi potolesc tremurul trupului și am tras de mai multe ori aer adânc în piept. Dar aerul dinăuntru era greoi și stătut, aproape irespirabil. Duhnea a sudoare, a mucegai de pivniță și a murdărie de șoareci, iar fumul ce pătrundea prin gaura de ventilație, acoperită cu un grilaj ruginit, se amesteca cu o miasmă iute și înțepătoare, ca de amoniac. Cineva mai slab de înger, pierzându-se cu firea, se scăpase pe el. Însă nimeni nu lua în seamă duhoarea. Cu sufletul la gură, ascultam cu toții numai trosnetele de deasupra noastră, încercând să ne dăm seama, după răsunet, unde cădeau bombele și, mai ales, la ce distanță de noi. Mie însă îmi păreau toate la fel de îngrozitor de aproape, chiar peste clădirea teatrului. Tresăream la fiecare bubuitură și-mi strângeam pleoapele cu putere peste ochi, fără să mă pot stăpâni.

Am stat așa multă vreme, împietrită, ascultându-mi bătăile inimii, dar, ceva mai târziu, când mi-am mai revenit, mi-am plimbat repede privirea peste mulțimea îndesată în adăpost. Era arhiplin, câteva zeci de oameni într-un buncăr clădit pentru poate jumătate din numărul nostru. Becul albastru, fără abajur, aninat de tavanul jos, arunca peste capetele tuturor o lumină chioară, pâlpâind la fiecare explozie de afară, gata să se stingă și să ne îngroape în beznă. Trunchiuri gâr-

bovite, capete încovoiate între umeri, mâini tremurânde, chipuri pământii, ochi stinși sau pâcloși de lacrimi, priviri cuprinse de deznădejde. Nimeni nu vorbea. O încremenire rece ne cuprinsese pe toți. În afară de trosnetele îngrozitoare de afară, nu se auzeau decât suspinele unei tinere domnișoare, la numai câțiva pași de mine, ce plângea în brațele alteia, cu umerii tresărindu-i necontrolat. Amândouă aveau sprâncenele puternic conturate cu dermatograf, rochițe scurte roșii paietate și pantofiori negri de dans, cu toc mic. Păreau a fi actrițe de revistă, coborâte în adăpost direct de pe scenă, de la vreo repetiție. Dintr-un colț, un glas răgușit murmura *Tatăl nostru*. În lumina aceea albăstruie, așa cum stăteam acolo, așteptând, îngrămădiți unul într-altul, ca niște hârciogi în bârlog, îngropați între ziduri grele, sub o clădire care s-ar fi putut prăbuși în orice clipă peste noi, înmormântându-ne printre dărâmături, mi se părea că nu mai arătam a oameni, ci aduceam cu niște sălbăticiuni înfricoșate. Iar țigănușul cu gazete nu se afla acolo. Speram că reușise totuși să se pună la adăpost într-altă parte.

Deși reușisem să-mi potolesc nervozitatea și să respir mai ușor, pe dinaintea ochilor îmi treceau crâmpeie vagi și fugare de amintiri și imagini răzlețe. Chipul blajin și surâzător al Mariei, surprins în mai multe ipostaze, apoi figura fără contururi precise a unei fetițe blonde, fetița lui Heinrich, pe care n-o întâlnisem niciodată, ce-și găsise sfârșitul în același fel cumplit și al cărei trup nici măcar nu fusese înmormântat. Iar după aceea, din nou, piciorușul acela încălțat în papuc de satin, murdărit de sânge. Și Heinrich oare unde era? Ce i se întâmplase? Decolase oare în întâmpinarea bombardierelor americane sau nu mai apucase? Dacă americanii bombardaseră prima dată aerodromurile din afara Bucureștiului? Nu țineam minte să fi văzut pe cer vreun avion de vânătoare, nici german, nici românesc, dar nu puteam să pun prea multă bază pe memoria mea din momentele acelea năpraznice. Totul

se desfășurase prea repede, nu avusesem nicio clipă sentimentul trecerii timpului.

O bubuitură foarte puternică, lungă și țiuitoare, s-a auzit chiar atunci de undeva de foarte aproape, parcă despicând încă o dată pământul. Toată lumea a tresărit la unison.

– Peste Colțea a căzut! a urlat o femeie, ca un animal rănit. Au lovit spitalul! Doamne, Iisuse Cristoase!... Și copila mea ie tocmai dânsa acuma la gardă! Măicuța Domnului, ai milă, apără-mi-o!

– Ho, țață, nu mai urla ca nebuna, că n-a fost la spital! i-a tăiat-o imediat un tânăr, pe o voce tăioasă. Nu-i voie să se bombardeze spitalele. Convenția de la Geneva nu permite. Sigur a fost într-altă parte.

Era un bărbat tânăr și chipeș, de douăzeci și ceva de ani, bine hrănit și îmbrăcat, după ultimele canoane ale modei europene, în pantaloni albi, vestă din șantung bleumarin, din buzunarul căreia se vedea ieșind lanțul gros din aur al unui ceas, inscripționat cu pecetea casei de modă Cartier, și cu un fetru foarte modern, *gris acier*[139], coborându-i elegant pe-un ochi. În ciuda bombardamentului, pantofii albi ca laptele, cu bombeul și șireturile negre, îi arătau impecabil. Pesemne și-i curățase mai înainte cu batista. Deși avea vârsta frontului, arăta ca și cum văzuse Cotul Donului doar în montajele de la cinematograf.

– Deie Domnul să fie așa! a răspuns femeia, ridicându-și capul și bătând câteva cruci. Bubuiturile parcă se mai îndepărtaseră, transformându-se într-un vuiet surd, iar ea își mai venise oleacă în fire. A mai suspinat de câteva ori, i-a aruncat tânărului domn o privire încărcată de gratitudine, după care, întorcându-și în jur ochii încă înotând în lacrimi, a adăugat moale, puțin smerită, parcă cerându-și scuze audienței pentru reacția ei necontrolată: Da' nu ne lasă ea Măicuța Domnului de izbelițe!

139 Gri-oțel

– Așa-i, cumătră, așa-i, a încurajat-o femeia de alături, o femeie scundă și împlinită, cu mânuțe mici și grăsulii și cu alură de jupânească sau doică de casă mare. Ai încredere în bunul Dumnezeu! Răzbim noi și dintr-asta!

La auzul vocilor celor două femei, dovadă neîndoielnică că ne aflam cu toții încă în viață, în pofida infernului ce se stârnise asupra Bucureștiului, alți câțiva oameni, mai cu suflu și curaj, au început să glăsuiască între ei, întâi mai încet, iar apoi din ce în ce mai tare. Deși câteodată vuietul de afară devenea asurzitor, le prindeam aproape toate șoaptele.

– Dinspre gară au venit? a întrebat cineva.

– Cre' că mai degrabă dinspre Filantropiei, a răspuns altcineva.

– Nu, nu, dinspre Basarab! Uite-așa niște vălătuci se înălțau dintr-acolo, până hăt, înspre Chitila!

O altă bubuitură puternică, tot de undeva foarte aproape, ne-a făcut din nou să tresărim.

– Doamne apără și păzește, că doară nu loviră biserica! a exclamat înspăimântată o babă, pe un glas pițigăiat, arătându-și gingiile pământii și știrbe și crucindu-se repezit. Mare păcat îi aista! Ne paște năpasta cea grea! Vai și-amar o să fie de sufletile noastre!

– Nu, fă, boamba aia nu trosni p-acilea! a contrazis-o o țigancă florărească, făcându-și și ea repede o cruce largă. Trosni mai dinspre dincolo, taman pă după Brătianu!...

În ciuda bombardamentului neașteptat și a panicii generale, reușise să-și salveze coșul de răchită plin cu flori și-l ținea strâns în poală. Parfumul dulceag și tulburător al zambilelor se amesteca neplăcut cu putoarea grețoasă dinăuntrul adăpostului.

– Păi nu încolo, că...

Dar baba n-a mai apucat să-și ducă cugetarea până la capăt, pentru că, tocmai în clipa aceea, de undeva foarte aproape, s-a auzit un bubuit atât de adânc și răsunător, încât m-a asurzit complet. O ploaie de ten-

cuială a început să se scuture din tavan peste capetele noastre, iar becul să pâlpâie intermitent. Imediat apoi, suflul fioros al unei explozii a cutremurat adăpostul din toate încheieturile. Clădirea s-a zguduit din temelii, ca și cum un curent nevăzut ar fi trecut prin adâncul betonului, iar zidurile au început să se clatine, ca făcute din foaie de cort. Becul s-a stins, iar prin gura de aerisire a pătruns un miros amestecat de fum, cărămidă pisată și o duhoare pe care n-o mai simțisem niciodată până atunci – mirosul cărnii de om arsă.

Femeile au început să urle. Izul de urină s-a acutizat pe nesimțite.

Și încă o detunătură infernală s-a auzit deasupra capetelor noastre.

De data aceea însă, un suflu ca de uragan a smuls zăvorul din încuietoare și a trântit ușa metalică de perete cu un zgomot pătrunzător, iar un val de praf dens și greu m-a orbit. Mi-am acoperit pleoapele și am dat să mă feresc, dar, chiar atunci, s-a mai auzit un trosnet cumplit și, din nou, adăpostul s-a clătinat parcă din toate zidurile. De data aceea, suflul exploziei m-a ţintuit de zid, zdrobindu-mi carnea de betonul greu și oprindu-mi răsuflarea în piept.

O durere ascuțită mi-a străpuns moalele capului, explodând apoi în craniul meu în mii de scântei și împrăștiindu-mi gândurile. Privirea mi s-a întunecat și picioarele mi s-au înmuiat într-o clipită. Am avut impresia că cineva mi-a tras pur și simplu pământul de sub mine. Am întins panicată brațele, să mă agăț de ceva, dar n-am găsit nimic în jurul meu, doar văzduhul gol. În învălmășeala aceea sonoră de mugete de bombe și urlete neomenești, ultimul lucru pe care l-am mai simțit, ca prin vis, a fost trupul meu, ușor, parcă fără oase și fără nicio greutate, scurgându-se pe lângă zid, ca o cârpă moale.

Apoi n-am mai văzut și n-am mai auzit nimic.

3.

„Iac-așa purta dumneaiei o cațaveică cu guler din vulpe când or adus-o... și pantofi dintr-ăia șui, de zici că-s din solzi de șarpe... da' tot în zadar ie dânsa așa frumușică, dacă nu ie și nițel mai trupeșă, că atuncea altfel cade haina pe om..."

„De lezar le spune, fă, am văzut și la cucoana la care calc io rufărie... nu te mai râdea, Marghioalo, că io știu cum se trăiește în lumea mare..."

Acelea au fost primele cuvinte pe care le-am auzit. Dar n-am fost în stare să le prind cu adevărat înțelesul. Așa că nu mi-au făcut nicio impresie.

Mă trezisem de ceva vreme, dar nu adunasem încă suficientă voință ca să deschid ochii. Aveam o migrenă înfiorătoare. Îmi auzeam capul vâjâind, ca și cum aș fi ascultat vuietul mării într-o scoică goală. Gândurile îmi erau nefiresc de dezordonate, iar în gură aveam un gust aspru de cenușă. Prea multă șampanie cu o seară în urmă? Am mai stat așa timp de câteva clipe, letargică și dezorientată, ascultând foșnetul surd al ventilatorului. Vocile de mai devreme nu se mai auzeau. Dar deodată prindeam parcă și alte zgomote, pași agitați, foșnete, frânturi vagi de conversație, uși închizându-se și deschizându-se, răsuflări greoaie, gemete, un sughiț de plâns, iar de undeva foarte departe, sunetul ascuțit al unei sirene de pompieri. Pândeam zgomotele acelea cu urechile ciulite, încercând să le ofer o semnificație, dar își pierdeau puterea înainte să pătrundă până la mine, stingându-se încet-încet, ca strecurate printr-o sită.

Deși cu pleoapele tot coborâte, am întins mâna spre noptiera de la capul patului, ca să aprind veioza. Am pipăit cu degetele prin văzduh, dar, spre surprinderea mea, n-am întâlnit nimic. Veioza nu se mai afla acolo. De fapt, se părea că și noptiera dispăruse. Iar, după alte câteva momente de nedumerire, mi-am

amintit că eu n-aveam ventilator. Am tresărit și am deschis ochii.

La primul contact cu lumina, i-am închis la loc. Pentru o clipă, avusesem impresia că pereții și toate obiectele din jur luaseră proporții uriașe și se repeziseră dintr-odată înspre mine. Durerea mi-a strâns tâmplele ca un cerc de fier înroșit, tăindu-mi răsuflarea. De fapt, nu doar capul mă durea, ci tot trupul. Oase, carne, piele; toate, la cea mai mică mișcare. Și când trăgeam aer în piept. Din cauza unei împunsături fioroase în coșul pieptului, ce n-o puteam localiza cu exactitate, dar pe care o resimțeam răsfrângându-mi-se în toată cutia toracică, aveam impresia că plămânii nu mi se dilatau suficient și nu puteam respira așa cum ar fi trebuit. M-am simțit crispându-mă de durere. Ce mai, mă simțeam ca și cum mă luptasem corp la corp cu un urs carpatin. Și ursul câștigase la scor.

Însă cel mai îngrozitor era mirosul acela, greu și putred, cumplit de familiar, pogorât parcă direct din coșmarurile mele – un iz amestecat de medicamente, cloroform, fenol, sânge și trupuri omenești murdare –, ce-mi provoca o greață înfiorătoare. Ca să nu vărs, am tras aer cât am putut de adânc, încercând să-mi ignor durerea din piept. Dar tot mi s-au împăienjenit ochii.

Într-o singură clipă, amintirea scenelor de coșmar pe care le trăisem s-a revărsat peste mine. Mi-am amintit ceea ce se petrecuse atât de brusc și de neașteptat, încât am avut impresia că totul se întâmpla din nou, chiar în momentul acela, dinaintea ochilor mei. Am revăzut zidurile Splendid-ului prăbușindu-se, în straturi de beton ciopârțit, și piciorușul alb de femeie, retezat atât de perfect din osul gleznei. Mi se părea că auzeam din nou deslușit răsunetul ascuțit al alarmelor, duruitul motoarelor de avioane și urletul exploziilor. Iar Heinrich... Unde era Heinrich?

Fără să mă gândesc la ceea ce făceam, am încercat chiar atunci să mă ridic în coate. N-am reușit decât să-mi

ridic ceafa de pe pernă, căci o durere ascuțită mi-a săgetat brațul drept pe de-a-ntregul, de la umăr până în vârful degetelor. M-am prăbușit din nou moale, amețită îngrozitor. Trăsesem după mine bara ruginită de fier, pe care-mi atârna perfuzia, iar la încheietura cotului, unde era înfipt acul perfuziei, o vânătaie închisă la culoare mi se întinsese sub piele. Celălalt antebraț îmi era înfășurat într-un bandaj.

Imediat ce starea de vertij mi s-a mai potolit, am redeschis ochii și, ca prin ceață, am încercat să-mi dau seama ce se întâmpla. Și unde mă aflam mai exact. Un pavilion foarte lung și înalt. Pe o latură, niște ferestre înalte, fără perdele, iar pe cealaltă latură, două uși duble albe închise. Pereții erau proaspăt spoiți cu var și acoperiți pe jumătate de plăci micuțe de faianță ciobită, iar în jurul meu, alte paturi metalice înguste, ca pătuțurile de copii, vopsite în alb. Era foarte cald și gălăgie. Deși ferestrele erau larg deschise și ventilatorul mergea încontinuu, aerul îmi părea fierbinte și sufocant și răsuna de voci, plânsete și văicăreli, într-un șuvoi terifiant ce se revărsa peste mine din toate direcțiile. Mi-am rotit privirea în jur, atât cât am putut. Nu vedeam mare lucru. În patul de lângă mine zăcea un bărbat cu ochii închiși, obrajii supți și cu un bandaj pătat cu roșu închis în jurul frunții, probabil un soldat venit de pe front, iar în patul de *vis-à-vis*, o jupânească groasă și cu fața roșie, cu un șal aruncat pe umeri, la căpătâi cu o alta, la fel de plină și roșie. Șușoteau și aruncau din când în când ocheade în jur. Pe ele le auzisem flecărind mai înainte.

Abia după câteva clipe mi-am dat seama, cu un icnet de groază, că de fapt toate paturile din salon erau ocupate, iar pardoseala era acoperită aproape în întregime de saltele. Erau atât de multe, încât cele câteva infirmiere și surori de caritate abia reușeau să se strecoare printre ele, săltând la fiecare pas, dintr-o parte într-alta. Peste tot bandaje albe, sânge negru, fețe livide și înspăimântate, gemete, plânsete și tân-

guiri. Am simțit cum mi se scurge tot sângele din creier. Războiul năvălise peste noi fără milă. Nu mai avusesem în fața ochilor o imagine atât de cumplită din toamna lui 1941, din zilele și nopțile de tristă amintire de după bătălia noastră de la Odessa, când locomotivele trenurilor sosite de pe front, încărcate cu răniți, fluieraseră prelung și înspăimântător în gările Bucureștilor în fiecare zi, fără oprire. Dar răniții din jurul meu nu aveau aceleași figuri de atunci, chipuri șterse și livide de soldați, bărboși și murdari, cu pielea întinsă pe oase, galbenă ca ceara, ca și cum ar fi suferit cu toții de hepatită, și ochii stinși, scufundați atât de adânc în găvane, încât fețele le păreau numai niște cranii curățate de carne; oamenii întinși pe paturi și saltele nu erau ostași, nu purtau uniforme și nici nu aveau trese pe umeri, ci purtau cămăși cu cusături românești, uniforme de liceu, rochii și costume de primăvară, pantofi albi din pânză, năframe colorate, cozi împletite și onduleuri. Erau numai civili, oameni de toate condițiile și fără nicio vină, ce-și vedeau liniștiți de viețile și poveștile lor neștiute și care fuseseră surprinși fără nicio apărare în mijloc de front de luptă. N-am cuvinte să pot așterne pe hârtie așa cum ar trebui sentimentul tragediei fără margini care m-a cuprins atunci.

Ca să nu mai văd oroarea din jur, mi-am întors ochii către geam. Dincolo de ferestre, se boltea o bucată de cer albastru deschis, palid, învăluit parcă într-o pâclă cenușie. Nu puteam să văd decât niște acoperișuri și, ceva mai departe în zare, pe deasupra clădirilor, două turle albe de biserică. Lumina care se strecura înăuntru era slabă, cumva filtrată – era oare dimineață sau să fi fost după-amiază târzie? –, iar toate culorile îmi păreau șterse, fără nicio intensitate. Totuși, din amestecul de zgomote înfundate venind de afară am reușit să desprind un sunet anume: strigătul înalt și subțire, cu ecou prelung, al unui vânzător de gazete. Ca prin vis, mi-am dorit să fie tocmai țigănușul cu ochi șireți pe care-l întâlnisem pe Calea Victoriei. Când se întâmplase oare

asta? În ziua aceea? Cu o zi în urmă? Cu o săptămână în urmă? m-am întrebat apoi, de-a dreptul stupid, ca și cum, dacă aș fi știut, ar fi contat în vreun fel; o definire a granițelor temporale n-ar fi schimbat nimic din ceea ce se întâmplase. În starea aceea de amorțire și detașare în care mă găseam atunci, ca și cum aș fi plutit peste toate, chiar și peste mine însămi, îmi era perfect egal ce se întâmpla mai departe. Nu voiam să știu altceva decât unde era Heinrich.

– Te-ai trezit? am auzit chiar atunci o voce.

Mi-am întors ochii. Prima oară, persoana ce se înființase lângă mine mi-a apărut ca o pată neagră încețoșată, cu o față fără trăsături, doar cu niște găuri negre acolo unde ar fi trebuit să se afle ochii și gura. Dar, încet-încet, chipul a început să i se limpezească. Era o femeie mărunțică și rotunjoară, cu tenul alb și întins, aparent fără vârstă – putea la fel de bine să aibă și douăzeci, și cincizeci de ani –, cu trupul ascuns complet sub un veșmânt negru de călugăriță și cu tulpanul acoperindu-i fruntea și mare parte din obrazul trandafiriu și rotund. La gât, pe o sforicică subțire, îi atârna o cruciuliță din aur. Mi-a prins încheietura mâinii stângi în mâna ei grăsulie, ca să-mi măsoare pulsul.

– Nu mai fă mișcări bruște, m-a sfătuit ea apoi, cu cel mai blând glas pe care-l auzisem vreodată, și mi-a lăsat mâna. Cum te simți?

Nu aveam idee cum i-aș fi putut explica că mă simțeam – zguduită cu totul, dar în același timp și inertă, ca și cum aș fi fost suspendată în văzduh –, așa că am ales să nu zic nimic.

– Ai dureri de cap?

N-am răspuns, dar mi-am dus din nou vârful degetelor la ceafă. A fost ca și cum un obuz mi-ar fi explodat chiar atunci înăuntru, împrăștiindu-mi pete negre pe dinaintea ochilor. Am tresărit de durere. Chiar în moalele capului, aveam un cucui mare și dureros, pansat cu o bucată groasă de tifon, iar pe degete îmi rămăseseră urme de iod și sânge închegat.

Măicuța a clătinat ușor din cap, înțelegătoare, și, în timp ce-mi verifica acul perfuziei, mi-a spus:

– O să-ți treacă curând durerea. Te-ai izbit de un zid și te-ai lovit la cap... din cauza asta ți-ai pierdut cunoștința. Dar domnul doctor te-a văzut și a zis că nu-i nimic grav. Doar o contuzie și-atâta...

– Domnul doctor? am întrebat. Glasul îmi suna răgușit, ca și cum trecuse ceva vreme de când îl folosisem ultima oară.

– Medic căpitan Apostolescu.

Mi s-a părut că recunoșteam numele. Am clipit de câteva ori, încercând să-mi amintesc. Într-un sfârșit, s-a făcut lumină și am înțeles de ce totul în jur îmi părea atât de familiar.

– Am lucrat și eu câteva luni aici, am șoptit. În iarna lui '41.

– Ah, deci avea dreptate maica Iosefina!... Mi-a spus încă de când te-au adus că te știe, că ai fost și dumneata cucoană de caritate la Crucea Roșie.

– Maica Iosefina, am murmurat, fără să am idee despre cine vorbea.

– Maica Iosefina, de la mănăstire de la Cernica! Eu sunt maica Nectaria, de la Pasărea. Eu eram în vizită la un frate în București când s-a întâmplat, și-am zis să dau o mână de ajutor, dar maica Iosefina lucrează aicea încă de la primul război, de la ocupația nemțească! Zicea că tot așa veneau răniții, ca acuma, cu duiumul, când zburau țepelinurile pe deasupra Bucureștiului, nu americanele!... Și a zis c-ai ajutat și tu pe-aici, cu toate cucoanele, când au venit trenurile cu băieții de la Odessa!... Bieții, bieții băieți! s-a căinat ea apoi, pe aceeași voce blândă, și și-a făcut în același timp și o cruce mare. Dumnezeu să-i odihnească la dreapta Lui, printre eroi, și Maica Domnului să le ocrotească familiile, că mare necaz a căzut peste țara asta!... Dar de ce n-ai mai trecut de-atuncea pe la spital? Ar fi fost nevoie de toate mâinile!

N-am mai avut timp de spital, că m-am luat cu spionajul și...

Deodată, greața îngrozitoare de mai devreme s-a întors. Am simțit cum îmi urca din vintre în piept și apoi către gâtlej și am știut că de data aceea chiar urma să vomit. Măicuța însă nu și-a pierdut cumpătul, ci s-a aplecat repede din șale, surprinzător de agilă pentru silueta ei nu tocmai de balerină, a scos de sub pat un lighenaș albăstrui cu smalțul sărit, și mi-a ținut părul cât am vărsat. Apoi mi-a zâmbit, m-a mângâiat pe umăr și, luând un pahar de apă de pe undeva, mi l-a întins să-mi clătesc gura.

Capul îmi plesnea de durere, ochii îmi ardeau, iar pulsul mi-o luase din nou la goană. Oare ce anume era cu mine?

– Ei lasă, fetițo, că-i semn bun! Dumnezeu te-a binecuvântat!... Iar neputințele astea ale femeilor tot de la Domnul sunt toate, nu trebuie să te rușinezi cu ele!

– O să mor? am întrebat, serioasă.

– Doamne ferește, dar ce gânduri îți mai faci și tu! Nimicuța n-ai pățit! Șira spinării nu ți-a fost afectată, nu tu hemoragie internă, nu tu oase rupte, numai o coastă ce ți-e puțin fisurată... De aia te doare când te miști! Na, ce să faci, tăieturi și zgârieturi au fost cu duiumul, niște cioburi de sticlă și câteva așchii prin piele, dar le-a scos repejor domnul doctor!...

– Nu-mi amintesc...

– Și nici copilașul n-a pățit nimic, slavă cerului! V-a ținut Dumnezeu pe amândoi în paza Lui!

Surâzătoare și calmă, mi-a bătut mâna cu mâna ei. Eu închisesem din nou pleoapele. Mi le simțeam aspre, ca și cum aș fi avut nisip pe dedesubt. Nu-mi doream altceva decât să adorm, ca să nu mă mai doară nimic. Unde era Heinrich? De ce nu venea la mine? Măicuța se întorsese cu spatele, netezind cu mâna ei albă cuvertura bărbatului ce dormea nemișcat alături. I-am văzut fața galbenă și trasă pe perna albă și parcă am uitat tot ce-aveam în minte. Fără să vreau, m-am întrebat dacă și pe el îl păzise Dumnezeu sau avea să nu se mai trezească niciodată.

Chiar atunci, un gând mi-a străpuns ceaţa din creieri ca o baionetă.

– Ce copil?!

Speriată de reacţia mea, măicuţa s-a întors dintr-o singură mişcare către mine şi privindu-mă cu ochii mari, m-a întrebat:

– Cum ce copil?!... Vai, fetiţo, dar nu-mi spune că nu ştiai că porţi un copil! a făcut ea, după câteva momente de tăcere, privindu-mă stăruitor, cu uimire în glas. Şi domnu' doctor zice că să tot fie vreo două-trei săptămâni... Nu ţi-ai dat seama?

Am stat aşa multă vreme, privind-o fix.

– Da, da, a continuat ea. Domnu' doctor zice că o să ai un copil! Văzuse o sângerare şi crezuse că-i de la altceva şi te-a controlat. Undeva, în iarnă, o să fie, numai de ne-ar ţine Dumnezeu pe toţi sănătoşi până atunci! A fost un miracol adevărat de la El că nu s-a întâmplat nimic, drăguţă mică, Lui să te rogi şi Lui să-l mulţumeşti!... Dacă nici necazul ăsta grozav nu l-a zguduit, înseamnă că o să fie un zdrahon adevărat! Frumos şi curajos ca tăticul lui!... Şi roagă-te cu credinţă şi la Măicuţa Domnului, ca să te întărească să îl porţi tot aşa uşor în continuare, că doar şi Ea e mamă!

A mai zis ceva, dar eu n-am mai auzit. După lovitura primelor clipe, mă cuprinsese un fel de împietrire. Nu puteam să pricep ce se întâmpla. Era absurd, era imposibil, era extraordinar. Fusesem măritată atâţia ani de zile şi nu rămăsesem niciodată gravidă. Iar tocmai atunci, când aveam deja treizeci de ani, când eram divorţată şi trăiam fără cununie cu un ofiţer neamţ, iată-mă aşteptând un copil. Tocmai în mijloc de război.

– Ia ascultă, fetiţo, neamţul ăla... – A făcut un semn uşor din cap către uşile duble de la capătul salonului. – Dumnealui e tatăl copilului?

Inima, trădătoare cum îi era felul, mi-a tresărit în piept.

– E afară? am întrebat, îndreptându-mi şi eu privirea către intrare.

– A venit, a vorbit cu dom' doctor, a plecat, apoi a venit iarăși, și iarăși s-a dus... Nu-ți amintești?... Stai liniștită, a zis că se întoarce repede.

După câteva momente, pentru că începuse să-mi fie evident că, indiferent de gradul de ridicol dintr-o situație, întotdeauna se găsea loc de mai mult, măicuța s-a aplecat puțintel către mine și m-a întrebat, șoptit, pe un ton aproape conspirativ:

– Da' nu-i bărbatul dumitale, așa-i?!... Că maica Iosefina zice că e sigură că dumneata ești nevasta unui domn însemnat de la guvernanță!

Am clipit. Dacă credeați că nu se poate ca un slujitor al Domnului să cadă în păcatul clevetirii, poftim că se poate.

Dar gândul acela mi-a fost alungat într-o clipită. Începuse să sune alarma. Am tresărit și mi-am simțit trupul încovoindu-se de durere sub propria lui greutate. Din jurul meu s-au auzit alte gemete și țipete de spaimă. Se întorseseră avioanele.

– Nu-i nimica, fetițo, nu te speria! mi-a zis repede măicuța Nectaria, fără să se uite la mine, ci în jur, să vadă dacă avea cineva nevoie de ea. Și, întorcându-se din nou către mine: Au mai sunat alarma de câteva ori de atunci! N-ai auzit-o tu, că erai în inconștiență... Uite, gata, a încetat! a exclamat ea apoi ceva mai tare, ca s-o audă toată lumea din jur și să se liniștească.

– Dar uite-l și pe dumnealui, fetițo!... Vine acușica la tine!

Mi-am întors repede capul. Nu era însă Heinrich, ci doctorul. I-am oferit o mână moale, mi-a luat și dânsul pulsul, măsurându-mă în același timp cu o privire grăbită, fără să pară că mă recunoștea.

– Fără prea mult sedativ, să nu afecteze fătul, i-a spus el măicuței, scurt și laconic. Mâine dimineață pleacă. Indiferent ce se întâmplă peste noapte. E nevoie de paturi. Improbabil să se întâmple totuși ceva, a adăugat apoi, amintindu-și că mă aflam și eu pe acolo și mă interesa în mod direct să știu ce avea de spus.

Știam că trebuia să privesc lucrul acela ca pe o stare de fapt, dar în momentul respectiv îmi era absolut imposibil. Gândurile îmi erau încâlcite, iar aerul atârna greu asupra mea. Apoi, doctorul mi-a făcut o injecție în antebraț și s-a îndreptat către un alt pat, cu măicuța pe urmele lui.

Am rămas uimită de sentimentul de tihnă care a urmat injecției. Întâi, m-a cuprins un val de căldură moleșitoare, durerea a început să cedeze, transformându-se într-o zvâcnire caldă, ce-mi palpita ușor în carne, membrele mi-au devenit grele, iar apoi, încet-încet, n-am mai simțit nimic. Doar o senzație de alunecare amorțită. Ca și cum, nefiind în stare să-mi controlez trupul, m-aș fi scurs dintre așternuturi pe pardoseală. Cât de plăcut și odihnitor mi se părea că devenise deodată totul! Pleoapele îmi apăsau din nou greu peste ochi.

– Auz', puica taichii!... Dormi?

Un bătrânel, cu fața pungită de riduri și o claie de păr alb murdar și nepieptănat, se aplecase peste mine, privindu-mă cu ochi de culoarea cerului limpede, înconjurați de nenumărate crețuri. Mic la stat, cu un trup slab și uscățiv, era în cămașă albă țărănească țesută și răsțesută, îngălbenită de sudoare pe la subsuori și ițari, încins la mijloc cu un brâu cu pielea decojită. S-a uitat în jur, după care s-a aplecat din nou înspre mine și m-a întrebat ceva mai tare:

– N-ai cumva vreo țigare, oacheșo? Că mi se năcri ceru' gurii de cân' nu mai gustai tutun!

Avea buzele uscate și pământii, iar în gură doar doi colți de dinte, înnegriți și ei de carii. Nu știam dacă aveam țigări – numai gândul țigării aprinse îmi dădea fiori de greață –, cum nu aveam idee nici măcar dacă mai exista poșeta mea, dar i-am făcut un semn oarecare din bărbie. Și se părea că știa mai bine ca mine. S-a aplecat din mijloc cu greu, ținându-se cu o mână de șale. Genunchii îi tremurau de slăbiciune. Și culmea, poșeta mea se afla chiar acolo unde o căutase.

Când a întins mâna să umble sub pat – mâna-i era la fel de pământie ca și fața, și acoperită de pete negre de pistrui –, am observat că nu mai avea decât două degete, arătătorul și mijlociul. Restul degetelor îi erau doar niște cioturi, tăiate sus, până aproape de articulația pumnului. Și-a pus o țigară între buze și a dat să le ascundă pe restul sub brăcinar, dar s-a răzgândit, a așezat două înapoi în tabacheră, apoi încă una, și abia după aceea și-a căutat din nou sub brâu, de unde a scos o cutie de chibrituri. Și-a aprins-o și s-a așezat pe marginea patului meu, cu spatele la mine și restul răniților, chircindu-se într-un colț.

– Stau și io iceașa lângă tine, puiandro, dacă nu ți-o fi cu supărare, că-i mai dosit, mi-a spus. Să nu mă vază dom' doftor că pufăiesc năuntru... Da' nu mă mai țin deloc chișoarele să ies pân-afară!

Privirea i-a căzut pe soldatul din patul alăturat, care începuse să icnească ușor prin somn. L-a privit concentrat timp de câteva secunde și, compătimitor, a clătinat din cap înspre el, fără niciun cuvânt. Trăgea fumuri lungi, oftând de plăcere și ținând țigara între cele două degete care îi rămăseseră la mâna dreaptă. Am constatat cu un fior că le folosea cu o dexteritate impresionantă, încât ai fi putut crede că nu avusese niciodată mâna întreagă și că, în general, să posezi cinci degete la o mână era numai un moft al civilizației. Mi-a observat direcția privirii și, cu un rânjet știrb și binevoitor, m-a dumirit:

– Degetele cestea trei le pierdui la Mărășți, în primu' război, cân' veni iarna! Și ce iarnă avurăm atuncea și ce ger, că și-acuma mă ia cu răceală pe spinare când mi-aduc aminte! Și-o viscoleală de nu zăreai la doi pași în față...

Cu o privire pierdută, fixând peretele, a mai tras un fum. Ochii negri i se umeziseră, îngropându-i-se parcă și mai tare în fundul capului. Mi-aș fi dorit să-i zic un cuvânt blând, dar nu eram în stare. Fumul de țigară, plutind ușor pe deasupra mea, îmi provoca o greață îngrozitoare. Îmi

reamintea că îi purtam copilul lui Heinrich în pântece și nu aveam nici cea mai vagă idee cum mă făcea lucrul acela să mă simt. Ca prin zgomotul făcut de un roi de albine, mi-am dat seama că moșul începuse din nou să vorbească, de unul singur, pentru că eu abia mă puteam concentra să-i aud vorbele, d-apoi să-i mai și răspund. Pleoapele îmi erau grele, iar o oboseală nemaiîntâlnită îmi îngreuna oasele.

– Bade Ioane, da' ce faci aici? De ce vrei să necăjești mata lumea cu neroziile tale?... Nu mai bine te-ai duce mai încolo, să...

Măicuța s-a oprit însă în mijlocul propoziției și a adulmecat în aer, din vârful nărilor. Am observat, chiar și în penumbră, cum fața, până atunci fără niciun rid, i se încrețește de oroare.

– Doamne ! Doar n-oi fuma tocmai în salonul spitalului! – S-a aplecat peste umărul lui, a văzut că ascundea țigara la spate și și-a făcut o cruce. I-a smuls-o din mână, ca apoi s-o țină la depărtare de dânsa doar cu buricele degetelor, abia atingând-o, ca pe o mină neexplodată. – Și tocmai lângă copila asta! Ea poartă un copil în pântece și matale îi dai pe la nas cu unealta puterii încornoratului?... Mă mir că nu ți-e și rușine! Doamne, iartă-mă pe mine, cea nesmerită, dacă fac păcat, dar multe încercări mai îngădui asupra mea!

Între timp, moșul se ridicase de pe patul meu, își îndesase capul între urechi, coborându-și tâmplele, privind-o pe măicuță cu ochii cățelului credincios mustrat de stăpân. S-a uitat apoi și la mine, lung și clipind des, ca și cum atunci mă vedea pentru prima oară și se întreba mirat cu ce treabă mă aflam și eu pe-acolo, iar apoi din nou împrejur, cu o privire rătăcită, de om abia trezit din somn.

– Haide acuma, du-te la mata în pat și lasă fata să se hodinească, moșneag capiu ce ești! Înainte să ți se redeschidă operația și să fie vai și-amar de capul și zilele tale!... Și bine-ar fi să nu mai ai chiștoace dintr-astea de înșelăciune diavolească dosite cine știe pe unde, că acuma viu și te caut!

Moșneagul și-a deschis larg brațele în lateral, arătând că n-avea nimic de ascuns. Ea și-a încruntat sprâncenele la dânsul, obligându-l să-și coboare privirea. Apoi, uitându-se din când în când înapoi și mormăind tăinuit în bărbie, moșul s-a îndepărtat cu pas molcom și tremurător, abia târându-și trupul vlăguit. S-a lungit pe o saltea la doar câțiva pași depărtare de patul meu, și-a pus mâinile pe piept și a închis ochii. Cu degete uscate și pământii, își mângâia ușor brăcinarul brodat.

– Gata, fetițo, acum ia și te culcă și tu! mi-a spus măicuța. Să te mai întremezi oleacă... Că mâine te duci acasă. Că or adus și mai mulți... acuma sunt și pe culoare.

– Cât de mulți? am întrebat, cu o șoaptă abia auzită.

– Precis ie tare mulți, boieroaico! mi-a răspuns însă jupâneasa ce stătea la capul celeilalte, din patul de *vis-à-vis.* La aparat și la gazetă n-are voie să zică de-adevăratelea, că la toți i-e spaimă de Mareșal, dă din colț în colț și ne duce cu zăhărelu'... da' lumea vorbește! Am auzit io în mahala că căzu bomba tocma peste gară, la Nord! Și ierea plin de țărani de la Iași și Botoșani, că fugea toți de ruși!... Io spălam pe Plevnei cân' s-o-ntâmplat, la o casă mare sus încolo, spre Știrbei... Am fugit de m-am adăpostit cu boierii la dumnealor în pivniță, da' am auzit că mi-o omorât pălălaia o nepoată la piață, la Matache! Dumnezeu s-o odihnească!... Ierea fată bună, sărmana, știa și gospodărie, știa și nițică carte, atâta câtă avea nevoie, ce vină să aibă dânsa dacă a făcut-o mă-sa de fată mare și făr' de noroc?!...

A mai zis câteva cuvinte, de data aceea mult mai încet, doar pentru urechile celeilalte, așa că eu nu le-am mai auzit. Maica Nectaria doar a clătinat ușor din cap, ca și cum ar fi confirmat cele auzite, iar buzele i s-au mai mișcat ușor timp de câteva clipe, ca într-o scurtă rugăciune. Mi-am aruncat din nou privirea pe fereastră, să văd oroarea. Dar în afară de roșul închis al asfințitului ce aprinsese acoperișurile Bucureștiului, nu se vedea nimic ieșit din comun. Așa de groaznic?

Cum era posibil? Cum se putea schimba toată lumea pur și simplu de la o zi la alta, de la un ceas la altul, fără nicio pregătire? Ce avea să se aleagă oare de noi toți?

Măicuța m-a privit blajin, plină de îngăduință, probabil pentru că-mi descifrase gândurile. A netezit ușor cuvertura de-a lungul picioarelor mele, iar apoi mi-a zis:

– Nu te întreba care-i rostul, fetițo. Judecățile lui Dumnezeu nu pot fi pătrunse de mintea noastră mică omenească... Și nici credința să nu ți se clatine. Că așa se întâmplă de când e lumea, când necuratul vrea să-i piardă pe oameni, întâi le ia mințile!

Odată cu noul val calmant de căldură ce mi se strecura în trup, lacrimile mi s-au uscat, gândurile înspăimântătoare s-au risipit, starea aceea bizară de tihnă s-a întors, iar totul a căpătat o altă înfățișare. Pe fereastră, soarele apusese, lumina zilei scăzuse și înăuntru nu mai pătrundeau decât ultimele umbre gri-roșiatice ale zilei ce se încheia, clădirile aproape că își pierduseră contururile în semiobscuritate, iar umbrele mobilelor din salon se alungiseră pe pardoseală. Mi se părea că lumea de lângă mine se topea într-o ceață călduță și somnolentă.

Într-un târziu, ușa s-a deschis, iar o siluetă înaltă a trecut din lumina galbenă a becurilor de pe coridorul spitalului, în semiîntunericul salonului. Era Heinrich. În sfârșit venise. I-am urmărit pașii cu ochi grei. Totul în jur era cenușiu și adumbrit, aveam impresia că silueta lui se desprindea dintr-un văl de ceață. Așa cum arăta în clipa aceea, cu ținuta sever controlată, cu umerii drepți și încordați, calm și stăpânit, partea aceea întunecată, ce fusese trezită într-însul de-a lungul timpului și mă înfiorase întotdeauna, se discernea din persoana lui parcă mai deslușit ca niciodată, ca și cum ar fi fost pusă sub lentila microscopului.

– Lulli.

Mi-a strâns mâna într-a lui. Avea degetele reci.

Mi-aș fi dorit să-l pot îmbrățișa, dar era peste puterile mele. Avea ușoare riduri pe frunte, gura crispată și

ochii umezi. *Când a îmbătrânit oare așa de tare?* m-am întrebat, cu părere de rău, dar și cu o tandrețe neașteptată. Mi se părea că regăseam deodată în el și acea oboseală mai de demult, atât de apropiată de resemnare. Pe bărbatul acela îmbătrânit și obosit, rece și sever, îl ținusem în brațe.

De câte ori îl privisem dormind, ascultându-i răsuflarea? De câte ori îl visasem când era departe de mine? Îmi era cu neputință să-mi amintesc. Dar gustul și parfumul intim al trupului lui îmi erau atât de cunoscute și de dragi!

Cum s-ar fi putut oare ca într-o clipă să nu-l mai am, așa, pur și simplu? Fusesem atât de aproape să nu-l mai văd niciodată. O temere mai veche, copleșitoare, mi-a încleștat chiar atunci, dureros, stomacul – spaima de a-l pierde.

– Mi-am făcut griji pentru tine, i-am spus.

M-am mirat încă o dată auzindu-mi glasul. Părea că vine de undeva de la distanță, nu din trupul meu.

– Tu ți-ai făcut griji?!... Eu am crezut că o să înnebunesc când am văzut că nu răspunzi la telefon. Ți-am telefonat toată dimineața, încontinuu. Unde ai fost?

Și glasul lui îl auzeam tot șters și îndepărtat, ca și cum ar fi pătruns până la mine dintr-o altă încăpere, înăbușit de niște ziduri groase.

– Am vorbit despre tine cu o altă femeie, am răspuns eu, cuprinsă dintr-odată de sinceritate. Și încă una foarte frumoasă.

– Poftim? a întrebat el confuz, după un moment de ezitare.

Nu i-am răspuns. Eram bizar de calmă și senină, aproape indiferentă, ca și cum ceea ce spusesem ar fi fost cel mai firesc lucru din lume.

– Când s-a întâmplat asta?

– Cu mai multe ore în urmă...

Cu mai multe ore în urmă? Cât de ireal îmi părea!

– Și cum s-a întâmplat?

– Acum chiar nu contează. Acum e mai important cum te simți.

L-am privit lung – ce frumos îmi părea! –, după care m-am trezit din nou vorbind, fără să-mi vină nici măcar mie să cred că în momentul respectiv acela era singurul lucru pe care-l găsisem demn de zis:

– Știi că ești nebărbierit?

El a clipit de câteva ori, privindu-mă fix și părând la fel de uimit ca și mine de lipsa cea mai elementară de logică a conversației noastre, dar n-a comentat. Doar și-a frecat obrazul cu podul palmei, ca și cum ar fi vrut să verifice adevărul vorbelor mele.

– Arăți foarte atrăgător.

După câteva momente lungi, a spus, la fel de serios ca și mine:

– Mă bucur. Eram foarte îngrijorat de felul cum arăt.

Ce sentiment bizar trăiam. Îmi dădeam perfect seama că, dincolo de pereții clădirii, de granițele țării și de momentele acelea împreună cu el, se decidea întreaga noastră viață viitoare, dar pur și simplu nu reușeam să mă conving să-mi pese cu adevărat. Iar apoi, complet din senin:

– Ai aflat că o să am un copil?

El mi-a primit vorbele cu remarcabila lui stăpânire de sine, fără ca vreo emoție de orice fel să i se reflecte pe chip sau în albastrul ochilor. Apoi, după o scurtă tăcere, mi-a răspuns cu simplitate, pe un ton neutru:

– Am aflat, da.

– E al tău.

– Mi-am dat seama.

– Și? Ce părere ai?

– Nu sunt tocmai un adept al pornirilor pătimașe și entuziasmului gălăgios.

– Ce înseamnă asta? Nu înțeleg.

– Înseamnă că un copil este întotdeauna o minune, Lulli. Indiferent de cât de tulburi sunt vremurile în care se întâmplă să vină pe lume.

– Ah! am exclamat eu din nou. Sunt surprinsă.

– Ești surprinsă că un copil este o minune sau că vremurile sunt tulburi?

– Sunt surprinsă că nu mă-ntrebi cum s-a întâmplat.

– Nu prin metoda clasică?!

– Ce ciudat reacționezi!... Nu-ți este teamă? Pentru soarta copilului nostru...

– Ba da. Foarte teamă.

– Minți. Și n-are niciun rost să mă minți. Știu deja că ție nu ți-e niciodată teamă.

– Mi-a fost teamă pentru tine, Lulli. Mai teamă decât poți tu să-ți imaginezi.

– Știi că am avut și eu un frate? l-am întrebat deodată, tot din senin.

De data aceea însă, în fața schimbării atât de abrupte de subiect, n-a mai părut deloc așa de confuz ca până atunci. Mi s-a părut chiar că a zâmbit.

– Nu mi-ai spus.

– Am avut și eu un frate. A murit.

– Îmi pare rău.

– Fratele meu a murit la nouă luni, am continuat, după o tăcere lungă de ambele părți, de la o biată răceală, iar eu am scăpat nevătămată și de febră tifoidă, și de gripă spaniolă, și dintr-o epidemie de difterie. Am căzut la un moment dat și în Dâmbovița și nu m-am înecat, deși nu știam să înot... Iar în urmă cu... hm... am scăpat ca prin minune și dintr-un bombardament... M-am gândit un moment, încercând încă o dată – și din nou în zadar – să-mi amintesc: Cât timp a trecut de atunci?...

– Câteva ore.

– Da, așa e, ai dreptate... Dar ce voiam eu de fapt să-ți zic nu era că eu am scăpat teafără dintr-un asemenea bombardament, ci că a scăpat copilul nostru, despre care habar n-aveam că există, ca să încerc să-l apăr. Și care, biologic vorbind, nu creștinește, nici măcar copil nu e încă, așa că...

M-am oprit în mijlocul propoziției, pentru că pur și simplu ideea începută mi se șterse din minte. Oricum, fizico-chimicele nu făcuseră parte niciodată din-

tre materiile mele preferate în școală. În plus, conversația aceea bizară părea parcă desprinsă dintr-o altă viață. Din toamna lui 1937, mai exact. Ca și cum vremurile ar fi stat pe loc. Cum era posibil să se asemene toamna lui 1937 cu primăvara lui 1944? Cum se putea ca unele lucruri să fie totuși atât de neschimbate, când lumea se prăbușea sub ochii noștri?

Am mai stat așa, într-o lungă tăcere, multă vreme. Simțeam din nou aceeași toropeală grea cum mi se prelingea prin trup, dintr-o parte în cealaltă, ca mercurul într-un termometru. Gândurile continuau să îmi fugă ca niște umbre vagi și nesigure, iar ochii mi se închideau. Nu aveam nicio putere să mă împotrivesc.

– Mi-e foarte somn, Heinrich. Îmi pare rău. Amintește-mi să-ți povestesc mâine restul.

– Așa o să fac. Tu culcă-te. O să fiu aici când te trezești. Nu plec nicăieri.

M-am culcat. Când m-am trezit – înainte de revărsatul zorilor, când stelele luceau împuținate și se albeau încet-încet pe zarea cenușie, iar înăuntru se strecurau câteva raze de lumină, colorate ușor în trandafiriu –, am făcut-o cu un fior rece. Îmi era teamă că Heinrich plecase și eu rămăsesem din nou singură. Și nici nu mai eram amorțită și inertă, ci trează și alertă, perfect conștientă de tot ce fusese, speriată de ce avea să fie, cu gândurile limpezi și pulsul bătându-mi regulat și distinct în vene.

Dar nu plecase.

Și, în momentul acela, tocmai acolo, în cel mai nepotrivit dintre toate locurile de pe lume, în spitalul care-mi trezise atâtea coșmaruri ce aveau să mă însoțească multă vreme de-a lungul vieții, mult după terminarea războiului, în ciuda groazei că bombardamentele s-ar putea repeta oricând, cu gemetele care se auzeau de peste tot, cu trupul care mă durea din nou înfiorător, pentru că efectul sedativului se dusese, cu Heinrich, mai palid și mai obosit decât îl văzusem eu vreodată, dormind ghemuit lângă patul meu, cu

spatele rezemat de perete și cu capul sprijinit pe braţe, și printre toate gândurile negre ce nu-mi dădeau pace, am avut o străfulgerare de ceva minunat, necunoscut mie până atunci, ceva ce se asemăna oarecum cu sedativul din injecţie, un fel de pace, anesteziantă și binefăcătoare, care-mi amorţea complet și temerile odată cu durerea și care urma să mă susţină prin toate vremurile cumplite ce aveau să vină peste noi: siguranţa că, cu el lângă mine, n-aș fi pățit niciodată nimic rău.

Nici prin cap nu mi-ar fi trecut câte zile și nopţi de flăcări ne așteptau de atunci încolo.

4.

Eram atât de cufundată în gânduri încât, atunci când l-am auzit pe Heinrich vorbind, am tresărit. Pierdusem aproape cu totul simţul locului în care mă aflam. Ațipisem oare? Am clipit și m-am uitat buimăcită în jur. Cu el la volan și cu mine alături, automobilul înainta pe drumul îngust, în serpentine, ce urca de la Brașov înspre Postăvaru.

Cerul era albastru și senin, fără nicio umbră de nor, așezându-se larg și nesfârșit deasupra noastră. Raze de soare se strecurau aurii printre trunchiurile albe și delicate ale mestecenilor ce mărgineau drumul pietruit, iarba scânteia în lumină, iar păsărelele ciripeau prin toţi copacii. Un vânticel călduţ, proaspăt și înmiresmat, pe care abia îl simţeam pe obraji, adia printre frunze. Acolo sus, lăsând departe în urma noastră Brașovul incendiat din nou doar cu o noapte în urmă, cu o pâclă neagră și fumegândă plutind deasupra lui, aerul nu mai mirosea a ars, ci a pământ reavăn, iarbă și mușchi. Natura se dovedea în continuare indiferentă la războiul oamenilor.

– Scuză-mă, n-am auzit ce ai spus, am șoptit.

– Cred că ar trebui să pleci.

– Ai dreptate, am încuviinţat eu imediat. Nu mai pot rămâne la hotel. O să văd pe unde găsesc o cameră liberă. Poate în Azuga. Încă nu m-am hotărât.

La hotelul din afara Bucureştiului unde mă mutasem la îndemnul lui – de fapt, mai mult un ordin; avea să se dovedească că scăpasem încă o dată ca prin urechea acului de o moarte cumplită, pentru că, în mai puţin de două săptămâni după, întreg bulevardul Elisabeta avea să fie transformat într-o mare de ruine şi incendii – nu aveam de gând să mai rămân nici măcar o zi în plus. Prin faţa ochilor mi-a trecut din nou figura lui Barbu, aşa cum îl zărisem cu o seară în urmă, când coborâsem la restaurant pentru cină. Întors pe jumătate cu spatele la mine, tot aşa plin de lustru şi aere cum îl cunoşteam, mestecându-şi leneş trabucul şi sorbind din băutură, era prins în conversaţie cu cineva. Nicio şuviţă de păr nu îi cobora în dezordine pe frunte. Pantofii îi luceau în lumina candelabrelor. Probabil că obrazul îi mirosea a colonie scumpă franţuzească. Părea confortabil şi fără nicio grijă, plin de satisfacţie de sine, ca de obicei, ca şi cum toate zilele acelea de urgie nu se reflectau decât asupra celorlalţi, nu şi a lui. Aveam să aflu ceva mai târziu că îşi pregătea plecarea din ţară. Mă uitasem lung la el, încercând să-mi dau seama dacă aveam ceva să-i spun, dar n-am găsit nimic. Nu era ceva anume pe care aş fi putut vreodată să-l regret. Căsătoria noastră fusese de la început o farsă, un aranjament josnic şi nimic mai mult. Nu fusesem niciodată fericiţi împreună. Ştiuse de la bun început că îl înşelasem, ştiam că mă înşela tot timpul, ca şi cum ar fi practicat un sport de performanţă, dar el avusese nevoie de mine, cum şi eu avusesem nevoie de el. Mi se păruse întotdeauna un om dezagreabil, fusese un soţ groaznic şi, prin comparaţie, un amant cel mult mediocru. Pentru mine, chestiunea era tranşată pentru totdeauna – nu mai voiam să am de-a face cu persoana lui. Şi nici să mă mai întâlnesc cu el vreodată faţă în faţă.

Heinrich a păstrat câtva timp tăcerea, după care a spus:

– Eu mă gândeam mai degrabă la Elveția sau Portugalia.

Mi-am întors într-o clipită privirea înspre el. Timp de câteva momente lungi, doar s-a uitat adânc în ochii mei, apoi și-a întors din nou privirea către întinderea șerpuindă a drumului. Aș fi voit să-l întreb dacă nu cumva glumea, dar știam mai bine de atât.

– Ți-aș face rost imediat de pașaport, a continuat, ca și cum nici nu-mi observase indignarea. În Elveția ai putea să rămâi o perioadă mai lungă, iar din Portugalia te-ai putea chiar îmbarca pe un vapor către America.

– Nu plec nicăieri, am spus, pe o voce care speram că nu admitea contradicție. Nici nu se pune problema. Rămân aici.

– Lulli, fii rezonabilă, te rog. Pentru prima dată în viața ta... Deja nu mai e vorba numai despre bombardamente. Asta e cea mai mică dintre problemele României la ora actuală. E vorba despre armatele rusești. Dacă se rupe frontul și tăvălugul o să treacă de Moldova și o să ajungă la București, nu te vreau aici sub nicio formă. Și atunci s-ar putea să nu mai am cum să te scot din țară.

– Lumea zice că rușii n-o să reușească niciodată să spargă linia fortificată de la Focșani.

– În teorie, așa e.

– Dar...? Tu ce crezi?

– Contează ce cred eu? Contează ce se întâmplă.

– Ei bine, se întâmplă ca eu să țin foarte mult la părerea ta.

– Eu cred că apărarea românească ar putea rezista, a răspuns el după câteva clipe.

– Dar...? l-am presat eu.

– Dar am mai crezut și alte lucruri, cu alte ocazii, și s-a dovedit că m-am înșelat. Iar dacă m-aș înșela și în cazul ăsta, atunci ar fi grav. Mai mult decât grav. Sinaia nu va mai fi destul de departe. Nici Azuga. De fapt, ni-

căieri în ţara asta nu vei fi suficient de departe... După câteva momente, a adăugat ceva mai apăsat decât până atunci, flexându-şi ameninţător degetele înmănuşate pe volan: Şi eu n-am să permit să rămâi aici pentru mine şi să risc să ţi se întâmple ţie sau copilului ceva din cauza mea.

– Oh, Heinrich, te rog, mai scuteşte-mă! m-am răstit din nou la el. Absolut tot ce fac, fac pentru tine sau din cauza ta. Nu ţi-ai dat încă seama?... Aşa că îmi asum orice risc doresc şi tu nu ai cum să te împotriveşti.

– Eşti întotdeauna atât de imposibil de încăpăţânată, mi-a spus el încet şi printre dinţi, după o tăcere foarte lungă.

Şi-a strâns mai tare degetele pe volan, iar apoi şi-a pironit din nou ochii prin parbriz, pe întinderea drumului şerpuind înaintea noastră. Conducea repede – primejdios de repede –, luând virajele strâns şi cu o singură mână, dar perfect stăpân pe volan. M-am gândit din nou, fără să vreau, cât de înfiorător putea să fie câteodată calmul lui de gheaţă.

După multă vreme când niciunul dintre noi n-a spus nimic – el se uita numai înaintea lui, iar eu numai pe fereastră, niciodată înspre el –, eu am fost prima care şi-a întors ochii. Îşi aprinsese o ţigară şi, cu o mână pe volan şi cotul celălalt sprijinit de marginea geamului deschis, trăgea din ea fum după fum, suflându-l afară. Se uita în continuare doar la drum, fără să-mi arunce nicio privire.

Am mai stat aşa câteva secunde, doar privindu-l, şi am realizat că, deşi eram în primăvara lui 1944 şi ne aflam pe marginea prăpastiei, România trosnea sub bombele americane, războiul era demult pierdut, fără însă să se şi termine, tocmai în clipa aceea atât de neînsemnată, dar de-a dreptul în mijlocul nenorocirii nemaiîntâlnite ce se abătuse asupra Europei, eu, ca o furnicuţă oarecare dintr-un muşuroi, eram mai fericită decât fusesem vreodată. Poate că era numai o fericire egoistă şi meschină, dacă era să o raportez la tragedia

universală, o mică bucurie fără prea multă relevanță – atât de omenească în micimea ei! –, însă mie mi se părea masivă și copleșitoare și cu atât mai prețioasă cu cât nu o cunoscusem niciodată până atunci.

– Nu fi supărat pe mine, am șoptit după o vreme, dar...

– Nu sunt supărat pe tine.

– ...dar nu plec nicăieri și nici n-ai cum să mă obligi. Te iubesc. Și te voi iubi întotdeauna, indiferent ce-o să se întâmple. Așa că rămân alături de tine. O să trecem prin toate astea împreună.

– Atunci măcar mărită-te cu mine.

Automobilul a descris încă o curbă, iar zgomotul motorului mi-a ascuns prima reacție.

– Oh! Dar nu te iubesc *chiar* așa de mult.

El a râs. Îmi făcea bine să-l mai aud și râzând din când în când. Râdea ca nimeni altul.

– Atunci mărită-te cu mine ca să nu ai un „copil din flori", cum ziceți voi.

– Oh! am făcut eu din nou. Nici prin cap nu-mi trecea că avem vederi despre viață atât de ireconciliabil diferite!

A râs din nou.

– Atunci mărită-te cu mine pentru bani.

– Despre ce sumă vorbim? am întrebat, după câteva clipe.

– Ha-ha. Nu se poate dacă nu ai tu întotdeauna ultimul cuvânt.

– În situația asta, chiar am ultimul cuvânt.

– Și care e cuvântul ăsta?

– Da. Da. Sigur că da.

– Mulțumesc. Începusem deja să am emoții.

– Ești sigur?

– N-am fost niciodată mai sigur de ceva.

– Dar de ce? Adică... Mai ales acum... Abia am divorțat.

– Pentru că nu mai am pe nimeni altcineva pe lume. Fetița mea a murit, mama a murit, un frate mi-a murit,

celălalt frate s-ar putea să moară și el. Și pentru că și eu am șanse foarte mari să mor și mi-e teamă că n-am ce lăsa în urma mea. Mi-am pierdut familia, țara și viitorul. Măcar o iubire împlinită să las după mine.

– Cererea ta în căsătorie nu este nici pe departe așa de romantică cum m-aș fi așteptat de la un burghez idealist ca tine, am spus eu, deși în sufletul meu știam foarte bine că era cel mai romantic lucru pe care mi-l spusese cineva vreodată.

– Adică toate astea, pe lângă amănuntul destul de semnificativ că ești singura femeie pe care am iubit-o vreodată.

– Așa mai merge.

– Lulli, mi-a spus însă el după o tăcere scurtă, dacă accepți să fii soția unui ofițer german în vremurile astea, o să fie necesar să accepți și alte lucruri. N-o să ai voie să te prăbușești. Indiferent ce-o să se întâmple. Înțelegi asta?

– Înțeleg. Și nu mi-e teamă.

– Asta pentru că ești inconștientă.

– Asta pentru că te iubesc.

Și, într-adevăr, poate cu inconștiența de care-mi vorbea el și care m-a mânat pe mine prin viață mai mereu, acum pot să o spun și pe asta, tot în fața lui Dumnezeu, chiar și dacă aș fi bănuit pe atunci ce anume urma să însemne în doar câțiva ani, sub comuniști, să fii soția unui înalt ofițer german, fost pilot de vânătoare pe frontul antisovietic – asta după ce ai fost și soție de demnitar antonescian –, tot nu mi-ar fi fost deloc teamă.

– Bine.

Atât mi-a spus. După aceea, a oprit automobilul la marginea drumului, într-un mic luminiș în apropiere de poalele Postăvarului, unde razele soarelui străpungeau printre crengile brazilor ca niște săgeți aurii, mi-a luat capul în palme și m-a sărutat până mi-am pierdut răsuflarea.

Ne-am căsătorit.

Probabil că într-adevăr a fost ceea ce se cheamă *une folie à deux*, literalmente o rătăcire inexplicabilă împărtășită de doi adulți în deplinătatea facultăților mintale, care, chit că erau săriți de vârsta romanțelor tinerești și trecuseră prin atâtea, trăiau în continuare aceleași iluzii de pace și normalitate, dar chiar ne-am căsătorit.

Am făcut-o două săptămâni mai târziu, când, după câteva zile de ploi, când nu se mai auziseră deloc bombardiere deasupra noastră și când, pentru prima oară de multă vreme, Bucureștiul nu mai mirosea a fum, ci a liliac bătut, trotuare ude și flori de glicină. Ploaia alungase bombardierele și curățase văzduhul. Orașul parcă înviase, obloanele prăvăliilor ce rămăseseră încă în picioare se ridicau, ușile cinematografelor și birturilor se deschideau, iar oamenii începuseră să iasă de prin case și adăposturi și să mișune pe străzi, întâi timizi, apoi din ce în ce mai înviorați, ca animalele sălbatice ițindu-se de prin scorburi după furtună, ca să se încălzească la soare. Speram cu toții că teroarea se terminase.

Ne-am căsătorit civil la Consulatul German, în deplină taină, după orele de program, când coridoarele erau pustii, iar soarele, coborând încet spre apus, arunca umbre prelungi pe parchetul din lemn masiv de pe jos. Ceremonia, cu dispensa de formalități specifică războiului, a efectuat-o un magistrat în vârstă, cu părul ca zăpada pieptănat perfect pe spate, monoclu și niște mustăți impresionante de Kaizer, cu vârfurile țuguiate, și probabil o minte lucidă, având în vedere ușurința cu care trecuse peste dispozițiile severe ale Führerului în legătură cu familia ariană, căsătoriile cetățenilor germani și, mai ales, a ofițerilor armatei celui de-al Treilea Reich; o ceremonie scurtă și concisă, doar câteva cuvinte de o precizie absolută – treabă militărească nemțească de vreme de război, nu joacă –, cu doar doi martori prezenți, doi ofițeri din Luftwaffe, necunoscuți mie.

După întrebarea standard, dacă aveam origine ariană, care mi-a cam tăiat elanul și când Heinrich doar mi-a apăsat puțin cotul, eu am răspuns cu un *da* cam

neconvins și, pentru că nici magistratul și niciunul dintre ofițeri n-au clipit, am semnat pe certificatul gălbui de căsătorie cu noul meu nume – prima și ultima oară pentru multă vreme când urma să-l folosesc –, după care a semnat și Heinrich, apoi și martorii, noi doi am făcut schimb de verighete, ne-am sărutat și am devenit doamna Reinhardt. Pe tot parcursul ceremoniei, mână în mână cu Heinrich, n-am ridicat nicio clipă privirea din pământ, de teamă să nu văd cumva în fața ochilor drapelul Reichului, ce atârna roșu și amenințător deasupra capetelor noastre. Mâna lui era rece și nemișcată, pe a mea o simțeam fierbinte și umedă și mi-era teamă ca el să-și dea seama că îmi tremura.

Primul lucru care mi-a trecut după aceea prin cap, cu o sclipire de amuzament cam deplasat, a fost că era evident că von Reinharzii, aristocrați cu nume vechi, prin venele cărora curgea sânge albastru prusac, erau condamnați, din generație în generație, să facă numai mezalianțe cu romance de condiție inferioară. Imediat după aceea, mi-a fost și puțin milă de Hitler. Milă nesinceră, având în vedere că-mi doream aprins să ardă în iad, dar destul de potrivită momentului, atât de ironic. Cât se zbătuse el pentru puritatea rasei ariene și tot în van. Ofițerii săi de viță nobilă, pilonii rasei superioare ce ar fi populat în viziunea lui bolnavă Europa în următoarea mie de ani, se căsătoreau cu niște domnișoare oarecare de prin Europa Răsăriteană. Dacă mai adăugam și faptul că eu aveam și-un străbunic armean, comerciant de cafea și alune, și o stră-străbunică care se căsătorise a doua oară cu un turc, hamal în portul Constantinopolului, ironia se dezvelea în întreaga ei splendoare tragi-comică.

Abia mai apoi am privit certificatul galben de căsătorie și am repetat în minte noul meu nume. Lucreția von Reinhardt. Nu-mi suna însă deloc melodic, așa cum îmi imaginam că trebuia să sune un nume pe care aveam să-l port pentru totdeauna. Mi se părea mai degrabă nepotrivit. Poate că, dacă am fi trăit amândoi

altă viață, dacă ne-am fi cunoscut în alte împrejurări și, mai ales, dacă n-ar fi fost război, lucrurile ar fi stat altfel. Probabil că atunci aș fi avut și eu, așa cum avea Marie, batiste cu blazonul familiei, albe și parfumate, brodate în colțul de jos cu monograma mea, cu litere gotice elegante – *LvR* –, pe care le-ar fi purtat Heinrich în buzunarele de la piept ale sacourilor, când ar fi mers singur la club sau ar fi fost plecat cu treburi, le-ar fi scos să se șteargă pe mâini și atunci le-ar fi mirosit discret și i s-ar fi făcut dor de mine, știind că îl așteptam acasă, trează, pentru că nu puteam să adorm fără el, singură în bibliotecă, în halat de interior, cu o carte în mâini și cu o singură lampă aprinsă într-un colț, ca să nu trezesc copilul. Poate atunci numele ar fi sunat ceva mai firesc. Dar, în momentul acela, când eram în război, când nu mai conta altceva decât clipa de față și când nici nu îndrăzneam să mă gândesc la viitorul nostru, niciuna dintre imaginile perindându-se atunci prin fața ochilor mei nu avea cu adevărat loc în viața mea.

După ceremonia de la Consulat, pentru că nu era posibil să plecăm în călătorie de nuntă în Italia și să ne plimbăm de mână pe străduțele înguste din Veneția sau Florența, așa cum visasem, ne-am dus pe Calea Victoriei, unde ne-am făcut poze într-un studio fotografic obscur din pasajul Macca-Vilacrosse, iar apoi, la căderea serii, am sărbătorit cu un *Louis Jadot* roșu de Burgundia, *crû* 1937 – pe care l-a băut numai el – în English Bar-ul de la Athénée Palace reparat în timp record și proaspăt redeschis, deși o aripă fusese avariată serios la ultimele bombardamente. Am stat picior peste picior pe scaunele înalte de la bar, ne-am privit toată seara în ochi și ne-am sărutat de nenumărate ori în văzul lumii – chestiune destul de senzațională, care însă de data aceea nu numai că n-a mai scandalizat pe nimeni, ca altădată, dar nici măcar n-a atras în vreun fel atenția cuiva – și ne-am petrecut noaptea împreună, într-un apartament din aripa de lux a hotelului. Ca un făcut, nici măcar o alarmă antiaeriană nu ne-a

deranjat în noaptea aceea. În clipele acelea, în brațele lui, cu trupul lui lipit de al meu și buzele sale pe pielea mea goală, viitorul, oricât de necunoscut și fragil, n-a mai avut nicio însemnătate.

A doua zi ne-am scos amândoi verighetele și ne-am văzut de vieți și de război. Iar apoi, șeful secției de vânătoare al statului-major al feldmareșalului Friessner, comandantul Grupului de armate german Ucraina-Sud, a fost ucis de explozia unui șrapnel, iar Heinrich a fost detașat să îi ia locul la cartierul general al comandamentului de la Iași, nu se știa pentru cât timp.

În dimineața când i-am văzut din pragul ușii mașina dispărând la cotitura aleii pietruite, printre brazi, zgomotul motorului stingându-se în depărtare, acoperit de cântecul păsărilor și foșnetul copacilor, m-am temut din nou – așa cum mă temusem și cu câțiva ani în urmă, când i-am urmărit automobilul de pe terasa cazinoului – că n-aveam să-l revăd niciodată. A trebuit chiar să-mi întorc privirea, ca să nu izbucnesc în plâns. Dar apoi am tras aer în piept și am încercat să-mi fac curaj. Războiul trebuia să se sfârșească curând. Nu putea să mai dureze. Trebuia doar să am răbdare. Trebuia doar să nu mă tem. Nu avea să i se întâmple nimic.

Doamne, te rog, fă să nu mă mai gândesc la asta, fă să nu-mi mai fie frică.

5.

Vara lui 1944, ultima vară a războiului nostru, am petrecut-o la Sinaia.

Acolo, la poalele muntelui, aerul era proaspăt și răcoros, cu parfum curat de pământ reavăn, cetină și rășină. Odată cu revărsarea trandafirie a zorilor, o ceață umedă și străvezie se ridica de peste vârfurile brazilor, iar cerul înalt, în lumina scânteietoare a soarelui de dimineață, căpăta o transparență de cristal. Acolo nu erau nici raiduri aeriene și nici sirenele nu sunau

amenințător în miez de noapte. De fapt, nopțile erau ireal de frumoase și parfumate, cu miros puternic de brad și profilul întunecat al muntelui desenându-se pe cerul mereu plin de stele. Acolo singurul roșu ce incendia orizontul era soarele, căzând la apus peste culmile munților. Deși războiul pătrunsese și în România – era deodată atât de aproape, imediat după ce treceai Milcovul și te apropiai de Iași, dincolo de Carpați –, iar lumea din jurul nostru se zguduia din temelii, la Sinaia era liniște și pace; doar din când în când, aleile înguste și pietruite, străjuite de felinare, mai răsunau de pași cadențați și răsunet de copite proaspăt potcovite, în pas de trap de defilare, și așa ne aminteam – Regele Mihai și Regina-mamă se aflau mai tot timpul ori acolo, ori la domeniul de la Săvârșin, împreună cu toată Curtea Regală, câțiva generali și batalionul de gardă, primind delegații din țară și misiuni diplomatice din străinătate. Câteodată, la căderea amurgului, Regele Mihai, chipeș și atât de tânăr, mai mult un copil, cu obrajii încă fragezi și trandafirii, dar sobru și serios, cum îi era felul, era văzut conducându-și singur automobilul cu însemnele regale pe străduțele orașului. Dar între regele nostru și noi, bietul lui popor năpăstuit, se afla și războiul, în toată ticăloșia lui.

Chiar și acolo, în colțișorul acela de rai, ce părea atât de rupt de lume și atât de departe de focul în care ardea întreaga Europă, războiul se afla peste tot în jur, la radio, în gazete, pe aleile înguste de munte, în pădure, în fluierăturile ascuțite ale locomotivelor poposind în gări, în jurul meselor din restaurante și cofetării, la cozile de la tutungerii și prăvălii, mereu pe buzele tuturor.

În anul acela de infern, micuțul orășel regal nu mai era capitala de vilegiatură a României, cum fusese în anii de dinainte de război, ci se transformase într-o capitală a refugiului. Toată lumea se ascundea acolo de teroarea bombardamentelor. Deodată, la Sinaia nu se mai găsea, ca până atunci, doar protipendada Bucu-

reștilor și a Ploieștilor, ci și elita Moldovei, fugiți din fața frontului și a armatelor rusești, o mulțime de aristocrați ruși și polonezi, refugiați din țările lor de baștină, căzute pe mâinile fasciștilor sau bolșevicilor, evrei cu dare de mână, mari industriași, excelențe de tot felul, toți căutând să-și pună familiile la adăpost. În vile și pensiuni erau încartiruiți ofițeri români și nemți, cazinoul, până mai ieri loc de veselă amintire, de plăcere și desfrâu, devenise spital militar pentru marii mutilați, sub înaltul Patronaj al Reginei-mamă Elena, hotelul Palace era și el tot spital, sub patronajul Mariei Antonescu, iar hotelul Caraiman fusese transformat în spital de copii.

Pe străzi treceau tot timpul furgonete ale Crucii Roșii, cărând răniți de la gări la spitale și înapoi, iar parcul orașului prezenta deodată un alt tablou decât cel pe care mi-l aminteam eu. Pe sub castanii și teii bătrâni nu mai forfoteau ca pe vremuri cucoane în rochii de seară și cu pălării cochete, la brațetă cu domni dichisiți, în frac și smoking, sau cu ofițeri fercheși, ca scoși din cutie, în uniforme noi și strălucitoare, zornăindu-și pintenii pe caldarâm, ci soldații și ofițerii aduși ciopârțiți de pe front, mulți dintre ei doar jumătăți de oameni. Costelivi, cu fețe trase, pământii sau gălbejite, în halate și papuci uzați, cu vestoanele de uniformă jerpelite aruncate peste umerii înfrigurați chiar și în miezul verii, abia se mișcau pe aleile acoperite cu pietriș, printre rondurile de flori, șonticăind în cârje și bastoane, abia târându-și picioarele scheletice și cioturile amputate, împinși în cărucioare cu rotile de către surori de caritate cu halate și tulpane albe, făcând băi de soare diminețile sau zăcând pur și simplu la umbră, sub coroanele copacilor. Răniți și desfigurați, cu frunțile și piepturile învelite în pansamente pătate de sânge și iod; ciuntiți, cu picioare și mâini amputate și ochi scoși; arși, cu carnea abia mai atârnându-le pe oase, fără păr, înfășurați cu totul în pansamente albe, ca niște mumii egiptene, doar cu niște găuri negre în

dreptul gurii și ochilor; șocați, urlând înfiorător din cauza unor spaime neștiute sau râzând de unii singuri, fără nicio noimă; bărbați în toată puterea cuvântului reduși la mintea unor copii, împușcați, loviți de schije și rafale de artilerie, îngropați de obuze, arși de vii de aruncătoare de flăcări și explozii, stâlciți de șenilele tancurilor, sfârtecați de bombardamente aeriene, hăcuiți de ziduri de sârmă ghimpată, degerați de gerurile stepelor, secătuiți de tifos; flăcăi de la țară, învățători și funcționari tineri, băieți de familie bună, cu cultură aleasă, subofițeri și ofițeri de carieră, unii abia ieșiți de pe băncile liceelor militare, fierari și tâmplari, ospătari și frizeri, muncitori și meseriași de prin toate mahalalele patriei; soldați, caporali, maiștri militari, sublocotenenți, locotenenți, căpitani, maiori, locotenent-colonei, artileriști, cavaleriști, vânători de gardă, infanteriști, aviatori, comandanți de divizie; Regimentul 9 Călărași, Brigada 1 Care de Luptă, Regimentul 29 Infanterie, Grupul 8 Vânătoare, Batalionul 2 Vânători de Munte, Regimentul 32 Dorobanți, Regimentul 6 Pioneri; erau cu toții băieții de aur ai Mareșalului de Oțel, băieții care eliberaseră Basarabia, cuceriseră Odessa, scăpaseră din încercuirile de la Cotul Donului și de la Stalingrad, care, din stepele nesfârșite ale Rusiei ajunseseră din nou în patrie, betegi și plini de păduchi, mâncându-și caii, bând apa din băltoacele mizere de pe drum, dar tot cu baioneta în mână; erau carnea de tun oferită pe tavă ambițiilor lui Hitler, eroii ce au mers la moarte în numele pământului nostru românesc, atât de bătut de soartă și încercat de istorie.

Iar aceia din curtea Cazinoului erau cei norocoși, cei care apucaseră să mai vadă încă o dată patria pentru care luptaseră și pentru care își sacrificaseră care ochii, care membrele, care mințile; dar mai erau și ceilalți, zeci sau sute de mii de soldați neștiuți jertfiți, rătăciți pentru totdeauna pe pământuri străine; cine să mai știe prin ce văgăuni pline de buruieni sau lagăre sovietice de la capătul lumii urmau să le zacă pe veci

oasele. Iar eu aveam o senzație oribilă, de renunțare și tristețe resemnată, ca și cum toate ororile și suferințele acelea de neimaginat erau și fuseseră încă de la bun început în zadar.

În răstimpul acela, bombardamentele continuau într-un ritm cumplit – americanii ne bombardau ziua, englezii noaptea. O ploaie deasă de bombe se revărsa din cer. Se zvonea că Bucureștiul era în ruine, oamenii dormeau printre dărâmături, nu se mai găsea de mâncare și cozile la alimente se lungeau pe străzi întregi, raționalizările și specula erau la ordinea zilei, iar toți cei care veneau dinspre Ploiești povesteau că rafinăriile ardeau tot timpul, zi și noapte, și că cerul deasupra orașului nu mai era niciodată albastru, ci mereu acoperit de nori negri de fum. Și într-adevăr, câteodată, când era senin și foarte liniște, depărtat de tot, dinspre Ploiești și Câmpina, zarea căpăta nuanțe sângerii și se auzea bubuind antiaeriana.

Ne găseam în miezul verii lui 1944, evenimentele se precipitau și asta era realitatea noastră imediată, a tuturor.

Iar eu nu aveam nicio veste despre Heinrich. Nu-mi scria, nu-mi telefona și trecuseră aproape două luni de la ultima lui carte poștală. Deși în ultimii ani eu mă aflasem tot timpul în România, iar el pe atât de multe fronturi, din Rusia, de pe malurile Volgăi, și până în Norvegia, la Marea Nordului, parcă niciodată nu mă simțisem mai departe de el ca atunci, când eu eram la Sinaia și el la Iași. Frontul se apropia, dar, în mod paradoxal, el se îndepărta.

Apropierea concretă a războiului adâncea distanța dintre noi. Grija pentru el îmi alunga somnul; erau nopți când nu puteam închide un ochi și doar stăteam de veghe, uitându-mă în gol la întunericul de afară, iar când reușeam să adorm, de obicei în zori, tot pe el îl visam. Îl visam mort, rănit, înspăimântat, arzând de viu în avionul lui, cu fața desfigurată și trupul zdrobit, la fel ca băieții aceia amărâți de sub teii din curtea spitalului.

Mă trezeam din vis țipând, respirând agitată, cu imaginea lui în fața ochilor și un gol căscat în locul în care ar fi trebuit să se afle inima mea.

Mă rugam fierbinte doar ca într-o dimineață, când aș fi deschis ochii, să aud la radio vestea cea mare – că Germania capitulase, iar războiul se încheiase. La ce avea să fie după nu îndrăzneam să mă gândesc. Fiecare zi de pace câștigată în fața războiului ar fi fost o zi câștigată de Heinrich în fața morții. Bănuiesc că se ridicau astfel de rugi către ceruri milioane și zeci de milioane, în fiecare zi, dar războiul nu se mai termina odată. Veștile, oricât ar fi fost ele de cosmetizate de presă, erau cumplite. Iar eu eram speriată de moarte. Zilele, toate la fel, zile nesfârșit de lungi, de teroare, speranță și așteptare cruntă mi se scurgeau greoi, întunecate și apăsătoare, abia târându-se, ca niște melci, către o soartă neștiută, dar înspăimântătoare.

Într-o seară târzie de la sfârșitul lui iulie s-a întâmplat însă ceva.

N-o să încerc să descriu momentul când am primit vestea, mi-ar fi imposibil. De așteptat, n-o așteptasem, îmi fusese prea frică de ea, dar eram conștientă că urma să vină într-o zi. Și iată.

Îmi amintesc perfect, ca și cum ar fi fost ieri. Plouase aproape toată ziua, în reprize, dar pe seară cerul se mai eliberase. Câteva stele pâlpâiau depărtat, iar luna tocmai ce răsărea încet de peste perdeaua întunecată a pădurii, răspândind o lumină palidă pe cerul închis la culoare. La *Radio București* se transmitea pe discuri un maraton de concerte de pian și vioară de la Orchestra Filarmonicii, astfel că nu mă îndurasem să mă duc la culcare.

Dar, la un moment dat, ariile au fost întrerupte de vocea unui crainic. A anunțat grav că urma un comunicat important de la Ministerul de Propagandă al Germaniei, transmis și de *Radio București* prin *Deutschlandsender*.[140]

140 Postul de radio oficial în timpul celui de-al Treilea Reich.

„Asupra Führerului nostru a avut loc un atentat cu bombă", a spus Goebbels.

Eu am rămas înlemnită în mijlocul camerei, uitând să mai respir. Apoi a anunțat că, ceva mai târziu, Führerul însuși va adresa un mesaj poporului german, mesaj care va fi transmis în același timp și de *Radio București.* Am aruncat o privire către ceasul de pe noptieră. Era aproape miezul nopții. Minutele se scurgeau grele.

„Iubitul meu popor german!" s-a auzit vocea metalic-violentă a Führerului. „A avut loc încă un atentat la viața mea. Vă vorbesc acum din două motive: unu, ca să-mi auziți vocea și să vă convingeți că sunt bine, și doi, să auziți cu toții amănuntele unei crime fără asemănare în istoria Germaniei. O clică formată din ofițeri ambițioși, lipsiți de conștiință, iresponsabili, criminali și, în același timp, proști a complotat pentru a mă înlătura și pentru a desființa odată cu mine statul-major al Wehrmacht-ului. Bomba plasată de colonelul von Stauffenberg a explodat la numai doi metri în stânga mea. A rănit serios pe câțiva dintre colegii mei, foarte dragi mie; unul dintre ei a murit. Eu am scăpat fără să fiu rănit, în afara unor mici răni ale pielii și arsuri. Îmi explic acest miracol ca pe o confirmare că Providența dorește să-mi continui misiunea vieții, așa cum am făcut-o și în trecut..."

Nu am mai putut să ascult și restul cuvintelor, pentru că o sfârșeală mi-a cuprins întreg trupul și a trebuit să mă așez repede pe scaun. Mi se tăiaseră picioarele.

Nu știu cât am stat așa, încremenită, cu funcțiile vitale reduse la minimum, fără să mai pot distinge vreun cuvânt, dar apoi, după o vreme, vocea lui Hitler a răzbătut din nou până la mine: „...este de datoria oricărui german, fără excepție, să se opună din toate puterile unor astfel de elemente, să îi aresteze imediat sau, dacă vor încerca să se împotrivească arestului, să îi împuște pe loc. Aceste ordine au fost transmise tuturor unităților militare. Vor fi îndeplinite la literă, cu disciplina tipică a armatei germane. Vă salut din nou, vechii mei camarazi de arme..."

Mi-am văzut reflexia în sticla ferestrei. Eram albă ca varul. Teama aceea familiară, ce-mi făcea întotdeauna inima să mi se strângă și să mi se taie răsuflarea mi-a încrâncenat carnea.

În noaptea aceea, nu am reușit să închid un ochi. Am stat ghemuită pe scaun, cu genunchii la piept și gândurile învălmășite, așteptând revărsarea zorilor. Deși îmi strângeam puternic pleoapele deasupra ochilor, ca să blochez imaginile din fața lor, nu reușeam. Luptându-mă din toate puterile cu spaima îngrozitoare care-mi încleștase inima, așa cum mă luptam și cu coșmarul ce mi se repeta aproape în fiecare noapte, le-am trăit pe toate încă o dată – liniștea apăsătoare a serii aceleia de iarnă, din vila de pe Calea Dorobanților, cuvintele pe care le auzisem și semnificația lor cumplită, orele nesfârșite de insomnie de mai târziu, în intimitatea dormitorului meu de pe Elisabeta, cu Heinrich lângă mine, răsuflând ușor prin somn, sentimentul violent de neliniște, spaima de nedescris, vina, toate au revenit în noaptea aceea în mintea mea, reverberând în liniștea stinsă a încăperii, nechemate, dar vii și proaspete, ca și cum atunci le-aș fi trăit de fapt pentru prima oară.

*

Ianuarie 1944, București

Era abia prima săptămână din noul an și eu deja începusem să mă joc de-a spionul prin rețelele nemțești din București. Și asta, din nefericire, fără vreun succes notabil.

Prima constatare regretabilă – doamna von Langenscheidt nu mințise, la ceaiurile dumneaei chiar se discuta numai despre Bosch și Dior, iar a doua – opiniile invitatelor ei despre ambele subiecte se dovedeau a fi complet neglijabile.

Mă plictiseam de moarte.

Ceaiul acela, așa caraghios și plicticos cum era, urma să-mi alunge somnul pentru multă vreme, dar eu încă nu știam.

– Am întâlnit-o pe *mademoiselle* Chanel la Ritz, a continuat una dintre ele o conversație începută anterior, care nu se mai termina odată. Afișează o prezență cam stridentă. Și nici nu este frumoasă. Este prea slăbănoagă. Toate franțuzoaicele sunt prea slăbănoage. Și nu-s așa de grațioase cum se zice. Fumează cu o mână și mănâncă cu cealaltă.

– Ei, dar și cu Parisul se exagerează la fel de mult. Plouă aproape tot timpul. Iar Sena este atât de murdară!

– Știți ce se aude?!... Că *mademoiselle* Chanel ar fi demult amanta lui von Dincklage...

Din jurul mesei au izbucnit câteve icnete de uimire scandalizată, suspine de falsă încântare și aprobări conspirative, iar eu am surâs din nou, de complezență, ca apoi să-mi înăbuș discret în spatele mâinii un căscat. În curând aveau să-mi înțepenească mușchii obrazului de la atâta zâmbit prefăcut.

Nu mai puteam. M-am ridicat ușor de la masă, cerându-mi scuze complice din ochi, ca și cum aș fi avut nevoie la toaletă. Scăpam de ele măcar pentru câteva minute.

Am tras cu ochiul în jur și, pentru că holul era pustiu, am făcut câțiva pași în direcția opusă camerei de *toilette*, către cabinetul de lucru al lui von Langenscheidt, unde acesta își întreținea invitații pe linie masculină cu țigări englezești și coniac franțuzesc. Îndărătul ușii, pe fundalul în surdină al unei muzici ușoare de gramofon, se dialoga febril pe nemțește. Pe un ton de ceartă, două voci dezbăteau ceea ce părea a fi o complicată istorie vânătorească. Alte câteva voci le întrerupeau din când în când cu exclamații, iar o alta, mai răgușită, râdea la intervale regulate.

– Optsprezece fazani și două capre negre! Optsprezece fazani, *mein Herr,* optsprezece!... Minunate domenii de vânătoare pe-aici!

– *Ja! Ja!* Splendide păduri într-adevăr! Am vânat și doi mistreți într-o singură zi! Iar unul era enorm... aproape cât un urs!

Așadar, nu numai doamnele conversau chestiuni dintre cele mai frivole în plin război mondial, mi-am spus, dezamăgită, întorcându-mă înspre cealaltă parte a holului. Sărmanul Heinrich probabil că se îmbătase deja.

Sala de lavoar, parcă penultima ușă pe dreapta.

Am apăsat pe o clanță de bronz cu înfloriturи și am intrat. Înăuntru era cam răcoare și întuneric beznă. Draperia era trasă complet peste ferestre. Am pipăit timp de câteva momente cu degetele pe perete după întrerupător. Nu era nicăieri. Între timp, ochii mi s-au mai obișnuit cu întunericul. O încăpere înaltă și răcoroasă, cu cărți așezate de-a lungul a doi pereți, până sus în tavan, un cămin într-un colț, în care nu era făcut focul, o sofa, câteva fotolii și un glasvand de cristal ce făcea legătura cu camera alăturată. Nu nimerisem unde trebuia.

Dar chiar când am dat să ies din cameră, am simțit alături, de partea cealaltă a glasvandului, în întuneric, prezența cuiva. După aceea, câteva foșnete ușoare și sunetul unui capac metalic de brichetă deschizându-se. Nu eram singură. Primul impuls a fost să mă întorc și să dispar imediat, ca să nu mă audă acel cineva de dincolo și să-și închipuie că poate aveam obiceiul – foarte nesănătos, mai ales în vremuri de război – de a cotrobăi prin case străine și de a asculta pe la uși. Însă câteva șoapte m-au oprit chiar atunci în loc.

– *Danke schön, Herr General*. Aderarea dumneavoastră la cauza noastră ne va asigura și adeziunea altor generali. Nu mai putem întârzia. În Abwehr se conturează deja de ceva vreme ipoteza unei debarcări americane. Știu din surse absolut sigure, care...

Sfârșitul frazei s-a risipit în huruitul unui motor de automobil trecând chiar atunci în mare viteză pe stradă, prin fața ferestrelor. Dar acele câteva șoapte pe

care reușisem să le deslușesc au fost de ajuns ca să-mi dau seama că era foarte posibil ca discuția de dincolo să mă intereseze.

În popor se zice că destinul unei vieți stă într-o singură clipă oarecare.

Poate că, într-adevăr, pe drumul pe care o luasem ca să scap de destinul în care mă băgasem eu însămi, o singură clipă ar fi făcut diferența; încă o clipă să fi trecut numai și eu n-aș mai fi auzit nimic. N-aș mai fi știut nimic, aș fi continuat să ignor și nici nu m-ar mai fi chinuit apoi atâta vreme povara aceea fatală, pe care n-aș fi vrut niciodată s-o aflu. Încă o clipă să fi trecut doar și, tot bâjbâind după întrerupător, aș fi pășit chiar prin fața glasvandului, cei din cealaltă cameră m-ar fi văzut și eu i-aș fi văzut pe ei, ne-am fi speriat probabil unii de alții, după care cineva ar fi aprins repede o lumină, am fi râs de situația aceea picantă și am fi schimbat politeturi sau cuvinte de scuză, iar ei n-ar fi spus nimic mai mult. Dar, pentru că aceea a fost clipa fatidică, șirul evenimentelor destinate să se întâmple nu s-a modificat în niciun fel; eu n-am apucat să mai trec dincolo de glasvand, trupul meu s-a oprit aproape de unul singur lângă canatul ușii întredeschise, covorul gros a absorbit ecoul pașilor mei pe tocuri înalte, auzul mi s-a încordat instinctiv, iar șoaptele dinăuntru au continuat nestingherite:

– Am luat legătura cu colonelul von Stauffenberg. E pregătit.

– Nu asta este partea cu adevărat dificilă, *Herr Major*. Ci ce se va întâmpla *după*. Trebuie acționat rapid. Vă dați seama ce ar însemna un război civil cu...

Însă destinul meu nu a stat doar în clipa aceea inevitabilă. A stat și în clipa imediat următoare, când, în ciuda șoaptelor ce pătrundeau până la mine frânte, mult alterate, ca și cum ar fi străpuns pereții unui glob de cristal, mi s-a părut că îi recunosc vocea lui Heinrich:

– Toată lumea e pregătită și pentru *după, Herr General*. Preluăm repede controlul în cartierele generale,

în toate statele-majore din țările ocupate, arestăm capii din SS și din toate unitățile loiale...

Atunci, s-a auzit ecoul unor pași grăbiți pe podeaua etajului de dedesubt, iar apoi, sunetul strident al unor porțelanuri lovindu-se unele de altele. Pesemne o slujnică mai împiedicată de la bucătărie. Am avut impresia că vila imensă și goală a amplificat răsunetul, ca și cum ne-am fi aflat în interiorul unei cutii de rezonanță. Șoaptele au încetat imediat și s-a așternut din nou liniștea.

– Cine va ține legătura cu *Feldmarschall*-ul? am reușit să prind din nou o șoaptă, după câteva momente de tăcere ca de mormânt. Un alt glas, de bariton, blând și sever în același timp, ca al unui profesor, pe care aveam impresia că-l recunoșteam și pe el de undeva, fără să pot fi însă sigură.

– Eu. În câteva zile, voi fi din nou la unitatea mea de peste Nipru... În caz de nevoie, pot zbura și până în Franța. Astfel, când von Stauffenberg va da semnalul, generalii din garnizoanele din Paris și Normandia vor ști exact ce au de făcut...

De data aceea însă n-am avut nici cea mai mică îndoială, era vocea lui Heinrich; vocea lui dragă, gravă și adâncă, pe care o visasem ani de zile în toate nopțile și pe care aș fi recunoscut-o oricând și în orice condiții, dintr-o mie de alte voci.

– Iar feldmareșalul nu se va răzgândi dacă lucrurile nu merg conform planului?

– Nu se va răzgândi. Am avut onoarea să fiu sub comanda lui mare parte din campania din Rusia. Este un om de înaltă ținută morală și curaj. Niciodată nu...

Au mai urmat câteva cuvinte, pe care nu le-am mai putut însă distinge.

– Dacă eșuăm, ne așteaptă plutonul de execuție, a șoptit din nou vocea de bariton.

– Nu vom eșua, s-a auzit glasul lui Heinrich. Nu se poate să eșuăm. E în joc viitorul Germaniei.

S-au mai auzit iarăși câteva șoapte. Dar erau atât de coborâte, iar mie îmi bătea inima atât de năvalnic,

încât n-am mai fost în stare să disting niciun cuvânt. Aerul era prea greu. Urechile îmi țiuiau din cauza încordării. Iar singurul gând care se desprindea limpede din ceața din mintea mea era acela că Heinrich își asuma niște riscuri atât de cumplite. Deși nu înțelesesem mare lucru, ceea ce auzisem tot mirosea de la distanță a înaltă trădare. De ce nu încuiase ușa dacă plănuia să discute astfel de lucruri? Dacă așa cum auzisem eu conversația, din pură întâmplare, o mai auzise și altcineva? Dacă individul cu care se conversa era un agent acoperit? Dacă ar fi fost surprins tocmai în momentul acela, atunci ce i s-ar fi întâmplat? Ar fi fost arestat? Torturat? Executat?

Trebuia să ies urgent afară. Nu mai puteam să stau în încăperea aceea nici măcar o clipă în plus. Nu mai voiam să aud nimic. De fapt, nu-mi doream altceva decât să uit complet tot ce auzisem și să nu mai știu nimic. Îmi doream să mă pot întoarce în timp, să fiu din nou Lucreția cea de șapte ani care visa monștri, dar putea să-i uite imediat. Nu era greu deloc, mă învățase tata: când mă trezeam în mijlocul unui coșmar, trebuia doar să mă uit înspre fereastră și imediat visul urât se risipea. Îl uitam. Asta îmi doream în momentul acela – să uit ultimele câteva minute complet. Să nu mai existe pur și simplu.

Din nefericire, eu nu mai aveam șapte ani, fereastra era acoperită, iar bărbatul de dincolo de glasvand, pe care-l iubeam mai mult decât pe oricine altcineva pe lume, spusese niște cuvinte a căror semnificație cumplită nu aveam cum să mi-o șterg vreodată din minte. Coșmarul acela, și cel mai înspăimântător dintre toate, nu puteam să-l fac să dispară. Înțelesesem că nu aveam să mai dorm liniștită multă vreme. Eram condamnată să trăiesc multă vreme cu povara primei clipe când deschizi ochii, după ce ai visat urât – frica. Frica aceea surdă și rece, pe care o simți mereu, în fiecare clipă, chiar și atunci când râzi sau ai impresia că ești fericit. Iar omul nu cunoaște adevărata frică până

când primejdia nu se reflectă asupra celor pe care-i iubește. Mă simțeam ca păcătosul care ceruse să i se citească în cărți data când urma să moară și care, imediat după, își dăduse seama îngrozit că nu voise nicio clipă să știe.

– ...să vă reîntâlnesc, a spus chiar atunci vocea baritonală.

– Faceți mare onoare armatei germane, *Herr General*.

Mi-am dat seama, panicată, că își dădeau mâinile și-și luau rămas bun. Într-o frântură de clipă, m-am întrebat ce oare ar fi fost mai indicat să fac, să rămân acolo până ar fi ieșit și ar fi dispărut din zonă sau să ies înaintea lor.

Am considerat totuși că riscurile de a fi descoperită erau totuși mai mici dacă ieșeam eu prima.

Am ieșit la fel cum intrasem, în vârful picioarelor, dar de data aceea cu inima atârnându-mi grea în piept, ca o piatră. Nu am apucat să fac mai mult de doi pași pe hol în direcția opusă, când am auzit ușa deschizându-se în spatele meu. Am respirat adânc și mi-am întors privirea, încercând să mă prefac surprinsă. Era Heinrich. Și era singur.

– Lulli! a exclamat el, uitându-se la mine perplex. Obrajii îi erau ușor îmbujorați, iar ochii aprinși și scânteietori. Băuse.

Și-a ridicat ușor privirea și s-a uitat în jur. Holul era în continuare pustiu. Din depărtare, din spatele ușilor închise de la cabinetul lui von Langenscheidt și din salonașul de primire, unde soția lui își întreținea în continuare invitatele, pătrundeau din când în când voci și râsete.

– Ce faci aici? m-a întrebat după câteva momente.

Și, din nou, privirea lui a coborât, nehotărâtă și bănuitoare, asupra mea. S-a uitat în ochii mei, a vrut parcă să mai spună ceva, dar s-a răzgândit. Deși inima îmi bătea să-mi spargă pieptul, tâmplele îmi zvâcneau dureros și aveam impresia că degetele îmi tremurau,

l-am privit în față drept, i-am surâs și m-am întins să îi iau mâinile într-ale mele. Mi s-a părut că am ezitat totuși cam mult înainte să-i răspund, iar atunci când am făcut-o, vocea îmi era mică și tremurată:

– Te căutam. Unde ai fost?

Se părea că eram o actriță mai bună decât aveam eu impresia, pentru că, auzindu-mi cuvintele, umbra de îngrijorare din ochi i s-a evaporat și mi-a zâmbit. Mi-a strâns timp de câteva clipe mâinile în mâinile lui, după care mi-a înconjurat spatele cu brațul, lipindu-mă de el. I-am simțit răsuflarea fierbinte și parfumată pe obraz și, pentru o clipă – prea scurtă –, parcă mi-a fost mai puțin frică.

– Te-ai plictisit deja de Bosch?

– M-am plictisit de Chanel.

– O femeie care s-a plictisit de Chanel... Nu încetezi să mă surprinzi, *Schatzi*.

O, Doamne, Heinrich, ce mi-ai făcut? Te-ai gândit vreo clipă și la mine? Nu înduram deja suficiente temeri din cauza ta?

Dar cuvintele mi s-au oprit pe buze și m-am auzit spunând altceva:

– Și mi-era și dor de tine.

– Cum de? Îți atrag respectuos atenția că tu m-ai adus aici.

Da, eu îl adusesem acolo, nu altcineva. Numai că el mă manipulase cu o dexteritate de care nu-l bănuisem nicio clipă.

Am ridicat moale din umeri pe post de răspuns, iar el mi-a zâmbit și m-a îmbrățișat din nou.

Eram cu fruntea lipită de umărul lui când am auzit din nou ușa deschizându-se în spate, la doar câțiva pași de noi. Celălalt ieșise și el din încăpere. Nu mi-am ridicat ochii. Nu voiam să îi văd figura, nu voiam să știu cine era, chiar și cu prețul impoliteții. În momentul în care l-aș fi văzut, ceea ce auzisem înăuntru devenea real. Dar, când a trecut pe lângă noi, chiar și fără să-l văd, pentru că îmi strângeam voit pleoapele deasupra

ochilor, am simțit că s-a oprit timp de câteva momente în dreptul nostru și atunci n-am mai avut de ales, a trebuit să mă desprind din îmbrățișare, să-mi ridic ochii, să-i surâd și să-l salut la rândul meu, să-l recunosc și să accept că tot ce auzisem între cei patru pereți nu fusese un vis.

Era von Langenscheidt. Însă Heinrich i se adresase în repetate rânduri cu *Herr General*, deci nu era numai un reprezentant suspus al Reichului în România, dar și un general important al Wehrmacht-ului.

S-a înclinat în fața mea și mi-a adresat câteva cuvinte amabile. Am încercat să-i citesc gândurile în priviri, în expresia feței, în acele câteva gesturi pe care le-a făcut când m-a salutat. Nu am reușit. Mi-aș fi dorit atât de mult să fi putut să o fac în noaptea dintre ani, atunci când l-am cunoscut. Poate atunci nu m-aș mai fi aflat acolo; nici eu, nici Heinrich. Dar era oricum prea târziu. Conștientizasem deja că, orice s-ar fi întâmplat de atunci încolo, la cea mai mică mișcare sau semn, poate fără nicio legătură, toate gândurile urmau să mi se întoarcă în camera pe care o lăsasem în spatele nostru.

*

Șapte luni mai târziu, în noaptea aceea de vară, înfiorător de lungă, n-am reușit să închid un ochi, gândindu-mă doar la el și așteptând să se facă mai repede dimineață. Iar când, într-un sfârșit, primele raze roșiatice de soare au spart linia orizontului, peste pădure, am pus mâna pe receptor și am telefonat la Gioconda.

7.

Am intrat în micul cinematograf de pe lângă Galeria Blanduziei tocmai când, pe ecran, Willy Fritsch[141], elegant și spilcuit, arătând mai vienez chiar decât vienezii și ținându-și buzele în maniera lui atât de vestită, tocmai scotea la iveală vicleșugul servitorilor, pregătind astfel intrarea în scenă a Mariei Holst[142].

Înăuntru era o zăpușeală clocită, ce duhnea a tutun prost, mucegai și sudoare. Mi-am rotit privirea în jur, încercând să-mi obișnuiesc ochii cu întunericul. Sala era aproape goală. Doar o mână de oameni dispersați în primele câteva rânduri vizionau filmul în deplină tăcere, contururile întunecate ale capetelor și umerilor lor apărând și pierzându-se în penumbra sălii, la intervale regulate, în funcție de pâlpâielile palide de lumină de pe ecran. Duse erau vremurile când străzile Bucureștiului dădeau pe-afară de reclame gigantice pentru filmele noi, tuburile albastre de neon de deasupra cinematografelor ardeau aproape toată noaptea, iar sălile de cinema erau mereu pline și gălăgioase, când spectatorii râdeau, se hlizeau, aplaudau și cântau în același timp cu actorii la părțile de operetă, atât de tare încât se auzea până în stradă.

Ne găseam în mijloc de război, trăiam cu teroarea bombardamentelor și sovieticii în coastă, bărbații erau aproape toți pe front, femeile și copiii fugiți în refugiu, mare parte din cinematografele de pe Elisabeta și Calea Victoriei erau în ruine și, în general, cam nimănui nu-i mai ardea de comedii romanțioase nemțești. Astfel că, din lipsă de spectatori, chiar și acolo, într-o zonă a Lipscanilor ce scăpase oarecum întreagă din bombardamente, cu doar niște cărămizi prăbușite prin clădirile vecine și câțiva pereți perforați de schi-

141 Actor german faimos de teatru și film mut

142 Actriță austriacă de film

je, programul se prezenta foarte sărac: *Wiener Blut*[143], care se desfășura acum pe ecran și era aproape de final – și pe care îl văzusem deja, laolaltă cu tot Bucureștiul –, buletinul zilnic de actualități, o bucată din același *Triumph des Willens*[144] al lui Leni Riefenstahl[145] – pe care, de când cu alianța cu Reichul, dacă era să adun secvență cu secvență, în pauzele dintre filme, îl văzusem integral de cel puțin zece ori, fără nicio exagerare – și, din nou, *Wiener Blut*.

Așa o țineau până seara târziu.

Am ales un scaun undeva mai sus de mijlocul sălii, la câteva rânduri distanță de cei câțiva spectatori, dar nici suficient de sus încât să atrag atenția. Mi s-a părut că scaunul vechi capitonat a scârțâit cam tare atunci când m-am așezat. Nimeni nu s-a întors să mă privească. Deși îndărătul coastelor îmi simțeam inima bătând ceva mai tare decât de obicei și mâinile îmi tremurau ușor în poală, m-am forțat să nu-mi trădez nervozitatea și să-mi concentrez atenția la ceea ce se întâmpla pe ecran.

Filmul se isprăvise și rula genericul. Dar, pentru că programul nu se terminase, luminile mari din tavan nu s-au aprins. Doar cele două becuri leșinate de veghe de pe pereții laterali ai sălii luminau palid culoarele către ieșire. Cei câțiva spectatori s-au ridicat aproape în același timp. Doi soldați, o femeie adusă de spate, cu un băiețel de fiecare mână, un cuplu ținându-se de braț, două tinere comentându-l tare și entuziast pe Willy Fritsch, un moșneag plictisit, cu ochii mijiți, care arăta ca și cum tocmai se trezise din somn. Ca și mai înainte, nimeni nu mi-a aruncat nicio privire, dar, pentru orice eventualitate, mi-am ascuns figura, prefăcându-mă că, înainte să mă ridic și să ies, îmi căutam ceva

143 Film austriac din 1942

144 *Triumful dorinței,* film de propagandă nazistă din 1935

145 Fotografă, operatoare de film, regizoare de film, dansatoare și actriță germană, care s-a remarcat prin tehnica de regizare a filmelor

în poșetă. Când mi-am ridicat din nou privirea, luminile de veghe erau stinse, pe ecran începuse jurnalul de actualități și, în afară de mine, nu mai rămăsese niciun alt spectator în sală, să aștepte filmul lui Riefenstahl. Nu ne mai dădeam deloc în vânt după propaganda național-socialistă.

Jurnalul de actualități, ca de obicei, a fost scurt, la obiect și mai optimist decât era cazul: câteva filmulețe despre cum trupele germano-române rezistau eroic în fața armatelor lui Malinovski și Tolbuhin, în ambele direcții ale frontului din Moldova, după aceea, din nou, înregistrarea de la finele anului 1943, de la castelul Klessheim din Austria, cu Mareșalul ce îi strângea mâna lui Hitler și reconfirma alianța germano-română, comunicatul comandamentului militar al Capitalei asupra ultimelor bombardamente, câteva imagini cu uzinele Malaxa și o rafinărie de pe lângă Ploiești în sfârșit repuse în funcțiune, ca să se încheie apoteotic cu cele câteva fotografii ale avioanelor americane doborâte pe câmpurile de pe lângă București.

După câteva minute de pauză, s-au auzit notele din preludiul actului III din *Die Meister-singer von Nürnberg*, cu care începea *Triumph des Villens*, iar vulturul german, cu aripile înfoiate și ghearele încleștate pe svastică, a umplut tot ecranul.

Mi-am păstrat ochii lipiți de ecran. Tineretul Hitlerist, valuri și valuri nesfârșite de băieți tineri ocupând aproape tot câmpul vizual, pe kilometri întregi, bătând talpa sonor și arătând toți la fel, parcă trași la ștanță, mărșăluiau cu ardoare prin fața lui Hitler, care îi privea cu atenție, ca un părinte mândru, dar critic. *Ave Hitler, morituri te salutant!* Dar de fapt, oare câți dintre tinerii aceia defilând, cu chipurile inocente, încrezătoare și luminate de adorație, mai erau în viață în iarna acelui an? Greu de spus.

– Și știi ce este cel mai trist? mi-a șoptit chiar atunci la ureche o voce, înaltă și subțire, coborâtă parcă direct din gândurile mele cele mai ascunse și făcându-mă să tresar de spaimă. Că imbecila asta chiar are talent!

Miți s-a așezat pe scaunul de lângă mine; ușor, cu băgare de seamă, ca să nu-și boțească fusta. Și-a încrucișat picioarele și, conform obiceiului ei, și-a aprins imediat o țigară. Arăta ca de obicei, dreaptă și maiestuoasă, îmbrăcată foarte șic, ca și cum venise direct de la vreo sindrofie, unde dânsa fusese apariția cea mai picantă, iar glasul îi era cel obișnuit, egal și plăcut, puțin răgușit de la fumat.

– Uite și tu cum se mișcă camera! s-a minunat ea după câteva momente de tăcere, cât s-a uitat numai la film, ca și cum nu-l mai văzuse niciodată până atunci. Dar, în sfârșit, întotdeauna se vor găsi o mulțime de alte posibilități de a te prostitua, nu numai casele cu felinar roșu...

– Nu credeam că o să mai ajungi, am șoptit.

– Și uite că am ajuns. Atâta favoare pot să-ți fac și eu ție.

Puteai totuși să-mi faci favoarea asta ceva mai repede, m-am gândit eu. Trecuseră șase zile de când îi lăsasem mesajul la Gioconda – șase zile lungi de încordare nervoasă, cu nopți la fel de lungi și mistuitoare, fără somn, pline de gânduri tulburi –, când, în sfârșit, primisem și eu un semn de la dânsa. Dar a reușit să-mi prăbușească toate speranțele chiar din primele clipe:

– Din păcate însă, n-am reușit să aflu mare lucru. Ce pot să-ți spun cu siguranță e că în luna mai, von Reinhardt a trecut din nou de la statul-major la serviciul activ și a părăsit cartierul general al lui Freissner de la Iași; ceva mai apoi, escadrila pe care o comanda a fost detașată undeva pe un sector de front de pe lângă Târgu-Frumos. Escadrila în cauză se află în continuare în sectorul respectiv, însă cu altcineva la comandă. Von Reinhardt nu mai e acolo. A dispărut. Și nici nu mai am posibilitatea să-i iau urma.

A dispărut.

Acela a fost ultimul lucru pe care l-am auzit. Ea îmi vorbea în continuare, îi distingeam buzele înroșite mișcându-se ușor în semiobscuritatea sălii, dar nu au-

zeam nimic din ce-mi zicea. Mi se părea că deodată glasul i se îndepărtase și cuvintele i se pierdeau în văzduh înainte să ajungă la mine. În minte îmi răsunau alte cuvinte – *dacă eșuăm, ne așteaptă plutonul de execuție* – și mi se părea că mă îneca un val greoi și fierbinte. M-am forțat însă să trag adânc aer în piept, iar vederea mi s-a mai luminat. Nici nu-mi dădusem seama că, din momentul când Miți se așezase lângă mine și până când îmi vorbise, îmi ținusem pur și simplu răsuflarea.

– Repet, asta la sfârșitul lui mai, am auzit-o din nou. Au trecut două luni de atunci. Și s-au dat și niște bătălii cumplite în zona respectivă. De când nu mai ai vești de la el?

– De două luni, am murmurat.

Abia mi-am recunoscut glasul, atât era de schimbat.

– Dacă ar fi murit, aș fi aflat. M-ar fi anunțat careva.

– În ce calitate să te fi anunțat careva?

– În calitate de familia cea mai apropiată. Ne-am căsătorit. Chiar înainte să plece pe front.

– I-auzi! a exclamat ea ușor, pe același ton înalt și uniform, poate puțin mai ironic decât până atunci și doar atât de tare cât să se audă peste bubuielile fanfarei din film. Apoi, fiind mereu același model de empatie pe care-l cunoșteam, a adăugat: Nici nu-mi găsesc cuvintele cu care să-ți explic cât de smintită ai putut să fii să faci așa ceva.

Ostilitatea ei nu m-a surprins în mod deosebit. Și nu numai din cauză că mă obișnuisem deja cu felul ei tranșant de a fi, ci și din cauză că, undeva în cel mai ascuns colțișor al minții mele, îmi era teamă că avea dreptate.

– Mulțumesc pentru felicitări, am spus însă, după câteva secunde de tăcere. Căldura ta mă emoționează întotdeauna la fel de tare.

– Ah, draga mea, dar ce să fac eu dacă problemele de interes larg nu-mi lasă suficient răgaz și pentru frământările existenței de zi cu zi ale fiecărui individ

în parte! *Mais enfin,* a continuat ea imediat apoi, cu o schimă plictisită și întorcându-și în același timp privirea către ecran, chestiunile tale de inimă nu mă privesc pe mine în niciun fel.

– Perfect. Ideea era că există câteva persoane care știu în mod direct de căsătoria noastră și că, undeva prin consulatul german, există și un act oficial care s-o dovedească. La cât sunt de meticuloși nemții cu propaganda, sunt convinsă că s-ar fi găsit careva să-mi trimită o carte poștală de condoleanțe, în care să mi se aducă la cunoștință cât de eroic a murit soțul meu pentru gloria Reichului. Heinrich este totuși maior de aviație și ofițer de stat-major. Bănuiesc că, dacă într-adevăr ar fi căzut pe front, i s-ar fi simțit imediat lipsa.

– Așa o fi, mi-a zis ea, tot abia mișcându-și buzele și fără să-și desprindă ochii de ecran. Dar vezi tu, Lulli, până acum vreo lună, în Moldova a fost măcel. Au căzut pe capete. Și nemții, și ai noștri. Pe capete, repet. Soldați, generali, subofițeri, ofițeri superiori, toți la grămadă. Au dispărut cartiere generale, comandamente, state-majore, și germane, și românești, cu tot cu clădirile în care se adăposteau. Rase pur și simplu de pe fața pământului... Nici nu mai pomenesc de toți amărâții dispăruți, care până mai ieri nici nu ieșiseră din satul lor de baștină mai departe de bâlciul de la oraș și care deodată se află în trenuri de vite, în voiaj către Siberia!... Și pe front, Lulli, ca să înțelegi, atunci când au loc astfel de măceluri, se cam încheie cu înaltele demnități ofițerești și înmormântările cu onoruri militare. A făcut o mică pauză, s-a strâmbat ușor la Hitler, ce tocmai își ridicase brațul să salute trupele SA, iar apoi și-a întors din nou privirea către mine și mi-a spus în sfârșit, simplu și rece: Von Reinhardt poate să fie mort și îngropat de două luni și tu să n-ai habar. N-ar avea cine să te anunțe, crede-mă. Și chiar știu ce spun, pentru că soțul meu se întâmplă să se afle tot acolo, în fruntea unui batalion decimat, deci informațiile pe care ți le ofer acum au și o nuanță personală.

– Îmi pare rău.

– N-are de ce să-ți pară rău pentru mine. Soțul meu este în viață. Însă, oricât de improbabil ar suna și oricât de puțin mi-ar păsa de viața ta personală, înțeleg perfect prin ce treci.

– Mulțumesc...

Atunci, deslușind ceva în glasul meu – sau, mult mai probabil, pentru că știa deja –, a ridicat o sprânceană și m-a întrebat, ușor ironic:

– Dar nu din cauza asta m-ai căutat, așa-i?

– Nu tocmai, am admis eu.

Încordată, m-am uitat ușor peste umăr către spatele sălii. Miți, cu ochii ei verzi lipiți de ecran, nu părea îngrijorată. Nici măcar nu a binevoit să-și întoarcă și ea privirea, să vadă la ce anume mă uitam. M-am liniștit într-o clipită. Atâta vreme cât ea se afla înăuntru, plasatoarea din spatele perdelei de catifea nu urma să mai lase pe nimeni să intre în sală. Ca întotdeauna, Miți se dovedea pregătită pentru absolut orice.

– Cred mai degrabă că Heinrich a fost implicat în complotul împotriva lui Hitler, am spus într-un sfârșit. Așa s-ar explica mai bine dispariția lui.

– I-auzi! s-a mirat ea din nou, deși se vedea cât de colo că nu era deloc surprinsă. Și nu era mai simplu și mai elegant să-mi fi spus de la început ce anume dorești să afli de la mine?... Am vrut să ripostez, dar ea m-a oprit imediat, cu o scurtă mișcare a mâinii, uluindu-mă încă o dată din doar câteva cuvinte: Las-o baltă, Lulli, oricum știam deja. Numai că mi se atinge o coardă sensibilă când unii se cred mai deștepți decât mine... Și da, probabil că și von Reinhardt a fost implicat. Care om întreg la minte n-ar fi fost?!... Păcat numai că atâția oameni așa-ziși inteligenți n-au reușit să organizeze un plan mai de Doamne-ajută și chiar să scape de dement. E a nu știu câta oară când eșuează. Deja devine penibil... Iar apoi, după câteva clipe de tăcere, întorcându-și în sfârșit ochii înspre mine și întâlnindu-mi privirea în penumbră, m-a întrebat: Dar *tu* ce motive ai ca să crezi așa ceva?

– Doar niște bănuieli, am răspuns eu evaziv, puțin derutată de tonul ei.

– Și de când ai tu, mă rog, bănuielile astea?

– De ceva vreme.

– Așa deci. Numai că și eu am bănuit că tu bănuiai ceva.

– Mi-am dat seama.

– Atunci de ce nu mi-ai spus ce bănuiai tu de fapt?

– Pentru că nu era treaba ta. Ceea ce credeai tu nu avea nicio legătură cu... cu... În fine, Heinrich încerca doar să facă ceea ce ți-am spus deja că ar face într-o astfel de situație. Ceea ce consideră el că este corect.

– Nu era treaba mea, într-adevăr, mi-a răspuns ea pe un ton simplu, în care am citit însă și nelipsita umbră de ironie. – Și-a îngustat ochii la mine; exact ca o pisică iritată. – Cum de altfel, a continuat ea, nu este treaba mea nici să presupun, așa, pe loc, că von Reinhardt, element atât de puțin devotat regimului și pilot cu multe sute de misiuni dincolo de linia frontului, deci cu foarte multă experiență și cu capul pe umeri, motiv pentru care a și rămas în viață atâta vreme, n-ar fi recurs dumnealui la incursiunile alea primejdioase prin pădurile din Normandia, la ceas de noapte, pe teren cu arii vaste de vizibilitate zero și pe sub mai multe linii de radare, dacă n-ar fi fost cu adevărat chestiune de viață și de moarte... Ah, dar știi de unde am aflat eu de ele? De la tine, deci profit de ocazie ca să-ți mulțumesc. Așadar, ca să revin, eu zic că von Reinhardt a acționat pe post de porumbel voiajor dintr-o parte într-alta. – S-a oprit și a așteptat timp de câteva momente, să vadă dacă aveam ceva de zis. Nu aveam. Doar mă holbam la ea, fără cuvinte. Se părea că, indiferent cât timp ar fi trecut, Miți tot era capabilă să mă lase mută de uimire. – Ai dreptate, nu este treaba mea, a repetat ea. Și continuă să nu fie treaba mea. *Dar* – și a apăsat puternic pe cuvânt –, Lulli, asta nu înseamnă deloc că nu m-ar fi interesat. Îmi place să cunosc lucruri. Nici nu poți să-ți imaginezi ce putere îți oferă

informația. Ceea ce știi astăzi te poate ajuta ca mâine să știi mai mult, și tot așa. Nu uita, cu asta mă ocup.

– Știu asta, am spus, după alte câteva momente de liniște. De aia am și apelat la tine. Pentru că sunt convinsă că tu ești în stare să afli ceva mai mult decât că în Moldova se duc lupte sângeroase și că este posibil ca Heinrich să fi murit pe front. Asta aș fi putut afla foarte bine și singură... Iar apoi, după alte câteva clipe de tăcere de ambele părți și fără să mă uit la ea, ci numai la ecran, am șoptit: Și mi-a fost teamă pentru el. Ăsta e de fapt motivul pentru care nu ți-am spus ce bănuiam. Mi-a fost teamă pentru el. Tocmai din cauza traficului de informații. Am considerat că, cu cât știe mai puțină lume, cu atât el este mai puțin în primejdie.

– Poate că ar fi timpul să înceapă să-ți fie teamă și pentru alte lucruri, nu numai pentru dumnealui. Loialitatea ta ar trebui să fie pentru cei din neamul tău.

– Și crezi tu că nu e?

– Am îndoielile mele.

– Poți să mă ajuți sau nu? am repezit-o eu. Atâta vreau de la tine. Un *da* sau *nu*.

– Că pot sau nu, chestiunea nu mă privește. După cum ai spus chiar tu.

– Deci poți.

– Iar faptul că m-am zbătut să mă interesez de soarta lui, a continuat ea pe același ton, netulburată de întreruperea mea, atât cât s-a putut, te rog să-l iei doar ca pe *quid pro quo*-ul ăla despre care ți-am povestit eu mai demult. Mai exact, serviciul pe care ți-l datorez eu ție pentru data de patru aprilie. În rest, draga mea, repet, pe mine chestiunea nemților nu mă mai privește în niciun fel. Și nici nu ne mai privește pe noi, ca români, în general. Din nenorocire pentru poporul ăsta al nostru bătut de soartă, istoria este încheiată. Balanța puterilor s-a înclinat deja. Orice s-ar întâmpla cu nemții în continuare... asta deja nu mai are nicio influență asupra viitorului nostru ca națiie. Problema noastră gravă și imediată este că vin rușii. Ca să ajungă

în Berlin, unde și-au propus ei să ajungă, trebuie mai întâi să spargă frontul din Moldova, să ocupe România și să treacă prin București. Și o s-o facă, mai devreme sau mai târziu. Ah, și *à propos* de sovietici și de ocupație, vrei să râzi?

– Îmi este absolut imposibil să-mi imaginez ce anume ai putea să-mi spui acum care să mă facă să râd.

– Atunci ține-te bine, draga mea. Am auzit că Botoșaniul nostru, ăla de treci câmpia și-ai ajuns, între timp ocupat de Armata Roșie, acum s-ar chema *Republica Sovietică Socialistă de la Botoșani*.

Bineînțeles că n-am râs. De fapt, am simțit cum mi se strânge și mai tare inima în piept.

– Nu-i așa? a făcut ea rece, atât de încet încât, peste muzica și declamațiile din film, abia am reușit s-o aud. Dar să-ți mai spun ceva... Numai că de data asta e de plâns, nu de râs. Am intrat în posesia unor informații cum că în Moldova nemții se retrag din fața rușilor. Mai exact, Hitler își retrage încet-încet diviziile de blindate de elită de pe linia frontului și ne lasă apărarea teritoriului exclusiv nouă. Adică nemții ne-au adus bolșevicii pe cap și ne lasă tot pe noi să ne descurcăm cu ei. Dar na, a continuat ea, înălțând ușor disprețuitor din umeri, *nil novi sub sole*[146]. Nemții ne-au mai dat o dată pe mâna lor, la Ribbentrop-Molotov, așa că de ce n-ar face-o și acum?!... Așa că, Lulli, din punctul meu de vedere, nemții pot să se scalpeze între ei cât poftesc. Nicio pagubă. Să nu mai rămână nici măcar unul, de sămânță, și tot n-aș fi prea frământată. Cale liberă și bătută.

– Miți, te rog, fii rezonabilă! Nu poți să te-apuci să dai foc la corabie doar pentru că ai cala infestată cu șobolani.

– Ei poftim, cine-a zis că nu? Câtă vreme scapi de epidemie...

– Știi de ce zici asta?

146 Nimic nou sub soare

– Bănuiesc că-mi vei spune tu oricum, deci ce mai contează?

– Pentru că nu îl cunoști personal pe Heinrich. Dacă l-ai cunoaște, nu i-ai mai băga pe toți germanii în aceeași oală și nu ți-ai permite asemenea cuvinte. Și, dacă ai fi bărbat, probabil că lui i-ai strânge și mâna.

– Lulli, draga mea, mi-a răspuns ea după câteva secunde, ca și cum ar fi stat să se gândească la cuvintele mele – deși cu un „draga mea" cam sarcastic –, noi două avem o problemă de comunicare.

– Problemă de comunicare se cheamă?

– Da. Tu ai ideile tale fixe, iar eu am ideile mele, la fel de fixe. Și, culmea, amândouă avem indiscutabil dreptate... Așadar, asta este ceea ce se cheamă o problemă de comunicare fără soluție.

N-am răspuns; n-avea niciun rost să-i dau apă la moară.

– Altceva? m-a întrebat ea după o tăcere lungă, întreruptă doar de zgomotele din film, mijindu-și ușor ochii prin semiîntuneric pentru a se uita la ceasul de mână. Știam foarte bine de ce o făcea. Secvențele alese din *Triumph des Villens* pentru pauza dintre vizionări se apropiau de final și era foarte posibil ca la următoarea difuzare a lui *Wiener Blut* să apară și alți spectatori.

– Miți, eu de la tine nu vreau altceva decât să aflu dacă Heinrich mai este sau nu în viață sau care sunt șansele să mai fie. Atât. Știu foarte bine că vin bolșevicii peste noi, și știu foarte bine că totul e din vina nemților, și mai știu și că sunt moartă de frică. Nu-mi spui nimic nou... Dar la toate astea o să mă gândesc mai târziu. Dacă mă poți ajuta, îți voi fi recunoscătoare, dacă nu, înseamnă că amândouă pierdem timp prețios.

N-am vrut să-mi observe ochii înlăcrimați, așa că mi-am coborât privirea către mâinile mele, împreunate în poală.

Un timp, Miți doar și-a examinat și ea manichiura – deși era cam întuneric ca într-adevăr să poată să dis-

tingă ceva –, părând că încerca să se decidă dacă să îmi povestească sau nu. Ca și cum în ceea ce-o privea s-ar fi pus vreodată problema vreunei decizii de moment.

Când în sfârșit mi s-a adresat, tot șoptit, tonul îi era sumbru:

– Ei bine, ceea ce pot să-ți zic... și asta din sursele mele neoficiale, deci nu pot să bag mâna-n foc... este că se aude că la Iași ar fi fost arestați într-o noapte doi ofițeri nemți. Dar arestările în cauză s-au făcut cu ușile închise, fără spectacol, așa că de ce și cum nu știu nici eu. Am mai aflat și că, întâmplător, von Walden, pe care tocmai ce-l țineam atent sub observație, după cum prea bine știi, a căzut pe front chiar înainte de chestiunea asta cu arestările, nu departe de liniile sovietice de la Târgu-Frumos. Din păcate, a încasat un glonț drept în cap. Îți dai seama ce ghinion... Mai ales că el n-avea nicio legătură cu frontul propriu-zis, ci era doar un om care acționa în umbră, ca atâția alții. Miți a făcut o mică pauză, pentru a trage un fum din țigară, iar apoi a continuat: Nu știu dacă am apucat să-ți zic atunci când am parlamentat noi două despre dumnealui, dar respectivul conte de Walden, pe lângă prietenul cel mai bun al lui von Reinhardt, era și unul dintre subalternii direcți și oamenii cei mai de încredere ai amiralului Canaris...

– Bineînțeles că nu mi-ai zis, am șoptit eu.

– Care amiral Canaris se aude că ar fi recrutat cu mânuța lui expertă în spionaj pe mulți dintre ofițerii care au aranjat ce ar fi urmat după înlăturarea lui Hitler. Printre care von Walden, omul lui de încredere, care, la rândul lui, l-a atras în complot și pe prietenul lui cel mai bun. Dar, din nefericire, se mai aude și că amiralul Canaris s-ar afla chiar în momentul ăsta pe mâna Gestapoului și că ar aștepta plutonul de execuție. Așa că, bănuiala mea, tot la fel de neoficială ca și tot ce ți-am spus până acum, este că de fapt von Walden și-a zburat creierii cu revolverul din dotare, ca

să nu-l prindă Gestapoul în viață. Iar dacă a reușit s-o facă la timp, poate că atunci nu au avut timp să-l facă să vorbească și numele lui von Reinhardt nu a apărut în discuție. Sau poate că s-a decis și dânsul să împărtășească soarta prietenului său. Onorabilă și foarte de bun-simț, de altfel... A făcut o scurtă pauză, cât a mai tras un fum, m-a privit lung prin penumbra ce pâlpâia de la lumina de pe ecran și a adăugat, învăluindu-se în fumul albăstrui de țigară: Și, dacă într-adevăr așa s-a întâmplat, atunci a fost o decizie foarte înțeleaptă, având în vedere că probabil oricum o să-i spânzure pe toți pe care-i bănuiesc că ar fi avut vreun amestec cât de mic în toată tărășenia. Repet, pe toți. De la *Feldwebel* și până la *Feldmarschall*, fără excepție. O să-i tortureze cumplit pe cei pe care au reușit să-i prindă în viață până când o să afle numele tuturor și o să-i scoată pe toți de prin toate găurile, direct de ceafă, ca pe năpârci. Așa că nu prea cred eu să scape vreunul. Și, *à propos* de asta, mai merge un zvon prin niște cercuri nemțești, poate-i adevărat sau poate nu, cum că zilele trecute s-ar fi sinucis și Rommel. Și tot din pricina asta... Se pare că marea armată germană se descompune încet-încet și direct de sus, din vârful mușuroiului...

– Dacă nu te superi, Miți, am întrebat eu, obosită – mai obosită decât vreodată până atunci –, cum ai aflat tu toate astea? Cum aș putea să iau asemenea chestiuni de bune?

– Dacă nu te superi, Lulli, te-aș ruga să nu mă mai insulți, mi-a răspuns ea tăios. Și ți-am mai spus cum. Asta e ultima oară când repet, așa că de data asta să reții... Unu, integritatea și loialitatea nu au avut niciodată vreo legătură cu războiul, și doi, deși ai râs când ți-am spus prima oară, ceea ce pot să facă și să desfacă niște femeiuști istețe bine plasate nici nu-ți trece ție prin cap. Iar apoi, cu un surâs sec, fără niciun pic de umor, a adăugat: Privește numai de ce-au fost în stare niște panarame ca Lupeasca sau Veturia!

– Ce înseamnă de fapt toate presupunerile astea? am întrebat într-un sfârșit. Poți să-mi spui direct, să

știi. Dacă de asta ți-e frică, îți promit că o să fiu bărbată și n-o să leșin.

Dacă mă uit acum în urmă, bănuiesc că felul în care m-a privit atunci, lung și adânc, aproape cu părere de rău, ar fi trebuit să mă pregătească emoțional pentru cuvintele pe care avea să mi le spună. Deși am simțit cum trupul mi se tensionează instinctiv, bănuind înaintea minții mele cele ce urmau, tot m-au luat complet pe nepregătite.

– Înseamnă că, dacă von Reinhardt mai este încă în viață, chestiune de care, cu toată părerea de rău pentru tine, mă îndoiesc, o să fie oricum spânzurat cât de curând pentru înaltă trădare... Deși eu n-am scos niciun sunet, doar mi-am mușcat buza de jos, ca s-o împiedic să-mi mai tremure, ea a adăugat, la fel de placidă ca și până atunci: Observ că îți tremură degetele... N-ar trebui, pe cuvânt. Nu e deloc așa de rău. Eu zic chiar că, într-un asemenea caz, dumnealui s-ar afla chiar printre norocoși. Complotiștii mai înalți în grad o să ajungă direct în cârligele de abator din beciul ăla faimos din Prinz Albrechtstrasse. Așa că ar trebui mai degrabă să spui *merci*. Îmi închipui că se moare mult mai încet agățat de viu cu ceafa într-un cârlig decât atârnat în streang.

În ciuda a ceea ce-i spusesem mai devreme, că nu voi leșina, deodată aveam impresia că începuse să se clatine totul în jurul meu și simțeam că abia mai puteam să respir. A trebuit să mă apuc strâns de mânerele scaunului; mi-era teamă că altfel mi-aș fi pierdut într-adevăr cunoștința.

– Cred că ăsta este cel mai cinic lucru pe care l-am auzit vreodată, am reușit să șoptesc într-un târziu.

– Cinic, dar adevărat. Istoria este cinică în general, draga mea. Nu ți-ai dat încă seama?... Dintotdeauna ticăloșii au dictat mersul lumii, iar oamenii care au încercat să-l schimbe au sfârșit tragic.

În minte mi-a apărut imaginea lui Heinrich, o imagine veche, dar mereu vie, de când abia îl cunoscusem,

pe când nu purta uniformă, ci haine mondene și ușoare, când cravata albastră îi scotea în evidență culoarea ochilor și când lucrurile erau toate mult mai simple și nici lumea nu se schimbase încă în felul acela de neînchipuit. Plutea în fața ochilor mei, la fel de permanent ca propria-mi răsuflare. Iar apoi mi-am amintit – dureros și ca prin vis – de fiola de cianură pe care o găsisem sub una din stinghiile din parchet, în spatele dulapului de haine din fostul lui apartament din vila de la Băneasa, și am reușit din nou să respir. El n-ar fi permis niciodată umilința de a se lăsa spânzurat. O mușcătură, cel mult câteva zeci de secunde și gata. Dar tot m-am mirat cum gândul fiolei aceleia, care mă muncise cu întrebări atâta amar de vreme – De unde o avea? De ce o procurase? Ce voia să facă cu ea? Și, dacă era pentru cazul în care ar fi căzut la inamic, de ce se chinuise să o ascundă atât de bine? –, ținându-mă trează atâtea nopți, ajunsese deodată să mă reconforteze ca nimic altceva. Încurcate erau într-adevăr căile Domnului.

– Îmi pare rău, a spus ea, după enorm de multă tăcere. Dar nu e cazul să-ți faci prea multe iluzii. Iar apoi, chiar înainte să se ridice, cu eterna ei luciditate înghețată, s-a aplecat din nou către urechea mea și mi-a mai spus ceva: Lulli, nu știu dacă tu îți dai seama, dar așa cum cineva ar fi putut să-ți trimită o carte poștală despre moartea lui, în același fel s-ar putea să te pască pe tine vreun lagăr de concentrare. Asta ca să-ți faci o idee ce tâmpenie ai făcut căsătorindu-te cu el... Nici în capul lui nu-mi dau seama ce-a fost. Când ai familie, nu te-apuci să pui de revolte. la seama. S-ar putea să fii în pericol.

Nu i-am răspuns. Oricum, mă cam săturasem să fiu în pericol.

Miți a plecat la un moment dat. Nu știu când anume, pentru că doar atunci când vederea mi s-a împăienjenit de tot și nu mai puteam să disting nimic din imaginile alb-negru săltând pe ecran dintr-o parte într-alta, fără nicio noimă, atunci mi-am întors privi-

rea către scaunul de lângă mine și mi-am dat seama că ea nu mai era acolo și că eu plângeam în hohote. Nu numai că nu simțisem când plecase ea și veniseră ceilalți câțiva spectatori, ce urmăreau *Wiener Blut* în tăcere, dar nici măcar nu-mi simțisem vreo clipă lacrimile pe obraji.

Nu-mi mai aduc aminte cum am ieșit de la cinematograf, cum am ajuns în stradă și apoi la gară, ca apoi spre seară să ajung din nou la Sinaia. Bănuiesc că am pus pur și simplu un pas înaintea celuilalt, așa cum trebuie să faci în general când ai căzut și n-ai de ales decât să te ridici de unul singur. Mai ales atunci când nu ai voie să te prăbușești.

PARTEA A IV-A

ANUL 1944

1.

August 1944, Sinaia

Am tresărit. Din depărtare, dinspre Câmpina, mi se părea că auzisem bubuituri surde. Dar, pentru că era aproape seară și nu ne mai puteam aștepta la bombardamente – escadrilele americane aveau obiceiul să apară pe la ceasurile prânzului, iar cele englezești numai noaptea –, am intuit că erau tunete și m-am liniștit. Câțiva nori începuseră să se adune în zare, estompând ușor nuanțele trandafirii ale amurgului, iar prin ferestrele deschise, un vânticel iute, adiind pe deasupra pădurii și fremătând frunzișul, umfla ușor perdelușele albe.

După o vreme, licărul stins al unui fulger îndepărtat a aprins timp de câteva clipe norii, într-o dungă de lumină. Se vestea o furtună de vară. Doar câteva păsărele se foiau neliniștite printre frunze, presimțind vijelia. Altceva nu se mișca.

La un moment dat, liniștea aceea apăsătoare de dinainte de furtună a fost spartă de huruitul unui motor. Un automobil se oprise undeva în apropiere. S-a auzit un zgomot metalic, de portieră trântită, ca și cum

acel cineva care coborâse din mașină ar fi lăsat-o să se închidă de una singură în spatele lui. Iar după aceea, deslușit – mai deslușit decât orice altceva până atunci –, ecoul unor pași a răsunat pe aleea de pietriș din curtea vilei și a urcat în viteză treptele de lemn, făcându-le să scârțâie din încheieturi.

A urmat o bătaie ușoară în ușă. Mi s-a tăiat pur și simplu respirația.

După a doua bătaie însă, Heinrich n-a mai avut răbdare să aștepte să-i deschid și a intrat de unul singur – ușa nu era încuiată –, închizând-o în spatele lui cu piciorul.

– Lulli!

Într-o singură clipă, privirea mi s-a împăienjenit de la lacrimi. Era o minune.

Nu-mi amintesc câtă vreme am stat în brațele lui, timpul parcă se oprise în loc; eu, cu obrazul lipit de cămașa lui, pe care i-o umezisem de la lacrimi, ascultându-i bătăile inimii – mi se părea că și lui îi bătea mai rapid decât de obicei, la fel de asurzitor și dureros ca și mie –, iar el, cu buzele lipite de creștetul meu, șoptindu-mi ceva în păr. Însă nu reușeam să disting niciun cuvânt, doar un murmur imperceptibil.

Mai târziu, el și-a desprins buzele din părul meu, mi-a luat obrajii în palme, m-a privit drept în față și în sfârșit i-am auzit cuvintele:

– Lulli! Uitasem cât ești de frumoasă!

– Heinrich! am șoptit, printre suspine de plâns. Am auzit la radio și...

Dar nu am apucat să duc fraza până la capăt, pentru că, în momentul acela, dintr-o singură mișcare scurtă, el mi-a închis gura cu o sărutare. Am simțit cum, exact în aceeași clipă, trupul, lipit de al meu, i s-a încordat. Și-a desprins buzele de ale mele și mi-a lipit imediat podul palmei pe gură. Ochii i s-au fixat într-ai mei. Privirea îi era tulbure, iar umbrele adânci de sub ochi îi accentuau paloarea obrazului, ce purta urmele rozalii ale unui bărbierit mai puțin atent ca de obicei.

Îi simţeam pe faţă răsuflarea, uşor întretăiată. Mirosea a băutură. Nu-şi mai putea ascunde la fel de uşor ca de obicei stupefacţia de pe chip. Era evident că vorbele mele, spuse pe negândite, din cauza emoţiei, îl uluiseră şi pe el la fel de tare pe cât mă uluiseră pe mine. De fapt, aproape că nici nu-mi venea să cred că le rostisem cu voce tare.

După câteva momente, când doar m-a privit în ochi, fără niciun cuvânt şi fără să-şi desprindă podul palmei de pe buzele mele, şi-a ridicat capul şi, peste umărul meu, a aruncat o privire circulară asupra salonului. Apoi şi-a dus uşor degetul arătător la buze. În ciuda lacrimilor ce-mi împăienjeneau în continuare privirea şi a inimii care-mi bătea să-mi spargă pieptul, i-am surprins imediat expresia ochilor şi am înţeles. Şi atât de bine am înţeles, încât am simţit cum îmi îngheaţă lacrimile pe obraz de spaimă.

El a clătinat uşor din cap, şi-a desprins palma de pe gura mea şi s-a uitat din nou peste umărul meu. Mi-am întors şi eu privirea. Dar bineînţeles că n-am văzut nimic ieşit din comun. Mobilele nemişcate, contururile lor ce se desluşeau întunecate şi împrăştiau umbre pe albeaţa pereţilor, perdeluţa albă fluturând în dreptul ferestrelor, garoafele roşii din glastra de porţelan de pe masă, toate erau aşa cum fuseseră înainte de venirea lui şi aşa cum le cunoşteam. Dar, pentru că nu apucasem să aprind lampa, camera era învăluită într-o penumbră tainică, iar umbrele noastre, îmbrăţişate, aproape confundându-se, a lui ceva mai înaltă decât a mea, se lungeau pe covor, stranii, subţiindu-se şi proiectându-se până pe peretele cel mai depărtat. Era în viaţă, era lângă mine, dar cât de străin!

Era linişte de prea multă vreme. Aşa că, pentru că trebuia neapărat să zic ceva şi sperând că îmi puteam stăpâni cuvintele şi modulaţia vocii, am îngăimat primul lucru inofensiv care mi-a venit în minte:

– De ce nu m-ai anunţat că vii? Aş fi pregătit ceva.

– A fost ceva intempestiv.

– Eşti în permisie?

– Oarecum.

Glasul lui, la fel de deferent şi degajat ca întotdeauna, era bine controlat, ca şi cum în încăpere nu ne-am fi aflat numai noi doi, singuri, ci ne-ar fi putut auzi şi altcineva. Îmi vorbea, dar nu mă privea. Se uita prin salon, încordat, ca şi cum s-ar fi aşteptat să sară cineva de prin vreun ungher şi să ne surprindă.

– Vrei să mănânci ceva? am continuat eu repede. Pot s-o rog pe Olguţa să...

– Nu, mulţumesc.

– Atunci să-ţi pregătesc un ceai fierbinte?

– E mijlocul verii, Lulli, a comentat el liniştit. Şi nici nu mă prea dau în vânt după ceai. Altă băutură n-ai?...

N-a mai aşteptat însă să audă şi răspunsul. A străbătut camera din câţiva paşi şi s-a oprit la fereastră. I-a examinat muchiile din lemn şi s-a uitat în spatele draperiei. Apoi a luat-o încet, dintr-o parte într-alta a camerei. Păşea uşor, în perfectă linişte, ca cizmele lui să nu facă zgomot pe porţiunile de duşumea goală, neacoperită de covor. Atingea spatele mobilelor, deschidea sertarele, le cerceta interiorul până la fund, pe toate părţile, pipăia cu mâini sigure colţurile pereţilor şi ale podelei. A întors cu două degete singurul tablou din cameră – o copie ieftină în peniţă după un peisaj marin de Courbet –, după care l-a aşezat la loc, fără niciun zgomot. S-a uitat chiar şi în interiorul abajurului de mătase japoneză al lampadarului.

Secundele se scurgeau grele. Domnea o linişte adâncă, apăsătoare. Îl priveam speriată şi nedumerită, abia îndrăznind să respir.

Un fulger a alunecat chiar atunci prin perdeaua de nori, a luminat brusc cerul şi a albăstrit uşor perdeluţa de la fereastră. Imediat s-a auzit şi trăsnetul care, deşi înăbuşit de depărtare, s-a răsfrânt cu ecou puternic în spaţiul îngust, făcându-mă să tresar uşor, tensionată. Nu-i vedeam figura – era pe vine şi întors cu spatele la mine, cercetând colţurile interioare ale mesei de mij-

loc –, dar am simțit cum și el a tresărit, din încordarea bruscă a umerilor și din gestul de a-și duce mâna la centură, pentru a-și scoate revolverul. Peste câteva clipe, s-a ridicat și s-a întors către mine, lăsându-și brațul să-i cadă moale pe lângă corp. Ochii îi erau întunecați.

N-am făcut nicio mișcare. El, care fusese întotdeauna atât de calm, perfect stăpân pe sine, cu sânge rece și nervi de oțel, aproape fanatic în ceea ce privea disciplina propriei persoane, reacționase în felul acela violent la auzul unui tunet. În ce hal de neînchipuit îl schimbase războiul! Îi deteriorase echilibrul interior și îi tocase nervii. Din nefericire, abia mai târziu aveam să realizez că, de fapt, era mult, mult mai grav decât crezusem eu atunci. Încet-încet pierdea controlul.

– Cred că o să plouă, mi-a spus.

Și a început într-adevăr să plouă; întâi încet și cu picături mici, ce abia stropeau sticla geamurilor, iar apoi din ce în ce mai tare, rupere de nori cu trăsnete, picăturile mari și grele plesnind cu forță în ferestre și scurgându-se apoi pe ele în șuvoaie limpezi.

El a privit din nou în jur, atent, și s-a îndreptat spre garderob. S-a uitat pe dinafara lui, cu atenție, i-a pipăit cu vârful degetelor muchiile din spate, din colțul peretelui. În ciuda ieșirii nervoase de mai înainte, gesturile nu-i erau deloc precipitate, ci la fel de calme și precise ca întotdeauna. La un moment dat însă, și-a întors privirea înspre mine și mi-a făcut semn să vorbesc.

– Dar ce bine că plouă! am remarcat eu repede, *à l'anglaise*[147]. Era mare nevoie! Până ieri a fost o zăpușeală... În Moldova cum e?

– Secetă și război.

– N-a plouat deloc?

– Nu de curând.

– Groaznic! Și în București a fost o canicula mizerabilă toată săptămâna...

147 Englezește

Am mai continuat puțin cu subiectul vremii, apoi am tăcut din nou, epuizată din cauza tensiunii.

El rămăsese în mijlocul camerei, fără niciun cuvânt. Nu se mai auzea decât ploaia, ce răpăia zdravăn în ferestre și pe pervazuri. Învăluise oricare alt zgomot. Aerul se răcorise mult și mirosea a pământ ud. Am vrut să mă duc să închid geamul, pe care îl izbea vântul de perete, însă el m-a oprit cu un gest din mână. Îi pândeam speriată ochii, încercând să citesc în ei cum ar fi trebuit să reacționez. Dar privirea lui, la fel de tulbure ca și până atunci, nu-mi spunea nimic. Mi-a făcut din nou semn să continui să vorbesc. Habar n-aveam ce anume aș mai fi putut să zic. Aveam impresia că vocea mai mult m-ar fi trădat decât altceva, îmi părea moale și răgușită. Însă m-am executat imediat, la întâmplare:

– Ce mai e pe front? În gazete scrie că rușii au fost împinși din nou către Târgu-Frumos.

– Da, am încetinit ofensiva rusească, mi-a răspuns el imediat, în maniera cea mai firească din lume, fără nicio clipă suplimentară de reflecție. Dar, din nou, nu vorbea pentru mine, ci pentru niște urechi nevăzute. Eu știam foarte bine că rușii nu erau deloc ușor de încetinit – armatele noastre abia reușiseră să îi stăvilească la Iași și să le împiedice năvala cu totul în țară, iar asta cu sacrificii și pierderi uriașe –, cum de altfel eram convinsă că și el era perfect conștient că știam că mințea.

– Românii se luptă admirabil pentru pământul lor, a adăugat apoi, din senin. Armata voastră e demnă de toată prețuirea.

Fără să vreau, m-am întrebat dacă nu cumva spusese și acele ultime cuvinte tot mașinal, doar pentru că asta era ceea ce trebuia să se audă, sau chiar așa era.

– Unde ești încartiruit?

– Zilele astea?

Dumnezeule mare, așa de repede înaintau de fapt sovieticii? E chestiune de zile?

– Da, am bâiguit, înțepenită de groază. Zilele astea.

– Într-un sector din fața Iașiului. Dar abia am sosit. În urmă cu câteva zile. În ultimele două luni am fost într-o unitate din Viena.

– O! am exclamat involuntar, dar încercând să-mi împiedic glasul să-mi trădeze uimirea mai mult decât trebuia. N-am știut.

– Îmi pare rău. Planurile OKW-ului s-au schimbat din mers. Nu am avut când să te anunț.

În Viena. Deci de aceea îi pierduse Miți urma.

– Și ce se mai aude prin Viena? am întrebat prostește.

– Bombardamente.

– O! am exclamat eu din nou, la fel de prostește.

Evident că bombardamente doar nu se dusese în Viena la operă. Biata noastră Europă! Avea oare să mai rămână ceva dintr-însa până la sfârșitul războiului?

– Mi-a fost dor de tine.

Mi-am ridicat ochii. Dar el nu se uita la mine. Se oprise în pragul ușii de la dormitor și, fără să aprindă lumina, doar lăsându-și ochii să se acomodeze cu semiobscuritatea, se uita cu atenție, roată, prin odaia mea micuță de culcare, cu o singură fereastră, tavanul aplecat puțin în unghi acolo unde se termina mansarda de deasupra și mobile puține – patul-divan înalt, cu tăblie din fier împletit, masa de toaletă cu oglindă din cristal și singurul fotoliu din încăpere, de lângă fereastră.

– Și mie mi-a fost dor de tine, am șoptit, fără nimic mai mult. Când trebuie să te întorci la Iași?

– Nu mă întorc, mi-a răspuns el, cu ochii în jos, către covorul țărănesc din lână – un covor oltenesc, țesut la război, cu motive florale viu colorate –, singura podoabă de decor din încăpere. Am fost transferat din nou la Băneasa.

– La statul-major?

– Nu. În serviciul activ. E nevoie de piloți pentru apărarea regiunii petrolifere.

– Și cât ești în permisie?

– Nu știu încă. Poate vreo două săptămâni.

– Ce bine! am exclamat, încercând să-mi fac vocea să pară cât mai entuziasmată. E la Național zilele astea o piesă de limbă germană... Se zice că protagonista interpretează admirabil. Trebuie neapărat să mergem la București într-o seară s-o vedem.

– Desigur, a zis el, ridicând cu vârful cizmei colțul covorului.

Dedesubt, evident, doar dușumeaua din scândură, bine lustruită.

– Și trebuie neapărat să te prezint câtorva persoane.

– Abia aștept.

În același timp, tot fără niciun zgomot, s-a lungit jos pe burtă și sprijinit în palme, ca să se uite sub pat. S-a întors pe spate și s-a prins cu mâinile de marginea înaltă din fier a patului. Cu un gest prelung, s-a împins cu antebrațele de ea și s-a strecurat sub pat, aproape alunecând pe scânduri, ca și cum n-ar fi fost aviator, ci din trupele de *kommando*. Îl priveam cu ochii mari și nu puteam să nu mă întreb ce anume mai învățase să facă pe front de-a lungul timpului. Descoperise numai microfoane sau și mine?

– Cum e copilul? m-a întrebat el chiar atunci, din senin.

Ieșise de sub pat și rămăsese în picioare. Se uita de data aceea la măsuța de toaletă, pe care se găseau mărunțișurile mele, casetele cu bijuterii, sticluțele de parfum și cutiuțele cu pudre și loțiuni.

– E bine. Nu mă simt în vreun fel deosebit.

– Te-a mai văzut vreun doctor?

– Da. A zis că o să nasc undeva pe la sfârșitul anului.

A încuviințat ușor, fără să se uite la mine.

– O țigancă mi-a zis zilele trecute că burta mea e țuguiată și că ăsta ar fi de fapt un semn că-i băiat...

Cuvintele mele, deși spuse numai într-o doară, mai mult ca să las impresia audienței nevăzute că într-adevăr purtam o conversație, l-au făcut să-și întoarcă în sfârșit privirea. Ochii i-au alunecat ușor pes-

te mine, măsurându-mă de sus până jos, dar n-a zis niciun cuvânt.

În momentul acela, pentru că stătea chiar în dreptul ferestrei, în ultimele sforţări de lumină de afară, şi îi distingeam trăsăturile mai bine decât până atunci, ceva neplăcut m-a izbit la înfăţişarea lui. Chipul îi era parcă şi mai palid, iar ochii şi mai tulburi. Nesănătos de tulburi. Buzele i se decoloraseră şi, chiar dacă în încăpere se răcorise mult, cămaşa îi era umedă. Deodată, aveam îngrozitoarea impresie că nu mai era nici foarte sigur pe picioare. Se rezemase cu un umăr de perete.

– Dumnezeule, Heinrich, eşti rănit!

M-am repezit să-l susţin, dar el m-a oprit cu un gest din mână şi şi-a dus din nou degetul arătător la buze. Apoi, pentru că nu mai putea să stea în picioare, a renunţat să mai încerce şi s-a lăsat să cadă moale în fotoliul de lângă fereastră. Am fugit la el şi i-am luat mâna. Pulsul îi era neobişnuit de rapid. I-am pus mâna pe frúnte, crezând că avea febră, dar fruntea îi era rece şi umedă.

– Nu e nimic grav, stai liniştită, mi-a zis el într-un târziu, făcându-mi din nou semn să fiu atentă la ce spuneam. Sunt bine.

– Nu arăţi deloc aşa bine, am şoptit eu înspăimântată, în timp ce îi pipăiam cămaşa, încercând să-mi dau seama ce avea.

El s-a crispat de durere sub apăsarea degetelor mele, muşchii obrazului i s-au încleştat şi mi-a prins cu putere încheietura în mâna lui.

– Stai cuminte... Nu fi copil. Ce-ai păţit?

– Am fost neatent, mi-a răspuns el, la fel de liniştit ca şi până atunci, supraveghindu-şi în continuare glasul şi intonaţia cuvintelor, şi mi-a dat uşor drumul mâinii.

– Ai fost neatent?!

– A explodat un proiectil, iar eu, pentru că nu eram atent, am nimerit într-un fragment de şrapnel. Dar nu

e nimic grav. Cred că am făcut cam mult efort, atâta tot. Am condus toată ziua... Iar apoi a mormăit în bărbie: România are absolută nevoie de niște drumuri ca lumea. Numai în Rusia am văzut mai multe gropi.

– Ai condus de la Iași până aici?!... În starea asta?!

– Sunt în concediu de convalescență, Lulli. Nu aveam cum să iau avionul. Nu e proprietatea mea personală... Eu am dat din nou să-l ating, dar el m-a oprit încă o dată, cu un gest ferm din mână: Nu mă atinge, te rog. Mă doare. – Cu siguranță din cauză că se forțase făcând acrobații pe sub paturi, dar nu puteam să zic nimic pe subiect, așa că n-am comentat. – Îmi trece imediat. În teorie, câteva zile ar fi trebuit să zac într-un pat de spital.

– Și de ce n-ai făcut-o?

– Am preferat să zac în patul tău.

– Chiar îți arde să fii spiritual?!

– Chiar crezi că pot să râd? mi-a replicat el, apoi a închis ochii și și-a rezemat ceafa de spetează. Însă, după alte câteva secunde de tăcere, i-a redeschis și mi-a spus: Sunt bine, Lulli. Pe cuvânt. M-a cusut și m-a pansat un doctor. A zis că în câteva săptămâni o să fiu ca nou. Îți mulțumesc pentru grijă, dar chiar nu e cazul.

– Și doctorul ăla nu ți-a dat și niște calmante pentru durere?

– Ba da. Și calmante, și sulfamide, și mi-a făcut chiar și o injecție. Deci, încă o dată, totul e bine.

– Și ce s-a întâmplat cu calmantele?

– Din nefericire, le-am terminat.

– Le-ai luat cu coniac?

A făcut un semn vag.

– *À propos* de coniac, fii bună și...

– În niciun caz. Ești deja băut. De fapt, miroși exact ca o distilerie. Dar o să mă duc să caut un doctor, să-ți mai dea niște calmante. Te doare tare?

– Nici nu simt, mi-a răspuns el, foindu-se ușor în fotoliu și crispându-se din nou de durere. Și nu sunt băut, ci anesteziat cu alcool. E o diferență.

– Îmi dai voie să mă uit, te rog? Până ajunge doctorul... Sunt îngrijorată. Mi-e teamă de vreo infecție.

– Acum n-am răbdare. Sunt epuizat. Și foarte, foarte prost dispus.

Și-a lăsat din nou capul pe speteaza scaunului și a închis ochii, acoperindu-i cu antebrațul.

– De când n-ai mai dormit? l-am întrebat, după câteva momente de tăcere.

A înălțat ușor dintr-un umăr și a făcut încă un semn vag din mână, tot fără niciun cuvânt.

– Și cum de ai fost tu neatent? Mi-e greu să cred. Ai făcut pe aviatorul cel viteaz?

– Nici măcar. Eram la sol. Am nimerit întâmplător într-o ambuscadă... După exact trei ore neîntrerupte de liniște și pace. Iar apoi, după câteva clipe de tăcere, a mormăit: Nu sunt un individ prea norocos.

– Când asta?

– Ieri.

– Ieri?! am exclamat, nevenindu-mi să-mi cred urechilor. Ieri ai fost rănit și astăzi ai condus câteva sute de kilometri?!... Și, pe deasupra, și băut? Ai înnebunit? Putea să ți se întâmple ceva!... Ți-e frig? Ai frisoane?

– Mi-e chiar foarte cald. Și, te rog, Lulli, nu mai exagera. Mă exasperezi cu panica. N-ai de ce să fii îngrijorată. Nu e nicio infecție.

– Îmi pare rău, dar tu nu ești doctor, ca să-ți dai cu părerea.

– *Schatzi*, a spus el după câteva momente și mi s-a părut că aproape zâmbea, am stat cu un glonț în plămânul drept timp de două luni, am avut o arsură de gradul III pe aproape jumătate din suprafața spatelui, o gaură de un deget sub claviculă, de la un alt glonț ce-a intrat printr-o parte și-a ieșit pe cealaltă, patru coaste rupte, același umăr dizlocat de trei ori la rând și un timpan fisurat. Știu exact când trebuie să încep să-mi fac griji.

– Și mai spui că nu ești un individ norocos, am șoptit eu după câteva momente, abia auzit.

Aerul forțat jovial de până atunci i s-a risipit într-o singură clipă. M-a fixat din nou cu privirea, ca și cum ar fi dorit să citească îndărătul cuvintelor mele, singurele pe care împrejurările acelea atât de nefirești îmi permiteau să le rostesc. În lumina lămpii, gălbuie și caldă, ca de candelă, ochii îi erau umezi. Înțelesese. Dar n-am reușit să-mi dau seama ce altceva îi trecea prin minte, în ce măsură era sau nu surprins că știam, pentru că doar a încuviințat și și-a coborât ochii, fixându-și privirea în podea.

– Ai dreptate. Sunt cu siguranță un individ mai norocos decât merit.

– Oricum ai fi, nu trebuia să vii încoace, am zis, revenind la tonul neutru de mai înainte.

– Și ce ar fi trebuit să fac altceva?

– Să stai să te odihnești... Măcar până ce ți-ai mai fi revenit.

– Am preferat să vin să te văd, Lulli. Trebuia să te văd. Nu te-am văzut de trei luni. Așa că am profitat de ocazie. Nu e ca și cum aș putea să capăt permisie așa, oricând vreau eu. S-au dus vremurile alea. Acum suntem cu toții foarte ocupați.

– Iar eu aș prefera să ne lipsești pe amândoi de „ocazii" dintr-astea.

N-a mai zis nimic, doar și-a mijit ușor ochii la mine, adresându-mi pe sub sprâncene o privire mai grăitoare decât toate cuvintele ocolite de până atunci. Venise ca eu să văd că era încă în viață și, în același timp, să se asigure că nici mie nu mi se întâmplase nimic. Așadar știuse.

Apoi, mi-a prins din nou încheietura în mâna lui – de data aceea mult mai ușor, cu tandrețe –, după care mi-a surâs, mi-a sărutat podul palmei și mi-a zis:

– Te rog, ai milă de mine și nu mă mai certa. Deja mă doare tot corpul. Măcar capul să nu mă doară.

– Bine, am răspuns eu, după câteva clipe lungi, cât ne-am privit în ochi. Dar o să te țin săptămânile astea numai în pat.

– Excelent!

– Fără nicio implicație erotică, firește.

– Nici n-aș fi îndrăznit să sper.

I-am surâs, iar el s-a întins către mine, și-a curbat degetele pe ceafa mea, revărsându-mi părul scăpat din agrafe peste mâna lui, și m-a tras înspre el.

Înainte cu o singură clipă de a-și atinge buzele de ale mele, a încremenit. Deși degetele lui erau în continuare pe ceafa mea, pe sub păr – deodată, i le simțeam foarte tensionate –, nu se mai uita la mine, ci doar undeva în jos. Mi-am coborât și eu ochii, urmărindu-i direcția privirii. Nu aveam idee la ce privea atât de atent, pentru că eu nu vedeam nimic ieșit din comun, numai peretele și picioarele din spate ale fotoliului, scurte, subțiri și arcuite, și dușumeaua de culoarea cojii de nucă. El și-a întors din nou privirea spre mine și mi-a făcut semn să nu fac nicio mișcare bruscă, dar să continui să vorbesc. Așa că, vrând-nevrând, am continuat cu același subiect de până atunci:

– Haide mai bine în pat, să te întinzi. Ai început deja să arzi. E normal, dar...

– Ai dreptate. Mă simt cam slăbit. Ajută-mă, te rog, să mă ridic.

Și-a rezemat palmele pe brațele fotoliului și s-a săltat de unul singur, dintr-o singură mișcare. Nu s-a îndreptat spre pat, ci doar s-a așezat pe vine, căutând ceva din priviri îndărătul fotoliului. Eu am rămas în picioare, încercând să nu fac niciun zgomot și nici vreo mișcare precipitată. În liniștea aceea apăsătoare, întreruptă doar de bătaia ploii în geamuri, ceva mai domoală decât până atunci, deși mă străduiam să respir cât mai rar și ușor, până și răsuflarea îmi trăda neliniștea; se auzea mai tare și mai repezită decât ar fi trebuit.

Mi-am dus mâna la gură, ca să-mi opresc orice eventual sunet. După mișcarea buzelor, mi-am dat seama că el strivise o înjurătură urâtă între dinți.

Un fir subțire, de aceeași culoare cu lemnul, pleca de undeva din interiorul fotoliului, prin tapițeria plu-

șată, se lungea pe unul dintre picioarele din spate, ca apoi să dispară, aproape invizibil, pe sub lambriul de lemn dintre parchet și perete. Microfonul propriu-zis, de la capătul firului nu l-am văzut, dar bănuiam că era fixat undeva printre arcuri. Iar dincolo de perete probabil că se afla o masă de ascultare, de unde se înregistra tot ce se discuta în apartamentul meu. Când fusese oare instalat? Într-o zi când nu fusesem eu acasă, asta era clar. Dar cu câtă vreme în urmă? Înainte sau după ce plecase Heinrich? Și cine îl instalase?

Știam deja cine. Figura lui îmi plutise în fața ochilor tot timpul după noaptea de neuitat a revelionului de la Legația germană. În ciuda comportării curtenitoare, privirea fixă și fără expresie din ochii lui încă mă mai înfricoșa când mi-o aminteam. Cuvintele lui de atunci – aparent nevinovate – îmi răsunaseră și-mi răsunau în continuare în urechi. Îl avertizase încă de atunci pe Heinrich că era cu ochii pe el. Și insistase să o facă de față cu mine, ca amenințarea să aibă mai multă greutate.

Dar, dacă cel care instalase microfonul fusese Schulte – și cât de ușor și expert o făcuseră oamenii lui, nu lăsaseră nicio urmă și nimeni nu-i observase intrând și ieșind, când toată lumea stătea cu ochii și urechile în patru pe după perdele, în dulcele obicei al pământului românesc –, numai ideea că cineva intrase în apartamentul meu când eu nu eram acasă mi-a trezit fiori de gheață pe șira spinării. Cineva străin îmi descuiase ușa, pășise pe covoarele pe care pășeam și eu, îmi umblase printre mobile și prin sertare și poate chiar îmi pipăise cearșafurile, hârtiile și obiectele de toaletă. M-am cutremurat de scârbă. Abia peste câteva momente am realizat că, de fapt, și eu făcusem același lucru. Și eu îi cotrobăisem lui Heinrich printre haine și lucruri, printre hârtiile și scrisorile private. Și eu îi încălcasem teritoriul și îi violasem intimitatea. Instinctiv, mi-am întors ochii înspre el.

Deodată, oricât de odioase îmi păruseră gândurile acelea, mi-am dat seama, și mai înspăimântată de-

cât până atunci, că de fapt nu erau decât niște frivolități oarecare. Frici fără noimă și fără consecințe. Microfonul acela din fotoliul meu semnifica ceva infinit mai grav – că fiecare cuvânt pe care-l rostisem până atunci, fiecare zgomot, fiecare sunet și reacție, fuseseră toate înregistrate, ascultate și examinate pe toate părțile de niște agenți ai Gestapoului, ce căutau un motiv cât de mic pentru a se descotorosi de încă un ofițer incomod, al cărui cuvânt atârna greu printre ceilalți, așa cum se descotorosiseră de atâția alții de-a lungul timpului, cei de stânga, cei cu viziuni anglo-americane sau pur și simplu cei care criticaseră într-un fel sau într-altul regimul.

Înțelegerea faptului că-i pusesem lui Heinrich tot timpul viața în primejdie m-a lovit drept în moalele capului. M-am forțat să-mi amintesc pe loc cu cine vorbisem în ultimele luni, despre ce anume, dacă nu cumva zisesem ceva care ar fi putut să sune compromițător, făcusem vreo glumă cu dublu înțeles, avusesem vreo reacție necontrolată atunci când auzisem la radio știrea despre atentat, ce cuvinte folosisem la telefon când o sunasem pe Miți, dar eram prea surescitată ca să reușesc. Și dacă vorbisem într-o noapte prin somn? Sau, chiar în clipele de mai înainte, când mă luase gura pe dinainte, dacă Heinrich nu m-ar fi împiedicat la timp să vorbesc? Atunci ce s-ar fi întâmplat? *Ia seama, Lulli, s-ar putea să fii în pericol*, îmi spusese Miți.

Mi-am amintit însă că, din nou, tăceam de prea multă vreme și m-am silit să vorbesc. Și am făcut-o cât am putut mai liniștit și mai firesc:

– Nu vrei mai bine să stăm puțin pe balcon? Puțin aer curat o să-ți facă bine, o să vezi.

I-am întins mâna și l-am ajutat să se ridice.

Ploaia se oprise, norii se destrămaseră, dar încă nu apăruseră stelele; doar luceafărul, dilatat, depărtat și pustiu, sclipea deasupra conturului întunecat al pădurii. Distingeam vag vârfurile rotunjite ale turlelor mănăstirii din vale, cele câteva vile, înalte și nemișca-

te, cu toate ferestrele negre din cauza camuflajului, și panglica cenușie a șoselei pietruite șerpuind către Bușteni. Văzduhul nopții, spălat de ploaie, mirosea pătrunzător, proaspăt și vag dulceag, a cetină, pământ umed și mâna Maicii Domnului. Era liniște. Doar streșinile mai picurau încet, iar câțiva greieri țârâiau în iarba udă. M-am uitat cu coada ochiului la cealaltă ușă de pe palier, dar niciun sunet nu pătrundea dindărătul ei și nicio luminiță de dedesubt.

– Cum te simți? l-am întrebat în șoaptă.

Era atât de liniște și straniu, iar după ce tocmai aflasem că fiecare cuvânt îmi era ascultat, simțeam tot timpul nevoia să șoptesc.

– Obosit, mi-a răspuns el.

Mi-am încordat privirea să-i pot distinge expresia feței prin întuneric, dar n-am reușit. Socotind după ritmul regulat în care i se ridica și i se cobora pieptul sub cămașă, respira din nou aproape normal.

– Să intrăm atunci. S-a făcut târziu. Trebuie să te întinzi, să îți recapeți forțele. Mă duc după doctor.

– Nu. Nu vreau să mă ridic de aici. Sunt obosit. Sunt foarte, foarte obosit.

N-am mai insistat; doar mi-am rezemat capul de umărul său. Am stat pe verandă multă vreme, unul lângă altul, pe dușumeaua umedă, cu spatele lipite de perete, fără să ne spunem niciun cuvânt. Și nu tăceam numai pentru că știam că cineva ne asculta fiecare cuvânt, ci pentru că, indiferent cât de puține vorbe rostisem, spusesem deja tot ce era de spus.

2.

– Îmi pare rău.

– Pentru?...

– Pentru Didi.

– Ah, a zis el, dar nu și-a întors ochii înspre mine; privea în continuare numai înainte, prin furnicarul de

oameni de pe Calea Victoriei. Însă după câteva momente lungi, tot fără să mă privească, a clătinat ușor din cap și a spus: Și mie îmi pare rău. Am copilărit împreună. Aș vrea ca măcar să pot să îi scriu mamei lui. O cunosc de când m-am născut.

– Nu poți să îi scrii. Știi asta.

– Știu. Dar numai la asta mă gândesc.

– Te rog, nu-i scrie, am șoptit, încleștându-mi degetele pe mâneca tunicii lui. Nu poți să atragi atenția în niciun fel asupra ta. Te rog, Heinrich. Fă-o pentru mine. Mi-e atât de frică.

El doar a aprobat ușor, fără niciun cuvânt.

– Nici nu știi ce frică mi-este, am murmurat din nou. În fiecare dimineață, fără excepție, când mă trezesc fără tine, primul meu gând este dacă nu cumva asta a fost noaptea în care te-au arestat. Ție nu ți-e frică?

– Nu. Dacă m-ar spânzura, măcar aș scăpa mai repede. Urăsc așteptarea.

– Te rog, nu vorbi așa.

– Nu ai de ce să-ți fie frică, mi-a șoptit el, după câteva clipe de tăcere. Sunt toți morți. Didi, Langenscheidt, Stauffenberg, Witzleben. Sunt toți morți. Toți cei cu care am luat eu personal legătura au murit. Numai eu am rămas în viață. Îți făgăduiesc că n-are de ce să îți fie frică. Crede-mă.

– Bine. Și acum ce-o să fie?

– De unde să știu eu ce-o să fie?!... – De data aceea mi-a răspuns tăios, aproape ca și cum m-ar fi repezit, dar tot fără să se uite înspre mine. – Nu știu ce va fi.

Din păcate, știam deja ce era și bănuiam și cam ce urma să fie.

– Aș vrea să...

– Te rog să mă ierți, m-a întrerupt el brusc și s-a uitat împrejur. Să vorbim despre altceva.

Dar eu n-am găsit nimic de zis, ci doar l-am strâns ușor de braț. Apoi, nu ne-am mai uitat unul la altul multă vreme; ne urmăream fiecare pașii pe trotuarul încins. Pe cerul de vară, foarte înalt, albastru și sticlos, fără ni-

cio umbră de nor și nicio dâră albă de avion, ardea un soare gigantic și fierbinte. În afară de arșiță, ce tremura înceţoșată peste asfaltul înmuiat, nimic altceva nu se clintea. Deși era abia luna august, în copaci frunzele îngălbeniseră deja și atârnau de crengi fără nicio vlagă. Întreg Bucureștiul era prăfuit și veștejit, topindu-se de căldură. Din cauza luminii prea puternice, zidurile clădirilor păreau de un alb orbitor, ferestrele, multe dintre ele, rămase fără sticla geamurilor și cu cercevelele zdrenţuite, se holbau parcă și mai întunecate la trecători, umbrele se topeau grele pe la colţuri, iar molozul adunat după ultimele bombardamente zăcea fierbinte și neclintit pe marginile trotuarelor, împrăștiind în jur un miros greu, dulceag și înecăcios, ca de mortăciune.

Bombardamentele încetaseră complet de două săptămâni și se auzea că frontul din Moldova se stabilizase. Trăsurile și automobilele umpleau din nou bulevardele, tramvaiele erau pline, negustorii ridicaseră obloanele prăvăliilor și își reluaseră activitatea, pe lângă brutării mirosea a pâine caldă și pe lângă cafenele a cafea proaspăt râșnită.

Bucureștenii rămași în oraș, îmbrăcaţi de vară, în haine deschise la culoare, din dril și șantung, cu panamale și canotiere din pai dintre cele mai cochete, în loc să lenevească moleșiți la umbră, cum ar fi făcut înainte de război în astfel de zile fierbinţi, așteptând să vină seara și răcoarea, să poată ieși pe la localurile de la Șosea, se vânturau deodată în sus și-n jos după treburile lor, într-un dute-vino continuu, animaţi și binedispuși, discutând tare, făcându-și vânt cu jurnalele, ridicându-și pălăriile din doi în doi metri pentru a-și saluta cunoscuţii, și bucurându-se din plin de zilele acelea atât de rare și neașteptate de tihnă. Aproape ca și cum am fi presimţit cu toţii cât de scurtă urma să ne fie fericirea.

Deși circumstanţele în care ne găseam noi doi erau dintre cele mai extravagante – dintr-un motiv neprecizat, ce ţinea, bănuiam eu, de lipsa din ce în ce mai

acută de efectiv uman al armatei germane, concediul de convalescență al lui Heinrich se scurtase cu aproape o săptămână, astfel că se mutase din nou la Băneasa și nu îl mai vedeam decât rar, eu mă mutasem în mansarda înghesuită de deasupra apartamentului meu, ca să evit microfonul din fotoliu, izolasem toate încheieturile ușilor și ferestrelor, ca să nu iasă niciun sunet dintre cei patru pereți, căutam zilnic alte posibile microfoane, Heinrich îmi făcuse rost de un Walther[148] și încerca din răsputeri să mă învețe să îl folosesc și în general acționam cam ca în filmele de spionaj de la cinematograf –, în duminica aceea până și noi ne comportam ca și când nu ne-am fi aflat decât într-o zi ca oricare alta, în vreme de pace.

Mergeam împreună la un matineu de teatru, ca apoi să dejunăm în oraș. Eu îl țineam de braț, el își potrivea pasul după al meu, din când în când el se apleca către mine și eu mă ridicam pe vârfuri înspre el, ca să ne șoptim ceva ce nu suporta amânare și să ne surâdem complice, strecurându-ne singuri și nevăzuți printre lume, iar totul era atât de simplu și de minunat.

Dar iată că eu, în doar câteva cuvinte, reușisem să șterg magia momentului.

– Doamne, dar ce căldură! am exclamat.

– Nu este chiar atât de cald.

– Tu ești mai friguros decât restul lumii.

A înălțat ușor din umeri.

– Cum e în Lisabona? m-am trezit deodată întrebând. Tot așa cald?

– Și mai cald. De ce?

– Mă gândeam unde să ne mutăm după război.

– Lisabona nu-i deloc o idee rea. Sunt portocali peste tot. Și multă lume, viață de noapte, cazinouri, concerte, restaurante... Iar vinurile sunt excelente, majoritatea dulci. Ție ți-ar plăcea cu siguranță.

148 Walther P38, pistol german semi-automatic, de calibru 9 mm

– Ție nu?

– Din păcate, nu știu dacă e cazul să-ți faci prea multe speranțe în ceea ce mă privește. Am o presimțire că, după ce-o să se termine războiul, n-o să se înghesuie prea tare Europa să acorde azil foștilor ofițeri germani. Așa că nu cred să am prea multe opțiuni disponibile.

– Nu contează, am spus, alungând un gând neplăcut cu o mișcare a mâinii. Ne ducem în Brazilia. Sau în Groenlanda. Mă apuc și de pescuit la copcă dacă e nevoie. Mergem unde vrei tu. Vin după tine oriunde.

Abia după ce am rostit cuvintele am realizat – cu o înfiorare până atunci necunoscută – că, deși vorbeam despre un viitor în care războiul se sfârșise, niciunul dintre noi nu mai spusese „să rămânem", așa cum o făceam în urmă cu ceva timp. Niciunul nu mai rostise România sau Germania. Nici acum nu știu de ce; poate că a fost un presentiment comun a ceea ce avea să fie, dar în clipa aceea de calm și pace, atât de rară, nici eu, nici el nu l-am rostit cu voce tare.

El n-a zis nimic, doar mi-a strâns din nou degetele într-ale lui, iar eu mi-am scuturat capul, ca să-mi alung același gând. Nu voiam – nu puteam – să mă gândesc la altceva decât la clipa de față. Dacă o făceam, riscam să înnebunesc pur și simplu.

Dar gândurile refuzau pur și simplu să se supună voinței. Și, pentru că încă îmi mai frământam cuvintele lui în minte, chiar în fața imobilului Kretzulescu, ce adăpostea elegantele librării Bucholz, nu eram foarte atentă, astfel că, în aglomerația de pe trotuar – îngustat și mai tare de un autocamion militar parcat neregulamentar, de mormanele de moloz și câteva grinzi prăbușite și probabil lăsate acolo pentru veșnicie să putrezească în mijlocul drumului –, m-am lovit de cineva. Sau, mai degrabă, cineva s-a lovit de mine. Am fost cât pe ce să-mi pierd echilibrul. Degetele lui Heinrich s-au încordat însă imediat pe brațul meu și m-au susținut pe două picioare.

– *Allô, Lulli, mais tu fais quoi là?*[149]... Nu mai cunoşti lumea?

Glasul familiar, răsfăţat şi înalt, s-a ridicat uşor, plutind timp de câteva clipe în văzduhul dintre noi, ca o muzică.

Abia am recunoscut-o sub pălăriuţa cochetă din pai, cu borul cel mare ridicat de pe ochi şi prins cu un trandafir mare şi fistichiu, din catifea *mauve*. Prezenţa ei în faţa mea, după atâta timp, era atât de neaşteptată, încât, timp de câteva secunde, doar m-am uitat la ea, aproape fără să-mi pot crede ochilor.

– Elvira! am reuşit în cele din urmă să spun, copleşită de emoţie.

– Elena din Troia! a ciripit şi ea suav la mine, toată numai un surâs.

Îmbrăcată după ultimul jurnal de *mode*, purta un colier din perle în jurul gâtului, o rochie albă strânsă pe mijloc şi etala un *décolletage* de-a dreptul impresionant, ce-i dezgolea pe jumătate pieptul alb şi plin. Buclele ei blonde şi lucioase, coafate după moda zilei, fără ca pălăria să le strice în vreun fel căderea, îi încadrau drăgălaş feţişoara rotundă, alb-rozalie, ca de păpuşă rusească de porţelan. Ca întotdeauna, guriţa ei micuţă şi umedă, în formă de inimioară, surâdea cu dinţi mici şi albi, iar ochii îi jucau în cap. Şi-a scuturat uşor poalele rochiei, şi-a aranjat cu ostentaţie cordonul lat din talie şi, privindu-mă cu reproş pe sub gene – ca şi cum eu dădusem peste dânsa, nu ea peste mine –, m-a îmbrăţişat. Elvira era bine şi din nou lângă mine. Simţeam cum ochii mi se umplu de lacrimi, dar am reuşit să mă stăpânesc şi să nu plâng. Însă îmi venea să nu-i mai dau drumul din braţe niciodată.

Puţin surprins de asemenea efuziune înflăcărată neaşteptată, Heinrich a făcut jumătate de pas în lateral, ca să-i ofere ei loc suficient de desfăşurare. Dar Elvira nu şi-a întors deloc privirea de la mine, ca şi cum nici nu băgase de seamă că se afla şi el acolo, ditamai

149 Alo, Lulli, dar ce faci?

bărbatul, în uniformă germană și cu aproape două capete mai înalt decât ea.

– *Mais,* Lulli dragă, *quelle extraordinaire coïncidence!*[150] a suspinat ea în continuare. *Et que tu es belle!*[151] – Mi-a cuprins amândouă mâinile într-ale sale, m-a măsurat de sus până jos, obligându-mă să fac și o piruetă pe sub brațul ei, ca să mă poată observa mai bine. – Cât mă bucur să te văd! *Tu m'as trop manquée! Carrément!*[152]... Mi-a aruncat din nou un surâs drăgălaș, fără ca figura ei veselă și îmbujorată să trădeze în vreun fel dacă remarcase sau nu ceva ieșit din comun la mine.

– Nu-mi vine să cred că te văd în sfârșit! M-am gândit tot timpul ăsta la tine. Tot timpul. Dar cum ai... Însă mi-am luat repede seama vorbelor și am continuat cu altceva, încercând să-mi ascund de Heinrich emoția din glas: Ce multă vreme a trecut!

– *Et oui, le temps passe si vite, n'est-ce pas?!*[153]... Dar ce vină am eu dacă pe tine nu te mai întâlnește nimeni pe nicăieri!... Te-ai făcut tare, tare nesuferită, mașerica mea, parol! Nu mai ai niciun pic de haz!... Dar ia mai bine zi-mi tu repede niște noutăți pasionante, ca să te iert!

– Eu?! Ce noutăți pasionante să-ți zic eu? Parcă tu erai meștera în indiscreții!

– *Bah*, de data asta chiar n-am nimic demn de povestit, a făcut ea, încrețindu-și ușor năsucul cârn. Eterna serie de plictiseli și mizerii!... Prin toate saloanele numai psalmodieri lungi și proaste, fandoseli, pasiențe și restul gărgăunilor! Atâta. *J'en ai par dessus la tête!*[154] Mintenaș vin bolșevicii peste noi, iar cuconetul tot nesimțitor! E dezolant, zău așa!... Îți spun cinstit, *chérie, plus ça change, plus c'est la même chose!*[155] a mai adău-

150 Dar, Lulli, ce coincidență extraordinară!

151 Și ce frumoasă ești!

152 Mi-a fost foarte dor de tine! Clar!

153 Timpul trece atât de repede, nu-i așa?!

154 Mi s-a luat până peste cap!

155 Cu cât se schimbă lucrurile, cu atât rămân la fel!

gat ea după câteva clipe cu un alt oftat de plictiseală, și a strâmbat ușor din boticul ei roșu la mine, ca și cum eu aș fi pretins că lucrurile nu stăteau exact așa cum zicea ea. Dar poftim, fericite cele sărace cu duhul, că doar a lor va fi împărăția cerurilor! Și se pare că și foarte curând. Numai azi nu-i mâine...

Am ezitat puțin în fața cinismului ei neascuns, neștiind exact cum să reacționez. Și despre ce vorbea? Ce saloane? Ce plictiseli? Dar apoi, vrând-nevrând, în fața uităturii angelice pe care mi-a aruncat-o, a trebuit să surâd din nou.

– Zi-mi mai bine ce-i cu tine! a ciripit ea în continuare.

– Cum mă știi, Elvirica dragă. Nimic nou. Numai când dorm nu fac glume proaste. Dar cu tine ce-i?

– Cum mă știi, Lulli dragă. Nimic nou. Mă-ntind pe spate, desfac picioarele și mă gândesc la România.

După câteva momente de tăcere stupefiată, m-am uitat cu coada ochiului la Heinrich, să văd dacă nu cumva prinsese ce zicea ea de fapt acolo. Însă, ca de obicei, figura lui nu trăda nimic. Aștepta politicos ca mai întâi să îi fie prezentat doamnei necunoscute, ca apoi să-și permită să intervină în conversație.

– Poftim? am întrebat eu, și mai confuză decât până atunci. Adică...

„Voiam să văd dacă într-adevăr ești așa de inteligentă cum se spune. Nu ești."

Ecoul acelor cuvinte uitate mi-a răsunat chiar atunci în amintire și, în sfârșit, am înțeles. Miți și Elvira mă jucaseră pe degete.

– Haide, *chérie,* nu mai face figura asta ofensată! a spus Elvira chiar atunci, ca și cum mi-ar fi ghicit gândurile. Știi și tu că mă iubești prea mult ca să nu mă ierți!... *Et plus encore*[156], dacă stau și mă gândesc, mai degrabă eu ar trebui să fiu aia ofensată. Să crezi tu că eu m-aș putea lăsa... A făcut o pauză strategică, și-a dres teatral glasul în spatele palmei, a tras cu ochiul la Heinrich, după care a continuat: ...*cuceritã* atât de ușor! Așa mă cunoști tu pe mine?!... M-am indignat când am auzit!

156 Și mai mult

– Unde ai fost? am întrebat încet, printre dinți, încercând pe cât posibil să-mi țin furia în frâu, ca să nu mă simtă Heinrich.

– Atunci sau în general? a întrebat ea, clipind inocentă. Pe ici, pe colo, știi tu. *Au millieu des événements*[157], ca de obicei.

– Atunci, Elvira, atunci.

– La Brașov, *ma chérie*. La *Palace*, la Aro. Unde altundeva?!... Am plecat în mare viteză, iartă-mă că n-am apucat să-ți las vorbă. Aveam nevoie urgentă de aer curat... Dar a fost înfiorător de aglomerat orașul, *crois moi!* Nu m-am distrat aproape deloc... Iar apoi, ridicând nonșalant din umeri: *C'est même pas de ta faute*[158], *ma Lulli!* În Bucureștiul ăsta, dacă scapi undeva un găinaț, pe partea cealaltă iese ditamai balega! Cred și eu că circulă... de-alde ăștia ca noi pe aici ca la ei acasă!... Nu trebuie să crezi și tu chiar așa tot ce-auzi!

– Nu-mi vine să cred, am șoptit, după alte câteva momente de tăcere tensionată și aproape fără să-mi pese dacă Heinrich înțelegea sau nu ce spuneam; atât eram de furioasă pe ea. Nu-mi vine să cred că mi-ai făcut așa ceva, am repetat. Tu, dintre toată lumea.

– Tu vorbești?!... Să te măriți și eu să nu fiu acolo! Mi se rupe inima când îmi amintesc. Îngrozitor. *Dis-moi*[159], măcar s-a zis fraza aia clasică de la cinematograf? Aia cu „dacă există cineva prezent care știe de ce acest cuplu n-ar trebui să se căsătorească, să vorbească acum sau să tacă pe vecie"? Aș fi ridicat imediat mâna! *Mais voilà*...

Însă, în același timp, ca și când și-ar fi amintit ceva, s-a întors dintr-o singură mișcare către Heinrich și, în sfârșit, i s-a adresat:

– *Und du, mein lieber Offizier, siehst aus der Nähe noch attraktiver aus!*[160]

157 În mijlocul evenimentelor

158 Nici măcar nu-i vina ta

159 Spune-mi

160 Iar dumneata, dragul meu ofițer, arăți chiar și mai atrăgător îndeaproape!

Spre surpriza mea neţărmurită, i s-a adresat într-o germană fluidă şi sigură, aproape fără cusur. Habar n-avusesem că vorbea atât de bine germana.

Deşi evident nedeprins cu o asemenea familiaritate îndrăzneaţă din partea unei femei necunoscute, Heinrich n-a comentat în niciun fel remarca, ci doar a înclinat uşor din cap în direcţia ei, surâzându-i vag. Se silea din răsputeri, în ciuda diferenţei de înălţime, să o privească numai în faţă, să nu-şi coboare ochii înspre pieptul ei mult prea decoltat, care se cerea admirat. Cu toată furia şi dezamăgirea, era imposibil să nu înregistrez imediat umorul situaţiei.

– Permiteţi-mi să fac prezentările, am spus.

– Mă bucur de cunoştinţă! s-a pisicit Elvira la el, scuturând cochet din cap şi întinzându-i mâna.

El i-a sărutat vârful degetelor, sobru şi corect, înclinându-se uşor în faţa ei. I-a dăruit câteva cuvinte politicoase şi a privit-o aşa cum privea dânsul pe toată lumea, grav, cu zâmbetul acela rezervat al lui, mai mult o umbră în colţul buzelor, amabil, dar distant. Însă Elvira, pentru că era Elvira şi aşadar nu se putea altfel, s-a ridicat imediat pe vârfuri – mărunţică cum era, mai micuţă decât mine, a trebuit să se întindă din tot trupul ca să ajungă până la el –, şi-a ridicat lung braţele, l-a apucat de după gât şi l-a sărutat zgomotos pe amândoi obrajii.

– Dar ce bine miroşi dumneata! a exclamat ea. Şi a parfum, nu a băutură! Cu ce colonie-ţi dai după bărbierit?

Tăcere.

Heinrich doar a clipit de mai multe ori, iar buzele i s-au întredeschis uşor, dar în rest şi-a stăpânit în mod admirabil uimirea. Peste câteva momente însă, l-am surprins uitându-se zăpăcit cu coada ochiului înspre mine, aşteptând probabil vreun semn despre cum anume ar fi trebuit să reacţioneze. Dacă exista pe lumea asta o persoană capabilă să-l pună pe Heinrich în încurcătură din doar câteva cuvinte, atunci cu siguranţă Elvira era aceea. Iar spre ghinionul lui, la cum o cunoşteam eu, de-abia se pornise.

– Nu știu cum se face, *mein Herr,* dar până acum, de fiecare dată când am dat ochii de dumneata s-a întâmplat să fii... ăăă... Lulli, *comment on dit «alcoolisé à fond» en allemand?*[161]... Transportat, *voilà.* Într-o zi mai demult, țin minte că mai aveai puțin și adormeai cu capul pe masă, la Chateaubriand... Și nici măcar n-ai binevoit să-ți ceri iertare când te-ai izbit de mine la ieșire, așa erai de îmbufnat! *Ça ne se fait pas!*[162]

– În acest caz, permiteți-mi să-mi cer iertare acum. Am fost neîngăduit de neatent.

– Nu e nevoie, zău așa!... Mai ales că eu știam deja că dumneata de fapt sufereai dintr-un grozav *chagrin d'amour*[163], așa că ți-am iertat oricum numaidecât impolitețea...

– Sunteți prea amabilă. Și, după câteva momente, înclinându-și ușor capul către ea: Mă măgulește faptul că o doamnă așa de fermecătoare ca dumneavoastră își amintește atât de lămurit de mine.

– Ei, poftim chestiune! Doar acum nu-ți închipui cumva că mi-ar fi fost în vreun fel dificil să te țin minte! Dumneata ești întocmai genul acela de bărbat!...

– Care gen?

– Genul de care femeile își amintesc imediat.

– Ah! Întotdeauna am știut că m-am născut sub o stea norocoasă.

– *Et puis*, a continuat însă Elvira repede, aproape fără să răsufle, nu mult după ce te-am întâlnit la Chateau, atunci la concert, știi dumneata, când erai însoțit de o altă femeie, și atunci te-am simțit... Și nici n-ar trebui să mai zic, dar ce tărăboi ai mai stârnit și la Athénée! Nu că alde Lăzărescu n-ar fi meritat cu vârf și îndesat o scărmăneală, *mais oh là là!* Îmi bate inima mai tare numai când îmi amintesc ce-a fost apoi! Doar despre încăierarea aia s-a vorbit toată iarna prin București. Mai că n-aveau cucoanele lacrimi în ochi de invi-

161 Cum se spune *beat rangă* în germană?

162 Asta nu se face!

163 Inimă frântă

die!... Mi-aș tăia și-o mână să aflu ce anume ți-a spus Lăzărescu de a reușit să te scoată în halul ăla din sărite tocmai pe dumneata!... A tăcut timp de mai multe secunde, ca și cum ar fi așteptat o mărturisire, dar apoi, pentru că el n-a scos un cuvânt, a oftat, dezamăgită, și a continuat repezit: *Et oui,* bănuiam eu că ești prea delicat să împărtășești chestiunile astea... Însă cred că te aflai și atunci... hm... sub influență. Nu de alta, dar la cum te văd eu de-aici, dumneata nu prea pari genul care face pe nebunul așa, degeaba!... – A fluturat lung și inocent din genele ei rimelate. – *Voilà donc* cum se face că acum, domnule baron, dacă eu aș fi o femeie ceva mai susceptibilă, aș putea fi tentată să cred că de fapt dumneata cam ai o problemă!... Norocul dumitale că nu sunt.

De data aceea însă, Heinrich nu i-a mai răspuns. Și, pentru că aveam mâna așezată pe brațul lui, mi-am dat seama într-o clipită cât de tensionat devenise. I se șterse orice urmă de amuzament de pe figură; deodată o fixa pe Elvira foarte atent, cu o curiozitate rece.

– Nu vorbește serios, *Schatzi,* i-am șoptit eu stânjenită, după câteva momente foarte lungi de tăcere. Așa glumește dânsa... Iar apoi, uitându-mă doar la el, ca și cum nu Elvirei îi vorbeam de fapt, am adăugat: Ea a avut întotdeauna o predispoziție aparte de a observa lucrurile care celorlalți le scapă.

– Nu predispoziție, *ma chérie*, har divin, m-a corectat ea serioasă, uitându-se numai la Heinrich și surâzându-i în continuare.

Dar privirea lui rămăsese de gheață. Aveam deodată impresia că, în ultimele câteva minute, până și văzduhul, până atunci atât de fierbinte, aproape sufocant, se răcise cu vreo zece grade. Tensiunea era aproape palpabilă.

– Cu dumnealui nu se prea poate glumi, așa-i? m-a întrebat Elvira după alte câteva secunde scurse în aceeași tăcere grea și tensionată, cu o șoaptă teatrală, dar uitându-se tot numai la el; și a făcut-o tot în germană,

ca și până atunci, ca să fie sigură că se făcea înțeleasă. Domnia Sa pare obișnuit numai să împartă ordine!

– Din nefericire pentru mine, *gnädige Frau*, în ultima vreme primesc mai multe ordine decât împart, i-a răspuns el într-un târziu, liniștit. Cât despre glumit, spre deosebire de alții, se întâmplă ca eu să prefer să glumesc inteligent, nu doar ca să râd.

Am rămas încremenită în loc. Am clipit de câteva ori, dar tot nu-mi venea să cred. Ce se întâmpla? Nu mai înțelegeam nimic. Însă Elvira nu numai că nu s-a ofensat de extraordinara lui impertinență, dar a izbucnit în râs:

– *Ah, voilà! Notre chevalier teutonique*[164] nu numai că posedă simțul umorului, *mais il sait même faire le malin!*[165] Cine-ar fi crezut?!... Să fie oare atunci adevărat că umorul nemțesc nu este doar un mit?

El n-a replicat, i-a dăruit doar un surâs scurt, înghețat și sarcastic, și și-a întors privirea de la ea, iar Elvira, la rândul ei – că doar nu era să se lase mai prejos! –, s-a întors către mine și, uitând complet că numai ceva mai înainte îmi spusese că n-avea nicio noutate, mi-a zis de la obraz, suficient de tare încât să fie sigură că auzea perfect și el:

– Și câte chestiuni picante aș mai avea să-ți povestesc, draga mea! Numai dacă dumnealui ar avea bunăvoința să se retragă puțin...

– Permiteți-mi să mă retrag, a spus Heinrich, de data aceea părându-mi de-a dreptul scos din fire, în ciuda perfectului său calm și vocii egale și coborâte. Îmi cer iertare, am fost atât de prins cu istoria aceasta fascinantă despre mine însumi, încât, în aroganța mea, nici nu mi-am dat seama că vă disträgeam de la... de la...

– Chestiunile noastre femeiești, l-a ajutat ea.

El a mai privit-o cu atenție timp de câteva momente. După aceea, și-a înclinat ușor capul și a dat să plece. Însă s-a răzgândit, și-a întors din nou ochii către ea, a măsurat-o încă o dată de sus până jos, ca apoi,

164 Cavalerul nostru teutonic

165 Dar chiar știe să facă și pe răutăciosul!

pe neașteptate, să se aplece și să-i șoptească ceva la ureche. N-am auzit ce i-a spus, dar am văzut cum, într-o singură clipă, ochii ei s-au lărgit, iar guriță i s-a întredeschis de încântare scandalizată, rotunjindu-se. Cu ochii mari, s-a uitat repede de la mine la el și înapoi, și-a mușcat buza de jos, dar n-a comentat nimic.

Heinrich s-a îndreptat din umeri și, la fel de sarcastic ca și până atunci, i-a spus:

– Asta ca să nu cumva să vă tăiați vreo mână.

Apoi, și-a ridicat ușor chipiul, a salutat-o scurt din cap și s-a depărtat câțiva pași, oprindu-se în fața vitrinelor înalte ale librăriei, unde a început să studieze cărțile, fără să-și mai întoarcă ochii înspre noi.

– *Ça a été un vrai plaisir, monsieur!*[166] a strigat însă Elvira după el, cu aceeași voce dulce a ei, provocatoare și alintată, aproape făcând să răsune Calea Victoriei de drăgălășenia ei. Dar apoi, întorcându-și privirea către mine, mi-a zis, de data aceea însă pe un glas rece și liniștit: Dar ce bărbat încântător, *ma chérie*! Te poate îngheța numai cu privirea...

– Ce-a fost asta?! aproape că am strigat eu, în sfârșit putând să-mi las furia liberă.

– *Au moins il est toujours aussi fou de toi!*[167] a spus însă ea, ca și cum nu m-ar fi auzit. Se poartă cu tine de parc-ai fi din sticlă de Gallé! Și, tot așa, fără să-mi lase timp să zic și eu vreun cuvânt, a continuat imediat: Dar ia zi-mi tu mie, *ma p'tite*, așa, ca-ntre femei, suferi și tu de pasiune dintr-aia nestăpânită, precum bietul Werther? Din interes pur academic întreb, pe cuvânt... Chiar te face neamțul ăsta rece să răsufli grăbit și întretăiat și să-ți bată inima mai tare?

– Nu. Dimpotrivă. Abia pot să respir în preajma lui. Îmi oprește inima-n loc.

Într-o singură clipă, lucirea zeflemitoare din ochi i s-a stins, iar surâsul i-a pierit de pe față.

– Mult mai grav, a murmurat după câteva momente.

---

166 A fost o adevărată plăcere, domnule!

167 Măcar este la fel de nebun după tine!

Văzând că reușisem în sfârșit s-o fac să tacă și să mă asculte, am continuat, de data aceea coborându-mi involuntar vocea:

– Dumnezeule, Elvira, cum ai putut să-mi faci așa ceva? Cum? Măcar îți dai seama?

– Trăim vremuri excepționale, Lulli, mi-a răspuns ea simplu, serioasă.

– Nici să nu-ndrăznești să-mi spui asta acum! M-am săturat de replica asta până peste cap!... Credeam că mă iubești.

– Te iubesc. Foarte mult, de altfel. Iartă-mă, dar...

– Și ce-i cu tine? am întrerupt-o eu din nou. Ai înnebunit? De când te joci așa cu vorbele? Heinrich înțelege limba română!... Și nu e deloc așa de prost cum se pare că are toată lumea impresia.

– Am observat.

– Și atunci?... De ce te-ai purtat așa cu el? De ce nu îl placi? Doar pentru că e neamț?

– El nu mă place pe mine.

– Până acum câteva momente, nici măcar nu te cunoștea.

– *Voilà* că aici te înșeli, drăguță mioară. Ce s-a întâmplat s-a întâmplat tocmai pentru că dumnealui mă cunoaște. Și nu numai că mă cunoaște, dar și că îmi poartă o antipatie grozavă... Și te asigur că nu din vina mea! a adăugat ea apoi, mijindu-și ochii la mine, aparent vexată. De data asta, eu n-am făcut nimic.

– Habar n-am despre ce vorbești.

– Vezi tu, *ma chérie,* mi-a șoptit, după ce s-a uitat din nou roată în jur și făcând un semn ușor către Heinrich, s-a întâmplat ca eu și dumnealui să ne întâlnim și într-o seară când era treaz. Chiar mai mult decât treaz. Eu eram cu Rudi într-un local de noapte, iar el venise să se vadă cu careva. *Et non, c'était pas une dame*[168], ci un *offizier* de-ai lor... Banditul de Rudi era mort de beat și nu dădea importanță, dar dumnealor l-au observat și s-au retras imediat. Iar localul unde ne-am întâlnit

168 Și nu, nu era o damă

atunci nu e vreun Melody, să fie plin numai de cremă și elită nemțească... Mă rog, să zicem că Rudi nu se preumblă pe acolo și în interes de serviciu. Probabil că atunci mi-a reținut și mie figura. A trecut chiar pe lângă noi... N-am avut ce să fac, că doar nu era să mă ascund sub masă... *Les risques du métier*[169]*, ma belle.*

– Oh! am exclamat. Și de ce a trebuit neapărat să-i aduci aminte? Nu părea să te fi recunoscut.

– Mă plictiseam, mi-a răspuns ea calmă. Plus că am vrut și să-l fac să-și iasă oleacă din pepeni...

– Uite că n-ai reușit!

– Numai Barbu reușește, a râs ea, la fel de nepăsătoare ca și până atunci.

– Adică?

– Haide, că am reușit și eu *un p'tit peu*[170]. Dar, din păcate, dumnealui e exact genul ăla pe care nu pot eu să-l sufăr... Spune mereu exact ceea ce te aștepți să spună, dar în același timp, nici măcar nu se obosește să ascundă că gândește complet altceva... Mi-a aruncat rapid o ocheadă: De fapt, vă asemănați așa de tare încât mă ia cu frig! Brrr!... S-a scuturat din tot trupul, ca și cum ar fi fost într-adevăr pătrunsă de-un frison, însă imediat apoi, aproape în aceeași secundă, fără să permită niciun moment de pauză în conversație, a exclamat din senin și din nou pe tonul ei obișnuit, monden și răzgâiat: *Minute papillon!*[171] Să nu crezi cumva că n-am observat că ești cât o lubeniță coaptă!

Era o exagerare de-a dreptul scandaloasă – rochia pe care o purtam avea un croi lejer, ce nu-mi urma linia corpului, ascunzându-mi astfel aproape complet pântecele rotunjit –, dar, când i-am răspuns, deși mă simțeam încă iritată, tot n-am putut să ascund complet faptul că mă cam încerca un zâmbet:

169 Riscurile meseriei

170 Puțintel

171 Expresie intraductibilă, ce face referire la fluturașul ce zboară din floare în floare și care este somat să stea locului un minut. Stai puțin! Așteaptă puțin etc.

– N-aveam nici cea mai mică îndoială c-ai să observi.

– Ce mă bucur! O să fiu *tante* Elvira! De când aștept!... Iar de-acum încolo, când o să mai schimbe cuconetul impresii despre noi pe la ceaiuri, dintre amândouă, eu o să fiu *aia mai subțire*! Era și timpul!... Asta, *bien sûr,* dacă sub sovietici o să mai apuce blagorodniciile dumnealor să se țină de mofturi dintr-astea burgheze. *À propos*, te-ai apucat să-l citești pe Lenin? Nu?!... Grav! Începe să fie mare nevoie!... Dar despre filosofia marxistă ce părere ai?

Mi-am ridicat ochii către ea și am căutat să-i întâlnesc privirea, să văd dacă nu cumva făcea din nou cine știe ce glumă sinistră, dar n-am putut să-mi dau seama.

– De ce ești încă aici? m-a întrebat ea apoi, fără nicio tranziție și atât de încet, încât abia am auzit-o. Iar de data aceea tonul îi era serios.

– Poftim?

– Având în vedere că plouă cu bombe, năvălesc bolșevicii peste noi și mata ai decis că tocmai acuma ar fi momentul cel mai prielnic să-i faci un plod unui ofițer neamț, de ce ești...

– Te-am auzit perfect de prima oară, am întrerupt-o eu. Tu de ce ești încă aici?

– Eu urmez să-mi iau zborul, *ma chérie*. Și chiar foarte curând. Dar eu te-am întrebat prima.

– Nu cred că asta este în vreun fel treaba ta. Mai ales acum.

– Dumnealui – a făcut un semn din cap peste umărul ei către Heinrich, fără însă se uite într-acolo – ce părere are despre toată chestiunea?

– Nu are de ales. Nu-i după el.

– *Ma p'tite* Lulli, dumnealui știe ce știe. Dacă o să se instaleze un nou regim, oricare ar fi ăla, oricum ai suci-o și-ai învârti-o, noi două n-o să fim decât niște târfe care și-au desfăcut picioarele pentru fasciști.

– El nu e fascist! am reușit să spun după câteva momente de tăcere uluită, sufocată de atâta nedreptate.

– *Eu* știu asta, a șoptit ea, accentuând cuvântul și privind din nou în jur, nerăbdătoare. Nu și restul lumii. Deci asta n-o să schimbe în niciun fel situația.

– Ce vrei să zici?

– Se aud o mulțime de chestiuni grozave.

– Întotdeauna se aud chestiuni grozave. Nu înseamnă neapărat că-s și adevărate.

– *Ma chérie,* experiența ar fi trebuit totuși să te lămurească până acum că ceea ce aud eu este în mare parte adevărat.

Iar în clipa imediat următoare, după ce s-a uitat cu coada ochiului în jurul ei, să se convingă că nimeni nu trăgea cu urechea la *tête-à-tête*-ul nostru – însă nicio umbră nu se mișca în spatele vitrinelor prăvăliilor de la parterul imobilului și nimeni dintre cei ce treceau pe lângă noi sau pe trotuarul celălalt nu ne arunca vreo privire –, s-a aplecat ușor înspre mine și, tocmai în momentul când pe stradă trecea un tramvai, ce zdrăngănea pe șine și suna nervos din clopoțel, și-a coborât și mai tare glasul și mi-a șoptit, abia mișcându-și buzele, înțepenite într-un surâs:

– Antonescu nu mai are sprijinul Regelui. Ceva se va-ntâmpla. Foarte curând. Iubitul tău să fie cu ochii în patru.

Timp de câteva momente nesfârșite, cuvintele ei au rămas suspendate undeva în aer.

– De unde știi? am întrebat-o apoi; atât de încet încât abia reușeam să-mi aud eu însămi vocea.

– Am prins undeva o șoaptă.

– Și ce crezi că înseamnă?

– Exact ceea ce crezi și tu.

După aceea, coborându-și ochii și prefăcându-se că își căuta ceva în poșetă, mi-a mai azvârlit o vorbuliță, la fel de enigmatică ca și cele de până atunci:

– Știi istorioara aia cu cocota care cobora dealul de la Cruce?!... Toată lumea știa că dumneaei venea de la Cruce, știa și dânsa că fusese la Cruce, dar toți o tratau

cu *madame* în sus și *mademoiselle* în jos... O folosim, o uzăm bine și-apoi o coasem, ca să pară fată mare.

Iar apoi, din senin și pe complet alt glas decât până atunci, glasul ei obișnuit, frivol și jucăuș, s-a întins către mine și, fără să mă lase să mai zic vreun cuvânt, m-a sărutat zgomotos pe amândoi obrajii și mi-a spus:

– Pe mine te rog să mă ierți, *ma belle,* dar trebuie să te las. Am întârziat la o chestiune importantă. Însă telefonează-mi și tu când ai timp, *d'accord,* dragă?... Să ieșim și noi la Nestor la o ciocolată, să mai bavardăm!... *Je t'embrasse, ma chérie!*[172]

Și-a aranjat mai bine borul pălăriei, mi-a mai dăruit două sărutări – pe lângă obraji –, s-a întors pe călcâie și a pornit-o în josul Căii Victoriei, sprintenă și vioaie ca întotdeauna, legănându-și șoldurile și privind lung în vitrine. După câteva secunde, silueta ei micuță, cu soarele în față, s-a pierdut în lumea pestriță ce împânzea trotuarul, iar eu n-am apucat să-i spun c-o iert și să-i mulțumesc că-i salvase viața lui Heinrich decât mulți ani mai târziu.

3.

– Să presupunem – prin absurd, bineînțeles – că amica ta chiar ar fi mai bine informată decât Gestapoul, SS-ul și toate serviciile noastre de informații la un loc... Dar de ce să-ți fi spus ție așa ceva? Asta nu pricep eu. Să zicem că nu te-a mințit și...

– Nu m-a mințit, l-am întrerupt eu.

Dar el nu și-a întors privirea înspre mine, ca și cum nici nu m-ar fi auzit. Aplecat înainte pe sofa, cu coatele sprijinite pe coapse și degetele ambelor mâini bătând ușor darabana pe paharul cu coniac, se uita doar înăuntrul lui, la lichidul de culoarea chihlimbarului lovindu-se de cristalul pereților la fiecare mișcare a degete-

172 Te sărut, draga mea!

lor sale și reflectând lumina amurgului. Își dezbrăcase vestonul și-și lărgise cravata, iar ochii îi erau sticloși și umerii încordați; semne certe că băuse iarăși mai mult decât ar fi trebuit. Sticla de Hennessy, deja mai bine de jumătate goală, stătea martoră pe măsuța joasă din fața sofalei. În liniștea desăvârșită care se lăsase, auzeam numai cum, undeva în depărtare, dincolo de linia pădurii, se rostogolea răsunetul metalic și tărăgănat al clopotelor mănăstirii, ce chemau la vecernie.

– Și cum se face că ești așa de convinsă că nu te-a mințit? m-a întrebat el într-un târziu, ridicându-și ochii din pahar și întâlnindu-mi privirea.

– Nu sunt convinsă. Nu am cum să fiu convinsă. Pot numai să *am impresia*. Și am impresia că nu m-a mințit... Cum am și impresia că m-am lovit de ea în mijlocul Bucureștiului tocmai pentru că voia să-mi zică istoria asta. Nu știu cum altfel aș putea să te fac să înțelegi... Să zicem că, de-a lungul vremii, mi-am dat seama că nu te întâlnești niciodată cu Elvira din pură întâmplare... M-am auzit însă vorbind și am realizat cât de ciudat trebuiau să sune cuvintele acelea pentru el, așa că am renunțat și am scurtat-o: E foarte greu de explicat. În cazul ăsta trebuie pur și simplu să mă crezi pe cuvânt.

– Întotdeauna te cred pe cuvânt.

– Sună totuși atât de improbabil? Tu ce crezi? Care sunt șansele chiar să se întâmple așa ceva?

– Destul de mici, mi-a răspuns el sec. Însă, după câteva momente de gândire, și-a coborât din nou ochii în pahar și a adăugat: Însă deloc neglijabile, din păcate. Bănuiesc că românii s-au săturat de război în aceeași măsură în care ne-am săturat și noi. Poate și mai tare, având în vedere că... În fine. N-am înțeles niciodată ce-a vrut de fapt Antonescu. Putea să facă apărarea de la Focșani-Nămoloasa de netrecut, iar atunci... Dar n-a mai continuat, ci doar a făcut o mișcare scurtă din cap, ca și cum și-ar fi alungat un gând.

– Și dacă chiar ar fi adevărat? am insistat eu, mușcându-mi buzele și privind la rândul meu undeva în

spațiu, într-un punct fix. – Privirea și cuvintele Elvirei nu-mi ieșeau din minte. *Iubitul tău să fie cu ochii în patru*. – Dacă într-adevăr s-ar încerca ceva? *Ceva*, nu știu ce, nu-mi dau seama... Elvira a fost foarte vagă. Ce-ar însemna asta? Pentru noi? Pentru tine?

– Eu cred că, cel mai probabil, smintitul nostru ar face o criză de isterie și-ar dezlănțui iadul.

– Și? am întrebat după o scurtă tăcere, cât el și-a schimbat poziția pe sofa, punând picior peste picior, și a sorbit din coniac.

– Cum și?... Asta e tot. Fără nicio nuanță de vreun fel. Iar apoi, a înălțat ușor din umeri și a continuat: Hitler n-ar accepta sub nicio formă așa ceva. Nu există nici cea mai mică șansă de rezolvare pe cale diplomatică. Ar lua-o ca pe o insultă personală. S-ar lăsa cu război și probabil am ajunge să ne luptăm foști camarazi de arme unii cu alții. Ceea ce ar fi absolut cumplit... După o scurtă pauză, cât și-a reumplut paharul, a adăugat, parcă pe alt glas decât cel categoric de până atunci: E greu să te fac să înțelegi, Lulli, știu. Pe front nu mai suntem germani, români, italieni și așa mai departe. Pe front se leagă un alt fel de camaraderie. O camaraderie pe care nu ai cum s-o înțelegi cu adevărat până n-ai fost acolo.

– Și tu? am șoptit.

– Și eu ce?

– Și tu ce-o să faci?

– Eu n-am să fac nimic. N-am de gând să mă apuc să arunc cu bombe peste țara din care provin soția și mama mea. Am făcut-o peste tot fără să crâcnesc, dar aici n-am s-o fac.

– Și să te împuște pentru insubordonare?

– Să mă împuște.

– Vorbești prostii.

– Așa sunt eu, a spus el, iar glasul i-a sunat rece ca un tăiș de cuțit. Vorbesc întotdeauna prostii. Dar astea sunt totuși simple păreri, a adăugat apoi, repede – cam prea repede –, după ce-și întorsese ochii către

mine și probabil citise pe figura mea în ce fel mă înspăimântase îndârjirea din glasul lui. Poate mă-nșel.

Însă, de-a lungul timpului, se dovedise că el ararareori se înșela.

– Sau poate prietena ta se înșală, a continuat, după câteva momente de tăcere de ambele părți.

Și ea tot arareori se înșală.

– Nu știu. Cred că tu ar trebui să înțelegi mai bine decât mine chestiunile astea.

– Tocmai pentru că înțeleg chestiunile astea mai bine decât tine, sunt înclinat să nu cred. Și mai există o problemă delicată la mijloc... S-a oprit, și-a ridicat ușor ochii, fixându-i pentru câteva momente pe peretele din fața lui, după care și-a coborât din nou privirea în pahar și mi-a zis: Prietena ta este amanta lui Schulte. Și probabil amantă de lungă durată, pentru că, dacă stau bine și mă gândesc, am mai văzut-o și eu în câteva două ocazii alături de el, nu doar dumneaei pe mine. Sunt aproape convins că era ea. Motiv pentru care cred că...

Însă s-a oprit din senin, în mijlocul frazei. Și-a înălțat din nou privirea din pahar și m-a privit drept în ochi. Și am văzut, încet și distinct, cum expresia feței i se schimbă sub ochii mei, ca și cum mi-ar fi pătruns gândurile. Ochii i s-au îngustat, iar buzele i s-au strâns într-o linie aspră, apăsându-se una pe alta. M-a măsurat timp de alte câteva clipe, după care a ridicat ușor o sprânceană și mi-a zis simplu, fără vreo intonație mai deosebită, ca și cum n-ar fi făcut altceva decât să remarce cât de cald era afară sau că urmează să se înnsereze:

– Dar tu știai deja asta.

Am încuviințat ușor.

– De când știai?

– Demult.

– Cam vag răspuns.

– Probabil dinainte să afli tu.

– Am înțeles. Și de ce nu mi-ai spus și mie?

– De ce să-ți fi spus?!

– Poate pentru că sunt bărbatul pe care se presupune că îl iubești și tatăl copilului tău nenăscut și că Schulte așteaptă orice motiv să mă spânzure pentru înaltă trădare în văzul tuturor, de preferat chiar de statuia aia a voastră din Piața Palatului?

Subiectul de conversație începuse să-mi devină incomod, așa că am preferat să nu mai zic nimic. În mod bizar, pentru prima oară de când aflasem că eram gravidă, îmi doream o țigară.

– Și tot nu mi-ai explicat, a atacat însă el din nou chestiunea sensibilă, turnându-și încă o dată în pahar. Cum de s-a gândit dumneaei să-ți spună tocmai ție, având în vedere că tu urma să îmi zici mie?! Sau, cine mai știe, poate chiar nu... Însă nu a mai continuat cu ceea ce începuse, ci și-a coborât din nou privirea în pământ și a spus altceva: În fine, versată cum mi s-a părut a fi, nu și-a dat seama că eu aș putea să dau alarma?

– Bineînțeles că și-a dat seama! Habar n-ai cu cine ai de-a face... Ea se gândește la toate, crede-mă. Nimic nu îi scapă. Ai fi grozav de surprins să afli cum funcționează de fapt mintea ei.

– Am fost grozav de surprins.

– Așa e ea... ce ai văzut. Pe dinafară e spoită cu un strat colorat de superficialitate... Dar nici măcar superficialitate, m-am exprimat greșit... Mai degrabă lejeritate. Care lejeritate, cred eu, nu este teatru. Pur și simplu asta e firea ei. Dar dedesubt... trebuie să mă crezi, dedesubt se ascunde o minte brici și un curaj fabulos. Ca și cum două ființe diferite ar ocupa simultan un singur trup. N-am cunoscut pe nimeni ca dânsa.

– Nici eu, a făcut el sec, la fel de rece și liniștit ca și până atunci. Așadar, care ar putea fi motivul pentru care ți-a spus? m-a întrebat încă o dată, după câteva clipe. Înainte să o pot lua în serios, vreau o explicație din gura ta. Și una logică. Nu de genul că ține atât de tare la tine și la fericirea ta sau mai știu eu ce, încât să riște să dea peste cap cine știe ce operațiune militară de nivel național, în mijloc de război.

– Tu n-ai fi făcut-o, să înțeleg? l-am repezit eu, iritată.

– Pentru tine?! Habar n-ai tu ce-aș face pentru tine.

– Și nu, nu ar fi riscat așa ceva. Ca să nu-mi pierd cumpătul, mi-am întors privirea de la el, mi-am fixat-o pe ultimele raze roșiatice de lumină ce poleiau sticla geamurilor și am zis: Mai degrabă, a bănuit cam cum vei reacționa. Și că de fapt nu riscă nimic. Posedă un al șaselea simț pentru astfel de lucruri.

– Splendid, a mormăit el. Până și târfele SS-iștilor au ajuns să emită judecăți la adresa mea. Incredibil ce vremuri trăim!

După primele câteva secunde de încremenire, când am fost prea uluită ca să pot face vreo mișcare, aproape că am sărit de pe sofa:

– Heinrich! Cum îndrăznești?!

N-a fost un gest premeditat; nici măcar conștient. De fapt, nici nu mi-am dat seama că am vrut să-l pălmuiesc până în momentul efectiv când am ridicat mâna. Dar n-am apucat să-l ating, pentru că, exact în clipa aceea, cu un reflex de-a dreptul uluitor, mi-a prins încheietura în mâna lui și, dintr-o singură mișcare bruscă, m-a tras înspre el. Deși până atunci stătuse în partea opusă a sofalei, într-o clipită, fără ca măcar să fi avut timp să-mi dau seama ce se întâmplă, fața îi era așa de aproape de a mea, încât i-am simțit răsuflarea fierbinte pe obraji. Ochii îi fulgerau, pupila i se dilatase, iar maxilarul îi era încleștat. Deși pentru un moment chiar mi-a fost teamă că urma să mă lovească, nu m-am ferit. Însă nu numai că nu m-a lovit, dar am văzut cum furia i s-a risipit instantaneu, ca și cum n-ar fi fost. Și-a slăbit strânsoarea degetelor, lăsându-mi mâna să cadă moale între noi. A rămas acolo unde se afla, cu fața la doar câțiva centimetri de a mea, fără să facă nicio mișcare, ca și cum mi-ar fi dat permisiunea să duc la capăt ceea ce începusem și să-l pălmuiesc. Însă n-am mai fost în stare. Furia mi se risipise și mie numaidecât, lăsându-mă deznădăjduită și lipsită de vlagă, cu membrele moi și ochii umezi.

A mai așteptat câteva secunde și, înțelegând că nu mai aveam de gând să fac nimic, s-a întors la coniacul său. A dat restul paharului peste cap, și-a fixat ochii într-un punct oarecare de pe covor, iar eu am rămas acolo unde mă găseam, în colțul opus al sofalei, cu picioarele goale strânse sub mine și ascunse de poalele rochiei, la fel ca și până atunci, ca și cum nimic nu se întâmplase, doar cu inima bătându-mi ceva mai repede în piept. Simțeam nevoia să-mi masez încheietura, dar n-am vrut să mă vadă făcând-o, așa că m-am stăpânit.

Multă vreme n-am zis niciunul nimic. Se așternuse din nou o liniște grea. Afară, clopotele mănăstirii încetaseră de ceva vreme să bată și nu se mai auzea decât țârâitul prelung al unui greiere nenorocos, surprins înăuntru atunci când închisesem fereastra.

– Cât de nedrept poți să fii, am șoptit într-un târziu.

– Sunt nedrept, ai dreptate, a încuviințat el după câteva momente, pe o voce remarcabil de calmă, având în vedere izbucnirea lui de mai înainte, și tot fără să-și ridice privirea de pe covor. Îmi pare rău.

Am dat să spun ceva, dar el nu mă mai asculta. Se uita din nou afară, pe fereastră, în tăcere. Abia după mai multă vreme s-a întors înspre mine. S-a sprijinit cu spatele de geam, și-a încrucișat gleznele, și-a trecut degetele peste frunte, apăsând-o cu putere, ca și cum l-ar fi supărat o migrenă, după care și-a ridicat privirea și, cu un surâs, și-a ridicat paharul în aer și a spus:

– Știi care e de fapt problema?!... Dacă nu beau, nu pot să dorm, dacă nu dorm, am prea mult timp la dispoziție să gândesc. Și dacă încep să mă gândesc, mă îngrozesc de propriile mele gânduri și iarăși nu mai pot să dorm. E un cerc vicios.

N-am găsit ceva de zis suficient de repede; știam foarte bine că nu minţea. În săptămâna cât fusese în concediu și locuise împreună cu mine, la Sinaia, îl surprinsesem de nenumărate ori treaz în mijloc de noapte. Nu se fâțâia printre așternuturi și nici nu aprindea

lampa; de fapt, nu făcea nimic propriu-zis, ci doar stătea în pat, prin întuneric, privind fix un punct oarecare de pe tavan, sau fuma pe terasă, uitându-se nemișcat la noaptea fără fund de dincolo de pădure. Nu știam la ce anume se uita așa, ore-n șir, sau dacă într-adevăr vedea ceva. E greu de explicat senzația pe care mi-o lăsa în clipele acelea. Deși alături de mine fizic, mi se părea că nu era întru totul acolo. Mă prefăceam că dorm, dar nu dormeam nici eu; mă întrebam la ce se gândea oare și dacă eu eram sau nu vreun factor al gândurilor lui.

– După cum văd că știi deja, a continuat el, dacă nu beau, stau treaz și mă gândesc la tot felul de lucruri la care n-ar trebui să mă gândesc. Ba la Klara, ba la tine și la copilul nostru și la ce se va întâmpla cu voi, ba îmi contemplez mortalitatea, ba mi-e teamă de ea... Și nici măcar n-aș numi-o *teamă*, mai degrabă *teroare*... În plus...

– Klara a murit, am șoptit. Ea a murit, iubitul meu. Tu ești în viață.

– Știu foarte bine c-a murit. Știu. Dar nu înseamnă ca m-am obișnuit cu ideea. Sau că o să mă obișnuiesc vreodată.

– Nu te mai gândi la asta.

– Mă gândesc tot timpul la asta. Tot timpul, Lulli. În fiecare clipă. În fiecare clipă a vieții mele, eu mă gândesc la moarte. Pur și simplu nu mai pot să respir de atâta moarte... Iar apoi, după câteva secunde lungi: Și m-am săturat până peste cap de toată slăbiciunea. Mă seacă pur și simplu de puteri... Așa că, *Schatzi*, prefer să fiu prea beat ca să gândesc decât invers.

Dar și cuvintele acelea mi le-a spus tot fără să se uite la mine, ci numai la lichidul arămiu din pahar. Între timp, plecase de la fereastră, își reumpluse paharul – a nu știu câta oară în seara aceea – și se așezase pe unul dintre scaune, față în față cu mine. Însă nu-și ridicase nici măcar o dată ochii, ca să mă privească în față.

– Heinrich!... Uită-te, te rog, la mine. Vreau să-ți văd ochii când vorbesc cu tine.

Și-a întors privirea înspre mine. Ochii îi sclipeau. Și asta nu doar din cauza alcoolului, cum aveam să realizez foarte curând.

După alte câteva momente de tăcere grea, am adăugat repede, înainte să mă răzgândesc:

– Eu prefer să-ți pierzi și mințile, dacă nu se poate altfel. Însă viața nu ai dreptul să ți-o pierzi. Ai o datorie față de mine... Să trăiești. Știi asta, nu?

– Știu. Și fac tot ce-mi stă în puteri ca să trăiesc. Crede-mă. Pentru tine.

– Dar, în felul în care te porți, îmi e teamă că... Însă nu mi-am dus propoziția până la capăt și am schimbat subiectul cu un altul aproape fără să vreau, atât de tare îmi apăsa sufletul: lei și pastile. De ce?... Le iei cu alcool?

– Ah, alea? a întrebat complet dezinteresat. Sunt ca să nu mai simt nevoia de odihnă. Nu că fără ele aș putea să mă odihnesc în vreun fel... Reichul mă vrea supraom. N-ai auzit ce zice Nietzsche?!... Cică m-aș trage direct din spița zeilor.

– Despre ce vorbești? Mă sperii.

– Liniștește-te, draga mea. N-ai de ce să te sperii. N-au niciun efect. Tot om am rămas. De fapt, un om mai slab decât sunt acum n-am fost niciodată.

– Mă sperii, am repetat eu. Așa mă sperii!... Uită-te la tine. Ești băut, extenuat, surescitat nervos, deci cu siguranță nu prea concentrat la ce trebuie și cu reflexele mult încetinite, iar dacă în momentul ăsta...

– După cum ai observat mai devreme, m-a întrerupt el, reflexele mele sunt în condiție perfectă. – Devenise din nou rece și serios și, în ciuda culorii pe care i-o imprimase băutura în obraji și scânteierii albastre ciudate din ochi, arăta perfect treaz. – Din nefericire, eu am pierdut în viață un lucru mai important decât concentrarea sau reflexele. Mai important chiar și decât Klara... Mi-am pierdut speranța. Și, când rămâi fără speranță, e cam ca-n iad, numai că mai rău.

– Heinrich, te rog. Înțelege-mă și pe mine. Dacă ar trebui să te urci chiar acum în avion... Nu știu, în caz de

o alarmă, un bombardament... Ar fi sinucidere curată. Iar să mori tocmai acum, în ceasul al doisprezecelea, ar fi de-a dreptul prostesc. Și nu mai zic cât de egoist față de mine, care...

– Te rog frumos să nu-mi vorbești tu mie de egoism! a izbucnit el deodată și aproape cu patimă – tocmai el, care, cu maniera lui reținută, foarte bărbătească, era în fond un om atât de puțin pătimaș –, făcându-mă să tresar și să uit ce voiam să spun. Tu n-ai voie să-mi vorbești mie despre egoism. Tu nu.

M-am uitat uimită la el – figura, deși gravă, îi era calmă – și, multă vreme apoi, ani mulți, cât imaginea lui din momentul acela și vorbele pe care avea să mi le reproșeze mi-au fost încă vii în memorie, m-am întrebat câte alte cuvinte mai rămăseseră oare nespuse între noi.

– Vezi tu, Lulli, atunci când ai venit la mine în seara aia, anul trecut, când m-ai făcut să mă îndrăgostesc încă o dată de tine, eu sosisem direct de pe front. Și, crede-mă, *Shatzi*, reprezentările iadului pe care le cunoaștem noi nici măcar nu se apropie de ceea ce înseamnă de fapt războiul. Dar asta nu contează acum... Ceea ce vreau eu să zic e că, imediat după zilele acelea cumplite, m-am trezit cu tine în fața porții. Tocmai cu tine, dintre toate minunile lumii. Și, în plus, în seara respectivă nici nu erai cum ești tu de obicei, ironică și agresivă, gata să te faci nevăzută. Nu, atunci erai altfel. Mă priveai numai în față, aveai ochii umezi și buzele întredeschise și foarte roșii, deși nu-ți dădusei cu ruj. Purtai o bluză albă subțire – prea subțire pentru vremea de afară –, ușor transparentă. Puteam să îți disting furoul de dedesubt. Te jucai cu un nasture. Iar eu mă uitam numai la cum ți se unduia pe deasupra sânilor mătasea furoului, de fiecare dată când respirai. Nu-mi puteam lua ochii de la tine. Păreai coborâtă din visele mele cele mai tăinuite. Prima oară am crezut că aveam halucinații. Nu dormisem de aproape trei zile. Eram epuizat, nu mai distingeam foarte clar ce e vis și

ce e realitate... Dar apoi tu mi-ai spus că... Îți amintești? Mi-ai spus, cu cele mai frumoase cuvinte pe care aș fi putut să mi le imaginez vreodată, că venisei pentru că îți era dor de mine. Când, doar cu câteva zile mai înainte, te-am simțit cum te forțai să nu te dai mai în spate de fiecare dată când mă apropiam de tine. Lucru care, la momentul respectiv, am crezut că o să-mi rupă inima. Și nu exagerez deloc, chiar mă durea în interiorul pieptului, mă durea fizic, în cel mai propriu sens pe care l-ar putea avea vreodată cuvântul ăsta. Deci...

– Te rog, am șoptit eu, realizând îngrozită ce anume îmi zicea el. Nu mai spune nimic. Ajunge.

– Nu mă întrerupe, te rog, pentru că nu se știe dacă voi mai fi vreodată suficient de beat încât să-ți spun toate astea... Așadar, Lulli... În seara aceea când ai venit la mine, mai frumoasă și mai ademenitoare decât oricând, am știut imediat că ceva nu era în regulă. Chit că, de fapt, puțin îmi păsa ce anume... Îți jur că nu mi-a păsat nicio clipă. Și nu doar atât. Tristul adevăr e altul. Și dacă aș fi știut că, să zicem, planul tău ar fi fost să mă tranșezi noaptea în somn, tot nu mi-ar fi păsat. Oricare ar fi fost motivul pentru care erai acolo și tot n-ar fi contat pentru mine. Eram pur și simplu copleșit de prezența ta. În momentul acela aș fi făcut orice ca să mă primești înapoi. Ți-aș fi căzut în genunchi, m-aș fi umilit, ți-aș fi sărutat mâinile și picioarele, aș fi murit fericit pentru tine. Ți-am zis, orice. Așa că...

– Te rog, am murmurat eu din nou, cu ochii în lacrimi. Nu mai spune nimic. Te rog. Te implor. Ești beat și când o să trezești o să regreți fiecare cuvânt.

– Așa că, să fac pe prostul chiar n-a fost mare lucru, a continuat însă el, liniștit. Nici atunci, nici în restul nopții, nici a doua zi dimineață, nici după aceea, când deja știam perfect ceea ce aveai tu în gând, și nici măcar mai târziu, când îmi umblai prin buzunare și hârtii și erai doar cu ochii după mine, să vezi tot timpul ce fac, și când nu numai că mi-ai pus mie viața în primejdie, dar ai pus-o și pe a ta, mult, mult mai prețioasă pentru

mine decât a mea proprie. Lucruri cumplite în esența lor, dacă stai să te gândești, dar pe care le-am acceptat pentru tine. Am fost un mare laș c-am făcut-o, știu foarte bine, dar tot le-am acceptat. Le-am acceptat și atunci și, din nefericire, le-aș accepta și acum. Pentru tine aș face orice... Așadar, Lulli, te-aș ruga insistent să nu-mi vorbești tu mie de egoism. Pentru că tu habar n-ai cum e să iubești pe cineva cu toată ființa ta și să nu știi niciodată dacă și ea te iubește înapoi sau numai se preface.

În timpul cât îmi vorbise, se ridicase de pe scaun și se oprise încă o dată la fereastră, uitându-se din nou afară, la cum scădea ziua și se întuneca cerul, niciodată în ochii mei. Abia atunci și-a îndreptat privirea înspre mine. Înainte să-mi vorbească din nou, l-am simțit cum m-a cântărit timp de câteva clipe cu o privire grea, pe care, în starea mea sufletească de atunci și pentru că nu aveam curajul să îl privesc în față, n-am putut să o descifrez; am făcut-o abia mult mai târziu, când deja nu mai avea nicio importanță:

– Deci, *Schatzi,* morala e că nu am de gând să mă sinucid. Tu m-ai făcut să-mi fie frică de moarte. Acum nu-mi doresc altceva decât să trăiesc, ca să nu fiu nevoit să mă despart de tine.

Următoarele clipe mi s-au părut nesfârșite. Cuvintele lui mă paralizaseră. Timp de câteva secunde lungi, nu mai respirasem pur și simplu.

– Ceea ce s-a întâmplat atunci n-are nicio legătură cu noi doi, am reușit să spun într-un târziu, pe un glas firav, abia auzit. M-aș fi întors oricum la tine, mai devreme sau mai târziu. Era inevitabil să mă întorc la tine. Cum la fel de inevitabil a fost și faptul că m-am îndrăgostit de tine... Înfricoșător de inevitabil. Am știut-o din prima clipă când te-am privit în față. De aceea m-am și opus atât de multă vreme... – Vocea însă mi s-a frânt și a trebuit să-mi acopăr buzele cu podul palmei, ca să nu-mi scape vreun suspin de plâns. – Nu mai sunt aceeași persoană ca atunci când ne-am cunoscut,

am continuat după câteva momente. Ți-am mai spus, chiar nu mai sunt. Tu m-ai schimbat. Sper că știi și asta.

– Știu. Sper că și tu știi că nu este nimeni pe lumea asta în care să am mai multă încredere ca în tine. Motiv pentru care am și încredere că nu mă consideri chiar atât de prost cum ai lăsat atunci impresia. Atât.

– Intenția mea n-a fost nicio clipă să...

– Nu ai de ce să te justifici. N-are nicio importanță.

A înălțat ușor din umeri într-un gest de nepăsare, dar n-a mai zis nimic. A dat restul de coniac peste cap, a așezat paharul gol pe glaf și a plecat de la fereastră.

Crezând că vine înspre mine, i-am întins mâna. Dar el, când a trecut pe lângă, tot fără să-mi arunce vreo privire, mi-a ocolit-o ușor, făcând jumătate de pas în lateral.

– Heinrich!... Unde te duci?

– Oriunde în altă parte, mi-a răspuns el. După câteva secunde, și-a întors capul peste umăr și privindu-mă cu atenție, a adăugat ceva mai blând: Îmi pare rău, dar nu pot să gândesc în preajma ta. Când sunt lângă tine, totul se reduce la persoana ta și nu mai pot să judec limpede.

– Te rog, am insistat eu... Ești beat. Nu urca la volan. Rămâi aici. Te rog.

– Fii fără grijă. N-oi fi eu atât de norocos încât să mor într-un accident de mașină.

L-am urmărit cu privirea. Când a pus mâna pe clanță a avut însă o ușoară ezitare, abia perceptibilă, dar fără să se întoarcă. Și eu am vrut să mă ridic și să-l opresc, dar n-am fost în stare. O mână invizibilă mi se încleștase pe grumaz și mă ținea cu forța pe sofa. Mă uitam cum îmi tremurau mâinile în poală și îmi simțeam lacrimile prelingându-se umede pe obraji.

El a închis ușa după el, ușor, fără să se uite înapoi.

Iar în ciuda tuturor lucrurilor, atunci când a coborât scara și a străbătut curtea, înainte să se stingă în interiorul automobilului lui, pașii i-au sunat tot timpul la fel de siguri și de apăsați cum i-i cunoșteam.

4.

23 August 1944, Sinaia

Număram încă o zi.

În ultima săptămână, raidurile aeriene anglo-americane de deasupra Bucureștiului și Ploieștiului se întețiseră, iar veștile ce pătrundeau din Moldova erau cumplite. Se auzea că frontul se prăbușise, Iașiul și Tighina căzuseră în mâinile rușilor, armatele române fuseseră încercuite și cele nemțești părăsiseră frontul, dizlocate pe fronturile din Bielorusia și Polonia. Neliniștea plutea deasupra României ca o pâclă cenușie. Urmăream cu toții ca pe ghimpi comunicatele Înaltului Comandament la radio și prin jurnale, ieșeam la stradă să schimbăm informații și opinii și trimiteam servitoarele la cei ce veneau dinspre capitală și de pe front, ca să aflăm știri și zvonuri. Ne rugam la toți sfinții pentru un armistițiu, dar ne pregăteam de război. Trăiam cu valizele la ușă.

Era miezul nopții și nu dormeam. Nici în ultimele nopți aproape că nu închisesem un ochi. Eram pregătită de plecare; aveam bagajele făcute, îmi lichidasem și ultimele economii și așteptam cu înfrigurare vești. Nu-mi era foarte clar unde anume puteam să fug dacă România ar fi fost ocupată. Plănuiam în primă instanță să mă ascund într-un sat din Dobrogea, unde locuiau și rudele Olguței de când fusese evacuat Iașiul, dar nu știam cât aș fi putut rămâne acolo. Dacă lucrurile s-ar fi dovedit cu adevărat grave, aveam să apelez la cartea de vizită ascunsă în poșetă. Dar, din ce auzisem eu, domnul René de Weck, ambasadorul Elveției în România, și tot staff-ul legației fuseseră evacuați din București din cauza bombardamentelor și locuiau la Mogoșoaia, sub ospitalitatea prințesei Bibescu. În caz că știrile se agravau, trebuia să plecăm imediat către Mogoșoaia, cu o mașină plătită. Mă rugam însă Domnului din toată inima să nu fie nevoie.

Nu aveam deloc stare. M-am ridicat și m-am dus la fereastră, să mă uit afară, pe după transperantul de camuflaj. Era o noapte senină, iar stelele pulsau luminoase pe cerul înalt, de culoarea indigoului. Luna răsărea de după pădure și, odată cu ea, creștea parcă și umbra muntelui, albăstrindu-se din ce în ce mai tare în bezna nopții. Mi-am aruncat privirea înspre culmea cu brazi dincolo de care se afla castelul Peleș, dar n-aveam ce să văd.

Camuflajul nu lăsa să pătrundă nicio lumină și se așternuse o liniște inexplicabilă, aproape rău-prevestitoare. Nu țârâia niciun greiere, nu țipa nicio bufniță, nicio pasăre de noapte nu foșnea prin frunziș. Deși în cameră era foarte cald, nu am îndrăznit să deschid fereastra. Pentru asta ar fi trebuit să sting lampa și, în ultimul timp, începuse să îmi fie teamă să stau pe întuneric. Eram atât de tulburată, încât mă întrebam dacă nu cumva sovieticii ajunseseră chiar acolo, dincolo de pădure, iar noi habar n-aveam.

Mi-am lipit fruntea de geam, ca să mi-o răcoresc și să-mi limpezesc gândurile. Involuntar, în clipa aceea mi-am amintit că, în urmă cu numai o săptămână, acolo stătuse și Heinrich pentru ultima dată, nemișcat, cu același aer îndepărtat al lui, și îmi venea în minte numai chipul său, reflectat în sticla ferestrei, privind înspre munți.

Plecase deja de o săptămână și eu tot acolo îl credeam, lângă mine. Îi vedeam umbra umblând prin aceleași odăi prin care umblam și eu, atingând aceleași lucruri pe care le atingeam și eu, îi auzeam glasul și dădeam să îi răspund, îl simțeam apropiindu-se de mine și mă întorceam imediat, cu un surâs inconștient, să-l surprind. Câteodată aveam impresia că, dacă respiram ceva mai adânc, îi puteam simți colonia sau săpunul pentru bărbierit. Îl căutam cu privirea peste tot. Și nici măcar nu era prima oară când pleca – mare parte din iubirea noastră sărise peste luni și ani. Totuși, mi-era teamă că de data aceea ceva era diferit.

Plecase fără să-mi vorbească. Doar trimisese un *commissioner* la mine în urmă cu câteva zile, cu un pachet. Dar nu conținea niciun cuvânt, doar o carte de vizită. *August vom Meiss. Atașat militar al Ambasadei Elveției la București.* – Nu voise s-o lase baltă cu plecatul din țară. Și mai zicea că eu eram încăpățânată! – Nu mă mira nici faptul că se transferase, cu toată durerea, mă așteptasem să o facă, îmi spusese clar și concis că nu avea sub nicio formă să arunce cu bombe asupra României – nu eram numai eu la mijloc, ci mai erau și copilul care urma să se nască, și Marie, și Friedrich, și memoria lor.

Acum, când scriu cuvintele acestea, îmi dau seama că, de fapt, atunci nu-l înțelesesem nicio clipă, nu-i văzusem motivele, ci crezusem că plecarea lui avusese legătură doar cu mine și trădarea mea; înțelegerea adevărată a venit abia mai târziu și asta mi-a alterat oarecum percepția lucrurilor și a felului în care s-au întâmplat.

Bănuiam și unde plecase; cel mai probabil undeva pe frontul de Vest, în jurul căruia se strângea cercul de foc. Poate în Olanda sau Belgia, sau chiar în Germania, pe linia Siegfried, înspre care se retrăgeau deodată toate fronturile. Conștientizasem și eu că nu mai exista niciun front de Răsărit. Dar ceea ce mă punea pe mine cu adevărat la pământ era că plecase fără să-mi lase nici măcar o singură vorbă. Nu mă iertase, iar eu îmi simțeam vinovăția în piept. Mă ardea pur și simplu. În momentele acelea, aș fi vrut să mă strivească, să uit tot.

Acum mi-aș dori să îmi pot aminti mai multe dintre gândurile de atunci, dar nu reușesc. Însă îmi amintesc perfect cum mă dureau deodată toate zilele pe care le trăisem vreodată fără el. Câte zile și ani irosiți!

*

– Coniță, coniță! Sosesc bolșevicii!

N-am înregistrat imediat semnificația cuvintelor Olguței. În fracțiunea aceea de secundă, cât am zărit-o

în pragul uşii de la camera mea de culcare, la fel ca în urmă cu patru ani, tot într-o cămaşă basarabeană cu altiţe şi cu codiţele subţiri atârnându-i pe spate, albă ca varul la faţă, cu ochii măriţi şi umezi şi răsuflarea grea şi întretăiată, ca şi cum urcase scările în fugă, altul a fost primul meu gând. *La boucle est bouclée*[173], mi-am zis atunci. Trecuseră patru ani crunţi de război şi iată-ne. Poate că iluzia se modificase între timp, dar de fapt ne întorseserăm exact de unde plecasem.

În clipa imediat următoare, am înţeles şi am sărit de la fereastră ca fulgerată.

– Vin ruşii... am şoptit, pe o voce pierdută.

– Nu, nu! a spus Olguţa, repezită, dând din mâini şi încercând să-şi tragă răsuflarea, ca să se facă înţeleasă. Adică vin, da' nu... S-a făcut pace, coniţă! S-a încheiat războiul! E pace!... Repede, coniţă! Vorbeşte regele la aparat!

N-am avut timp nici măcar să mă dezmeticesc, că Olguţa se şi făcuse nevăzută. Am auzit-o coborând în fugă scările. De jos pătrundea o rumoare surdă, o învălmăşeală confuză de glasuri şi foşnete, paşi grăbiţi şi uşi izbindu-se în canaturile lor deschise şi închise prea repede. Nu reuşeam să aud nimic concret, dar din când în când reuşeam să disting clar câte un cuvânt mai apăsat – *pace!* sau *auziţi?* –, iar apoi câte un chiot sau vreo altă izbucnire nereţinută de emoţie, ridicându-se din murmurul general. În timp ce coboram scările, zumzetul încetase complet. Deşi toată lumea se înghesuise în salon, toţi chiriaşii şi servitorii, iar lângă uşa de la intrare şedeau şi doi soldaţi români, probabil dintre cei care păzeau perimetrul şi care fuseseră invitaţi înăuntru pentru a asculta şi dânşii proclamaţia Regelui, deodată nu se mai auzea niciun sunet. Ca şi cum toată lumea îşi ţinea respiraţia. Numai vocea înceată şi greoaie a Regelui Mihai mai răsuna în nemişcarea orei târzii. Se împrăştia prin salonul de la parter, pe deasupra scărilor, prin apartamentele de la etaje, pe strada noastră, pe

173 Expresie ce face referire la o situaţie care se închide ca un cerc

deasupra vârfurilor brazilor, dincolo de văzduh, peste văi și munți, prin toată Sinaia și prin tot Bucureștiul, prin tranșeele din Copou și din toată Moldova, pe toate străzile și uliţele din toată ţara:

„România a acceptat armistițiul oferit de Uniunea Sovietică, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii. Din acest moment, încetează lupta și orice act de ostilitate împotriva armatei sovietice, precum și starea de război cu Marea Britanie și Statele Unite. Primiți pe soldații acestor armate cu încredere. Națiunile Unite ne-au garantat independența țării și neamestecul în treburile noastre interne. Ele au recunoscut nedreptatea dictatului de la Viena prin care Transilvania ne-a fost răpită. Alături de armatele aliate și cu ajutorul lor, toate forțele Națiunii, vom trece hotarele impuse prin actul nedrept de la Viena pentru a elibera pământul Transilvaniei noastre de sub ocupația străină..."

– Păi și Basarabia, coniță? mi-a șoptit Olguța la un moment dat, ridicându-și ochii înspre mine, printre stâlpii din lemn lăcuit ai balustradei.

Regele își încheiase proclamația fără să zică nimic de Basarabia și Bucovina de Nord, furate tocmai de sovieticii pe care trebuia deodată să îi primim „cu încredere", deși eram îngroziți de ei.

Deci veneau rușii... Dar ce se întâmplase oare? Îl înlăturaseră într-adevăr pe Antonescu, așa cum sugerase Elvira? Aveam deja guvern nou? Și germanii? Capitulaseră sau semnaserăm un armistițiu și cu ei? Nu cumva...?

Deși proclamația se încheiase și toată lumea o discuta deodată în gura mare, încercând cu toții să ne potolim și entuziasmul, și neliniștea, aveam impresia că nimeni nu înțelesese mare lucru din ce se întâmplase.

Însă, spre deosebire de noi, civilii, care deși confuzi, eram totuși uşurați și fericiți că se sfârșise războiul, cei doi soldați păreau nu numai uluiți, dar și foarte deznădăjduiți.

– Păi cum vine asta? a întrebat unul dintre ei, un băiat tânăr și puțintel, cel mai probabil fiu de țăran, cu

fața prelungă ca de cal, și o frunte teșită, de om fără prea mult duh. Noi tocmai ce serviram masa la popotă cu niște friți de la panțire!... Ce-o să facem acuma? O să fim dușmani cu dânșii? O să ne prăpădim unii pe alții?

Nu se întrebase la modul filosofic, ci se vedea că pur și simplu nu pricepea. Cuvintele lui însă mi-au amintit în oarecare măsură de ceea ce-mi spusese Heinrich, așa că mi-au tăiat pe loc orice bucurie.

Deodată, de afară s-a auzit un pocnet și am tresărit. Prin vecini, cineva deschisese o sticlă de șampanie. Apoi am auzit și-un chiot puternic, cu ecou, iar o voce a strigat „Trăiască Regele în pace și onor!" atât de tare, încât s-a auzit pe toată strada, dintr-o parte într-alta. Abia atunci am realizat și eu că afară era noapte, în casă luminile erau toate aprinse, dar ferestrele neoblonite.

Când mi-am aruncat privirea pe geam, am văzut că felinarele orașului erau aprinse, pentru prima dată de când începuse războiul. Alte luminițe dinăuntrul caselor se aprindeau rând pe rând și sclipeau printre copaci, albicioase sau gălbui, ca niște licurici în iarbă. După patru ani lungi de camuflaj și beznă, electricitatea lumina din nou nopțile. Iar dintr-odată, au început să bată și clopotele mănăstirii, strident și metalic, sunetul lor răsfrângându-se peste pădure și făcând să răsune toată valea. Bătuseră și când începuse războiul, băteau și când venise pacea.

– Gata, e oficial! a strigat cineva, trântind cu un zbârnâit decisiv receptorul telefonului din salon în furcă. Vișoianu e deja în drum spre Moscova, să negocieze armistițiul cu Molotov!

– Dar schimbați odată pe BBC! a exclamat altcineva, făcând câteva semne precipitate către aparatul de radio. Să vedem ce zice și BBC-ul! Repede!

BBC-ul zicea că „fapta României constituie un act de mare curaj și acest act va grăbi sfârșitul războiului." Dar, a doua zi, la ora cinci dimineața, când încă nici nu se revărsaseră zorile, noi ne aflam deja în stare

de război cu Germania. Deși germanilor li se dăduse timp să plece pașnic din România înainte de sosirea Armatei Roșii, ei primiseră deja ordin să ne atace și să ocupe Bucureștiul. Evident, ordinul venise direct din cancelaria Führerului, cum bine intuise Heinrich. După o noapte de delir, bucurie și planuri, prima noastră noapte de pace după atâta vreme, răsăritul soarelui ne trezise la trista realitate. Capitala era bombardată de nemți. Nu scăpasem de ceea ce-mi fusese frică atâta vreme. După patru ani de război în care fusesem aliați, deodată trebuia să luptăm împotriva lor. România întorsese armele.

Cele câteva zile care au urmat au fost dominate de incertitudine și zvonuri, unul mai prăpăstios decât celălalt. Majestatea Sa anunțase că îl numise pe Constantin Sănătescu Președinte al Consiliului de Miniștri și noul guvern preluase puterea. Aceea era singura chestiune clară care pătrunsese până la noi. În rest, situația era foarte confuză. Se auzea că Bucureștiul se afla sub covor de bombe douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, încontinuu, fără să mai fie timp nici măcar pentru alarme și prealarme, armatele noastre luptau cu trupele nemțești din Waldlager în jurul orașului, centrul era din nou numai o văpaie și era mult mai rău decât fusese sub bombardamentele americane. Sinaia și satele de primprejur se umpluseră din nou de refugiați din București, Ploiești și Brașov. Povesteau cu toții că se dădeau lupte grele peste tot.

– Am văzut eu cu ochii mei cum a lovit o bombă Palatul! spunea o cucoană. Uite-așa a luat foc, într-o clipită! Și numai cu ce pălălaie ardea, ferească Sfântul! Doamne, numai de n-ar fi fost Majestatea Sa înăuntru!

– Și Ateneul, Doamne Dumnezeule, Ateneul! se căina o alta. Au bombardat și Ateneul!

– Bucureștiul e încercuit! zicea un domn. Abia am reușit să ieșim de-acolo. Prin pădure la Băneasa, prin spate, chiar pe lângă unitatea nemțească. Mitraliau nemții ceva de speriat! Ne-a ajutat să trecem un căpi-

tan din regiment de la Mihai Viteazul, să-i dea Dumnezeu sănătate! Povestea că toate regimentele au rămas loiale Regelui, nu Mareşalului!

– Eu vin de la Văleni! mai spunea careva. Peste tot se bombardează. De la Mizil la Ploieşti întruna, numai o flacără! Da' se pare că vin americanii cu avioanele să ne-ajute!

– Când am plecat eu de la Ploieşti, zicea altcineva, ai noştri deschiseseră focul asupra unor convoaie militare nemţeşti. Cică erau întăriri, veneau de la Braşov şi se duceau la Bucureşti! A trebuit să stăm pitiţi câteva ore prin pădure. Şi încă se mai trăgea când am reuşit să ieşim iarăşi la drum. Eram cu nevasta şi copiii, iar dânsa, sărmana, nici acuma nu şi-a venit în fire...

– La Buşteni, ai noştri i-au arestat deja pe toţi nemţii de prin cvartire! Goliră şi spitalul de răniţi! Sub baionete i-au dus de-acolo!

Cam aşa sunau toate veştile. Iar pe lângă faptul că fugeam care mai de care prin vecini, cunoscuţi şi pe la ofiţerii români şi familiile lor care se aflau în zonă, să aflăm ştiri, stăteam mai tot timpul crispaţi pe lângă aparatele de radio şi devoram pur şi simplu gazetele. Dar jurnalele, pe lângă faptul că pătrundeau greu din Bucureşti, prin soldaţi şi refugiaţi, nu erau niciodată la zi şi nici nu spuneau chestiuni concrete. „România stăpână pe soarta ei", „Proclamaţia către ţară a Majestăţii Sale Regele", „Naţiunile unite sprijină recucerirea Ardealului românesc", „Decretul de amnistie", „Declaraţia guvernului: Astăzi dictatura a fost înlăturată!".

Pe lângă toate titlurile acelea declamatoare, cu litere de-o şchioapă, pe prima pagină a tuturor gazetelor ardea în flăcări frumosul nostru Teatru Naţional. Dar tot nu aflasem încă ce se întâmplase cu adevărat la Palat în ziua de 23 august şi care era poziţia României faţă de Rusia. Ce ştiam sigur era că trupele române fuseseră obligate să întoarcă armele, frontul germano-rus din Moldova se dizolvase, iar Armata Roşie se îndrepta către Bucureşti.

Peste câteva zile însă, când aveam impresia că lucrurile se mai calmaseră, am primit vestea că trebuia să eliberăm vila. Urma să devină locuință de serviciu a Comandamentului Sovietic al garnizoanei din Valea Prahovei. Rușii, venind dinspre Moldova și îndreptându-se către București, începuseră să se instaleze în Valea Prahovei și rechiziționaseră toate casele mai acătării. Oricum, n-aveam nevoie de niciun imbold exterior ca să plecăm, fugeam din proprie inițiativă. Se auzea cum că se apropiau primele regimente ale Armatei Roșii și, odată cu ele, pătrundeau știri dintre cele mai neliniștitoare. Începuseră să se producă tot felul de incidente, jafuri și violuri. Se zvonea că, de-a lungul drumului înspre capitală, pe unde treceau sovieticii, oamenii își ascundeau lucrurile de preț prin păduri și femeile în pivnițe și pătule, îngropau băutura în pământ și se ferecau bine în case. Deși se încheiaseră ostilitățile și se anunțase armistițiul, se părea că pe unde treceau, rușii lăsau prăpăd în urma lor. „Ce fel de armistițiu mai e și ăsta?" se întreba toată lumea, obidită și înfricoșată.

Am plecat din Sinaia cu Olguța, Walther-ul lui Heinrich, cu încărcător de șase cartușe, pitit în poșetă, și doar cu lucrurile ce-mi încăpuseră în două geamantane. Deși am ocolit drumul principal dintre Sinaia și București, închis, și am folosit unele izolate de munte, abia practicabile, pe unde nu ar fi avut ce căuta armatele rusești, atmosfera era peste tot la fel. Aglomerări de căruțe și automobile, încărcate cu tot ceea ce putuseră oamenii să ia cu ei, priviri temătoare și conversații în șoaptă. Iar cei care nu aveau posibilitatea să se retragă din fața Armatei Roșii se baricadau în case. Uși ferecate, geamuri oblonite, hambare și grajduri goale, atât întâlneam prin Valea Prahovei. Niciun muget de vită, cântec de cocoș sau lătrat de câine. Nici măcar fum nu se vedea ieșind pe coșurile bucătărioarelor de vară. Ca și cum toate satele ar fi fost pustii. Numai din când în când, dacă pândeai atent, câte o perdeluță de la

vreo fereastră se mai mișca ușor, dată la o parte numai câteva degete, cât cel din spatele ei să poată arunca o ocheadă afară, ca apoi să recadă imediat, iar alteori mai apărea chiar și câte un cap de după o bucată de gard mai dosit, uitându-se lung în zare. Dispăreau însă la fel de repede cum apăruseră, ferecându-se din nou înăuntrul caselor și pivnițelor.

Pe primii ruși i-am văzut când mai erau câțiva kilometri până la bariera de intrare în Ploiești. Era un camion militar încărcat cu soldați, parcat într-o rână pe marginea șanțului. La vederea lor, am schimbat imediat direcția, luând-o pe o rută ocolitoare. Însă i-am auzit perfect, chiar și de la distanță. Lălăiau cât îi ținea gura. După glasuri, păreau morți de beți. La un moment dat, după ce se îndepărtasem, mi s-a părut că am auzit chiar și un foc de pistol mitralieră în aer.

– Da' ce crede ăștia, că eu nu-i știu, hai? a zbierat la noi șoferul, un băiat tânăr, întors de curând de pe front și care, din cauza unei explozii, nu mai auzea aproape deloc cu niciuna dintre urechi. Îi știu io bine! Aștia a supt șliboviță direct de la țâță la mă-sa!

Nu și-a întors capul să se uite înapoi. Ba chiar a și accelerat, ridicând în spatele nostru tot praful de pe drum. Nici eu n-am îndrăznit să-mi ridic privirea din poală și să mă uit în urmă; n-am făcut-o nici măcar mai târziu, când intrasem deja în Ploiești și ne îndepărtasem bine de camionul cu soldați sovietici. Parcă înțepenisem, ghemuită toată sub șal, cu mâna în poșeta deschisă și tremurându-mi vag pe mânerul de lemn al pistolului, întrebându-mă încontinuu dacă înțelesesem cum se pune și cum se ridică piedica.

5.

Nimerisem tocmai lângă un grup de tramvaiști de la STB și muncitori de prin atelierele Grivița și uzinele

Malaxa, după salopete, înarmați cu steaguri roșii și cu un portret înrămat cu Stalin. De unde îl găsiseră oare? Totuși, bieții muncitori nu păreau așa de încântați. Se uitau și ei lung și cu neîncredere în depărtare, către tancurile apropiindu-se, și, obișnuiți dintotdeauna numai cu necazurile, se întrebau probabil ce alte nenorociri aveau oare să le mai aducă și ăștia. Din când în când însă, cu ocazia vreunui ghiont mai pătrunzător al vreunui șef de secție, își mai aminteau și motivul pentru care erau de fapt acolo și imediat începeau să strige, pe voci groase și răgușite de la prea mult tutun prost: „Trăiască Armata Roșie Eliberatoare!" și „Trăiască Mareșalul Stalin!". Ceilalți, simpli gură-cască sau surprinși pe-acolo de evenimente, erau și ei mohorâți și speriați ca niște iepuri, de frică că veneau rușii. Olguța, care trecuse Prutul la doar paisprezece ani, trimisă de părinți să se bage fată în casă la București, și din a cărei familie cu nouă copii rămasă acasă numai doi frați reușiseră să scape de marea deportare din 1941, trecând în fugă pe pământ românesc, printre focurile mitralierelor sovietice, numai cu trențele de pe ei și în picioarele goale, era albă ca o stafie, încercând din toate puterile să se facă atât de mică, încât să nu o observe nici măcar Dumnezeu, d-apoi oamenii, printre cei ce scandau numele lui Stalin.

Schimbarea domnilor, bucuria proștilor, cum zicea sărmanul tata.

Mi-am întors privirea către bulevard, unde armatele sovietice avansau în coloane imense, într-un zgomot infernal și în aclamațiile celor de pe margine. Nimerisem la un colț de stradă, chiar la intersecția dintre Piața Obor și șoseaua Ștefan cel Mare. În drumul ei către Transilvania, Armata Roșie intrase în București pe la bariera Colentinei și se îndrepta către Kiseleff. Puhoiul se deplasa ridicând praful de pe toate ulițele, în nori groși, ca într-o furtună în deșert. Dar armatele lui Stalin nu erau compuse doar din convoaie compacte de vehicule militare, așa cum fusesem obișnuită să văd

la defilările armatei germane, ci reprezentau mai degrabă un amestec pestriț de tehnică militară modernă – blindate de tot felul, tancuri și mașini șenilate, transportoare, automobile, jeep-uri și niște camioane nemaivăzute din tablă, cu aripile în unghi drept, purtând și tractând piese grele de artilerie, obuziere și mortiere –, dar și de o mulțime de vehicule antediluviene, căruțe deșelate, trase de cai, măgari și boi, trupe călare, cu alura unor barbari primitivi, și trupe de infanterie, pe motociclete cu ataș, pe biciclete sau pe jos.

Armata propriu-zisă era o amestecătură înfiorătoare de cazaci negricioși și mustăcioși, ceceni mari, siberieni tăbăciți, gruzini supli cu nasuri acviline, mongoli de la marginile Tibetului, uzbeci, tătari și toate celelalte neamuri de sălbatici de prin Asia Centrală, nespălați și neîngrijiți, cu fețele vinete sau pământii, obrajii descărnați și ochii sticloși, tăcuți și amenințători, abrutizați de război, istoviți, trențăroși, ce se uitau la orice cu minunare, de parcă nu mai văzuseră niciodată până atunci asfalt sau imobile.

Comandanții și ofițerii mai importanți însă, cu pantalonii lor cu vipuști roșii prost-croiți, îndesați în cizme înalte din piele și vestoanele atârnându-le grele pe trupuri din cauza medaliilor, aranjate chiar și pe două-trei rânduri – mai ceva ca Göring în vremurile lui grandioase –, erau cam toți mici la stat și lați în umeri, cu taliile prea cărnoase revărsându-li-se peste centiroane, gâturile groase și rași în cap sau tunși periuță, cefele lucindu-le de sudoare pe sub chipiurile cu dungă roșie și steaua aurie, în cinci colțuri, a URSS-ului. Drepți și nemișcați, cu picioarele desfăcute și mâinile la spate, morfolindu-și mustățile stufoase, se uitau în jur cu ochi reci, fără expresie, netrădând nimic.

– Staaa-lin! a strigat careva din primul rând. Staaa-lin!

Mă uitam după tancurile cu stea roșie și încercam să-mi fac o părere, când, deodată, de pe unul dintre ele, un soldat ce flutura deasupra capului un steag roșu imens – un mongol bondoc și spân, cu ochi înguști –, a răcnit din toți rărunchii:

– *Naaaaaa Berliiiiiiiiiiiiin!*[174]

– *Naaaaaa Berliiiiiiiiiiiiin!* au urlat și toți ceilalți de pe tanc, aproape într-un singur glas, exact ca o hoardă de năvălitori înainte să pornească la atac. Câțiva dintre ei au început să chiuie, trăgând focuri de pușcă în aer, speriind păsările de prin copaci și pe toți cei de pe marginea drumului. În turela deschisă și pe lângă, călare pe apărătorile de șenile și pe tun, unul peste altul, era o gloată de vreo cincisprezece-douăzeci de inși, de te mirai sincer cum de încă îi mai ținea tancul, cam deșelat și cu blindajul ciuruit. Blindatul a încetinit chiar în dreptul grupului de oameni în care mă aflam și eu. Am avut impresia că toată lumea a fost nevoită să-și stăpânească primul impuls de a o lua la fugă, fiecare unde vedea cu ochii. Olguței i s-a scurs pur și simplu tot sângele din obraji și s-a agățat de mine cu ambele mâini ca un copil înspăimântat. Mongolul cu steagul s-a aplecat înspre noi, a surâs cu toți dinții lui mari și galbeni, și-a potrivit mai bine automatul pe umăr, să nu-i alunece, și ne-a întins o poză mică cu Stalin, cu scris chirilic pe spate, decupată dintr-o gazetă. Pe brațul de culoarea lemnului de tec purta mai multe ceasuri de mână, iar unul dintre ele, subțire și fin, cu brățara din aur scânteind în lumina soarelui, era un ceas de damă. Îngroziți de alura lui amenințătoare, nimeni nu s-a arătat doritor să-i accepte darul.

Până la urmă însă, cineva tot ne-a salvat onoarea și a întins mâna după poză – o țigăncușă oacheșă de vreo doișpe ani, cu un puradel în brațe și cu fustele murdare. S-a uitat curioasă la mustața de bandit a lui Stalin, dar n-a comentat nimic.

– *Skolko kilometrî Berlin?*[175] a întrebat rusul.

Nu i-a răspuns nimeni; tăceam cu toții, cu frunțile în pământ. Dar tancul cu soldații chiuind se îndepărtase deja, fără să mai aștepte răspunsul.

– Da' pă unde vine asta, Berlin? a întrebat țigăncușa timid. Pă după Grant?

---

174 Spre Berlin!

175 Câți kilometri până la Berlin?

– Haiti, că de-acuma o să se cheme gubernia Berlin! s-a auzit un glas din apropiere.

– Mie mi-e mai tare să nu se pună p-aicișa de-o gubernie, că de nemți nu mă doare inima! i-a răspuns careva, de undeva de mai în spate. Dară noi? Noi acilea ce ne facem?!

Staaa-lin! Staaa-lin! Staaa-lin! Staaa-lin! răsunau bulevardele.

Privirea mi-a fost furată de o altă imagine nemaivăzută. Câțiva ruși călare, vreo șapte sau opt, tuciurii și mustăcioși – o parte călăreau chiar fără șa, exact ca barbarii –, toți cu automatele agățate pe umeri, dar și cu săbii în teci, încărcați cu desagi de muniție și purtând în miezul verii cușme turtite din blană pe cap, cu clapetele coborâte peste urechi, târau după ei, legate cu sfoară de burțile lucioase și bine hrănite ale cailor frumoși de stepă, o vacă și-o camionetă. Vaca, grasă și frumoasă, cu ugerul umflat, mugea jalnic, nemulsă de ceva vreme, iar, pe camionetă, un alt mustăcios, cu atitudine de ataman[176], fumând mahorka și uitându-se cu ochi răi în jur, pe sub cușma îndesată adânc pe frunte, călărea cu importanță o movilă înaltă de perne brodate și scoarțe țărănești țesute la război, așa cum se găseau prin mai toate casele. Ca să fie treaba oablă, atamanul, chiar dacă era vară, pe lângă cușma groasă căzăcească, mai era încotoșmănat și într-o dulamă îmblănită, însă românească de-a noastră. M-am uitat cu ochii mari după ei multă vreme; cu siguranță nu era ceva ce puteam vedea în fiecare zi.

– Olio, maiculiță, da' parc-ar dădea năvală hoardile de tătari! s-a minunat o babă în gura mare, crucindu-se cu înverșunare.

– Da' ce vreai mata, babo, că doar ăștia de-i vezi îs cazacii zaporojăni! i-a spus un moș printre dinți și făcând un semn către trupele călare. Ăștia îs mai ceva ca tătarii!

Baba s-a crucit din nou, iar moșul, uitându-se la puhoiul de ruși cu o privire mocnindu-i de ură nepu-

176 Rang militar, conducător al cazacilor

tincioasă, s-a aplecat ușor către un domn și i-a spus, fără să-și coboare vocea, astfel că vorbele lui ajungeau foarte ușor și până la mine:

– Povestea ficioru' meu, cân' l-or trimis în Basarabia cu rigimentu' s-alunge bolșevicii, că zaporojănii pe un' treceau, prăpăd lăsau!...

– Doamne păzăște, că parcă n-ar fi și dânșii tot de-o lege cu noi! s-a crucit din nou baba, uitându-se înspăimântată ba la moșneag, ba la hoardele de cazaci. Ăștia parc-ar fi din neam cu ăl cu coarne!

– Trăiască Mareșalul Stalin, comandant al glorioasei Armate Roșii eliberatoare! a strigat chiar atunci și din toate puterile agitatorul din primul rând, acoperind cu răcnetul lui conversația de lângă mine. Și-a ridicat șapca și a aruncat-o în aer, în timp ce saluta soldații cu degetele la tâmplă, flutura neobosit steagul roșu al Uniunii Sovietice și în general se prăpădea să iasă cât mai tare în evidență.

Fără să vreau, am reușit să prind câteva fraze risipite:

– ...un ofițir de la Roșiori, de fuse dascăl la noi în sat 'nainte de războ... Venea de pe front, cu câțiva ostași din rigiment... Îi ascunsei eu o noapte în pătul... Zicea dom' învățător că la Târgu-Frumos bolșevicii băgară toate diviziile românești în trenuri, ca să-i ducă în Rusia!... Că după ce s-a făcut pacea, toți cari aveau ordine să lase armele și să facă juncțiunea... pe care îi vedea rumâni îi și făcea prizonieri!... Păi dacă și ăștia-s ostași de onoare, uite acilea la mine, conașule, să nu-mi fie mie asta crucea! Bolșevicii tot bolșevici, numa' de-ar da împielițații-n neamul lor! Că doară de când îi lumea lume, din câne n-ai cum făcea slană...

Și astfel, în doar două zile de la venirea rușilor aveam să ne dăm cu toții seama că, pe lângă „glorioasa armată eliberatoare sovietică", pe cea germană n-o prea simțisem timp de patru ani în București. Cu fiecare zi care trecea, din gură în gură, șoptit, pe la colțuri, prin piețe și prin încăperile servitorilor, în București începuseră să circule tot felul de vești înfiorătoare. Au-

zisem un zvon incredibil, adus de servitoarea unor vecini, că, prin satele aflate în calea Armatei Roșii, țăranii își ascundeau în păduri, în pivnițe și chiar în căpițele de fân, nu numai fetele de măritat, dar și fetițele de doisprezece-treisprezece ani și bunicuțele de optzeci, ca să nu le batjocorească „ostașii eliberatori sovetici". Apoi, Olguța mi-a adus de la piață o altă știre, pentru care zicea că bagă mâna-n foc – auzise că bărbatul nu știu cui, soldat într-un regiment ce luptase contra rușilor în Moldova, fusese urcat într-un tren de vite împreună cu tot regimentul, cu direcția Siberia. Iar apoi, o familie la care dădeam lecții de pian primise veste că unul dintre băieții lor, aviator doborât în spatele liniilor rusești de la Iași, s-ar fi găsit de fapt într-o mănăstire de maici de prin Neamț, unde fusese ascuns de măicuțe pentru a nu fi luat prizonier de către Armata Roșie. În săptămânile imediat următoare, și gazetele se umpluseră de știri despre răpiri, violuri, bătăi și amenințări. Am citit că, într-o noapte, căutând votcă, un alt „glorios ostaș sovietic" a intrat cu o tanchetă într-o prăvălie închisă de pe Calea Victoriei, direct prin zid, distrugând structura de rezistență a întregului imobil. Apoi și-a luat băutura și tancheta și dus a fost, fără să îndrăznească să-i zică nimeni nimic. Am văzut chiar și cu ochii mei, în piață la Moși-Obor, cum un rus a smuls din brațele unei țărănci o gâscă și, ținând-o de-o aripă, i-a retezat cu baioneta capul dintr-o singură mișcare a încheieturii, chiar sub linia ciocului, așa cum taie copiii cu nuielele vârfurile urzicilor primăverile prin șanțuri.

Se îmbătau, intrau în case peste oameni, luau femeile cumsecade cu forța sau violau femeile de stradă în mijlocul orașului, ridicându-le fustele de față cu toată lumea, se încăierau între ei și cu românii, trăgeau cu arma, provocau accidente și jefuiau tot ce întâlneau în cale. La nici măcar o lună după „eliberarea" Bucureștiului, nimeni nu mai ieșea din casă după căderea întunericului. Începuseră să circule și NKVD-iștii, în uniformele lor cu epoleți albaștri și cizmele înalte din piele rusească, tăbăcită bine cu dohot.

Dar, în ciuda zvonurilor acelora teribile și pe fundalul de spaimă nelămurită ce se înstăpânise asupra Capitalei, prima mea întâlnire față în față cu un rus a fost complet diferită de cum mă temeam eu. În zilele acelea, când prețurile crescuseră ceva de speriat – rublele sovieticilor circulau în neștire, provocând o creștere înfiorătoare a inflației –, ocupam cu chirie două cămăruțe într-o căsuță modestă de pe strada Banu Manta, la intersecția cu strada Schitul Maicilor, undeva în apropierea mănăstirii Antim. Era o casă-vagon, cu un singur cat, cu coridor lung cu geamlâc și anticameră, cu o curticică pavată cu caldarâm în față și ferestrele mici deschizându-se într-o curte interioară. Dimineața și seara auzeam bătând clopotele. Celelalte două încăperi din față, despărțite de ale noastre printr-un antreu îngust și întunecos, erau locuite de proprietară, o bătrână văduvă, uscată, bisericoasă și zgârcită, ce trăia din închiriatul celor două odăi. Bărbatul îi murise la bombardamentele din primăvară și singurul ei fiu se afla pe front. Ultima lui scrisoare fusese trimisă de la Rostov-pe-Don, datând de la sfârșitul anului 1942. Ne apropiam de sfârșitul lui 1944, războiul nostru din Rusia se încheiase, iar dânsul tot nu se întorsese. Însă bătrâna îl aștepta mereu.

În seara aceea, când am dat nas în nas cu roșul revoluției, tocmai se întunecase.

Nu-mi amintesc prea multe detalii, s-a întâmplat foarte repede. Întâi, bătrâna proprietară, plecată sub basmaua ei neagră, a intrat pâș-pâș, sprijinindu-se în cârjă, dar în vârful picioarelor, fără să bată înainte la ușă, cum avusese până atunci frumosul obicei, și, făcând un semn către odaia ei, a șoptit, cu ochii măriți de spaimă:

– E soldați ruși călări în față!

Am înțepenit și-am ciulit urechile.

Întâi s-a auzit poarta scârțâind, dată cu putere în lături, și niște pași soldățești în curte. Apoi am distins copitele cailor tropăind pe pavajul denivelat din bolo-

vani de râu și sforăiturile lor în timp ce erau sloboziți din frâie. Un grup de cavalerie. M-am gândit imediat că erau cazaci și am simțit fiori reci pe șira spinării. Nu-mi puteam da seama câți erau, auzeam doar un murmur amestecat de voci bărbătești. Prin vecini, nicio mișcare. Doar un câine lătra tare undeva într-o curte din apropiere. Era prea târziu ca să micșorăm flacăra lămpii, cu siguranță că văzuseră deja fereastra luminată. Pesemne că se auzea și aparatul de radio, chit că ar fi trebuit să-l depunem cam demultișor la comandamentul sovietic, așa cum se dăduse dispoziție.

– Dacă ne ia ceasurile? a șoptit baba, frământată subit de grijă și trăgând rapid cu ochiul dintr-o parte într-alta a încăperii.

Dar n-a avut timp nici să încerce să ascundă ceva, pentru că s-a auzit o bătaie în ușa dinspre curte. Apoi încă una. Două bătăi obișnuite, nici moi, nici amenințătoare. N-am putut face niciuna nicio mișcare. Eram înghețate de spaimă. După câteva clipe de așteptare, din nou o bătaie, ceva mai apăsată. Acel cineva din spatele ușii își cam pierduse răbdarea.

De dincolo de antreu, s-au auzit câteva cuvinte pe rusește. Intraseră înăuntru. Spărseseră oare ușa dinspre curte sau uitasem noi să o încuiem? Dar ușa de la odaie, singura care ne mai despărțea de cei de afară, bine ferecată cu ivărul, n-a sărit deodată din țâțâni, așa cum mi-era mie teamă. S-au auzit încă o bătaie apăsată și câteva cuvinte pe rusește. Deși nu înțelegeam ce spunea, vocea nu suna amenințătoare sau mânioasă, ci liniștită, aproape politicoasă.

– Coniță, ăsta zici să deschidem... a șoptit Olguța, albă ca un cearșaf de spaimă.

– Vezi matale de le dă drumul! m-a îmboldit baba. Că poate-o da Dumnezeu și le e milă că te vede grea și nu ne face nimica!

M-am înfășurat mai bine în șal, am pipăit pistolul ascuns în buzunarul larg al capotului de casă, am tras aer adânc în piept și m-am dus să deschid.

Spre surprinderea mea neţărmurită – cu imaginaţia aprinsă de spaimă şi literatură, mai că mă aşteptam să năvălească înăuntru o hoardă de sălbatici, puhoi, înfăşuraţi în blănuri de urs, chiuind şi învârtindu-şi iataganele pe deasupra capetelor, o combinaţie caricaturală între cazacii de pe Don ai lui Gogol, indienii lui Karl May şi otomanii lui Osman-paşa –, în pragul uşii nu se găsea decât un singur rus, după uniformă ofiţer, serios şi aparent civilizat în purtări, deşi cam iritat că-l lăsasem să aştepte atât de mult. Un cavalerist înalt, elegant şi chipeş, la vreo cincizeci şi ceva de ani, slab şi ciolănos şi cu trăsături caucaziene foarte bine definite, chiar şi cu acel faimos nas de Caucaz, drept şi îngust. Avea însă nişte picioare ciudate, parcă prea lungi pentru restul corpului său şi foarte crăcănate, după o viaţă întreagă petrecută în şa, încălţate în cizme din piele de viţel. Îşi purta medaliile de erou al Uniunii Sovietice la vedere, pe veston, aşa cum făceau de altfel toţi soldaţii şi ofiţerii ruşi şi cum apăreau şi în filmele de propagandă, aruncându-se în luptă cu toate medaliile pe piept, iar pe sub veston gulerul cămăşii îi era curat, cu frumoase cusături înflorate ruseşti. Nu arăta deloc ca hoardele acelea de soldaţi nespălaţi şi cu apucături de barbari, ce ieşeau noaptea pe străzile Bucureştiului, băgând groaza în toată lumea.

– Vasili Zinovievici Zavgorodni, s-a prezentat el milităreşte, îndreptându-se din umeri, pocnindu-şi călcâiele şi ducându-şi regulamentar degetele la cozoroc, înainte să se descopere. *Podpolcovnic. Citvortia Cavalerişkaia Divizia. Govoriş poruski?*[177]*... On va parler français alors*[178], a continuat însă tot el, văzând că nu răspundeam şi nestingherit în vreun fel de ignoranţa mea, într-o franceză uimitor de corectă, îndulcită şi mai tare de accentul rusesc. Oamenii mei au nevoie de mâncare şi băutură, *s'il vous plaît*, a adăugat. Suntem nouă şi avem nouă cai.

177 Locotenent-colonel. Divizia a 4-a Călare. Vorbiţi rusește?

178 Atunci o să vorbim în franceză.

Am încuviințat. El s-a uitat la mine, a clătinat indiferent din cap, iar apoi și-a ridicat ochii peste umărul meu. Întâi și-a plimbat privirea prin odaia sărăcăcioasă, iar apoi și-a fixat-o pe Olguța și bătrână, ce încercau din răsputeri să-și țină firea și să nu scoată niciun sunet. A înaintat jumătate de pas înăuntru, ca și cum ar fi dorit să facă ceva, fără să-mi pot da seama ce anume. Involuntar, eu am făcut un pas în spate, iar Olguței i-a scăpat un suspin de teamă. Rusul s-a oprit. Și-a mijit ochii la noi și, înregistrând imediat cum stătea de fapt situația – ochii mei, ce-l măsurau cu spaimă de sus până jos și mâinile de pe pântecele rotunjit, Olguța, cu codițe împletite și într-o flanelă veche, prea mare pentru ea, tremurând ascunsă cu totul în spatele meu, de i se zărea numai creștetul capului, baba, cu mâinile ei smochinite și galbene împreunate și ochii fugindu-i prin toate ungherele încăperii –, s-a îndreptat încă o dată din umerii lui înguști și, vizibil vexat, mi-a zis, pe un ton convențional și rece:

– Aflați, *madame*, că bunicul meu de după mamă, mareșalul Zavgorodni, a fost mareșal de gardă imperială la curtea Luminăției lor, Romanovii, iar eu, înainte de război, eram profesor de limbi clasice la Universitatea din Sankt Petersburg. Apoi, după câteva secunde de tăcere disprețuitoare: Și n-am furat niciodată vreun capăt de ață de la nimeni, cum, de altfel, nici n-am făcut vreodată dragoste cu vreo femeie, fără ca dumneaei să-mi ceară asta în mod expres.

Am clipit de mai multe ori. Și eu, care credeam că, față în față cu revoluția rusă, marea parte a aristocraților ruși ajunseseră doar prin gulaguri sau în exil, nu și în armata lui Stalin.

– *Desolée*[179], am reușit să îngaim după câteva momente, moartă de rușine și cu obrajii în flăcări.

– *Spokoinoi noci!*[180] a zis el, pe un ton demn de ascendența sa nobilă, făcând și o plecăciune exagerată,

179 Îmi pare rău

180 Noapte bună!

încărcată de toată greutatea dispreţului lui, ca apoi să iasă pe uşă, fără să-mi ia în seamă scuzele şi fără să se uite înapoi.

Mai târziu în seara aceea, le-am dus mâncare şi băutură – tot ce-aveam prin bucătărie şi cămară –, iar apoi am stat toată noaptea treze, ascultând încordate zgomotele din curte. Dar nu s-a întâmplat nimic, doar au băut, au strigat şi au cântat aproape toată noaptea, pe voci bete şi răguşite, acompaniindu-se de un acordeon, un cântec ciudat, din care mai prindeam din când în când câte un *Smuglyanka*[181] deslușit. Cândva foarte târziu însă, mult după miezul nopţii, un soldat a băut în uşă şi ne-a cerut spirt medicinal. I-am dat toată sticla, fără să îndrăznesc să întreb la ce le trebuia.

De dimineaţă, când şi-au luat caii şi catrafusele şi au plecat mai departe – probabil era o patrulă în trecere, rătăcită dintr-un regiment aflat în drum spre Berlin –, mi-am făcut cruce şi i-am mulţumit lui Dumnezeu că nu păţisem nimic, fără să ştiu însă că nu fusese decât o amânare.

6.

Venise toamna, rece şi urâtă, cu un cer plumburiu şi opac şi cu ruşii mereu pe străzile Bucureştilor. Puseseră stăpânire pe vieţile noastre.

Seara care mi-a răsturnat destinul era friguroasă şi întunecată, fără lună, fără stele, ca atâtea altele din toamna aceea. Bura potolit. Mă întorceam cu automobilul de la o lecţie, de pe undeva pe lângă Facultatea de Medicină Veterinară, fără nicio bănuială. Deşi abia era ora şase seara şi interdicţia civililor de a ieşi din case începea la ceasurile nouă – „stingerea" impusă de sovietici –, întunericul coborâse deja şi străzile

181 *Smuglyanka* (fata întunecată), un cântec foarte popular pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial

erau pustii. Doar câteva grupuri de soldați ruși forfoteau dintr-o parte într-alta, foindu-se pe uși batante de cârciumi și prin case ascunse, cu felinare roșii la porți, râdeau tare, chiuiau și se împleticeau, încălziți de votcă. La ora când bandele de „bravi și glorioși ostași sovietici" începeau să iasă pe străzi, căutând băutură și femei, bucureștenii se retrăgeau rapid din fața lor.

Chiar când eram pe punctul să ies de pe Splaiul Independenței și să intru pe bulevardul Elisabeta, undeva pe lângă Monumentul Eroilor Sanitari, în fața automobilului meu a apărut o umbră; pe neașteptate, făcând un salt din întuneric, exact ca un animal de pradă, până în mijlocul drumului. A trebuit să apăs din toate puterile pe frână. Noroc că circulam cu viteză redusă.

În lumina palidă a farurilor stătea un soldat rus. Mătăhălos, pe cap cu o căciulă neagră și înaltă, cu nelipsita stea roșie, și îmbrăcat într-o haină matlasată de iarnă și în pantaloni largi de uniformă, cu cracii croiți ca niște burlane și vârâți în bocancii grei soldățești. Iar țeava mitralierei îi era îndreptată exact înspre capul meu, prin parbriz.

Abia mai târziu, când am reușit să depășesc momentul și să-mi pun gândurile în ordine, mi-am dat seama că în clipa aceea avusesem un înger păzitor lângă mine. Probabil că dacă n-aș fi oprit atunci când am făcut-o, aș fi ajuns direct în Dâmbovița, cu o gaură în frunte.

Deși mai auzisem pe ici, pe colo zvonuri cum că sovieticii aveau obiceiul să deposedeze bucureștenii de automobilele proprii, sub amenințarea glonțului, și să plece cu ele, n-aș fi crezut niciodată să mi se întâmple una ca asta tocmai mie. Îmi părea rău de mașină – o vechitură, într-adevăr, un Citroën primul model, refuzat de la rechiziționare de către autoritățile militare, cu arcurile atât de uzate încât ai fi putut zice că n-avea roțile rotunde și cu podeaua ciuruită în mai multe locuri, pe unde se putea admira în voie caldarâmul –, dar era un automobil care, de bine, de rău, își făcea totuși treaba.

Însă rusul care mă oprise nu părea doritor să-mi confişte automobilul şi să plece cu el. De fapt, din numai trei-patru paşi uriaşi, m-am trezit cu el lângă mine, pe bancheta din faţă, înghesuindu-mă cu trupul lui masiv în spaţiul îngust. M-am uitat îngrozită în jur. Se întunecase complet. Cheiurile Dâmboviţei erau pustii, iar din spatele ferestrelor oblonite ale imobilelor nu pătrundea nici măcar un fir de lumină. La mai bine de două luni de la armistiţiu, cea mai mare parte a felinarelor de pe bulevarde rămâneau în continuare stinse noaptea, de parcă ne-am fi aflat tot sub camuflajul de război. Şi, în afară de ochiul roşu, abia observabil, al unui tramvai oarecare, şi el gol, ce urca încet în întuneric dinspre Cotroceni către centru, pe toată întinderea Splaiului nu se mai zărea niciun alt automobil şi niciun trecător. Doar ceva mai departe, printre craterele şi dărâmăturile rămase pe Elisabeta după bombardamentele aliate, un soldat rus, întors cu spatele la drum, urina nonşalant pe un zid al clădirii retezate a Partidului Naţional-Ţărănesc, iar alţi câţiva, cu pistoalele-mitralieră la vedere, patrulau în sus şi-n jos pe bulevard, printre stâlpii de telegraf contorsionaţi, oprindu-se din când în când pentru a mai scotoci prin moloz după cine ştie ce comoară. Era însă o imagine care deja făcea parte din viaţa noastră de zi cu zi, cu care mă obişnuisem şi pe care n-o mai luam în seamă decât vag.

Mi-am întors privirea către oaspetele nedorit: o matahală de om, înalt şi gros, puţin adus de spate, cu o moacă specifică de Serioja născut şi crescut în stepă – faţa lătăreaţă şi turtită, acoperită de pistrui, ochii mici şi deschişi la culoare, părul netuns, atât de puţin soldăţesc, ce-i atârna în laţe mătuite pe sub căciulă –, cu braţe lungi şi nişte mâini imense, cu degete groase şi buricele teşite, mâini de tăietor de lemne sau de muncitor în carierele de piatră. Mirosea de-ţi întorcea nasul, a tutun stătut, alcool şi sudoare.

– *Nazad!*[182]a şuierat el printre dinţi, împungându-mă în acelaşi timp în coaste cu ţeava boantă a pistolului automat şi mi-a făcut semn cu mâna să întorc maşina. – Dar nu mai puteam face nicio mişcare; înţepenisem cu mâinile pe volan şi piciorul pe frână. – *Nazad!* a strigat din nou, după câteva clipe, văzând că nu am nicio reacţie.

– *Ni streliaite!*[183] mi-am auzit eu în sfârşit propriul glas, firav şi tremurător. Am tras aer în piept, ca să-mi repornesc inima, care parcă-mi îngheţase cu totul în piept, şi mi-am aşezat ambele mâini pe pântec, ca să-i arăt că eram însărcinată.

– *Davai! Davai!*[184] m-a grăbit el, neimpresionat, încruntându-şi ameninţător carnea groasă de pe frunte la mine, şi m-a împus iarăşi cu pistolul în coaste.

Neavând ce să fac altceva, cu inima cât un purice în piept şi cu mâinile tremurându-mi pe volan, am repornit motorul, am întors maşina prin mijlocul bulevardului pustiu şi am luat-o din nou în jos, către Cotroceni, urmărind cheiul Dâmboviţei. Conduceam încet şi îl studiam pe rus cu coada ochiului. Îşi rezemase automatul în spaţiul îngust dintre banchetă şi uşă şi îşi freca mâinile înroşite una de alta, ca să şi le încălzească. M-am întrebat unde anume voia să-l duc; undeva mai jos pe Splai, *vis-à-vis* de Grădina Botanică, se găsea Malmaison-ul, fostă cazarmă de cavalerie şi puşcărie militară, ocupată de sovietici odată cu armistiţiul, aşa că speram că aparţinea de unitatea respectivă şi căuta doar o maşină care să-l ducă într-acolo. Însă, când am trecut prin dreptul ei şi am încetinit, el a mormăit doar un *priama!*[185] privindu-mă cu ochi ameninţători, aşa că am continuat drumul prin întuneric. Alături, pe lângă noi, Dâmboviţa se scurgea către moara lui Ciurel, murdară şi învolburată de la ploile din ultimele zile. Casele erau din ce în ce mai mici şi dărăpănate, acoperişurile

182 Înapoi!

183 Nu trage!

184 Haide, haide!

185 Drept înainte!

mai joase și peticite, împrejmuirile mai strâmbe, uliţele mai înguste, bezna mai adâncă. Un câine urla sinistru undeva în depărtare.

– *Kuda?*[186] am întrebat după o vreme, nemaiputându-mă reţine.

– *Gdeto*[187]*,* mi-a răspuns el ironic.

Am înghiţit în sec și mi-am întors din nou privirea către parbriz, la drumul din faţa mea. Îl observam însă tot timpul, cu coada ochiului. A stat liniștit timp de câteva minute și deodată, din senin, mi-a smuls ceasul de la mână. Brăţara subţire din aur alb s-a sfâșiat imediat, iar eu am tresărit. Și-a apropiat ceasul de ureche, ascultându-i concentrat ticăitul. Obrajii rotunzi i se înroșiseră din cauza căldurii din maşină și avea pe buze un surâs încântat, ca de copil care căpătase o jucărie nouă. Atunci abia am îndrăznit să-i privesc cu adevărat figura. În ciuda siluetei masive, ce mă indusese în eroare în primă instanţă, avea chipul foarte tânăr, cu trăsăturile încă moi, neformate, ceva grăsime de adolescent rămasă pe umerii obrajilor, ochi mari și melancolici, inocenţi, dar în același timp și cu ceva sălbatic în privire. Nu părea să aibă mai mult de optsprezece ani. Era doar un băiat crescut prea mare pentru vârsta lui. Și, parcă înadins ca să-mi dovedească teoria, a zâmbit de unul singur și, după ce a mai admirat timp de câteva secunde ceasul, a băgat mâna într-un buzunar și a scos câteva ţigări. Și-a aprins una dintre ele și a întins palma către mine. Nu știam atâtea cuvinte ruseşti încât să îl fac să înţeleagă că eram gravidă și nu fumam, aşa că doar am refuzat din cap. Dar el, înţelegând greșit motivul refuzului meu, mi-a apropiat ţigările de nas, ca să le miros, și m-a îndemnat:

– *Davai, davai!... Amerikanskie sigareti!*[188]

I-am surâs silit și am luat o ţigară. Dar, pentru că nici nu puteam să o aprind, nici să o las pe undeva și poate să-l jignesc, o ţineam stingheră între două degete, cu

186 Unde?

187 Undeva

188 Haide! Ţigări americane!

mâna încă pe volan. Eram din ce în ce mai speriată, iar în afară de lumina slabă a farurilor automobilului meu, rar mai vedeam câte-o luminiță pe undeva. Trecusem de Podul Lemaître și ne afundam în mahalaua Cărămidarilor, iar locuințele erau mai toate șandramale, ascunse prin fundacuri înghesuite și murdare. În ciuda numelui, rar se mai zărea câte-o casă din cărămidă; majoritatea erau bordeie din chirpici, cu pereții netencuiți. În câteva se aprinseseră lămpile cu petrol și străluceau galbene în geamurile murdare. Câinii lătrau în continuare sinistru, haite întregi. La un moment dat, mi s-a părut că, undeva din fundul mahalalei, destul de depărtat de noi, răzbăteau focuri de pușcă. Urmam în continuare cursul râului, dar dincolo de mahala nu mai era nimic, doar maidan prăfos și niște uzine și fabrici.

Și, chiar în momentul acela, ca și cum mi-ar fi mirosit frica, sovieticul mi-a pus mâna lui mare pe umăr și mi-a spus:

– *Crasivaia!*[189]

Degetele lui puternice mi-au strâns oasele umărului, aproape să mi le frângă. S-a aplecat peste mine și a dat să mă sărute. M-am ferit imediat, așa că buzele lui groase și arse de vânt mi s-au lipit undeva pe păr. Am încercat din răsputeri să nu pierd controlul mașinii, dar mâna lui a coborât chiar atunci pe volan, trăgând brusc de el și schimbând direcția automobilului, înspre râu.

– *Ștoi!*[190] a răcnit el, încercând să-mi desprindă mâna de pe volan.

Probabil neștiind exact care dintre pedale era frâna, a pus deodată piciorul pe prima pedală pe care a văzut-o, accelerația, apăsând-o până la fund. Automobilul a țâșnit înainte, scrâșnind din toate încheieturile lui fragile, periculos de aproape de malul Dâmboviței. Apoi a apăsat brusc și pe frână, de-a dreptul peste piciorul meu, aproape strivindu-mi-l sub bocancul lui greu, după care m-a apucat de păr, m-a tras cu toată

189 Frumoaso!

190 Oprește!

puterea înspre el și m-a plesnit peste față, atât de tare încât n-am mai știut de mine. Am pierdut controlul volanului, iar din cauza reflexului provocat de lovitură, m-am izbit cu capul de bord și mi-am ridicat piciorul de pe pedală.

Totul s-a petrecut în doar câteva clipe. Atunci când mi-am revenit din năuceală, mi-am dat seama că mașina se oprise chiar la marginea râului, într-o poziție nefirească, pentru că vedeam mahalaua neagră prin lunetă, în spatele nostru. Un far arunca o dâră slabă de lumină gălbuie pe deasupra apelor întunecate ale Dâmboviței, până aproape de malul celălalt.

Iar deasupra mea, sufocându-mă sub greutatea lui, cu palma de uriaș lipită de fața mea, tăindu-mi aerul, rusul încerca, pe sub faldurile groase de material ale paltonului și fustei, să îmi rupă lenjeria. Am început să mă zvârcolesc, dar era degeaba, era îngrozitor de greu. Deși mâinile îmi erau amândouă libere, îmi era imposibil să mă mișc de sub el. Așa că doar plesneam aerul fără țintă, încercând să-l lovesc, dar bănuiam că nu simțea nimic, atât era de transfigurat. Ochii i se bulbucaseră în cap, fruntea îngustă i se bombase, iar venele de pe frunte, tâmple și gât i se umflaseră. Răsufla greu. Iar eu nu puteam să respir. Voiam să trag aer în piept și nu reușeam; nici pe nas, nici pe gură. Începuse deja să mi se întunece privirea. Simțeam fizic cum îmi urca moartea pe gât. Încercam să-i dau la o parte palma de pe față. I se încleștase atât de tare, încât degetele i se albiseră. M-a plesnit din nou peste față, cu dosul palmei, atât de tare încât mi-am pierdut din nou cunoștința. Însă a trebuit să își ia mâna de pe fața mea pentru câteva secunde și astfel am reușit să trag aer în piept de câteva ori. Mi-am auzit respirația șuierătoare, pierdută. În gură simțeam un gust greu, ca de rugină; îmi mușcasem limba și îmi podidise sângele. Am încercat să-i bag degetele în ochi, dar n-am avut suficient timp. Ca să mă țină în loc, laba lui uriașă m-a apucat de data aceea de gât, mi-a aplecat capul pe spate și m-a

apăsat dureros sub bărbie. N-am mai putut face nicio mișcare. Odată cu tăierea aerului, îmi tăiase și ultima picătură de forță din trup. Rămăsesem inertă.

Inexplicabil, în ciuda trupului amorțit, mi se părea că eram mai conștientă ca niciodată. Mi-am dat seama și când a reușit să-mi rupă chiloții; sunetul bumbacului sfâșiat s-a auzit neverosimil de tare. Ținându-mă în continuare cu putere de gât, și-a fixat trunchiul deasupra mea, și, în timp ce se desfăcea la pantaloni, s-a aplecat peste mine, ușor, aproape cu tandrețe, și mi-a împins limba în gură. Ca să poată să-mi desfacă mie coapsele și lui pantalonii în același timp, și-a desprins mâna de pe gâtul meu și atunci am putut să respir din nou. Aproape că nu mai aveam reacție. Mă inundase un val de sfârșeală. Nu îmi mai doream altceva decât să leșin chiar atunci, să nu mai simt nimic și eventual să nu mă mai trezesc niciodată. Și, tocmai atunci, în timp ce dădeam din mâini fără niciun scop, zbătându-mă doar pentru încă o gură de aer, mi-am dat seama că-mi atinsesem poșeta. Căzuse în spațiul strâmt dintre banchetă și portieră. Și, în aceeași clipă, am făcut ceva cumplit – ca să-i distrag atenția și să mă pot întinde după poșetă, i-am răspuns la sărut și i-am înconjurat trupul cu coapsele. I-am simțit ambele mâini ocupate – una îmi zdrobea sânul, iar cealaltă mă pipăia între picioare –, obrazul lui îmi zgâria deodată gâtul și limba lui mi se plimba pe pielea de la baza părului, astfel că m-am mișcat și mi-am întins degetele după poșetă, cât de lung am putut. S-a desfăcut imediat din mica încuietoare aurie. Iar pistolul era înăuntru.

În clipa aceea mi s-a părut că nu auzisem niciodată un zgomot atât de puternic ca pistolul acela micuț descărcându-se în spațiul închis al automobilului. Mi-a fost teamă că îmi plesniseră timpanele. Au clocotit maidanul și cerul deschis de deasupra. Câinii au început să latre îngrozitor. Iar apoi, după o vreme nu prea lungă, s-a lăsat din nou liniștea aceea de mai înainte, ca și cum nimic nu se întâmplase. Doar bătaia inimii mele

îmi mai vâjâia în urechi, iar câteva ciori croncăneau a pustiu undeva pe întinderea întunecată a câmpului.

Nu știu cât timp a trecut așa, în nemișcare. Mirosul de praf de pușcă umpluse automobilul și-mi era greață. Pistolul era mai greu decât o nicovală. N-aveam forță să îl mai țin în mână nici măcar o secundă, așa că l-am lăsat să cadă. S-a rostogolit undeva pe lângă banchetă, s-a lovit cu un zgomot metalic de podea și s-a pierdut în penumbră. Coborâtă parcă dintr-o transă, am simțit cu tot trupul bărbatul care zăcea mort peste mine. Era înțepenit, cu ochii holbați. Mâna lui imensă și grea, care până atunci mă sufocase, căzuse moale pe lângă banchetă. Simțeam trupul acela masiv apăsându-mă, iar inima îmi bătea ca un ciocan în piept. Rămăsesem parcă paralizată, într-o ciudată uitare de sine. Mi-am amintit însă că eram gravidă și greutatea lui îmi strivea bebelușul, așa că am făcut un efort să-l împing de pe mine. Am reușit de-abia din a doua încercare. Corpul neînsuflețit, greu și inert, i s-a răsturnat alături, în spațiul de lângă banchetă, peste pedale, cu membrele moi și atârnânde. Spațiul era prea îngust – trupul îi nimerise într-o rână, ca și cum ar fi stat într-un cot. Sula, ieșită din prohabul nădragilor, i se înmuiase și atârna flască, mare și vânoasă, o bucată de carne dizgrațioasă, fără viață, ca și restul trupului lui. Gura și ochii îi rămăseseră deschiși, făcându-l să arate ca un pește mort, eșuat pe țărm.

În ciuda trupului atât de nefiresc înțepenit şi a morţii reflectându-i-se în ochi, privirea îi era din nou curată, parcă minunându-se şi ea de tot ce se întâmplase în ultimele minute. Părea din nou la fel de copil ca atunci când urcase în maşina mea. Mi-aş fi dorit să îi închid pleoapele, să nu îi mai văd ochii, dar mă îngrozea numai gândul de a-l mai atinge. M-am întrebat dacă apucase vreodată până atunci să se culce cu vreo femeie sau eu aş fi fost prima. Iar oroarea a ceea ce făcusem mi s-a dezvăluit în întreaga sa ticăloşie, m-a lovit ca un pumn în piept şi mi-a oprit timp de câteva momente respiraţia. Omorâsem un om.

Însă în momentul acela, nu trebuia să mă gândesc decât la copilul meu. M-am ridicat. Tremuram din cap până în vârful picioarelor. La lumina sărăcăcioasă a plafonierei, mi-am studiat figura în oglinda retrovizoare – arătam răvășită și palidă, obrazul ud de lacrimi îmi era umflat, iar ochii îmi ardeau în cap. Aveam urme vinete pe gât, dureroase la atingere. Din buza spartă, mi se scurgea pe bărbie un firicel roșu de sânge. L-am șters repede cu dosul palmei, însă sângele mi-a rămas imprimat pe mănușa deschisă la culoare, ca o pecete. Și, pentru că nu puteam să mai stau nici măcar o secundă în plus lângă cadavrul tânărului rus, am pus mâna pe mânerul portierei și am ieșit din mașină.

Afară domnea o liniște încremenită. Cerul era negru, iar frigul umed m-a izbit în plin peste față. Eram în mijloc de maidan, în jur doar cu maghernițe rare și joase, și simțeam cu tot trupul vântul rece și umed ce sufla cu putere peste ciulinii vineții.

Frigul m-a pătruns până în măduva oaselor. Dinții îmi clănțăneau în gură. În afara fuioarelor de fum străveziu ieșind pe coșuri, nu reușeam să disting mare lucru în jur. În spatele câtorva ochiuri de geam vedeam pâlpâind câte o luminiță chioară, iar, prin curțile cufundate în întuneric, mai deslușeam din când în când câte-un lătrat sau un murmur nelămurit, ce se împletea cu șuierul vântului.

Am tras de leșul uriaș al soldatului până am reușit să-l scot din mașină. Era greu și țeapăn, ca plumbul. Când s-a prăbușit în noroiul înghețat de lângă mașină, aproape de malul Dâmboviței, tot într-o poziție nefirească, cu gâtul strâmb, fâșia subțire de lumină a farului i-a căzut pieziș peste trup și atunci am văzut gaura însângerată din partea dreaptă a capului. Fața îi devenise pământie, în colțul gurii i se uscase puțină spumă roșiatică, iar mâinile îi păreau deodată și mai mari, ca și cum restul trupului lui, mort, începuse deja să se usuce și să se micșoreze. În mod straniu, în afară de groaza de a-i vedea ochii deschiși, nu simțeam nimic altceva. L-am apucat de încheieturile mâinilor, ca să-l trag înspre apă.

Dar senzația că nu eram singură nu voia să mă părăsească. M-am uitat peste umăr, îngrozită de neliniștea. O umbră lungă și neagră a alunecat ușor prin spatele unui gard din apropiere. Apoi, alte câteva umbre mișcătoare s-au strecurat pe lângă uluci și s-au afundat din nou în întuneric. Un dulău lătra tare pe undeva și mi s-a părut că o ușă s-a deschis cu un scârțâit ușor, iar un glas șoptit a alungat câinele. De prin toate părțile, dindărătul porților, simțeam, fără să văd, ochi urmărindu-mă. Cu siguranță că auziseră țipetele și împușcătura de mai înainte și mă priveau trăgând de un cadavru, ca să-l împing în Dâmbovița. Totuși, nicio muiere n-a strigat speriată de după vreun gard și nimeni n-a dat fuga să mă oprească; deși eram convinsă că se uitau cu toții la mine, nimeni n-a făcut nimic, ca într-o înțelegere tacită.

Cadavrul rusului, așa cum îl lăsasem, cu pleoapele nelipite, s-a rostogolit pe chei greoi, ca un sac de cartofi, ca apoi să lovească apa cu o plesnitură puternică.

Apoi am căzut în patru labe și am vomitat pe mal tot ce înghițisem în ultimele zile.

În continuare, nimeni n-a dat niciun semn că se afla acolo și că vedea. Totuși, în ciuda aprobării neexprimate, nu-mi trebuia prea multă minte ca să-mi dau seama că, odată cu zorii zilei, dacă se va găsi plutind pe Dâmbovița cadavrul unui soldat rus, cu un glonț de fabricație nemțească într-însul, era suficientă o raită rapidă a NKVD-ului prin mahalale și s-ar fi găsit imediat cineva care să povestească ceea ce văzuse și auzise. Fusese o femeie gravidă, într-o mașinuță mică, de culoare albastră. Poate că, cine știe, în ciuda întunecimii, una din umbrele de prin spatele gardurilor reținuse chiar și numărul.

Am plecat din mahala cu stomacul strâns de greață și niște gânduri absolut cumplite zvârcolindu-mi-se neîncetat în creieri.

Revolverul l-am aruncat în apele Dâmboviței abia mai târziu, când deja mă apropiam de centru, unde-

va în preajma podului Schitu Măgureanu, când, la o curbă mai strânsă, mi s-a lovit de picioare. Uitasem complet de el.

Mi-am petrecut toată noaptea aceea într-o veghe forțată, cu urechile ciulite și toate simțurile acutizate. Ascultam îngrozită fiecare motor ambreind pe stradă, fiecare pas pe scara imobilului, fiecare ușă ce se deschidea sau se închidea, urmăream fiecare umbră desprinzându-se din întuneric și fiecare lemn trosnind; la cel mai mic sunet neașteptat eram convinsă că venise NKVD-ul să mă ridice. Judecata nu-mi mai era limpede.

A doua zi de dimineață, mi-am ascuns sub borul pălăriei obrazul învinețit și ochii încercănați și am plecat să-l caut pe August vom Meiss.

*

Când am ajuns în portul Constanța, nu se crăpase încă de ziuă. Cerul vânăt și greu, de aceeași culoare cu marea de sub el, începuse însă să se decoloreze încet-încet înspre est, vestind răsăritul soarelui.

Imediat ce am coborât din taximetrul cu care venisem de la gară, am simțit vântul ce îmi ardea pielea de pe față și îmi răvășea părul pe sub pălărie. Deși se anunța o zi senină, marea era agitată. Valurile se izbeau de stânci și bordaje, iar pescărușii băteau zgomotos aerul cu aripile lor mari și cenușii, ca apoi să planeze lin chiar pe deasupra apei, cu ele perfect întinse. Era foarte frig, un frig aspru, de toamnă târzie. În penumbra vânătă-fumurie se vedeau sclipind cele două faruri de la intrarea în port, roșu și albastru, câteva luminițe palide vegheau neclintite, iar altele clipeau egal, la intervale regulate, ca niște semnale. La capătul promenadei, clădirea albă a cazinoului, cu ferestrele lui înalte, în ogive, se distingea depărtat, încețoșată și fantomatică, cu contururile tremurătoare, ca un miraj în deșert.

Sub stratul jos și subțire de ceață, pe lângă nemărginirea mării, portul, cazinoul și orașul întreg îmi păreau toate infime, niște apariții oarecare, fără nicio însemnătate.

Niciun vas nu părăsise încă portul. Doar un petrolier se zărea undeva în depărtare; un punct întunecat pe fâșia gri-liliachie ce brăzda orizontul dintre cer și mare. Pe lângă distrugător și celelalte câteva nave mai mici românești, rechiziționate de ruși și unde, la pupă, în locul tricolorului nostru fluturau deodată steagurile roșii cu secera și ciocanul, de-a lungul cheiului erau ancorate și cargoboturi, torpiloare și nave de război rusești de toate felurile, iar ceva mai departe, în partea cealaltă a portului, se vedea chiar și o navă mare, sub pavilion american.

Deși nu se luminase încă, în port era deja agitație și forfotă. Pe chei se vânzoleau o mulțime de pasageri împovărați de valize, geamantane, puzderie de soldați români și sovietici, ce-și cărau lăzile soldățești de campanie și sacii de voiaj, femei sulemenite violent le făceau cu ochiul marinarilor și îi trăgeau cu obrăznicie de mâneci, vânzători turci și tătări își lăudau covrigii, patiseriile, braga și alvița, hamali se repezeau la bagaje, dar și docheri și muncitori de la silozuri și de pe șantier, ce își începeau ziua de muncă. Din când în când, îmi mai sărea în ochi câte-un epolet albastru de-ale NKVD-ului și, prin grămada de pași de toate felurile, distingeam și pași în cizme de iuft, ce răsunau într-un fel anume pe caldarâmul cheiului.

Am simțit cum mă cuprinde deodată frigul și a trebuit să-mi strâng mai bine gulerul de blană în jurul gâtului. Deși vânătaia de pe obraz mi se trăsese mult în ultimele zile, mai fad în fiecare zi, și o mai și acoperisem cu un strat gros de pudră, aveam impresia că se vedea de la o poștă și toată lumea se uita la mine. Nu era decât chestiune de timp până când m-ar fi arestat.

„Umblați sănătoasă, coniță!" îmi spusese Olguța, din pragul căsuței din Antim, înainte să pornesc către

gară – și ea tot la fel ca mine, palidă și plânsă –, iar vorbele ei mi se rostogoleau în urechi tot timpul, neobosite, ca și valurile. Nu voise sub nicio formă să vină cu mine și eram neconsolată. Aveam impresia că, din dimineața aceea, rămăsesem pur și simplu singură pe lume. „Ne-om revedea, coniță, cu voia Celui-de-Sus, nu plângeți!"

Nu ne-am mai revăzut niciodată. Ani mai târziu, când am reușit să începem să corespondăm, Olguța locuia la Iași, intrase în „câmpul muncii", într-o filatură de bumbac, se măritase cu un țăran devenit cu forța muncitor, tot refugiat din Basarabia, și făcuse doi copii. Apoi, încet-încet, ne-am pierdut urma pentru totdeauna.

Mi-am strâns puternic pleoapele deasupra ochilor, ca să-mi alung imaginea și cuvintele ei din minte, am tras adânc în piept aerul sărat, cu miros puternic de alge, și m-am uitat în jur, prin agitația de pe chei, după vasul pe care-l căutam. L-am recunoscut de departe – singurul vas de pasageri aparținând de flota grecească. O navă nu foarte mare, fără o culoare precisă, un cenușiu-albăstrui murdar, și cu drapelul în dungi albastre și albe fluturând prelung și zgomotos în bătaia vântului, mai să se smulgă din drugul de fier de la pupă, lângă postul de comandă. Pe bordul metalic stătea scris, cu litere grecești întortocheate, mari și albe: *Υ/Β Ποσειδών*. Nava Poseidon. Cum altfel.

Era plin de soldați ruși. Exista un singur punct de control, la capătul danei de îmbarcare, unde, înainte de război, când fusesem ultima oară acolo, stăteau paznicii români de la căpitănie, ce fuseseră între timp înlocuiți de grăniceri sovietici. Doi subofițeri ruși bondoci, cu burțile la înaintare prin mantalele grosolane de iarnă, flancați la rândul lor de câțiva soldați, cu căciuli din blană și pistoalele-mitralieră la vedere, verificau actele. Era coadă. Deși nu deosebit de lungă – vreo treizeci, treizeci și cinci de persoane, mulți cu copii mici de mână –, dintre care unii reușeau să treacă cât ai clipi din ochi, coada se mișca totuși înfiorător de greu.

După multă vreme, când m-am mai apropiat de gheretă, mi-am dat seama și de ce anume dura atât de mult. Doar unul dintre cei doi grăniceri verifica propriu-zis actele, parcă înadins ca să încetinească înaintarea. Pe deasupra, se mișca și foarte încet, studia fiecare hârtie în parte, suspicios, cu atenție prefăcută, ridica ochii și îi păstra îndelung asupra posesorului, îl măsura de sus până jos, de la pălărie și până la pantofi, ca și cum l-ar fi bănuit de ceva abominabil, apoi îi cobora asupra bagajelor, îi întorcea din nou către hârtii, o lua de la capăt cu răsfoitul și iar îi ridica asupra posesorului, ca într-un joc de-a șoarecele și pisica. Câteodată se mai întorcea către celălalt – o făcea lent și plictisit, cu trupul mereu într-o rână – și îi șoptea ceva; studiau amândoi chiorâș și cu mare băgare de seamă câte un pașaport, conversându-se între ei pe rușește, pe tonuri bănuielnice și amenințătoare, se uitau pieziș la nefericitul lui posesor, ca apoi să se scoale brusc în picioare, să înceapă să răcnească ceva netraductibil, făcându-le în același timp semne soldaților din spate, ce-și strângeau atunci parcă și mai tare armele în mâini; și iar se așeza și iar se uita cu de-amănuntul prin hârtii, iar se ridica și iar răcnea, și tot așa, luând-o de la capăt sau oprindu-se pe neașteptate, să ți se umple sufletul de spaimă și alta nu. Dar asta nu li se întâmpla tuturor; pe unii, grănicerii îi lăsau să treacă imediat, iar pe alții îi țineau și câte zece minute în picioare, înainte să se îndure și să îi lase în pace.

După vreo patruzeci de minute de stat la coadă, cât am apucat să studiez mai bine situația, mi-am dat seama ce se întâmpla de fapt în ambele cazuri. Cei care treceau repede le pregătiseră dinainte o „atenție" înăuntrul pașaportului, iar ceilalți nu. Îmi era evident că nu conta ce scria pe vize, permise și pașapoarte, oricum nu înțelegeau o boabă din vreo altă limbă în afară de rușește. Se cunoștea cât de colo. Singurul lucru care îi interesa era hârtia aceea de douăzeci de

dolari, universal valabilă, prețul trecerii fără probleme de orice punct de control sovietic. Atât. Restul era doar teatru de intimidare. Făceau haz pe seama noastră.

Dar până să vină momentul acela de iluminare, am fost pur și simplu îngrozită. Abia puteam să respir. Mai ales că, din când în când și probabil aleatoriu, mai mult după norocul fiecăruia, unul dintre cei doi grăniceri, printre răcnete, făcea semn ca cel controlat să-și deschidă bagajele. Dacă cineva ar fi îndrăznit să riposteze, probabil că i-ar fi pus imediat arma la tâmplă. Nu îndrăznea însă nimeni. Și astfel, soldații ruși scotoceau cu mâinile lor mari înmănușate printre cămășile și lenjeria vreunui nefericit, strâmbau cu scârbă din nas în fața culorii prea imperialiste a vreunei cravate, râdeau gros și făceau semne obscene către unele fotografii sau chiar scoteau scrisorile din plicuri, le frunzăreau în mâini, se prefăceau că le citeau pe sărite, să găsească într-însele ceva compromițător, și în general se comportau ca și cum toate lucrurile din valize erau doar niște corpuri delicte, ce urmau să demonstreze vinovăția posesorului și soarta lui viitoare.

Situație care îmi îngheța sângele în vene. Deși în micuțul geamantan de piele pe care-l luasem cu mine nu aveam decât niște lucruri fără nicio importanță, haine, obiecte de toaletă și câteva cărți – colanul cu diamante și cele câteva brățări groase cu pietre prețioase, cele mai scumpe bijuterii al mele le purtam la gât și sus pe antebrațe, aproape de coate, ascunse vederii, pe sub haine –, în poșetă simțeam greu pachetul cu hârtii pe care-l primisem de la August vom Meiss. Pașaport în regulă, pe numele meu de fată, permis de ieșire din București și din țară eliberat de Înaltul Comandament Sovietic, viză de intrare în Elveția, permis de rezidență, un bilet de clasa a II-a pe vaporul grecesc Poseidon, care pleca în doar câteva ore către Istanbul, de acolo un bilet de avion către Zürich, cu escală de o zi în Genova și plecare apoi din Milano, douăzeci de bancnote de câte o sută de dolari americani în numerar, dar și

un număr de cont din nouă cifre, pe numele lui Heinrich, dintr-o bancă privată din Zürich – *„Rosenblatt & Favre, Banquiers"* –, de care nu auzisem niciodată. Și, cel mai grav, bine ascuns sub căptușeala din mătase a poșetei, pe care cu o seară în urmă o desfăcusem cu migală, cu iglița, și o cususem la loc, certificatul galben de căsătorie. Care certificat, ceva mai târziu, când urma să ajung pe pământ elvețian, avea să demonstreze faptul că, luându-mă oficial de nevastă, Heinrich fusese de fapt mai degrabă practic decât să sufere de cavalerism sau febră romantică.

În momentele acelea, muream de frică să nu mă întoarcă din drum. Dacă, pe lângă actele ce trebuia să le prezint, ar fi cerut și să-mi verifice mai pe îndelete poșeta? Sau dacă, ordonându-mi la întâmplare, ca și până atunci, să-mi deschid geamantanul de voiaj, ar fi frunzărit tot așa, în scârbă, prin cele câteva cărți și studii de arpegii, și ar fi găsit fotografiile de la cununia mea cu Heinrich – lipite între straturile de coperți – și cele câteva scrisori primite de la el tocmai de pe frontul din Rusia și scrise în germană? Nu mă îndurasem să le las la București și deodată regretam din tot sufletul. Cât de nesăbuită fusesem!

Iar pe deasupra, undeva pe fundul Dâmboviței se mai găsea și corpul unui soldat al cărui ucigaș fusesem.

Trecuse aproape o săptămână de atunci și încă nu știam ce se întâmplase cu el. A doua zi, chiar înainte de întâlnirea cu August vom Meiss, abandonasem mașina în pădurea Băneasa, după ce îi scosesem numărul, încuind-o și aruncând cheia tot în Dâmbovița. Dar cadavrul rusului? Unde era? Ieșise la suprafață între timp sau putrezea pe fund? Și, dacă da, îl găsise oare careva? Și, dacă nu, nu aparținea și el de vreo unitate, de unde să fi fost dat dispărut între timp? Să fi fost oare vreun dezertor? Posibil, dar prea puțin important. Dacă îmi luau sovieticii urma, oricum nu mai conta. Succint, nevasta unui ofițer german omorâse un soldat rus. Aceea era poziția mea.

Aşteptam terorizată, cu inima mea mică în piept bătându-mi pripit, abia respirând şi cu furoul umezit şi lipit de spate din cauza încordării, dar încercam să-mi ţin firea şi să par liniştită şi indiferentă, ca în faţa unor plictiseli inevitabile. Învăţasem pe pielea mea că bolşevicii, ca şi câinii, puteau mirosi frica.

În ciuda gândurilor acelora, în faţa punctului de control sovietic nu mi s-a întâmplat nimic. Grănicerul s-a uitat la mine la fel ca la cei dinaintea mea – îndeaproape, avea un nas mare şi borcănat, iar obrajii sfărâmaţi de vărsat de vânt –, tot cu fruntea încruntată şi pieziş, ca la elementul burghez ce evident eram, bandit capitalist în haină de blană şi cu mâini nemuncite. Mi-a răsfoit paşaportul, şi-a luat cu nonşalanţă tainul pregătit cu grijă dinainte şi depus cu discreţie între filele lui – binecuvântat fii, August vom Meiss! –, m-a privit din nou tăios şi suspicios pe sub gene, şi-a coborât ochii pe hârtiile mele, prefăcându-se că le citeşte pe fiecare în parte – cu o obrăznicie de-a dreptul caraghioasă, având în vedere că în ochi îi lucea pustiul ignoranţei depline – şi şi-a coborât privirea la geamantanul de la picioarele mele. Dar nu i s-a părut suficient de demn de atenţia lui – era cam jerpelit, un geamantan mai vechi de-al Olguţei –, aşa că, cu mare lehamite, mi-a făcut semn să trec, fără să-mi acorde vreo importanţă. Cât de uşor fusese! Aproape că nu-mi venea să cred.

Cât am parcurs cheiul, până la puntea de îmbarcare pentru Poseidon, nu m-a mai oprit nimeni. Încercam din răsputeri să-mi păstrez pasul sigur şi egal. Dar deodată, geamantanul mi se părea la fel de greu ca o bucată de plumb. Aproape că mă clătinam sub greutatea lui. Trebuia să îl car cu amândouă mâinile, opintindu-mă, ca un copil cu o încărcătură prea mare pentru el. De fapt, cu fiecare pas pe care-l făceam înspre vas, deveneau toate mai grele – şi geamantanul, şi copilul pe care îl purtam în pântece, şi sufletul meu. Stăteam la coada de la puntea de îmbarcare, în faţa celor doi marinari greci din echipajul vasului, ce verificau bile-

tele, și mă uitam cu coada ochiului, ca un hoț, către acoperișurile Constanței încă adormite. Între timp, se luminase complet.

Soarele răsărise din adâncul mării și apele deveniseră gri-verzui, pătate din loc în loc de albul spumei valurilor. Pereții cazinoului luceau și ei în lumina puternică a dimineții, dureros de albi. Dar nu mai era doar o clădire oarecare, familiară pe dinăuntru și pe dinafară – de câte ori luasem masa pe terasa largă, privind marea, câte nopți îmi pierdusem între pereții lui, sub candelabrele grele lucind deasupra meselor de joc! –, deodată era încă un lucru cunoscut și drag, de care trebuia să mă despart, ca să pornesc înspre necunoscut. Iar starea de fapt m-a străpuns din nou – fugeam din țara mea, fugeam de toate lucrurile iubite și familiare, de tot ce trăisem până atunci și tot ce cunoșteam, ca să mă îndrept spre altceva, străin. Ce anume mă aștepta la capătul călătoriei? Mă duceam în Elveția, urma să nasc acolo și apoi...

Apoi ce? Ce avea să se întâmple apoi? Ce aveam să fac singură acolo? Știam că trebuia să plec, dar nimic din mine nu voia. *Partir c'est mourir un peu.*[191] Atât de mult mi-aș fi dorit să pot rămâne.

Pentru că nu trebuia sub nicio formă să mă las cuprinsă de spaimă, îmi repetam tot timpul în minte traseul, ca și cum niște rute clare sau nume concrete ar fi putut în vreun fel să lumineze neștiutul dinaintea mea: vasul Poseidon până la Istanbul, apoi de acolo un avion al Crucii Roșii până în Italia, în portul Genovei, legătura cu trenul până la Milano, de unde aveam să iau avionul de personal diplomatic până la Zürich. Știam și pe cine trebuia să caut când aș fi ajuns acolo: pe un oarecare locotenent-colonel medic Jacques Marinesco, cetățean elvețian de origine română, „omul de legătură". Dar numele acela încă nu reprezenta o persoană, un chip cu trăsături definite, de care aș fi putut

191 *A pleca este a muri un pic,* vers dintr-un poem de Edmond Haraucourt

să mă agăț, nu era decât un nume scris pe o carte de vizită, cu litere mărunte și ondulate, de către August vom Meiss. Și, la o adică, cine era și August vom Meiss? Doar un alt necunoscut, un domn tânăr, mirosind discret a apă de colonie, dar cu o figură ce nu mi-o mai puteam aminti aproape deloc, deși nu trecuseră decât câteva zile de când îl întâlnisem în carne și oase. Îl uitasem deja; îmi era la fel de necunoscut ca și acel Jacques Marinesco din Zürich. Ce legătură aveau dânșii cu mine? Și ce legătură avea Heinrich cu ei?

Chiar și pe vas, după ce a plecat din port și multă vreme apoi, ore întregi, n-am coborât în cabina mea, ci am privit numai înapoi, cu ochii mari deschiși în plin soare și pleoapele umede, nădăjduind să mai surprind ceva din ţărmul pe care-l lăsasem în urmă și de la care nu-mi luasem rămas-bun așa cum ar fi trebuit. Însă nu mai vedeam altceva decât marea. Și părea fără sfârșit.

Întâi, călătoria pe Marea Neagră, apoi, Marea Marmara, liniștită și calmă, în nuanțe de turcoaz și lapis lazuli, atât de diferită de apele cenușii și agitate ale mării noastre, pe urmă tumultosul port al Istanbulului, ce-mi părea la fel cu Constantinopolul padișahilor din urmă cu câteva sute de ani, cunoscut din cărți, căsuțele mici și albe, minaretele înalte ale moscheilor și chemările muezinilor, priveliștea de pe Bosfor, care altădată mi s-ar fi părut magnifică, dar care atunci nu era decât foarte departe de casă; după aceea, călătoria cu avionul până la Genova, scurtă, când parcă nici să răsuflu cu adevărat nu avusesem timp, iar apoi trenul acela atât de aglomerat până la Milano. O succesiune de localități italiene, mai mari sau mai mici, cu nume ce-mi sunau melodios și leneș în urechi și care dormitau sub soarele mediteraneean de toamnă. Castagna. Ponterosso. San Varese. Rozzano. Peste tot urme ale războiului, cupola unei biserici sfărâmate, un mic *palazzo* într-o vie, cu numai doi sau trei pereți rămași întregi, o statuie albă din marmură rezistând încă în picioare dintr-o casă din care nu rămăsese nimic altceva, o liva-

dă de măslini pe jumătate arsă de o bombă incendiară, câte-o cale ferată contorsionată. Și, mai ales, coloane de blindate americane, ce se întindeau pe kilometri întregi, dinspre și înspre Franța în care se dădeau luptele, șiruri enorme de infanteriști americani, cu căștile lor verzui din oțel și acoperite cu rețea de plasă, rânduri nesfârșite de prizonieri nemți, trențăroși ca niște cerșetori. Localitățile, aerodromurile, gările, șoselele, toate erau ticsite de armată.

Eram în toamna lui 1944, rușii intraseră în România, Germania era la capătul puterilor, în Franța se dădeau lupte grele între germani și anglo-americani, iar peste tot, în trenuri, gări, bodegi și piețe, se vorbea numai de sfârșitul războiului. Eram convinsă că avea să fie curând. N-aveam nici cea mai mică îndoială. Poate luna aceea. Poate chiar de Crăciun. De fapt, urma iarna îngrozitoarei contraofensive a Germaniei din Ardeni, dar eu încă nu știam. Și unde era oare Heinrich în tot timpul acela? mă întrebam. Nu mai avusesem nicio veste de la el de când intraseră rușii în România. Unde era oare? Poate în vreo unitate de aviație de prin Franța sau Belgia, unde se duceau cele mai sângeroase bătălii, sau...? Lupta pentru supraviețuire împotriva băieților acelora veseli americani? Tocmai el, cu spiritul lui liber și care se considerase tot timpul un cetățean al lumii? *Nu, mai bine să nu mă gândesc acum la asta, o s-o fac când toate se vor termina,* îmi ziceam apoi repede.

Din călătoria aceea încețoșată, când totul s-a petrecut năucitor de repede, tot am păstrat pentru totdeauna o imagine. Cea a trezirii din somn.

M-am deșteptat când căpitanul anunța aterizarea. Decolasem din Milano în jurul orei patru dimineața și ne pregăteam să aterizăm la Zürich. Eram epuizată și visasem ceva, niște zgomote, umbre și lumini, aveam impresia că erau din nou bombardamente, geamurile se făceau iarăși țăndări în jurul meu, totul pe un fundal

de *flak*[192]-uri surde, sacadate. Dar antiaeriana abia se auzea printre focurile de armă repetate, ce-mi răsunau cumplit în urechi, mai să-mi spargă timpanele, și se făcea că numai eu eram de vină pentru zgomotul acela infernal, trăgeam cu Walther-ul lui Heinrich și-mi tremura cumplit în mâini, simțeam răceala oțelului până undeva adânc în creieri, iar ochii tânărului rus se holbau din nou la mine, deschiși și morți.

Ca să uit coșmarul și să mă dezmeticesc, mi-am întors privirea și m-am uitat îndelung prin hublou la luminile aprinse ale orașului de dedesubt.

Când am ridicat din nou ochii de-a lungul liniei nesfârșite a cerului, am realizat că, între timp, doar în acele câteva clipe cât privisem înspre pământ, ceva se schimbase. Norii nu mai erau alb-fumurii și învolburați ca până atunci, ci căpătaseră o transparență aurie, ca și cum fascicolul larg al unei lumini necunoscute îi străpungea din spate și îi aprindea pe dinăuntru.

Orizontul, larg și deschis, căpătase pe nesimțite nuanțe de trandafiriu, galben, oranj și roșu, toate vii și intense, parcă de pe altă lume, iar cenușiul de până atunci se destrăma încet-încet sub ochii mei, ca un abur subțire, îngăduindu-i luminii să-și croiască drum printre nori. Parcă se deschideau porțile raiului, ca într-o pictură de-a lui Michelangelo din Capela Sixtină, și mi se arăta chipul lui Dumnezeu. Nu putea exista atâta frumusețe pe pământul nostru, al oamenilor.

Se pregătea să răsară soarele.

Și, în momentul acela, când primele raze au spart zarea, atât de neverosimil de aproape, ca și când aș fi făcut și eu parte din minunea aceea dumnezeiască, câteva cuvinte aproape uitate au reînviat în mintea mea cu atâta intensitate, încât aproape că mi-au tăiat răsuflarea, și, în sfârșit, după atâta vreme, le-am pătruns cu adevărat înțelesul:

„– Ți-ar plăcea și ție să zbori?

– Deloc. Am o frică teribilă de înălțimi.

192 Foc antiaerian

– Atunci poate că ar trebui să-mi permiți să te iau cu mine într-un zbor în zorii zilei, chiar înainte de răsăritul soarelui. S-ar putea să îți schimbi părerea."

Da, dragul meu drag, ai avut dreptate. Mi-am schimbat părerea. M-am schimbat cu totul.

PARTEA A V-A

TOT CE-A MAI RĂMAS

1.

Martie 1946, Berlin

Locuiam în Berlinul ocupat de aproape două luni, în sectorul britanic, într-un fost internat al unui colegiu de băieți, care rămăsese aproape integral în picioare după bombardamente, împreună cu o mulțime de alte fete; secretare, dactilografe, stenografe, telegrafiste și telefoniste de prin toate administrațiile britanice de după ocupație, fete cu grad de sergent și locotenent din WAAF[193], doctorițe, infirmiere militare și de la Crucea Roșie; englezoaice, franțuzoaice, belgience, poloneze, cehoaice și de prin mai toate țările ce fuseseră sub ocupație nazistă. Cunoșteam chiar și câteva ucrainence și rusoaice și nici nu eram singura românca; în aripa infirmierelor mai locuiau alte două, asistente medicale refugiate, ce ajunseseră în Berlin dintr-un spital românesc de campanie din Cehoslovacia și despre care se spunea – pe șoptite, ca să nu audă și rusoai-

193 *Women's Auxiliary Air Force* (Forțele Auxiliare ale Armatei Britanice), femeile încadrate în RAF pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial

cele – că urmaseră armatele române până dincolo de Cotul Donului.

Am oftat și mi-am mișcat gâtul în amândouă părțile, ca să-l dezmorțesc. Perna era tare, soldățească, așternuturile aspre, iar patul cam îngust. Lângă mine, Mihăiță încă nu se trezise. A strâmbat însă ușor din nas prin somn și s-a foit printre cearșafuri, ghemuindu-se mai aproape de mine și căutându-mi pieptul cu mânuța. Timp de câteva secunde, am stat și m-am bucurat de respirația lui ușoară pe obrazul meu. M-am uitat la el prin semiîntuneric – cu trupul lui micuț și îndesat, membrele scurte, obrazul alb și rotund, părul închis la culoare și, în spatele pleoapelor închise, ochii limpezi, pe care îi știam și verzi ca pelinul primăvara, mi se părea că nu semăna deloc cu Heinrich, ci cu tata. Iar câteodată – mai des decât voiam să recunosc – mă bucuram din tot sufletul că puteam să mă uit la el fără să-l văd pe Heinrich. Ceva mai târziu însă, când începuse să i se topească grăsimea de bebeluș de pe față și să i se definească trăsăturile, mi-am dat seama că, deși fără să-i semene cu adevărat, și Mihăiță, ca și tatăl lui, făcea o gropiță în bărbie atunci când zâmbea într-un anumit fel. Un amănunt abia sesizabil totuși, ca un dar neașteptat al naturii, imaginea lui Heinrich a rămas astfel pentru totdeauna pe chipul copilului meu.

Am tras pătura mai sus peste el. Se răcorise bine peste noapte. Oare ninsese din nou? Nu puteam să-mi dau seama; camera era înecată în penumbră, iar de după marginile draperiei maronii de la fereastră, mijeau, fumurii și tulburi, aceiași zori mohorâți de ieri, de alaltăieri și de fiecare zi de până atunci.

M-am ridicat în capul oaselor și mi-am trecut peste marginea patului întâi un picior, apoi celălalt. Pardoseala din ciment era bocnă sub tălpile mele. Mi-am căutat papucii sub pat, mi-am tras halatul pe mine și m-am ridicat cât de ușor am putut, ca să nu mă simtă copilul. Françoise încă nu se dăduse jos din pat; cel mai probabil adormise la loc.

Chiuveta micuță din colț, cu smalțul ciobit și oglinda dreptunghiulară de deasupra, gemea de lucruri depozitate pe marginile ei. Un maldăr de gazete vechi franțuzești – unele și din 1943! –, câteva cutiuțe aurite cu unsori de drogherie și sticluțe de parfum franțuzesc aproape goale, un exemplar din *Life,* cu colțurile îndoite, un exemplar din *Yank,* pe copertă cu o Ingrid Bergman splendidă și pe jumătate goală, zâmbindu-le soldaților americani dintr-o căpiță de fân, o brasieră de culoarea pielii – nu a mea – atârnând într-o parte.

Când am deschis robinetul, ca de fiecare dată, țevile, vechi de când hăul – în ultimii ani, singurele instalații care se mai produseseră pe scară largă în Germania fuseseră cele militare –, au început să scoată sunete ciudate, scârțâind și pârâind. Apa, un biet firicel subțire, puțin ruginiu la început, apoi limpezindu-se încet-încet, avea un miros greu, coclit, de praf și chimicale. M-am stropit totuși cu ea pe față, înfiorându-mă – era gheață.

După ce mi-am terminat toaleta și mi-am trecut peria prin păr, m-am uitat lung la femeia palidă și firavă din oglindă, cu figura trasă și ochii încercănați. Tenul îmi era alb-cenușiu, ochii decolorați și părul stins, fără nicio strălucire. Ca să nu-l mai văd, l-am adunat repede la spate cu niște agrafe, într-un coc improvizat.

Pentru o clipă, probabil dintr-un reflex vechi ce se zbătea încă să supraviețuiască, mi-a dat prin gând să-mi acopăr cearcănele cu niște pudră și să-mi dau cu o umbră de roșu pe buze. Însă m-am răzgândit în secunda următoare. *La ce bun?* Trecuseră vremurile când miroseam a Chanel și Guerlain, iar coafeza și manichiurista veneau săptămânal la mine acasă. Acelea erau frânturi dintr-o altă viață și dintr-un alt tărâm, pierdute amândouă, probabil pentru totdeauna, și pe care nu mi le mai aminteam decât vag, ca prin ceață. Deodată, miroseam și arătam exact ca Berlinul – a *Milchpulver*[194] din rația standard a Crucii Roșii și a pulbere de cărămidă, bântuită și deznădăjduită.

194 lapte praf

Am lăsat în plata Domnului reflexia neplăcută din oglindă și m-am dus la fereastră, să trag draperiile. O lumină palidă, fără o culoare precisă, a invadat încăperea. Afară, cerul ca de iarnă se deschidea deasupra Berlinului larg, de un cenușiu decolorat, opac, ce nu lăsa să pătrundă nicio rază de soare.

Dedesubtul lui, stătea întocmai imaginea catastrofei de care îi fusese întotdeauna teamă lui Heinrich în ultimii ani, pe timpul războiului.

În pofida faptului că ninsese peste noapte și zăpada reușea să mai ascundă cât de cât ruina orașului, priveliștea era jalnică. De acolo, de la fereastra îngustă ce dădea în Nollendorfplatz, mizeria unui război care durase șase ani mi se arăta în toată grozăvia ei, aproape imposibil de descris în cuvinte. Berlinul nu mai era altceva decât un *Geisterstadt*[195]. Cât puteai vedea cu ochii, ruine arse și înnegrite, ziduri pârjolite și grămezi de dărâmături și fiare strâmbe. Doar pe ici-colo, câteva fațade afumate rămase în picioare, găurite de artilerie și nedeosebindu-se între ele – nu se mai cunoștea dacă înainte fuseseră imobile de locuit, muzee, biserici sau magazine –, străjuiau înalte și goale, într-un echilibru fragil, simple învelișuri a ceva ce nu mai exista, gata să se prăbușească în orice moment.

Din străzile gălăgioase, largi și deschise, umbrite de coroanele dese ale copacilor, nu mai rămăseseră decât niște poteci înguste de pământ și piatră, pline de cratere, străjuite de mormane înalte de moloz și cărămizi, cioturi carbonizate de copaci și stâlpi de iluminat contorsionați.

Și acolo unde locuiam eu, în cartierul Wilmersdorf, din sectorul britanic, nu era nici pe departe chiar atât de grav. Din loc în loc se mai vedea câte un imobil, un grup de case sau câte un copac pe care le ocoliseră bombele. Sectorul sovietic în schimb, ce cuprindea centrul orașului și unde, pe lângă raidurile aeriene, în ultimele zile cumplite de dinainte de căderea Berlinului se dusese-

195 Oraș fantomă

ră și luptele de stradă între ruși și germani, era cel mai distrus. Acolo aproape că nu mai rămăsese piatră pe piatră. Totuși, se zvoneau lucruri și mai teribile, că orașe minunate, ca Dresda, Hamburg, Varșovia și Rotterdam, atât de încărcate de istorie, fuseseră pur și simplu rase de pe fața pământului.

Mi-am strâns înfiorată umerii. Prin spărturile cercevelelor prost încleiate pătrundea un vânt tăios. Micuțul termometru de pe canatul exterior al ferestrei arăta nouă grade sub zero. Intrasem deja în luna martie și nicio presimțire de primăvară. Totuși, în ciuda frigului pătrunzător și a faptului că abia se crăpase de ziuă, câteva femei în pantaloni zdrențăroși de uniformă și înfofolite în hainele prea mari ale bărbaților lor morți sau dispăruți, cu basmalele bine înnodate sub bărbii și trase mult pe frunte, cât mai aproape de ochi, și cu jambiere improvizate din cârpe ca să nu le înghețe picioarele, începuseră deja ziua de muncă. Curățau de moloz trotuarele, aranjau cărămizile rămase întregi în stive ordonate și încărcau molozul în roabe și cărucioare. Totul în perfectă rânduială și liniște.

În spatele lor, nebăgat în seamă, prins cu botul în ruinele unui zid dărâmat și cu capacul turelei deschis, zăcea un *Sturmgeschütz*[196] pe jumătate ars. Un grup de soldați, probabil prizoneri de război proaspăt eliberați, în zdrențele lor fără formă, fostele uniforme *feldgrau*[197] atât de elegante ale armatei germane, și purtându-și pe spate raniții ponosite, cu cele câteva posesii rămase, a apărut de după colț. Cu fețe livide, bărbi sălbatice și priviri opace, arătau cu toții ca niște stafii. Însă, deși mulți dintre ei abia se târau, încovoiați de spate, șchiopătând sau chiar în cârje, mărșăluiau disciplinat, doi câte doi. Nu întorceau capetele, nu-și ridicau privirile din pământ. La trecerea lor, femeile s-au dat ușor din drum,

196 Turn de asalt blindat șenilat folosit în timpul celui de-al Doilea Război Mondial de către Wehrmacht și Wafen-SS

197 Gri-verzui, culoarea de bază oficială a uniformelor armatei germane în timpul celui de-al Doilea Război Mondial

ca să le facă loc, și ele tot fără să-și ridice ochii, văzându-și conștiincioase de cărămizi. De ele depindea rația de mâncare a copiilor lor din ziua respectivă. Hrana de zi cu zi rămăsese singura grijă a tuturor.

Din obișnuință, m-am uitat după șirul de soldați, studiindu-le fiecăruia în parte figura. Arătau la fel, pământii, nespălați, slabi de-i sufla vântul, cu obrajii scofâlciți și ochii duși în fundul capului. Păreau foarte bătrâni, chiar și cei mai tineri dintre ei, puștanii de paisprezece-cincisprezece ani pe care îi trimisese Hitler în prima linie în fața rușilor în ultimele zile de război. De fapt, din cauza șocurilor prin care trecuseră – miile de tone de bombe ce căzuseră peste ei din cer, invazia rușilor, violurile în masă, copiii omorâți sub ochii lor –, nu numai soldații, ci toți berlinezii arătau la fel, bărbați, femei, copii, toți cu fețe golite de orice expresie, fără nimic omenesc în ele.

Iar Heinrich nu era niciodată printre ei.

Mi-am întors privirea și, cu o tresărire involuntară, gândul mi-a alunecat din nou la prima zi când pusesem piciorul printre ruinele Berlinului. Fusese ca și cum aterizasem într-o altă lume. Însă, în lumea aceea nouă, coborâtă parcă din cele mai înfiorătoare coșmaruri ale omenirii, printre mormanele de dărâmături și zidurile arse, ceva îmi atrăsese atenția: un veston albastru-cenușiu, vechi și jerpelit, fără însemne militare, dar cumplit de familiar. Un veston de ofițer Luftwaffe. Dar când purtătorul vestonului se întorsese către mine, mi-am dat seama că de fapt era o femeie. Prelungă și emaciată, aproape scheletică, cu părul tuns foarte scurt, cenușiu și plin de praf, adusă de spate și fără nicio expresie în ochii ei albaștri și mari, prea mari pentru fața ei îngustă, cu pomeții la fel de pronunțați ca și oasele pieptului, era complet asexuată. Atunci a fost prima oară când mi s-a părut că-l văd pe Heinrich. Apoi am început să-l văd peste tot. La fiecare colț de stradă, printre ruine, în automobile și camioane militare, printre șirurile de prizonieri, prin toate spitalele și taberele de refugiați.

După aproape doi ani, când mi se părea că amintirea lui începea să se depărteze și existau deja multe momente când nu-mi mai puteam aminti chipul lui întreg, ci doar pe bucăți, ca pe un mozaic spart – ochii lui schimbându-și culoarea, din albastru deschis în cenușiu și invers, în funcție de lumină, pometii frumos conturați ai obrajilor – și doar momente distincte ale vieții trupului lui – mișcarea lentă cu care își trecea degetele prin păr, curbura adâncă a umărului, acolo unde se unea cu brațul, maniera atât de firească în care i se amesteca răsuflarea cu a mea atunci când mă săruta –, deodată, în Berlin, senzația prezenței lui se deștepta în mine tot timpul, la cel mai mic impuls exterior. Îl simțeam cu încordare. Sufletul îmi era plin de el.

Unde ești, Heinrich? Mai ești oare în viață?

Dar, în afara amintirii lui, nimic din ceea ce fusese înainte atât de frumos în Berlin nu mai exista. Orașul era în ruine, iar pe deasupra lor pluteau fantome.

– Eu, dacă aș avea banii tăi, aș întinde-o una-două de-aici.

Am tresărit. Și nu doar din pricina faptului că Françoise se dăduse jos din pat fără să bag de seamă și-mi vorbise – ea vorbea în general foarte puțin, iar mie și mai puțin –, ci din cauza cuvintelor propriu-zise. Printr-o tristă ironie a soartei, după ce-mi petrecusem atâția ani din viață fugind după bani, ajunsesem și eu în sfârșit să gândesc ca cei născuți bogați și să consider subiectul „bani" de-a dreptul vulgar.

Mi-am întors privirea. Françoise își trăgea pe ea uniforma albastră decolorată – conducea o ambulanță pentru Crucea Roșie Franceză –, înroșindu-și buzele neglijent, fără ca măcar să se uite în oglindă. Avea 22 de ani, și chiar dacă avea deja riduri în colțurile ochilor, arăta mai tânără de atât. Pitică și grăsună, cu gesturi grăbite, ca de copil, era pistruiată toată și cu părul într-o nuanță rară de *blond vénitien,* ceva între galben și roșu, foarte des, dar tuns scurt, aspru și fără nicio formă, ca o perie de spălat latrinele. Arăta cam cum îmi

imaginam eu că ar fi trebuit să arate micul Gavroche al lui Victor Hugo, dar mai durduliu.

Mai demult, imediat după ce o cunoscusem, îi spusesem în glumă că, dacă ar înșfăca steagul Franței în mâna dreaptă, ar putea oricând poza pentru Delacroix, într-un nou *Liberté guidant le people*[198]. Ea însă nu râsese și cred că nici nu prea înțelesese ce voisem să zic. Dar ajutase Rezistența Franceză pe timpul ocupației, însoțise armata de-a lungul înaintării către Germania, pierduse doi frați, amândoi în *maquis*-ul francez, căzuți prizonieri la nemți și apoi executați, și asculta discursurile lui de Gaulle de la radio cu adorație, făcându-mă să mă întreb la modul cel mai serios cum de fusese oare posibil că, numărând astfel de cetățeni radicali, Franța totuși capitulase în fața naziștilor în doar patruzeci de zile.

Nu m-am întrebat însă de unde știa că dispuneam de bani. Pesemne pentru că îmi permiteam să plătesc o fată care să stea cu Mihăiță sau pentru că-mi cumpăram tot felul de lucruri inutile; și nu pentru că aș fi avut neapărat nevoie în dormitorul nostru de șaptesprezece metri pătrați de gravuri și litografii după Dürer și Achenbach, bibelouri cu ciobănițe în costume bavareze și servicii de masă din porțelan de Meissen, ci pentru că îmi era milă de femeile acelea numai piele și os, cu piepturi moi și fețe pământii, îmbrăcate în zdrențe, ce-și vindeau moștenirile de familie pe piața neagră din sectorul rusesc, chiar în fața ruinelor carbonizate ale Reichstagului, de pe care flutura steagul roșu al Uniunii Sovietice. Nu le vindeau însă pe bani, ci pe țigări; țigările erau valuta forte a ocupației. Lucky Strike americane și Player's englezești.

O țigară – un cartof; trei țigări – o pâine mare neagră; cinci țigări – o conservă americană cu șuncă; cincisprezece țigări – un set de tacâmuri din argint, cu blazonul unei familii necunoscute, cu *von* în față. Medi-

198 *Libertatea conducând poporul*, tablou faimos al lui Eugène Delacroix, din anul 1830

camentele cele mai de duzină, ca aspirina și penicilina – după invazia rușilor, foarte multe dintre femeile din Berlin sufereau de sifilis – se plăteau deja în pachete întregi, iar o bicicletă sau un *ausweis* de la comandamentul sovietic, ca să poți părăsi orașul, ajungeau să coste câteva sute de țigări. Cam acelea erau ratele de schimb.

– *Sérieux*, de ce te chinui pe-aici? m-a întrebat Françoise din nou, după un timp, făcând și un semn micuț din bărbie către fereastră. *Putain, j'en ai marre de tout ça moi!*[199]

– Și unde să mă duc?

– Știu eu?... Undeva unde să-ți găsești locul.

Am tresărit, lovită tocmai în partea care mă durea cel mai tare, mereu, ca o rană deschisă. Sunase ca ceva ce mi-ar fi spus Elvira.

Deși poate că ea nu era ingenuă și sclipitoare, cum era Elvira, mereu cu un aer de frivolitate – înșelătoare însă –, ci mai degrabă stângace și neșlefuită – ca un motan jigărit de stradă, cu coada pe jumătate retezată, ce se luptase toată viața pentru supraviețuire, așezat lângă o pisică de rasă scumpă, crescută în casă, cu blana strălucitoare și fundă roșie la gât, ca să n-o deoache careva –, câteodată părea a avea aceeași înțelepciune înnăscută, ce mă ducea mereu cu gândul la sora mea, singura prietenă pe care o avusesem vreodată.

Dar care era de fapt locul meu? Unde să mă fi dus? Nu mă atragea nicio perspectivă. Nici coasta Mării Adriatice, nici Spania, nici măcar Portugalia, așa cum și-ar fi dorit Heinrich pentru mine și copilul lui.

Stătusem și în Elveția aproape un an, unde era și fusese tot timpul pace, lacurile sclipeau sub razele soarelui și sub clar de lună, iar defileurile munților, cu crestele mereu albe de zăpadă, arătau ca într-o carte poștală, și tot nu mă simțisem în largul meu. Pretutindeni eram la fel de străină. Pesemne e însemna să fii un om fără

199 La naiba, mie mi s-a luat de toate astea!

țară, pribeag în lume. *J'ai le mal du pays*[200], aș fi vrut să-i răspund atunci Françoisei, în cuvintele nerostite ale lui Liszt. Dar la ce bun să mă gândesc în continuare la România? Nu se știa când aveam să mă pot întoarce. Oricum, nu era ca și când dacă m-aș fi întors aș fi găsit lucrurile așa cum le lăsasem. Văzusem Teatrul Național arzând în timpul bombardamentelor germane, văzusem cu ochii mei ruinele, stătusem chiar și în mijlocul hoardelor prostimii ce striga din toți rărunchii *Staaa-lin!* pe străzile Bucureștiului. În plus, nici nu puteam să plec din Germania până nu aflam ce se întâmplase cu Heinrich. Unde era? Prizonier în cine știe ce închisoare din Siberia? Rănit? Căzut pe front? Mort în prizonierat? Îngropat într-un mormânt comun, fără niciun nume, și nu în loc luminat, în loc de verdeață, în loc de odihnă, ci în cine știe ce ținut devastat de război sau uitat de lume? Cum aș fi putut să plec și să trăiesc fără să știu?

– A murit ieri Kristen, mi-a zis Françoise, aducându-mă din nou în prezent. Mi-a spus-o simplu, înălțând ușor din umeri, aproape cu neglijență, ca și cum ar fi remarcat ceva despre vremea de afară, în timp ce își înfășura șalul în jurul gâtului, pe deasupra pardesiului ponosit.

– O! am exclamat eu; dar am făcut-o mai mult din inerție, decât că m-aș fi mirat propriu-zis. În momentul acela, luată pe nepregătite, nici nu reușeam să-mi dau seama cine anume era respectiva Kristen. O cunoșteam personal?!... Dar ce mai conta? Muriseră atât de mulți oameni. Atât de înfiorător de mulți oameni.

– Le scrii tu părinților ei, te rog? a continuat ea. Tu chiar știi germană, nu ca mine... Am adresa la spital, ți-o aduc diseară. S-au refugiat pe undeva pe lângă Bremen.

Am primit rugămintea ei fără cuvinte – și fără convingere –, printr-o ușoară înclinare a capului. Mă sătu-

200 Mi-e dor de țară, traducere aproximativă. În text, referire la suita pentru pian de Franz Liszt, *Le mal du pays*, în E minor, din setul de trei suite *Années de pèlerinage*.

rasem până peste cap să scriu scrisori de condoleanțe părinților și soților despre copii și bărbați morți. Era teribil de deprimant. Ea a schițat un gest de mulțumire și n-a mai zis nimic. Am revenit la starea noastră dintotdeauna – o totală indiferență. Câteodată aveam impresia că nu putea să mă sufere; probabil pentru că eram româncă și noi fuseserăm aliați ai nemților în război. E drept că mă întrebasem – și nu o singură dată – cum ar fi reacționat dacă i-aș fi spus verde în față că eram soția unui neamț, ofițer de aviație în armata germană, care mai era și tatăl copilului ce dormea atât de frumos în patul meu de la Misiunea militară britanică. Oare ce-ar fi zis? Oare ce-ar fi zis toată lumea? M-ar fi judecat, era în firea lucrurilor. De altfel, știam că nici n-aș fi permis sub nicio formă ca cineva să-l numească pe Heinrich *nazist* de față cu mine, nici măcar prin asociere.

Apoi, după alte câteva minute, Mihăiță a început să scâncească în pat și a trebuit să mă duc la el să-l iau în brațe, iar Françoise a dispărut pe ușă. Era doar o dimineață ca atâtea altele, într-un ocean de asemenea dimineți.

După douăzeci de minute, sosise Anja, refugiata poloneză de nouăsprezece ani ce stătea cu Mihăiță, și înălța un turn din niște cuburi vechi de lemn. El îl dărâma cu mâna și râdea în hohote din gurița lui rozalie, cu numai doi dinți. Le-am făcut cu mâna, în timp ce închideam ușa în spatele meu.

Spitalul – de fapt, birourile de administrație și depozitele ce aparțineau de un spital de refugiați din afara Berlinului, de sub oblăduirea Misiunii militare britanice și de care se ocupa integral Jacques Marinesco, a cărui secretară eram eu – se afla la aproape un kilometru de căminul unde locuiam, în Wittenbergplatz, cam la vreo zece minute de mers pe jos.

Afară, după o noapte cu ninsoare, se lăsase din nou gerul. Un vânt tăios bătea pe cerul acoperit și, nemaiexistând clădiri care să-i oprească suflarea, îmi

arunca în față ace de zăpadă, făcându-mi ochii să lăcrimeze. Ghemuită în paltonul meu mohorât, închis la culoare, mergeam repede, ca să mă încălzesc, cu mâinile îndesate adânc în buzunare și bascul negru din lână groasă tras mult peste frunte și peste urechi. Îmi vedeam în aerul înghețat aburii albicioși ai răsuflării. După câțiva pași printre ruine și mormane de cărămizi, căznindu-mă să ocolesc gropile, ascunse de stratul nou căzut de zăpadă, îmi simțeam deja obrajii aprinși de ger. Totuși, în ciuda aerului rece și vântului aspru, mirosul de praf murdar plutea în continuare greu în aer, pătrunzându-mi în nări, în păr și în piele. La aproape un an de la capitularea Germaniei încă se mai simțea. Măcar nu mai mirosea a putreziciune; cadavrele soldaților germani și ruși nu mai pluteau în aval pe Landwehrkana-lul ce lega cartierele Kreuzberg și Neukölln. Reușiseră în sfârșit să le adune pe toate.

În afară de femeile ce-și vedeau mute de mormanele lor de cărămizi și care ajunseseră să facă parte din peisajul cotidian, ca o colină sau o clădire reprezentativă, la ora aceea rar se simțea vreo mișcare. Berlinul părea pustiu. *Geisterstadt* într-adevăr. Sau, și mai bine, cimitir. Aveam impresia că, în liniștea aceea atât de nefirească, zgomotul pașilor mei călcând din când în când pe resturile fărâmițate de cărămidă și sticlă spartă de sub zăpadă, se auzea cu ecou. Întocmai ca într-un cimitir. Totuși, în pofida impresiei de loc părăsit, știam foarte bine ce haos era în tot orașul. Autobahn-urile și gările erau pline de convoaie militare americane și sovietice, șiruri de refugiați care se întorceau acasă, după ce, la începutul anului 1945, de frica rușilor, fugiseră în refugiu care pe unde apucaseră, către zonele unde intraseră armatele americane, prizonieri de război francezi, englezi și polonezi eliberați, ce încercau să se întoarcă acasă, și soldați germani căzuți în prizonierat. Iar între ruine încă mai forfoteau copii și femei abandonați, acei *Trümmerfrauen* și *Trümmerkinder*, copiii și femeile molozului, după cum îi numea toată

lumea. Nu mai existau șobolani, pisici, căței vagabonzi. Nu mai erau vrăbiuțe în copaci și nici ciori pe stâlpii de telegraf, dispăruseră toate. Copiii aceia uitați, pe jumătate animale, colcăind ca păduchii printre dărăpănături și vehicule distruse de bombe, erau singurele ființe vii ce mai vagabondau prin Berlin.

Când am intrat pe Tauentzienstrasse, trecând pe lângă ce mai rămăsese din Biserica Memorială a Kaiserului Wilhelm – doar niște ziduri negre, mormane de moloz și turla principală, retezată de la jumătate –, ruinele orașului au început să se mai anime. O bătrână, într-o manta trențăroasă a Wehrmacht-ului atârnându-i până la glezne, a trecut repede pe lângă mine, fără să-și ridice capul din pământ și clătinându-se sub povara unui încărcături prea mari de crengi. Era o iarnă grea și nu părea să se lase dusă prea curând, cărbunii erau mai prețioși decât aurul, iar oamenii adunau ce vreascuri puteau de prin Grünewald ca să se încălzească, după ce probabil își puseseră pe foc mobilierul, ușile și cărțile. Apoi, o altă femeie îmbrobodită și înfofolită în zdrențe, pe o bicicletă ruginită și trăgând după ea un căruț acoperit cu o pătură, de sub care se ițea capătul unei pendule aurii de salon, m-a ocolit dintr-o mișcare, tot fără să-mi arunce nicio privire. La capătul celălalt al străzii, alte câteva femei își spălau rufele la un hidrant, lângă rămășițele calcinate ale unui automobil blindat, cu roțile în sus. Niciuna n-avea vreo expresie pe față, ca și cum ar fi fost doar niște păpuși. Iar cu cât mă apropiam de străzile lăturalnice, ce fuseseră mai ferite de raidurile aeriene, unde se găseau mai multe clădiri întregi și unde se instalaseră administrațiile Misiunii Britanice, începeau să se zărească din ce în ce mai multe uniforme. Beretele albastru-deschis din lână ale Forțelor Britanice de menținere a păcii, uniforme femeiești albe, *gris-bleumarin* și *gris-vert*, toate cu însemnul Crucii Roșii pe mâneca stângă, uniformele kaki ale Armatei Regale Britanice, cu diversele însemne de la gulere – militari, medici, co-

respondenți de presă – și din când în când câte-o beretă verde, din Forțele Speciale ale Statelor Unite ale Americii, ajunsă cu cine știe ce treabă în sectorul britanic. Uniforme peste uniforme; războiul din Europa se sfârșise de aproape un an, dar aveam impresia că pe străzi mișunau mai multe uniforme decât văzusem chiar și pe timpul războiului propriu-zis.

Astfel că, și în dimineața aceea, ca în fiecare dimineață de până atunci, urcam treptele de piatră înspre birou și mă întrebam dacă era oare în stare lumea noastră să mai revină vreodată la ceea ce fusese înainte.

*

– 'R-ar ai naibii de bolșevici troglodiți! au fost primele cuvinte pe care le-a spus Jacques Marinesco în dimineața aceea, imediat după ce, cu o mișcare scurtă a mâinii, a trântit ușa în spatele lui, fără să-și ridice ochii din gazetă.

Am tresărit, așa cum tresăream de fiecare dată când auzeam vorbindu-se limba română.

Deși el plecase definitiv din România la numai doisprezece ani și locuise peste tot prin Europa – bătrânul Marinesco, tatăl său, țărănist însemnat, fusese diplomat pe externe încă de la începutul anilor '20 și până aproape de război și avusese sinecuri prin mai toate ambasadele –, vorbea o română impecabilă, fără niciun pic de accent.

Într-o formă mai mult sau mai puțin asemănătoare, acelea fuseseră de fapt și primele cuvinte pe care mi le spusese când dădusem pentru prima oară mâna, pe aeroportul din Zürich, la sfârșitul toamnei lui 1944, când eu eram doar încă o refugiată de război și el doar un nume oarecare pe o carte de vizită, dispus însă să ofere oricând o mână de ajutor compatrioților ce fugeau din fața sovieticilor. Vorbele lui, spuse în dulcele grai românesc, mi-au stârnit și în dimineața aceea, ca de fiecare dată, fiori de dor de țară pe șira spinării.

Ascuns în continuare în spatele gazetei deschise, el nu mi-a răspuns, ci doar a mormăit ceva neinteligibil în bărbie.

Înalt și zdravăn, cu pântecul mare și rotund – „preaplin de spirit și simțire românească", după cum zicea chiar dumnealui –, de abia-l încăpea vestonul cafeniu de ofițer-medic, atașat militar al Misiunii britanice în Germania – asta pentru că, deși era cetățean elvețian, își făcuse studiile la Oxford –, puțin adus de spate și cu un început de-a dreptul drăgălaș de gușă, avea o frunte foarte înaltă, înălțată și mai tare prin chelie, și o mustață deasă, tunsă aproape în furculiță, ca a unui pirat, îngălbenită la capete de la tutun, ce îi dădea un aer veșnic bonom.

În dimineața aceea, se holba la rândurile din gazetă cu ochii lui mici și lăcrămoși de miop foarte aproape de foaie, roșu de indignare și cu un rictus enervat pe fața rotundă ca o lună plină, care-i deforma și mai tare obrazul puhav și gura învinețită de frigul de afară, alungându-i de pe chip orice urmă de jovialitate. Degetele îi tremurau și, chiar dacă era foarte devreme, avea ochii injectați și pungi vinete dedesubtul lor. Aveam eu mai demult o bănuială cum că-i cam plăcea să bea și, din păcate, nu prin localuri și crâșme, ca tot omul în uniformă trecut prin război, ci singur, la dânsul acasă, îndărătul ușii bine ferecate.

– Ai citit asta, domnișoară Lucreția? m-a întrebat el într-un târziu, după câteva minute bune de când intrase, ridicându-și privirea din gazetă și foșnind-o furios cu dosul mâinii. Majestatea Sa este la strâmtoare și noi nu putem face nimic!... Uite și dumneata ce zic leprele astea! „Ne amintim că în anul 1937, Maniu, Gheorghe Brătianu și Codreanu au făcut cartier electoral și au dat Țara pe mâinile legionarilor. Ei merg pe mâna lui Antonescu, merg pe calea dezbinării dintre Aliați și contra Rusiei." *Ta guele de merde!*[201]

S-a oprit și, la fel de furios ca și până atunci, a aruncat gazeta pe biroul meu, într-un gest de mare leha-

201 Taci dracului din gură!

mite. M-am întins ușor după ea, fără să-mi treacă prin gând ce supriză mă aștepta.

Era tocmai *Scânteia,* organul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, după cum se și autoproclama pe prima pagină, cu litere exagerat de mari. Patru pagini, douăzeci de lei românești. Cum făcuse rost de o gazetă de la noi de acasă, n-aveam idee; probabil printr-o valiză diplomatică, ca multe scrisori din România.

Pe prima pagină, articolul de fond, „Cuvântarea d-lui dr. Petru Groza, Președintele Consiliului de Miniștri", alte câteva titluri de-o șchioapă, „Să sprijinim din toate puterile noastre guvernul de concentrare democratică care ne-a condus la victorie", „Singura rază de speranță ce s-a arătat la ONU a fost declarația lui Vîșinski", „Trăiască generalissimul Stalin, marele prieten al României! Trăiască prietenia româno-sovietică! Trăiască Partidul Comunist din România, mobilizatorul și conducătorul permanent al luptei și victoriei forțelor patriotice asupra dictaturii fasciste!", iar apoi editorialul, „Cum a evadat tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej din lagărul Târgu-Jiu."

Cuvintele acelea pompoase, deși le citeam pentru prima oară în limba română, îmi erau cumva foarte familiare. Le mai auzeam periodic și la Radio Moscova și le mai vedeam și prin *Taegliche Rundschau*, ziarul ostașilor sovietici. Mai mult de o mie cinci sute de kilometri distanță între mine și tipografiile unde se imprima *Scânteia,* dar exact aceeași poveste. Am lăsat gazeta să cadă pe birou, dorindu-mi să n-o mai văd înaintea ochilor.

– Ce vreme câinoasă! a mai spus el după câteva minute, aruncându-și privirea pe fereastră și frecându-și mâinile mari una de alta, ca și cum îl pătrunsese frigul. Și suntem deja în martie!... Asta-i din pricina la atomică, duduie, ascultă-mă pe mine! Nu-i deloc a bine când se-apucă omul să se joace de-a Dumnezeu!... Întorcându-și din nou privirea către mine, mi-a aruncat pe

birou un vraf de foi și mi-a zis: Vezi și dumneata ce trebuie transcris din scrisorile astea. Și, dacă ți-e cu putință, să nu dureze chiar toată ziua...

Am oftat interior. Ironia lui nu trecuse neobservată. În ultimele două luni, descoperisem și eu în sfârșit care era partea cea mai dificilă în a face pe dactilografa. Să dactilografiezi propriu-zis. Scriam la mașină înfiorător de încet, cel mai încet dintre toate secretarele pe care le văzusem eu vreodată, și pe deasupra cu foarte multe greșeli; nu mânuisem niciodată o mașină de scris până atunci, dar îmi plăcea să cred că niciodată nu era suficient de târziu pentru nimic. Altceva n-aveam de făcut; domnul Marinesco n-avea nevoie de traducător – pe lângă română, vorbea perfect vreo alte cinci limbi străine –, așa că doar mă luptam din zori și până-n seară cu mașina de scris, blestemându-ne reciproc, om și obiect, făceam cafea – cafeaua făcută de mine avea gust de apă coclită fiartă – și, din când în când, mai distram sindrofiile zdrăngănind la pian tot felul de cântecele americane. Cel mai probabil, pe lângă șarmul meu neîndoielnic, doctorul Marinesco mă luase sub aripa lui mai mult din nostalgia faptului că eram romîncă în exil, nu că ar fi avut neapărat nevoie de persoana mea. De fapt, câteodată aveam impresia că mai mult îl încurcam decât altceva.

– Cortina de fier în sus, cortina de fier în jos! l-am mai auzit după o vreme bombănind în cealaltă încăpere, dindărătul ușii întredeschise. Numa' despre asta troncăne toată ziua laburiștii prin Parlament! L-au auzit pe Churchill în aulă la Westminster și de atunci îi tot dau înainte!... Ca să vezi... întâi dau briciul la maimuță și-apoi stau și se vaită!

Am oftat încă o dată. O altă dimineață ca toate celelalte. Abia apoi începea cu adevărat ziua de lucru – el zbiera în telefon și se întreținea cu tot felul de oameni și eu mă chinuiam să bat la mașină.

În ora următoare, prin anticameră au trecut o englezoaică de la intendență, doi doctori de la spital, iar

apoi un ofițer. Nu era engleza mea prea extraordinară, mai ales când aveam de-a face cu englezi, ce vorbeau de parcă terminaseră cu toții Oxfordul sau făceau parte din lumea foarte restrânsă de la ceaiurile lui Shakespeare, dar se putea spune că progresam.

După ce le-am făcut primirile de rigoare și i-am servit cu cafea înainte să intre în birou, am introdus o coală de hârtie în mașină, am împins de două ori carul și m-am apucat de scris. Cu două degete, că numai așa eram în stare. După câteva zeci de secunde, opt cuvinte și șase litere mâncate, m-am oprit. Mi-am mușcat obrazul pe dinăuntru. Poate că de fapt eram dislexică și nu-mi dădusem seama până atunci. Am făcut foaia ghem în pumn și-am aruncat-o către coșul din colțul încăperii, nimerind bineînțeles pe lângă. Am oftat încă o dată, am băgat o coală nouă și mi-am potrivit din nou degetele pe taste.

– Cu ce te-ai ocupat înainte de război?

Mi-am ridicat privirea. Cel ce vorbise era ofițerul care încă aștepta în anticameră să intre la doctorul Marinesco. Uitasem complet de prezența lui. Între timp, se ridicase de pe scaun și se descoperise, ținându-și bereta albastru-deschis strâns în mână. În momentul acela n-am reținut altceva decât că era înalt și subțire, cu o figură îngustă specific englezească și pistrui cărămizii pe nas și pe obraji. Mi se părea mult prea tânăr ca să fie soldat, d-apoi ofițer. Iar *you*-ul englezesc pe care-l folosise nu-mi permitea să-mi dau seama dacă mi se adresase sau nu la per tu, ca să știu să-i răspund în aceeași manieră.

– Am fost pianistă, am răspuns după câteva momente.

– Pianistă-pianistă?

– Ce înseamnă pianistă-pianistă?

– Adică la pian cântai mai degrabă *Sing, sing, sing, with a swing* sau Simfonia a 5-a de Beethoven?

– Beethoven.

Întâi s-a uitat lung la mine, arătând impresionat, apoi și-a coborât privirea pe mâinile mele de pe taste și a clătinat ușor din cap:

– Să știi că mi-am dat seama imediat.

– Cum ți-ai dat seama?

– După degete.

Apoi mi-a dăruit un zâmbet frumos, poate puțin timid, dar într-o manieră pe care, printr-o îndelungată experiență a tinereții, am recunoscut-o imediat. Flirta cu mine. Asta îmi mai lipsea. Mi-am coborât imediat ochii la mașina de scris, ca să se lămurească că nu-mi ardea de cochetării sau amabilități convenționale.

– Ai un accent foarte exotic, l-am auzit din nou spunând. Ești poloneză?

– Nu. Româncă.

– Oh! N-am cunoscut niciodată vreun român.

Am ridicat din umeri.

– Cum îți place Berlinul?

Am clipit de două ori. Mecanic, mi-am ridicat din nou privirea și, fără niciun cuvânt, m-am uitat pe fereastră. Dădea chiar în spațiul îngust dintre imobilul doar pe jumătate bombardat ce găzduia administrația și clădirea de lângă, din care însă nu mai existau decât niște resturi de ziduri carbonizate. O scară metalică de incendiu, în zig-zag, rămasă întreagă, atârna într-o rână în aer, cu un picior încă prins printre cărămizi. Pe deasupra ei, se vedea piațeta deschisă, plină de dărâmături, și cerul coborât, de un cenușiu întunecat și opac. Vântul sufla zăpada dintr-o parte într-alta, în valuri albe înghețate. Imaginea era de-a dreptul apocaliptică.

Mi-am întors ochii de la fereastră și, fără să-l privesc și tot fără niciun cuvânt, mi i-am coborât din nou asupra mașinii de scris.

– Încercam să fac conversație, a spus el.

Îmi venea să-i zic de la obraz să nu mai încerce, că era limpede că n-avea nicio vocație, dar era prea tâ-năr, așa că n-am făcut-o. Avea tot timpul din lume

să învețe. Și-a întors și el privirea către fereastră, uitându-se îndelung la tabloul dezolant de dincolo de ea, și, după câteva zeci de secunde, a spus, mai mult pentru sine:

– Mă întreb cum o fi arătat orașul înainte de război.

De data aceea însă, n-am mai putut să mă stăpânesc și i-am zis:

– Ar trebui să cauți câteva fotografii mai vechi, ca să te lămurești.

– Tu l-ai văzut?

– Da.

– Eu, înainte de război, abia dacă ieșisem din orașul meu.

N-am întrebat ce oraș era ăla, cum bănuiam că spera el că voi face, ca să poată continua conversația, dar am spus altceva:

– Nici n-aveai când, *Caporal.* Ești deja mult prea tânăr.

– *Lieutenant,* m-a corectat el serios.

Apoi, după câteva secunde de tăcere, a făcut doi pași înspre mine și mi-a întins mâna:

– Permiteți-mi să mă prezint. *Lieutenant* Thomas Reginald Evans.

M-am uitat curioasă la mâna lui; era subțire și îngrijită. După câteva clipe, i-am întins-o și eu pe-a mea, însă, în timp ce mi-o strângea, în loc să mă prezint la rândul meu, așa cum ar fi fost politicos, m-am auzit întrebând:

– Dumneata cu ce te-ai ocupat înainte de război, *Lieutenant?*

– Eram student. Începusem universitatea.

– Și ce studiai?

– Contabilitate.

– Să știi că mi-am dat seama imediat.

– Cum ți-ai dat seama?

– După conversație.

Surprinzător, el a început să râdă. Nu părea ofensat. De fapt, se îmbujorase de râs.

– Ești foarte nostimă.

Nu i-am răspuns. Venind din partea unui englez, nici măcar nu eram foarte sigură că era un compliment. Doar i-am surâs vag și am lăsat bătăile clapelor mașinii de scris să umple tăcerea. I-am simțit însă privirea întârziind asupra mea.

– Domnișoară Lucreția! a bubuit chiar atunci un glas din camera alăturată. Domnul Marinesco, lățit pe scaunul din spatele biroului și ținând receptorul între umăr și ureche, zbiera la cineva de partea cealaltă a firului, ba pe englezește, ba pe rusește, răsfoind în aceleași timp un dosar și făcându-mi semn să invit musafirul înăuntru.

– *Miss Lucretia*, a repetat musafirul în cauză, pronunțându-mi numele cu un accent hazliu și înclinându-se ușor în direcția mea, ca și cum făcusem în sfârșit cunoștință.

A trecut pe lângă mine și a intrat în biroul doctorului Marinesco, iar eu am închis ușa în spatele lui. A stat înăuntru în jur de un sfert de oră; însă, când am auzit scaunele scârțâind pe parchet, semn că se ridicaseră și-și dădeau mâinile, înainte să se despartă, am trecut repede în încăperea alăturată, prefăcându-mă că aveam treabă pe la fichetele cu dosare. Orice, numai să nu mai trebuiască să dau ochii cu el.

Tocmai cu cel care, deși în momentul acela nici prin cap nu mi-ar fi trecut, urma să-mi dovedească doar câteva ore mai târziu că aceea nu fusese nici pe departe o dimineață ca toate celelalte.

2.

„*Herr* Kurt Bergmeier locuiește acum la numărul 45, Weserstrasse."

„Îl caut pe Otto Wissmann, în vârstă de opt ani, păr blond, ochi albaștri. Pentru orice informații întrebați

de *Frau* Wissmann, în tabăra de refugiați de la Crucea Roșie Americană."

„Soția mea, Angela Stiegler, asistentă medicală, a dispărut în mai 1945. Ultimul loc în care a fost zărită este spitalul Beelitz-Heilstätten. Dacă ați văzut-o sau puteți oferi cea mai mică informație despre ea, vă rugăm scrieți domnului Thomas Stiegler, Petersdorf, Bavaria."

Am oftat.

Teatrul *WinterGarten*, de pe Friedrichstrasse, din sectorul sovietic, arăta complet diferit de cum mi-l aminteam. Clădirea rămăsese în picioare, era drept, dar era calcinată complet, iar ferestrele și intrările mari, în arcade, se căscau negre pe fațada găurită aproape în totalitate de fragmente de șrapnel. Câteva dintre ele erau în continuare baricadate de saci de nisip, foste cuiburi de mitralieră de pe vremea luptelor de stradă. Iar peretele unde înainte de război se lipeau afișele pentru concerte și piese de teatru era deodată acoperit de hârtii de tot felul, fotografii, bucăți rupte din ziare și pagini de carte, prinse una peste alta cu lipici și piuneze și pe care erau mâzgălite nume – atâtea nume! –, semnalmente și informații. Toți pereții rămași în picioare din centrul Berlinului erau plini de astfel de mesaje. Oameni dispăruți. Bărbați, femei, copii. Morți, prizoneri, refugiați, fugăriți pe vremea naziștilor, alungați de bombe și de sovietici. Oameni care căutau alți oameni, oameni care căutau adăpost, oameni care ar fi vândut orice. Pe Unter den Linden, Kurfürsterdamm, Friedrichstrasse, printre ruinele de pe toate fostele faimoase artere berlineze și în locurile cele mai circulate. Mii, sute de mii de oameni dispăruți. Căutam acul în carul cu fân.

Dar îmi lipeam și eu mesajele acolo, printre celelalte, prin centru și prin locurile mai frecventate de refugiați. Ca toată lumea, și eu speram că într-o bună zi cineva îi va citi numele din întâmplare, mă va căuta și-mi va spune: „L-am cunoscut. Știu ce s-a întâmplat cu el, știu unde e."

Mi-am suflat în pumni. Îmi înghețaseră degetele de-a dreptul prin mănuși. Bătea un vânt rece și începuse să fulguiască; rar, cu fulgi mari și albi, părând aproape moi, ca niște fluturași albi ce mi se așezau lin în păr, pe sub basc. Respirația mi se ridica rece în văzduhul înalt. Mi-am strâns mai bine paltonul pe lângă trup și am dat să plec, când mi-am auzit numele rostit:

– *Miss Lucretia!*

M-am întors cu o tresărire.

– *Oh!... Hello, Lieutenant... ăăă ...*

– Evans. *Lieutenant* Evans.

Timp de câteva secunde, n-am zis niciun cuvânt, uitându-mă cu atenție la el. Apoi mi-am coborât privirea pe ceasul de la mână și am spus:

– Au trecut fix opt ore de când te-am întâlnit ultima oară, *Lieutenant* Evans. Ce faci, mă urmărești?

– Nu, nu te urmăresc, mi-a răspuns el, râzând ușor, cu țigara aprinsă între buze. Am fost la masă cu niște amici ruși, undeva prin apropiere. *And, please, you may call me Tommy*[202].

Am tăcut timp de alte câteva secunde, uitându-mă în continuare la el și încercând să-mi dau seama dacă vorbise serios sau era numai o mică mostră din atât de faimosul umor englezesc. Ca și de dimineață, era tot în uniformă, cu mantaua pe deasupra și, în ciuda gerului, își așezase bereta albastră – cum altfel decât englezește – doar pe-o singură ureche, lăsând-o pe cealaltă la vedere. O ureche micuță, pistruiată și înroșită de ger. Din nou, mi s-a părut uimitor de tânăr. Cu copiii ăștia se făcuse de fapt războiul?!

Apoi, pentru că tot nu ajunsesem la nicio concluzie, n-am putut să mă stăpânesc și l-am întrebat:

– Chiar așa ți se spune?

– Da. De ce? Nu-ți place?

– Un militar englez, care se află în Berlin și pe care-l cheamă Tommy. Asta cred că e definiția absolută a clișeului.

202 Te rog, poți să-mi spui Tommy. Pe timpul celor două războaie, trupele britanice erau numite familiar *tommies*.

A râs din nou.

– Nu?!... N-ai cum să inventezi așa ceva. Și să-ți mai zic și altceva?... Pe doi dintre cei patru amici ruși cu care am luat masa îi cheamă Ivan[203].

A fost rândul meu să surâd, clătinând ușor din cap. Se părea că, de dimineață și până atunci, mai lucrase la conversație.

– Ce faci aici? m-a întrebat el apoi, uitându-se atent în jur, fără să-și păstreze însă prea mult privirea peste umărul meu, la bilețele lipite pe zidul teatrului. Ești cam departe de birou.

– Am fost și eu la masă.

– Tot cu niște amici Ivani?

Am înălțat din umeri, fără să-i răspund.

– Nu este periculos să te plimbi singură prin sectorul rusesc?

– Nu mi-e frică de ruși, *Lieutenant*.

Sau, cel puțin, nu *mai* îmi era frică de ruși. Era adevărat că istoriile despre intrarea rușilor în Berlin erau înfiorătoare, demne de povești de groază. Doriseră să își răzbune morții de acasă, iar sălbăticia lor fusese de nedescris. Văzusem și în București de ce erau capabili și nu mă miram de nimic. Dar războiul se terminase. Toate ororile acelea se sfârșiseră. M-am uitat totuși cu coada ochiului în jur. Din cauza frigului, strada era aproape pustie. În afara grupurilor de femei ce munceau la cărămizi, în mijlocul ruinelor, doar o rusoaică, în manta militară și cu o mitralieră agățată de spate, dirija traficul liniștită, fără să se uite în altă parte decât în cele două direcții în care se mișcau jeep-urile și camioanele militare, iar către celălalt capăt al clădirii, doi soldați, unul sprijinit neglijent de zidul carbonizat și celălalt de patul mitralierei, așezată vertical, cu țeava în jos, râdeau și tândăleau veseli pe rusește. Ca și Tommy, și ei păreau foarte tineri și inofensivi. Chiar atunci, unul dintre ei s-a aplecat să-și aprindă țigara de

203 Același joc de cuvinte ca în cazul Tommy, denumind trupele rusești.

la bricheta celuilalt, ce apăra de vânt flacăra cu mâinile înmănușate făcute căuș; când s-a ridicat însă, m-a observat studiindu-l și mi-a făcut cu ochiul, voios și amabil. Apoi s-a întors către interlocutorul lui, continuându-și conversația. Mi-am întors și eu imediat privirea de la ei, cu respirația oprită. Deși trecuse aproape un an și jumătate de atunci, ochii soldatului pe care-l omorâsem nu-mi ieșeau din minte.

Am rămas câteva momente în tăcere, cu un nod în gât și ochii în jos.

– Te întorci în Wilmersdorf? m-a întrebat Tommy, în timp ce își stingea țigara direct cu vârful degetelor înmănușate, aruncând-o neglijent în lături. – Chiștocul a aterizat într-un morman înalt de moloz, acoperit de un strat subțire de zăpadă, aproape neagră de murdărie și îmbibată cu pete galbene și dezgustătoare de urină înghețată. – Dacă dorești, a adăugat după câteva momente, am mașina parcată pe o stradă mai încolo.

Dar nu am mai avut timp să îi răspund, pentru că, aproape în aceeași clipă, apărut parcă de nicăieri, un copil pricăjit și murdar, căruia abia i se vedea fața sub căciula căzăcească jerpelită, pescuită de cine știe unde, s-a aruncat după chiștoc cu o viteză uimitoare, ca și cum i-ar fi fost frică că i l-ar fi putut lua altcineva, și l-a pescuit din zăpada mizerabilă cu mare băgare de seamă, ca pe un trofeu prețios, cu niște mânuțe tremurânde, murdare și roșii de frig. Încheieturile îi erau atât de subțiri, încât i le-ai fi putut frânge fără niciun efort, ca pe niște nuielușe. Mai mult de șase-șapte ani nu avea cum să aibă. A ascuns imediat chiștocul într-un buzunar al fostei mantale militare zdrențăroase pe care o purta, din stofă grosolană de soldat, plină de găuri și pe care, de lungă ce era, trebuia să o țină cu mâna când pășea, ca să nu se împiedice în ea. Cine știe de când pândea nevăzut acolo, în gerul acela năprasnic, ascuns pe după arcade, pentru amărâtul ăla de chiștoc! Poate că, dacă ar fi reușit să adune suficiente, ar fi reușit să-și cumpere cu ele niște pâine neagră în

Postdamerplatz. Încă un *trümmerkind*, un copil care rămăsese al nimănui și trăia printre ruine și moloz, așa cum trăiau atât de mulți dintre copiii Germaniei de când se terminase războiul, pe jumătate sălbăticiuni, ferindu-se de oameni, îngroziți să nu fie duși în vreun lagăr de internare pentru refugiați, fără să știe că măcar acolo ar fi căpătat o supă caldă la prânz. Cu ceva vreme în urmă, din cauza asta, un copil mă mușcase de mână, când încercasem să-l ating.

Mi-am pipăit imediat buzunarele, să-i pot da ceva, dar nu mai aveam nimic la mine, nici bani, nici țigări. Le lăsasem pe toate în piața neagră, cât îmi lipisem acolo bileţelele. Însă Tommy și-a scos el restul pachetului de țigări din buzunar și, făcându-i semn cu degetul să se apropie, i l-a întins. După câteva clipe și cu ochii ațintiți doar pe pachet, copilul s-a apropiat încet, precaut, cu pași nesiguri și uitându-se tot timpul în jur, exact ca un câine credincios atunci când e strigat de un stăpân rău și cu toane, fără să știe niciodată cu adevărat dacă era chemat să i se dea de mâncare sau să fie lovit cu piciorul. Când s-a oprit lângă noi, mi-am stăpânit cu greu nevoia subită să-mi duc mâna la nas. Mirosea îngrozitor, de nesuportat, înțepător și iute, a ființă care putrezea de vie. Tommy s-a mai căutat timp de câteva clipe prin toate buzunarele. A mai găsit un rest dintr-un baton de ciocolată cu nucă de cocos, din rația zilnică și din care mușcase deja de câteva ori. Însă ochii copilului, deja mult prea mari, s-au mărit și mai tare la vederea unui asemenea festin nesperat. Abia atunci mi-am dat și eu în sfârșit seama, cu același amestec de groază, slăbiciune și silă care nu mă mai părăsea de atâta vreme, că, de fapt, nu era un băiețel, așa cum crezusem eu, ci o fetiță. Dar era atât de emaciată, cu ochii duși în fundul capului și tenul cenușiu de inaniție, și atât de murdară, cu părul numai cârlți îmbibați cu praf de moloz, încât era greu să îți dai seama ce sex avea. Nu prea mai aducea a ființă umană. Și, exact ca o jivină lihnită de foame, i-a smuls ciocolata lui Tommy din mână și a înfulecat-o cât ai zice

peşte, îndesându-şi-o pe toată în gură. Apoi a lins de mai multe ori celofanul lucios, pe-o parte şi pe cealaltă, lăsându-l perfect curat, fără nicio urmă.

În momentul acela am realizat că motanul aciuat în cantina noastră de la cămin mânca mult mai bine decât marea parte a copiilor germani şi mi s-a rupt inima. Şi am mai realizat ceva pe care-l ştiusem din prima clipă când pusesem piciorul în Berlin, dar nu voisem să-l recunosc. Că n-aveam ce căuta acolo; nu eram nici pe departe o natură atât de altruistă încât să fac faţă. Iar copilul meu – copilul lui Heinrich – merita mai mult decât viaţa aceea. Faptul că venisem era o greşeală, pentru care el, în minunata lui înţelepciune, m-ar fi certat. Trebuia să plec.

Tommy şi-a întors privirea către mine şi, aproape ca şi cum ar fi ştiut exact ce gândeam, mi-a spus pe o voce neaşteptat de calmă, dar plină de amărăciune:

– Să ştii că şi mare parte dintre copiii din Anglia n-au mai văzut ciocolată de dinainte de război... *Hey you, bugger off now!*[204] i-a ordonat el apoi fetiţei, ce se dăduse câţiva paşi înapoi, dar fără să dea semne că voia să plece, mai sperând poate la vreun alt dar.

– *Danke tommy, good tommy, alles tommy ist good*, a spus ea repede şi a tulit-o într-o clipită, dispărând după colţul dinspre Dorotheenstrasse, iar noi am rămas din nou singuri.

– *Bugger off*, am repetat după o vreme, *sotto voce*.

– Înseamnă să...

– Ştiu ce înseamnă, l-am repezit eu, cam tăios.

Însă, după câteva clipe de tăcere de ambele părţi, ca să mai atenuez puţin efectul reacţiei neplăcute de dinainte şi să mai destind atmosfera încărcată, am zis:

– Încerc să-mi dau seama dacă există vreo diferenţă între *bugger off*-ul vostru şi *fuck off*-ul din sectorul american.

– Al nostru e evident mai elegant, a răspuns el cu un surâs şi fără să pară lezat în vreun fel.

204 Haide, acum cară-te!

Am tăcut din nou amândoi. Încercam din răsputeri să găsesc o metodă politicoasă să scap de compania lui.

– S-a făcut târziu, am zis însă, renunțând să mai caut o scuză cuviincioasă și luând-o românește, de-a dreptul pe arătură. Și nici nu mă întorc în Wilmersdorf, am adăugat repede, înainte să se ofere din nou să mă conducă. Dar îți mulțumesc oricum.

– Oh!... Și tocmai când mă gândeam cum să-mi fac curaj să te invit să vedem un film la cinematograf.

– Ha-ha, ca și cum ar mai exista vreun cinematograf întreg în tot Berlinul ăsta!

– Mai există. În Olivaerplatz. Zilele astea difuzează *Casablanca*... L-ai văzut?... Mai e unul și în Alexanderplatz, dar, fiind în sectorul rusesc, mă gândisem că...

Hopa. Vorbea serios. Și, din păcate, tocmai când începuse să-mi placă de el.

– Nu, mulțumesc, am spus simplu și clar, ca să nu cumva să creadă că făceam pe cocheta și că era un *nu* care de fapt însemna *da*.

– De ce nu? m-a întrebat; se părea că, cu toată timiditatea, nu era chiar așa ușor de descurajat. Românii nu obișnuiesc să se uite la filme americane?

– Nu, nu obișnuim, am răspuns; din nou cam tăios. Până în urmă cu doi ani, ne uitam numai la filme de propagandă nazistă, iar de atunci ne uităm la filme de propagandă sovietică.

– Îmi pare rău.

– Și mie.

– Dar să știi că nu e vina mea.

– Știu.

– De ce ești tot timpul în defensivă?

– Nu sunt în defensivă.

Apoi, pentru că mi-am dat seama că răspunsesem prea repede, exact ca și cum aș fi fost în defensivă, mi-am mușcat buza de jos și mi-am coborât privirea.

– Deci să înțeleg că ai și ajuns la concluzia că nu-ți place de mine? m-a întrebat el, după alte câteva momente de tăcere. De ce? Nici măcar nu mă cunoști.

– Nu e nimic personal.

– Dar?

– Să zicem că sufăr de singurătatea femeii căreia nu-i plac bărbații în uniformă.

El și-a ridicat imediat amândouă mâinile la nivelul capului, ca și cum s-ar fi predat, iar apoi, arătându-mi însemnul de pe umăr și surâzând amuzat, mi-a spus:

– Eu nu sunt militar. Doar lucrez pentru armata Majestății Sale. E o diferență. Sunt numai un biet slujbaș, funcționar mărunt la arhive. Băiat cuminte din Țara Galilor, cu plămâni delicați și care a văzut frontul doar la cinematograf. Ne obligă pe toți să purtăm uniforma, atâta tot. A tăcut timp de câteva clipe, după care mi-a zâmbit larg: Dar îmi place umorul tău.

– Și, așa *biet slujbaș* cum ești, s-au gândit totuși să te facă direct *Lieutenant?*

El a ridicat din umeri cu modestie:

– Au trebuit să-mi ofere și mie un grad, că altfel aș fi fost singurul din Regatul Unit care nu participa activ la efortul de război. Tot un funcționar mărunt rămân... Dar să știi că abia îmi dau voie să port arma, a adăugat repede. Le e frică să nu împușc pe careva din greșeală. Cum fac o mișcare mai bruscă, cum toți din jurul meu se aruncă la pământ, de parc-ar fi bombardament de artilerie...

Nu m-am putut stăpâni să surâd; și mie îmi plăcea umorul lui. Iar accentul îi era elegant, maniera reținută și sarcasmul fin. Nu era doar un funcționar oarecare. Însă asta nu mă privea, așa că fie, treacă de la mine.

– Așadar, acum accepți să ieși cu mine să vedem *Casablanca?*

– Cum e vremea în Țara Galilor? l-am întrebat eu, întorcând-o de data aceea englezește, ca și cum nu îi auzisem întrebarea.

– În perioada asta?... Foarte umedă.

– V-au bombardat și pe voi?

– Bineînțeles.

Apoi, încă o dată, am tăcut amândoi. M-am uitat în jur lung, teatral aproape, după care mi-am coborât din

nou privirea pe ceasul de mână. Și chiar în secunda aceea, cât m-am uitat la acele mișcându-se abia perceptibil pe cadranul mic rotund, m-a fulgerat un gând. Și s-a formulat cu atâta claritate în mintea mea, încât multă vreme apoi m-am întrebat dacă nu cumva tocmai providența mi-l șoptise. Aceeași providență milostivă care mi-l scosese pe Tommy în cale și care în general îi face cuib sărmanei berze chioare.

– Ce fel de arhive?

– Poftim?...

– Ce fel de arhive?

– Nu înțeleg întrebarea, a făcut el cu seriozitate, după câteva momente de tăcere.

– Acum toată lumea din Berlin se ocupă într-un fel sau altul de niște arhive. Aproape fără excepție. Întrebarea era de *care* arhive te ocupi dumneata...

– Ce importanță are?

– Are. Iar imediat apoi, înainte să am timp să mă răzgândesc, l-am întrebat: Ai putea să mă ajuți să găsesc pe cineva?

– Nu știu, mi-a răspuns el după câteva momente, vizibil surprins. Depinde... S-a desprins de zidul de care tocmai se sprijinise și, întâlnindu-mi privirea, a clătinat ușor din cap, semn că înțelesese în sfârșit de unde apăruse întrebarea aceea șoc, și a reformulat pe alt ton: Poate. Dacă mă rogi frumos.

– Te rog frumos.

– Atunci sunt șanse să pot. Pe cine vrei să găsești?

– E o povestioară mai lungă.

– Atunci, dacă dorești, haide să intrăm undeva, să mi-o spui. Nu mă grăbesc nicăieri.

Am intrat chiar *vis-à-vis* de WinterGarten, într-o clădire care probabil fusese mai înaltă înainte de război, dar din care nu mai rămăsese decât parterul și doar zidăria de cărămidă roșie, fără pic de tencuială și găurită aproape în totalitate de artilerie, ca o sită. Înăuntru se amenajase o bodegă strâmtă și întunecoasă, mai mult o pivniță, cu uși negre din lemn lăcuit, adăugate

recent și mai mari decât ar fi trebuit, astfel că atârnau pe deasupra intrării într-o rână, niște geamlâcuri mici și înguste, bătute în scânduri, pereți goi și jupuiți și mobilier desperecheat. Ici colo, niște becuri goale atârnau din tavan, împrăștiind o lumină chioară pe deasupra meselor rotunde acoperite de fețe de masă colorate, din bumbac de rație, iar un tablou în culoare cu tovarășul Stalin, în uniformă *gris* cu epoleți galbeni și petlițe roșii, trona pe peretele de deasupra barului din lemn. Un steag roșu cu secera și ciocanul era înfipt în pământul uscat, rămas într-un hârdău mare din lemn, în care probabil altădată stătuse vreun ficus, iar o muzică rusească aproape indistinctă se auzea de la un gramofon ascuns pe jumătate în spatele barului. Nu era foarte aglomerat, doar câțiva soldați răsfirați pe la mese, însă în aer plutea un miros atât de pătrunzător de votcă prostă și fum de mahorcă, încât mai aveam puțin și începeau să-mi lăcrimeze ochii.

Când am intrat înăuntru, câteva capete s-au întors înspre noi, mai multe perechi de ochi ne-au examinat de sus până jos, însă apoi au revenit la treaba lor.

– Ce bei? m-a întrebat Tommy, în timp ce îmi trăgea scaunul de la o masă dintr-un colț mai ferit, mirosind și el ușor în aer și strâmbând din nas. Votcă?... Că sigur aici n-au gin sau bere.

– Cafea?

Cafea aveau. Era solubilă, tot cafea de rație, servită în căni de tablă, și mult prea tare și amară ca s-o pot bea altfel decât cu sorbituri foarte mici și forțându-mă să nu mă strâmb, dar măcar era fierbinte și aburindă. Deși mi-am păstrat paltonul pe mine – înăuntru nu era cu mult mai cald decât afară –, mi-am scos mănușile și mi-am așezat ambele mâini pe cană, să mi le încălzesc. Cineva scrijelise cu briceagul niște litere chirilice în lemnul mesei.

– Îmi permiți să-ți ofer o țigară?

Am acceptat. Mi-a oferit imediat și un foc; în loc de brichetă, folosea chibrituri. Am observat cu coada

ochiului cutia nostimă de chibrituri, pe capac cu o fată planturoasă oxigenată, îmbrăcată în costum de baie albastru cu buline și zâmbind larg peste umăr, în stilul fotografiilor *pin-up* de prin reviste. Chibrituri americane.

Am mai stat în tăcere timp de câteva clipe, fumând și ascultând muzica. Nu înțelegeam versurile, dar era un cântec trist, din cobză, cântat pe o voce joasă și adâncă de bărbat, evocând probabil stepe largi și depărtate și cerul nesfârșit de deasupra lor.

– Asculți? m-a întrebat el chiar atunci, moale, ca și cum s-ar fi temut să nu acopere cu glasul lui melodia. Zice așa: „În noaptea asta neagră, știu că tu, iubito, nu poți să dormi / Și îți ștergi pe ascuns lacrimile..."

– Știi rusește?

– Nu. Dar cunosc melodia asta. E dintr-un film.

– Te uiți și la filme rusești, nu numai americane?

– Îmi place cinematografia. E a șaptea artă.

Apoi, după alte câteva secunde de tăcere, și-a lăsat ușor țigara pe marginea scrumierei cenușii din metal, fixându-mă cu privirea, m-a întrebat direct:

– Așadar, pe cine căutăm? Un refugiat din România?

– Nu. Un german.

– Un german? Evreu deportat?

– Nu, nu evreu. Doar un german de aici, din Berlin. Iar după câteva clipe, am adăugat cât am putut de simplu: O cunoștință de dinainte de război. Aș vrea să-i dau de urmă.

– Deci asta făceai dumneata aici, a zis el, aruncându-și privirea asupra ferestrei acoperite, ca și cum ar fi putut să vadă prin ea clădirea teatrului de pe trotuarul celălalt. Chiar mă întrebam cum de o româncă se plimbă cu atâta nonșalanță prin sectorul sovietic. Majoritatea refugiaților din est se feresc cât pot de ruși.

Am surâs în sinea mea. Accent elegant, manieră reținută, sarcasm fin *și* percepție excelentă.

– Spune-mi Lulli, te rog.

– Lulli, a repetat el. Și cine e germanul ăsta, Lulli? Un prieten de-al tău? Un iubit?

M-a întrebat surâzând și mi s-a părut aproape dezamăgit.

– Un fel de rudă prin alianță cu fostul meu soț, am răspuns eu, privindu-l în ochi. La o adică, chiar ăsta era adevărul.

– Dar nu e cam complicat ceea ce faci?... Șansele să găsești pe cineva dispărut lăsând mesaje pe ziduri sunt extrem de mici. Du-te la Biroul pentru Persoane Strămutate. Ei se ocupă de taberele de refugiați. Și au început cât de cât să le dea de cap.

– Nu e chiar așa de simplu, am șoptit.

– Mda, știu și eu cât durează. Toată lumea din Berlin se ocupă de arhive pentru că toată lumea din Berlin caută pe cineva. Dar, dacă e în viață și se află aici, nu ar fi foarte greu de găsit. Toți germanii care au primit cartele pentru rații au trebuit să completeze un *fragebogen*[205]. Chiar și în sectorul rusesc... Dar e nevoie de răbdare. Lipsesc incredibil de mulți oameni. Milioane. E haos. Însă, a adăugat el apoi făcându-mi cu ochiul, având în vedere că m-ai rugat așa de frumos, te anunț că în chestiunea asta chiar te pot ajuta. O să te trimit la un amic american de la Persoane Strămutate. Și direct în biroul lui personal. N-o să mai fie nevoie să treci prin toată birocrația aia înfiorătoare.

– Și dacă nu e vorba de-un civil? l-am întrebat după o scurtă tăcere, privindu-l în ochi peste marginea cănii, în timp ce-o ridicam la buze. În ce birou mă trimiți în cazul ăsta?

– Un militar? *Landser?*[206]

– *Offizier*. *Vorgesetzten Offizier*[207]. În '44, era maior.

– *Phew!* a exclamat el, fluierând ușor. Deci nu tocmai un fitecine.

Apoi, tot ca la un gând fulgerător, o umbră i-a trecut pe figură, surâsul i s-a stins pe buze și și-a îngustat ochii la mine, privindu-mă pe sub sprâncenele dese și încruntate:

---

205 Chestionar

206 Soldat comun

207 Ofițer superior

– SS?

– Nu! am exclamat eu cam tare și doar după câteva secunde de tăcere stupefiată. Nu, nu, am repetat apoi, coborând vocea și uitându-mă fără să vreau în jur. Din armata obișnuită. Luftwaffe, mai exact. A fost pilot.

– Pilot, a repetat și el, fără nicio inflexiune în voce.

– De luptă, *Lieutenant.* Nu de bombardament. Pilot de vânătoare.

– Am înțeles. Și știi sigur că mai este în viață?

– Nu știu, am răspuns. Nu știu dacă mai este în viață.

M-am temut o clipă să nu-mi tremure glasul. Iar peste altă clipă, mi-am dat seama că, deși eram împăcată oarecum cu acel gând, era prima oară când îl rosteam cu voce tare.

– Dar sunt sigură că nu apare pe listele publice de militari germani morți în război, am continuat repede, ca să nu fie necesar să mă gândesc prea mult la ceea ce spusesem. Iar listele cu militarii de rang înalt MIA[208] și prizonieri de război încă nu se eliberează civililor. Nu înțeleg de ce. Sunt în Berlin de două luni, timp în care am fost peste tot. La toate ghișeele de la Persoane Strămutate, prin taberele de refugiați, chiar și la Armata Salvării. Am depus cereri peste cereri. Nu-mi explică nimeni nimic. Toată lumea te pune să aștepți. Nici motiv nu-ți dau. Încep să am impresia că de fapt nimeni nu știe nimic. Au trecut zece luni de când s-a terminat războiul și n-am reușit să-i dau de urmă... După câteva secunde, mi-am ridicat privirea, l-am privit în ochi și i-am spus direct: Aș avea nevoie de ajutorul cuiva care are acces direct la arhivele Wehrmacht-ului.

– Arhivele alea sunt secrete și sub control american. *Classified*[209] se cheamă.

– Știu asta. Numai că mai devreme tu ai luat masa cu patru *amici* ruși și tocmai mi-ai zis că ai și un *amic* american, atât de sus-pus încât posedă până și birou personal la Persoane Strămutate. Mă gândesc că, cine știe,

208 *Missing in Action,* dispăruți în acțiune

209 Informații clasificate

poate mai ai și alți *amici* printre aliații americani, la fel de sus-puși, care posedă și alte birouri, prin alte locuri.

El n-a zis nici da, nici nu, doar și-a umflat ușor cu limba obrazul înroșit de frig, uitându-se la mine într-un fel ciudat.

– Deci poți să mă ajuți? am insistat eu.

– Nu știu sigur. Procedura cu foștii ofițeri germani înalți în grad e ceva mai complexă decât cu ceilalți... Dar pot să încerc. În primul rând, ceea ce aș putea cu siguranță să fac e să-i caut dosarul, ca să știu pe unde-a fost în ultimul an și astfel să aflu prin care liste de prizonieri să mă uit după numele lui. Să văd dacă nu e cumva prin vreun lagăr de prizonieri din Germania, Anglia, Franța, Belgia și restul.

– Dar...? Îmi lași impresia că există un *dar*.

– Dar frații, ordonați și organizați cum îi știm, ne-au lăsat moștenire munți de hârtii. La propriu munți de hârtii, dacă-ți poți imagina așa ceva. Hale întregi, de zece picioare înălțime și lungi cât vezi cu ochii, pline până în tavan de fichete și cutii cu dosare și hârtii.

– Atunci caută în muntele de la litera R. R de la Reinhardt. Heinrich. Cu *von* în față. S-ar putea chiar să găsești mai multe persoane cu numele ăsta de familie.

– O! Un *von*. Ai rude alese, ce să zic. Prinț? Arhiduce? Sau ce?

– Fiul unui baron.

– *All right*, a zis, căutând în același timp în buzunarul interior al vestonului și scoțând un carnețel de piele uzat și un capăt mușcat de creion. Și-a notat numele în carnețel, după care l-a ascuns din nou în manta; nu înainte de a mi-l flutura prin fața ochilor, ca și cum ar fi vrut să-mi dovedească faptul că nu glumise și chiar era doar un mărunt funcționar, echipat cu toate cele necesare ingratei lui meserii.

– Și altceva ce poți să-mi mai spui despre el?... În caz că nu-l găsesc la litera *R* și trebuie să-l caut pe alte căi...

– Din păcate, nu știu prea multe. A plecat din România în vara lui '44. Bănuiesc că pe frontul de Vest.

Înainte de asta, a luptat doi ani în cap în Rusia. Atât știu. Probabil că ți-aș mai putea da alte câteva detalii, dar trebuie să mă întrebi concret ce anume îți trebuie. Nu mi-e foarte clar cum funcționează lucrurile astea.

– A luptat în Ardeni?

– Nu știu. Am pierdut complet legătura după ce a părăsit România. Rușii se instalaseră deja la noi, nu puteam să întreținem corespondență, el fiind german... Cred că înțelegi. Iar, după câteva clipe de tăcere, am întrebat, mai încet și uitându-mă din nou în cana mea de cafea: Și-n al doilea rând?

– Poftim?

– Ai zis mai devreme că în primul rând o să te uiți pe listele de prizonieri de război... Și-n al doilea rând?

– Nici alea nu sunt *liste*. Sunt dosare foarte groase. Sute și mii de dosare foarte groase, cu zeci și sute de mii de nume de prizonieri... Dar, în al doilea rând, dacă mergem pe ipoteza că este în viață, fiindcă a fost ofițer cu rang superior, este posibil ca acum să fie blocat într-una dintre taberele unde se așteaptă trierea... Ăsta e de fapt motivul pentru care nu s-au eliberat încă *listele* de prizonieri, cum le-ai numit tu mai înainte. De asta nimeni nu știe nimic. Pentru că nu s-a terminat încă trierea. Iar până nu se termină, nimeni nu va ști nimic. Doar cei care trebuie să știe... Și numai Dumnezeu cunoaște când o să fie asta... Cum spuneam, munți și munți și munți de hârtii.

– Trierea? am întrebat. Nu înțeleg.

– Trierea naziștilor de germanii de bună-credință. *Denazificarea*. Ăsta e termenul oficial. Iar denazificarea asta e apanajul americanilor și se face cu simț de răspundere, durează. Așa s-ar putea explica de ce, dacă individul ăsta este în viață și POW[210], n-a fost încă eliberat... Este posibil să fie ținut într-un lagăr de prizonieri de război până i se verifică trecutul și i se eliberează – sau nu – *Persilschein*-ul.

– *Persilschein*-ul?

210 *Prisoner of War*, prizonier de război

– Certificatul de acreditare, ca să zic așa. Patalamaua la mână care demonstrează că respectivul german n-a fost nazist. *Dacă* n-a fost... Ca să poată să-și reia viața, să capete o rație, o locuință, poate un loc de muncă. Dacă individul pe care-l cauți tu ar fi avut un grad mai mic, i-ai fi dat ceva mai ușor de urmă. Viu sau mort. Cei mai importanți dintre ei sunt și cel mai probabil să fie pătați. Înțelegi?... – Am încuviințat din cap, fără să-l întrerup. – *Persilschein,* a repetat el, gânditor, fără niciun pic de accent englezesc. Idiom german. Inventiv, nu-i așa?... Mai să-ți vină să zici că nemții chiar au umor... Dar apoi, redevenind din nou serios, a sorbit o gură de cafea și a revenit la subiect: Deci, în situația asta, există două posibilități: ori se află în continuare într-un lagăr de triere, pentru că nu i s-a eliberat încă *Persilschein*-ul, ori a fost declarat *negru* și se află într-o închisoare americană, așteptându-și procesul.

– Cine eliberează *Persilschein*-ul ăsta? am întrebat. Tot numai americanii?

– Da. Și o fac cu simț de răspundere, cum spuneam. Ca să nu ajungă să se preumble liberi și liniștiți printre noi tot felul de criminali cu sânge rece și psihopați, *à la* Himmler și Eichmann. Deci și asta durează.

– Și ce înseamnă că un dosar e declarat *negru*?

– În funcție de trecut, nazist sau nu, germanii sunt catalogați în *negru*, *gri* și *alb*. *Negrii* sunt cei sus-puși în partid, sau care au dat dovadă de prea mult... hm... zel în aplicarea ideologiei național-socialiste. Pe front sau în afara lui.

– Criminalii de război, vrei să spui.

– Nu numai criminalii de război propriu-ziși. Mai sunt și cei care au adus și alte tipuri de servicii statului nazist... E o categorie extinsă. În fine, dacă von Reinhardt ăsta a fost declarat *negru*, atunci e peste nivelul meu de acces. Dar, în cazul ăsta, dacă mai e în viață și n-a fugit, oricum o să-l găsești singură, ceva mai încolo. La proces.

– Nu-ți fă griji, am spus. El n-a fost nazist și nici n-a adus vreun serviciu statului nazist. Te asigur. De fapt,

nu putea să-i sufere pe Hitler și-ai lui. A încercat chiar să... Dar n-am mai continuat cu ce începusem, ci am spus altceva: Și-a făcut numai datoria de soldat față de țara și poporul său, ca toți ceilalți soldați de pe lumea asta. Numai că, din nefericire, el s-a întâmplat să servească în armata germană. Atâta tot. A fost unul dintre cei buni. Mai bun decât mine, mai bun decât foarte multă lume.

– Acum toți zic asta, a replicat el pe un ton aproape indiferent, părând netulburat de îndârjirea mea; inexplicabilă dacă persoana în cauză ar fi fost pentru mine doar o cunoștință oarecare, așa cum voiam să las impresia. Să-ți dau un exemplu... Nemțoaica drăguță de șaizeci de ani, cu părul alb, care gătea la cantină la noi până acum o lună și ne zâmbea tuturor, s-a dovedit că de fapt denunțase la Gestapo, în '39, pe un vecin, un bătrânel care ascundea în pod o evreică cu doi copii mici. A recunoscut-o cineva din întâmplare... Pentru că *așa se făcea atunci*, cum s-a scuzat dumneaei. Poloneza și copiii ei au ajuns la Auschwitz, iar bătrânelul la Buchenwald. De acolo, cine știe, poate pe coșuri, direct în atmosferă... Am aflat și că ea de fapt era atât de dedicată cauzei, încât își turna vecinii la Gestapo și dacă nu stăteau smirnă când vorbea Führerul la radio. În general, într-o dictatură, cel care dorește să supraviețuiască trebuie să aibă legături cu regimul. Fie ele și de circumstanță, nu neapărat din convingere.

– Știu foarte bine teoria. Numai că, în orășelul ăla din Țara Galilor de unde vii dumneata, oricare ar fi el, acolo...

– Pembroke, m-a întrerupt el serios. E în comitatul Pembrokeshire.

– Numai că în *Pembroke*, din *Pembrokeshire*, am continuat eu, apăsând ușor pe cuvinte, dictatura este cu siguranță doar un concept de manual. Să nu uităm că eu chiar vin dintr-o dictatură. Și, în plus, am impresia că am reușit să scap înainte să intrăm într-alta. Iar după câteva momente de liniște, când am încercat

să-mi adun gândurile, am adăugat: Nimeni nu poate fi convins decât de ceea ce era deja convins dinainte. Nimeni nu se schimbă cu adevărat. Iar dacă fiecare ar lupta doar în numele convingerilor lui personale, nu s-ar fi făcut și nu s-ar mai face vreodată vreun război pe lume. M-aș mira să nu-ți fi dat seama până acum.

– Așa o fi. Dar eu am cunoscut pe un american din trupele care au eliberat lagărul de la Dachau. Acum este sub observație. Nici măcar nu poate vorbi despre ce-a văzut acolo... S-a uitat timp de câteva clipe în cana lui de cafea, după care a adăugat: Toți germanii sunt complici. Poate doar prin tăcere, dar tot complici se cheamă. Tot poporul este părtaș la crimă. Și nu numai la crimă de război, ci la omor în masă. Sunt cu toții mai mult sau mai puțin vinovați. Niciunul dintre ei nu este scutit de responsabilitate.

M-am uitat lung la el. *Curat contabil,* mi-am zis.

Abia apoi m-am gândit cu adevărat la cuvintele lui. Inclusiv Heinrich. Asta era ceea ce-mi spunea de fapt. Dar nu făcea decât să dea glas gândurilor mele; știam deja și știusem tot timpul de realitatea teribilă a vinovăției lui, chit că îmi era atât de neplăcut să o aud. Se luptase cu naziștii și cu alegerile și deciziile pe care le-a avut de luat din cauza lor. Și ce? Nu fusese suficient. La un moment dat obosise și tăcuse. Iar tot ce se întâmplase apoi fusese exact unul din cazurile acelea oribile când nu trebuie neapărat să faci ceva ca să fii vinovat, ci e suficient să nu faci nimic. Și, indiferent că o recunoșteam sau nu, așa cum trăise el toată viața cu vina, așa urma să trăiesc și eu.

Am tăcut alte câteva zeci de secunde, rezemându-mă de spătarul scaunului. Deodată, mă simțeam sleită de puteri. Între timp, Tommy a luat o gură de cafea, s-a străduit să nu se strâmbe, după care și-a mai aprins o țigară. Pe fundal începuse un marș marțial sovietic, emfatic și tropăitor, cântat de un cor de voci groase bărbătești.

La un moment dat, el și-a dres glasul și, uitându-se atent în jur, la cei câțiva soldați răspândiți pe la mesele

deșelate, cu mitralierele agățate de spate sau sprijinite de scaune și pereți, a zis:

– Bineînțeles, ceea ce ți-am spus se aplică doar dacă neamțul ăsta este prizonier la noi, la americani sau la francezi. Dacă este prizonier la ruși... ei bine, atunci este mult, mult mai complicat. Aproape fără soluție.

– Cum adică fără soluție?

– Stavka[211]-ul nu-i ca restul lumii. La ei, denazificarea se face cu pistolul automat. Nu stă nimeni la discuții. Iar prizonier de război la ruși înseamnă trenul de vite, via Siberia. Naziști, *Landser, Offizieren,* armata de uscat, Volkssturm[212], civili, oricine era de sex masculin și avea peste paisprezece ani, i-au luat pe toți împreună. Iar NKVD-ul nu-i nici pe departe așa meticulos cum a fost Gestapoul. Ei nu țin liste și dosare. Deocamdată, toată lumea se face că prizonierii rușilor nu există. Rușii au plătit prețul cel mai mare, așa că nimeni nu îndrăznește prea multe efuziuni etice în fața lor. Plus că nici nu trebuie provocați în vreun fel...

Am simțit cum o gheară înghețată îmi strivește inima. Dacă Heinrich se afla închis în cine știe ce lagăr de pe lângă Cercul Polar? Avea să moară la capătul lumii, iar eu nici măcar nu aveam să aflu vreodată unde era îngropat.

În momentul acela, ca să nu izbucnesc în plâns de față cu Tommy, a trebuit să fac ceva, orice, să-mi concentrez atenția asupra unui lucru concret, așa că mi-am deschis poșeta și am început să cotrobăi înăuntru după o țigară, fără ca măcar să-mi doresc cu adevărat una. Mâinile îmi tremurau așa de tare, încât nu reușeam să-mi găsesc tabachera. Tommy mi-a întins pachetul lui. Am tras două fumuri în piept și m-am forțat să mă gândesc la altceva, astfel că, atunci când mi-am ridicat din nou capul, să-l privesc în față, eram iarăși liniștită. Iar

211 Marele Cartier General al armatei imperiale ruse în ultimii ani de existență și al Armatei Roșii

212 Miliție națională instituită de Germania nazistă în ultimele luni ale celui de-al Doilea Război Mondial

el, pentru că în fond era englez și doar ei inventaseră termenul de *gentleman*, s-a prefăcut că nu observase nimic ieșit din comun și a continuat, pe aceeași voce joasă și amabilă de până atunci, aproape profesională:

– Depinde foarte tare unde anume a luptat... La vest de Oder, în fața Armatei Roșii, sau în partea cealaltă, în zona Ruhr, contra americanilor.

– E foarte posibil să nu fi ajuns în Germania. Să fi murit înainte. În timpul retragerii. Sau să fi căzut prizonier.

– Da. Iar asta s-ar putea să o aflu repede. Și tot asta, din păcate, o să-ți spună multe și despre care i-a fost soarta. Un ofițer de rang înalt care a servit în Luftwaffe și pe frontul de Răsărit... Cred că înțelegi și singură implicațiile. Nu vreau să par insensibil.

Înțelegeam. Doar că nu eram încă pregătită să asimilez realitatea.

După o vreme, ca să rup tăcerea, l-am întrebat din nou:

– Deci chiar o să încerci să mă ajuți? Nu am pe altcineva la care să apelez.

– Voi face tot ce-mi stă în puteri. Iar apoi, cu un surâs ușor: Și mi-e foarte greu să cred că există vreun bărbat întreg la minte pe lumea asta care n-ar sări imediat să ajute o *damsel in distress*[213] atât de frumoasă ca tine. Am avut eu mai mult noroc decât alții. Atâta tot.

– Mulțumesc, am spus și am tras adânc aer în piept. Mulțumesc și pentru compliment.

– Dar să știi că nu este deloc ușor.

– Știu.

– Atunci, a continuat el, dregându-și teatral glasul, având în vedere că ești conștientă la ce efort mă supui, dacă reușesc să-i dau de urmă tipului, mergi cu mine să vedem *Casablanca*?... Ca să-mi răsplătești serviciul, bineînțeles.

Am zâmbit fără să vreau.

– Nu cumva mă șantajezi?

213 Domnișoară la ananghie

– Deloc. Mă adaptez lumii înconjurătoare. Serviciu contra serviciu.

Bineînțeles. Motto-ul existenței mele.

– Dar nu ești obligată, a adăugat el imediat, cu o aplecare cavalerească a capului. Voi face oricum tot posibilul să te ajut.

– Și dacă nu-mi plac filmele de dragoste, cum procedăm?

– Atunci ieșim să bem un ceai împreună.

A râs în fața expresiei mele. Apoi, suflându-și la o parte șuvița cea rebelă de pe frunte, mi-a făcut cu ochiul și a zis:

– Compania mea merită sacrificiul.

– N-am nicio îndoială. Dar trebuie neapărat să fie ceai?

– Atunci orice altă băutură?

– Poate, am spus eu cu jumătate de gură, coborându-mi privirea în cana de cafea din fața mea, rămasă pe jumătate nebăută. Dar nu votcă.

– Cu siguranță nu.

– Și nu dansez.

– Nici eu.

– Bine. Și, după alte câteva clipe de tăcere, m-am uitat din nou la ceasul de la mână și am adăugat: Acum chiar s-a făcut târziu, *Lieutenant*. E timpul să plec.

– Bună idee, a zis el, scoțându-și portofelul și aruncând câteva mărci pe masă. M-am îmbătat deja numai de la miros... Permite-mi să te conduc acasă.

– Mulțumesc, dar...

– Insist.

Am zâmbit. Începusem și eu să-mi dau seama că nu era deloc așa timid pe cât părea la prima vedere.

– Oricum, a adăugat el, ridicându-se și ocolind masa, ca să-mi tragă scaunul, îți cedezi foarte greu grațiile.

– Compania mea merită sacrificiul.

A surâs, fără să-mi răspundă. În timp ce îmi ținea mantoul, așteptând să-mi înfășor șalul în jurul gâtului și să-mi pun mănușile, m-a mai întrebat ceva:

– Cum îți place jazz-ul?

– Îl detest. Profund și fără nuanță.

– N-ai ascultat tu ce trebuie.

– De ce?

– Din curiozitate. Însă după câteva momente, a recunoscut: Ei bine, având în vedere cât este de complicat ce m-ai pus să fac ca să-ți intru în grații, dacă reușesc să-ți găsesc ofițerul, nu numai că o să te duc la băutura aia într-un loc unde se ascultă numai jazz, dar o să-mi pun și cea mai bună uniformă a mea.

Deși nu puteam să nu remarc că umorul englezesc chiar avea farmec, m-am uitat la el fără niciun cuvânt, nedându-mi seama dacă era cazul să mă amuz sau să mă indignez. Abia peste câteva clipe, mi-am dat seama că începusem să râd.

Drumul până în Nollendorfplatz, făcut în Volkswagen-ul lui broscuță, cu două uși și caroseria foarte joasă, l-am străbătut aproape în tăcere.

– Mulțumesc, a fost tot ceea ce am zis, imediat ce mașina a oprit în fața căminului. Nu-i nevoie să te deranjezi, am adăugat imediat apoi, deschizând repede portiera și trecându-mi un picior pe trotuar, înainte ca Tommy să aibă suficient timp să iasă din mașină și să mi-o deschidă el.

Înainte să pășesc afară, cu mâna încă pe mânerul portierei, mi-am întors capul peste umăr și l-am întrebat:

– Când crezi că o să poți să-mi aduci vești?

– Nu știu. S-ar putea să dureze ceva. Lucrurile astea nu se află de azi pe mâine. Nu sunt chiar așa, la dispoziția orișicui.

N-am zis nimic, m-am uitat în continuare cu atenție la el, timp de alte câteva secunde. El a ridicat o sprânceană pe sub cârlionți și m-a întrebat:

– Ce e?

– Eu sunt convinsă că n-o să dureze chiar așa de mult.

– Înseamnă că ești foarte optimistă.

– Nu sunt. Dimpotrivă. Și, după ce mi-am întors ușor capul într-o parte, ca să nu observe că de fapt îmi mușcam buza, ca să-mi opresc surâsul, l-am privit din nou în ochi și am continuat: Dar, vezi tu, *Lieutenant,* eu știu deja că tu nu ești chiar așa, *orișicine*... Dacă ai fi fost, mi-ai fi spus și că un *Persilschein* se vinde în Potsdam, pe piața neagră, pe câteva sute de țigări. Fals, într-adevăr, dar un fals reușit. Toată lumea din sectorul rusesc cunoaște treaba asta. Deci cine știe câți naziști adevărați, criminali cu sânge rece și psihopați, chiar se preumblă liberi și liniștiți printre noi... Un funcționar mărunt mi-ar fi spus asta imediat, pentru că este exact ceea ce i-ai spune unei *damsel in distress* care ți-a cerut ajutorul și pe care vrei s-o impresionezi... Nu și ceilalți, totuși. Ei se prefac că treburile astea nu există și că situația cu rușii nu le scapă de sub control. Cineva oficial ar fi insistat sus și tare cât de *classified* e... Exact ce ai făcut tu.

Pentru câteva momente, n-a zis nimic, doar și-a plimbat privirea asupra mea, în felul acela ciudat de mai înainte, lent și meditativ, ca și cum mi-ar fi cântărit cuvintele în minte.

– *Good Lord!* a exclamat însă apoi, zâmbind fin, și mi s-a părut mai mult amuzat decât uimit. Te-ai gândit vreodată să-ți depui un *résumé* la *British Intelligence*?...

Aș fi vrut să-l întreb la care dintre birouri ar trebui să depun *résumé*-ul respectiv, pentru că îmi era evident că știa și să mă îndrume, dar am preferat să-mi mușc limba.

Culmea ironiei.

*

Când ușa s-a deschis și în prag a apărut Tommy, am sărit de pe scaun. Am sărit la propriu, ca și cum aș fi fost fulgerată. Imediat apoi, aproape în aceeași secundă, dându-mi și eu seama de ridicolul reacției mele, m-am așezat la loc. Peste altă secundă, am realizat și cât de incredibil de nepoliticos fusese gestul meu și m-am ridi-

cat din nou. De data aceea chiar am rămas în picioare. Inima începuse să-mi bată cu putere în piept. Trecuseră doar trei zile de la întâlnirea noastră din sectorul rusesc și iată-l.

– Doctorul Marinesco n-a ajuns încă? m-a întrebat însă el, privind peste umărul meu către ușa închisă a biroului.

– Oh! am exclamat moale și m-am așezat din nou, dezamăgită. Nu pe mine mă căuta. Abia peste câteva secunde am reușit să-i răspund și la întrebare, calm, aproape cu deferență profesională, ca o secretară politicoasă ce se presupunea că eram: Nu, n-a ajuns încă. Dar poți să-l aștepți. Nu știu de ce întârzie.

– S-a îmbătat azi-noapte, mi-a spus el liniștit, în timp ce își trăgea un scaun și se așeza în fața biroului meu. Probabil o să întârzie ceva mai mult astăzi. Așa că nu-l aștept.

– Oh! am exclamat din nou. Pe mine mă cauți.

Nu l-am mai întrebat cum de știa că se îmbătase doctorul Marinesco noaptea trecută. În momentul acela, era ultimul lucru care mă interesa pe lume. Senzația de gol în stomac mi se adâncise.

– Ți-am adus vești, a intrat el imediat în chestiune, scoțându-și din buzunarul sacoului carnețelul micuț învelit în piele neagră și răsfoindu-i cu două degete paginile. Din ce-am reușit să aflu... Și-a ridicat însă imediat ochii înspre mine și s-a scuzat: O să te rog să mă ierți, Lulli, dar să știi că sunt numai lucruri dispersate. E încă haos printre hârtii, e greu de aflat exact cine, cum și pe unde a fost. Lipsesc milioane de nemți, soldați, civili, e-o nebunie... Așadar, a continuat, din hârtiile Wehrmacht-ului am descoperit următoarele: Reinhardt, Heinrich, von, *Oberstleutnant* Luftwaffe, *Gruppenkommandeur*[214], a ajuns într-adevăr în Germania. În iarna lui '44, conduce o escadrilă, II./JG1, ce apare staționată cam prin toate regiunile de-a lungul coastei baltice, dintr-o parte în-

214 Funcția Luftwaffe de comandant de escadrilă sau de flanc

tr-alta. Probabil printre ultimele escadrile de vânătoare ce protejaseră evacuarea civililor din zonă. Venea armata rusă și nemții își evacuau civilii către Elba, unde erau americanii. A rămas într-o unitate din... ăăă... – a căutat cu degetul în carnețel, mijindu-și ochii – ...Lübeck, până cu doar câteva ore înainte să intre rușii. Deci unitatea din care face parte se retrage constant prin Prusia de Est, Silezia și Böhmen, către Berlin. Apoi, în februarie '45, apare comandant al altei escadrile, IV./JG 3. Trece și prin I./JG 7, o escadrilă de Messerschmitt-uri cu reacție, iar după aceea apare tot în IV./JG 3. Blabla, a continuat el repede, răsfoind alte câteva foi, nu te interesează pe tine toate denumirile astea... Bun. Apoi, pe la mijlocul lui martie, IV./JG 3, tot cu von Reinhardt la comandă, mai apare staționată în Jüterborg, la aproximativ 80 de kilometri de Berlin, unde rămâne la sol până la sfârșitul războiului... Atât de aici, a conchis el, după câteva secunde de liniște încordată. – *Atât?* Dar am încercat să-mi țin firea, făcându-i doar un semn să continue. – Iar el, fără tranziție și pe aceeași voce de până atunci, a continuat: Apoi, de la centrul de documente american din Zehlendorf... Ăăă, să zicem că am făcut un mic schimb cultural cu un amic yankeu de acolo, după cum mi-ai sugerat, și mi-a făcut un profil rapid al dosarului... Deci, mult mai interesant, zic eu, am aflat cele ce urmează: Pentru moment, ar fi catalogat între gri și alb, aproape curat. Ai avut dreptate, n-a fost nazist, nici măcar membru de partid și n-a condus decât sporadic misiuni de bombardament. Majoritatea au fost de vânătoare și escortă. Dar – *dar*, am repetat și eu în gând, cu spaimă – s-a înrolat de unul singur în Luftwaffe, cu ocazia războiului fascist din Spania, când a...

– A fost pilot pe Stuka, l-am întrerupt eu pentru prima oară până atunci. Știu. În Legiunea Condor.

– De unde știi?

– Mi-a spus el.

– Oh.

– S-a dus mai târziu acolo. Adică, după Guernica. N-a stat în Spania decât câteva luni. Și când s-a întors

și a început războiul, a fost pilot de vânătoare și apoi ofițer de stat-major.

Ca și cum încercarea mea palidă de a-l scuza ar fi putut să schimbe în vreun fel adevărul și să-mi aducă consolare.

– Era foarte bun la asta, am continuat, fără să știu de ce, dar la fel de precipitat, privindu-mi mâinile împreunate pe genunchi. – Nu-mi tremurau. – Nici nu-ți imaginezi cât de bun era.

– Nici nu trebuie să-mi imaginez, mi-a spus el sec. Scrie negru pe alb cât de bun era.

A mai așteptat câteva clipe să vadă dacă aveam de gând să mai adaug ceva. N-am mai zis nimic, așa că el și-a dres glasul și a continuat:

– Am mai aflat și că erau într-adevăr mai multe persoane la litera R de la Reinhardt, cu *von* în față. Familie de militari. Și nu numai militari, dar și naziști. Tată – Reinhardt, Wilhelm, von, contraamiral, comandant de crucișător, într-adevăr căsătorit a doua oară cu o româncă naturalizată, căzut prizonier în '42 la noi, închis în lagărul de la Oldham și eliberat în noiembrie anul trecut. Deși membru marcant al partidului pe la începuturile lui, n-a fost considerat *captură grea* de către americani și nici criminal de război. Un frate – Reinhardt, Friedrich, von, *Feldwebel* în Afrikakorps și fost *Hitlerjugend*[215], mort și îngropat în '41, în Libia. Un alt frate – și aici și-a ridicat ochii din carnețel și m-a privit în față – Reinhardt, Gerhardt, von, *Hauptsturmführer*[216] Waffen-SS, *Panzerkommandant*[217], dispărut, probabil mort, în ianuarie '45, în Ardeni, când divizia din care făcea parte a pătruns adânc în spatele blindatelor americane și...

– Nu l-am cunoscut pe *Hauptsturmführer*-ul respectiv, l-am întrerupt eu din nou. L-am văzut numai într-o fotografie.

215 Tineretul Hitlerist

216 Grad în SS, echivalentul unui căpitan în armata obișnuită

217 Comandant de tanc

– Atunci, a spus el închizându-și carnetul și ascunzându-l dintr-o singură mișcare în buzunarul interior de la piept, înseamnă că asta e tot.

– Asta e tot?!

– Din păcate, da. După Jüterborg, adică după luptele cu rușii de pe Oder, numele lui von Reinhardt în cauză nu mai apare nicăieri. Nu a depus un *fragebogen* pentru rație, nici în Berlin și nici într-alt oraș mare din Germania, pe unde am reușit să dau telefoane, nu e listat nici ca mort, nici ca prizonier, nici în închisoare, să aștepte trierea. E ceea ce se cheamă acum *dispărut*. *Verschwunden*. Ăsta-i cuvântul, nu?... Dispărut. Deocamdată. Ca alte milioane de soldați de toate neamurile... Dar asta nu înseamnă că nu poate să fie prizonier pe undeva. La Jüterborg, cu doar câteva săptămâni înainte de sfârșitul războiului, se pare că era încă în viață. Iar să găsesc dosarul unui ofițer german în arhivele atât de ordonate ale Wehrmacht-ului nu este același lucru cu să aflu ce s-a întâmplat cu el după ce au ocupat rușii Berlinul. Îmi pare rău.

– E posibil să fie prizonier la ruși, vrei să spui.

– Da... Dar, ți-am spus, încă nu s-au adunat nici măcar o mică parte din toate datele, e în continuare haos peste tot. Toată lumea caută pe cineva. Sunt milioane de morți și milioane de dispăruți. E foarte complicat. Trebuie să ai răbdare. În plus, în perioada care te interesează pe tine, adică ultimele săptămâni dinaintea capitulării, se declanșase deja nebunia. Nemții nu mai țineau socoteala, se regrupau care pe unde puteau, se amestecau unitățile între ele, soldații dezertau pe capete, rușii nu mai luau prizonieri... Se aude că rușii au măcelărit divizii întregi, de la ostaș la medicul militar, dar au luat trofeu de război un general, un colonel, dintr-astea. Deci poate să fie și prizonier. Cum poate foarte bine să fie și mort, dar n-avea plăcuța la gât, așa că n-a putut fi identificat și așadar a fost îngropat ca atare. Sau poate că s-a parașutat din avion direct în Alpii elvețieni și acum are altă identitate. Sau poate, tot așa, a ajuns pe undeva

prin zona ocupată de americani și acum este fermier și crește cartofi. Crezi că mai există evidența populației?... Acum fiecare poate să fie exact cine vrea să fie. Sau dacă, să presupunem că i-a fost mitraliat motorul la mare altitudine, situație foarte probabilă, atunci avionul a explodat în aer cu tot cu el, deci nu prea mai există un trup de identificat. Într-un asemenea caz, ar trebui întâi identificate rămășițele aparatului de zbor, descoperit printre munții de hârtii cine anume îl pilota în momentul respectiv și abia apoi...

– Te pasionează subiectul, nu-i așa? l-am întrerupt eu, rece.

– Bineînțeles. Am vrut și eu să mă înrolez în '40 în RAF, ca toată lumea, dar nu m-au acceptat. Mai aveam până împlineam optsprezece ani. Așa că, din păcate, a trebuit să stau pe margine și să mă uit cum îmi amenință frații țara.

– Puteai să te înrolezi mai târziu, când ai fi împlinit vârsta, am spus, inocentă.

– M-am luat cu alte lucruri.

Evident.

– Oricum, eu zic că e mai bine că nu te-au acceptat. Altfel, nu mai ajungeam să purtăm conversația asta. Nu crezi c-au murit totuși suficienți oameni?...

Mi-am dat seama că, deși aproape șopteam, vocea mi se îngroșase din cauza tensiunii.

– Poate să fie absolut oriunde, Lulli, a spus el după câteva momente de tăcere, ghicind la ce mă gândeam de fapt. *Dispărut* nu înseamnă neapărat *mort*. Îmi pare rău, dar trebuie să ai foarte multă răbdare.

– Și, dacă e într-adevăr prizonier la ruși, cam care ar fi șansele să îi dau de urmă?

– Ți-am spus deja, Stavka-ul nu-i ca restul lumii. Dar la un moment dat, se vor da și ei pe brazdă și vor preda listele cu prizonieri. Trebuie doar multă răbdare. Totul este acum chestiune de răbdare.

– Ai zis mai devreme că tatăl lui a fost eliberat dintr-un lagăr englezesc.

– Da. Am luat în considerare varianta asta... Dar, din păcate, n-a rămas în Berlin. A cerut permis de părăsire a orașului și a plecat anul trecut. Nu mai apare pe nicăieri pe unde am putut să telefonez. Deci și el poate să fie absolut oriunde. Din Alsacia rurală și până în America de Sud... Însă, a continuat el imediat, ai putea să încerci să dai de urmă familiei, prietenilor, camarazilor de arme. Nu e mult, dar e mai bine decât nimic. Să zicem că dai de urma unui soldat care a făcut parte din aceeași unitate, atunci poți să găsești pe altul care l-a cunoscut și tot așa. Din om în om. Câteodată metoda asta chiar funcționează. Chiar și mesajele și fotografiile de pe pereți. Am văzut cazuri... și majoritatea disperate. Dacă ai noroc, de ce nu...

Am oftat, întorcându-mi privirea de la el și fixându-mi-o pe fereastră. De urma cui aș fi putut eu să dau? Marie și Friedrich muriseră, tatăl lui plecase din Berlin – și poate, cine știe, chiar în America de Sud –, celălalt frate era și el dispărut, probabil mort, iar Didi se omorâse în România. În rest, nu aveam idee ce locuri frecventase Heinrich în Berlin, cine îi fuseseră prietenii, cu atât mai puțin camarazii de arme de prin Rusia și toată Europa. Avusesem la cununie doi martori, ofițeri Luftwaffe, și nu-mi aminteam nici măcar vag figurile lor, d-apoi numele, gradele sau unitățile de care aparțineau. Îmi dădeam seama cu groază că pur și simplu habar n-aveam cine fusese Heinrich. Dacă nu l-aș fi avut pe Mihăiță, aș fi putut foarte bine să cred că nu fusese decât o iluzie. Ultimele două luni de căutări îmi dovediseră deja că mă înhămasem la ceva foarte dificil, dar, deodată, realizam că de fapt era aproape imposibil.

– Motiv pentru care, a continuat însă Tommy, am căutat să văd dacă mai este cineva în viață dintre cei identificați în unitățile staționate în perioada aia la Jüterborg. Unități de aviație și nu numai... A umblat din nou în buzunarul ascuns de la piept al sacoului, s-a aplecat ușor peste birou și mi-a întins un plic cafeniu: Deocamdată am numai două nume pentru tine, dar

probabil că o să mai găsesc și altele. Unul a fost mecanic și celălalt pilot. Mecanicul lucrează acum la o fabrică de-ale rușilor din afara Berlinului, iar din nefericire, pilotul este într-un spital al Crucii Roșii, paralizat de la mijloc în jos... Dar oricare dintre ei l-ar putea recunoaște după nume sau figură și ți-ar putea oferi mai multe informații care ți-ar deschide drumul.

Am desfăcut plicul cu degete tremurânde. O hârtie albă, ruptă dintr-un *blocnotes*, cu câteva cuvinte în caligrafia lui măruntă și neciteață, de om care obișnuiește să scrie mult. Am parcurs-o dintr-o singură privire. Niciunul dintre nume nu-mi spunea ceva.

– Cât ți-a luat să găsești numele astea? am întrebat după o vreme, fără să-mi ridic privirea de pe foaie.

– Mult.

– Ai făcut tu asta pentru mine?...

– Vreau să merit întâlnirea aia.

– Nu va fi o întâlnire. Va fi doar o băutură împreună într-o seară. *A drink*, cum ziceți voi.

– Am reținut, a încuviințat el. S-a ridicat de pe scaun, și-a îndreptat tacticos manșetele cămășii pe sub marginea tunicii de uniformă, m-a salutat milităreste, cu două degete la tâmplă, lovindu-și în același timp călcâiele, și a adăugat: Nu bei votcă și nu dansezi. Vin să te iau sâmbătă, la nouă.

Mai exact sâmbătă, 9 martie 1946. N-aveam să uit data aceea niciodată.

3.

– Evans? Care Evans?... Evans de la arhivele englezilor?!

– Da, am zis, întorcându-mă pe jumătate din fața oglinzii și uitându-mă la ea. Îl cunoști?

Françoise, cu piciorul dezgolit sprijinit de marginea patului vraiște, ocupată să-și prindă ciorapul *beige* din

nailon în cheutoarea jartierei direct pe sub faldurile înfoiate ale fustei albastre, a lăsat să treacă câteva secunde înainte să-mi răspundă:

– *Évidemment,* aici toată lumea cunoaște pe toată lumea. Dacă ai ieși și tu mai des dintre pereții ăștia, ți-ai da seama... Dar nu e cam tânăr pentru tine? Cât are, cinșpe ani?

– Nu știu, i-am răspuns eu. Mi-e indiferent. N-am nicin fel de închipuiri romantice.

Apoi s-a lăsat din nou liniștea. Doar vocea inconfundabilă a lui Frank Sinatra murmura în continuare languros dinăuntrul pâlniei gramofonului micuț așezat pe una dintre noptiere. *„Some day my happy arms will hold you / And some day I'll know that moment divine / When all the things you are, are mine."*[218]

– *Dommage pour toi,* mi-a mai zis ea la un moment dat, după o vreme destul de lungă, ca și cum tocmai își amintise că purtam o conversație, fredonând în bărbie în același timp, într-o engleză aproximativă. Eu, dacă aș arăta ca tine, m-aș mărita pe repede-nainte cu un yankeu dintr-ăla frumos și plin de dolari și-aș fugi să trăiesc visul american. M-aș face starletă de cinema. M-aș plimba cu limuzina prin Manhattan și aș sorbi șampanie în timp ce m-aș holba la zgârie-nori.

Nu m-am putut abține să surâd.

– Deocamdată prefer să mă holbez la arhitectura europeană. Sau la ce-a mai rămas din ea.

Mai exact, cheiurile Senei în locul Manhattanului.

Și, într-adevăr, în ultimele câteva zile mă surprinsesem gândindu-mă foarte des cum ar fi fost dacă m-aș fi dus să stau o perioadă la Paris; numai câteva luni, poate un an, doar până când aveam să pot reveni în România. Pe atunci eram încă încredințată că asta avea să se întâmple curând, că armistițiul chiar fusese armistițiu și nu capitulare fără condițiuni, sovieticii

218 Într-o zi brațele mele te vor strânge / Și într-o zi voi cunoaște clipa aceea divină / Când tot ceea ce reprezinți va fi doar al meu.

aveau să-și ia tancurile și să se care, iar totul avea să fie ca mai înainte.

Cu banii pe care mi-i lăsase Heinrich mi-aș fi permis un apartament micuț, doar pentru mine și Mihăiță, undeva într-un cartier verde și liniștit, poate chiar pe una din străduțele acelea magnifice de pe lângă Jardin des Tuileries, unde obișnuiam să hoinăresc cu orele când eram studentă, departe de Berlin, departe de amintirea și umbrele războiului. Poate aș fi putut să cânt din nou serile, prin niște cafenele mai ascunse sau pe la mici sindrofii de muzică de cameră, tot cum făceam pe timpul universității, sau poate chiar, cine știe, din nou pe scenele mai mărișoare. Aveam să aflu ce se întâmplase cu Heinrich – eram din ce în ce mai aproape, îmi trebuia doar puțină răbdare –, apoi puteam să mă împac cu trecutul și să trăiesc liniștită.

Mă uitam în oglindă la reflexia lui Mihăiță din spatele meu, care, jucându-se în pat, vegheat de Anja, începea să răsufle din ce în ce mai ușor și să-și mijească ochii, și eram din ce în ce mai convinsă că venise timpul să las trecutul să fie trecut și să mă uit doar înspre viitor. Războiul se sfârșise, la fel și iubirea, iar viața mergea înainte. Aveam un copil de crescut și copilul meu merita mai mult decât ce-i oferisem eu până atunci.

S-a auzit un claxon în fața imobilului. M-am uitat la ceas. Bineînțeles, Tommy ajunsese mai devreme cu zece minute.

– Ce știi de el? am întrebat eu inocentă, cu ochii în oglindă, făcând un semn către fereastră.

– De filfizonul ăsta? Știu eu?... Zice lumea că ar fi direct în serviciul Coroanei... Vreun paj. Nu le-ajungi englezoilor ăstora nici cu prăjina la nas!

– Aha, am făcut eu, înălțând din umeri. *Bun așa,* mi-am zis însă, *MI6.* Dar nu că m-aș fi mirat prea tare. Ajunsesem deja de ceva vreme la concluzia că, în Berlinul ocupat, doi indivizi din trei, indiferent de nație, lucrau pentru un serviciu secret sau altul.

Mi-am întors din nou ochii către oglindă și, în timp ce îmi prindeam ultimele agrafe, am realizat cu uimire

că nu mai păream așa de palidă, plăpândă și ștearsă, aproape somnolentă, cum arătasem în ultimul timp. Îmi strânsesem părul într-un *pompadour*[219] foarte șic, iar rochia neagră de *demi-soirée,* strânsă pe talie și cu un decolteu în V de-a lungul spatelui, cumpărată mai demult de pe piața neagră, nu-mi stătea deloc rău. Din nou, ca în timpurile bune, umerii îmi erau albi și rotunzi, ochii luminoși, buzele roșii și umede și părul strălucitor. Doar ideea că în curând aveam să las în urmă toate amintirile și visele urâte mă făcea să radiez. Păream aproape altă femeie.

Am surâs imaginii mele din oglindă, mi-am aplicat puțin parfum la baza gâtului, Anja mi-a făcut semn să plec liniștită – Mihăiță adormise – și am închis fără zgomot ușa în spatele meu.

Nici prin cap nu mi-ar fi trecut atunci, în momentul acela atât de rar de liniște sufletească, că numai în câteva ore aveam să fiu din nou străvezie și plânsă, cu rimelul negru curgându-mi în dâre murdare pe obraji și inima bătându-mi în piept altfel, rar și rece, aproape insuportabil de dureros.

Tommy venise să mă ia în aceeași broscuță albastră și, precum mă amenințase, îmbrăcat în uniformă. Mi-a întins mâna și, după ce m-a ajutat să cobor scările, mi-a spus:

– Ești foarte frumoasă, *Lucretia*. Oh, Lulli.

Dar eu, în ciuda convingerii și optimismului cu care-mi construisem viitorul doar în urmă cu câteva minute, în clipa aceea nu am auzit vocea lui, în engleză, ci o alta, o voce dragă și familiară, distinsă și învăluitoare, ce vorbea în germană și-mi dăinuia în amintire ca o arsură: *Lulli! Uitasem cât ești de frumoasă.*

Mi-am scuturat repede capul, mi-am strâns eșarfa în jurul gâtului și mi-am potrivit mai bine mănușile pe mâini; doar mișcări mecanice, care să-mi dea ceva de făcut și astfel să-mi pot alunga vocea din minte. N-am reușit. Trecuseră aproape doi ani de atunci, doi ani

219 Coafură denumită după Madame de Pompadour

care îmi schimbaseră din temelie viața și toate lucrurile pe care le cunoșteam, însă cuvintele lui îmi răsunau în amintire la fel de limpede și apropiat ca în ziua în care mi le spusese. Heinrich era mereu lângă mine, nemișcat și permanent, urmărindu-mi pașii. Unde eram eu era și el, la fel de imposibil de înlăturat ca un semn din naștere. Când aveam oare să mă eliberez de el? Cum aveam eu oare să-mi continui viața cu umbra lui mereu pe urmele mele?

Afară era frig, iar eu tremuram în palton.

– Nu ai cincisprezece ani, nu-i așa? l-am întrebat pe Tommy, în timp ce îmi deschidea portiera automobilului.

– Douăzeci și doi, a răspuns el, cu un amestec de ironie și seriozitate în glas. Împliniți.

– Tu realizezi că, dacă mă străduiam puțin, puteam să-ți fiu mamă?

– Să nu exagerăm, a zis el, arătând aproape ofensat. Chiar nu e cazul.

– Am un copil acasă, am mai făcut eu o încercare.

– Acasă unde? În România?

– Aici, am răspuns, cu un semn mic în spate. Îl cheamă Mihăiță.

– E de vârsta mea?

Am surâs fără niciun cuvânt.

– Unde mergem? am întrebat apoi, după o scurtă tăcere, în timp ce el pornea motorul.

– Undeva unde se bea orice. Chiar și votcă. O să vezi.

Am străbătut mare parte din drum în tăcere.

Nu mă gândeam la ceva anume, doar priveam amorțită cum treceau străzile distruse pe lângă noi. Era o noapte geroasă, cu cerul numai stele și o lună mică și argintie, ce poleia stratul subțire și înghețat de zăpadă, iar ruinele se desfășurau în fața ochilor mei la fel de sinistre ca întotdeauna, moarte și mute, fără nicio individualitate. Întreg Berlinul nu mai era altceva decât un labirint negru de dărăpănături și grămezi înalte

de moloz, printre care, dacă nu cunoșteai foarte bine drumul, te puteai rătăci într-o clipită. Mă rătăcisem și eu de mai multe ori prin niște locuri pe care aveam impresia că le cunoșteam ca-n palmă. În plus, la ora aceea orașul era afundat în întuneric și părea pustiu. Doar câte un jeep mai pătrundea din când în când de printr-o străduță lăturalnică, țintuindu-și lumina farurilor pe mormanele de moloz și argintând stratul subțire de zăpadă de deasupra, iar câte o ușă, ce ascundea îndărătul ei cine știe ce crâșmă de subsol, se mai deschidea câteodată, permițând câtorva licăriri de lumină chioară și zgomotului familiar de râsete bete să spargă întunericul și tăcerea de mormânt de afară.

– Ai aflat ceva? m-a întrebat Tommy, risipind liniștea.

Mi-am întors privirea către el.

– I-am căutat pe amândoi. Pilotul a fost operat de curând și încă nu poate primi musafiri. Dar doctorul lui m-a asigurat că, în ciuda paraplegiei, este perfect întreg la minte și în câteva săptămâni va fi apt să vorbească cu mine. Am un sentiment de bine în ceea ce-l privește.

– Și celălalt?

– Din păcate, cu celălalt pare a fi foarte complicat. Locuiește în sectorul rusesc... Mai pe scurt, când a auzit ce anume voiam, a devenit brusc foarte circumspect. Nici n-a stat să asculte. A spus *Ich weiß nichts*[220] și apoi mi-a trântit ușa în nas. Și nici c-a mai deschis-o. Nici mai târziu și nici a doua zi. Am fost să-l caut și la fabrică. Am încercat să-l conving cu țigări, cu cafea... Nu vrea să vorbească cu mine și gata.

– Sunt cu toții reticenți și bănuitori, de aia. Le e teamă. E normal. Au trecut și ei prin multe.

– Știu. O să mai încerc.

– Iar eu o să fac cumva să mai găsesc și pe alții care ar putea să știe ceva. În fiecare zi, apar sute și mii de oameni noi, refugiați, dezertori și prizonieri eliberați. Dar și pentru asta îți trebuie răbdare.

220 Nu știu

– Îți mulțumesc. Îți sunt extrem de recunoscătoare. Ai făcut deja mult mai mult decât aș fi putut măcar să sper. Recunosc că sunt foarte optimistă. Pentru prima oară de foarte multă vreme.

– Nu-ți face prea multe speranțe totuși. Ca să nu fii dezamăgită.

Am încuviințat fără niciun cuvânt. Apoi, am tăcut din nou amândoi.

Conducea încet, ocolind gropile. Roțile automobilului scârțâiau pe crusta subțire de gheață de deasupra stratului de zăpadă. Pe lângă noi, zidurile rămase în picioare se profilau negre și amenințătoare în întunericul dens, ca niște creaturi înspăimântătoare ale nopții. Eram pe ceea ce fusese odinioară bulevardul Kurfürsterdamm. Înainte de război, locul cel mai animat din Berlin, cu toate barurile, magazinele și teatrele pline până la refuz, cafenele la fiecare colț și mirosind peste tot a bere, clătite și parfumuri elegante, *Ku'damm*-ul era pustiu, o întindere nesfârșită de ruine și moloz. Dar eu recunoșteam zona. Chiar acolo, pe colț, fusese cafeneaua aglomerată – *Café Kranzler* se numea, numele era scris pe o firmă mare și albă la intrare, îmi aminteam perfect – unde mâncasem o *Frankfurter Kranz* și băusem o cafea cu lapte, uitându-mă încântată la toată lumea veselă din jurul meu, în ziua aceea caldă de septembrie când, plimbându-mă și uitându-mă prin vitrine, mă gândeam numai dacă să mă duc sau nu să văd reprezentația lui Heinrich de la Rangsdorf și, mai ales, dacă chiar era indicat să răspund tentației de a-l revedea. Trecuseră nouă ani de atunci – și parcă mai multe vieți –, iar aceeași clădire privea cu ochi morți către cerul violet al nopții, cu acoperișul spulberat de bombe și doar trei ziduri înnegrite rămase în picioare.

Chiar dacă mi-aș fi dorit să n-o fac, mi-am întors privirea ca să mă uit cum clădirea se pierdea în bezna din spatele nostru. Nu și amintirile. Apoi, când m-am uitat din nou în jur, străbăteam Tiergarten-ul. Și zona aceea o recunoșteam. Pe acolo, pe Siegsallee am Tier-

garten, trecusem și în seara aceea când Heinrich mă condusese la hotel în Horch-ul lui vișiniu, atunci când totul în Berlin era încă verde și minunat și când, în ciuda tensiunii necunoscute și amenințătoare ce plutea în aer, nimic nu prevestea cu adevărat catastrofa fără seamăn ce avea să urmeze. Iată că, doar nouă ani mai târziu, se întâmplase. O aveam în fața ochilor. Din partea de sud a parcului pe lângă care treceam noi, o zonă intens bombardată în ultimele luni ale războiului, nu mai rămăseseră decât o întindere întunecată de rădăcini arse ieșind din pământul răscolit de obuze, fără pic de iarbă și plin de cratere, ca un peisaj lunar. Doar pe ici, pe colo, câte un copac răzleț, cu crengile golașe rămase întregi, lucind ușor de lună și desenându-se straniu în văzduhul gol.

Ceva mai încolo, printre cioturile carbonizate, podul Löwenbrücke nu mai exista, iar leii din fier care-l străjuiseră se priveau deodată unul pe altul prin întuneric, placizi, cu apa scurgându-se neagră printre ei. Și mare parte dintre statuile care străjuiseră bulevardul se prăbușiseră. Numai un soldat din marmură, în uniforma de pe vremea Kaiserului, în poziție de drepți și cu pușca cu baionetă la picior, rezistase neatins, iar dintr-una dintre statuile ecvestre ale Hohenzollernilor rămăsese numai calul, surprins în ritm de trap de paradă, cu piciorul din față ridicat și ușor îndoit, gâtul alungit și cabrat și o bucată de coamă deasă și împrăștiată, ca de vânt, însă fără cap, arătând de-a dreptul înfiorător.

– Erai curios cum arăta Berlinul înainte de război, m-am trezit eu vorbind.

– Da? a întrebat Tommy, vizibil uimit de intervenția mea neașteptată.

– Era verde. Foarte verde. Mai verde decât oricare alt oraș mare pe care l-am văzut eu până acum. Erau copaci peste tot. Toate bulevardele și străzile, cât de mici, erau străjuite de copaci. Pe Unter den Linden chiar era plin de tei. Trebuiau tunși regulat, altfel n-ar

mai fi pătruns soarele printre coroanele lor, atât erau de dese. Berlinul părea un oraș ridicat direct în mijloc de pădure... Iar apoi, după o scurtă pauză și fără nicio legătură cu subiectul, am întrebat: Câți oameni crezi că au murit în războiul ăsta?

– Nu știu. Milioane. Zeci de milioane.

– Zeci de milioane, am murmurat eu, abia auzit, mai mult pentru mine însămi. – Mi-am întors capul de la Tiergarten-ul carbonizat, fixându-mi privirea de-a lungul bulevardului. În Großer Stern, se profila pe cerul înstelat Columna Victoriei, rămasă printr-o minune în picioare, cu îngerul auriu din vârf cu brațele larg deschise îmbrățișând parcă ruinele. Steagul polonez, ce fluturase primul pe Coloana Victoriei la sfârșitul războiului, fusese înlocuit cu un portret uriaș al lui Stalin și o stea roșie. – Și n-au pierit numai oamenii, am adăugat. Au pierit și copacii... Ei ce vină aveau?

El s-a uitat timp de câteva secunde lung la mine și, negăsind ce să zică, și-a întors din nou privirea pe întinderea bulevardului.

– N-ai de ce să te simți stânjenit, am spus, cu o umbră de surâs. Pe cuvânt. Am obiceiul să vorbesc câteodată în dodii.

El a clătinat ușor din cap, tot fără niciun cuvânt. După o vreme însă, ca și cum și-ar fi amintit ceva, m-a întrebat:

– Când ai fost în Berlin?

– Ultima oară, în '37...

– Cât ai stat?

– O săptămână.

– Și cum a fost?

Mi-a schimbat viața pentru totdeauna, mi-am spus în gând. Însă cu voce tare nu am zis nimic, doar am înălțat din umeri și mi-am ferit privirea, întorcându-mi-o din nou înspre fereastră.

– L-ai văzut pe Hitler? m-a mai întrebat el, după câteva clipe de tăcere.

– Da.

– Da?!...

– Da. De la depărtare. Era cu Goebbels. Și peste câteva zile l-am văzut și pe Göring.

– *Charming!*[221] Și cum ți s-au părut?

– Hitler și Goebbels mici de statură. Iar Göring foarte gras.

– Serios?!

– Serios.

– Cât de mici?

– Eram cam departe. Dar, de la distanță, cam toată lumea din jurul lor părea mai înaltă. Și era înghesuială mare pe-acolo. Parcă veniseră cine știe ce vedete de cinema... Să zicem că Goebbels era mai mic decât mine în picioarele goale și Hitler cam cât mine... mai mic decât mine pe orice fel de tocuri.

A râs.

– Numai arieni tipici.

– Exact asta am zis și eu atunci.

– Am auzit că și Mussolini era mic de statură.

– Era.

– L-ai văzut și pe Mussolini?!... Dar n-a așteptat să-i răspund, ci a continuat imediat, clătinând ușor din cap: Te-ai plimbat ceva.

– Soțul meu a fost diplomat de carieră.

– Oh!... A murit în război?

– Nu. Doar m-am îndrăgostit eu de altcineva.

– De pilotul neamț?

– Da.

– Mi-am dat seama.

– Bineînțeles că ți-ai dat seama. Nu ești nici pe departe așa de inocent cum îți place să lași impresia. Chiar și la vârsta ta.

– *Dunkirk spirit* îi zice.

Am surâs involuntar. Jane Austen avea dreptate. Englezii chiar erau niște gentlemeni.

Broscuța a luat colțul și am intrat pe o stradă lăturalnică. Chiar în intersecție, pe un stâlp din fier, o

221 Fermecător

plăcuță albă, scrisă cu litere gotice și ușor înnegrită de fum, purta mândrul nume al străzii – Bismarckstrasse. Pe același stâlp însă, în mod destul de ironic, flutura în briza ușoară a nopții drapelul Albionului. Iar ceva mai depărtat, undeva dincolo de capătul străzii, în lumina palidă a unui bec de deasupra unei intrări, se putea observa fluturând victorios și *Stars and Stripes*[222]-ul american. Se părea că ne găseam la intrarea din sectorul britanic în cel american.

Peste doar câțiva metri, printre câteva automobile și jeep-uri parcate, Tommy a oprit în fața unei clădiri *art-nouveau*, rămasă aproape complet în picioare. Câteva ferestre aveau sticla geamurilor schimbată. La subsolul imobilului, la capătul celor câteva trepte strâmbe, se găsea un bar. Doar un *Eckkneipe*[223] oarecare, ca atâtea altele din Berlinul de dinainte de război, redeschis însă de armatele aliaților. O firmă nouă de neon, albăstruie, clipea deasupra ușii metalice, purtând noul nume al barului – *V-E Day, British Pub* –, alături de care flutura încă un drapel al Marii Britanii. Lângă ușa întredeschisă, un ofițer englez stătea sprijinit într-un cot de balustrada din fier, povestindu-i ceva femeii de lângă el, în uniformă WAAF, și făcând-o să râdă în hohote. Iar muzica dinăuntru, un amestesc tumultuos de alămărie de toate neamurile, era atât de tare încât se auzea până afară.

– Chiar m-ai dus la jazz! am exclamat.

– Yankeii îl numesc *jam session,* mi-a replicat el, mi-a deschis ușa și mi-a făcut semn să intru.

Fiindcă era sâmbătă și a doua zi era liberă, barul, întins și luminat slab, doar de lămpile cu abajururi gălbui din pergament de pe mese, era aglomerat și plin de fum albăstrui, răsunând de voci bărbătești, râsete de femei și clinchet de pahare. Mobilierul era desperecheat, cu scaune din lemn de diverse feluri și mesele învelite în fețe de masă albe, ce atârnau în falduri până

222 Drapelul Statelor Unite ale Americii

223 Bar, pub

jos, aproape atingând podeaua. Mirosea puternic a fum de țigară, parfum, transpirație bărbătească și, bineînțeles, praf de moloz. Începeam deja să cred că nu aveam să mai scap niciodată de mirosul acela oribil; se impregnase în toți pereții din jurul meu.

În afară de ospătari și o parte dintre femei, nu se vedea niciun civil, numai uniforme. Majoritatea erau britanice; pe ici colo însă se distingeau și uniforme americane și rusești, iar într-un separeu dintr-un colț, se vedeau și câțiva soldați francezi, cu pălăriile lor cu pompoane roșii aruncate neglijent pe mese, însoțiți de câteva domnișoare, cel mai probabil infirmiere de la *Croix Rouge Française*. Pe scenă, câțiva instrumentiști lucioși de transpirație îi dădeau tare cu *Bugle Call Rag*[224], într-un avânt amestecat și gălăgios de alămuri, tobe, clarinete, tromboane și *ta-ta-ta*-uri de trompetă, iar o mulțime de perechi, militari și fete îmbrăcate în rochii colorate din bumbac ieftin, țopăiau pe ringul de dans.

Ca de fiecare dată când era vorba de băut, chit că nu erau foarte mulți, tot rușii erau sufletul petrecerii. Într-un colț, de cealaltă parte a barului, ținându-se de umeri și horind în gura mare ceva pe rusește, ce n-avea nici în clin, nici în mânecă cu muzica orchestrei, niște subofițeri ruși trăgeau un cazacioc ritmat, în cerc strâns, aruncându-și picioarele în aer și revenind imediat în ghemuit, cu o dexteritate demnă de toată lauda, având în vedere că păreau cu toții beți criță. La o altă masă, un rus cu silueta unui sac de cartofi și fața grasă și buhăită stătea într-un picior, ținând în echilibru pe capul rotund, pleșuv și transpirat, o sticlă pe jumătate plină de votcă. Cei din apropiere îl încurajau, strigându-i vorbe neinteligibile pe rusește și râzând în hohote. După câteva momente de echilibristică, rusul a apucat sticla, a tras din ea vreo câteva duști zdravene, fără să respire, golind-o cu două degete, dar arătând

224 Melodie faimoasă în perioada belică și antebelică, cunoscută drept clasică a jazz-ului

ca și cum abia își umezise gâtlejul și, în ovațiile gălăgioase ale celorlalți, și-a așezat-o din nou pe vârful capului și și-a reluat statul într-un picior, cu aceeași grație de hipopotam de până atunci. De undeva au pocnit deodată niște dopuri de șampanie, unul după altul, ce s-au auzit în spațiul închis ca niște lovituri de tun.

Mă uitam în jur cu ochii mari și-mi dădeam seama foarte limpede că, deși nu era foarte târziu, toată lumea, indiferent că stătea la mese, dansa, flirta sau sprijinea pereții, era deja mai mult sau mai puțin beată. Efectele războiului pesemne. După toți anii aceia plini de moarte, ce mai rămăsese din lumea noastră parcă se vedea altfel prin aburii alcoolului. În plus, păreau cu toții foarte tineri; la o primă ocheadă, media de vârstă era pe undeva pe la 23-24 de ani. Atât de tineri și totuși trecuseră printr-un război mondial. Și mai ieșiseră și victorioși.

În jurul mesei la care m-a condus Tommy se găseau câțiva bărbați, toți gradați; doi ofițeri britanici foarte tineri, dar țepeni, un blond înalt și deșirat, ca un vrej, în uniforma kaki cu însemnele diviziei RAF de piloți polonezi, un scoțian cât un munte, cu fața lătăreață și barba deasă roșcată, care, după genunchiul gros și păros ce i se zărea pe sub masă, era îmbrăcat chiar în kiltul uniformei de paradă a Gărzilor Scoțiene, un american, pușcaș marin, în uniforma aceea a lor cafenie simplă, fără niciun fel de farafastâcuri, și doar o singură femeie, o englezoaică platinată, tot în uniformă WAAF și pe care aveam impresia că o cunoșteam deja din vedere – cu siguranță telefonistă sau dactilografă cine știe pe unde –, care trăgea cu ochiul la un soldat american, singur la o masă învecinată.

Un soldat american negru. Înalt și lat în umeri, cu silueta splendidă a unei feline agile și exotice, pielea de culoarea cafelei cu lapte, capul ras ca-n palmă și ochii mari, umbriți de gene dese și lungi, era o imagine rară, bună de admirat cu gura deschisă. La un moment dat, i-a zâmbit chelneriței, dezvelindu-și simultan ambele

rânduri de dinți; niște dinți perfecți, nemaivăzut de drepți și puternici, și atât de strălucitor de albi, încât păreau din porțelan de Rosenthal. Nu-mi puteam lua ochii de la el; eram numai nefericită, nu și oarbă. Și nici nu eram singura căzută în extaz; la intrarea mea, domnișoara WAAF s-a întors timp de câteva momente, m-a salutat fugitiv, ca să nu se zică că nu m-a băgat în seamă, și a revenit imediat cu privirea la Adonisul mulatru, cu siguranță mult mai interesant decât umila mea persoană.

– *Oh, you lucky bloody bastard!*[225] a exclamat deodată unul dintre englezi, trezindu-mă din admirație și obligându-mă să-mi întorc în sfârșit privirea spre cei de la masă. – I se adresase lui Tommy, însă fără să se uite la el, ci doar la mine. Politicos, s-a ridicat și mi-a întins mâna. – Nu ești dumneata secretara maiorului Marinesco de la Misiune?... Am încuviințat ușor din cap, fără să am idee cine era, stânjenită de primirea aceea cam prea entuziastă, ce atrăsese toate privirile asupra mea. El m-a măsurat apreciativ timp de câteva secunde, de jos în sus, în felul acela flatant al bărbaților binecrescuți, oprindu-se înainte să devină insultător, și a repetat, clătinând din cap: Măi să fie!

– *Och aye, poor numpty, ye dinnae deserve such a bonnie lassie!*[226] a zis și scoțianul, hlizindu-se la mine și bătându-l camaradește pe Tommy pe umăr, cu o palmă mare și păroasă.

Vorbise într-o engleză cu un accent atât de caraghios, încât în primă instanță n-am reușit să pricep nimic. Și probabil că o făcuse special, ca să mă amuze, pentru că imediat apoi a început să râdă în hohote, cu toți dinții, ridicându-și în același timp paharul către mine și dându-l peste cap dintr-o singură înghițitură, ca și cum ar fi băut în cinstea mea. Când în sfârșit am înțeles și eu ce spusese de fapt, deși m-am simțit ro-

225 Oh, nemernic norocos ce ești!, traducere aproximativă.

226 Oh, fraierule, nu meriți o domnișoară așa frumușică!, traducere aproximativă.

șind toată, până-n vârful urechilor, i-am dăruit și eu un surâs, ca să-i arăt că-i apreciasem hazul; după aceea însă mi-am coborât privirea și obrajii înfierbântați și-am oftat în sinea mea. Eram cu siguranță prea bătrână pentru a mă mai simți confortabil printre dânșii.

– Ce bei? m-a întrebat Tommy.

M-am uitat pe masă: sticle și pahare de tot felul, pline cu de toate, de la gin englezesc și whisky cu sifon, la Riesling la gheață și sticle cu bere, și până la cocktailuri dintr-acelea americănești, cu o grămadă de alcool și nume nostime, ca *MacArthur Punch, Singapore Sling* și *PB2Y2 Punch*.

– Martini? am întrebat nesigură.

– Ești totuși în sectorul britanic, s-a indignat el, strâmbând ușor din năsucul lui pistruiat.

– După muzică n-aș fi bănuit.

– Ce, nu-ți place? a făcut el, cu un glas cât se putea de nevinovat, dar ridicându-l ușor, ca să se facă totuși auzit printre alămurile răsunând.

– Ăsta e zgomot, nu muzică.

– Acum vorbește aroganța cunoscătorului din tine, atâta tot.

– De unde ești, domnișoară? l-am auzit deodată zicând pe american.

Mi-am întors privirea către el, uimită. Cu mine vorbise?

– România, am răspuns după câteva clipe.

– Așa deci, acum bem împreună câțiva englezi, un scoțian, un american, un polonez și-o româncă! a intervenit chiar atunci unul dintre ofițerii englezi, cu o față albă în formă de inimă; a făcut-o fără să se adreseze cuiva anume, ci uitându-se în paharul lui cu gin. Nimic mai potrivit decât un război mondial ca să înfrățească popoarele între ele!...

N-a râs nimeni. Nu numai că n-avusese nicio urmă de umor în voce când vorbise, dar nici nu era cineva chiar atât de beat încât să râdă la așa ceva.

– Da' frunza de arţar unde-a dispărut? a întrebat după câteva momente pilotul polonez, într-o engleză cu accent; pesemne ca să mai şteargă din impresia ultimelor cuvinte, ce părea că atârna în continuare grea deasupra noastră. Nu era şi ea pe-aici?...

– S-a dus să se uşureze, a mormăit careva.

În sfârşit, un hohot general de râs.

– Am auzit că şi vouă, românilor, v-au cam plăcut fasciştii, a vorbit din nou americanul, ridicând glasul peste vacarmul sălbatic din jur.

Neplăcut surprinsă de lipsa lui de tact, l-am privit iritată drept în faţă. Era un tip bine clădit, atrăgător, ceva mai apropiat de vârsta mea decât ceilalţi, cu ochii întunecaţi şi aprigi, o mustaţă subţirică, bine îngrijită, şi părul castaniu tuns foarte scurt, doar câţiva centimetri, aşa cum se tundeau toţi militarii americani. De fapt, arăta *all american* de sus până jos, de la zâmbetul foarte alb şi până la engleza lui cu accent aspru, pe care l-am bănuit a fi de Texas; prea semăna cu cel din western-urile de la cinematograf, unde personajele cu aerul lui purtau cizme de cowboy şi pălării Stetson şi erau salutaţi – neapărat când intrau într-un bar cu uşi batante din lemn – cu *Howdy, Sheriff*. Pe deasupra, mai mesteca şi gumă. Am aruncat o ocheadă către epoleţii lui; părea a fi un fel de căpitan, dar nu aveam cum să fiu sigură.

– Ei bine, noi, românii, n-am auzit deloc aşa ceva, am răspuns eu după câteve momente.

Însă vocea mi-a sunat până şi mie cam nesigură.

– N-aveaţi pe-acolo pe la voi nişte bande fasciste care mărşăluiau pe străzi? Asta înainte să vă aliaţi cu Hitler!... Apoi, aproape în aceeaşi secundă, fără să facă niciun fel de pauză pentru a marca schimbarea de subiect, s-a aplecat deodată peste masă, cu o mişcare foarte rapidă, şi, întinzându-mi mâna, s-a prezentat: *Captain* Doug Bailey.

M-am prezentat şi eu şi ne-am strâns mâinile. Mirosea a un aftershave ciudat, cu aromă înţepătoare de

brad, cum nu mai simţisem niciodată până atunci la vreun bărbat.

– Eu nu consider că „nişte bande fasciste" sunt relevante pentru mentalitatea unui întreg popor, am revenit eu la subiectul de dinainte, îndreptându-mă din nou în scaun şi privindu-l fix în ochi. Nu e cazul deloc să ne băgaţi pe toţi în aceeaşi oală. Se întâmplă ca mersul istoriei să facă şi să desfacă nişte alianţe dintre cele mai neaşteptate. Şi câteodată, *les ennemis de nos ennemis sont nos amis*[227].

Atât am spus şi pe o voce cât am putut eu de categorică şi liniştită, apoi mi-am întors privirea. I-aş fi zis eu mai multe despre subiectul în cauză, dar tonul lui atotcunoscător mă cam iritase. Ce ştiau el şi Manhattanul lui despre imposibilitatea de a alege?

– *How 'bout collecting the heads of them enemies instead*?[228] a făcut însă el, dovedind astfel că nu era deloc străin de limba lui de Gaulle. Haide, relaxează-te! a adăugat după aceea, pe alt ton şi cu o mişcare scurtă din mână. A strâns din umeri şi, lăsându-se ceva mai moale în scaun, a pus picior peste picior, expunându-şi vederii generale doi centimetri din ciorapul maroniu deschis, standard militar, şi mi-a făcut cu ochiul: Nu-i nimic personal, crede-mă pe cuvânt... Fumezi? m-a întrebat; tot aşa, aproape în aceeşi clipă, fără să facă pauză între subiecte. S-a aplecat, şi-a luat pachetul de Camel de pe masă, i-a dat un bobârnac, ca să împingă câteva ţigări mai în faţă, şi mi l-a întins.

Am luat-o ca pe o ofertă de pace, aşa că i-am mulţumit şi am luat o ţigară. A vrut să mi-o şi aprindă, dar braţul lui Tommy s-a materializat de undeva din dreapta mea, aprinzându-mi-o cu un chibrit. Am luat o gură din Martini-ul pe care mi-l adusese de la bar şi cu greu m-am stăpânit să mă ling pe buze, de faţă cu toată lumea. Era minunat, tare şi aromat, servit chiar şi într-un

227 Duşmanii duşmanilor noştri sunt prietenii noştri.

228 Dar nu mai bine adunăm noi scalpurile duşmanilor noştri?

pahar adevărat de Martini, din cristal, cu picior înalt și cupă largă și joasă, cu trei măsline verzi înfipte într-o scobitoare pe marginea lui. Nu mai văzusem măsline de la București, de pe la începutul războiului. Așa că, tot holbându-mă la măslinele alea, am decis că nu se cădea să fiu tocmai eu singura persoană trează de pe o rază de o sută de metri pătrați și am dat paharul peste cap rusește, dintr-o singură înghițitură.

Tommy și căpitanul Bailey au făcut ochii mari.

– Încă unul? m-a întrebat Tommy.

– Sau mai degrabă un whisky, a spus însă căpitanul – și nu fusese deloc o întrebare, ci o afirmație –, ridicând sticla pe jumătate goală de Jack Daniel's și căutând un pahar curat, în care mi-a turnat trei degete în loc de două. Băutura mi-a ars stomacul până în străfunduri, încălzindu-mi tot trupul.

Mai târziu însă, când mi-am ridicat ochii, prin ameţeala colorată provocată de alcool și fundalul aglomerat și difuz, plin de fum de țigară și siluete mișcându-se dintr-o parte într-alta pe ritmul muzicii, mi s-a părut că am zărit ceva. O apariție neprecisă, ca o fantomă, dar blondă și familiară, învești mântată în alb. Am devenit pe loc stană de piatră și inima mi s-a oprit în piept. Apariția translucidă a rămas în fața ochilor mei numai câteva fracțiuni de secundă, doar până când am clipit din nou, apoi am pierdut-o. Dispăruse la fel de repede cum se și ivise.

Atunci, în momentul acela atât de scurt cât privirea mi se fixase din întâmplare asupra ei, o altă imagine mi-a fulgerat prin fața ochilor, limpede precum cristalul. O zi cu lapoviță și cer cenușiu și coborât, silueta înaltă a lui Heinrich dispărând în spatele unei barăci din lemn, iar apoi niște mâini fără mănuși, înroșite de ger și înțepenite pe un volan.

Am mai clipit de câteva ori, ameţită, și m-am uitat din nou într-acolo. Însă nu mai zăream nimic altceva; doar valurile de fum albăstrui, perechile de dansatori și aglomerările de capete din jurul meselor. Ochii mi se înceţoșaseră din cauza fumului și încordării.

Era clar, băusem cam mult, iar imaginația începea să-mi joace feste. Am închis ochii și am tras aer adânc în piept. Când i-am redeschis, ca o vedenie, capul cel blond s-a ivit dintre celelalte, ceva mai departe de unde îl zărisem prima oară, în preajma unei alte mese. Silueta, lungă și subțire, s-a aplecat deodată din mijloc, dispărând în spatele unei uniforme și din raza mea vizuală, ca să se ridice din nou, numai după câteva clipe.

Eram în continuare încremenită pe scaun, convinsă fiind că visam. Dar nu era o nălucire; silueta albă își făcea loc prin aglomerație, înaintând ușor printre dansatori, oprindu-se din loc în loc și îndepărtându-se de mine. Într-o fracțiune de secundă, fără să-mi îngădui niciun moment în plus de gândire, am sărit de la masă, lovindu-mă cu șoldul de ea. Sticlele și paharele s-au ciocnit cu zgomot între ele, iar toate privirile s-au întors în același timp înspre mine. Mâna lui Tommy s-a lăsat ușor pe brațul meu, dar eu nu mi-am întors ochii către el.

Am încercat să mă strecor printre perechile de dansatori, dar orchestra începuse un alt swing foarte rapid și aveam impresia că, deodată, toată lumea din bar se adunase pe ringul de dans și se unduia în viteză dintr-o parte într-alta, bătând puternic ritmul pe podeaua din lemn și învârtind fetele. Rochiile cloș, în culori tari, înfoindu-li-se necontenit în jurul trupurilor, îmi blocau vederea. M-am ridicat cât am putut pe vârfuri, ca să pot privi peste capetele lor. Îmi era teamă că în orice secundă silueta s-ar fi volatilizat și n-aș mai fi revăzut-o niciodată. Dar, în timp ce mă străduiam să-mi fac loc, o matahală de rus, tipul siberian, foarte înalt și clădit ca un taur, făcând pur și simplu umbră deasupra mea, mi-a pus mâna pe braț, încleștându-și puternic degetele în bicepsul meu și oprindu-mă în loc. *Prekrasnaya!*[229] a mormăit el, răsuflându-mi direct în față. M-a măsurat de sus până jos, cu ochii căprui mici și tulburi din pricina băuturii, sclipindu-i pe fața lătăreață. Deși

229 Frumoaso

pe pieptul lat îi atârnau medaliile de bravură pe două rânduri, respirația îi duhnea a votcă și mirosea ca și cum trecuse ceva vreme de când făcuse ultima oară o baie. Mi-a spus ceva, n-am înțeles ce, iar apoi mi-a făcut semn către ringul de dans. Fără să mă uit prea mult la el – nu-mi puteam desprinde privirea de silueta albă ce se depărta –, am refuzat din cap și am dat să mă smulg din strânsoare. Rusul m-a măsurat din nou de sus până jos și, probabil dându-și seama că nu eram vreo nemțoaică dispusă la o repriză furișată de câteva minute, în schimbul a câteva țigări sau mărci de ocupație, mi-a lăsat dezamăgit brațul. Oricum, un sergent britanic aflat la o masă din apropiere se ridicase deja și îi pusese mâna pe umăr, adresându-i câteva cuvinte pe un glas liniștit și amenințător, deși era cel puțin cu un cap mai scund și doar pe jumătate lat în umeri. N-am reușit să prind decât un *Behave yourself, mate!*[230] rostit printre dinți, pentru că am fugit cât am putut de repede, fără ca măcar să-i mulțumesc englezului pentru cavalerism.

De data aceea însă, îngrozită că vedenia avea să dispară, am renunțat la orice fărâmă de politețe, făcându-mi loc direct cu coatele prin mulțimea de dansatori și strecurându-mă printre mese și scaune în viteză, fără să mă uit pe cine călcam pe picioare și stârnind în spatele meu exclamații uimite și zgomot de pahare ce se ciocneau între ele. Silueta albă se oprise la o masă goală de lângă draperia ponosită din catifea groasă albastru-marin din fundul sălii, în spatele căreia probabil se afla bucătăria. Era un chelner cu părul ca paiul, înalt și foarte subțire, puțin încovoiat, în cămașă albă apretată, dar umedă de transpirație pe spate și la subțiori, cu un șorț alb lung, acoperindu-i pantalonii negri, în mâini cu o tavă imensă din tablă argintie, plină de mormane de pahare ude și scrumiere pline. Debarasa masa conștiincios, cu mișcări pricepute. Din cauza vacarmului din jur, nu m-a simțit că eram în spa-

230 Poartă-te frumos, prietene!

tele lui, astfel că nu s-a întors. Cu inima bătându-mi să-mi spargă pieptul și fără să fiu în stare să scot un singur cuvânt, i-am pus mâna pe umăr. Numai oase. A tresărit și s-a întors imediat.

– *Bitte*, a zis, după câteva momente, îndreptându-se din umeri și uitându-se inexpresiv, dar politicos la mine, fără să mă recunoască.

Vocea îi era la fel de subțiratică cum mi-o aminteam, de băienţandru, iar prin contrast, accentul de Renania la fel de greoi. Cred că avea minim douăzeci de kilograme mai puțin decât ultima oară și era și foarte îmbătrânit, deși mai mult de 21-22 de ani nu putea să aibă. Figura, altădată fragedă și bucălată, cu obrazul fin, dar evident nebărbierit – pesemne era unul din bărbații aceia ce nu aveau niciodată nevoie de aparatul de ras –, îi era trasă și gălbejită, obrajii concavi, pomeții mult ieșiți în afară, ochii afundați în cap, cearcănele atât de închise la culoare, încât păreau vânătăi, iar gâtul, cu vinele ieșite și mărul lui Adam foarte proeminent, i se lungise din cauza slăbiciunii, lăsând impresia că se unduia fragil dintr-o parte într-alta a gulerului prea larg al cămășii, pe care papionul negru de serviciu nu reușea să-l strângă suficient. Mâinile, lungi și scheletice, cu degete subțiri și străvezii, îi ieșeau de sub mânecile apretate ca niște cângi. Nu mai era decât o umbră a băiatului de dinainte, dar era el.

– Helmuth! am șoptit, cu un firicel de voce.

– *Ja?* a întrebat el, palid și încordat, cântărindu-mă cu ochi neliniștiți, încercând să-și dea seama cine eram de îi cunoșteam numele și dacă reprezentam sau nu vreun pericol; am știut când m-a recunoscut, pentru că o expresie îngrozită i-a traversat chipul, mărindu-i pupilele albăstrui și mioape și făcându-le să-i sclipească a panică, și aproape că a făcut un pas înapoi.

– Helmuth, am repetat eu ceva mai tare, dar acoperindu-mi în același timp buzele cu degetele, ca să nu-mi scape vreun hohot de plâns. Lacrimile îmi împăienjeniseră însă vederea și îl zăream ca prin ceață.

Vizibil cuprins de neliniște, el s-a uitat cu coada ochiului în dreapta și-n stânga, să vadă dacă printre valurile de fum albastru, tumultul de voci, strigăte și instrumente gălăgioase, nu ne mai auzea și altcineva conversația, și apoi a revenit cu ochii la mine.

– *Wo sind die Toiletten, bitte?*[231] am reușit să spun într-un târziu, iar apoi am bâiguit, cât de încet am fost în stare, bâlbâindu-mă: Îmi pare rău. Nu m-am gândit, sub impulsul emoției am... Nu m-am așteptat nicio clipă să te întâlnesc. Nici n-am crezut că... Nu vreau să-ți fac probleme, iartă-mă. Înțeleg toate astea, nu... Vreau numai să-mi spui dacă știi ceva despre Heinrich. Încerc de multă vreme să-i dau de urmă. Apoi o să dispar.

– Heinrich? a repetat el, cu glas coborât și uimit, ca și cum n-ar fi înțeles, deși era evident că știa perfect cine eram. Am realizat atunci că nimeni nu-i spusese vreodată lui Heinrich pe numele mic de față cu el.

– *Ich weiß nichts*[232], a spus după câteva momente, uitându-se din nou în jur, înspăimântat.

– Te rog.

– *Ich weiß nichts.*

– Ai iubit vreodată pe cineva? l-am implorat eu cu o voce abia auzită.

Ecoul cuvintelor mele a rămas parcă suspendat în aerul îmbâcsit de fum din jurul nostru timp de câteva momente, care pentru mine au durat o veșnicie. Timpul s-a oprit. Nu mai auzeam nimic în jur, toate zgomotele se îndepărtaseră.

– A murit.

Șoapta lui răgușită m-a lovit cu atâta forță, încât mi-a tăiat răsuflarea. Ca și cum m-ar fi plesnit direct peste față. Altceva nu-mi aduc aminte să fi simțit. Poate doar o sfârșeală în capul pieptului. Parcă mi s-ar fi oprit inima.

– Ești sigur? am îngăimat după câteva clipe, când am reușit să respir din nou, încercând să-mi mențin

231 Unde sunt toaletele, te rog?

232 Nu știu

vocea sub control și să-mi calmez mâinile să nu-mi mai tremure.

– Am văzut cu ochii mei.

– Cum a murit? Când?

S-a uitat din nou în jur. Ochii îi străluceau de teamă pe fața suptă.

– *Ich bitte Sie, Frau*, a șoptit el, cu glas tremurător, abia auzit. Mama e paralizată și sora mea bolnavă. Eu le întreţin pe amândouă. Nu pot să-mi pierd serviciul. Dacă cumva...

– Sigur, sigur. Iartă-mă. Niciodată nu aș... Când putem vorbi? Te rog. Îți promit că...

S-a uitat din nou în jur repede și a șoptit:

– 42, Lessinger Strasse. La ultimul etaj. Poimâine după-amiază.

– Ce să aduc? Mâncare? Medicamente? Țigări?

Nu mi-a răspuns, doar s-a înclinat în fața mea, iar apoi, după ce a aranjat cu mâini tremurânde paharele pe tavă, s-a întors pe călcâie. Eu am rămas acolo, înțepenită, sfâșiată, cu impresia că îmbătrânisem câteva zeci de ani doar în ultimele câteva minute.

Am așteptat până când pașii lui s-au pierdut în spatele perdelei, apoi m-am întors la masă.

Cred că atunci am suferit de fapt un fel de pierdere de conștiență, care, fără să-mi altereze în vreun fel funcţiunile fizice, m-a detașat complet de ceea ce se întâmpla în jurul meu, pentru că nu-mi pot aminti sub nicio formă când și cum s-a întâmplat asta. Nu-mi amintesc nici ce a urmat. Știu doar că deodată eram din nou pe locul meu, dreaptă și liniștită, picior peste picior, cu satinul negru și mângâietor al rochiei acoperindu-mi genunchii, sorbeam cu înghițituri mici din același pahar de Martini – fără ca măcar să-mi tremure mâinile – și ascultam ce se vorbea. Însă abia îmi dădeam seama dacă respiram și mă mișcam, nu-mi simţeam trupul; eram împietrită, absentă, izolată de tot ce se petrecea acolo. Nu-mi amintesc nici măcar dacă trecuseră câteva minute sau câteva ore. Dar îmi amin-

tesc perfect cum, la un moment dat, printre vocile și strigătele vesele ce trecuseră pe atunci pe lângă mine fără să mă atingă, cineva a spus o glumă și toată lumea a izbucnit în râs; atunci a trebuit și eu să râd, și am râs, dar cu lacrimile curgându-mi în neștire pe obraji.

Abia mult mai târziu, spre dimineață, când, amețită și goală în brațele moi și stângace ale lui Tommy, amorțisem în sfârșit cu adevărat, nu le-am mai simțit. Nu mai simțeam nimic. Nici măcar cât de reci erau așternuturile sub mine.

4.

Lessinger Strasse era o arteră pe lângă Tiergarten, pe care mi-o și aminteam; înainte de război fusese o stradă elegantă, largă și adumbrită de coroane verzi de copaci, într-un cartier rezidențial aerisit, cu clădiri din cărămidă roșie, ocupate în mare parte de berlinezii cu dare de mână, însă nu cei din casta *Goldfasane*[233], așa cum îi numeau nemții, lezați direct în demnitatea lor de fețe spălate ale națiunii numai de ideea de a sta la comun și care astfel preferau să locuiască în suburbii, în Zehlendorf și Dahlem, prin vilele discrete de pe malurile lacurilor și de la marginea pădurii, departe de agitația orașului, ci mai degrabă de profesori, doctori, magistrați, muzicieni marcanți, foști înalți ofițeri din armata Kaiserului Wilhelm al II-lea și urmași ai *junker*-ilor prusaci.

Dar asta fusese înainte; atunci, după sfârșitul războiului, berlinezii rămași pe loc odată cu intrarea rușilor, întorși din refugiu sau eliberați din prizonierat trăiau care pe unde apucau, în orice locșor se mai găsea câte un zid întreg care să-i apere împotriva vântului, mereu cu titlu provizoriu, până când apărea proprietarul de drept sau era altcineva repartizat acolo, ca apoi să reîn-

233 Fazani aurii, referire la membrii sus-puși ai partidului nazist, îmbogățiți sub național-socialiști

ceapă să se preumble dezorientați dintr-o parte într-alta a orașului, cărând după ei, înghesuite în câteva geamantane, resturile de amintiri, porțelanuri și argintărie, bulendre și cărți, deveniți cu toții oameni ai străzii.

Numărul 42 era un bloc *Art Nouveau* din cărămidă roșie, care la vremea lui fusese cu siguranță modern și luxos, cu apartamente spațioase și luminoase, ferestre înalte și arcuite, grădiniță de flori în spate și firme la parter. Însă atunci, deși în partea aceea a cartierului raidurile aeriene nu fuseseră atât de crunte și pe stradă se găseau mai multe clădiri aproximativ întregi, din acoperișul imobilului, spulberat de bombe, nu mai rămăseseră în picioare decât doi căpriori rupți și câteva bârne arse, ultimul etaj era deschis pe jumătate către înaltul cerului, un perete exterior se prăbușise complet, lăsând la vedere toate interioarele apartamentelor de pe partea aceea – tapetul înflorat sau în culori pastelate, fotoliile răsturnate, șifonierele cu ușile larg deschise, sertarele scoase și fotografiile înrămate de pe pereți atârnând într-o rână în cuiele lor –, ca într-o căsuță pentru păpuși, curtea din față, curățată de zăpadă și cu pământul înghețat bocnă, rămăsese fără niciun pic de vegetație, doar cu un schelet pârjolit de copac într-o parte – pesemne lovit de o bombă incendiară –, iar sediul Deutsche Bank-ului și atelierul de cizmărie de la parterul dinspre stradă fuseseră devastate complet, cu mobilele zăcând distruse și firmele înnegrite de funingine. Niciun geam nu rezistase suflului bombelor, astfel că majoritatea erau astupate cu scânduri bătute în cuie. Dar mai erau și geamuri acoperite împotriva gerului cu ziare vechi, pături militare grosolane, foi de cort și chiar cu ceea ce păreau a fi resturi sfâșiate de mătase albă satinată de parașută, așa cum văzusem la jurnalele de știri de la cinematograf că avuseseră în dotare pe timpul războiului trupele aeropurtate.

Era foarte liniște – cumplit de liniște pentru un oraș ce fusese întotdeauna atât de viu și zgomotos, o liniște ca de moarte –, înserarea era grea și cenușie,

iar trotuarele pustii. Singura vietate pe care o văzusem până atunci fusese o femeie, ce se opintea să taie niște buturugi în curtea imobilului vecin, printre frânghiile cu rufe înghețate, și care, imediat după ce mă zărise, dispăruse pe gaura neagră de la intrarea în clădire, unde fusese ușa.

Mi-am strâns la subraț sacoșa cu provizii, acoperind-o mai bine cu bucata de pled – era destul de primejdios, mai ales la ora aceea, să lași să se observe că aveai mâncare, te puteai trezi în orice moment fără ea – și m-am uitat împrejur. Deși mai erau vreo două ceasuri până la căderea serii, lumina zilei, deja lividă, se subțiase.

O pală de vânt aspru, ca o prevestire de rău, m-a obligat să mă mișc din loc. Am deschis ușa imobilului și am intrat.

Holul era întunecat și umed, ca o grotă, fără niciun bec aprins, doar cu câte o dungă de lumină naturală străpungând printre scândurile strâmbe în care erau bătute ferestrele. Ușile păreau bine ferecate pe dinăuntru, câteva chiar și pe dinafară, cu lanțuri ruginite și lacăte mari, fără vreun semn de viață dindărătul lor. Doar una dintre ele, o ușă mare capitonată, era sărită cu totul din balamalele de jos și spânzura grea și plină de găuri de canat, iar înăuntru, în penumbră, se zărea apartamentul părăsit, cu mobilierul sfărâmat, lustra din fier cu multe brațe zăcând într-o rână pe podea și peretele din fund distrus, lăsând la vedere niște foste conducte și zidurile carbonizate ale clădirii alăturate. Pardoseala din piatră era împânzită de multe crăpături lungi, ca și cum clădirea ar fi trecut printr-un cutremur, iar pe la colțuri stăteau încă grămăjoare strânse de resturi de moloz și sticlă spartă. Scara elegantă, largă și spiralată, din lemn de esență tare și cu balustrade din fier brodat, ce rezistase admirabil bombardamentelor, se încolăcea de-a lungul celor trei etaje întregi și până la ultimul, unde, dintr-o parte, prin tavan, mi se părea că pătrundea o dâră de lumină cenușie de afară.

Înăuntru era foarte liniște și frig. Un miros neplăcut, amărui-dulceag, de tencuială jilavă, ceapă prăjită și cartofi mucegăiți, stăruia peste tot în jur, trădând faptul – destul de neverosimil în primă instanță – că în penumbra aceea tristă, dincolo de pereții morți, se găseau într-adevăr oameni vii.

La ultimul etaj, era lumină. Acolo se găsea o singură ușă întreagă. Restul etajului și cel de deasupra se prăbușiseră unul peste altul, iar din ele nu se mai distingea decât o amestecătură de fiare rupte și contorsionate, lemne și cărămizi arse, lăsate să zacă ca atare.

Am bătut în ușă. De dinăuntru nu s-a auzit însă nimic. Mi-am apropiat urechea de lemn și am mai bătut o dată, rostindu-mi numele. Tot nimic. Poate că Helmuth nu era acasă.

Într-un sfârșit, dinăuntru s-au auzit apropiindu-se câțiva pași înăbușiți, zgomotul metalic al zăvorului tras, iar ușa s-a crăpat vreo câțiva centimetri.

Bine ascunsă în spatele ușii, o fată m-a măsurat de sus până jos – n-am observat altceva decât că avea ochii mari și decolorați –, și-a întors timp de câteva clipe privirea, ca și cum s-ar fi consultat cu cineva nevăzut dinăuntru, a tușit sec în pumn, iar apoi a deschis ușa ceva mai larg, dar numai atât cât să-mi permită să intru, zăvorând-o apoi repede în urma noastră. În lumina dinăuntru, de la o lampă cu gaz, ce ardea cu o flacără firavă și gălbuie, abia pâlpâind, pe o servantă, aruncând umbre prelungi și tremurătoare pe mobile, am văzut-o bine – o fată înaltuță și plăpândă, aproape străvezie de slabă, cu pielea cenușie și pătată, buzele vinete și părul rar și sârmos, îmbrăcată într-un braișvanț mult prea mare pentru ea, rupt în mai multe locuri, prin deschizătura căruia, pe deasupra decolteului flanelei negre de dedesubt, i se distingeau perfect oasele pronunțate ale pieptului descărnat, ca și cum ar fi fost un model de schelet uman de la universitatea de medicină.

Încăperea era largă și spațioasă, cu plafon și uși înalte, cu canaturi duble și mobile din lemn prețios;

altădată un *living-room* elegant și luminos, unde se primeau oaspeții și care cu siguranță înainte de război aparținuse cuiva mai înstărit, dar care, așa cum li se întâmplase atâtor oameni, nu se mai întorsese acasă. Atunci însă avea toate ferestrele bătute în scânduri, tencuiala de pe tavan era căzută din cauza bombardamentelor, iar pe unul dintre pereți, în tapetul floral pe fundal verzui, se căsca o crăpătură largă și adâncă, ce ajunsese până la cărămida de dedesubt. Pe peretele din mijloc era un șemineu înalt și elegant, acoperit cu plăci albe de ceramică și broderii pe margini, însă, în ciuda frigului, focul nu era aprins.

Clădirea nu părea să aibă electricitate și apă curentă de ceva vreme; pereții erau îmbibați de umezeală, cu pete mari de igrasie pe la colțuri, mirosea strident a mucegai și era foarte frig. Doar mașina de gătit cu spirt, mașină de gătit militară, de campanie, duduia într-un colț, dar fără să încălzească; pe ea bolborosea o oală cu supă, împrăștiind în jurul ei un miros slab de cartofi și varză acră.

Când mi-am mai obișnuit ochii cu penumbra, iar contururile mobilelor au început să se reliefeze mai clar, mi-am dat seama, cu o tresărire că, în afară de tânăra ce-mi deschisese și se retrăsese mai într-o parte, privindu-mă de la distanță cu aceiași ochi mari și rătăciți, în încăpere se mai afla cineva. O bătrână ședea într-un colț, pe un scaun, cu o pătură jerpelită pe genunchi, fără să se miște, cu ochii ridicați. Mi-am amintit, ca printr-un vis încețoșat – și mi-a fost rușine –, că trebuia să fi știut că Helmuth avea o mama imobilizată și o soră bolnavă, că îmi spusese deja, și asta doar cu două seri în urmă – *atât de puțin trecuse de fapt de când aflasem că Heinrich murise, numai două zile?!* –, însă fusesem atât de copleșită, încât nu fusesem în stare să mai înregistrez și tragedia altora.

– la loc, te rog, a vorbit tânăra, pe un glas înalt și strângându-și în același timp mai bine braișvanțul pe lângă trupul subțire, ca și cum i s-ar fi făcut dintr-odată

frig. Uite acuma tre' să se scoale și Helmuth... Lucrează nopțile într-o crâșmă, l-a scuzat ea după câteva clipe, aruncând o privire către una dintre ușile albe închise. Câteodată se mai prelungesc petrecerile și ajunge acasă abia spre dimineață.

M-am așezat pe primul scaun pe care l-am văzut, un fotoliu chiar lângă șemineu, dintr-un set de salon Ludovic al XV-lea, însă care atunci mai avea doar unul din cele două brațe arcuite, iar tapițeria din catifea ruptă în câteva locuri, pe unde ieșeau ghemotoace de câlți albi.

Mi-am întors din nou privirea înspre sora lui Helmuth. Nu părea în vreun fel interesată de prezența mea. Stătea în picioare și își rotea ușor pupilele negre și mărite dintr-o parte într-alta a încăperii, arătând pierdută, ca și cum ar fi avut intenția să facă ceva, dar uitase ce anume. Ochii îi erau inflamați, nefiresc de strălucitori, și respira greu, șuierând pe nările vineții și ascuțite. De ce se ferea oare? Sifilis? Tuberculoză? Sau amândouă? Pentru orice eventualitate, mi-am promis să vorbesc cu doctorul Marinesco, să-i fac rost de niște penicilină de la depozit.

– Am adus câte ceva, mi-am amintit și i-am întins tinerei sacoșa. Nu mare lucru, îmi pare rău. Doar niște conserve, țigări și aspirină.

– Țigări? a întrebat ea, întorcându-și în sfârșit privirea înspre mine.

Cu o mână șovăitoare, a scos un pachet de Player's, și-a aprins o țigară și a tras adânc fumul în piept, cu mare voluptate, închizând ușor pleoapele și umflându-și obrajii supți. După câteva secunde, a început să tușească în pumn, abia răsuflând și hârșâindu-și pieptul.

– Ești prietenă cu Helmuth? m-a întrebat după o vreme. Părea ceva mai relaxată, dar mă privea tot la fel, fără să manifeste nicio curiozitate.

– Nu tocmai. Avem... aveam... o cunoștință comună.

– Nu ești nemțoaică.

– Nu. L-am cunoscut pe Helmuth în România. În '43.

– Aha.

A mai tras un fum din țigară. Apoi și-a coborât pleoapele și și-a trecut ușor dosul palmei pe sub ochi, ca și cum și-ar fi șters o lacrimă. Dar ochii îi erau în continuare uscați, goi și strălucitori ca de febră. Mă uitam înfiorată la ea; fuma, trăgea fumul în piept și îl expira lung, dar de clipit nu clipea, rămăsese cu privirea în gol.

Într-un târziu, cu un scârțâit scurt, ușa de la dormitor s-a deschis, salvându-mă din stinghereala aceea amară, iar Helmuth a intrat înăuntru. Nu s-a uitat însă înspre mine, ci s-a îndreptat către sora lui și, cu o mișcare bruscă a încheieturii, a lovit-o peste mâna cu țigara. Chiștocul i-a scăpat din mână, iar el l-a stins imediat cu bocancul. Ea, la fel de inexpresivă ca și până atunci, fără să aibă vreo reacție, s-a ridicat iute de pe scaun și s-a aplecat după țigară. Mai rămăsese numai mucul, poate unul sau două fumuri, l-a strâns repede și l-a ascuns într-un buzunar.

– Sora mea, Lotte, a făcut el într-un sfârșit prezentările. Mama mea... – A făcut un semn mic din cap către bătrâna nemișcată din scaun. – Cealaltă soră a murit anul trecut, într-un raid aerian, a adăugat apoi, după câteva momente, ca și cum vorbea despre niște lucruri complet străine de el. Tata și unul dintre frați au murit la Oder, la apărarea Berlinului, iar celălalt frate în '41, în Iugoslavia, în luptele cu partizanii.

Nu știam ce să zic. Stăteam în continuare înțepenită pe marginea scaunului, cu mâinile împreunate în poală. Deși îl întâlnisem doar fugitiv până atunci, numai de câteva ori, de fiecare dată scurt și izolat, fără să-mi amintesc să-l fi privit vreodată în ochi, realizam cu surprindere dureroasă că îmi aminteam aproape fiecare trăsătură a chipului lui. Cât de mult îmbătrânise! Părea cu douăzeci de ani mai în vârstă. Și nu trecuseră decât trei ani de când ne întâlniserăm ultima oară. Mai erau și mâinile lui, mari și noduroase, cu pete negre la extremitățile mai multor degete, urme ale unor de-

gerături profunde, și cu falanga de sus de la inelarul mâinii drepte lipsindu-i cu totul.

– Bună, Helmuth, am reușit să spun într-un sfârșit. Vocea mi-a sunat atât de firav, încât abia mi-am auzit-o eu însămi. Îți mulțumesc că m-ai primit. Nu mă așteptam să-ți aduci aminte de mine.

– Îmi amintesc, mi-a răspuns el fără să se uite la mine. Am o memorie foarte bună a fețelor. Lotte, adu-i doamnei o cafea, a mai spus după câteva momente.

Ea s-a ridicat repede, aproape mecanic, s-a dus la mașina de gătit și s-a întors cu o cană ciobită la buză, pe care mi-a întins-o. Am luat o gură – era un *ersatz* oribil, cu gust de varză arsă.

– Ce faci, Helmuth? am întrebat, strângând porțelanul între degete. Cum o duci?

El a ridicat din umeri, s-a uitat în jur demonstrativ și a răspuns:

– Bine, bine... Față de alții...

A tăcut apoi din nou și și-a fixat privirea pe parchet, printre bocancii scâlciați din picioare. Nici eu nu găseam ce să zic și, de altfel, am avut chiar și o tresărire de regret. Poate că totuși n-ar fi trebuit să fi venit acolo. Poate câteodată trecutul trebuie într-adevăr să rămână în trecut.

El și-a scos o țigară din pachetul desfăcut de Lotte, mi-a oferit și mie una și, după câteva fumuri și o tăcere lungă, m-a întrebat direct:

– Cu ce vă pot fi de folos, *Fraülein*?

– *Frau,* Helmuth. *Frau* von Reinhardt.

– Ah, a replicat el, dar fără nicio surpriză în glas. Nu știam.

– Heinrich nu ți-a povestit despre mine?

– Nu. Nici n-am știut că... adică știam, că doar era evident... vreau să zic, îmi dădusem deja seama că... – S-a oprit din bâlbâială și a tras aer în piept. Se înroșise până sus, în vârful urechilor, și nu voia să-mi întâlnească privirea. – Adică dumnealui nu vorbea cu mine despre lucruri dintr-astea. Eu nu eram decât or-

donanța lui... îl conduceam cu mașina dintr-o parte într-alta, îi lustruiam cizmele, îi transmiteam mesajele. Nu prea vorbea cu mine. Mai ales despre... Nu se obișnuiește așa ceva la noi. De fapt, dumnealui nu vorbea cu nimeni... A ridicat din nou din umeri și a mai tras un fum din țigară, ca și cum îmi spusese tot ce avea de spus pe subiect. S-a aplecat ușor înspre mine și a continuat: O singură dată mi-a pomenit de fetița lui... Da, da, mi-aduc aminte... A avut o fetiță care a murit într-un bombardament... Mai demult, când încă noi nu știam că erau bombardamente în țară... Adică noi, cei care eram plecați în Răsărit. Nu știam ce se întâmpla acasă. Göring promisese că n-o să cadă niciodată vreo bombă asupra Germaniei și toată lumea credea ce spunea Göring. Dom' maior sigur știa, că cei mari știau tot, dar n-a spus nimic... Cred că și unii dintre noi știau, că aflaseră cine știe cum, dar nu aveau curaj să le spună celorlalți. Ne pândeau tot timpul hingherii... așa numeam noi poliția militară... și dacă te suspectau de ceva imediat ajungeai în prima linie, la ruși, într-un batalion disciplinar... Tuturor ne era groază de ruși. Rușilor nu le e frică de moarte... cum poți să te lupți cu cineva căruia nu îi e frică de moarte?!... Ne-au spus de bombardamente ceva mai încolo, spre sfârșit, dar atunci deja vedeam că... S-a oprit din senin, probabil dându-și seama cât de mult divagase și a revenit dintr-o răsuflare la subiect: Așa se vorbea, că-i murise fetița, așa am auzit... Dumnealui nu vorbea cu nimeni, cum v-am zis. – Și-a întors privirea într-o parte, către bătrâna imobilizată. – Dar nu era mare lucru... toată lumea avea pe cineva iubit mort într-un bombardament. Cel puțin atunci, la sfârșit, când...

A părut că ar fi vrut să mai adauge ceva, dar s-a oprit brusc, și-a apăsat cu putere podul palmei ce ținea țigara pe tâmplă și și-a șters gura cu mâneca hainei. Apoi a rămas o vreme îndelungată pe gânduri, cu ochii rătăciți, iar eu am înghițit în sec, fără să pot să rostesc vreun cuvânt. Mărturisirea aceea neașteptă-

tată – și, mai ales, glasul lui înalt și puțin pițigăiat, de băiețandru de paisprezece-cincisprezece ani, pe care mi-l aminteam din România –, mă lăsase încremenită în scaun, incapabilă să reacționez în vreun fel, cu inima mică în piept, strânsă toată de mila lui și de revoltă în fața nedreptății lumii. Ce vină avea oare copilul acela?

– Helmuth, am spus după câteva secunde lungi de tăcere, aș vrea să... să... nu știu... Să-mi spui tot ce știi despre Heinrich. Ce-a făcut, cum a fost... Aș vrea să știu cum a murit. Atât. Restul nu mai contează. Au trecut toate.

– A murit așa cum au murit toți care au murit, mi-a răspuns el, apăsând pe fiecare cuvânt și bulversându-mă cu simplitatea răspunsului și pustiul din ochii lui. Apoi a ridicat din nou din umeri, ca și cum vorbise despre ceva străin, fără nicio relevanță.

Am remarcat fără să vreau cu câtă detașare vorbea despre război. Era în război de când avea optsprezece ani, îl făcuse aproape pe tot; totuși, vorbea despre el cu o îndepărtare greu de imaginat. Ceva mai târziu, aveam să văd că de fapt toată lumea care făcuse războiul povestea despre el detașat, de la distanță, ca și cum tot ce li se întâmplase, lucruri greu de rostit și greu de imaginat, parcă nu de pe lumea asta, trecuseră pe lângă cei ce le înfăptuiseră fără să lase nicio urmă.

– A murit așa cum au murit toți care au murit, am șoptit și eu, abia auzit.

– Da. Degeaba.

Degeaba, mi-am spus și eu atunci, în gând.

– Da, degeaba, a repetat el, cu același glas străin, ce-mi vorbea de aceleași lucruri străine. Noi muream în Răsărit ca să ne apărăm patria, să nu vină sovieticii peste noi, în Germania, și... și... Au venit în România?

– Poftim? am întrebat, buimăcită din nou de schimbarea bruscă de subiect.

– Sovieticii... Au venit in România?... În '44, dom' maior a decis din senin să plecăm, că zicea că vin. Și-a cerul transferul și mi-a ordonat să-l însoțesc și să nu

spun nimic. România era minunată, a oftat el. Eram ca-n vacanță, chit că începuseră să bombardeze... Am stat aproape un an. Ca-n rai a fost. Uitasem și că e război. Era mâncare din belșug. Trimiteam pachete și acasă... Și apoi, întorcându-și privirea înspre mine și tot fără nicio legătură cu ce întrebasem eu și cu ce-mi spusese până atunci: Am avut și niște camarazi români. Când eram în Rusia, la sfârșitul lui '42, înainte să ne mute. Lângă Karpovka... așa-i zicea... era acolo un aerodrom mare. Am stat mult acolo. Pân-au luat rușii Stalingradul. Acolo am cunoscut niște soldați români... de la radio și baterii. Era plin de aviație românească. Nici nu prea știam ce-i cu România până atunci... Da, da. Camarazi buni românii. Primeau de-acasă pachete cu mâncare și-o împărțeau cu noi. La noi acasă abia se descurcau ai noștri... Și noi le dădeam țigări... Nu vorbeau aproape deloc românii germana, da' după aia au învățat. Erau și ei amărâți și le era frică de bolșevici.... Vai de zilele noastre ce-a mai fost atuncea. Ei ne ziceau *fritzi*, noi le spuneam lor *mamaligari*. Da' în glumă le ziceam, că era bună *mamaliga*. Da, da, era bună. Cu ceapă... Nu mai gustasem niciodată până atunci... Dom' maior a cerut transferul și-am plecat cu dumnealui. Ce s-a întâmplat după aia?... Am auzit că românii au trecut cu aliații. Eu atunci n-am crezut, că românii erau camarazi buni, v-am zis...

Avea buzele vinețiie și, chiar dacă se uita în direcția mea când vorbea, privea de fapt prin mine. Bietul copil. Ca și sora lui, era încă șocat de tot ce trăise. Părea complet normal, până când deschideai cutia Pandorei și eliberai ce era ferecat înăuntru. Dar mai era oare ceva firesc pe lume?

– Nimic, am răspuns eu repezit, zăpăcită de părere de rău și milă pentru el. Nu s-a mai întâmplat nimic. Nu are niciun rost să-ți amintești toate astea. De ce să vorbim despre ele? S-au sfârșit. Nu pentru asta am venit. Povestește-mi, te rog, mai bine despre Heinrich...

A fost doborât în misiune?... Când și unde? Atâta vreau să aflu. Ca să știu unde a fost înmormântat.

– A murit la începutul anului trecut, a răspuns el repede, fără să se mai gândească deloc. În ianuarie. Eram pe lângă Frankfurt an der Oder... Intraseră trupele rusești și trebuiau să evacueze femeile și copiii înspre Berlin. Bărbați civili nu mai erau deloc, nici tineri, nici bătrâni, îi înrolaseră pe toți în Volkssturm... Armata se retrăgea. Nu mai rămăseseră decât niște avioane care apărau trenurile cu civili de tancurile rusești. Câteva escadrile... dintr-o flotilă întreagă! Tot mitraliau în calea lor tancurile... tot, tot. Și pe-ai noștri, și pe-ai lor, toată armata la grămadă, convoaiele de refugiați civili, copiii, tot. Până și avioanele lor își bombardau soldații, nu numai pe ai noștri... Acolo l-au doborât. Era vânătoare liberă în jurul frontului... Da, la Frankfurt an der Oder l-au doborât, a repetat el după câteva clipe, ducându-și mâna la ureche și mișcând din cap în același timp, apăsat. În ianuarie, în '45. A fost doborât, da. Mitraliat în aer. A murit imediat. Apoi s-a prăbușit avionul, când dumnealui a fost împușcat și a pierdut controlul. Îmi pare rău.

Numai că tu nu erai acolo, n-aveai cum să știi.

Mi-am ridicat ochii din podea și l-am privit pe Helmuth în față. Pupilele i se dilataseră, clipea mai des decât până atunci și mi se părea că și răsuflarea îi devenise mai profundă, ca și cum, din senin, i se întețiseră și lui bătăile inimii. Nu înțelegeam de ce, n-avea nicio logică, dar spaima mi se așezase pe inimă ca o piatră de moară, înghețând-o.

– Acolo e înmormântat? am întrebat, cu un firicel de voce.

– Înmormântat? a repetat Helmuth după un timp întrebarea, uitându-se dintr-o parte într-alta a camerei, ca și cum ar fi căutat răspunsul undeva prin colțurile ei. Cuvântul s-a auzit din gura lui rece și indiferent, deloc amenințător.

– Da. Acolo l-au înmormântat? În Frankfurt an der Oder?

– Nu... Da... Da, da, acolo l-au înmormântat. Pe lângă Frankfurt an der Oder.

– Unde anume pe lângă Frankfurt an der Oder?

– Unde anume?... O localitate mică lângă râu. Ca să vă spun adevărul, am uitat cum îi zice... Dar era lângă o pădure. Nici nu prea mai erau case, că se dădeau lupte și rușii avansau și distruseseră tot în calea lor... Când îmi amintesc, vă spun.

– Ar fi foarte important pentru mine să știu, am spus tăios, ca să-și dea seama că știam că mințea, încercând în același timp din răsputeri să-mi țin lacrimile.

Timp de câteva secunde nici măcar nu m-am putut uita la el; mi-era prea teamă să nu-i surprind cumva ochii și să nu văd cine știe ce lucruri de neimaginat în ei, ca apoi să mă prăbușesc plângând în hohote. Dar nici el nu se uita la mine, privea în continuare doar în jos, la bocancii lui, dus cu gândurile departe, undeva unde eu nu aveam acces. A existat un moment, e drept, în care mi-a venit să urlu la el, ca să mă răcoresc, să-l apuc de reverele hainei și să-l zgudui, să-l oblig să-mi spună adevărul, să înțeleagă că inima mea nu făcea față unui asemenea chin, dar a trecut repede. N-am îndrăznit să-l tulbur mai tare decât era deja.

– Te rog, nu te opri. Povestește-mi.

– Ce să vă povestesc?

– Nu știu... Tot ce-ți amintești. Despre Frankfurt an der Oder. Despre... nu știu... ce-a fost înainte. Despre Heinrich. Nu mai știu nimic de el de aproape doi ani. Orice lucru, cât de mic, e binevenit. Poți să ai încredere în mine. N-am să spun nimănui că te-am întâlnit. Nu trebuie să-ți fie teamă.

– Nu mi-e teamă. Dar ce să vă povestesc?... N-am ce. A fost așa... – a făcut un semn mic din mână, dar în ciuda gestului de nepăsare, ochii începeau să i se umezească – ... așa cum e la război. Nu se gândea ni-

meni de ce și ce-o să fie mâine. Nu era decât despre supraviețuire. Așa aveam impresia. La început, mă bucuram de fiecare dată când scăpam cu viață. După o vreme, m-am obișnuit. Toată lumea s-a obișnuit... Bine că acum s-a terminat.

– Povestește-mi despre Heinrich, am insistat eu. Cum era înainte... înainte să moară?

– Cum să fie?!... Cum era dumnealui de obicei... Tăcut. Nu vorbea deloc. Foarte calm. Nu ridica tonul niciodată. Nu îi era teamă de nimic.

A tras adânc în piept fumul țigării și l-a expirat apoi lung, cu ochii mereu în pământ, iar eu mi-am coborât la rândul meu privirea și mi-am dus degetele la buze, apăsând pe ele cu putere, ca să nu încep să țip de frustrare și dezamăgire.

– Îi era teamă, am murmurat, nevenindu-mi să cred că eu eram cea care spunea cuvintele acelea, că luciditatea aceea necruțătoare chiar venea de la mine. Îi era teamă, Helmuth... Poate că nu se vedea, dar îi era teamă. Știu foarte bine cât de teamă îi era... După câteva clipe de tăcere, mi-am ridicat ochii și, încrucișându-mi în sfârșit privirea cu a lui, i-am spus cât am putut de liniștită: Știu că mă minți. Știu. Știu și că nu mă cunoști, dar, te rog... te implor... nu mă mai minți. Spune-mi adevărul. Îl suport. N-o să fug urlând de-aici și nici n-o să leșin. Am nevoie să știu. Atât te rog. Apoi am să te las, promit. Și n-o să te mai deranjez niciodată. N-ai nevoie să... să retrăiești toate astea.

Chipul i-a căpătat brusc o altă expresie, vinovată, speriată și tristă în același timp, a făcut un semn lung undeva înspre afară, cu țigara tremurându-i ușor între degetele necrozate, parcă luptându-se cu vorbele mele, și mi-a zis:

– Poate că îi era teamă, cine știe... Da' de unde să știu eu ce era în sufletul dumnealui?!... Că nu zicea nimic. De la o vreme nu mai vorbea deloc. Tăcea tot timpul. Și când nu tăcea, striga la mine. Striga la toată lumea. Se mânia... Dacă îi era frică, nu se vedea. Da'

n-aveai când să-ți fie frică. Nu era timp. Trebuia să fii curajos. Și eu eram... adică voiam să fiu, s-a corectat el, coborându-și din nou ochii în podea. Mergeam cu toții să murim pentru că asta trebuia să facem. Să murim pentru patria-mamă. Toată lumea era la luptă. O numeam cu toții *der Endkampf*[234]. Când am ajuns apoi la bază la Jüterborg – numele familiar a făcut să-mi tresalte pentru o clipă inima în piept –, chiar înainte să se termine, toți piloții știau că merg la moarte. Era de la sine înțeles. Și nu le era frică. Ziceau că e o *Selbstopfereinsatz*[235]. De fiecare dată când decolau, își luau adio de la camarazi și lăsau scrisori de adio pentru familii sau iubite. Știau că e ultimul zbor. Ziceau că pentru Hitler o fac fără frică... Și toți mureau, a adău-gat după o vreme, cu un glas tremurător; de fapt și buzele îi tremurau, vineții, și abia reușea să-ți țină lacrimile. De fiecare dată aflam că s-au mai dus nu știu câți de la noi de la bază. Mereu aduceau alții noi să-i înlocuiască. Veneau alții, foarte, foarte tineri... Așa că mă așteptam să moară și dom' maior. Se aștepta și dumnealui. Mai ales că... – a ridicat din nou ușor din umeri, dar fără să clipească și nicio expresie pe figură, pierdut printre amintiri – ...nici nu știu cum de mai reușea să piloteze. Că nu dormea... deloc nu dormea... Zicea mereu că-l doare capul. Dar eu așa dureri de cap n-am mai pomenit de când sunt... Atunci când îl apucau, nici nu mai putea să stea în picioare. Nu suporta nicio lumină și transpira tot. Avea cămășile ude leoarcă. Cred că nici nu mai vedea foarte bine, că se uita foarte îndeaproape la hârtii. Când pleca în misiuni, mă întrebam tot timpul cum de reușea să nu fie doborât. Eu mă așteptam de fiecare dată să nu se mai întoarcă... Părea foarte, foarte obosit. Și zicea și multe lucruri pe care n-ar fi trebuit să le zică. Zicea că războiul nu mai avea niciun sens, că oricum era pierdut demult.

234 Bătălia finală

235 Misiune de sacrificiu suprem

Că era numai o vărsare de sânge inutilă. Că Hitler știa că urma să plătească pentru tot ce făcuse, așa că trăgea toată țara după el în prăpastie. Numai dintr-astea spunea. Adică mulți gândeam așa în mintea noastră... dar dumnealui zicea cu voce tare. Îl auzea multă lume. Nu îi era frică că poate vin și-l arestează. V-am zis eu că nu îi era frică!... Ferească Dumnezeu să te fi auzit pe-atunci, la sfârșit, cârtind împotriva lor!... Te executau pe loc. Nu mai existau tribunale militare, ei făceau legile... Nu, nu, sigur nu îi era frică... *Pentru tot ce făcuse,* a repetat el apoi, după câteva secunde de liniște grea, apăsând puternic pe cuvinte și pe alt ton decât cel de atunci, mai intim, ca și cum ceea ce-mi spunea nu mai era o înșiruire de evenimente pe care mi le povestea așa cum au fost și nimic mai mult, ci o mărturisire personală. Eu atunci n-am înțeles la ce se referea dom' maior... cum să-mi fi trecut prin cap?!... Nu, niciodată nu mi-aș fi imaginat. Dar acuma, de când cu buletinele de la cinematograf... Știți ce zicea mama?... Atunci când putea să... Înainte să... – Glasul i s-a sugrumat, s-a bâlbâit și, ca să-și poată regăsi șirul vorbelor, a făcut un semn vag cu mâna. – Zicea, vorba poetului ei preferat, că cea mai mare izbândă a Satanei pe pământ este că a reușit să-i convingă pe unii oameni că El nu există...

Înțepenisem în locul meu, eram pur și simplu hipnotizată de cuvintele lui, maniera cum privea prin mine când îmi vorbea, fără să mă vadă, ca și cum nici măcar nu era pe de-a-ntregul acolo, ci într-altă parte, de unde nu-i pătrundeau decât vocea și amintirile –, Lotte s-a grăbit probabil să îl contrazică, pentru că de data aceea el și-a întors capul și s-a uitat în direcția ei, astfel că ea n-a mai zis nimic. După aceea, părând că iarăși își amintise ceva, Helmuth s-a aplecat ușor înspre mine și, în timp ce își aprindea o nouă țigară de la capătul roșu al celeilalte, mi-a șoptit, foarte încet, ca și cum n-ar fi vrut să audă și altcineva:

– Într-o zi, dom' maior s-a luat la bătaie cu un căpitan. La popota ofițerilor... Era o grămadă de lume, că se servea cina. Asta era cu câteva luni înainte să... hm...

Vedeți dumneavoastră, *Frau,* celălalt credea în sacrificiul suprem pentru Führer. Toată ziua numai de asta zicea... Și l-a făcut *Schisser*[236] pe dom' maior. *Schisser, Frau, Schisser.* Știți ce înseamnă?!... E un cuvânt tare rușinos printre militari. Și tocmai pe dom' maior?... Adică dumnealui a stat în Rusia doi ani în cap, a fost rănit de atâtea ori și mai avea și un teanc de medalii!... A sărit atuncea dom' maior de la masă și l-a luat pe celălalt de gât... Așa, ca pe-un animal l-a apucat... – a făcut o mișcare bruscă, cu palma deschisă prin aer, ca apoi să strângă puternic pumnul, ca și cum ar fi gâtuit un grumaz nevăzut – ...și l-a izbit drept cu fața-ntr-un geam. Avea obrazul lipit de geam și îi curgea sângele de pe frunte șiroaie, că spărsese și geamul de la lovitură. Și-l apăsa dom' maior atâta de tare, că nici nu se mai putea mișca. I se căscaseră ochii afară din orbite și se-nvinețise tot la față. Am crezut c-o să-l omoare... Atunci mi-am dat seama că dom' maior nu mai era bine. Că el fusese întotdeauna atât de calm. Știți ce calm era... În Rusia, eram odată în mijloc de atac de artilerie și dumnealui fusese prins la sol. Și fuma și se uita pe geam cum trăgeau cu katiușele. Erau la câteva sute de metri distanță... Zicea că de ce să moară ca șobolanii sub pământ, când poa' să moară liber, sub cerul lui Dumnezeu... Până la urmă au reușit să-i despartă și să-i desfacă mâna lui dom' maior de pe beregată... Când a căzut jos, am văzut că mai respira. Nu-l omorâse. El era tot un comandant, cum era și dom' maior... era chiar de la statul-major... A doua zi s-au împăcat și s-au îmbrățișat, da' celălalt avea o tăietură pe obraz de se vedea cât de colo!... N-au raportat ce s-a întâmplat. Ne-au ordonat tuturor să nu vorbim despre asta. Că nu face bine la moralul oamenilor, că e defetism, că slăbește spiritul german de luptă, dintr-astea. Dar să știți că noi, care fusesem acolo cu ei, am văzut foarte bine ce-a fost și-am înțeles, că nu eram așa proști... Era și o fată acolo, la telefoane, Gretl o chema... Tare frumoasă fată. Toți ziceam ce frumoasă e. Dar era mă-

236 Laș

ritată. Avea bărbatul în SS. Sus, direct la Führer, în *Leibstandarte*[237]. A zis Gretl atuncea, când ni s-a ordonat să nu zicem nimica... am auzit-o cu urechile mele cum s-a răstit... că dacă ne omorâm între noi, atunci cine o să-l mai apere pe Führer? Așa a zis. Țin minte perfect. Adică noi muream acolo, ca animalele, în noroaie, doar ca să-l apărăm pe Führer? Nu mai era *für Führer, Volk und Vaterland*[238]?... Sigur, ea a povestit apoi la poliția militară... era mare nazistă. Denunța pe toată lumea. Și dacă se salutau domnii ofițeri între ei cu mâna la chipiu și nu cu salutul nazist, și asta raporta... că atuncea nu mai era voie... Ea a denunțat pe cineva de la noi din unitate care dezertase mai înainte și așa l-au prins hingherii și l-au spânzurat... Era un băiat care avea familia chiar acolo, la o fermă lângă Brandenburg, și Gretl aflase unde locuia și s-au dus să-l caute...

– Heinrich n-a murit la Frankfurt an der Oder, nu-i așa? l-am întrebat eu din senin, șoptit, hotărâtă să tranșez situația direct din rădăcină, fără niciun alt ocoliș zadarnic și chinuitor.

El s-a îngălbenit, iar ochii palizi, aproape străvezii în penumbră, i-au lucit puternic și și-au schimbat lumina, ca și cum în clipa aceea ar fi revenit în prezent, *vis-à-vis* de mine.

– Nu. Am zis așa că... că sunteți drăguță și... Dar nu și-a sfârșit gândul, ci doar a făcut un semn din bărbie către ceva necunoscut, ca și cum eu ar fi trebuit oricum să înțeleg singură. Vocea îi tremura însă ușor și ochii i se umeziseră: Am zis așa, că am crezut că v-ar fi dumneavoastră mai bine. Am crezut că dacă știți că e undeva îngropat și... Nu e. Adică e... numai că...

Au mai trecut câteva secunde foarte lungi, numărate de bătăile inimii mele, până când Helmuth a vorbit din nou, iar de data aceea însă a făcut-o fără să șovăie,

237 *Leibstandarte SS Adolf Hitler,* în traducere gardă personală, sau securitatea de elită personală a lui Adolf Hitler, a fost o unitate militară de securitate care ținea de unitățile Waffen-SS. (Wikipedia)

238 Pentru Führer, popor și patria-mamă

deși la fel de dezlânat, de aveam nevoie de toată atenția de care eram capabilă ca să pot înțelege:

– Când eram la Jüterborg, atunci l-au doborât. Era martie, dar nu era ca acuma, că se topea zăpada și tot câmpul băltea... Dar n-a murit... doar i-au tăiat o mână. Până aproape de umăr... Avea ceva și la cap, o contuzie, nu știu ce exact... dar a scăpat. L-au decorat. L-au făcut locotenent-colonel și apoi gata, l-au scos din armată. Nu mai avea cum să piloteze. Nu mai era apt de front. Oricum, pe-atunci nu mai erau nici avioane, nici combustibil... Nu se mai ridica aproape niciun avion. Nu mai era benzină nici pentru tancuri, d-apoi pentru avioane... Și acolo, la podurile de pe Oder, v-am zis... erau numai mlaștini puturoase. Putrezeau cadavrele în bălți. Și când putrezeau nu-ți mai dădeai seama care erau ruși și care de-ai noștri. Morții arătau toți la fel... Îi îngropam pe toți laolaltă.

– Și Heinrich? l-am întrerupt eu din nou.

El s-a uitat înspre lumina aprinsă. Privirea și-a recăpătat luciditatea și s-a întors din nou de acolo de unde plecase și-mi vorbea.

– Atunci când a murit era într-o tabără de recuperare. În spatele frontului. Urma să fie transportat în München, la un spital de la Crucea Roșie. Eu trecusem sub un căpitan de la Transmisiuni... că nu mai era aviație. Nu-l mai vedeam, n-aveam de unde să știu ce face.

– Atunci când a murit. *Atunci când a murit* spui. A murit cum, Helmuth? De la mâna tăiată? A făcut septicemie? Într-un bombardament? Poți să-mi spui odată?...

– Ah, nu! a făcut el, ca trezit dintr-un vis și încruntându-se o clipă la mine. Cum să moară de la o mână amputată?... Nu. Nu. Îl operaseră și era bine. Îl văzusem eu cu câteva zile înainte, din întâmplare. Adusesem niște răniți cu un camion... asta făceam atunci, la sfârșit, transportam răniți... L-am întâlnit a-colo, în tabără. M-am bucurat, că nu-l mai văzusem de câteva săptămâni și credeam că murise. Mi-a dat țigări, țin minte foarte bine, că nu mai fumasem de câteva zile.

Era bine. Adică, în afară de faptul că avea mâneca de la veston cusută sus, chiar sub umăr, nu arăta altfel. Se ridica singur și se plimba de colo-colo. Se poate trăi foarte bine și fără o mână, a spus el din senin. Erau atâția care se împușcau singuri... ba în mână, ba în picior, numai ca să scape de front și să se ducă acasă... Numai că imediat își dădeau seama care o făcuse singur și îl executau...

– Atunci? i-am tăiat eu din nou vorba. Cum a murit?

– L-au împușcat.

– Cine? Rușii?

– Nu. Nu. Hingherii.

– Hingherii? am murmurat eu, dar nu știu dacă am făcut-o cu voce tare sau numai în gând.

– Da. Că nu mai existau tribunale militare. Se plimbau mereu detașamente... și pe front, și în spatele frontului. Căutau dezertori și ne țineau cuvântări patriotice. Ne săturasem până peste cap de texte... Și aveau burtă, țin minte, a adăugat moale după o vreme, și-a întins mâinile lungi și osoase în față și le-a rotunjit, ca să-mi exemplifice, dar fără să-mi arunce vreo privire. – Ochii îi erau în continuare rătăciți și părea din nou atât de tânăr. Un copil chinuit. – Nu mai văzusem pe cineva cu burtă de foarte multă vreme, a zis după alte câteva secunde, coborându-și din nou mâinile pe lângă trup și trăgând lung din țigară. Noi eram tot timpul flămânzi și ei aveau burtă...

– De ce l-au împușcat?

– Păi nu v-am spus?!... Nu mai era bine. Nu mai era bine de multă vreme... De fapt, ei voiau să-l spânzure, da' le-a fost frică să spânzure un locotenent-colonel de aviație cu Crucea de Fier cu colan în fața întregii unități. Le-a fost frică să nu fie linșați. O luaseră razna lucrurile pe atunci. Se putea întâmpla orice. Da, da, făceau pe durii, că erau grangurii lui Himmler, da' le era frică de furia armatei... Eu așa cred.

Am simțit cum mi se înmoaie oasele. Mi se părea că lumina gălbuie din încăpere devenise cenușie și livid,

murdară, și se strânsese toată în jurul meu, înfășurându-mă ca într-o pânzătură. Parcă și aerul căpătase o consistență vâscoasă, ca înăuntrul unui smârc, și îmi era greu să-l trag în plămâni.

– Nu se poate, am reușit să murmur, aproape fără să-mi aud glasul; apoi mi-am apăsat cu putere două degete pe buze, ca să nu-mi mai tremure. Nu se poate, am repetat după câteva clipe, cu încăpățânare. Nu se poate.

– Asta făceau îmbuibații ăia, a continuat Helmuth, repezit și fără să mă ia în seamă, pentru prima oară fără să fiu nevoită să-l împing de la spate; și tocmai când mi-aș fi dorit să nu zică nimic mai mult. Căutau dezertorii și-i spânzurau, asta făceau... Ca să ne dea exemplu!... Și unii dintre ei erau atâta de tineri, că le cădeau căștile peste ochi! Trebuiau să le ridice cu mâna și să le lase pe ceafă când vorbeau... Eu... eu eram ditamai bărbatul pe lângă ei... îi numeam cu toții *Kindersoldaten*. Așa era și fratele meu când l-au luat în Volkssturm. N-a avut nicio șansă... Da, da, așa făceau pe-atunci, la sfârșit... Le dădeau câte-un *Panzerfaust*[239], de abia puteau să-l care, mai mult îl târau... și îi trimiteau în fața tancurilor rusești... Păi cum să nu încerce să dezerteze?...

– Sărmanul Otto! s-a căinat Lotte chiar atunci, prelung și pe o voce răgușită, întretăiată de o tuse seacă. Așa au făcut și aici, la sfârșit... Nenorociții!... Îi atârnau pe copii de lampadare și copaci! Toți cu plăcuțe la gât! Îi numeau trădători de țară. Uite-așa se legănau în streang!... Cu gurile deschise! Și aruncau cu pietre în ei! *Arschlöcher!*[240] Câini erau, nu oameni!...

– Așa cu dumnealui, a continuat Helmuth, pe același ton de până atunci, ca și când nici n-ar fi remarcat intervenția surorii lui. Era un copil acolo, în curte la spital... Fugise dintr-un sector de front, unde era măcel. Când l-au luat, se ghemuise într-un colț. Se lovea cu

239 Aruncător de grenade antitanc utilizat de Germania nazistă în al Doilea Război Mondial

240 Nenorociții!

casca în cap, era plin de sânge, plângea și striga întruna *mutti, mutti, mutti*. Atâta. Nu părea să știe unde e. Mi-amintesc perfect, că semăna cu Otto. Și au vrut să-l spânzure pentru dezertare... Avea cel mult cincisprezece ani. Ei erau doi, dintr-un detașament nou de hingheri. N-au mai apucat, că dom' maior și-a scos pistolul și i-a împușcat pe amândoi. Pac-pac și gata... Nici nu știu când s-a-ntâmplat. Nu s-a gândit deloc. Și apoi alți doi au tăbărât pe dumnealui să-l imobilizeze. Da' nu era nevoie, că s-a predat oricum imediat. Și l-au împușcat. I-au smuls galoanele de pe umeri și plăcuța de identificare de la gât și l-au împușcat. N-a mai fost la curtea marțială. Nici măcar la ochi nu l-au legat... Înainte, execuțiile se făceau altfel, cu reguli stabilite, în prezența unui ofițer de aceeași armă... Dar atunci, cu măcelul ăla... Era foarte liniștit, parcă abia aștepta să moară... Dar eu cred că de fapt își pierduse mințile... Mulți își pierdeau mințile... Doar îl știam de atâta vreme pe dumnealui. Nu făcea niciodată ceva negândit. Dar cum să nu înnebunești?!

Helmuth vorbea în continuare, dar nu mai auzeam ce spunea; eram copleșită de liniștea cumplită ce mi se așternuse în suflet în urma vorbelor lui. Nu mai auzeam niciun zgomot și nici nu mai simțeam ceva. Doar lacrimile, ce se porniseră dintr-odată, îmi ardeau obrajii. Abia apoi, după ceva vreme, am realizat de ce nu-i dăduse Tommy de urmă lui Helmuth la Jüterborg – dezertase – și că Heinrich murise doar cu câteva săptămâni înainte de capitulare.

– A mai spus ceva înainte? am întrebat mai târziu, când mi-am mai revenit.

– Nu, ce să zică?!... N-a zis nimic. Doar s-a încheiat la veston. Se cam chinuia doar cu mâna stângă, dar a reușit până la urmă...

În momentul acela, mi-a venit de-a dreptul să vomit. Răul m-a luat din capul pieptului, mi-a strâns stomacul într-un pumn nevăzut și aproape m-a făcut să mă încovoiez de durere. N-am vărsat, n-aveam ce, nu

mai mâncasem de două zile, din seara când îl întâlnisem pe Helmuth.

Imaginea lui Heinrich în fața plutonului de execuție, chinuindu-se să-și închidă nasturii de la veston cu mâna stângă, m-a urmărit apoi multă vreme. Însă, cu timpul, s-a estompat și a început să se piardă încet-încet printre celelalte, dizolvându-se, așa cum se pierd toate la un moment dat, oricât de cumplite, ca să se mai întoarcă numai câteodată, noaptea, în vis, să mă facă să tresar din somn și să rămân trează multă vreme.

Greața aceea oribilă din capul pieptului m-a însoțit apoi tot restul serii. Chiar și când am ieșit mai târziu afară – nu știu când anume mai târziu, dar se înnoptase bine –, încă mă mai împleticeam. A fost nevoie să mă sprijin cu spatele de peretele carbonizat al clădirii și să trag de mai multe ori aer în piept. Lângă mine, printre cărămizi și moloz, se căsca, ca o gaură neagră, încăperea unde fusese pe vremuri cizmăria; peretele din lateral surpat, umbrele întunecate ale mobilei devastate de dinăuntru, mescioara de lucru și dulapurile răsturnate, sculele și calapoadele împrăștiate, pe care, în semiobscuritate, le vedeam pe toate la fel, umbre cumplite ale labei aceleia micuțe și delicate de femeie, împodobită cu brățara ei sclipitoare din aur, din vârful mormanului de dărâmături de pe Calea Victoriei, de la bombardamentul de pe 4 aprilie. Imaginea aceea, fără nicio legătură și pe care o sperasem uitată, mi se refracta deodată în fața ochilor în mai multe ipostaze, ca într-o sală cu oglinzi, învârtindu-se, pliindu-se și desfăcându-se din nou, într-un amestec fără noimă.

Același vânt rece ca la sosire mi-a pătruns însă în trup, făcându-mă să tremur. M-a izbit o lumină gălbuie și palidă, ce poleia ușor totul în jur și m-a făcut să clipesc de mai multe ori, obișnuită cum eram numai cu întunericul. Nu mai ningea, iar lucirea aceea neașteptată, moale și inconsistentă, se reflecta pe deasupra stratului înghețat de zăpadă de pe caldarâmul spart, plin de gropi. În jurul meu, ruinele răsăreau și ele din

penumbră, rând pe rând, siluete negre și nemișcate, prelungi, ghemuite, cocoșate, ca niște ființe grozave de pe altă lume. Mi-am ridicat ochii spre înaltul cerului. Stratul gros de nori se sfâșiase și, pentru prima oară de atât de multă vreme, se zărea luna; o lună mică, roșcat-portocalie și rotundă, ca un bănuț nou, proaspăt ieșit din presă.

În momentul acela, în timp ce mă uitam la primele raze palide de lună ce spărgeau plumburiu-vânătul cerului, cu trupul greu și fără să mai pot plânge, m-am silit să accept în sfârșit că Heinrich nu mai era.

EPILOG

28 aprilie 1948
Samerberg, Bavaria, Germania

Stimată doamnă,

Sunt conștient că relațiile dintre noi n-au fost tocmai cordiale, motiv pentru care îți cer de la început iertare dacă intervenția mea îți este în vreun fel inoportună. Îmi dau perfect seama și că acum ai viața dumitale, că fiul meu și Marie nu mai sunt și așadar nu te mai leagă nimic de mine, însă o obligație morală mi-a impuns să fac acest pas.

Acum câteva luni, o cunoștință din Berlin a găsit din întâmplare biletul dumitale pe un zid din Friedrichstrasse, a recunoscut numele fiului meu și a luat apoi legătura cu mine. Așa am reușit să dau acum de dumneata; am scris la Berlin, pe adresa indicată, de unde am reușit să obțin adresa dumitale actuală, de la Paris. Așadar, te anunț pe această cale că cererile mele repetate au avut în sfârșit rezultat, iar trupul fiului meu a fost descoperit, la începutul anului trecut, într-o groapă comună, undeva în landul Brandenburg, unde a murit în aprilie 1945. Din păcate, plăcuța de identificare nu a fost găsită asupra lui, dar i-am identificat personal trupul după verigheta de căsăto-

rie, gravată cu numele dumitale. A fost înmormântat din nou, în mod adecvat, în iunie anul trecut, într-un cimitir al armatei de la marginea Berlinului, unde să se odihnească pentru totdeauna în pace. Sper că această veste să îți aducă alinare. Regret doar că, deși am încercat, nu am reușit să îți dau de urmă ceva mai devreme, să fi putut să participi și dumneata la ceremonia de înmormântare.

Eu nu consider și nici n-am considerat vreodată că între noi a fost sau a rămas ceva care să-mi apese conștiința în vreun fel.

Al dumitale, cu sinceritate,
Wilhelm Baron von Reinhardt

Scrisoarea zăcea ascunsă pe fundul valijoarei mici de piele de la picioarele mele, într-un exemplar din *Le Figaro*. Rândurile propriu-zise le parcursesem numai o singură dată; doar scrisul prelung și subțire de pe plicul cafeniu, timbrat în mai multe culori în colțul drept, cu ștampilele internaționale aferente deasupra, îl citisem de mai multe ori, aproape nevenindu-mi să-mi cred ochilor.

Îl găsisem într-o zi oarecare. *Monsieur* LeDoux, poștașul, trecea întotdeauna pe la prânz, când eu eram plecată la repetiții. Atunci nici măcar nu observasem de unde și de la cine era; îl luasem din ușă, împreună cu restul corespondenței, le aruncasem pe toate pe măsuța de la fereastră și abia seara târziu, după ce îl culcasem pe Mihăiță și când eram în pat, la lumina veiozei, îmi aruncasem în sfârșit ochii pe plic.

Parcursesem repede rândurile, frazele lui protocolare, elegante, întoarse din peniță, atât de precise și corecte, cu ochii înotând în lacrimi, și o lăsasem să-mi cadă în poală. Era sfâșietoare și mângâietoare în același timp.

Ca primă consecință, imediat după primirea scrisorii, chiar în noaptea aceea, după vreo vreo doi ani în care, oricât de mult îmi doream să-i revăd chipul în

somn și astfel să mi-l pot reconstrui mai clar în amintire, nu se întâmplase niciodată – îl pierdeam oare? –, l-am visat din nou pe Heinrich.

L-am visat ca atunci, în București, când zăcuse timp de câteva ore între pernele albe ale patului meu din apartamentul de pe Elisabeta, în uniformă și fără să-și descalțe cizmele, doar cu cravata ușor lărgită la gât și ochii tot timpul acoperiți de antebraț, ca și cum nu mai suporta lumina. Numai că în vis mă așezasem pe marginea patului, mă aplecasem deasupra lui și-i așezasem mâna pe frunte, să văd dacă în nemișcarea aceea a lui bolnavă nu cumva avea febră. Și da, fruntea îi era fierbinte, ardea, atât de puternic încât abia i-o puteam atinge, obrajii i se îmbujoraseră, iar cămașa i se lipise de piept pe sub veston, udă leoarcă. A tresărit neașteptat, și-a coborât antebrațul și mi-a apucat într-o clipită încheietura mâinii în mâna lui, aproape dureros, exact așa cum făcuse în ziua aceea demult trecută, când voise să mă lovească și n-o făcuse; și în visul meu îi simțeam atât de intens mâna strângându-mi încheietura, parc-ar fi dorit să-mi strivească oasele, și ochii, ficși și umezi, ca ai unui nebun, arzând și ei de febră, străpungându-i pe ai mei, iar senzația răsuflării lui șuierătoare pe fața mea era atât de vie, încât m-am trezit pe loc, tresărind brusc, ca dintr-un coșmar.

M-am trezit ghemuită printre așternuturi, cu genunchii strânși la piept și trupul greu și inert, atrofiat, fără să răspundă niciunui impuls, incapabilă să mă mișc, doar cu o durere în piept și plângând nestăpânit, în hohote și cu sughițuri, ca un copil înfricoșat, apoi, după o vreme, doar scâncind, fără lacrimi, îngrozită de cât de singură mă simțeam, de golul copleșitor dinăuntrul meu, simțindu-i lipsa ca pe o boală fizică și întrebându-mă unul și același lucru: cum aveam eu oare să supraviețuiesc cine știe câți ani de atunci încolo doar cu dorul de el și cu faptul de netăgăduit că nu aveam să-l mai văd niciodată.

Dar apoi, nu știu câtă vreme după aceea, poate un sfert de ceas, poate mai mult, s-a întâmplat un lucru ce m-a smuls într-o singură clipă din amorțeala aceea cumplită. Din camera alăturată s-a auzit întâi un zgomot surd, iar apoi pe Mihăiță râzând. Se trezise, își dărâmase probabil jucăriile și râdea cu râsul lui drag, gângurit, ce-i dezvelea gropița din bărbie, moștenită de la tatăl său. Am reușit să mă desprind imediat din poziția în care stătusem până atunci, m-am dat jos din pat, mi-am șters ochii cu dosul palmei și m-am dus la el, ca și cum nimic nu se întâmplase. Heinrich murise, n-aveam să-l mai întâlnesc niciodată pe lumea asta, dar râsul lui Mihăiță și soarele de dimineață intrând pe ferestre erau vii, făceau parte din ființa, viața și viitorul meu.

Câteva zile mai târziu, mă uitam pe fereastra trenului, la pădurile de brad din landul Bavariei, verzi și întinse, printre care își croia drum calea ferată, dar tot numai cuvintele acelea din scrisoare le vedeam în fața ochilor. Fugeau și ele în același ritm cu trenul, parcă scrise din condei pe cristalul geamului.

Roțile țăcăneau pe șine, ritmic și nesfârșit. În liniștea aceea mare de afară, printre câmpurile întinse, învești mântate într-un verde nou, crud, locomotiva duduia gutural. În lumina tare de primăvară, în care trebuia să mijesc ochii, se zăreau numai pajiști molatice și păduri de brad, peste care plutea un abur albăstrui și străveziu, evanescent. Pe alocuri, peisajul era despicat de câte o turlă albă și țuguiată de biserică gotică, îndreptându-se ca o suliță înspre cerul înalt și senin, sticlos, pătat pe ici-colo de nori albi și pufoși. Și, dominând cu măreția lor toată zarea, aceiași Alpi dintotdeauna, încă de la începutul timpurilor, cu crestetele mereu troienite în lumina puternică și aproape confundându-se cu albastrul cu câteva nuanțe mai deschis al cerului, neclintiți din nemișcarea lor de nicio putere omenească.

Toate erau așa cum le cunoșteam, suspendate parcă în afara timpului. Nimic din tot ce se întâmplase în ultimii ani, Hitler, ura, războiul și moartea, nu părea să

fi răsturnat ordinea ştiută a lucrurilor. Ca şi cum tocmai acolo, la poalele Alpilor, atât de aproape de München, locul de unde se pornise tot răul, nu fusese niciodată război. Asta în timp ce, peste munţi, Berlinul zăcea în ruine, dincolo de Franţa doborâtă; peste Canalul Mânecii, Londra, o fortăreaţă mică şi mândră, încerca să se ridice din nou în picioare dintre dărâmături, după ce rezistase naziştilor cu o îndârjire nemaiîntâlnită; mai departe, trecând chiar şi pe celălalt continent, Rusia fusese trecută prin foc şi sabie, dar câştigase totuşi războiul; iar apoi, înspre răsăritul Europei – dar cel mai aproape de inima mea –, trecând prin Austria denazificată şi din nou independentă, coborând printr-o Budapestă distrusă, ce îngenunchea şi ea încet-încet în faţa sovieticilor, România era gata să fie înghiţită de ceva la fel de vătămător ca războiul din care abia ieşise.

Oare şi aici răsunaseră discursurile lui Hitler de la radio prin toate casele? m-am întrebat atunci, într-o pornire de mânie. Oare şi aici clocotise la fel de tare istoria? Ştiau oare şi oamenii ăştia cum sună o alarmă antiaeriană sau cum se aude o bombă de câteva sute de kilograme atunci când despică pământul? Dar era prea târziu pentru resentimente; era prea târziu pentru foarte multe lucruri.

Totuşi, în uitarea aceea de sine în care mă întorceam după atâta timp, prin faţa ochilor mei nu mai fugeau Alpii. Deodată aveam în faţa ochilor Carpaţii, vârfurile stâncoase, văile adânci, Crucea Eroilor de pe Caraiman, colinele acoperite de podgorii, luncile de pe malul râurilor, satele mărunte şi crângurile înverzite, sălciile galbene atârnătoare, ţarinele întinse, pământul reavăn, proaspăt desţelenit, drumeagurile prăfuite de ţară. Nu mai eram în Bavaria, aproape de graniţa cu Austria, într-un tren ce urca de la Viena înspre Berlin, ci într-un alt tren, dintr-un alt timp, trecând graniţa dintre Ungaria şi România; ieşeam încă o dată din gara Jimbolia, ca să mă afund din nou în ţara mea iubită. Unsprezece ani mai târziu, peste peisajul drag pe care-l

vedeam cu ochii minții dincolo de sticla ferestrei, se suprapunea reflexia mea, tot la fel ca atunci, străvezie și imprecisă, spectrală; obrazul palid, ochii strălucitori, aprinși de o febră necunoscută, cu umbre dedesubt, genele ușor umezite, buzele tremurătoare, linia albă și prelungă a gâtului tresăltând la fiecare respirație.

Am clipit, iar pădurile Bavariei s-au înverzit din nou în fața ochilor mei, risipind umbrele celeilalte vieți.

Ce vremuri trăiam! Fugisem în Franța, veneam din Austria, intram din nou în Germania și nu visam altceva decât să mă întorc în România. În răstimpul acela, România, lovită, fără rege și cu tancurile sovietice tot pe străzile Bucureștilor după trei ani de la sfârșitul războiului, trăia un coșmar. Mi-aduc aminte. Era la începutul anului, la o lună după abdicarea Regelui. Stăteam pe o bancă din *Quartier Latin,* în soarele palid al unei zile neobișnuit de însorite, ca de primăvară, și citeam revista *Time*, în paginile căreia regele Mihai recunoștea că, sub presiunea tancurilor și amenințat cu arestările a mii de oameni, fusese obligat să abdice. Nu știu cât mă duruse abdicarea propriu-zisă, dar ce știu e că n-am să uit niciodată tristețea aceea nemărginită din cuvintele regelui, care se sălta din paginile lucioase ale revistei și ajungea până la mine, împresurându-mă și pulsând. Stăteam pe banca aceea din Paris, citeam și plângeam.

Mi-am îngropat timp de câteva clipe fața în mâini. M-am uitat cu coada ochiului înspre celălalt ocupant al compartimentului, o femeie în vârstă, și mi-am întors din nou privirile înspre fereastră.

Trenul încetinise și ne apropiam de o gară. Părea o localitate mai mărișoară decât celelalte prin care trecusem până atunci, urcând înspre München. Probabil că fusese un nod de transport feroviar important între Germania și Austria pe timpul războiului, pentru că, în lumina albă și metalică a dimineții târzii, gara se zărea zăcând în ruine. Fusese bombardată și era dificil de recunoscut, o amestecătură de piatră sfârâmată, metal îndoit și lemn ars, cu contururile a două turle din pia-

tră țâșnind de undeva din spatele ei și proiectându-se de-a curmezișul pe deasupra cerului albastru și siluetelor munților din fundal; una dintre ele cu vârful retezat, ca și cum ar fi fost decapitată, cealaltă întreagă, neatinsă, cu țiglele roșii strălucind în soare și vitraliile colorate de la ferestre înlocuite, noi și lucitoare. Calea ferată fusese reparată și era funcțională, trenurile se puteau mișca nestingherite dintr-o parte într-alta, molozul fusese strâns în totalitate, cărămizile sortate și aranjate în movile ordonate, în spatele gării începeau să se reclădească încet-încet depozitele; grinzile din metal rămase în picioare, fără nicio urmă de acoperiș deasupra, se înălțau calcinate și întortocheate înspre cerul gol, iar caldarâmul peronului era plin de cratere.

În timp ce ne pregăteam să intrăm în gară, chiar înainte ca trenul să oprească, am văzut ceva ce a făcut să înghețe inima în mine: pe o bucată încă întreagă din fosta fațadă de cărămidă zugrăvită în alb, scria cu litere gotice – Rosenheim.

După unsprezece ani și cel mai distrugător război din istoria omenirii, treceam din nou prin Rosenheim. Arăta foarte diferit de cum mi-l aminteam – dar ce oare nu se schimbase în cei unsprezece ani? –, cu gara spulberată de bombe, în sfârșit fără drapelele acelea oribile roșii cu svastică, ce fluturaseră pe-atunci peste tot ca niște prevestiri rele. Nu se mai vedeau decât steagul Germaniei, în roșu, galben și negru, lângă plăcuța albă cu numele localității, și drapelul Statelor Unite, imprimat pe aripa laterală a unui jeep parcat undeva mai departe, iar imaginile care mi se perindau prin fața ochilor erau atât de vii și prezente, ca și cum nu trecuseră atâția ani și numai ieri le văzusem pentru prima oară, siluetele întunecate, singuratice și neliniștite ale oamenilor sub lumina palid-gălbuie a felinarelor de pe peron, străduindu-se cu toții să se facă cât mai nevăzuți sub borurile pălăriilor și gulerele ridicate ale pardesiilor, să iasă cât mai puțin în evidență, chipiile negre cu capul de mort prin mai toate

colțurile, senzația unei frici cenușii și bolnăvicioase plutind peste tot în aer, ca o miasmă, tropăitul amenințător al cizmelor negre din piele cu tălpi metalice pe peronul din piatră și culoarele înguste ale trenului, glasurile aspre și răstite, toate erau din nou acolo, ferecate în același compartiment cu mine, și le simțeam atât de intens în amintire, cu zvârcolirea aceea dureroasă îndărătul coastelor, încât, în momentul când ușa s-a deschis cu un zgomot și o pereche de bocanci negri soldățești a pășit înăuntru, pentru o fracțiune de secundă am fost aproape convinsă că era iarăși Kirchmeyer, cu părul lui aproape alb, ochii vicleni și iscoditori și insigna argintie lucioasă a Gestapoului pe pieptul uniformei negre, că Heinrich nu își dormea somnul de veci într-un cimitir de la marginea Berlinului, ci era într-unul din compartimentele alăturate, în costum și nu în uniforma armatei lui Hitler, că eu mă întorceam din nou în România mea de dinainte de tancurile rusești, iar războiul și cei unsprezece ani scurși de atunci nu se întâmplaseră niciodată, ci doar îi văzusem într-un coșmar.

– *Hello!*

Am tresărit.

Nu era Kirchmeyer, ci un subofițer american. S-a descoperit imediat și, cu chipiul în mână și înclinându-se din mijloc, ne-a dăruit amândurora un zâmbet amabil și sclipitor de alb pe sub mustăcioara subțire și îngrijită, după care s-a instalat la capătul celălalt al banchetei, lângă ușă, și-a scos ziarul făcut sul în buzunarul vestonului cafeniu, a așezat tacticos picior peste picior și s-a afundat în lectură.

Locomotiva a fluierat chiar atunci, prelung și ascuțit, risipindu-mi amintirea, iar trenul s-a urnit din gară și a început să înainteze, să lase în urmă și să uite și Rosenheimul, și Viena, și Bucureștiul, ca într-un târziu, aproape de miezul nopții, să mă ducă încă o dată la Berlin. M-am mai uitat timp de câteva clipe la ruinele ce se pierdeau în depărtare, apoi mi-am întors privi-

rea la prezent. Restul, tot ce fusese, Heinrich, iubirea, războiul, erau doar trecutul, așa cum fusese el și cum avea să rămână pentru totdeauna.

SFÂRȘIT

CUPRINS

PARTEA I
DE LA BUCUREȘTI LA BERLIN / 7

PARTEA A II-A
ADEVĂRUL DOARE CEL MAI TARE / 149

PARTEA A III-A
MOARTEA VINE DIN CER / 287

PARTEA A IV-A
ANUL 1944 / 385

PARTEA A V-A
TOT CE-A MAI RĂMAS / 477

EPILOG / 577

În colecția de proză a Editurii Hyperliteratura
au mai apărut și:

Îmbarcarea către Cythera (seria *Lelian*, cartea a II-a)
de Octavian Soviany
roman, decembrie 2020

Păpușarii puterii
de Alexandru Rusu
roman (thriller politic), noiembrie 2020

Patimi auzite din Gura Oborului
Adrian Pârvu
proză scurtă, octombrie 2020

Amantul Colivăresei
ediție aniversară 25 de ani
de Radu Aldulescu
roman, august 2020

Rezidenți în Casa Visurilor
ediția a II-a, revizuită și repaginată
de Radu Aldulescu
roman, august 2020

Antologia George Vasilievici (1978-2010)
aprilie 2020

Prima dragoste a lui Fabien Bonnaire
de Ralu-Ana Avram
roman, martie 2020

Casa din Strada Sirenelor
ediția a III-a, revizuită și repaginată
de Octavian Soviany
roman, ianuarie 2020

Micul saturnian (seria *Lelian*, cartea I)
de Octavian Soviany
roman, decembrie 2019

Whoreshop (18+)
de Jean-Lorin Sterian
proză scurtă, septembrie 2019

Despre tristețea femeilor frumoase
de Andrei Ruse
proză scurtă, mai 2019

Sângele apă nu se face
de Adrian Pârvu
roman, septembrie 2018

Hyperliteratura

www.Hyperliteratura.ro
www.Facebook.com/Hyperliteratura
www.Instagram.com/Hyperliteratura
e-mail: office@hyperliteratura.ro

DISCLAIMER:
Pentru o viață sănătoasă,
consumați minimum două cărți pe lună.

WWW.FERAENATURAE.COM

COSMETICS - ONLINE SHOP

Cu inima împărțită între loialitatea față de țară și iubirea pentru un ofițer german, Lulli Leonida-Lăzărescu, soție-trofeu și o femeie înaintea epocii sale, trăiește o aventură pasionantă, ce o duce din Bucureștiul boem al Athénée Palace-ului și Capșei, mișunând de spioni și informatori, de ofițeri și diplomați nemți și soțiile lor, până în Berlinul bombardat de după război, odată cu schimbarea hărții Europei.

Carte apărută cu spijinul

FERAE NATURAE
WWW.FERAENATURAE.COM
COSMETICS-ONLINE SHOP

Recomandată de

Literatura pe locuri

video prezentare

www.Hyperliteratura.ro
facebook.com/hyperliteratura
instagram.com/hyperliteratura